

A keleti egyházak kánonjainak törvénykönyve

COLLECTANEA ATHANASIANA

I. Studia

II. Textus/Fontes

III. Manualia

IV. Institutiones

V. Varia

Sorozatszerkesztők

Szabó Péter – Véghseő Tamás

A KELETI EGYHÁZAK
KÁNONJAINAK
TÖRVÉNYKÖNYVE

— oktatási célú szövegkiadás —

fordította:
RIHMER ZOLTÁN

Nyíregyháza
2011

COLLECTANEA ATHANASIANA

II. Textus/Fontes

vol. 1.

Kiadja a

Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola

Felelős kiadó:

Soltész János rektor

H-4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 13–19.

Tel. +36/42/597–600

www.atanaz.hu

e-mail: atanaz@atanaz.hu

© Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola
2011

Borítóterv:

Pamuk Lóránt

Borítókép:

Kisléghi Nagy Ádám: Szent Atanáz

ISSN 2060-1603
ISBN 978-615-5073-07-6

AJÁNLÁS

A keleti katolikus fegyelmi rend – majd fél évezredes átmenet után – csak új törvénykönyvünk, a *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* 1990-es kihirdetésével nyerte vissza eredeti arculatát. Noha e törvénykönyv szabályai az 1991. október 1-jei hatálybalépéstől teljes értékűen kötelezik egyházunkat, fontosnak tartom, hogy ne csak az egyházjogászok ismerjék annak tartalmát, hanem papjaink és híveink is, akik valójában ezen normák jogalanyai. Ennek érdekében – Hollós János protonotárius atya úttörő jellegű első munkája után – örömmel bocsátom paptestvéreim és az egész magyar görögkatolikus közösség rendelkezésére ezt a kiadványt. A jelen kötet a keleti kódex előszavát és szövegét, valamint az ezt kihirdető apostoli rendelkezést tartalmazza Rihmer Zoltán, szakavatott latinista által készített magyar nyelvű fordításban.

Görögkatolikus egyházunk fontos feladata a hiteles keleti hagyományok hű követése, egyszersmind az Apostoli Szentszék iránti kánoni engedelmesség. E kettős követelmény akkor érvényesülhet igazán, ha egyházi közösségünk a keleti egyházfegyelem jelen törvénykönyvben előírt szabályait hajlandó és képes befogadni és életre váltani. Egyházunk igazi tekintélye jelentős mértékben épülhet arra, ha nem csak néhány emberöltőnyi távlatban értelmezzük magunkat, hanem a keleti kereszténység kétezzer éves hagyománya teljes egészének örökösiként és cselekvő szereplőiként tekintünk magunkra. Az elmúlt évtizedek pápáinak egyöntetű és töretlen szándéka szerint a jelen törvénykönyv is így tekint ránk (vö. CCEO 2. kán.).

Szívből remélem, hogy híveink mind a kódexet, mind az azt útjára bocsátó törvényhozói szándékot bizalommal és odaadással fogadják majd, hiszen a napokban boldoggá avatott II. János Pál pápa hasonló gondoskodással és reménnyel ajánlotta a keleti híveknek. Ne feledjük, a jelen normagyűjtemény szabályai is valóban „szent kánonok”, hiszen forrásaik és jelen tekintélyük egyaránt a krisztusi eredetű szent hatalomban gyökerezik. E rendelkezésekben az Egyház évezredes tiszta forrásokból táplálkozó bölcsessége és tapasztalata ölt testet.

Ez az apostoli tradíciót sajátosan őrző fegyelem, amint azt a tanítóhivatali megnyilatkozások újra és újra hangsúlyozzák, nem csak a keleti egyházak élete szempontjából fontos, hanem az egész Egyház gazdagsága, a

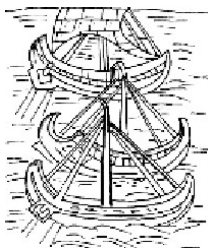
katolicitás teljesebb megjelenítésének egyik nélkülözhetetlen eszköze (vö. OE 1, UR 17b). A szent kánonokra épülő fegyelem hű követése egyben a görögkatolikusok sajátos ökumenikus küldetése is. A hiteles keleti hagyomány megélése a Katolikus Egyházon belül kiemelkedő eszköze és útja a Krisztus által óhajtott egység helyreállításának.

A CCEO'90 a keleti egyházak számára csak a szükségszerűen közös normákat (*ius commune*) tartalmazza. Ezért szükség van annak kiteljesítésére, vagyis a sajátjogú részleges jog összeállítására. Ez a helyi kodifikáció azt a célt szolgálja, hogy a kódexbeli normákat a saját életünkre alkalmazzuk, s így a „szent kánonokban” gyökerező közös fegyelemi rend a magyar görögkatolikus egyházunkban is minél hatékonyabban érvényre juthasson, ezzel is erősítve annak fejlődését.

Az Egyház története azt mutatja, hogy minden egyes nagy kodifikációs időszak és fegyelemi megújulás az érintett közösségek igazi felvirágzását eredményezte. Az isteni Gondviselés segítsen bennünket, hogy a jelen Kódex – mint az egyházak hajóinak biztos „kormánylapátja” – a magyar görögkatolikus közösséget is az Üdvösség kikötője felé terelje!

Nyíregyháza, 2011 Pünkösdjén

✠ Fülöp

ELŐSZÓ A MAGYAR KIADÁSHOZ

A jelen kötet a *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (= CCEO) kánonjai, a hozzá írt hivatalos előszó és a törvénykönyvet kihirdető apostoli rendelkezés magyar fordítását tartalmazza, s ezzel azt a három latin szöveget teszi hozzáférhetővé magyar nyelven, amelyek a Szentszék hivatalos közlönye, az *Acta Apostolicae Sedis* (= AAS) 1990. évi 11. számú, október 18-án megjelent füzetében egymás után olvashatók (a *Sacri canones* rendelkezés az 1033—1044., a *Praefatio* az 1047—1060., a kánonok pedig az 1061—1353. oldalakon, kiegészítve az 1355—1366. oldalon közölt tartalomjegyzékkel). Maga a törvényhozó, II. János Pál pápa egy héttel később, 1990. október 25-én úgy mutatta be az új törvénykönyvet a Püspöki Szinódus 28. közgyűlésén, mint amely egy nagyobb kánonjogi törvényt, egy új és egységes *corpus iuris canonici* harmadik részét képezi az 1983-ban kihirdetett *Codex Iuris Canonici* (= CIC) és a Római Kúriáról szóló 1988-as *Pastor bonus* apostoli rendelkezés mellett (*Memori animo* beszéd, 8. p., AAS 83 [1991] 486—493, itt 490). Mivel a két kódex külön kötetben is megjelent mind latinul, mind nemzeti nyelvi fordításokban, a jóval rövidebb *Pastor bonus* rendelkezés akár ezek kiegészítésének is tekinthető, amelyet függelékként mindkettőhöz csatolni lehetne. Ezzel a lehetőséggel azonban eddig sem a hivatalos szöveget közlő szentszéki kiadások, sem a fordítások nem éltek, s valóban hasznosabbnak tűnik, ha egy olyan bonyolult kérdéskör, mint a Római Kúria szervezete és működése, magyarul is a törvénykönyvektől függetlenül, önállóan kerül bemutatásra.

A CCEO előzményeit és keletkezését a keleti kánonjog teljes fejlődéstörténetébe ágyazva a kihirdető apostoli rendelkezés, a XIX. század végétől kezdve pedig a kodifikációt igen részletesen taglaló hivatalos Előszó ismerteti, így azok előadását itt mellőzhetjük. Nem maradhat azonban el a magyar kiadás előszavából a magyar fordítás története, amely a maga módján mintegy leképezi az eredeti törvényt sorsának alakulását. Ez a történet összefonódik a közelmúltban elhunyt Hollós János apostoli protonotárius (1924—2011) életével, aki 1973-tól kezdve konzultorként vett részt a keleti kodifikációban, 1987-ben pedig elhatározta, hogy elkészíti az akkor még csak tervezetként létező szöveg magyar fordítását. E munkájával 1989-ben, egy évvel a kódex kihirdetése előtt készült el, ezért a fordítást

a végleges szöveg alapján utólag át kellett dolgoznia. Az eredményt 1994-ben nyújtotta be a Szent István Társulathoz, amely mint hivatalos egyházi kiadó a főpásztori engedélyre várakozva újabb és újabb lektorokat kért fel a fordítás, valamint az időközben hozzá készült kommentár elbírálására. Így került a teljes mű 2001 nyarán e sorok írójához, akinek módja volt alaposan megbizonyosodni annak erényeiről és fogyatékoságairól. A kilencoldalas lektori jelentés alapján Keresztes Szilárd hajdúdorogi megyéspüspök úgy döntött, hogy eláll a Hollós János által beterveztett anyag kiadásától, és a CCEO magyar fordításával 2002. december 3-án az említett lektort bízta meg. Mivel a püspök 2003. január 22-én arról tájékoztatta Hollós prelátust, hogy a törvénykönyvhöz írt magyarázatait saját kiadásban hivatalos engedély nélkül is bárhol megjelentetheti, még ebben az évben napvilágot látott Tégláson (a hely és az idő feltüntetése nélkül) a *Jegyzetek a keleti egyházak törvénykönyvéhez* című kétkötetes mű, amely a CCEO teljes szövegének fordítását (mint értelmezési segédletet) és a kánonok magyarázatait tartalmazta.

A jelen fordítás előkészítő munkálatai 2002 decemberében indultak meg abban a reményben, hogy az ehhez szükséges tudományos és intézményi háttérrel a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézete mint szellemi műhely fogja biztosítani. A tervekben egy olyan kiadvány szerepelt, amilyenben Erdő Péter tette közzé — ekkorra már negyedik, javított és bővített kiadásban — az 1983-as CIC latin szövegét, magyar fordítását és rövid, lapalji kommentárját. A CCEO magyarázatainak megírását Szabó Péter, az említett kánonjogi intézet és a nyíregyházi Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola tanára vállalta, aki emellett azt is felajánlotta, hogy figyelemmel kíséri és tanácsaival segíti a fordítás munkáját. A kánonok lefordítása a vele egyeztetett beosztás szerint 2003. január 5-én kezdődött meg és folyamatosan tartott egészen 2004. február 5-éig. Mivel az intézményi háttér reménye időközben szertefoszlott, a fordító pedig szinte teljesen magára maradt a hatalmas feladattal, a további munka bizonytalan időre megszakadt, és csak akkor indult újra, amikor Kocsis Fülöp, a hajdúdorogi egyházmegye új püspöke személyesen karolta fel az ügyet. Az ő emberszerető nagylelkűségének köszönhető, hogy 2010. május 11-e és június 2-a között elkészült a hiányzó háromszáz kánon fordítása, amely 2011 március-áprilisában végül kiegészült a *Sacri canones* rendelkezéssel és a törvénykönyv Előszavával.

A 2004 és 2010 között látszólag üresen eltelt hét év valójában nem volt terméketlen idő a fordítás szempontjából: egyrészt mert a fordító ezalatt tovább folytatta azokat a részletkutatásait, amelyeket a magyar szöveg egységes és az eredetit pontosan tükröző szóhasználatának, valamint szabatos jogi nyelvezetének kialakítása megkívánt; másrészt mert közben lehetősége nyílt behatóbban megismerkedni egy fiatal tudománykör, az alkalmazott

nyelvészet azon területeivel, amelyek e kutatások elméleti alapjait biztosítják. Így az elkészült munka a hazai egyházi gyakorlatban először hasznosíthatja a fordítástudomány, a szaknyelvkutatás, a terminológia és a lexikográfia legújabb eredményeit, amelyekről e sorok írója számos hazai és külföldi tudományos rendezvényen adott számot (nyolc előadás az egyházi nyelvhasználat különféle témáiról, hat további pedig kifejezetten a CCEO-val kapcsolatos kérdésekről). Az eredmények bemutatására — amely feltételez némi nyelvtudományi előképzettséget — e helyütt nincs mód, annyit mégis ki kell emelni, hogy amint a CCEO volt az első a latin nyelvű kódexek sorában, amelynek eredeti szövegét számítógéppel támogatott nyelvi ellenőrzésnek vetették alá, úgy a jelen magyar változat alighanem az első olyan egyházi törvénykönyv, amely számítógéppel támogatott fordítás (*computer assisted translation*) során jött létre. Ez a támogatás még nem fordítóprogram alkalmazását jelenti, hanem csak arra utal, hogy az eredeti terminusok kivonatolása, rendszerezése és magyar megfelelőekkel való ellátása számítógépes úton, egy folyamatosan frissített terminológiai adatbank segítségével történt, amely egy teljes körű latin—magyar kánonjogi szakszótár csírájának tekinthető. Egy ilyen segédeszköz megléte pedig mindenképpen nagy előrelépés azokhoz a lehetőségekhez képest, amelyek közepette az 1983-as CIC Erdő Péter-féle fordítása, illetve a CCEO Hollós-féle magyarítása megszületett.

A fordítás története és tudományos háttere után röviden szólni kell még az alapjául szolgáló szövegkiadásokról, a segédletként használt más nyelvű fordításokról, az eredeti szöveg értelmezését segítő szakirodalmi munkákról, továbbá magának a fordításnak a céljáról és elveiről is.

A CCEO egyetlen hiteles és hivatalos szövege az AAS-ben kihirdetett latin változat, mégpedig abban a formájában, amelyet az Államtitkárság a sajtóhibák utólagos javításával megállapított, majd pedig II. János Pál pápa 1998. május 18-i *Ad tuendam fidem* motu proprio-jával néhány helyen módosított. A szöveg történeti kontextusának feltárásához nagy segítségünkre volt az egyes kánonok forrásait lábjegyzetben közlő vatikáni kiadás (Pontificium Consilium de Legum Textibus Interpretandis: *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, fontium annotatione auctus*, Città del Vaticano 1995), továbbá egy, a XX. század négy kánonjogi kódexének anyagát táblázatokban összehasonlító német szakmunka (J. Budin — G. Ludwig: *Synopsis „Corporis iuris canonici“: Vergleichender Normregister der vier Gesetzbücher des katholischen Rechts*, Regensburg 2001).

Az eredeti latin szöveg értelmezéséhez, továbbá a megfelelő magyar szakkifejezések és nyelvi fordulatok megtalálásához a keleti kódex nemzeti nyelvű változatai közül folyamatosan használtuk a két olasz (*Enchiridion*

Vaticanum 12, cur. Erminio Lora — Bruno Testacci, 1992, 2009⁷; Studium Romanae Rotae: Corpus iuris canonici 2, cur. Pio Vito Pinto, 2001), a francia (Émile Eid — René Metz, 1997), a spanyol (Biblioteca de Autores Cristianos 542, 1994), az angol (Canon Law Society of America, 1992; átdolgozott kiadás: 2001) és a német fordítást (Gerd Ludwig — Joachim Budin, 2000), ezenkívül pedig gyakran tanulmányoztuk a kitűnő holland szöveg (Ton Meijers, 2002), valamint a korábbi magyar fordítás (Hollós János, 2003) megoldásait is. Egyes részproblémáknál időnként segítségül hívtuk a román (Iuliu-Vasile Muntean, 2001) és a lengyel fordítást (Leszek Adamowicz — Marzena Dyjakowska, 2002).

A CCEO latin szövegének pontos értelmezése gyakran még a fenti, igen gazdag fordításanyag alapján sem mindig volt lehetséges részben a nyelvi megfogalmazás sajátosságai, részben pedig a jogi tartalom bizonytalanságai miatt. Lépten-nyomon használnunk kellett tehát nemcsak a keleti kánonjog tárgyi szempontból releváns forrás- és szakirodalmát (elsősorban a kodifikáció iratait közlő *Nuntia* folyóiratot), hanem általában a kánonjogi latinságról, különösen pedig az e kódex nyelvhasználatáról szóló tudományos munkákat is. Az utóbbiak megtalálhatók egy hét éve megjelent dolgozatunk jegyzeteiben (*Megjegyzések a Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium latin nyelvéről*, Athanasiana 20, 2005, 89—119), az előbbieket viszont lehetetlen volna itt mind felsorolni. Egy latin szöveget és további magyarázatokat is tartalmazó kiadásnak a kérdéses helyek kommentárjában nyilván hivatkozni kell a vonatkozó irodalomra, amint azt Erdő Péter CIC-kiadása is teszi, ez a fordítás azonban — a *Studienausgabe* műfajába tartozván — ilyen segítséggel egyelőre nem szolgálhat.

Szintén nincs helyünk annak részletes — s még inkább nyelvészetileg alátámasztott — kifejtésére, hogy az alábbiakban olvasható szövegek milyen elméleti keretek között, mely konkrét fordítói elvek alapján jöttek létre. (Egy lehetséges szempontrendszer 2006-ban vázoltunk a XVI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszuson tartott előadásunkban, *A modern magyar kánonjogi terminológia kialakításának általános kérdései* címmel.) A fordítás fő célját és néhány fontos vezérelvét azonban mindenképpen meg kell osztanunk az olvasóval. Először is fel kell hívnunk a figyelmét arra, hogy noha ez a kötet csak a magyar szöveget tartalmazza, a CCEO egyetlen hivatalos változata a latin eredeti, amelyet a fordítások nem helyettesíthetnek (vö. Államtitkárság: *Integritatis tutandae* szabályok, 1990. október 25., Communicationes 22 [1990] 231). Szemben tehát az Európai Unió jogalkotásával, amelyben egyazon norma minden hivatalos és munkanyelven azonos erővel és tekintéllyel bír, vagyis e szempontból semmilyen különbség nincs egy francia vagy angol nyelvű szöveg és annak — feltehetően belőle fordított — magyar változata között, a Katolikus Egyházban az egyetemes

törvények fordításai pusztán a megértést szolgálják, míg az értelmezés és a kommentálás alapját mindig az eredeti (gyakran latin nyelvű) szövegek képezik.

Ebből a tényből két fontos következmény adódik. Egyrészt az, hogy a jelen fordítás ennek megfelelően nem léphet fel az önálló (magyar) szövegiség igényével, hiszen célja a latin eredeti lehető legpontosabb visszaadása, még akkor is, ha az maga a kötetben nem szerepel. Ezt a fordítást tehát nem szabad úgy olvasni, mintha eredendően magyarul létrejött szöveget tanulmányoznánk, sőt ebből a szempontból még a magyar jogszabályokkal sem érdemes összevetni. A lényegéhez tartozik, hogy átsüssön rajta az eredeti kódexnek nemcsak a terminológiája, hanem a nyelvezete, sőt szelleme is. A másik következmény nem más, mint az előző kiegyensúlyozása: attól ugyanis, hogy az egyetlen hiteles szöveg, a latin ebből a kiadásból elmarad, maga a fordítás még nem veszti el értelmét, legfeljebb önmagában véve kevésbé lesz alkalmas tudományos célokra. A törvénykönyv tartalmának minél szélesebb körű megismertetése, szabályainak a lelkipásztori munkában való felhasználása azonban nem tudományos cél, és éppen ez az, amire a jelen kiadás elsősorban hivatott. A címlapon olvasható minősítés: „oktatási célú szövegkiadás” arra utal, hogy ez a kiadvány első lépésként csak a CCEO anyagát kívánja hiteles módon hozzáférhetővé tenni azok számára, akiknek az életét ez a kódex szabályozza. A hivatalos latin szöveg értelmezése és a felmerülő jogi problémák megoldása magasabb szintű tudást igényel (többek között a hazai görögkatolikusok részleges jogának ismeretét is), amelyet elsősorban az egyházi felsőoktatásban, illetve a lelkipásztori gyakorlatban lehet elsajátítani. Ehhez a munkához a jelen kötet jó kiindulási alapul szolgál, s felhasználása a kánonjogi képzésben remélhetőleg elvezet oda, hogy második lépésként a tudományos igényeket is kielégítő, kétnyelvű és magyarázatokkal kísért kiadás mielőbb megszülessék.

Ennek ellenére tévedés volna azt gondolni, hogy a fordításban ne letünk volna tekintettel a magyar nyelv, szűkebben a magyar jogi nyelv, s különösen a kánonjogi nyelv terminológiai, grammatikai és stilisztikai hagyományaira. Ezeket a szempontokat ugyan mindig alárendeltük azoknak, amelyek az eredeti latin szöveg megszületését vezérelték, ahol azonban ez nem vezetett komolyabb kötöttséghez, az említett hagyományokat — egymással is bonyolult hierarchiába állítva — a lehető legteljesebben igyekeztünk érvényesíteni. Többször előfordult, hogy el kellett térnünk egy-egy, a kánonjogban eddig bevettnek számító magyar terminustól vagy ismerős fordulattól egy pontosabb, szabatosabb megfelelő kedvéért, ennek azonban mindig súlyos oka volt, amelyet alapos nyelvi és tárgyi kutatásokkal támasztottunk alá (ezek egy része a jövőbeni kommentárba kívánczozik, másik fele pedig tanulmány méretű kifejtést igényel). Kifejezetten töreked-

tünk ugyanakkor az eredeti latin szöveg terminológiai következetességének megőrzésére, különösen ott, ahol a keleti katolikus egyházjog sajátos kifejezéseiről volt szó. A kánonjogi kodifikációk történetében a CCEO az első olyan törvénykönyv, amelynél a szerkesztők ezt az alapelvet — számítógépes támogatást is igénybe véve — a legnagyobb szigorral alkalmazták, az eredményt tehát a magyar kiadásnak is tükröznie kell. Így pl. az *ascriptio* szót, amely a latin jog *incardinatio* terminusával rokonítható, nemcsak főnévi, hanem igei alakjaiban is mindig ugyanazzal a magyar kifejezéssel adtuk vissza („besorolás”, „besorol” stb.).

Az előszó végére érve szeretném röviden — s némileg személyesebb hangon — megköszönni a fordítás során kapott sokféle segítséget. A fent említett kiadványok némelyikét Szabó Péter bocsátotta rendelkezésemre a nyíregyházi főiskola könyvtárából, saját gyűjteményéből pedig további szakirodalommal is bőségesen ellátott. Ezért és munkám folyamatos támogatásáért, a szövegekhez fűzött megjegyzésekért és a szakmai tanácsokért, valamint a kitartó biztatásért őt illel a legnagyobb hála, mint akinek e fordítás a legtöbbet köszönheti. Hasonló okokból mondok most őszintén köszönetet Farkas Olivér úrnak, a Szent István Társulat igazgatójának, aki elsősorban felelős azért, hogy ezt a fordítást végül nekem kellett elkészítenem. Nagy hálával tartozom továbbá Kocsis P. Fülöp megyéspüspök úrnak, illetve Várszegi I. Asztrik OSB püspök, főapát úrnak azért a baráti vendégszeretetért, amelyet a fordítás egyes szakaszaiban körükben élvezhettem és amelynek liturgikus keretei megtermékenyítően hatottak munkámra. Itt köszönöm meg — ismeretlenül is — a hajdúdorogi eparchia és a miskolci apostoli exarchátus klerikusainak észrevételeit, amelyeket a kánonok nekik megküldött fordításához tettek, továbbá az utolsó hónapokban érkezett váratlan segítséget (amely a hosszan elnyúló munkát végül eljuttatta a befejezéshez) valakinek, aki szeretne névtelen maradni *reservata in pectore*. A felsorolásban utolsó helyen — hiszen ezt a vállalkozást személyesen már nem kísérhette figyelemmel —, jelentőségében mégis elsőként kell köszönetet mondanom Erdő Péter bíboros úrnak, a kánonjog professzorának, akitől egykor e tudomány alapjait tanulhattam, s vele együtt mindazoknak, akik tanárainként vagy kollégákként a római jog és a jogtörténet komplex ismeretanyagának átadásával közvetve a jelen fordításhoz is hozzájárultak.

Szokás a komolyabb műveket néhány kedves vagy tisztelgő szó kíséretében olyanoknak ajánlani, akik a szerző vagy műve irányában különös érdemeket szereztek. Ilyen ajánlás a fordítás során több is készült, idővel azonban mindegyik oka fogyottá vált. Alighanem a gondviselés alakította így; hiszen most azoknak nyújthatom át e könyvet, akik a legjobban megérdemlik, mivel lényege szerint leginkább nekik készült:

A MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZ
ISTENSZERETŐ PÜSPÖKEINEK,
TISZTES ÁLDOZÓPAPSÁGÁNAK,
KRISZTUS SZERINTI SEGÉDLŐPAPSÁGÁNAK,
EGÉSZ EGYHÁZI RENDJÉNEK,
VALAMINT A SZENT KÁNONOKBÓL
NAGY ÉS BŐ KEGYELMET VÁRÓ NÉPÉNEK.

Adja Isten, hogy a felsorolt címzettek olyan gyümölcsözően éljenek mindennapjaikban a kánoni fegyelem e kötetbe foglalt szabályaival, ahogyan a Szent Liturgia áthatja életüket. Ha ez akár csak egyiküknek is jobban sikerül, mint korábban, a fordító nem dolgozott hiába.

Budapest, 2011. június 12-én, Pünkösd vasárnapján

Rihmer Zoltán

TARTALOMJEGYZÉK

II. János Pál pápa <i>Sacri canones</i> kezdetű apostoli rendelkezése	9
Előszó	17
Bevezető kánonok	1—6. 31
I. cím: A krisztushívők és a mindnyájukra vonatkozó jogok és kötelezettségek	7—26. 32
II. cím: A sajátjogú egyházak és a rítusok	27—41. 35
I. fejezet: <i>Besorolás egy sajátjogú egyházba</i>	29—38. 35
II. fejezet: <i>A rítusok megőrzése</i>	39—41. 37
III. cím: Az Egyház legfőbb hatósága	42—54. 38
I. fejezet: <i>A római pápa</i>	43—48. 38
II. fejezet: <i>A püspökök testülete</i>	49—54. 39
IV. cím: A pátriárkai egyházak	55—150. 41
I. fejezet: <i>A pátriárkák megválasztása</i>	63—77. 42
II. fejezet: <i>A pátriárkák jogai és kötelezettségei</i>	78—101. 44
III. fejezet: <i>A pátriárkai egyház püspöki szinódusa</i>	102—113. 50
IV. fejezet: <i>A pátriárkai kúria</i>	114—125. 52
V. fejezet: <i>A pátriárkai szék megüresedése vagy akadályoztatása</i> ...	126—132. 55
VI. fejezet: <i>A pátriárkai egyház metropolitái</i>	133—139. 56
VII. fejezet: <i>A pátriárkai gyűlés</i>	140—145. 57
VIII. fejezet: <i>A pátriárkai egyház területe, valamint a pátriárka és a szinódusok hatalma e területen kívül</i>	146—150. 59
V. cím: A nagyérseki egyházak	151—154. 61
VI. cím: A metropolitai egyházak és a többi sajátjogú egyház	155—176. 62
I. fejezet: <i>A sajátjogú metropolitai egyházak</i>	155—173. 62
II. fejezet: <i>A többi sajátjogú egyház</i>	174—176. 66
VII. cím: Az eparchiák és a püspökök	177—310. 67
I. fejezet: <i>A püspökök</i>	177—234. 67
I. cikkely: <i>A püspökök választása</i>	180—189. 67
II. cikkely: <i>Az eparchiás püspökök jogai és kötelezettségei</i>	190—211. 70
III. cikkely: <i>A koadjutor püspökök és a segédpüspökök</i>	212—218. 75
IV. cikkely: <i>Az eparchiás püspöki szék megüresedése vagy akadályoztatása</i>	219—233. 77
V. cikkely: <i>Az apostoli kormányzók</i>	234. 81
II. fejezet: <i>Az eparchiás püspököt az eparchia kormányzásában segítő szervek</i>	235—278. 81

I. cikkely: <i>Az eparchiai gyűlés</i>	235—242.81
II. cikkely: <i>Az eparchiai kúria</i>	243—263.83
1. A főhelynök és a helynökök	245—218.84
2. Az irodaigazgató és más jegyzők, valamint az eparchiai kúria levéltára	252—261.85
3. Az eparchiai ökonómus és a gazdasági tanács	262—263.87
III. cikkely: <i>A papi szenátus és az eparchiai tanácsosok testülete</i>	264—271.88
IV. cikkely: <i>A pasztorális tanács</i>	272—275.90
V. cikkely: <i>Az esperesek</i>	276—278.91
III. fejezet: <i>A parókiák, a parókusok és a káplánok</i>	279—303.92
IV. fejezet: <i>A templomigazgatók</i>	304—310.98
VIII. cím: Az exarchátusok és az exarchák	311—321.100
IX. cím: Több sajátjogú egyház hierarcháinak gyűlései	322.102
X. cím: A klerikusok	323—398.103
I. fejezet: <i>A klerikusok képzése</i>	328—356.103
I. cikkely: <i>A szemináriumok létrehozása és irányítása</i>	331—341.104
II. cikkely: <i>A szolgálatokra való képzés</i>	342—356.107
II. fejezet: <i>A klerikusok besorolása valamely eparchiába</i>	357—366.111
III. fejezet: <i>A klerikusok jogai és kötelezettségei</i>	367—393.113
IV. fejezet: <i>A klerikususi állapot elvesztése</i>	394—398.118
XI. cím: A világiak	399—409.119
XII. cím: A monasztikus szerzetesek és a többi szerzetes, valamint a megszentelt élet más intézményeinek tagjai	410—572.122
I. fejezet: <i>A monasztikus szerzetesek és a többi szerzetes</i>	410—553.122
I. cikkely: <i>Általános kánonok</i>	410—432.122
1. A szerzetesek függése az eparchiás püspöktől, a pátriárkától és az Apostoli Szentszéktől.....	412—417.122
2. A szerzetes intézmények elöljárói és tagjai.....	418—432.124
II. cikkely: <i>A monostorok</i>	433—503.127
1. A monostorok létrehozása és megszüntetése	435—440.127
2. A monostorok elöljárói, szinaxisai és ökonómusai.....	441—447.129
3. A sajátjogú monostorba való felvétel és a noviciátus	448—461.130
4. A felszentelés, vagyis a monasztikus fogadalomtétel.....	462—470.133
5. A tagok képzése és a monasztikus fegyelem.....	471—480.134
6. A remeték	481—485.136
7. A sztauropég monostor.....	486.137
8. A más monostorba való átlépés.....	487—488.137
9. Az exklauztráció és a monostorból való kilépés	489—496.138
10. A monasztikus szerzetesek elbocsátása	497—503.140

III. cikkely: <i>A rendek és a kongregációk</i>	504—553.	142
1. Rend, kongregáció, tartomány és ház létrehozása és megszüntetése.....	506—510.	142
2. Az előljárók, a színaxisok és az ökonómusok a rendekben és a kongregációkban	511—516.	143
3. A rendekbe és a kongregációkba való felvétel, és a noviciátus	517—525.	145
4. A fogadalomtétel a rendekben és a kongregációkban	526—535.	146
5. A tagok képzése és a szerzetesi fegyelem a rendekben és a kongregációkban	536—543.	148
6. A más rendbe vagy kongregációba, illetve a sajátjogú monostorba való átlépés.....	544—545.	150
7. Az exklauztráció és a rendből vagy a kongregációból való kilépés.....	546—550.	151
8. A rendből vagy a kongregációból való elbocsátás....	551—553.	152
II. fejezet: <i>A szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságai</i>	554—562.	153
III. fejezet: <i>A világi intézmények</i>	563—569.	155
IV. fejezet: <i>A megszentelt élet más formái és az apostoli élet társaságai</i>	570—572.	156
XIII. cím: A krisztushívők társulásai	573—583.	157
XIV. cím: A népek evangelizálása	584—594.	160
XV. cím: Az egyházi tanítóhivatal	595—666.	163
I. fejezet: <i>Az Egyház tanítói feladata általában</i>	595—606.	163
II. fejezet: <i>Isten igéjének szolgálata</i>	607—626.	165
I. cikkely: <i>Isten igéjének hirdetése</i>	609—616.	166
II. cikkely: <i>A hitoktatás</i>	617—626.	167
III. fejezet: <i>A katolikus nevelés</i>	627—650.	169
I. cikkely: <i>Az iskolák, különösen a katolikusok</i>	631—639.	170
II. cikkely: <i>A katolikus tudományegyetemek</i>	640—645.	171
III. cikkely: <i>Az egyházi tudományegyetemek és karok</i>	646—650.	173
IV. fejezet: <i>A tömegtájékoztatói eszközök, különösen a könyvek</i>	651—666.	174
XVI. cím: Az istentisztelet és különösen a szentségek	667—895.	178
I. fejezet: <i>A keresztség</i>	675—691.	180
II. fejezet: <i>A szent mironnal való bérmálás</i>	692—697.	183
III. fejezet: <i>Az Isteni Eucharisztia</i>	698—717.	184
IV. fejezet: <i>A bűnbánat szentsége</i>	718—736.	187
V. fejezet: <i>A betegek kenete</i>	737—742.	191
VI. fejezet: <i>A felszentelés</i>	743—775.	192
I. cikkely: <i>A felszentelés kiszolgáltatója</i>	744—753.	192
II. cikkely: <i>A felszentelés alanya</i>	754—768.	194

1. A felszentelésre jelöltektől megkövetelt tulajdonságok	758—761.	194
2. A szent rendek felvételének vagy gyakorlásának akadályai	762—768.	195
III. cikkely: <i>A felszentelés előtt elvégzendő dolgok</i>	769—772.	197
IV. cikkely: <i>A felszentelés ideje, helye, bejegyzése és tanúsítása</i>	773—775.	198
VII. fejezet: <i>A házasság</i>	776—866.	199
I. cikkely: <i>A lelképásztori gondoskodás és mindaz, aminek a házasságkötést meg kell előznie</i>	783—789.	200
II. cikkely: <i>Az érvénytelenítő akadályok általában</i>	790—799.	202
III. cikkely: <i>Az akadályok különösen</i>	800—812.	204
IV. cikkely: <i>A vegyes házasságok</i>	813—816.	206
V. cikkely: <i>A házassági beleegyezés</i>	817—827.	206
VI. cikkely: <i>A házasságkötés formája</i>	828—842.	208
VII. cikkely: <i>A házasság érvényesítése</i>	843—852.	211
1. Egyszerű érvényesítés	843—847.	211
2. Gyökeres orvoslás	848—852.	212
VIII. cikkely: <i>A házastársak különválása</i>	853—866.	213
1. A kötelék felbomlása	853—862.	213
2. Különválás a kötelék megmaradásával	863—866.	215
VIII. fejezet: <i>A szentelmények, a szent helyek és idők, a szentek tisztelete, a fogadalom és az eskü</i>	867—895.	216
I. cikkely: <i>A szentelmények</i>	867.	216
II. cikkely: <i>A szent helyek</i>	868—879.	216
1. A templomok	869—873.	216
2. A temetők és az egyházi temetések	874—879.	217
III. cikkely: <i>Az ünnepnapok és a bűnbánati napok</i>	880—883.	218
IV. cikkely: <i>A szentek, a szent ikonok vagy képek és az ereklyék tisztelete</i>	884—888.	219
V. cikkely: <i>A fogadalom és az eskü</i>	889—895.	220
XVII. cím: A nem katolikus megkereszteltek teljes közösségre lépése a Katolikus Egyházzal	896—901.	222
XVIII. cím: Az ökumenizmus, vagyis a keresztények egységének előmozdítása	902—908.	223
XIX. cím: A személyek és a jogcselekmények	909—935.	225
I. fejezet: <i>A személyek</i>	909—930.	225
I. cikkely: <i>A természetes személyek</i>	909—919.	225
II. cikkely: <i>A jogi személyek</i>	920—930.	227
II. fejezet: <i>A jogcselekmények</i>	931—935.	229
XX. cím: A hivatalok	936—978.	231
I. fejezet: <i>A hivatalok kánoni betöltése</i>	938—964.	231
I. cikkely: <i>A választás</i>	947—960.	232

II. cikkely: <i>A választási kérelmezés</i>	961—964.	235
II. fejezet: <i>A hivatal elvesztése</i>	965—978.	236
I. cikkely: <i>A lemondás</i>	967—971.	237
II. cikkely: <i>Az átbevezetés</i>	972—973.	237
III. cikkely: <i>Az elmozdítás</i>	974—977.	238
IV. cikkely: <i>A megfosztás</i>	978.	239
XXI. cím: A kormányzati hatalom	979—995.	240
XXII. cím: a közigazgatási határozatok elleni felfolyamodások	996—1006.	244
XXIII. cím: Az Egyház anyagi javai	1007—1054.	247
I. fejezet: <i>Az anyagi javak megszerzése</i>	1010—1021.	247
II. fejezet: <i>Az egyházi javak kezelése</i>	1022—1033.	249
III. fejezet: <i>A szerződések, különösen az elidegenítések</i>	1034—1042.	252
IV. fejezet: <i>A kegyes célú rendelkezések és a kegyes alapítványok</i>	1043—1054.	254
XXIV. cím: A perek általában	1055—1184.	258
I. fejezet: <i>Az illetékes bíróság</i>	1058—1085.	258
II. fejezet: <i>A bírósági tisztségviselők</i>	1086—1102.	264
I. cikkely: <i>A bírósági helynökök, a bírák és az ügyhallgatók</i>	1086—1093.	264
II. cikkely: <i>Az ügyész, a kötelekvédő és a jegyző</i>	1094—1101.	266
III. cikkely: <i>Bírósági tisztségviselők átvétele más eparchiakból vagy sajátjogú egyházakból</i>	1102.	267
III. fejezet: <i>A bírák és más bírósági tisztségviselők kötelességei</i>	1103—1116.	267
IV. fejezet: <i>Az elbírálás rendje</i>	1117—1123.	270
V. fejezet: <i>A perbeli határidők és haladékok, s a per helye</i>	1124—1128.	271
VI. fejezet: <i>A tárgyalóterembe beengedhető személyek, s az iratok elkészítése és megőrzése</i>	1129—1133.	272
VII. fejezet: <i>A felperes és az alperes</i>	1134—1138.	273
VIII. fejezet: <i>A perbeli képviselők és az ügyvédek</i>	1139—1148.	274
IX. fejezet: <i>A keresetek és a kifogások</i>	1149—1163.	276
X. fejezet: <i>A perek elkerülésének módjai</i>	1164—1184.	278
I. cikkely: <i>A peregyezés</i>	1164—1167.	278
II. cikkely: <i>A választottbírákban való megegyezés</i>	1168—1184.	279
XXV. cím: A jogvitás per	1185—1356.	283
I. fejezet: <i>A rendes jogvitás per</i>	1185—1342.	283
I. cikkely: <i>A perindító keresetlevél</i>	1185—1189.	283
II. cikkely: <i>Az idézés és a periratok közlése vagy ismertetése</i>	1190—1194.	284
III. cikkely: <i>A perbebocsátkozás</i>	1195—1198.	285
IV. cikkely: <i>A perfolyamat felfüggesztődése, megszűnése és a tőle való elállás</i>	1199—1206.	286
V. cikkely: <i>A bizonyítékok</i>	1207—1266.	287
1. A felek nyilatkozatai	1211—1219.	288
2. Az okirati bizonyítás	1220—1227.	289

3. A tanúk és a tanúvallomások.....	1228—1254.	290
a) Kik lehetnek tanúk.....	1230—1231.	290
b) A tanúk megnevezése és kizárása.....	1232—1238.	291
c) A tanúk kihallgatása.....	1239—1252.	291
d) A tanúvallomások hitele.....	1253—1254.	293
4. A szakértők.....	1255—1262.	294
5. A kiszállás és a bírói szemle.....	1263—1264.	295
6. A vélelmek.....	1265—1266.	295
VI. cikkely: <i>A mellékes ügyek</i>	1267—1280.	295
1. A felek távolmaradása.....	1272—1275.	296
2. Harmadik személy beavatkozása az ügybe.....	1276—1277.	297
3. Kísérletek a perfolymat alatt.....	1278—1280.	297
VII. cikkely: <i>Az iratok közzététele, az ügylezárás és az ügy tárgyalása</i>	1281—1289.	298
VIII. cikkely: <i>A bírói kejelentések</i>	1290—1301.	300
IX. cikkely: <i>Az ítélet megtámadása</i>	1302—1321.	302
1. A semmisségi panasz az ítélet ellen.....	1302—1308.	302
2. A fellebbezés.....	1309—1321.	304
X. cikkely: <i>A jogerős ítélet, az eredeti állapot helyreállítása és a harmadik fél tiltakozása</i>	1322—218.....	306
1. A jogerős ítélet.....	1322—1325.	306
2. Az eredeti állapot helyreállítása.....	1326—1329.	306
3. A harmadik fél tiltakozása.....	1330—1333.	307
XI. cikkely: <i>Az ingyenes jogvédelem és a perköltiségek</i>	1334—1336.	308
XII. cikkely: <i>Az ítélet végrehajtása</i>	1337—1342.	309
II. fejezet: <i>A sommás jogvitás per</i>	1343—1356.	310
XXVI. cím: Egyes különleges eljárások	1357—1400.	313
I. fejezet: <i>A házassági eljárások</i>	1357—1384.	313
I. cikkely: <i>A házasság semmisségének kinyilvánítását célzó ügyek</i>	1357—1377.	313
1. Az illetékes bíróság.....	1357—1359.	313
2. A házasság megtámadásának joga.....	1360—1361.	313
3. A bírák és a bíróság kötelességei.....	1362—1363.	314
4. A bizonyítékok.....	1364—1367.	314
5. Az ítélet és a fellebbezés.....	1368—1371.	315
6. Az okirati eljárás.....	1372—1374.	316
7. Általános szabályok.....	1375—1377.	316
II. cikkely: <i>A házastársak különválásáról szóló ügyek</i>	1378—1382.	317
III. cikkely: <i>A házastárs boltnak nyilvánításáról szóló eljárás</i>	1383.....	318
IV. cikkely: <i>Eljárési mód az el nem hált házasság felbontásának vagy a házasság bit javára való felbontásának elnyeréséhez</i>	1384.....	318

II. fejezet: <i>A felszentelés semmisségének kinyilvánítását célzó ügyek</i>	1385—1387.	318
III. fejezet: <i>Eljárás a parókusok elmozdításakor vagy áthelyezésekor</i>	1388—1400.	319
I. cikkely: <i>Eljárásmód a parókusok elmozdításakor</i>	1389—1396.	319
II. cikkely: <i>Eljárásmód a parókusok áthelyezésekor</i>	1397—1400.	321
XXVII. cím: A büntető rendelkezések az Egyházban	1401—1467.	322
I. fejezet: <i>A büntetendő cselekmények és a büntetések általában</i>	1401—1435.	322
II. fejezet: <i>Az egyes büntetendő cselekmények büntetései</i>	1436—1467.	329
XXVIII. cím: A büntetéskiszabási eljárás	1468—1487.	334
I. fejezet: <i>A büntetőper</i>	1468—1485.	334
I. cikkely: <i>Az előzetes vizsgálat</i>	1468—1470.	334
II. cikkely: <i>A büntetőper lefolyása</i>	1471—1482.	335
III. cikkely: <i>A kártérítési kereset</i>	1483—1485.	336
II. fejezet: <i>A büntetések kiszabása peren kívüli határozattal</i>	1486—1487.	337
XXIX. cím: A törvény, a jogszokás és a közigazgatási aktusok	1488—1539.	338
I. fejezet: <i>Az egyházi törvények</i>	1488—1505.	338
II. fejezet: <i>A jogszokás</i>	1506—1509.	341
III. fejezet: <i>A közigazgatási aktusok</i>	1510—1539.	341
I. cikkely: <i>Eljárás a peren kívüli határozatok meghozatalakor</i>	1517—1520.	343
II. cikkely: <i>A közigazgatási aktusok végrehajtása</i>	1521—1526.	344
III. cikkely: <i>A leiratok</i>	1527—1539.	345
1. A kiváltságok.....	1531—1535.	346
2. A felmentések.....	1536—1539.	347
XXX. cím: Az elbirtoklás vagy elévülés, valamint az időszámítás	1540—1546.	348
I. fejezet: <i>Az elbirtoklás vagy elévülés</i>	1540—1542.	348
II. fejezet: <i>Az időszámítás</i>	1543—1546.	348

II. JÁNOS PÁL PÁPA
SACRI CANONES KEZDETŰ
APOSTOLI RENDELKEZÉSE

JÁNOS PÁL PÜSPÖK
ISTEN SZOLGÁJÁNAK SZOLGÁJA
ÖRÖK EMLÉKEZETŰL

TISZTELETREMÉLTÓ TESTVÉREINKNEK,
A PÁTRIÁRKÁKNAK, AZ ÉRSEKEKNEK, A PÜSPÖKÖKNEK,
VALAMINT SZERETETT GYERMEKEINKNEK,
AZ ÁLDOZÓPAPOKNAK,
A DIAKÓNUSOKNAK ÉS A TÖBBI KRISZTUSHÍVŐNEK
A KELETI EGYHÁZAKBAN

A szent kánonokról, amelyeknek „sértetlen és változhatatlan előírásait” az Úr 787. évében a Niceai Széknél a hetedik Egyetemes Zsinaton az Elődünk, I. Adorján által küldött követek elnökletével összegyűlt Atyák e zsinat első kánoni szabályában határozottan megerősítették, „örvendezvén azokban, mint aki bőséges zsákmányra talált”, ugyanez a Zsinat röviden kinyilvánította, hogy megegyeznek azokkal a kánonokkal, amelyeket a hagyomány szerint az áldott Apostolok és a „hat szent és egyetemes Szinódus, valamint a helyileg tartott zsinatok”, továbbá „szent Atyáink” alkottak meg.

S valóban, ez a Zsinat, amikor megerősítette, hogy a szent kánonok szerzői „egy és ugyanazon Lélektől” megvilágosítva rendelték el mindazt, „ami hasznos”, e kánonokat az egyházi törvények egyetlen gyűjteményének tekintette és ezt mintegy „törvénykönyvként” az összes keleti egyház számára megerősítette, amint azt már korábban a Konstantinápoly városának trullloszi termében összegyűlt Ötödik-Hatodik Zsinat is megtette, amikor ugyanezen törvények terjedelmét második kánonjában egyértelműbben körülhatárolta.

Ebben az oly csodálatos sokféleségben, amelyet a tiszteletreméltó alexandriai, antiochiai, örmény, káld és konstantinápolyi hagyományból származó egyes keleti egyházak a rítusokban, vagyis a liturgikus és teológiai, lelki és fegyelmi örökség terén felmutatnak, a szent kánonokat méltán tekinthetjük eme örökség azon jól látható részének, amely mindezen egyházak berendezkedésének egyetlen közös kánoni alapját képezi. Szinte — vagy

még csak nem is szinte — nincs ugyanis az egyházfegyelmi szabályoknak olyan keleti gyűjteménye, amelyben ne sürgetnék és ne elsődleges forrásként emlegetnék a szent kánonokat mint az Egyház elsődleges, ugyanezen egyházak felsőbb hatósága által elrendelt vagy elfogadott törvényeit, amelyek száma már a Kalcedoni Zsinat előtt több mint ötszáz volt. Az egyes egyházak mindig világosan látták, hogy minden egyházfegyelmi rend azoktól a szabályoktól nyeri erősségét, amelyek az Egyház legfelső hatósága által elismert hagyományokból erednek, illetve amelyek az e hatóság által kihirdetett kánonokban találhatóak, és hogy a részleges jog szabályai akkor érvényesek, ha megfelelnek a felsőbb jognak, és semmiek, ha eltérnek tőle.

„Az egyházfegyelem ezen öröksége iránti hűségnek tulajdonítható, hogy oly sok és nagy viszontagság és szerencsétlenség közepette, amelyet a keleti egyházak mind régebben, mind pedig újabban elszenvedtek, a Kelet sajátos arca mindazonáltal mégis érintetlenül megmaradt, ami minden biztonnal a lelkek nagy javára történt így” (AAS 66 [1974] 245). A boldog emlékeztű VI. Pál e jeles szavai, amelyeket a Sixtus-kápolnában a Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet Átdolgozó Bizottság tagjainak teljes ülése előtt mondott, felidézük, amit a II. Vatikáni Zsinat jelentett ki arról a „legnagyobb hűségről”, amelyet az összes egyháznak ugyanezen fegyelmi örökség megtartásában tanúsítania kell, azt is megkívánva, hogy „törekedjenek visszatérni az ősi hagyományokhoz” ott, ahol esetleg „az idők vagy a személyek körülményei miatt helytelenül eltértek” tőlük (*Orientalium Ecclesiarum* határozat, 6. p.).

A II. Vatikáni Zsinat egyértelműen rávilágít, hogy „az ősi hagyományok iránti lelkiismeretes hűség”, kiegészítve „az imádsággal, az életvitel példájával, egymás kölcsönös és jobb megismerésével, valamint egymás ügyeinek és lelkületének testvéri megbecsülésével”, nagy mértékben segíti, hogy a Római Székkel teljes közösségben levő keleti egyházak az ökumenizmusról szóló határozat alapelveit követve betöltsék „különleges feladatukat az összes keresztény — főként a keletiek — egységének előmozdításában”.

De arról sem szabad e helyütt megfeledkeznünk, hogy a Katolikus Egyházzal teljes közösségben még nem levő keleti egyházakat a kánoni fegyelemnek ugyanez az alapvetően egy öröksége, vagyis az Egyház első évszázadainak „szent kánonjai” kormányozzák.

Ami pedig az ökumenikus mozgalom egészét illeti, amelyet a Szentlélek Krisztus egész Egyháza tökéletes egységének elérésére támasztott, az új törvénykönyv azt nem hogy egyáltalán nem akadályozza, hanem nagyon is elősegíti. Ez a törvénykönyv ugyanis védelmezi az emberi személy alapvető jogát, vagyis hogy hitét mindenki a maga rítusában vallhassa meg, amelyet többnyire az anyatejjel együtt szívott magába (márpedig ez minden ökumenizmus alapszabálya), és mindent megtesz azért, hogy a keleti kato-

likus egyházak a II. Vatikáni Zsinat kívánságát a rend nyugalmában betöltve „virágozzanak és új apostoli erővel töltsék be a rájuk bízott feladatot” (*Orientalium Ecclesiarum* határozat, 1. p.). Ebből adódik, hogy a keleti egyházak törvénykönyvének kánonjai ugyanazon erővel kell hogy bírjanak, mint amellyel a latin egyház kánonjogi kódexének törvényei bírnak, vagyis hogy érvényben legyenek, amíg el nem töröltetnek, illetve az Egyház legfelső hatósága megfelelő okokból meg nem változtatja őket. A legfontosabb ok ezek közül az, hogy a Kelet összes egyháza teljes közösségben legyen a Katolikus Egyházzal — ami ráadásul maga Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk kívánságának is a leginkább megfelel.

Mindazonáltal a szent kánonoknak ez az összes keleti egyház számára közös öröksége a századok folyamán csodálatosan egybeforrott az egyes egyházakat alkotó krisztushívők különféle csoportjainak saját természetével, kultúrájukba pedig — noha még csak nem is egy nemzetből kerültek ki — annyira beoltotta Krisztus nevét és az ő evangéliumi üzenetét, hogy az most már magához a népek szívéhez tartozik mint sérthetetlen és minden megbecsülésre méltó adottság.

Amikor Elődünk, XIII. Leó a XIX. század végén kijelentette, hogy „a keleti liturgia és fegyelem jogilag elismert sokfélesége kitűnően ékesíti az egész Egyházat és” megerősíti „a katolikus hit isteni egységét”, úgy tartotta, hogy ez a sokféleség olyasmí, aminél talán semmi „más nem tudja csodálatraméltóbban megvilágítani a katolicitás jegyét Isten Egyházában” (XIII. Leó: *Orientalium dignitas* apostoli levél, 1894. november 30., Előszó). Ugyanezt tanúsítja a II. Vatikáni Zsinat atyáinak egyhangú véleménye, amely szerint „az egységet őrző sokféleség fényesen bizonyítja az osztatlan Egyház katolicitását” (*Lumen Gentium* rendelkezés, 23. p.), és „nemhogy nem árt az egységnek, hanem még jobban kinyilvánítja azt” (*Orientalium Ecclesiarum* határozat, 2. p.).

Mіндеzt szem előtt tartva úgy véljük, hogy ezt a törvénykönyvet, amelyet most kihirdetünk, leginkább a keleti egyházak antik joga alapján kell megítélni, s ugyanígy teljesen tudatában vagyunk mind az egységnek, mind az azt őrző sokféleségnek, amelyek összeolvadásából az egyetemes Egyház „soha el nem öregedő életereje feltárul, maga Krisztus jegyese pedig nagyszerűbben tündököl, amint ábrázolására a szent Atyák bölcsessége a dávidi mondásban ráismert: *Jobbodon áll a királynő arannyal átszőtt sokszínű ruhában, aranyszegélyben, sokszínűen öltözve...* (44. zsoltár; XIII. Leó: *Orientalium ecclesiarum* apostoli levél, 1894. november 30., Előszó).

A római pápáknak éppen az az állandó szándéka, hogy a keleti egyházak kánonjogi kodifikációjának megindulása után két törvénykönyvet hirdessenek ki: egyet a latin egyház, egyet pedig a keleti katolikus egyházak számára, elég nyilvánvalóan mutatja, hogy meg akarták őrizni mindazt, ami az isteni gondviselés nyomán az Egyházban előállt, hogy az a Szentlélektől

egybegyűjtve mintegy két tüdővel lélegezzen: a Keletével és a Nyugatával, és mintegy két kamrából álló egyetlen szívvel égjen Krisztus szeretetében.

Ugyanígy világos az Egyház legfőbb törvényhozójának állandó és határozott szándéka az említett öt hagyományból eredő összes keleti rítus hűséges megőrzését és gondos megtartását illetően, amit a törvénykönyv újra meg újra saját szabályokkal tesz kifejezetté.

Ugyanez állapítható meg a keleti egyházak hierarchikus felépítésének különféle formáiból is, amelyek közül különösen kiemelkednek a pátriárkai egyházak, mint ahol a pátriárkák és a szinódusok a kánonjog alapján részesei az Egyház legfőbb hatóságának. Ezekből a maguk címekre korlátozódó formákból a törvénykönyvet felütő számára rögtön láthatóvá válik egyrészt minden egyes keleti katolikus egyház sajátos, kánoni törvénnyel szentesített arculata, másrészt sajátjogú állapota és a római pápával, Szent Péter örökösével való teljes közössége, aki az egész szeretetközösség élén állva óvja a törvényes változatokat, ugyanakkor pedig felügyel rá, hogy a részleges sajátosságok nem hogy ne ártsanak az egységnek, hanem inkább szolgálják azt (vö. *Lumen gentium* rendelkezés, 13. p.).

Továbbá határozottan meg kell jegyezni e téren, hogy ez a törvénykönyv az egyes sajátjogú egyházak részleges jogára bízta mindazt, amit nem tart szükségesnek az összes keleti katolikus egyház közös javához. E tekintetben az a szándékunk, hogy akik az egyes sajátjogú egyházakban törvényhozói hatalommal bírnak, minél előbb gondoskodjanak külön szabályok megalkotásáról, szem előtt tartva saját rítusuk hagyományait, valamint a II. Vatikáni Zsinat előírásait.

A rítusok hűséges megőrzésének teljes összhangban kell lennie az összes egyházi törvény legfőbb céljával, amely a maga egészében a lelkek üdvrendjére irányul. Ezért mindaz, ami a korábban hozott törvények körében esetleges és fölösleges volt, vagy ami a kor szükségleteinek kevésbé felelt meg, nem lett felvéve a törvénykönyvbe. Az új törvények megállapításakor pedig az került előtérbe, ami a keleti egyházak gazdag élettapasztalatában valóban jobban megfelelt a lelkek üdvrendje kívánalmainak és ami egyúttal összefüggött és megegyezett az egészséges hagyománnyal, Elődünk, VI. Pál kívánságának megfelelően, amelyet a törvénykönyv átdolgozási munkálatainak kezdetén fogalmazott meg: „az új szabályok ne tűnjenek valami idegen testnek, amelyet erővel kényszerítettek bele az Egyház szervezetébe, hanem a már létező szabályokból mintegy maguktól jöjjenek létre” (AAS 66 [1974] 246).

Világosan tisztázta ezt a II. Vatikáni Zsinat, hiszen ugyanez a zsinat „a hagyomány kincstárából régít és újat hozott elő” (*Sacrae disciplinae leges* apostoli rendelkezés, [AAS 75 1983] Pars II, xi), s ezáltal az apostoloktól az

atyákon keresztül származó hagyományt, amelyben az evangélium üzenete teljességgel ép maradt, az új életviszonyokra alkalmazta.

A keleti egyházak kánonjainak törvénykönyvét, amelyet most közrebocsátunk, mintegy a II. Vatikáni Zsinat által megfogalmazott tanítások kiegészítésének kell tartani, amely végre kiteljesíti az egész Egyház kánonjogi rendjét a latin egyház 1983-ban kihirdetett kánonjogi törvénykönyve, valamint a Római Kúriáról szóló 1988-as apostoli rendelkezés után, amely utóbbi mindkét törvénykönyvhöz hozzájárul mint „az egész Egyházat szinte egybeforrasztó kommúnió” (*Pastor bonus* apostoli rendelkezés, 2. p.) elsődleges eszköze a római pápa kezében.

Ha most visszatekintünk az első lépésekre, amelyekkel a keleti egyházak kánonjogi kodifikációja megindult, a törvénykönyv úgy tűnik fel, mint az áhított kikötő egy több mint hatvan évig elhúzódó hajózás végén. Hiszen olyan törvénytől van szó, amelyben az Egyház legfőbb törvényhozója először gyűjti egybe és hirdeti ki a keleti katolikus egyházak számára közös egyházfegyelem összes kánonját, miután az ugyanezen törvényhozó által létrehozott három bizottság befejezte oly sok és oly nagy munkáját. Az első ezek között a Keleti Kodifikáció Előkészítő Munkálatainak Bíborosi Bizottsága volt, amelyet Elődünk, XI. Pius 1929-ben hozott létre (AAS 21 [1929] 669) Pietro Gasparri bíboros elnökletével. E bizottságnak Luigi Sincero, Bonaventura Cerretti és Franz Ehrle bíborosok voltak a tagjai, titkári teendőit pedig Mons. Amleto Giovanni Cicognani látta el, akkori nevén a Keleti Egyház Szent Kongregációjának ülnöke, későbbi bíboros.

Miután e valóban nagy terhet jelentő előkészítő munkálatokat két szakértői csoportban — amelyek tagjai nagyrészt a keleti egyházak főpásztorai közül kerültek ki (vö. *L'Osservatore Romano*, 1930. április 2., 1. old.) — hat év alatt sikerült befejezni, és Pietro Gasparri bíboros is elhalálozott, az a döntés született, hogy újabb lépésként létre kell hozni a „Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet” Szerkesztő Pápai Bizottságot. Ennek az 1930. július 17-én felállított bizottságnak lett a feladata, amint az magából az elnevezéséből is kitűnik, hogy megállapítsa a kánonok szövegét és irányítsa a „Keleti Kánonjogi Törvénykönyv” összeállítását. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy maga a pápa rendelkezett úgy, hogy a bizottság létrehozásáról az *Acta Apostolicae Sedis* hivatalos közlönyben megjelent közlemény (AAS 27 [1935] 306—308) a leendő törvénykönyv címét idézőjelben tüntesse fel annak jelzésére, hogy bár igen megfelelő, csak ideiglenesen választották, „amíg egy jobbat nem találnak”.

A „Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet” Szerkesztő Pápai Bizottság elnökei az alábbiak voltak: Luigi Sincero bíboros egészen haláláig, utána Massimo Massimi bíboros, majd miután ő is elhunyt, Gregorio Pietro XV Agagianian bíboros, az örmény egyház pátriárkája.

Azon bíborosok között, akik az elnökkel együtt a bizottság első tagságát alkották — vagyis Eugenio Pacelli, Giulio Serafini és Pietro Fumasoni-Biondi —, kiemelkedik Eugenio Pacelli bíboros neve, aki a legfelső isteni gondviselésből utóbb Krisztus helytartójaként és az egész Egyház pásztoraként a keleti egyházak javáról a legnagyobb gondot viselve majdnem teljesen bevégezte a keleti kánonjogi kodifikáció művét. Abból a huszonkilenc címből ugyanis, amely az említett bizottságban megszövegezett „Keleti Kánonjogi Törvénykönyv” anyagát az ő akarata szerint alkotta, nem kevesebbet, mint tizet, amelyek fontosságuk miatt a legsürgetőbbek voltak, négy motu proprioval (*Crebrae allatae sunt, Sollicitudinem Nostram, Postquam Apostolicis Litteris és Cleri sanctitati*) maga hirdetett ki. A többi cím anyaga, amelyet a bizottság bíboros tagjai egyszer már jóváhagytak és pápai utasításra „kihirdetés végett” nagyrészt már kinyomtattak, az említett pápa halálának közbejöttével, továbbá miután Szent Péter székében való utóda, XXIII. János meghirdette a II. Vatikáni Zsinatot, megmaradt a bizottság levéltárában.

Az évek folyamán aztán egészen a bizottság 1972 közepén való megszűnéséig a tagok között, akiknek létszáma pápai utasításra kibővült, számos bíboros végzett alapos munkát, s az elhunytak helyébe mindig újabbak léptek. Később 1965-ben, a II. Vatikáni Zsinat befejezése után az összes keleti katolikus egyház pátriárkája felvételt nyert a tagok közé. A „Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet” Szerkesztő Bizottság utolsó évének elején a tagságot a hat keleti egyház vezetője és a Keleti Egyházak Kongregációjának prefektusa jelentette.

A „Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet” Szerkesztő Bizottságban megszületésétől kezdve, aztán pedig igen sokáig a titkáraként dolgozott hatalmas buzgalommal és hozzáértéssel P. Acacio Coussa BA, későbbi bíboros. E helyütt dicsérettel emlékezünk meg róla és a bizottság kitűnő konzultorairól.

Az 1972 közepén létrehozott „Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet” Átdolgozó Pápai Bizottság létrehozása és formája biztosította annak keleti jellegét, mivel tagságát sokféle egyház adta, s első helyen a keleti pátriárkák tűntek ki benne. A bizottság munkáját emellett rendkívüli kollegialitás jellemezte. A kánonok szövegtervezeteit ugyanis, amelyeket a minden egyházból kiválasztott szakértők csoportjai lassanként kidolgoztak, megküldték mindenekelőtt a keleti egyházak összes püspökének, hogy mondjanak róla véleményt, mégpedig lehetőleg kollegiális módon. Ezeket a szövegtervezeteket aztán, miután a speciális munkacsoportok a püspökök véleménye alapján sokszor átdolgozták, majd a bizottság tagjainak gondos vizsgálata nyomán adott esetben ismételtén átfogalmazták őket, a tagok 1987 novemberében tartott plenáris ülésükön igen magas szavazati arányban elfogadták.

Valóban el kell ismernünk, hogy ezt a törvénykönyvet „maguk a keletiek készítették”, amint azt Elődünk, VI. Pál kívánatosnak tartotta a bizottsági munka ünnepélyes megkezdése alkalmával (AAS 66 [1974] 246). A legmelegebb szavakkal mondunk ma köszönetet külön- külön mindenkinek, aki részese volt ennek a munkának.

Legelőször hálás szívvel idézzük fel a néhai Joseph Parecattil bíboros nevét a malabár egyházból, aki az utolsó három évet kivéve szinte egész végig a bizottság elnöke volt és komoly érdemeket szerzett az új törvénykönyv megalkotásában. Vele együtt kiemelten emlékezünk meg Clément Ignace Mansourati érsekről a szír egyházból, aki a bizottság első és legnehezebb éveiben az alelnöki tisztséget betöltötte.

Örömmel említjük meg az élőket is, elsősorban Tiszteletreméltó Testvéreinket, Miroslav Stefan Marusynt, jelenlegi érseket és a Keleti Egyházak Kongregációjának titkárát, aki sokáig kitűnően látta el a bizottság alelnökének feladatát, továbbá Emilio Eid püspököt, a mostani alelnököt, aki nagy mértékben hozzájárult a munka szerencsés befejezéséhez; utánuk pedig a szeretett Ivan Žužek szerzetesapost a Jézustársaságból, aki a bizottság titkáraként kezdettől fogva fáradhatatlanul munkálkodott, valamint a többieket, akik ebben a bizottságban akár mint tagok — pátriárkák, bíborosok, érsekek és püspökök —, akár mint konzultorok és munkatársak a munkacsoportokban és más feladatkörökben igen fontos szerepet töltöttek be; végül a megfigyelőket, akik az összes egyház kívánatos egysége érdekében az ortodox egyházakból lettek meghíva és akik igen hasznos jelenlétükkel és együttműködésükkel komoly segítséget nyújtottak.

Nagyon reméljük és bízunk benne, hogy ez a törvénykönyv „sikeresen váltódik valóra a mindennapi élet gyakorlatában” és „őszinte tanúsága lesz az egyházi törvény iránti tiszteletnek és szeretetnek”, a boldog emlékezetű VI. Pál kívánásának megfelelően (AAS 66 [1974] 247), és hogy az ősiségüknél fogva oly kitűnő keleti egyházakban létrehozza annak a rendnek a nyugalmát, amelyet Mi a latin egyház Kánonjogi Törvénykönyvének kihirdetésekor hő szándékkal kértünk az egész egyházi társadalom számára. Arról a rendről van ugyanis szó, „amely elsődleges jelentőséget tulajdonítva a szeretetnek, a kegyelemnek és a karizmának egyszersem megkönnyíti rendezett fejlődésüket mind az egyházi társadalom, mind a hozzá tartozó egyes emberek életében” (AAS 75 [1983] Pars II, XI).

„Az öröm és a béke, az igazságosság és az engedelmség legyenek” ennek a törvénykönyvnek is „ajánlóit, és amit a fő előír, azt a testben meg is tartsák (uo., XIII), hogy az erők egyesítésével gyarapodjék az egyetemes Egyház missziójának kibontakozása és a Pantokrátor Krisztus országa szélesebb körben jöjjön létre (vö. II. János Pál pápa: *Beszéd a Szent Péter Bazilikában a Római Kúriában szolgálatot teljesítőkhez kiballgatásuk alkalmából*, 1986. június 28., AAS 79 [1987] 196).

Kérjük a Boldogságos mindenkor Szűz Máriát, akinek kegyes vezérletébe a törvénykönyv elkészítését ismételten ajánlottuk, anyai könyörgésével esdje ki Fiától, hogy a törvénykönyv annak a szeretetnek legyen hordozója, amelyet a kereszten függő Krisztus lándzsával átszúrt szíve Szent János apostol rendkívüli tanúsága szerint bőszéggel kimutatott és amelynek minden emberi lény lelkében mélyen ott kell gyökereznie.

Így tehát az isteni kegyelem támogatását segítségül híván, Szent Péter és Pál apostolok tekintélyére támaszkodva, biztos tudatában annak, amit teszünk, és eleget téve a keleti egyházak pátriárkái, érsekei és püspökei kívánságának, akik Velünk kollegiális érzülettel együtt dolgoztak, a Minket megillető apostoli hatalom teljességével élve ezzel a továbbiakban érvényes rendelkezésünkkel a jelen törvénykönyvet úgy, ahogy összeállították és átdolgozták, kihirdetjük. Elhatározzuk és megparancsoljuk, hogy mostantól fogva az összes keleti katolikus egyház számára törvényerővel bírjon, és megtartását rábizzuk ugyanezen egyházak hierarcháinak éber felügyeletére.

Hogy pedig e törvénykönyv előírásait hatályba lépésük előtt mindenki, akit illet, gondosan tanulmányozhassa, elrendeljük és megparancsoljuk, hogy kötelező erejük az 1991. évi október hó 1. napjától kezdődjék, amely a Boldogságos Szűz Mária anyai pártfogásának ünnepe a legtöbb keleti egyházban.

Minden ellenkező szabály — még a legkülönösebb említésre méltó is — hatályát veszti.

Buzdítjuk tehát minden szeretett gyermekünket, hogy az említett előírásokat őszinte szívvel és jó szándékkal tartsák meg, hiszen nem kételkedünk benne, hogy a keleti egyházak buzgó jogkövetéssel kitűnően fognak gondoskodni a krisztushívók lelki javáról, egyre jobban virágnak majd és betöltik a rájuk bízott feladatot, a dicsőséges és áldott mindenkor Szűz Mária vezetése alatt, aki a legigazabban neveztetik Istenszülőnek (*Theotokosz*) és az egyetemes Egyház magasztos édesanyjaként tündököl.

Kelt Rómában, Szent Péternél, az 1990. évi október hó 18. napján, pápaságunk tizenharmadik évében.

II. JÁNOS PÁL PÁPA

ELŐSZÓ

Még százötven év sem telt el azóta, hogy IX. Pius, amikor „a keletiek ügyének új gondoskodással való felkarolását, rítusaik támogatását, erkölccseik megjavítását, fegyelemük helyreállítását tervezgette, előbb az Egyház törvényeinek összegyűjtésére és kiadására” gondolt. „Az sem kerülte el az igen bölcs egyházfő figyelmét, hogy ezt a legkorábbi görög forrásokkal kell kezdeni, amelyekből oly sok minden származott át a távoli keletre s északra” (Pitra: *Iuris...*, Előszó). A pápa parancsára Jean-Baptiste Pitra OSB, későbbi bíboros felkutatta a keleti törvények szétszórt forrásait, s amit felkutatót, a pápa támogatásával összegyűjtötte, amit pedig összegyűjtött, a pápai megbízásából közzétette (vö. uo.) két kötetben, amelyek a *Iuris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta* [„A görög egyházjog története és emlékei”] címet viselik.

Ugyanez a római pápa, miután mindent megtett annak érdekében, hogy „a keletiek épen és sértetlenül őrizték meg a katolikus hit letéteményét, és hogy az egyházfegyelem szerencsés fejlődésnek induljon, a szent liturgia pedig a maga teljes szentségében és fényében tündököljön” (*Acta Pii IX*, III 402—403), a *Romani Pontifices* apostoli rendelkezéssel (1862. január 6.) külön bizottságot hozott létre a bíboros atyákból a Keleti Rítus Ügyeinek Hitterjesztési Kongregációja néven, meghatározta feladatkörüket, továbbá úgy rendelkezett, hogy ebben a bizottságban állandó jelleggel legyen egy pápailag kinevezett előterjesztő bíboros, „akinek feladata lesz gondosan irányítani azt a munkát, amely szükséges a keleti egyház kánonjainak összegyűjtéséhez és — szükség esetén — az összes keleti könyv megvizsgálásához, bármilyen típusúak legyenek is, tehát függetlenül attól, hogy ezek a könyvek a Szent Biblia fordításaira, a katekézisre vagy a fegyelemre vonatkoznak-e” (uo. 410).

Miután megindult a keleti kánonjog tanulmányozása, néhány keleti egyházakhoz tartozó püspök, akit megkérdeztek az I. Vatikáni Zsinat elé terjesztendő témákról, úgy vélte, hogy a keleti kánonjog revíziójáról magán a zsinaton kellene tárgyalni. E kívánságának adott hangot elsősorban Gregorio Youssef, a melkita egyház pátriárkája, aki igencsak fájlalta, hogy a keleti egyházaknak nem nagyon van saját, az egyes rítusokkal összhangban levő kánonjoga (Mansi 49, 200), valamint Papp-Szilágyi József, keleti rítusú nagyváradi püspök, aki erősen kívánta az egyházfegyelem számos fejezetének helyreállítását, s egy szinte teljes kódexet is összeállított (uo. 49, 198).

Az I. Vatikáni Zsinatot előkészítő bizottságok egyike, a Missziók és a Keleti Rítusú Egyházak Bizottsága hatodik ülésén maga is elismerte, hogy

a keleti egyházaknak igen nagy szüksége van egy kánonjogi törvénykönyvre, amely megállapítaná egyházfegyelmüket, mégpedig egy olyan törvénykönyvre, amely nagy tekintélynek örvend, tartalmilag teljes, minden nemzet számára közös és megfelel a kor igényeinek (uo. 49, 1012).

Miután azonban ugyanez a bizottság a munka előrehaladtával feladta ezt az álláspontját, s inkább a fegyelemnek az egész Egyházban való egységére kezdett hivatkozni (uo. 50, 31*. 34*. 45*—46*. 74*—75*), ennek hatására a zsinati aulában tekintélyes hangok szólaltak meg a keleti egyházfegyelem védelme érdekében.

Az ilyen értelemben felszólalók közül kitűnt Joseph Audu, a káld katolikus egyház feje, aki a zsinat XVI. plenáris ülésén buzgón védelmébe vette „a hiten kívüli dolgok” sokféleségét mint „az isteni erő és mindenhatóság kétségkívüli ismertetőjelét a Katolikus Egyház egységén belül”, és azt kérte elsősorban a maga pátriárkai egyháza számára, hogy „adjanak engedélyt, továbbá jelöljék ki a helyet és az időt” az antik kánonoknak, valamint a zsinat igényeinek megfelelő „új kánonjog” összeállítására, amelyet jóváhagyásra az atyák elé kell majd terjeszteni (uo. 50, 515 és 516).

Miután az I. Vatikáni Zsinat a szorongató körülmények miatt még a befejezése előtt félbeszakadt, XIII. Leó, aki a keleti pátriárkák számos „konferenciáján” teljes körű tudomást szerzett az összes keleti ügyről, úgy döntött, hogy nagy dicsérettel illeti „a keleti liturgia és fegyelem jogilag elismert sokféleségét”, amely csodálatraméltóan világítja meg a katolicitás jegyét Isten Egyházában (XIII. Leó: *Orientalium dignitas* apostoli levél, 1894 november 30., Előszó).

E pápa bölcs kormányzása alatt, midőn a keleti egyházak kánoni fegyelmének átdolgozását minden irányból óhajtották, ugyanakkor pedig semmi sem tűnt kívánatosabbnak, mint hogy ezt az ügyet minden egyes egyház maga végezze el és vesse alá az Apostoli Szentszék felülvizsgálatának, több részleges zsinatot hívtak össze. Ezek között kiemelkedik a szírek 1888-ban összegyűlt sarfehi zsinata, a rutének 1891-ben tartott lvovi zsinata, a románok két gyulafehérvári zsinata 1882-ből és 1900-ból, végül a koptok 1898-ban lezajlott alexandriai zsinata. E zsinatok sorában az utolsó, amelyen az egyes egyházak kánoni fegyelmének főbb fejezeteit szinte teljesen átdolgozták, az örmények zsinata volt, amely X. Szent Pius parancsára 1911-ben gyűlt össze Rómában, hogy „a pátriárkák és püspökök jogairól, a hívek helyes igazgatásáról, a klérus fegyelméről, a monasztikus szerzetesek intézményeiről, a missziók szükségességéről, az illő istentiszteletről és a Szent Liturgiáról” tárgyaljon (*Vobis plane* levél, 1911. augusztus 30.).

Ha az említett zsinatok ügyiratait és határozatait összevetjük a korábban kiadottakkal, mint pl. a maroniták 1736-ban tartott és XIV. Benedek által *in forma specifica* jóváhagyott (*Singularis Romanorum* brève, 1741. szeptember

1.) Libanon-hegyi zsinatának, továbbá a görög-melkiták 1835-ben lezajlott Ain-Traz-i zsinatának ügyirataival és határozataival, szinte azt láthatjuk, hogy ezekben az időkben, miután már némi megvilágítást nyert az összes keleti egyháznak a korai Egyház szent kánonjai által szentesített fegyelmi öröksége, annyi kánoni jogrend jóváhagyását kívánták meg az Egyház legfőbb hatóságától, amennyi keleti „rítus” volt a Katolikus Egyház kebelében. A latin egyház számára viszont ekkor már gyors ütemben szerkesztették a Kánonjogi törvénykönyvet, amelynek munkálatait 1904. március 19-i *Arduum sane munus* motu propriójával X. Szent Pius nagy bátorsággal és bölcs elhatározással megindította.

Az 1917. év folyamán XV. Benedek nemcsak a *Kánonjogi törvénykönyvet* hirdette ki a latin egyház számára, „az egész katolikus világ várakozását valóra váltva” (*Cum iuris canonici* motu proprio, 1917. szeptember 15.), hanem a legnagyobb gonddal fordult a keleti egyházak felé is, „hiszen azok” — mint maga írja — „történetük legősibb időitől fogva a szentség és a tanítás oly ragyogó világosságát nyújtják, hogy fényükkel még ma is, annyi idő múltán, bevilágítják a többi keresztény vidéket” (*Dei providentis* motu proprio, 1917. május 1.). Ez a pápa hozta létre 1917. május 1-jén a Keleti Egyház Szent Kongregációját, amelyet — mint az ugyanebben az évben pünkösdkor kihirdetett *Kánonjogi törvénykönyv*ben olvasható — ellátott „minden olyan felhatalmazással, amellyel más kongregációk a latin rítusú egyházak fölött bírnak” (257. kán., 2. §), csak néhányat véve ki közülük; ennek következtében pedig megfelelő módon biztosítani tudták mindazon dolgok előmozdítását, amelyeket a jogi nehézségek miatt az egyes keleti egyházak alig vagy még ennyire sem tudtak volna elérni. A pápa ezenkívül még ugyanezen év októberében úgy határozott, hogy „reményt támasztandó a katolikus Kelet ősi virágzásának újjáéledésére” Róma városában „a keleti ügyek számára saját felsőfokú oktatási központot” alapít, vagyis a Keleti Tanulmányok Pápai Intézetét, s elrendelte, hogy abban más tudományok mellett „a kelet összes keresztény népének kánonjogát” is kutassák és tanítsák (*Orientis catholici* motu proprio, 1917. október 15.).

S valóban, a „Keleti Egyház” Szent Kongregációja már tevékenységének első éveiben adott néhány választ azon egyházaknak, amelyekben a kánoni törvények meglehetősen el voltak hanyagolva, illetve sok hanyatló, elavult vagy hiányos dolgot foglaltak magukban, vagy azoknak, amelyek a nemrég kihirdetett *Kánonjogi törvénykönyv* fényében úgy vélték, hogy szinte saját hagyományukról lemondva tudnak csak továbbfejlődni. A kongregáció szándéka az volt, hogy a régi idők szokása szerint mindegyik egyház színódusa dolgozzon ki új törvényeket és azokat felülvizsgálatra terjessze az Apostoli Szentszék elé.

Lassanként azonban minden egyházban uralkodóvá vált a vélemény, hogy az lesz a legjobb, ha mindazokat a törvényeket, amelyek az összes

keleti egyház számára közősek voltak, illetve úgy ítélték meg, hogy ilyennek kellene lenniük, egyetlen szerves törvénytörvénybe foglalják, amelyet az Apostoli Szentszék gondozásában kellene összeállítani és pápailag kihirdetni.

Ezért XI. Pius, a Keleti Egyház Szent Kongregációja bíboros titkárának, Luigi Sincerónak 1927. augusztus 3-án adott kihallgatás során, megfontolva e kongregáció néhány nappal korábban plenáris ülésre összegyűlt bíboros tagjainak javaslatait, a keleti kánonjog kodifikálását nemcsak szükségesnek tartotta, hanem a sürgősebb ügyek közé is sorolta, s úgy rendelkezett, hogy azt személyesen fogja irányítani.

Mindazonáltal a keleti kánoni fegyelem kodifikálása valójában csak 1929-ben indult meg.

Ez év elején, január 5-én, a pápa meghagyta, hogy keressék meg a keleti főpásztorokat, elsősorban a pátriárkákat, hogy „egymással eszmecserét folytatva szabadon nyilvánítsák ki, mit gondolnak erről az igencsak fontos ügyről, s ugyanakkor fejtsék ki véleményüket, hogy — figyelembe véve különösen minden egyes rítus fegyelmeit, hagyományait, szükségleteit és előjogait — milyen módon és módszerrel kellene eljárni ahhoz, hogy a kodifikáció valódi hasznára váljék ezeknek az egyházaknak, papságuknak és népüknek”. Ezenkívül július 20-án meghagyták az egyes rítusok élén álló pátriárkáknak vagy érsekeknek, hogy jelöljenek ki egy-egy alkalmas papot a maguk rítusából, aki részt vesz majd az említett munkálatokban (AAS 21 [1929] 669).

Április 27-én a Keleti Egyház Szent Kongregációja bíboros titkárának adott kihallgatás során a pápa létrehozta maga saját keleti kodifikációs „Elnöki Tanácsát”, amelyről már 1927-ben gondolkodott, tagjaivá Pietro Gasparri, Luigi Sincero és Bonaventura Cerretti bíborosokat nevezte ki, és egy három jogtudósból álló kis konzultori bizottságot rendelt melléjük.

Ugyanebben az évben az Elnöki Tanács, miután megfelelően összegyűjtötték és gondosan kiértékelték a keleti főpásztorok válaszait az Apostoli Szentszék gondozásában elvégzendő keleti kodifikációról, valamint ezen igencsak fontos ügyben való eljárás módszeréről, július 4-én összeült plenáris ülésén nemcsak az ügy keletiek általi támogatását találta szinte egyöntetűnek, hanem számos e területre vonatkozó javaslatot is a pápa elé terjesztett.

Ezek érett megfontolása után a pápa, amint az 1935. július 17-i Közleményből közismert, elrendelte, hogy:

„1. az ún. «előkészítő» kánonjogtörténeti tanulmányokat az egyes egyházak törvényeiről és jogszokásairól azok a papok végezzék el, akiket az excellenciás püspökök Rómába küldendőkként kiválasztottak;

2. a kánonoknak az említett papok által megszerkesztett tervezeteit küldjék meg az excellenciás ordináriusoknak, hogy megtehessék róluk észrevételeiket;

3. tárják fel, s a kánonjogtudomány és a történelem szakértőinek gondozásában adják ki az egyes egyházak jogi forrásait, különösen a kánonjogiakat” (AAS 27 [1935] 306—307).

Az említett tanulmányok vezetésére XI. Pius az 1929. november 23-i kihallgatáson létrehozta a Keleti Kodifikáció Előkészítő Munkálatainak Bíborosi Bizottságát, amiről az *Acta Apostolicae Sedis* hivatalos közlönyben 1929. december 2-án jelent meg a híradás (669. old.). E bizottság elnöke Pietro Gasparri bíboros, tagjai pedig Luigi Sincero, Bonaventura Cerretti és Franz Ehrle bíborosok lettek; titkárául a pápa Mons. Amleto Giovanni Cicognani, a Keleti Egyház Szent Kongregációjának akkori ülnökét, későbbi bíborost nevezte ki.

A bíborosi bizottsághoz két szakértői testület csatlakozott az ez év december 13-i kihallgatáson a pápa által megállapított kritériumok szerint: az egyik, amely a keletiek küldötteiből állt, a bizottság bíboros atyáinak volt segítségére a Keleti Kánonjogi Törvénykönyv szerkesztési munkálatainak előkészítésében, a másik pedig egy konzultori testület volt „a keleti kánonjogi kodifikáció forrásainak összegyűjtésére”.

Az első testületben tizennégy pap kapott helyet, akiket — a pápa kifejezett akarata szerint — az egyes keleti egyházak püspökei szinodálisan választottak meg, hogy valóban képviseljék magukat a püspököket és ezáltal a keleti törvénykönyvben kezdettől fogva a maga teljességében hallható legyen a kelet hangja. Ezeket a papokat kiegészítették még négy, Róma városában élő és a kánonjogban igen jártas szerzetessel.

A másik testületbe tizenkét, a források tudományában jártas és kiemelkedő tudományos műveltségű papot hívtak meg, akiknek az volt a feladatuk, hogy a pápa kívánsága szerint úgy gyűjtsék össze a keleti kánoni fegyelem forrásait, hogy ezzel ne pusztán a tudománynak szolgáljanak, hanem — sőt elsősorban — a keleti kánonjogi kodifikáció elvégzéséhez is igen nagy segítséget nyújtsanak.

Az említett és a keleti kodifikáció előkészítő munkálataiban nagy érdemeket szerzett papok neveit a pápának az 1930. március 1-ji kihallgatáson adott döntése szerint a *L'Osservatore Romano* napilapban a következő április hó 2-án tették közzé.

A keleti kánonjogi kodifikáció előkészítő munkálatait ez a bizottság fáradhatatlan buzgalommal és hatalmas munkával hat év lefolyása alatt végezte el. A kánoni fegyelem összes fejezetét ugyanis előbb — amint azt maguk a keleti egyházak küldöttei egyhangúlag kérték — száznyolcvanhárom ülésen újra meg újra megvitatták, majd megfelelő módon különböző

tervezetekre osztották szét, s csak ezután küldték meg a keleti püspököknek, hogy mondjanak róluk véleményt. A kánoni fegyelem régi és új forrásai pedig, amelyeket a bizottság tagjai a legnagyobb gonddal válogattak össze és a Keleti Egyház Szent Kongregációja tizenhárom hatalmas kötetben nyomtatott ki, már 1934-ben nemcsak a bizottságnak, hanem minden felsőfokú tanulmányi intézetnek is rendelkezésére álltak. Mindezek elsősorban XI. Piusnak a keleti kánonjogi kodifikáció iránti folyamatos gondoskodását tanúsítják, aki gyakran — huszonnégy kihallgatáson — kívánt értesülni a bizottság munkájáról, és mindent megtett annak érdekében, hogy az előkészítő munkálatok befejezése után minél gyorsabban át lehessen térni a „Keleti Kánonjogi Törvénykönyv” megszerkesztésére — így kívánta ugyanis megjelölni az elkészítendő törvénykönyvet, „amíg egy jobb címet nem találnak” (az 1935. július 5-i kihallgatáson).

1935 folyamán, a június 7-i kihallgatáson a pápa úgy vélte, hogy új bizottságot kell létrehozni a törvénykönyv szerkesztésének irányítására, valamint — gondosan mérlegelve a keleti püspököknek az említett tervezetekhez fűzött észrevételeit — a kánonok megszövegezésére. Az erről szóló Közlemény ez év július 17-én jelent meg az *Acta Apostolicae Sedis* hivatalos közlönyben (AAS 27 [1935] 306—308), ahol a bizottság nevén kívül összetételét és illetékességi körét is meghatározták. Ez az ún. „Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet” Szerkesztő Pápai Bizottság kezdetben csak négy bíboros tagot számlált: Luigi Sincerót, aki az elnöke volt; Eugenio Pacellit, a későbbi XII. Pius; Giulio Serafnit és Pietro Fumasoni Biondit. Abban a harminchét évben azonban, amíg a bizottság létezett, több bíborost neveztek ki a bizottság tagjai közé, akik mindig a korábban elhunytak helyére kerültek, a II. Vatikáni Zsinat befejeztével pedig tagjaivá váltak az összes keleti katolikus egyház pátriárkái is.

Miután Luigi Sincero bíboros 1936. február 7-én elhunyt, e hónap 17-én Massimo Massimi bíboros követte őt az elnöki székben, akinek igen bölcs vezetése alatt a Keleti Kánonjogi Törvénykönyv szerkesztésének nehéz munkája szinte teljesen befejeződött. Ezt tanúsítja a törvénykönyv három jól látható része, amelyet XII. Pius hirdetett ki még azelőtt, hogy maga a benne érdemeket szerzett bíboros elhalálozott volna.

Őutána Pietro XV Agagianian bíboros következett, aki 1962 végéig az örmény katolikus egyházat is vezette és aki a bizottság munkáját egészen haláláig, 1971. május 6-áig irányította.

A bizottság titkárának Acacio Coussa bazilita atyát nevezték ki, aki ezt a feladatot állhatatos lélekkel kitűnően látta el egészen bíborosi kinevezéséig. Ezt követően, minthogy a Keleti Kánonjogi Törvénykönyv szerkesztésének munkája a II. Vatikáni Zsinat miatt félbeszakadt, Daniel Faltin konventuális minorita atya látta el az „asszisztens” feladatát egészen a bizottság megszűnéséig.

A bizottság bíboros tagjai mellé segítségül tizenhárom szakértőt neveztek ki konzultorrá, akiket nagyrészt a keleti egyházak papjai közül választottak ki, nevüket pedig az említett Közleményben hozták nyilvánosságra (AAS 27 [1935] 308). A konzultoroknak az volt az elsődleges dolguk, hogy megvizsgálják a keleti püspököknek a már korábban megszerkesztett tervezetekre adott észrevételeit és kiegészítsék őket a bizottság bíboros tagjai elé terjesztendő saját megfontolásaikkal. Ezt a feladatot hetvennyolc ülésen — amelyek között az utolsót 1939. november 3-án tartották — kitűnően elvégezték.

A bíboros atyák hetvenhárom ülésükön serényen munkálkodtak a Keleti Kánonjogi Törvénykönyv megszerkesztésén, maga a pápa állandó támogatásával, aki soha nem szűnt meg a szerkesztés egész munkáját szüntelen gondoskodásával követni és aki személyesen vizsgálta át a kánonok minden egyes cikkelyét, az egész törvényt pedig — a hiteles hagyományú keleti gyűjtemények számos darabjának mintáját követve — huszonnégy címbe rendelte el beosztani és megszerkesztetni.

1943 és 1944 folyamán ezt az egy kötetbe foglalt és már kinyomtatott törvényt Acacio Coussa BA, Emil Herman SI és Arcadio Larraona CMF professzorok igen alapos koordinációs munkájának vetették alá, utána pedig a törvénykönyv ismételen kinyomtatott szövegét a bíboros atyák 1945-ben tizenkilenc ülés alkalmával újra meg újra átjavították, s végül 1948 januárjában a pápa elé terjesztették.

A kihirdetés legmegfelelőbb módjának a részletekben való közzététel tűnt. Ezért 1949 elején a pápa megparancsolta, hogy kihirdetés céljából nyomtassák ki a legsürgősebb részt, vagyis a házasságról szóló kánonokat, az igazságszolgáltatás segítésére pedig a peres ügyekről szóló kánonokat, amelyek az elkészítendő törvénykönyvnek egyfelől XIII. címét, másfelől XXI. címét tették ki.

Így aztán ugyanebben az 1949. évben, február 22-én, Szent Péter antiochiai katedrójának ünnepén a *Crebrae allatae* motu proprioval (AAS 41 [1949] 88—119) kihirdetésre kerültek „A házasság szentségéről” szóló kánonok, amelyek a következő május hó 2-ával léptek hatályba.

A *Sollicitudinem Nostram* motu proprioval pedig (AAS 42 [1950] 5—120) 1950 január 6-án, Urunk megjelenésének ünnepén „A peres ügyekről” szóló kánonok lettek kihirdetve, amelyek egy egész évnyi *vacatio legis* után a következő év január 6-án váltak hatályossá.

Alexandriai Szent Cirill, püspök és egyháztanító ünnepén kelt az 1952. február 9-i *Postquam Apostolicis Litteris* motu proprio (AAS 44 [1952] 65—150), amely „A szerzetesekről”, „Az Egyház anyagi javairól” és „A szavak jelentéséről” szóló kánonokat hirdette ki, és ugyenezen év november 21-én, a Boldogságos Szűz Mária bemutatásának ünnepén lépett hatályba. Az

e motu proprio-ba foglalt három szakasz az elkészítendő törvénykönyvben rendre az alábbi tervezeteknek felelt meg:

- XIV. cím A monasztikus szerzetesekről és a többi szerzetesről
- XV. cím Az Egyház anyagai javairól
- XVI. cím A szavak jelentéséről

Végül a *Cleri sanctitatis* motu proprio-ival (AAS 49 [1957] 433—600) 1957. június 2-án XII. Pius — mintegy névnapi ajándékként — kihirdette „A keleti rítusokról” és „A személyekről” szóló kánonokat, amelyek a következő évben, a Boldogságos Szűz Mária angyali üdvözlétének ünnepén léptek hatályba. Ezek a kánonok az elkészítendő törvénykönyv tervezetének következő öt címébe tartoztak:

- II. cím A keleti rítusokról
- III. cím A természetes és erkölcsi személyekről
- IV. cím A klerikusokról általában
- V. cím A klerikusokról különösen
- XVII. cím A laikusokról

A 2666 kánonnak, amelyet az elkészítendő törvénykönyv tervezete 1945-ben magában foglalt, csak a háromötöde lett kihirdetve. A többi kánon, szám szerint 1095, ezzel szemben a bizottság levéltárában maradt.

Miután XXIII. János meghirdette a II. Vatikáni Zsinatot, és mivel előre látható volt, hogy az egyetemes Egyház kánoni fegyelmét a zsinat javaslatai és alapelvei szerint utóbb át kell majd dolgozni, a Keleti Kánonjogi Törvénykönyv szoros értelmében vett szerkesztése megszakadt, anélkül azonban, hogy ez megakasztotta volna a bizottság többi feladatát, amelyek közül mindenekelőtt a törvénykönyv már kihirdetett részeinek hiteles értelmezését és a keleti kánonjog forráskiadásának gondozását kell megemlíteni.

1972 közepén a pápa, VI. Pál létrehozta a Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet Átdolgozó Bíborosi Bizottságot, s egyúttal elrendelte, hogy szűnjék meg az előző bizottság, amelyet 1935-ben a törvénykönyv „szerkesztésére” állítottak fel. Az erről szóló híradás a *L'Osservatore Romano* napilapban 1972. június 16-án jelent meg.

Az új bizottság felépítése biztosította annak keleti jellegét. A bizottság tagsága ugyanis, amelynek száma kezdetben huszonöt, később pedig harmincnolc volt, a keleti katolikus egyházak pátriárkáiból és egyéb főpásztoráiból állt össze, s hozzájuk járult még néhány olyan bíboros, akik a Római

Kúriának a keleti egyházak ügyeiben illetékes dikasztériumait vezették. A bizottság mellé kinevezett hetven konzultor legnagyobb részt a keleti egyházak püspökeiből és papjaiból került ki, akiket néhány, a keleti kánoni fegyelemben jártas latin rítusú klerikus és laikus egészített ki.

Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy néhány jeles férfit mint megfigyelőt azokból a keleti egyházakból is meghívtak, akik még nincsenek teljes közösségben a Katolikus Egyházzal, hogy ők is járuljanak hozzá a törvénykönyv átdolgozásának munkájához.

A bizottság elnökének feladatát a malabár egyházhhoz tartozó Joseph Parecattil bíborosra, Ernakulam érsekére bízta. Ő ezt a feladatot kitűnően látta el egészen életének utolsó napjáig (1987. február 20.). A bíboros elnök halálával az elnöki hivatal a bizottság tevékenységének utolsó szakaszában betöltetlen maradt.

A bizottság alelnökének feladatát Ignace Clément Mansourati, a szírek apamaeai címzetes püspöke kapta, aki öt éven át maradt ebben a feladatkörben. Őt 1977. június 15-én az ukrán egyházhhoz tartozó Miroslav Stefan Marusyn, cadi címzetes püspök követte, aki az alelnöki teendőket egészen 1982 végéig látta el. Ez év december 20-án Emilio Eidet, a maroniták sareptai címzetes püspökét nevezték ki a bizottság alelnökévé.

A bizottság titkárságával P. Ivan Žužek jezsuita szerzetest bízta meg kezdetben pro-titkári, 1977. október 22-étől pedig titkári minőségben.

A pápa azt a megbízást adta a bizottságnak, hogy alapjaiban dolgozza át — elsősorban a II. Vatikáni Zsinat határozatainak fényében — az egész Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet, mind a már kiadott részekben, mind pedig azokban a részletekben, amelyeket az előző bizottság ugyan végleges formában megszerkesztett, kihirdetésük azonban elmaradt.

VI. Pál pápa a bizottság munkájának ünnepélyes megnyitóján, amelyre 1974. március 18-án a Sixtus-kápolnában került sor, határozottan megfogalmazta és világosan kifejtette az egész átdolgozási folyamat *magna chartá*-ját. A pápa mindenekelőtt két alapvető kívánalmat támasztott az egész bizottsággal szemben: hogy tudniillik a keleti katolikus egyházak kánonjogát egyrészt a II. Vatikáni Zsinat atyáinak szándéka szerint, másrészt a hiteles keleti hagyomány alapján dolgozzák át.

A pápa, igen nagy gondot viselve a lelkek üdvösségére, amely minden egyes egyházi szabálynak legfőbb célja, ugyanebben a beszédben különösen kiemelte a keresztény élet megújításának igényét, amelyet a II. Vatikáni Zsinat az egész Egyház számára kívánatosnak tartott és előmozdított. Elrendelte ugyanis, hogy a törvénykönyv feleljen meg a mai élet követelményeinek és az adott hely és kor valódi körülményeinek, amelyek állandóan és igen gyorsan változnak, tartsa meg a kapcsolatot és az összhangot a józan hagyománnyal, továbbá annak a sajátos feladatnak is jól feleljen meg,

amely a keleti egyházak krisztushívőit kötelezi, hogy „az ökumenizmusról szóló határozat ... alapelveit követve előmozdítsák az összes keresztény — főként a keletiek — egységét”.

A bizottság tagjainak 1974. március 18. és 23. között tartott teljes ülése, amelyen a pápa jóindulatából a bizottság összes konzultora, valamint a nem katolikus keleti egyházak egyes megfigyelői is részt vehettek, noha döntési szavazati joguk nem volt, szinte teljesen egyhangúlag hagyta jóvá azt a néhány alapelvet, amelyeket a bizottság konzultorainak a kánonok tervezeteinek kidolgozása során a különféle munkacsoportokban követniük kellett.

Ezen alapelvekből, amelyeket három nyelven megfogalmazva a bizottság iratai között (*Nuntia* 3) teljes terjedelemben közzétettek, az alábbiak voltak a fontosabbak: 1) amit az összes keleti egyház számára készülő egyetlen törvénykönyvről áthagyományoztak, annak — a szent kánonok egyetlen örökségét figyelembe véve — a mai életkörülményekhez is teljesen igazodnia kell; 2) a törvénykönyv jellege legyen valóban keleti, vagyis feleljen meg a II. Vatikáni Zsinat követelményeinek a keleti egyházak saját fegyelmi rendjeinek megőrzéséről, „hiszen ezeket tiszteletreméltó ősiségük ajánlja, jobban megfelelnek híveik szokásainak és alkalmasabbak a lelkek javáról való gondoskodásra”; 3) a törvénykönyv legyen teljes összhangban a keleti katolikus egyházakra a II. Vatikáni Zsinat által rábízott sajátos feladattal, hogy a zsinat ökumenizmusról szóló határozatának alapelveit követve előmozdítsák az összes keresztény — főként a keletiek — egységét; 4) a törvénykönyv — amint az elvárható — legyen jogi jellegű: ezért egyértelműen határozza meg és védelmezze az egyes természetes és jogi személyek jogait és kötelezettségeit egymás és az egyházi társadalom irányában; 5) a törvénykönyv magában a törvények megfogalmazásában vegye figyelembe az igazságosság mellett a szeretet és az emberiség, a mértékletesség és a mérséklet szempontjait is, hogy lelkipásztori gondoskodással a lehető legjobban előmozdítsa a lelkek üdvösségét, s ezért ne írjon elő szent szigorral alkalmazandó szabályokat, hacsak nem kívánja meg azokat a közjó és az általános egyházfegyelem; 6) a törvénykönyvben tartsák meg a szubszidiaritás alapelvét, így az csak olyan törvényeket tartalmazzon, amelyek az egyetemes Egyház legfőbb pásztorának megítélése szerint minden keleti katolikus egyház számára közösnek kell lenniük, az összes többit pedig bízza az egyes egyházak részleges jogára

Ami a törvénykönyv szerkezeti felépítését illeti, elsősorban azt kell megjegyezni, hogy a bizottság revíziójára bízott Keleti Kánonjogi Törvénykönyv, miután 1929-től kezdve mindkét korábbi bizottság ismételten elvégezte munkáját, a pápák, XI. és XII. Pius szándéka szerint a latin egyház törvénykönyvével ellentétben nem könyvekbe, hanem huszonnégy címbe lett beosztva. XI. Pius ugyanis 1937. február 8-án kifejezetten elrendelte, hogy a törvénykönyvet szerkezeti címekbe osszák be. XII. Pius pedig

az 1945. december 26-i kihallgatáson (vö. *Nuntia* 16, 82—83 old.) a huszonnégy címbe való beosztást — amelyet már pápává választása előtt a bizottságban végzett saját személyes munkájából, utána pedig a bizottság egész tevékenységét szüntelen és kitartó gondoskodással követve jól ismert —, miután a törvénykönyv bizonyos részleteit maga helyezte át az egyik címből egy másikba, abban a formában hagyta jóvá, amelyet a bizottság bíboros tagjai ez év november 20-án tartott plenáris ülésükön egyhangúlag megerősítettek és elfogadtak.

Egyetlen komoly ok sem merült föl, amely ezt a pápák által bevezetett szerkezeti beosztást kétségbe vonta volna. Sőt a bizottság konzultorainak e célból összeült munkacsoportjai ugyanezt a beosztást több olyan nyilvánvaló érveléssel támasztották alá, amelyek a mai életkörülményeknek is megfelelnek. Minderről Miroslav Stefan Marusyn püspök, a bizottság alelnöke az 1980-ban tartott Püspöki Színóduson világosan beszámolt. A konzultációs szervezeteknek tetszett ez a beosztás, ellenkező értelemben szinte senki nem nyilatkozott. A bizottság tagjai pedig 1988 novemberében tartott plenáris ülésükön ezt a beosztást hagyták jóvá az Ügyrend szabályai szerint.

A bizottság konzultorai által átdolgozott törvénykönyv első szövege hat év alatt készült el. A tíz munkacsoportba beosztott konzultorok serényen végezték munkájukat, és közel száz alkalommal tartottak — többnyire tizenöt napos — üléseket.

Ezt a megfelelő módon nyolc tervezetre szétosztott szöveget különböző időpontokban átadták a pápának, kérve a hozzájárulását, hogy meg lehessen küldeni őket a konzultációs szervezetek, vagyis a keleti katolikus egyház teljes püspöki testületének, a Római Kúria dikasztériumainak, Róma város felsőfokú oktatási intézményeinek, valamint az általános szerzetes előljárók unióinak. Ezeket a szervezeteket arra kérték, hogy hat hónapos határidőn belül minden egyes tervezettel kapcsolatban tegyenek észrevételt és mondjanak véleményt.

Íme a konzultációs szervezetek megküldött tervezetek rendje: 1980 júniusában „Az istentiszteletről és különösen a szentségekről szóló kánonok tervezete”; 1980 decemberében „A monasztikus szerzetesekről és a többi szerzetesről, valamint a megszentelt élet egyéb intézményének tagjairól szóló kánonok tervezete”; 1981 júniusában „A népek evangelizálásáról, az egyházi tanítóhivatalról és az ökumenizmusról szóló kánonok tervezete”; 1981 szeptemberében „Az általános szabályokról és az Egyház anyagi javairól szóló kánonok tervezete” és „Az Egyház büntető rendelkezéseiről szóló kánonok tervezete”; 1981 novemberében „A klerikusokról és a világiakról szóló kánonok tervezete”; 1982 februárjában „A jogok védelméről, avagy a perekről szóló kánonok tervezete”; 1984 októberében „A keleti egyházak hierarchikus felépítéséről szóló kánonok tervezete”.

Semmi sem mutatja jobban a törvénykönyv átdolgozásának kollegiális természetét, mint a bizottsághoz érkezett észrevételek nagy tömege, hatalmas súlya és érvekkel alátámasztott komolysága. A keleti katolikus egyházak teljes püspöki testülete és a többi konzultációs szerv is nagyon komoly és igen értékes munkával járult hozzá a törvénykönyv átdolgozásához. E tekintetben azt is meg kell jegyezni, hogy az említett tervezeteket azzal a szándékkal tették közzé, hogy a bizottság tevékenysége nyilvános legyen és mindenki — különösen a kánonjog szakértői — elmondhassák róluk véleményüket, s így hozzájárulhassanak a törvénykönyv jobbá tételéhez.

Az összes észrevételt — egyetlen egyet sem kivéve — rendszeres formába szerkesztették és továbbították a külön munkacsoportoknak, hogy gondos munkával végezzék el a konzultációs szervek kívánsága szerinti revíziót. Ezekben a csoportokban a bizottság konzultorai néhány további, az adott kérdésekben különleges szakértelemmel bíró férfival együtt ismét átdolgozták a törvénykönyv szövegét. Az ily módon újra átdolgozott szöveg a *Nuntia* folyóiratban a bizottság iratai között publikált jelentésekből ismerhető meg.

Az átdolgozott tervezeteket megfelelő módon egyetlen, harminc címből álló szöveggé szerkesztették össze, és egy külön munkacsoportnak adták át, amelyet „koordinációs munkacsoportnak” neveztek. E munkacsoport feladata volt, hogy gondoskodjék a törvénykönyv belső koherenciájáról és egységéről, kiküszöbölje az eltéréseket és a kétértelműségeket, lehetőség szerint egyértelmű jelentéssel ruházza föl a jogi szakkifejezéseket, megszüntesse az ismétlődéseket és a kevésbé szerencsés megfogalmazásokat, továbbá biztosítsa az egységes gyakorlatot a helyesírásban és a központosításban.

1986 októberében a Keleti Kánonjogi Törvénykönyv kinyomtatott tervezetét átadták a pápának, aki úgy rendelkezett, hogy ugyanazon hónap 17-én, Antiochiai Szent Ignác ünnepén küldjék meg a bizottság tagjainak átvizsgálás és megítélés céljából.

A bizottság tagjainak észrevételeit megfelelő módon rendszerezve átadták egy külön konzultori munkacsoportnak, amely a „megjegyzéseket kiértékelő munkacsoport” elnevezést kapta, és kétszer tizenöt napon át ülésezett. E munkacsoport feladata volt, hogy az észrevételeket alaposan megfontolva a kánonszövegek megfelelő módosítását javasolja vagy — a szöveg megtartásának esetén — kifejtse azokat az indokokat, amelyek miatt a szóban forgó észrevételeket nem érezték elfogadhatónak. Az észrevételeket e munkacsoport javaslataival együtt egy füzetbe gyűjtötték össze, és 1988 áprilisában megküldték a bizottság tagjainak, majd pedig a bizottság plenáris gyűlésén, amelyre néhány hónappal később került sor, a bizottsági tagok vizsgálatának és ítéltének vetették alá őket.

Időközben a „koordinációs munkacsoport”, amely ezalatt sem hagyta abba tevékenységét, számos, a kánonok szövegében elvégzendő javításra tett javaslatot, amelyek többnyire az írásmódra vonatkoztak; egyeseket azonban a kánonok anyagát illetően hivatalból tartott szükségesnek megtenni, hogy megmaradjon a kánonok egymás közti teljes összhangja és hogy a joghézagokat lehetőség szerint megfelelő szabályokkal töltsék ki. Mindezeket összegyűjtötték és 1988 júliusában megküldték a bizottság tagjainak, vizsgálatuk és ítéletük alá vetve őket.

A bizottság tagjainak plenáris gyűlését, amelyet pápai rendelkezésre azért hívtak össze, hogy szavazással döntse el, vajon méltó-e az átdolgozott törvénykönyv teljes szövege arra, hogy mielőbb átadják a pápának, aki a neki tetsző időben és módon kihirdesse azt, az Apostoli Palota Bologna-termében 1988. november 3-a és 14-e között tartották meg. Ezen a gyűlésen minden olyan kérdést megvitattak, amelyet legalább öt bizottsági tag terjesztett elő. A törvénykönyv tervezetéről szóló végleges szavazás, amelyet a bizottsági tagok kívánsága szerint minden címről külön folytattak le, ezt az eredményt hozta: a tagok többsége az összes címet elfogadta, többnyire szinte egyhangúlag.

A legújabb tervezetből, amelyet a bizottsági tagok kívánsága szerint kijavítottak és „A Keleti Egyházak Kánonjainak Törvénykönyve” címmel láttak el, tíz példányt számítógépes módon sokszorosítva 1989. január 28-án átadtak a pápának, kérelmezve, hogy hirdesse azt ki.

A pápa pedig bizonyos szakértők segítségével és meghallgatva a Keleti Kánonjogi Törvénykönyvet Átdolgozó Pápai Bizottság alelnökét és titkárát a törvénykönyvnek ezt a legújabb tervezetét saját maga revideálta, elrendelte a kinyomtatását, végül pedig 1990. október 1-jén úgy határozott, hogy az új törvénykönyvet ugyanezen hónap 18. napján kell kihirdetni.

BEVEZETŐ KÁNONOK

1. kán. — Ennek a törvénykönyvnek a kánonjai az összes keleti katolikus egyházra és csak azokra vonatkoznak, hacsak a latin egyházzal való kapcsolatukat illetően kifejezetten másként nem rendelkeznek.

2. kán. — A törvénykönyv kánonjait, amelyek többnyire a keleti egyházak antik jogát veszik át vagy alkalmazzák, főként e jog alapján kell megítélni.

3. kán. — A törvénykönyv, bár gyakran utal a liturgikus könyvek előírásaira, többnyire nem rendelkezik a liturgiáról; ezért ezeket az előírásokat gondosan meg kell tartani, hacsak nem ellentétesek a törvénykönyv kánonjaival.

4. kán. — A törvénykönyv kánonjai nem törlik el és nem is módosítják azokat a megállapodásokat, amelyeket az Apostoli Szentszék egyes országokkal vagy más politikai szervezetekkel kötött vagy jóváhagyott; ezért azok — éppúgy, mint eddig — továbbra is érvényben maradnak, a törvénykönyv ellentétes előírásai ellenére is.

5. kán. — A szerzett jogok, és ugyanígy azok a természetes vagy jogi személyeknek az Apostoli Szentszék által mostanáig adományozott kiváltságok, amelyekkel élnek és amelyeket nem vontak vissza, érintetlenül maradnak, hacsak a törvénykönyv kánonjai kifejezetten vissza nem vonják őket.

6. kán. — A törvénykönyv hatályba lépésével:

1. el lett törölve a közös jog és a részleges jog összes olyan törvénye, amely ellentétes a törvénykönyv kánonjaival, vagy amely olyan tárgyra vonatkozik, amelyet a törvénykönyv a maga egészében szabályoz;

2. vissza lett vonva minden jogszokás, amelyet a törvénykönyv kánonjai elvetnek, vagy amely ellentétes azokkal, és nem évszázados vagy emberemlékezetet meghaladó.

I. cím

A KRISZTUSHÍVŐK ÉS A MINDNYÁJUKRA VONATKOZÓ JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

7. kán. — 1. §. Krisztushívők azok, akik a keresztségben Krisztus Testének tagjaivá válva Isten népét alkotják, és így a maguk módján részesülve Krisztus papi, prófétaí és királyi feladatában, állapotuknak megfelelően annak a küldetésnek a gyakorlására kapnak meghívást, amelynek teljesítését a világban Isten az Egyházra bízta.

2. §. Ez az Egyház ebben a világban társaságként megalkotva és megszervezve a Katolikus Egyházban áll fenn, amelyet Péter utóda és a vele közösségben levő püspökök kormányoznak.

8. kán. — A Katolikus Egyházzal ezen a földön azok a megkeresztelteltek vannak teljes közösségben, akik annak látható szervezetében a hitvallás, a szentségek és az egyházkormányzat kötelékével kapcsolódnak Krisztushoz.

9. kán. — 1. §. Különleges módon kapcsolódnak az Egyházhoz a katekumenek, akik a Szentlélek indítására kifejezett szándékkal kérik, hogy az Egyház tagjaivá válhassanak, s így magával ezzel a szándékkal, valamint azzal, hogy hitben, reménységben és szeretetben élnek, hozzákapcsolódnak az Egyházhoz, amely már mint övéit támogatja őket.

2. §. A katekumenekről különösen gondoskodik az Egyház, s azzal együtt, hogy meghívja őket az evangélium szerinti életvitelre és bevezeti őket az Isteni Liturgiában, a szentségekben és a zsolozsmában való részvételbe, olyan különféle kedvezményekben is részesíti őket, amelyek sajtásgosan a keresztyéket illetik meg.

10. kán. — A krisztushívőknek kötelességük, hogy Isten ígétéhez hűségesen és az Egyház hiteles élő tanítóhivatalához ragaszkodva a maga teljességében megtartsák és nyíltan megvallják az elődök igen drágán megőrzött és továbbadott hitét, továbbá hogy azt a gyakorlás révén jobban megértsék és a jótékonyság cselekedeteiben gyümölcsözővé tegyék.

11. kán. — Krisztusban való újjászületésük alapján méltóságukat és tevékenységüket illetően az összes krisztushívő között valódi egyenlőség érvényesül, amelynél fogva a maguk állapota és feladata szerint mindnyájan együttműködnek Krisztus Testének építésére.

12. kán. — 1. §. A krisztushívők kötelesek a maguk cselekvésmódjában mindig megőrizni az Egyházzal való közösséget.

2. §. Nagy gonddal teljesítsék azokat a kötelezettségeiket, amelyekkel az egyetemes Egyháznak és a maguk sajátjogú egyházának tartoznak.

13. kán. — Az összes krisztushívő köteles arra törekedni, hogy a maga állapotának megfelelően szent életet éljen, és hogy az Egyház gyarapodásán és megszentelődésének állandó előmozdításán dolgozzék.

14. kán. — Az összes krisztushívőnek joga és kötelessége azon munkálkodni, hogy az üdvösség isteni üzenete minden idők és az egész föld minden emberéhez egyre inkább eljusson.

15. kán. — 1. §. Amit az Egyház pásztorai mint Krisztus képviselői a hit tanítóiként kijelentenek vagy az Egyház vezetőiként elrendelnek, azt a krisztushívőknek saját felelősségük tudatában keresztény engedelmisséggel követniük kell.

2. §. A krisztushívőknek szabadságában áll, hogy szükségleteiket, különösen a lelkieket, továbbá kívánságaikat feltárják az Egyház pásztorai előtt.

3. §. Tudásuk, szakértelmük és tekintélyük alapján joguk, sőt néha kötelességük, hogy az Egyház javát érintő dolgokról véleményt nyilvánítsanak az Egyház pásztorai előtt, s azt a hit és az erkölcs épsége, valamint az ugyanezen pásztorok iránti tisztelet megtartásával, továbbá a közérdeket és a személyek méltóságát figyelembe véve a többi krisztushívőnek tudomására hozzák.

16. kán. — A krisztushívőknek joguk van hozzá, hogy az Egyház lelki javaiból — különösen Isten ígéből és a szentségekből — az Egyház pásztoraitól segítséget kapjanak.

17. kán. — A krisztushívőknek joguk van hozzá, hogy Isten kultikus tiszteletét a maguk sajátjogú egyházának előírásai szerint végezzék, és hogy lelki életüket sajátos formában éljék meg, amennyiben az nem ellentétes az Egyház tanításával.

18. kán. — A krisztushívőknek szabadságában áll, hogy szabadon alapítsanak és vezessenek jótékony vagy kegyes célú, illetve a keresztény hitvallást a világban támogató társulásokat, valamint hogy ugyanezen célok közös megvalósítása érdekében összejöveteleket tartsanak.

19. kán. — Minden krisztushívőnek, mivel részese az Egyház küldetésének, joga van hozzá, hogy a maga állapotának és helyzetének megfelelően saját kezdeményezéseivel mozdítsa elő vagy támogassa az apostoli tevékenységet; egyetlen ilyen kezdeményezés se igényelje azonban magának a

„katolikus” nevet, csak ha ehhez az illetékes egyházi hatóság beleegyezését adta.

20. kán. — A krisztushívőknek, mivel a keresztségben az evangéliumi tanításnak megfelelő életre kapnak meghívást, joguk van a keresztes neveltetéshez, amely az érett emberi személy kialakításán túl az üdvösség titkának megismerésére és megélésére is kellőképpen megtanítja őket.

21. kán. — A szent tudományok művelőinek megvan a kellő szabadságuk a kutatáshoz, továbbá a józan véleménynyilvánításhoz mindazzal kapcsolatban, amiben járatosak, megtartva az Egyház tanítóhivatala iránti köteles engedelmisséget.

22. kán. — Az összes krisztushívőnek joga van hozzá, hogy életállapotát minden kényszertől mentesen válassza meg.

23. kán. — Senkinek nem szabad törvénytelenül megsértenie más meglevő jó hírét, sem pedig a magánszférája védelmében minden személyt megillető jogot.

24. kán. — 1. §. A krisztushívőket megilleti, hogy a jogokat, amelyekkel az Egyházban bírnak, illetékes egyházi fórumon a jog szabályai szerint törvényesen érvényesítsék és megvédjék.

2. §. A krisztushívőknek ahhoz is joguk van, hogy ha az illetékes hatóság perbe hívja őket, a jog előírásainak megtartásával és méltányos alkalmazásával ítélkezzenek róluk.

3. §. A krisztushívőknek joguk van hozzá, hogy kánoni büntetésekkel csakis a törvény szabályai szerint sújtsák őket.

25. kán. — 1. §. A krisztushívők kötelesek hozzájárulni az Egyház szükségleteinek kielégítéséhez, hogy annak rendelkezésére álljon mindaz, amire saját céljai érdekében, különösen az istentisztelethez, az apostolkodás és a jótékony cselekedeteihez, valamint a szolgálattelvők megfelelő megélhetéséhez szüksége van.

2. §. Kötelesek ezenkívül a társadalmi igazságosság előmozdítására, valamint arra is, hogy az Úr parancsát szem előtt tartva saját jövedelmükből segítsék a szegényeket.

26. kán. — 1. §. Jogaik gyakorlása során mind az egyes, mind a társulásokba tömörült krisztushívőknek figyelembe kell venniük az egyházi közérdeket, a többiek jogait és a mások iránti saját kötelezettségeiket.

2. §. Az egyházi hatóság illetékes arra, hogy a krisztushívőket sajátágoosan megillető jogok gyakorlását a közérdekre való tekintettel szabályozza.

II. cím

A SAJÁTJOGÚ EGYHÁZAK ÉS A RÍTUSOK

27. kán. — A krisztushívőknek a jog szabályai szerint a hierarchia által összefogott olyan csoportját, amelyet az Egyház legfőbb hatósága kifejezetten vagy hallgatólagosan sajátjogúnak ismer el, ez a törvénykönyv sajátjogú egyháznak nevezi.

28. kán. — 1. §. A rítus a népek kultúrája és történelmi adottságai szerint különböző liturgikus, teológiai, lelkeségi és fegyelmi örökség, amely minden egyes sajátjogú egyházban a hit megélésének rá jellemző módján fejeződik ki.

2. §. A törvénykönyvben tárgyalt rítusok — hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló — azok, amelyek az alexandriai, az antiókhiai, az örmény, a káldeus és a konstantinápolyi hagyományból erednek.

I. fejezet

Besorolás egy sajátjogú egyházba

29. kán. — 1. §. A tizennegyedik életévét még be nem töltött gyermek a keresztség által abba a sajátjogú egyházba nyer besorolást, amelybe a katolikus apa van besorolva; ha viszont csak az anya katolikus, vagy ha mindkét szülő egybehangzó akarattal kéri, abba a sajátjogú egyházba nyer besorolást, amelyhez az anya tartozik, fenntartva az Apostoli Szentszék által alkotott részleges jogot.

2. §. Ha azonban a tizennegyedik életévét még be nem töltött gyermek:

1. nem házas anyától született, abba a sajátjogú egyházba nyer besorolást, amelyhez az anya tartozik;

2. ismeretlen szülőktől származik, abba a sajátjogú egyházba nyer besorolást, amelybe azok vannak besorolva, akiknek törvényesen a gondjára lett bízva; ha viszont örökbefogadó szülőkről van szó, alkalmazzák az 1. §-t;

3. nem megkeresztelt szülőktől származik, abba a sajátjogú egyházba nyer besorolást, amelyhez az a személy tartozik, aki a katolikus hitben való nevelését vállalta.

30. kán. — Minden tizennegyedik életévét betöltött kereszstelendő szabadon választhatja bármelyik sajátjogú egyházat, amelybe a keresztség

ottani felvételével besorolást nyer, fenntartva az Apostoli Szentszék által alkotott részleges jogot.

31. kán. — Senki ne merészeljen egy krisztushívőt bármilyen módon rábírní arra, hogy átlépjen egy másik sajátjogú egyházba.

32. kán. — 1. §. Az Apostoli Szentszék beleegyezése nélkül senki sem léphet át érvényesen egy másik sajátjogú egyházba.

2. §. Ha viszont olyan krisztushívőről van szó, aki egy sajátjogú egyház eparchiájából egy olyan másik sajátjogú egyházba szeretne átlépni, amelynek ugyanazon a területen saját eparchiája van, az Apostoli Szentszéknek ezt a beleegyezését vélelmezni kell, feltéve, hogy az átlépésbe mindkét eparchia eparchiás püspöke írásban beleegyezik.

33. kán. — Az asszonynak szabadságában áll átlépni férje sajátjogú egyházába a házasság megkötésekor vagy fennállása alatt; a házasság megszűnése után azonban szabadon visszatérhet korábbi sajátjogú egyházába.

34. kán. — Ha a szülők vagy vegyes házasság esetén a katolikus házastárs más sajátjogú egyházba lép át, a tizennegyedik betöltött életév alatti gyermekek magánál a jognál fogva ugyanabba a sajátjogú egyházba nyernek besorolást; ha viszont a katolikusok közötti házasságban a szülők közül csak az egyik lép át egy másik sajátjogú egyházba, a gyermekek csak akkor lépnek át, ha ebbe mindkét szülő beleegyezett; tizennegyedik életévük betöltése után azonban a gyermekek visszatérhetnek korábbi sajátjogú egyházukba.

35. kán. — Azok a nem katolikus megkereszteltek, akik teljes közösségre lépnek a Katolikus Egyházzal, a világon mindenütt őrizték meg saját rítusukat, ápolják és erejükhez mértén kövessék azt, s ezért a vele azonos rítusú sajátjogú egyházba nyerjenek besorolást, fenntartva a jogot az Apostoli Szentszékhez fordulásra egyes személyek, közösségek vagy vidékek különleges eseteiben.

36. kán. — Minden átlépés egy másik sajátjogú egyházba attól a pillanattól hatályos, hogy az átlépő megtette nyilatkozatát ezen egyház helyi hierarchája vagy saját parókusa, illetve a bármelyikük által megbízott pap előtt két tanú jelenlétében, hacsak az Apostoli Szentszék leirata mást nem tartalmaz.

37. kán. — Minden besorolást egy sajátjogú egyházba vagy átlépést egy másik sajátjogú egyházba jegyezzenek be a kereszteltek anyakönyvébe azon a parókián, adott esetben a latin egyházhoz tartozó parókián is, ahol a keresztelés történt; ha pedig ez nem lehetséges, jegyezzék be egy másik ok-

iratba, amelyet a megtörtént besorolás szerinti sajátjogú egyházhoz tartozó saját parókus parókiái levéltárában kell megőrizni.

38. kán. — A keleti egyházak krisztushívői, még ha egy másik sajátjogú egyház hierarchájára vagy parókusára lettek is bízva, mégis megőrzik a maguk sajátjogú egyházába való besorolásukat.

II. fejezet

A rítusok megőrzése

39. kán. — A keleti egyházak rítusait mint Krisztus egyetemes Egyházának örökségét, amelyben az apostoloktól az atyák közvetítésével származó hagyomány felragyog, és amely határozottan megjeleníti a katolikus hit isteni egységét a különbözőségben, lelkiismeretesen őrizték meg és támogassák.

40. kán. — 1. §. A sajátjogú egyházak élén álló hierarchák és az összes többi hierarcha a legnagyobb gonddal ügyeljen saját rítusa hűséges megőrzésére és pontos megtartására, és csakis olyan változtatásokat engedjen meg benne, amelyek szerves fejlődését szolgálják, szem előtt tartva azonban a kölcsönös jóakaratot és a keresztények egységét.

2. §. A többi klerikus és a megszentelt élet intézményeinek tagjai mindnyájan kötelesek saját rítusukat hűségesen megtartani, továbbá napról napra jobb ismeretére és tökéletesebb gyakorlatára eljutni.

3. §. A többi krisztushívő is törekedjék saját rítusának megismerésére és megbecsülésére, és köteles azt mindenütt megtartani, hacsak a jog valamilyen kivételt nem tesz.

41. kán. — Bármely sajátjogú egyház krisztushívői, a latin egyházat is ideértve, akik hivataluk, szolgálatuk vagy feladatuk címén gyakran érintkeznek egy másik sajátjogú egyház krisztushívőivel, az általuk ellátott hivatal, szolgálat vagy feladat fontosságához mérten kapjanak gondos elméleti és gyakorlati oktatást ezen egyház rítusáról.

III. cím

AZ EGYHÁZ LEGFŐBB HATÓSÁGA

42. kán. — Ahogyan az Úr rendelése szerint Szent Péter és a többi apostol egyetlen testületet alkotnak, oly módon kapcsolódnak egymáshoz Péter utóda, a római pápa és az apostolok utódai, a püspökök is.

I. fejezet

A római pápa

43. kán. — A római egyház püspöke — akiben állandóan jelen van az a hivatal, amelyet az Úr egyedülként Péternek adott meg, aki az első az apostolok között, s amely utódaira is átszáll — a püspökök testületének feje, Krisztus helytartója és az egyetemes Egyház pásztora ezen a földön, aki ezért hivatalánál fogva a legfőbb, teljes, közvetlen és egyetemes rendes hatalommal bír az Egyházban, amelyet mindig szabadon gyakorolhat.

44. kán. — 1. §. A római pápa a legfőbb és teljes hatalmat az Egyházban törvényes megválasztásának általa való elfogadásával és az ezzel járó püspökké szenteléssel nyeri el; ezért az a pápaságra megválasztott személy, aki püspökké van szentelve, ezt a hatalmat az elfogadás pillanatától kezdve birtokolja; ha pedig a megválasztott személy nincs püspökké szentelve, rögtön szenteljék püspökké.

2. §. Ha úgy adódik, hogy a római pápa lemond hivataláról, az érvényességhez szükséges, hogy a lemondás szabadon, annak kinyilvánítása pedig szabályosan történjék; nem szükséges azonban, hogy bárki is elfogadja.

45. kán. — 1. §. A római pápa hivatalánál fogva nemcsak az egyetemes Egyház fölött rendelkezik hatalommal, hanem az összes eparchia és azok csoportjai fölött is a rendes hatalom főségét birtokolja, amely egyszersmind megerősíti és védelmezi azt a saját, rendes és közvetlen hatalmat, amellyel a gondjukra bízott eparchia fölött a püspökök bírnak.

2. §. A római pápát az Egyház legfőbb pásztori hivatalának gyakorlása során a többi püspökkel, sőt az egyetemes Egyházzal is mindig közösség fűzi egybe; neki azonban joga van hozzá, hogy az Egyház szükségletei szerint meghatározza azt az akár személyes, akár testületi módot, ahogyan ezt a hivatalt gyakorolja.

3. §. A római pápa ítélete vagy határozata ellen nincs helye fellebbezésnek, sem felfolyamodásnak.

46. kán. — 1. §. A római pápát hivatalának gyakorlásában segítik a püspökök, akik együttműködő tevékenységüket különféle módokon fejthetik ki, köztük a püspöki szinóduson; segítségére vannak ezenkívül a bíboros atyák, a Római Kúria, a pápai követek, valamint más személyek, s ugyanígy a kor szükségletei szerint különféle intézmények; mindezek a személyek és intézmények az ő nevében és tekintélyével teljesítik a rájuk bízott feladatot az összes egyház javára azon szabályok szerint, amelyeket maga a római pápa állapított meg.

2. §. A pátriárkák és a sajátjogú egyházak élén álló egyéb hierarchák részvételére a püspöki szinóduson külön szabályok irányadók, amelyeket maga a római pápa állapított meg.

47. kán. — A római szék megüresedése vagy teljes akadályoztatása idején az egyetemes Egyház kormányzatában semmi újítás ne történjék, hanem tartsák meg az erre az esetre hozott külön törvényeket.

48. kán. — Az „Apostoli Szentszék” vagy „Szentszék” név alatt a jelen törvénykönyvben nemcsak a római pápa értendő, hanem — hacsak a jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló — a dikasztériumok és a Római Kúria más intézményei is.

II. fejezet

A püspökök testülete

49. kán. — A püspökök testülete, amelynek feje a római pápa s amelynek tagjai a szentségi felszentelés, valamint a testület fejéhez és tagjaihoz fűződő hierarchikus közösség alapján a püspökök, és amelyben az apostolok testülete állandóan fennmarad, fejével együtt és soha nem e fő nélkül szintén alanya az egyetemes Egyház fölötti legfőbb és teljes hatalomnak.

50. kán. — 1. §. Az egyetemes Egyház fölötti hatalmát a püspökök testülete ünnepélyes módon az egyetemes zsinaton gyakorolja.

2. §. Ugyanezt a hatalmat gyakorolja a püspökök testülete a világban elszórtan élő püspökök együttes cselekvése révén, ha ezt mint olyat a római pápa kezdeményezte vagy szabadon elfogadta, és így valódi testületi cselekménnyé vált.

3. §. A római pápa joga, hogy az Egyház szükségletei szerint megválassza és kialakítsa azokat a módokat, amelyekben a püspökök testülete az egyetemes Egyház fölötti hivatalát testületileg gyakorolja.

51. kán. — 1. §. Egyedül a római pápa joga, hogy egyetemes zsinatot hívjon össze, személyesen vagy mások útján elnököljön rajta, továbbá hogy a zsinatot áthelyezze, felfüggeszse vagy feloszlassa, és hogy határozatait megerősítse.

2. §. Ugyancsak a római pápa joga, hogy az egyetemes zsinaton tárgyalásra kerülő témákat meghatározza és a zsinat ügyrendjét megállapítsa; a római pápa által javasolt kérdéseket az egyetemes zsinat atyái másokkal is kiegészíthetik, amelyeket azonban a római pápának jóvá kell hagynia.

52. kán. — 1. §. Mindazoknak a püspököknek és csak azoknak, akik tagjai a püspökök testületének, joguk és kötelességük, hogy az egyetemes zsinaton döntési szavazati joggal részt vegyenek.

2. §. Az egyetemes zsinatra ezenkívül az Egyház legfőbb hatósága meghívhat néhány olyan személyt is, akik nincsenek a püspöki méltóságra emelve, amelynek joga, hogy meghatározza szerepüket a zsinaton.

53. kán. — Ha úgy adódik, hogy az Apostoli Szentszék az egyetemes zsinat ülészése alatt megüresedik, az egyetemes zsinat magánál a jognál fogva félbeszakad, amíg az új pápa el nem rendeli a folytatását vagy fel nem oszlatja azt.

54. kán. — 1. §. Az egyetemes zsinat határozatai csak akkor bírnak kötelező erővel, ha a zsinati atyákkal együtt a római pápa is jóváhagyta és ugyanő megerősítette őket, s ugyancsak az ő parancsára kihirdetésre kerültek.

2. §. Ahhoz, hogy kötelező erővel bírjanak, erre a megerősítésre és kihirdetésre szorulnak azok a határozatok is, amelyeket a püspökök testülete hoz, amikor más, a római pápa által kezdeményezett vagy szabadon elfogadott módon végez sajátosan testületi cselekvést.

IV. cím

A PÁTRIÁRKAI EGYHÁZAK

55. kán. — Az Egyház igen ősi hagyománya szerint, amelyet már az első egyetemes zsinatok elismertek, az Egyházban fennáll a pátriárkai intézmény; ezért különleges tisztelettel kell övezni a keleti egyházak pátriárkáit, akik a maguk pátriárkai egyházát annak atyjaként és fejeként vezetik.

56. kán. — A pátriárka olyan püspök, akit megillet a hatalom az összes püspök fölött — a metropolitákat sem kivéve — és az általa vezetett egyház többi krisztushívője fölött az Egyház legfőbb hatósága által jóváhagyott jog szabályai szerint.

57. kán. — 1. §. A pátriárkai egyházak létrehozása, visszaállítása, módosítása és megszüntetése az Egyház legfőbb hatóságának van fenntartva.

2. §. A minden egyes pátriárkai egyház számára törvényesen elismert vagy megadott címet csak az Egyház legfőbb hatósága változtathatja meg.

3. §. A pátriárkai egyháznak területe határain belül rendelkeznie kell egy állandó székhellyel a pátriárka rezidenciája számára, amelyet lehetőség szerint abban a fővárosban állítottak fel, amelyről a pátriárka a címét kapja; ezt a székhelyet csakis igen súlyos okból lehet áthelyezni a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével és a római pápa hozzájárulásának birtokában.

58. kán. — A keleti egyházak pátriárkái a világon mindenütt megelőzik az összes püspököt, bármilyen fokozatúak legyenek is, fenntartva a római pápa által az elsőbbségről megállapított külön szabályokat.

59. kán. — 1. §. A keleti egyházak pátriárkái, még ha időben egymás után következnek is, a pátriárkai méltóság tekintetében mindnyájan egyenlők, fenntartva egymás között a tiszteleti elsőbbséget.

2. §. A keleti egyházak ősi pátriárkai székeinek elsőbbségi rendje az, hogy az első helyen áll a konstantinápolyi szék, utána az alexandriai, majd az antiókhiai, s végül a jeruzsálemi következik.

3. §. A keleti egyházak többi pátriárkái közötti elsőbbséget a pátriárkai szék ősisége határozza meg.

4. §. A keleti egyházak azon pátriárkái között, akiknek egy és ugyanaz a címük, de mégis különböző pátriárkai egyházak élén állnak, annak van elsőbbsége, akit korábban emeltek a pátriárkai méltóságra.

60. kán. — 1. §. A pátriárka az általa vezetett egyház krisztushívőinek szánt templomokban és ezen egyház liturgikus ünneplései során megelőzi

a többi pátriárkát, még ha székük címe alapján jelentősebbek is vagy korábban emelkedtek erre a méltóságra.

2. §. Az a pátriárka, aki a pátriárkai hatalmat ténylegesen birtokolja, megelőzi azokat, akik továbbra is megtartják az általuk korábban betöltött pátriárkai szék címét.

61. kán. — A pátriárkának lehet képviselője az Apostoli Szentszéknél, akit a római pápa előzetes hozzájárulásával maga nevez ki.

62. kán. — Az a pátriárka, aki lemondott hivataláról, megtartja címét és tiszteleti jogait — különösen a liturgikus ünneplések során —, és ugyanígy joga van hozzá, hogy saját beleegyezésével méltó lakhelyet jelöljenek ki a számára, és hogy a pátriárkai egyház javaiból megadják neki azokat az eszközöket, amelyek biztosítják a címének megfelelő megélhetést, az elsőbbséggel kapcsolatban fenntartva a 60. kán. 2. §-át.

I. fejezet

A pátriárkák megválasztása

63. kán. — A pátriárka kánoni megválasztása a pátriárkai egyház püspöki szinódusán történik.

64. kán. — A részleges jog sorolja fel mindazt, ami szükséges hozzá, hogy valakit alkalmasnak tekintsenek a pátriárkai méltóságra, mindig fenntartva a 180. kán.-ban előírtakat.

65. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának a pátriárkai rezidencián vagy a pátriárkai egyház kormányzója által az állandó szinódus beleegyezésével kijelölt más helyen kell összegyűlnie.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának összegyűlésére a pátriárkai szék megüresedésétől számított egy hónapon belül kell sort keríteni, azon részleges jog fenntartásával, amely hosszabb — két hónapot azonban nem meghaladó — időt állapít meg.

66. kán. — 1. §. A pátriárka megválasztása során aktív választójoggal bír a pátriárkai egyház püspöki szinódusának minden tagja és csak ők.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának tagjain kívül mindenki másnak tilos jelen lennie a teremben a pátriárka megválasztásán, azokat a klerikusokat kivéve, akiket a 71. kán. 1. §-ának szabályai szerint szavazatszedőként vagy a szinódus jegyzőjeként alkalmaznak.

3. §. A pátriárka megválasztásába akár a pátriárkai egyház püspöki szinódusa előtt, akár annak ideje alatt senkinek sem szabad semmilyen módon beavatkoznia.

67. kán. — A pátriárka megválasztása során a 947—957. kán.-t kell megtartani, az ellenkező jogszokás el van vetve, hacsak a közös jog másként nem rendelkezett.

68. kán. — 1. §. Az összes törvényesen összehívott püspök súlyosan köteles részt venni a választáson.

2. §. Ha egy püspök úgy ítéli meg, hogy megfelelő akadály tartja vissza, indokait írásban tárja fel a pátriárkai egyház püspöki szinódusának; az akadály törvényességéről azoknak a püspököknek a feladata dönteni, akik a szinódus ülésének kezdetén a kijelölt helyen jelen vannak.

69. kán. — Miután a kánoni összehívásra sor került, ha a pátriárkai egyház püspöki szinódusán részt venni köteles püspökök kétharmad része, leszámítva azokat, akiket megfelelő akadály tart vissza, jelen van a kijelölt helyen, a szinódust nyilvánítsák kánoninak és lefolytathatják a választást.

70. kán. — Hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik, a pátriárkai egyház pátriárka-választó püspöki szinódusát az vezeti, akit a jelenlevők közül az első ülésen megválasztottak; a köztes időszakban az elnöklés a pátriárkai egyház kormányzójának van fenntartva.

71. kán. — 1. §. A szavazatszedőket és a jegyzőt a részleges jog szabályai szerint az áldozópapok és a diakónusok sorából is alkalmazhatják.

2. §. Azzal kapcsolatban, ami közvetlenül vagy közvetve a szavazásra vonatkozik, mindenki, aki részt vesz a szinóduson, súlyosan köteles a titoktartásra.

72. kán. — 1. §. Az lesz megválasztva, aki a szavazatok kétharmadát kapta, hacsak a részleges jog úgy nem rendelkezik, hogy megfelelő számú — legalább három — szavazás után legyen elegendő a szavazatok abszolút többsége, a szavazást pedig a 183. kán. 3—4. §-ainak szabályai szerint fejezzék be.

2. §. Ha a választást a pátriárkai egyház püspöki szinódusának megkezdésétől számított tizenöt napon belül nem folytatják le, az ügy a római pápára háramlík.

73. kán. — Ha a megválasztott legalább törvényesen proklamált püspök, a választást az elnöknek, vagy ha az elnök lett megválasztva, a legkorábban püspökké szentelt püspöknek a pátriárkai egyház egész püspöki szinódusának nevében az adott pátriárkai egyházban bevett formulával és módon közölnie kell a megválasztottal; ha viszont a megválasztott még

nem törvényesen proklamált püspök, megtartva a titkot mindenki részéről, aki bármilyen módon megtudta a választás eredményét, még a megválasztott irányában is, a pátriárkai egyház püspöki szinódusa felfüggesztődik, az eredmény közlésére pedig akkor kerüljön sor, ha megtörtént mindaz, amit a kánonok a püspöki proklamációhoz megkívánnak.

74. kán. — A megválasztottnak a közléstől számított két napnyi hasznos időtartamon belül ki kell nyilvánítania, hogy elfogadja-e a választást; ha pedig nem fogadja el, vagy ha a két napnyi hasznos időtartamon belül nem válaszol, a választás alapján szerzett összes jogát elveszti.

75. kán. — Ha a megválasztott elfogadta a választást és felszentelt püspök, a pátriárkai egyház püspöki szinódusa a liturgikus könyvek előírásai szerint folytassa le az ő pátriárkaként való proklamációját és intronizációját; ha viszont a megválasztott még nem felszentelt püspök, az intronizációt nem lehet érvényesen megtartani addig, amíg a megválasztott nem részesült a püspökké szentelésben.

76. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa szinódusi levél útján mielőbb értesítse a római pápát a választás és az intronizáció kánoni megtörténtéről, valamint a hitvallásnak és a hivatala hűséges ellátására tett ígéretnek az új pátriárka részéről a szinódus előtt a jóváhagyott formulák szerinti letételéről; a választás megtörténtéről a más keleti egyházak pátriárkáinak is küldjenek szinódusi levelet.

2. §. Az új pátriárkának saját kezűleg aláírt levele útján mielőbb kérnie kell a római pápától az egyházi közösséget.

77. kán. — 1. §. A kánonilag megválasztott pátriárka a maga hivatalát érvényesen csak az intronizációtól kezdve gyakorolja, mivel ezzel veszi teljes joggal birtokba a hivatalt.

2. §. A pátriárka addig, amíg nem kapta meg a római pápától az egyházi közösséget, ne hívja össze a pátriárkai egyház püspöki szinódusát és ne szenteljen püspököket.

II. fejezet

A pátriárkák jogai és kötelezettségei

78. kán. — 1. §. A hatalom, amely a pátriárkát a kánonok szabályai és a törvényes jogszokások szerint az általa vezetett egyház püspökei és többi krisztushívője fölött megilleti, rendes és saját, de annyira személyes termé-

szetű, hogy nem nevezhet ki helyettest az egész pátriárkai egyház számára és nem adhatja át hatalmát valamely megbízottnak az esetek összességére.

2. §. A pátriárkai hatalmat érvényesen csak a pátriárkai egyház területének határain belül lehet gyakorolni, hacsak a dolog természetéből, illetve a közös vagy a római pápa által jóváhagyott részleges jog alapján az ellenkezője nem nyilvánvaló.

79. kán. — A pátriárkai egyházat minden jogügyletében a pátriárka képviseli.

80. kán. — A pátriárka feladata, hogy:

1. a metropolita jogait gyakorolja és kötelezettségeit teljesítse mindazonkon a helyeken, ahol nincsenek létrehozva egyháztartományok;

2. a metropoliták mulasztásait a jog szabályai szerint pótolja;

3. a metropolitai szék üresedésének idején a metropolita jogait gyakorolja és kötelezettségeit teljesítse az egész egyháztartományban;

4. figyelmeztesse azt a metropolitát, aki a 262. kán. 2. §-ának szabályai szerint nem nevezett ki ökonómust; a figyelmeztetés eredménytelen volta esetén az ökonómust személyesen kinevezze.

81. kán. — A római pápának a pátriárkai egyházra vonatkozó iratait az eparchiás püspököknek vagy másoknak, akiket illetnek, a pátriárka hozza a tudomására, hacsak erről az Apostoli Szentszék az adott esetben közvetlenül nem gondoskodott.

82. kán. — 1. §. A pátriárka saját jogánál fogva:

1. határozatokat hozhat saját illetékességi körén belül, amelyekkel pontosabban meghatározza a törvény alkalmazása során követendő módokat vagy sürgeti a törvények megtartását;

2. útmutatásokat intézhet az egész általa vezetett egyház krisztushívőihöz az egészséges tanítás kifejtésére, a jámborság gyarapítására, a visszaélések kijavítására és a krisztushívők lelki javát előmozdító gyakorlatok támogatására és ajánlására;

3. enciklikákat bocsáthat ki az egész általa vezetett egyház számára a maguk egyházára és rítusára vonatkozó kérdésekkel kapcsolatban.

2. §. A pátriárka az egész általa vezetett egyház püspökeinek és klerikusainak, valamint a megszentelt élet intézményei tagjainak megparancsolhatja, hogy határozatait, útmutatásait és enciklikáit a maguk templomaiban vagy házaiban nyilvánosan olvassák fel és magyarázzák meg.

3. §. A pátriárka mindabban, ami az egész általa vezetett egyházra vagy a súlyosabb ügyekre vonatkozik, ne mulassza el meghallgatni az állandó szinódust vagy a pátriárkai egyház püspöki szinódusát, vagy akár a pátriárkai gyűlést.

83. kán. — 1. §. Fenntartva az eparchiás püspök jogát és kötelezettségét saját eparchiája kánoni látogatására, a pátriárkának joga és kötelessége ugyanezen eparchiában lelkipásztori látogatást végezni a részleges jog által megszabott időközönként.

2. §. A pátriárka súlyos okból és az állandó szinódus beleegyezésével személyesen vagy más püspök útján meglátogathat egy templomot, várost vagy eparchiát, és e látogatás ideje alatt elvégezheti mindazt, ami a kánoni látogatás során az eparchiás püspököt megilleti.

84. kán. — 1. §. A pátriárkának igen nagy gondja legyen rá, hogy akár ő maga, akár az általa vezetett egyház eparchiás püspökei a más sajátjogú egyházak ugyanazon a területen hatalmukat gyakorló pátriárkáival és eparchiás püspökeivel — különösen a jog által előírányzott gyűléseken — eszmecserét folytatva törekedjenek az egységes cselekvésre egymás és bármelyik sajátjogú egyház krisztushívői között, és egyesült erővel támogassák a közös műveket a vallás javának jobb előmozdítására, az egyházfegyelem hatékonyabb megóvására, továbbá az összes keresztény egységének harmonikus előmozdítására.

2. §. A pátriárka segítse elő a gyakori találkozásokat a hierarchák és a többi krisztushívő között, akiket józan belátása szerint összehívandónak tart, az olyan lelkipásztori és egyéb ügyekkel kapcsolatban, amelyek akár az egész általa vezetett egyházra, akár valamely egyháztartományra vagy vidékre vonatkoznak.

85. kán. — 1. §. A pátriárka súlyos okból, a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével és az Apostoli Szentszék megkérdezésével egyháztartományokat és eparchiákat hozhat létre, meglevő határaikat módosíthatja, egyesítheti, feloszthatja, megszüntetheti őket, valamint megváltoztathatja hierarchikus fokozatukat és áthelyezheti eparchiai székhelyüket.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével a pátriárka illetékes arra, hogy:

1. az eparchiás püspöknek koadjutor püspököt vagy segédpüspököt adjon a 181. kán. 1. §-a, a 182—187. kán. és a 212. kán. megtartásával;

2. súlyos okból a metropolitát vagy az eparchiás, illetve címzetes püspököt más metropolitai, eparchiai vagy címzetes székre áthelyezze; ha valamelyikük ezt ellenzi, az ügyet a pátriárkai egyház püspöki szinódusa oldja meg, vagy terjessze a római pápa elé.

3. §. A pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével exarchátusokat hozhat létre, módosíthat és szüntethet meg.

4. §. Ezekről a döntéseiről a pátriárka mielőbb értesítse az Apostoli Szentszékét.

86. kán. — 1. §. A pátriárka illetékes arra, hogy:

1. a metropolitának vagy a püspöknek pátriárkai levelet adjon a kánoni betöltésről;

2. a metropolitákat személyesen, vagy ha akadályozva van, más püspökök útján felszentelje, továbbá — ha a részleges jog ezt írja elő — az összes püspököt is felszentelje;

3. a metropolitát püspökké szentelése után intronizálja.

2. §. A pátriárka magánál a jognál fogva fel van hatalmazva rá, hogy az általa vezetett egyház metropolitáit és többi püspökét, akiket a római pápa az adott egyház területének határain kívülre nevezett ki, felszentelje és intronizálja, hacsak különleges esetben kifejezetten másként nem rendelkeznek.

3. §. A püspökszentelésnek és az intronizációnak a jog által előírt határidőn belül kell megtörténnie, a kánoni betöltésről szóló pátriárkai levelet azonban a megválasztás proklamálása utáni tíz napon belül ki kell adni; a püspökszentelésről és az intronizációról mielőbb értesítsék az Apostoli Szentszékét.

87. kán. — A pátriárka gondoskodhat róla, hogy a pátriárkai egyház püspöki szinódusán a 181. kán. 1. §-a és a 182—187. kán. szabályai szerint válasszanak — feltéve, hogy megfelelő megélhetésük biztosítva van — néhány püspököt a pátriárkai kúria számára, háromnál azonban nem többet, akiknek adományozzon egy hivatalt a pátriárkai kúriában való helybenlakással, s miután elvégezték mindazt, ami a püspöki proklamációhoz szükséges, felszentelheti őket.

88. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspökei mutassanak a pátriárka iránt tiszteletet és odaadást, s tanúsítsák a neki kijáró engedelmességet; a pátriárka pedig a kellő tisztelettel övezzé és testvéri szeretettel karolja fel ezeket a püspököket.

2. §. A pátriárka gondoskodjék róla, hogy rendeződjenek a püspökök között támadó esetleges jogviták, fenntartva a jogot, hogy ezeket bármikor a római pápa elé terjesszék.

89. kán. — 1. §. A pátriárkának joga és kötelessége, hogy a jog szabályai szerint felügyeljen minden klerikusra; ha valakiről úgy tűnik, hogy büntetést érdemel, értesítse azt a hierarchát, akinek a klerikus közvetlenül alá van rendelve, a figyelmeztetés eredménytelen volta esetén pedig maga járjon el a klerikussal szemben a jog szabályai szerint.

2. §. Az egész pátriárkai egyházra vonatkozó ügyek lebonyolításának feladatát a pátriárka bármely klerikusra rábízhatja az illető eparchiás püspökének, vagy ha szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjáról van szó, az illető nagyobb előljárójának

megkérdezésével, hacsak a pátriárkai egyház részleges joga nem kívánja meg ezek beleegyezését; ezt a klerikust a feladat időtartama alatt közvetlenül saját magának is alárendelheti.

3. §. A pátriárka a saját pátriárkai egyházában bevett méltóságot bármely klerikusra ráruházhatja a 430. kán. fenntartásával, feltéve, hogy az eparchiás püspök, akinek a klerikus alá van rendelve, vagy ha szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjáról van szó, az illető nagyobb előjárója megadja írásbeli beleegyezését.

90. kán. — A pátriárka súlyos okból az eparchiás püspök megkérdezésével és az állandó szinódus beleegyezésével egy olyan helyet vagy jogi személyt, amely nem egy szerzetes intézményhez tartozik, magával a létrehozó aktussal kivehet az eparchiás püspök hatalma alól, és közvetlenül saját magának rendelheti alá a világi javak kezelését, valamint az e helyre vagy jogi személyhez beosztottak személyeket illetően mindabban, ami azok feladatára vagy hivatalára vonatkozik.

91. kán. — A pátriárkáról az Isteni Liturgiában és a zsolozsmában a római pápa után az összes eparchiás püspöknek és a többi klerikusnak meg kell emlékeznie a liturgikus könyvek előírásai szerint.

92. kán. — 1. §. A pátriárka nyilvánítsa ki a római pápával, Szent Péter utódával való hierarchikus közösséget az egyetemes Egyház legfőbb pásztorának kijáró hűség, tisztelet és engedelmesség útján.

2. §. A római pápáról a vele való teljes közösség jeleként a pátriárkának az Isteni Liturgiában és a zsolozsmában a liturgikus könyvek előírásai szerint meg kell emlékeznie, és gondoskodnia kell arról, hogy ezt az általa vezetett egyház minden püspöke és többi klerikusa is hűségesen megtegye.

3. §. A pátriárka gyakran érintkezzék a római pápával, és a külön előírt szabályok szerint nyújtson be neki jelentést az általa vezetett egyház állapotáról, továbbá a megválasztása utáni egy éven belül, majd feladatának időtartama alatt többször is végezze el a Rómába látogatást, hogy megadja a tiszteletet Szent Péter és Pál apostol küszöbének, és hogy megjelenjék a pápa előtt, aki Szent Péter utóda az egyetemes Egyház fölötti primátusban.

93. kán. — A pátriárka lakjék helyben rezidenciájának székhelyén, amelytől csakis kánoni okból legyen távol.

94. kán. — A pátriárka a részleges jog által megállapított ünnepnapokon köteles bemutatni az Isteni Liturgiát az általa vezetett egész egyház népéért.

95. kán. — 1. §. Az eparchiás püspököknek a 196. kán.-ban említett kötelezettségei a pátriárkát is terhelik, fenntartva egyébként az egyes püspökök kötelezettségeit.

2. §. A pátriárka gondoskodik róla, hogy az eparchiás püspökök hűségesen eleget tegyenek lelkipásztori feladatuknak és az általuk irányított eparchiában helyben lakjanak; ébresszen bennük buzgóságot; ha valamiben súlyos sérelmet követtek el, ne mulassza el figyelmeztetni őket megkérdezve — ha a késedelem nem jár veszéllyel — az állandó színódust, és ha a figyelmeztetések nem érik el a kívánt hatást, terjessze az ügyet a római pápa elé.

96. kán. — Az imádságokkal és a jámborsági gyakorlatokkal kapcsolatban — feltéve, hogy összhangban vannak az adott rítussal — a pátriárka az egész általa vezetett egyházban ugyanazt teheti, mint a helyi hierarchák.

97. kán. — A pátriárkának gondosan felügyelnie kell az összes egyházi javak helyes kezelésére, fenntartva az egyes eparchiás püspököknek az 1022. kán. 1. §-ában említett elsődleges kötelezettségét.

98. kán. — A pátriárka a pátriárkai egyház püspöki színódusának beleegyezésével és a római pápa előzetes hozzájárulásával megállapodásokat köthet a világi hatósággal, amelyek nem lehetnek ellentétesek az Apostoli Szentszék által megállapított joggal; e megállapodásokat azonban a pátriárka csakis akkor hajthatja végre, ha beszerezte a római pápa jóváhagyását.

99. kán. — 1. §. A pátriárka gondoskodik róla, hogy a személyi szabályzatokat azok érvényességi területén mindenki megtartsa.

2. §. Ha ugyanazon a helyen a személyi szabályzatban elismert vagy megadott hatalommal több pátriárka él, célszerű, hogy a nagyobb jelentőségű ügyekben eszmecserét folytatva járjanak el.

100. kán. — Azokat az ügyeket, amelyek több eparchiára vonatkoznak és a világi hatóságot is érintik, a pátriárka magához vonhatja; ezekről azonban csakis az érdekelt eparchiás püspökök megkérdezésével és az állandó színódus beleegyezésével rendelkezhet; ha viszont az ügy sürgős és nincs idő az állandó színódus tagjainak összehívására, az adott ügyben helyettesítik őket — ha vannak ilyenek — a pátriárkai kúria püspökei, egyébként pedig a legkorábban püspökké szentelt két eparchiás püspök.

101. kán. — A pátriárka a saját eparchiájában, a sztauropég monostorokban, s ugyanígy azokon a helyeken, ahol sem eparchia, sem pedig exarchátus nincs létrehozva, ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint az eparchiás püspök.

III. fejezet

A pátriárkai egyház püspöki szinódusa

102. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusára meg kell hívni az illető egyház összes felszentelt püspökét, bárhová vannak is kinevezve, és csak őket, kizárva a 953. kán. 1. §-ában említetteket, illetve azokat, akik az 1433. és 1434. kán.-ban említett kánoni büntetésekkel vannak büntetve.

2. §. Ami a pátriárkai egyház területének határain kívülre kinevezett eparchiás püspököket és a címzetes püspököket illeti, a részleges jog ezek döntési szavazati jogát megszoríthatja, fenntartva azonban a pátriárka, a püspökök és a 149. kán.-ban említett hivatalokra jelöltek megválasztására vonatkozó kánonokat.

3. §. Bizonyos ügyek lebonyolítására a pátriárka a részleges jog szabályai szerint vagy az állandó szinódus beleegyezésével másokat, különösen nem püspök hierarchákat és szakértőket is meghívhat, hogy kifejtsék véleményüket a szinódusra összegyűlt püspököknek, fenntartva a 66. kán. 2. §-át.

103. kán. — A pátriárka joga, hogy a pátriárkai egyház püspöki szinódusát összehívja és elnököljön rajta.

104. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusára törvényesen meghívott összes püspök súlyosan köteles rá, hogy az illető szinóduson részt vegyen, kivéve azokat, akik már lemondtak hivatalukról.

2. §. Ha egy püspök úgy ítéli meg, hogy megfelelő akadály tartja vissza, indokait írásban tárja fel a pátriárkai egyház püspöki szinódusának; az akadály törvényességéről azoknak a püspököknek a feladata dönteni, akik a szinódus üléseinek kezdetén a kijelölt helyen jelen vannak.

105. kán. — A pátriárkai egyház püspöki szinódusára e szinódus tagjai közül senki sem küldhet maga helyett képviselőt és senkinek sincs egynél több szavazata.

106. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusát mindannyiszor össze kell hívni, ha:

1. olyan ügyeket kell lebonyolítani, amelyek a pátriárkai egyház püspöki szinódusának kizárólagos illetékességi körébe tartoznak, vagy amelyek elvégzéséhez ugyanezen szinódus beleegyezése szükséges;

2. a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével ezt szükségesnek ítéli;

3. a tagoknak legalább egyharmada az adott ügyben ezt kéri, mindig fenntartva a pátriárkáknak, a püspököknek és más személyeknek a közös jog által megállapított jogait.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusát ezenkívül — ha a részleges jog ezt írja elő — meghatározott időközönként, akár évente is össze kell hívni.

107. kán. — 1. §. Hacsak a részleges jog nem kíván meg nagyobb jelenlétet, valamint a 69., a 149. és a 183. kán. 1. §-ának fenntartásával, a pátriárkai egyház püspöki szinódusának bármely ülése kánoni és mindegyik szavazása érvényes, ha az illető zsinaton részt venni köteles püspökök többsége jelen van.

2. §. A 72. kán., a 149. kán. és a 183. kán. 3—4. §-ainak fenntartásával a pátriárkai egyház püspöki szinódusának szabadságában áll szabályok alkotásával megállapítani, hány szavazat és szavazás szükséges ahhoz, hogy a szinódusi döntések jogerővel bírjanak; egyébként a 924. kán.-t kell megtartani.

108. kán. — 1. §. A pátriárka joga, hogy a pátriárkai egyház püspöki szinódusát megnyissa, továbbá hogy ugyanezen szinódus beleegyezésével áthelyezze, elnapolja, felfüggeszse és feloszlassa.

2. §. A pátriárka joga az is, hogy — előzetesen meghallgatva a pátriárkai egyház püspöki szinódusának tagjait — előkészítse a kérdések megvizsgálása során követendő ügyrendet, és hogy azt az ülések kezdetén a szinódussal jóváhagyassa.

3. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának ideje alatt az egyes püspökök az előterjesztett kérdéseket másokkal is kiegészíthetik, ha a szinóduson részt vevő tagok legalább egyharmada ebbe beleegyezik.

109. kán. — A pátriárkai egyház püspöki szinódusának megkezdődése után egyetlen püspöknek sem szabad eltávoznia a szinódus üléseiről, csakis a szinódus által jóváhagyott megfelelő okból.

110. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa kizárólagosan illetékes az egész pátriárkai egyházra vonatkozó törvények meghozására, amelyek a 150. kán. 2. és 3. §-ának szabályai szerint lépnek hatályba.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa bíróság is az 1062. kán. szabályai szerint.

3. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa végzi a pátriárka, a püspökök és a 149. kán.-ban említett hivatalokra jelöltek megválasztását.

4. §. Közigazgatási aktusokra a pátriárkai egyház püspöki szinódusa nem illetékes, hacsak bizonyos aktusokra nézve a pátriárka másként nem rendelkezik vagy a közös jog nem tart fenn egyes cselekményeket ezen szinódusnak, és azon kánonok fenntartásával, amelyek a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezését kívánják meg.

111. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa jelöli ki a törvények kihirdetésének és a döntések közzétételének módját és idejét.

2. §. Ugyanígy az iratokkal és a tárgyalt ügyekkel kapcsolatos titoktartásról is a pátriárkai egyház püspöki szinódusának kell döntenie, fenntartva a titoktartási kötelezettséget a közös jog által előírt esetekben.

3. §. A törvényekről és a döntésekről készült iratokat mielőbb küldjék meg a római pápának; a többi iratot, vagy akár az összeset, az illető szinódus megítélése szerint közöljék a többi keleti egyház pátriárkájával.

112. kán. — 1. §. A pátriárka illetékes a pátriárkai egyház püspöki szinódusa törvényeinek kihirdetésére és döntéseinek közzétételére.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa törvényeinek hiteles értelmezésére egészen a következő szinódusig a pátriárka illetékes az állandó szinódus megkérdezésével.

113. kán. — A pátriárkai egyház püspöki szinódusa alkossa meg a saját szabályzatát, amelyben rendelkeznek a szinódus titkárságáról, az előkészítő bizottságokról, az eljárás rendjéről, továbbá arról a többi eszközzel, amely céljának elérését hatékonyabban szolgálja.

IV. fejezet

A pátriárkai kúria

114. kán. — 1. §. A pátriárkának a székhelyén a pátriárkai eparchia kúriájától különböző pátriárkai kúriával kell rendelkeznie, amely az állandó szinódusból, a pátriárkai kúria püspökeiből, a pátriárkai egyház rendes bíróságából, a pátriárkai ökonómusból, a pátriárkai irodaigazgatóból, a liturgikus bizottságból, továbbá azokból az egyéb bizottságokból áll, amelyeket a jog a pátriárkai kúriához kapcsol.

2. §. Az pátriárkai kúriához tartozó személyeket a pátriárka az egész általa vezetett egyház klerikusaiból választhatja ki az illetők eparchiás püspökének megkérdezésével, vagy ha szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjáról van szó, az illető nagyobb előjárójának megkérdezésével.

3. §. A pátriárka mindkét kúriájának hivatalait lehetőség szerint ne halmozzák ugyanazok a személyek.

115. kán. — 1. §. Az állandó szinódus a pátriárkából és négy püspökből áll, akiket öt évre jelölnek ki.

2. §. E püspökökből hármat, akik közül legalább kettőnek az eparchiás püspökök közül kell kikerülnie, a pátriárkai egyház püspöki szinódusa választ, egyet pedig a pátriárka nevez ki.

3. §. Ugyanezen alkalommal és módon jelöljenek ki lehetőség szerint négy püspököt, hogy az állandó szinódus akadályozott tagjait a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott rendben felváltva helyettesítsék.

116. kán. — 1. §. A pátriárka joga, hogy az állandó szinódust összehívja és elnököljön rajta.

2. §. Ha a pátriárka akadályozva van abban, hogy az állandó szinóduson részt vegyen, a szinódus ülésein a legkorábban püspökké szentelt püspök elnököl, a szinódus tagjainak ötös számát a 115. kán. 3. §-ának szabályai szerint kiegészítve.

3. §. Ha az állandó szinódusnak egy olyan püspök személyét, illetve eparchiáját vagy hivatalát érintő ügyet kell véglegesen eldöntenie, aki tagja ennek a szinódusnak, őt meg kell ugyan hallgatni, a szinódusban azonban egy másik püspökkel kell helyettesíteni a 115. kán. 3. §-ának szabályai szerint.

117. kán. — Az állandó szinódus iratait az elnöknek és a szinódus összes többi tagjának, aki a szinóduson részt vett, alá kell írnia.

118. kán. — A szavazásnak az állandó szinóduson titkosnak kell lennie, ha személyekről van szó; a többi ügyben azonban csak akkor, ha a tagok közül legalább egy ezt kifejezetten kérte.

119. kán. — Ha egy, az állandó szinódus illetékességére vonatkozó ügyet kell véglegesen eldönteni, miközben zajlik a pátriárkai egyház püspöki szinódusa, az erről az ügyről való döntés az állandó szinódusnak van fenntartva, hacsak a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével megfelelőnek nem ítéli, hogy a döntést a pátriárkai egyház püspöki szinódusára bízza.

120. kán. — Az állandó szinódust meghatározott időközönként össze kell hívni: évente legalább kétszer, továbbá valahányszor a pátriárka ezt megfelelőnek tartja, illetve valahányszor olyan ügyeket kell intézni, amelyekhez a közös jog ennek a szinódusnak a beleegyezését vagy a tanácsát kívánja meg.

121. kán. — Ha a pátriárkai egyház püspöki szinódusának megítélése szerint az állandó szinódust súlyos okból nem lehet létrehozni, értesítsék az Apostoli Szentszéket, és a pátriárkai egyház püspöki szinódusa válasszon meg két püspököt, akikből az egyiknek az eparchiás püspökök közül kell

kikerülnie, hogy az ok fennforgása idején a pátriárkával együtt helyettesítsek az állandó szinódust.

122. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház javainak kezelésére a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével nevezzen ki a pátriárkai eparchia ökonómusától különböző pátriárkai ökonómust, aki legyen a gazdasági ügyekben jártas és becsületben kiváló krisztushívő, az érvényességhez kizárva minden olyan személyt, aki a pátriárkával negyedfokú vagy annál közelebbi rokonsági vagy sógorsági viszonyban áll.

2. §. A pátriárkai ökonómus a részleges jog által meghatározott időre kap kinevezést; feladatának időtartama alatt a pátriárka csakis a pátriárkai egyház püspöki szinódusának, vagy ha a késedelem veszéllyel jár, az állandó szinódusnak a beleegyezésével mozdíthatja el.

3. §. A pátriárkai ökonómusnak évente írásban számot kell adnia az elmúlt évi vagyonekezelésről, továbbá a következő év költségvetési tervéről az állandó szinódusnak; a vagyonekezelésről akkor is számot kell adnia, valahányszor ezt az állandó szinódus kéri.

4. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa számadást kérhet a pátriárkai ökonómustól az elmúlt évi vagyonekezelésről, továbbá a következő év költségvetési tervéről, és azt saját vizsgálatának vetheti alá.

123. kán. — 1. §. A pátriárkai kúriában a pátriárka nevezzen ki egy teljesen kifogástalan áldozópapot vagy diakónust, aki mint irodaigazgató a pátriárkai irodát és a pátriárkai kúria levéltárát vezeti, és akit adott esetben egy, a pátriárka által kinevezett helyettes segít.

2. §. Az irodaigazgatón és helyettesén kívül, akik hivatalból jegyzők, a pátriárka az egész általa vezetett egyház számára más jegyzőket is kinevezhet, akikre összesen alkalmazza a 253. és 254. kán.-t; ezeket a jegyzőket szabadon el is mozdíthatja hivatalukból.

3. §. A pátriárkai kúria levéltárára nézve tartsák meg a 256—260. kán.-t.

124. kán. — A liturgikus bizottságot, amelynek minden pátriárkai egyházban lennie kell, és a sajátjogú egyházak számára előírt többi bizottságot a pátriárka hozza létre, a pátriárka által kinevezett személyek alkotják, továbbá az ő általa megállapított szabályok szerint működnek, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

125. kán. — A pátriárkai kúria kiadásait azokból a javakból fedezzék, amelyeket a pátriárka erre a célra felhasználhat; ha ezek nem elegendők, az egyes eparchiák a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott mértékben nyújtsanak segítséget a kiadások fedezéséhez.

V. fejezet

A pátriárkai szék megüresedése vagy akadályoztatása

126. kán. — 1. §. A pátriárkai szék megüresedik a pátriárka halálával vagy lemondásával.

2. §. A pátriárka lemondásának elfogadására a pátriárkai egyház püspöki szinódusa illetékes a római pápa megkérdezésével, hacsak a pátriárka nem fordult közvetlenül a római pápához.

127. kán. — Hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik, a pátriárkai szék megüresedése idején a pátriárkai egyház kormányzója a legkorábban püspökké szentelt püspök a pátriárkai kúria püspökei közül vagy — ha ilyenek nincsenek — azon püspökök közül, akik az állandó szinódus tagjai.

128. kán. — A pátriárkai egyház kormányzójának feladata, hogy:

1. a pátriárkai szék megüresedéséről azonnal értesítse a római pápát, továbbá a pátriárkai egyház összes püspökét;

2. a közös vagy részleges jog, illetve — ha van ilyen — a római pápa utasítása által azokra a különféle körülményekre előírt különleges szabályokat, amelyekben a pátriárkai szék megüresedésére sor került, gondosan végrehajtsa, vagy gondoskodik róla, hogy azokat mások végrehajtsák;

3. összehívja a püspököket a pátriárkai egyház pátriárka-választó püspöki szinódusára, és az e szinódushoz szükséges minden egyébről intézkedjék.

129. kán. — A pátriárkai egyház kormányzója a pátriárka eparchiájában, a sztauropég monostorokban, s ugyanígy azokon a helyeken, ahol sem eparchia, sem pedig exarchátus nincs létrehozva, ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint a megüresedett eparchia kormányzója.

130. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház kormányzójára száll át a pátriárka rendes hatalma mindannak kizárásával, amit csakis a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével lehet megtenni.

2. §. A pátriárkai egyház kormányzója a pátriárka eparchiájának főhelynökét vagy helynökeit nem mozdíthatja el hivatalukból, és a pátriárkai szék üresedésének idején semmi újítást sem vezethet be.

3. §. A pátriárkai egyház kormányzója, noha nem bír a pátriárka előjogaival, az illető egyház összes püspökét megelőzi, a pátriárkai egyház pátriárka-választó püspöki szinódusán azonban nem.

131. kán. — A pátriárkai egyház kormányzójának mielőbb számot kell adnia ügyintézéséről az új pátriárkának.

132. kán. — 1. §. Ha a pátriárkai szék bármely okból annyira akadályozva van, hogy a pátriárka még levél útján sem tud érintkezni az általa vezetett egyház püspökeivel, a pátriárkai egyház kormányzását a 130. kán. szabályai szerint az illető egyház területének határain belülre kinevezett, legkorábban püspökké szentelt azon püspök látja el, aki maga sincs akadályozva, hacsak a pátriárka nem jelölt ki más püspököt vagy végszükség esetén akár egy áldozópapot.

2. §. Ha a pátriárka annyira akadályozva van, hogy még levél útján sem tud érintkezni saját eparchiájának krisztushívóival, az illető eparchia kormányzását a főhelynök látja el; ha viszont ő maga is akadályozva van, az látja el, akit a pátriárka vagy a pátriárkai egyházat ideiglenesen kormányzó személy kijelölt.

3. §. Aki a kormányzást ideiglenesen átvette, mielőbb értesítse a római pápát a pátriárkai szék akadályoztatásáról és a kormányzás átvételéről.

VI. fejezet

A pátriárkai egyház metropolitái

133. kán. — 1. §. Annak a metropolitának, aki egy, a pátriárkai egyház területének határai között fekvő egyháztartomány élén áll, ennek az egyháztartománynak az eparchiáiban azon kívül, amit a közös jog neki megad, joga, hogy:

1. egyháztartományának püspökeit a jog által meghatározott időn belül felszentelje és intronizálja a 86. kán. 1. §-a 2. p.-jának fenntartásával;

2. a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott időközönként összehívja a metropolitai szinódust, a rajta tárgyalandó kérdéseket kellően előkészítse, a szinóduson elnököljön, azt áthelyezze, elnapolja, felüggyessze és feloszlassa;

3. metropolitai bíróságot hozzon létre;

4. ügyeljen rá, hogy a hitet és az egyházfegyelmet gondosan megtartsák;

5. elvégezze a kánoni látogatást, ha azt az eparchiás püspök elmulasztotta;

6. a hivatalra törvényesen előterjesztett vagy megválasztott személyt kinevezze vagy megerősítse, ha az eparchiás püspök a jog által előírt időn belül — amennyiben megfelelő akadály nem tartotta vissza — elmulasztotta ezt megtenni, s hogy ugyanígy eparchiai ökonómust nevezzen ki, ha az eparchiás püspök a figyelmeztetés ellenére elmulasztotta annak kinevezését.

2. §. Az egyháztartományt minden jogügyletében a metropolita képviseli.

134. kán. — 1. §. A metropolita méltósága mindig egy meghatározott eparchiai székhöz kapcsolódik.

2. §. A metropolita a saját eparchiájában ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint az eparchiás püspök a magáéban.

135. kán. — A metropolitáról az Isteni Liturgiában és a zsolozsmában a liturgikus könyvek előírásai szerint az összes püspöknek és a többi klerikusnak meg kell emlékeznie.

136. kán. — Egy egyháztartomány élén álló metropolita mindenütt megelőzi a címzetes metropolitát.

137. kán. — A pátriárkai egyház püspöki szinódusa határozza meg pontosabban a metropoliták és az egyháztartományi szinódusok jogait és kötelezettségeit az adott pátriárkai egyház törvényes jogszokásai, továbbá az adott kor és hely körülményei szerint.

138. kán. — A pátriárkai egyház területének határain kívülre kinevezett metropolita jogai és kötelezettségei ugyanazok, mint amelyeket a 133. kán. 1. §-ának 2—6. p.-jai és 2. §-a, továbbá a 135., 136., 160. kán. és az 1084. kán. 3. §-a előírnak; a többi jogára és kötelezettségére nézve a metropolita a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által előterjesztett és az Apostoli Szentszék által jóváhagyott, illetve a maga e Szentszék által előírt szabályokat tartja meg.

139. kán. — A pátriárkai egyház területének határain kívül hatalmát gyakorló és egy egyháztartományhoz sem tartozó eparchiás püspök a pátriárkát megkérdezve és az Apostoli Szentszék jóváhagyásával jelöljön ki egy metropolitát; ezt a metropolitát illetik meg a 133. kán. 1. §-ának 3—6. p.-jaiban említett jogok és kötelezettségek.

VII. fejezet

A pátriárkai gyűlés

140. kán. — A pátriárkai gyűlés a pátriárka általa vezetett egész egyház tanácsadó testülete, amely a pátriárkának és a pátriárkai egyház püspöki szinódusának segítséget nyújt a nagyobb jelentőségű ügyek intézésében, különösen azért, hogy megfelelően összehangolják az apostoli tevékenység formáit és módjait, valamint az egyházfegyelmet a kor változó körülmé-

nyével és az adott egyház közérdekével, figyelembe véve az egész terület közérdekét is, ahol több sajátjogú egyház létezik.

141. kán. — A pátriárkai gyűlést legalább minden ötödik évben össze kell hívni, az állandó szinódus vagy a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével pedig valahányszor a pátriárka azt hasznosnak tartja.

142. kán. — 1. §. A pátriárka joga, hogy a pátriárkai gyűlést összehívja, elnököljön rajta, továbbá áthelyezze, elnapolja, felfüggeszse és feloszlassa; a helyettes elnököt, aki a pátriárka távollétében a gyűlésen elnököl, a pátriárka maga nevezze ki.

2. §. A pátriárkai szék megüresedésének esetén a pátriárkai gyűlés magánál a jognál fogva felfüggesztődik, amíg az új pátriárka nem határoz az ügyről.

143. kán. — 1. §. A pátriárkai gyűlésre meg kell hívni:

1. az eparchiás püspököket és a többi helyi hierarchát;

2. a címzetes püspököket;

3. a monasztikus konfederációk elnökeit, a megszentelt élet intézményeinek általános elöljáróit és a sajátjogú monostorok elöljáróit;

4. azon katolikus egyetemek és egyházi egyetemek rektorait, továbbá azon teológiai és kánonjogi karok dékánjait, amelyeknek székhelye a gyűlést tartó egyház területének határai között van;

5. a nagyszemináriumok rektorait;

6. minden eparchiából legalább egyet az illető eparchiába besorolt áldozópapok, különösen parókusok közül, egyet a szerzetesek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagjai közül, továbbá két világit, hacsak a szabályzat nagyobb számot nem határoz meg, akiket mind az eparchiás püspök által meghatározott módon jelölnek ki, mégpedig ha szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjáról van szó, az illetékes elöljáró beleegyezésével.

2. §. Mindenki, akit a pátriárkai gyűlésre meg kell hívni, azon részt venni is köteles, hacsak nem tartja vissza megfelelő akadály, amelyről köteles értesíteni a pátriárkát; az eparchiás püspökök azonban küldhetnek maguk helyett képviselőt.

3. §. A pátriárkai gyűlésre a szabályzat előírásai szerint meghívhatók és azon részt vehetnek olyan személyek, akik egy másik sajátjogú egyházhoz tartoznak.

4. §. A pátriárkai gyűlésre meghívható néhány megfigyelő is a nem katolikus egyházakból vagy egyházi közösségekből.

144. kán. — 1. §. Fenntartva minden krisztushívő jogát arra, hogy javaslatot tegyen a hierarcháknak a kérdésekre, a gyűlés tárgysorozatának

megállapítása egyedül a pátriárkának vagy a pátriárkai egyház püspöki szinódusának a joga.

2. §. A pátriárka feladata, hogy megfelelő előkészítő bizottságok és tárgyalások útján gondoskodjék róla, hogy minden kérdést kellően előkészítsenek és a megfelelő időben a gyűlés tagjainak megküldjenek.

145. kán. — A pátriárkai gyűlésnek legyen saját, a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által jóváhagyott szabályzata, amely tartalmazza a gyűlés céljának eléréséhez szükséges szabályokat.

VIII. fejezet

A pátriárkai egyház területe, valamint a pátriárka és a szinódusok hatalma e területen kívül

146. kán. — 1. §. A pátriárka általa vezetett egyház területe azokra a vidékekre terjed ki, amelyeken az illető egyház saját rítusát megtartják és a pátriárka törvényesen szerzett joggal bír egyháztartományok, eparchiák, továbbá exarchátusok létrehozására.

2. §. Ha valami kétely támad a pátriárkai egyház területének határaitól, vagy ha a határok módosításáról van szó, a pátriárkai egyház püspöki szinódusának feladata, hogy kivizsgálja az ügyet, meghallgatva minden egyes sajátjogú egyház érdekelt felsőbb közigazgatási hatóságát, továbbá hogy az ügyet ugyanezen szinóduson megvitatta kellően előkészített kérelmet nyújtson be a kétely megszüntetéséről vagy a határok módosításáról a római pápának, aki egyedül jogosult a kételyt hitelesen megszüntetni vagy a határok módosításáról határozatot hozni.

147. kán. — A pátriárkai egyház területének határain belül a pátriárka és a szinódusok nemcsak az illető egyházba besorolt krisztushívők fölött gyakorolják hatalmukat, hanem a többiek fölött is, akiknek nincs a maguk sajátjogú egyházához tartozó, ugyanarra a területre kinevezett helyi hierarchájuk, és akik — noha a maguk sajátjogú egyházába maradnak besorolva — az illető pátriárkai egyház helyi hierarchájának gondjára vannak bízva, a 916. kán. 5. §-ának fenntartásával.

148. kán. — 1. §. A pátriárkának joga és kötelessége, hogy megfelelő értesüléseket szerezzen az általa vezetett egyház területének határain belül tartózkodó krisztushívőket illetően, akár vizitátor útján is, akit az Apostoli Szentzék hozzájárulásával küld ki.

2. §. A vizitátor feladatának megkezdése előtt keresse fel e krisztushívők eparchiás püspökét és mutassa be neki a kinevező levelét.

3. §. A látogatás elvégzése után a vizitátor küldjön jelentést a pátriárkának, aki az ügyet a pátriárkai egyház püspöki szinódusán megvitatva megfelelő eszközöket javasolhat az Apostoli Szentszéknek, hogy az általa vezetett egyház krisztushívői lelki javának védelméről és gyarapodásáról a világon mindenütt gondoskodjanak, akár saját parókiák és exarchátusok vagy eparchiák létrehozásával is.

149. kán. — A pátriárkai egyház püspöki szinódusa legalább három jelöltet választ a pátriárkai egyház területének határain kívüli eparchiás püspöki, koadjutor püspöki vagy segédpüspöki feladat ellátására a püspökök választásáról szóló kánonok szabályai szerint, és azokat a pátriárka útján előterjeszti a római pápának kinevezésre, megtartva a titkot mindenki részéről, aki bármilyen módon megtudta a választás eredményét, még a jelöltek irányában is.

150. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház területének határain kívülre kinevezett püspökök az illető egyház többi püspökének összes szinódusi jogával és kötelezettségével bírnak, fenntartva a 102. kán. 2. §-át.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa által hozott és a pátriárka által kihirdetett törvények, ha liturgikus törvények, a világon mindenütt érvényesek; ha viszont fegyelmi törvények, vagy ha a szinódus egyéb döntéseiről van szó, a pátriárkai egyház területének határai között bírnak jogerővel.

3. §. A pátriárkai egyház területének határain kívülre kinevezett eparchiás püspökök szíveskedjenek saját eparchiáikban jogi erőt tulajdonítani azoknak a fegyelmi törvényeknek és többi szinódusi döntésnek, amelyek nem haladják meg illetékességi körüket; ha viszont e törvényeket vagy szinódusi döntéseket az Apostoli Szentszék is jóváhagyta, a világon mindenütt jogerővel bírnak.

A NAGYÉRSEKI EGYHÁZAK

151. kán. — A nagyérsek az Egyház legfőbb hatósága által meghatározott vagy elismert olyan szék metropolitája, aki egy egész, pátriárkai címmel nem kitüntetett sajátjogú keleti egyház élén áll.

152. kán. — Amit a közös jog a pátriárkai egyházakról vagy a pátriárkákról mond, az a nagyérseki egyházakra vagy a nagyérsekekre is érvényesnek értendő, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

153. kán. — 1. §. A nagyérsek megválasztása a 63—74. kán. szabályai szerint történik.

2. §. A megválasztott elfogadása után a nagyérseki egyház püspöki szinódusának szinódusi levél útján mielőbb értesítenie kell a római pápát a választás kánoni megtörténtéről; magának a megválasztottnak pedig saját kezűleg aláírt levél útján kell kérnie a római pápától megválasztásának megerősítését.

3. §. A megerősítés elnyerése után a megválasztottnak a nagyérseki egyház püspöki szinódusa előtt le kell tennie a hitvallást és a hivatala hűségese ellátására vonatkozó ígéretet, majd folytassák le a proklamációját és az intronizációját; ha viszont a megválasztott még nem felszentelt püspök, az intronizációt nem lehet érvényesen megtartani addig, amíg a megválasztott püspökké nem szentelteti magát.

4. §. Ha pedig megtagadják a megerősítést, tartsanak új választást a római pápa által megállapított időn belül.

154. kán. — A nagyérsekek közvetlenül a pátriárkák után következnek a tiszteleti elsőbbségben az alájuk tartozó nagyérseki egyház létrehozásának időrendje szerint.

VI. cím

A METROPOLITAI EGYHÁZAK ÉS A TÖBBI SAJÁTJOGÚ EGYHÁZ

I. fejezet

A sajátjogú metropolitai egyházak

155. kán. — 1. §. A sajátjogú metropolitai egyház élén egy meghatározott szék metropolitája áll, akit a római pápa nevez ki és a hierarchák tanácsa támogat a jog szabályai szerint.

2. §. Egyedül az Egyház legfőbb hatóságának a joga, hogy sajátjogú metropolitai egyházakat hozzon létre, változtasson meg és szüntessen meg, továbbá azok területét bizonyos határok közé szorítsa.

156. kán. — 1. §. A metropolita köteles a püspökké szentelésétől, vagy ha már felszentelt püspök, az intronizációjától számított három hónapon belül megkérni a római pápától a palliumot, amely metropolitai hatalmának és a sajátjogú metropolitai egyház római pápával való teljes közösségének a jele.

2. §. A pallium feladása előtt a metropolita nem hívhatja össze a hierarchák tanácsát és nem szentelhet püspököket.

157. kán. — 1. §. A hatalom, amely a metropolitát az általa vezetett metropolitai egyház püspökei és egyéb krisztushívői fölött a jog szabályai szerint megilleti, rendes és saját, de annyira személyes hatalom, hogy nem nevezhet ki helyettest az egész sajátjogú metropolitai egyház számára és senkinek nem adhatja tovább hatalmát az esetek összességére.

2. §. A metropolitának és a hierarchák tanácsának hatalma csak a sajátjogú metropolitai egyház területének határain belül gyakorolható érvényesen.

3. §. A sajátjogú metropolitai egyházat minden jogügyletében a metropolita képviseli.

158. kán. — 1. §. A sajátjogú metropolitai egyház székhelye abban a fővárosban van, amelyről az illető egyház élén álló metropolita a címét kapja.

2. §. A metropolita a rábízott eparchiában ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint az eparchiás püspök a sajátjában.

159. kán. — A metropolita az általa vezetett sajátjogú metropolitai egyházban azon kívül, amit számára a közös vagy a római pápa által megállapított részleges jog megad, illetékes arra, hogy:

1. az illető egyház püspökeit a jog által meghatározott időn belüli felszentelje és intronizálja;

2. a hierarchák tanácsát a jog szabályai szerint összehívja, a benne tárgyalandó kérdéseket kellően előkészítse, elnököljön rajta, továbbá áthelyezze, elnapolja, felfüggeszse és feloszlassa;

3. metropolitai bíróságot állítson fel;

4. ügyeljen rá, hogy a hitet és az egyházfegyelmet gondosan megtartsák;

5. elvégezze a kánoni látogatást az eparchiákban, ha azt az eparchiás püspök elmulasztotta;

6. eparchiai kormányzót nevezzen ki a 221. kán. 4. p.-jában említett esetben;

7. a hivatalra törvényesen előterjesztett vagy megválasztott személyt kinevezze vagy megerősítse, ha az eparchiás püspök a jog által előírt időn belül — amennyiben megfelelő akadály nem tartotta vissza — elmulasztotta ezt megtenni, s hogy ugyanígy eparchiai ökonómust nevezzen ki, ha az eparchiás püspök a figyelmeztetés ellenére elmulasztotta annak kinevezését;

8. közölje a római pápa iratait az eparchiás püspökökkel és másokkal, akikre vonatkoznak, hacsak erről az Apostoli Szentszék közvetlenül nem gondoskodott, és gondoskodják az ezekben az iratokban foglalt előírások hűséges végrehajtásáról.

160. kán. — A rendkívüli vagy különös nehézséggel járó ügyekben az eparchiás püspökök és a metropolita ne mulasszák el kikérni egymás tanácsát.

161. kán. — A metropolitáról a római pápát követően az Isteni Liturgiában és a zsolozsmában a liturgikus könyvek előírásai szerint az összes püspöknek és a többi klerikusnak meg kell emlékeznie.

162. kán. — A római pápáról a vele való teljes közösség jeleként a metropolitának az Isteni Liturgiában és a zsolozsmában a liturgikus könyvek előírásai szerint meg kell emlékeznie, és gondoskodnia kell arról, hogy ezt az általa vezetett metropolitai egyház minden püspöke és többi klerikusa is hűségesen megtegye.

163. kán. — A metropolita gyakran érintkezzék a római pápával, arra a látogatásra azonban, amelyet a 208. kán. 2. §-ának szabályai szerint minden ötödik évben el kell végeznie, lehetőség szerint a metropolitai egyház összes püspökével együtt kerítsen sort.

164. kán. — 1. §. A hierarchák tanácsába meg kell hívni az illető sajátjogú metropolitai egyház minden felszentelt püspökét, bárhová vannak is kinevezve, és csak őket, kizárva a 953. kán. 1. §-ában említetteket, illetve azokat, akik az 1433. és 1434. kán.-ban említett kánoni büntetésekkel vannak büntetve; egy másik sajátjogú egyház püspökei csak mint vendégek hívhatók meg, ha ezt a hierarchák tanácsa tagjainak többsége elfogadja.

2. §. A hierarchák tanácsában döntési szavazati joggal bírnak az eparchiás püspökök és a koadjutor püspökök; a sajátjogú metropolitai egyház többi püspöke is bírhat azonban döntési szavazati joggal, ha ezt a részleges jog kifejezetten elrendeli.

165. kán. — 1. §. A hierarchák tanácsába törvényesen meghívott összes püspök súlyosan köteles rá, hogy részt vegyen az illető tanácsban, kivéve azokat, akik már lemondtak hivatalukról.

2. §. Ha egy püspök úgy ítéli meg, hogy megfelelő akadály tartja vissza, indokait írásban tárja fel a hierarchák tanácsának; az akadály törvényességéről azoknak a püspököknek a feladata dönteni, akik döntési szavazati joggal bírnak és a tanács üléseinek kezdetén a kijelölt helyen jelen vannak.

3. §. A hierarchák tanácsának tagjai közül senki sem küldhet maga helyett képviselőt és senkinek sincs egynél több szavazata.

4. §. A hierarchák tanácsának megkezdődése után a részvételre kötelezettek közül senkinek sem szabad eltávoznia, csakis a tanács elnöke által jóváhagyott megfelelő okból.

166. kán. — 1. §. Hacsak a részleges jog nem kíván meg nagyobb jelentéset, a hierarchák tanácsának bármely ülése kánoni és mindegyik szavazása érvényes, ha a hierarchák tanácsában részt venni köteles püspökök többsége jelen van.

2. §. A hierarchák tanácsa az ügyeket a jelen levő és döntési szavazattal bíró tagok abszolút többségének szavazatával dönti el.

167. kán. — 1. §. Fenntartva azokat a kánonokat, amelyekben kifejezetten a hierarchák tanácsának törvényhozó és jogalkotó hatalmáról van szó, e szabályokat ez a tanács azokban az esetekben is megalkothatja, amelyekben a közös jog az ügyet a sajátjogú egyház részleges jogának körébe utalja.

2. §. A hierarchák tanácsa által hozott törvényekről és jogszabályokról a metropolita mielőbb értesítse az Apostoli Szentszéket, a törvények és jogszabályok pedig nem hirdethetők ki érvényesen, amíg a metropolita meg nem kapta az Apostoli Szentszék írásbeli értesítését a tanács iratainak kézhezvételéről; az Apostoli Szentszéket a metropolita a hierarchák tanácsában végzett egyéb dolgokról is értesítse.

3. §. A metropolita feladata gondoskodni a törvények kihirdetéséről és a hierarchák tanácsa döntéseinek közzétételéről.

4. §. Fenntartva azokat a kánonokat, amelyekben kifejezetten a sajátjogú metropolitai egyház élén álló metropolita közigazgatási aktusairól van szó, ő jogosult azon közigazgatási aktusok megtételére is, amelyeket a közös jog a sajátjogú egyház felsőbb közigazgatási hatósága elé utal, de csak a hierarchák tanácsának beleegyezésével.

168. kán. — Ami a metropolita és a püspökök kinevezését illeti, a hierarchák tanácsa minden egyes esetben állítson össze egy olyan listát, amely az alkalmasabb jelöltek közül legalább háromnak a nevét tartalmazza, és megtartva a titkot mindenki részéről, még a jelöltek irányában is, juttassa el ezt az Apostoli Szentszékhez; e lista összeállítása során a hierarchák tanácsának tagjai, ha célszerűnek ítélik, kikérhetik egyes áldozópapok vagy más, bölcsességben kiváló krisztushívők véleményét az Egyház szükségleteiről és a püspökségre jelölt személy sajátos adottságairól.

169. kán. — A hierarchák tanácsa gondoskodjék róla, hogy a krisztushívők lelkipásztori szükségletei el legyenek látva, sőt ezek körében bármit elrendelhet, ami a hitben való gyarapodás előmozdítása, a közös lelkipásztori munka támogatása, az erkölcsök fölötti őrködés, továbbá a saját rítus és a közös egyházfegyelem megőrzése érdekében megfelelőnek tűnik.

170. kán. — A hierarchák tanácsára évente legalább egyszer kerüljön sor, továbbá valahányszor ezt a sajátos körülmények megkövetelik, vagy olyan ügyeket kell lebonyolítani, amelyeket a közös jog e tanácsnak tart fenn, illetve amelyek elvégzéséhez ugyanezen tanács beleegyezése szükséges.

171. kán. — A hierarchák tanácsa alkossa meg az Apostoli Szentszékhez felterjesztendő saját szabályzatát, amelyben gondoskodjék a tanács titkárságáról, az előkészítő bizottságokról, az eljárás rendjéről, továbbá arról a többi eszközről, amely céljának elérését hatékonyabban szolgálja.

172. kán. — A sajátjogú metropolitai egyházban legyen a 140—145. kán. szabályai szerinti gyűlés, amelyet legalább minden ötödik évben hívjanak össze; ami ott a pátriárkáról szól, az itt a metropolitát illeti meg.

173. kán. — 1. §. A sajátjogú metropolitai egyházakban a metropolitai szék megüresedése esetén:

1. a sajátjogú metropolitai egyház kormányzója az illető egyház legkorábban püspökké szentelt eparchiás püspöke, aki mielőbb értesítse a római pápát a metropolitai szék megüresedéséről;

2. a sajátjogú metropolitai egyház kormányzójára száll a metropolita rendes hatalma mindazt kivéve, amit csak a hierarchák tanácsának beleegyezésével lehet megtenni;

3. a metropolitai szék megüresedése alatt semmi újítás ne történjék.

2. §. Ezekben az egyházakban a metropolitai szék akadályoztatása esetén tartásuk meg azt, amit a 132. kán. 1. §-a a pátriárkai szék akadályoztatása esetén elrendel; ami ott a pátriárkáról szól, az itt a metropolitát illeti meg.

3. §. A metropolita eparchiai székének megüresedésére vagy akadályoztatásra nézve tartásuk meg a 221—233. kán.-t.

II. fejezet

A többi sajátjogú egyház

174. kán. — A sem nem pátriárkai, sem nem nagyérseki, sem nem metropolitai sajátjogú egyház egy olyan hierarchára van bízva, aki a közös jog és a római pápa által megállapított részleges jog szabályai szerint annak élén áll.

175. kán. — Ezek az egyházak közvetlenül az Apostoli Szentszéktől függenek; a 159. kán. 3—8. p.-jában említett jogokat és kötelezettségeket azonban az Apostoli Szentszék által megbízott hierarcha gyakorolja, illetve viseli.

176. kán. — Ha a közös jog valamit a részleges jog körébe vagy egy sajátjogú egyház felsőbb közigazgatási hatósága elé utal, az illetékes hatóság ezekben az egyházakban az a hierarcha, aki a jog szabályai szerint ennek élén áll, az Apostoli Szentszék beleegyezésével, hacsak kifejezetten másként nem rendelkeznek.

VII. cím
AZ EPARCHIÁK ÉS A PÜSPÖKÖK

I. fejezet
A püspökök

177. kán. — 1. §. Az eparchia Isten népének egy része, amely az áldozópapság együttműködésével lelki gondozás céljából a püspökre van bízva, hogy így pásztorához ragaszkodva és általa az evangélium és az Eucharisztia révén a Szentlélekben összegyűjtve részegyházat alkosson, amelyben valóban jelen van és működik Krisztus egy, szent, katolikus és apostoli Egyháza.

2. §. Az eparchiaknak a pátriárkai egyház területének határain belüli létrehozása, módosítása és megszüntetése körében a 85. kán. 1. §-át kell megtartani; a többi esetben eparchiák létrehozására, módosítására és megszüntetésére egyedül az Apostoli Szentszék illetékes.

178. kán. — Az eparchiás püspök, vagyis akire egy eparchiát bíztak a saját nevében való lelki gondozása céljából, mint Krisztus helytartója és követe kormányozza azt; a hatalom pedig, amellyel Krisztus nevében személyesen él, rendes, saját és közvetlen hatalom, bár gyakorlását végső soron az Egyház legfőbb hatósága irányítja és az az Egyház vagy a krisztushívők hasznára tekintettel bizonyos korlátok közé szorítható.

179. kán. — Azokat a püspököket, akikre nem bíztak eparchiát a saját nevükben való kormányzása céljából, bármilyen más feladatot gyakorolnak vagy gyakoroltak az Egyházban, címzetes püspököknek nevezzük.

I. cikkely
A püspökök választása

180. kán. — Ahhoz, hogy valaki alkalmasnak bizonyuljon a püspökségre, szükséges, hogy:

1. legyen erős hitben, jó erkölcsben, jámborságban, a lelkekért való buzgóságban és józan belátásban kiváló;
2. legyen jó híre;
3. ne kösse házassági kötelék;

4. legyen legalább harmincöt éves;
5. legyen legalább öt éve az áldozópapi rendben;
6. legyen valamely szent tudományban doktor vagy licenciátus vagy legalább jártas.

181. kán. — 1. §. A püspököknek a pátriárkai egyház területének határain belül egy üresedésben levő eparchiai székre vagy más feladat ellátására való kijelölése kánoni választással történik a 947—957. kán. szabályai szerint, hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik.

2. §. A többi püspököt a római pápa nevezi ki, a 149. és a 168. kán. fenntartásával.

182. kán. — 1. §. Püspökségre alkalmas jelölteket egyedül a pátriárkai egyház püspöki szinódusának tagjai javasolhatnak, az ő feladatuk a részleges jog szabályai szerint a jelöltek alkalmasságának bizonyításához szükséges értesülések és okiratok összegyűjtése is, titokban és egyenként meghallgatva — ha úgy találják megfelelőnek — egyes áldozópapokat vagy más, józan belátásban és keresztény életvitelben kiváló krisztushívőket.

2. §. A püspökök az értesületekről a pátriárkai egyház püspöki szinódusának összehívása előtt megfelelő időben tájékoztassák a pátriárkát; a pátriárka pedig — adott esetben a saját értesüléseit hozzáadva — küldje meg az ügyet a szinódus tagjainak.

3. §. Hacsak a római pápa által jóváhagyott részleges jog mást nem tartalmaz, a pátriárkai egyház püspöki szinódusa vizsgálja meg a jelöltek neveit, és titkos szavazással állítsa össze a jelöltek listáját, amelyet a pátriárka útján küldjenek meg az Apostoli Szentszéknek, hogy elnyerjék a római pápa hozzájárulását.

4. §. A római pápának az egyes jelöltekre egyszer megadott hozzájárulása addig érvényes, amíg kimondottan vissza nem vonják, ez esetben a jelölt nevét törölni kell a listáról.

183. kán. — 1. §. Miután a kánoni összehívásra sor került, ha a pátriárkai egyház püspöki szinódusán részt venni köteles püspökök kétharmad része, leszámítva azokat, akiket megfelelő akadály tart vissza, jelen van a kijelölt helyen, a szinódust nyilvánítsák kánoninak és lefolytathatják a választást.

2. §. A püspökök szabadon válasszák meg azt, akit a többieknél méltóbbnak és alkalmasabbnak ítélnék az Úr színe előtt.

3. §. A választáshoz a jelenlevők szavazatainak abszolút többségére van szükség; három eredménytelen szavazás után a negyedik szavazáskor csak arról a két jelöltről szavazhatnak, akik a harmadik szavazáskor a szavazatok többségét kapták meg.

4. §. Ha a harmadik vagy negyedik szavazáskor szavazategyenlőség miatt nem állapítható meg, hogy ki lett újabb szavazásra jelölve vagy ki lett

megválasztva, az egyenlőséget annak javára szüntessék meg, akit a legkorábban szenteltek áldozópappá; ha nincs olyan, akit másoknál korábban szenteltek áldozópappá, akkor annak a javára, aki idősebb korú.

184. kán. — 1. §. Ha a megválasztott fel van tüntetve a jelöltek listáján, amelyhez a római pápa már megadta a hozzájárulását, a választás megtörténtét a pátriárka titoktartás terhe alatt közölje a megválasztottal.

2. §. Ha a megválasztott elfogadta a választást, a pátriárka azonnal értesítse az Apostoli Szentszékét az elfogadásról és a proklamáció napjáról.

185. kán. — 1. §. Ha a megválasztott nincs feltüntetve a jelöltek listáján, a pátriárka azonnal értesítse az Apostoli Szentszékét a választás megtörténtéről, hogy elnyerjék a római pápa hozzájárulását, megtartva a titkot mindenki részéről, aki bármilyen módon megtudta a választás eredményét, még a megválasztott irányában is, amíg a pátriárka tudomást nem szerez a hozzájárulásról.

2. §. A római pápa hozzájárulásának elnyerése után a pátriárka titoktartás terhe alatt közölje a megválasztottal megválasztását, és a 184. kán. 2. §-a szerint járjon el.

186. kán. — 1. §. Ha a pátriárkai egyház püspöki szinódusa nem tud összegyűlni, a pátriárka az Apostoli Szentszék megkérdezésével levélben kérje ki a püspökök szavazatát; ez esetben a pátriárkának a cselekmény érvényességéhez két szavazatszedő püspök munkáját kell igénybe vennie, akiket a részleges jog szabályai szerint, illetve ezek hiányában a pátriárka által az állandó szinódus beleegyezésével kell kijelölni.

2. §. A szavazatszedők a titkot megtartva bontsák fel a püspökök leveleit, számolják meg a szavazatokat, és a pátriárkával együtt írják alá a szavazás megtörténtéről szóló írásbeli jelentést.

3. §. Ha valamelyik jelölt ebben az egyetlen szavazásban megkapta a szinódus tagjai szavazatának abszolút többségét, tekintsek megválasztottnak, és a pátriárka a 184. vagy a 185. kán. szerint járjon el; egyébként a pátriárka terjessze az ügyet az Apostoli Szentszék elé.

187. kán. — 1. §. Bármely püspökségre emelendő személynek szüksége van a kánoni betöltésre, amellyel egy meghatározott eparchia eparchiás püspökévé nevezik ki vagy más meghatározott feladatot bíznak rá az Egyházban.

2. §. A jelölt püspökké való szentelése előtt tegye le a hitvallást, továbbá a római pápa iránti engedelmisségi ígéretet, a pátriárkai egyházakban pedig a pátriárka iránti engedelmisségi ígéretet is mindarra nézve, amiben a jog szabályai szerint a pátriárkának van alávetve.

188. kán. — 1. §. Hacsak megfelelő akadály nem tartja vissza, a püspökségre emelendő személy köteles a proklamáció napjától, ha megválasztottról van szó, illetve az apostoli levél kézhezvételétől számított három hónapon belül püspökké szenteltetni magát.

2. §. Az eparchiás püspök a megválasztásától vagy kinevezésétől számított négy hónapon belül köteles eparchiáját kánonilag birtokba venni.

189. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök az eparchiát akkor veszi kánonilag birtokba, amikor maga az intronizáció törvényesen megtörtént, amelynek során nyilvánosan felolvassák a kánoni betöltésről szóló apostoli vagy pátriárkai levelet.

2. §. Az intronizáció megtörténtéről készítsenek okiratot, amelyet magának az eparchiás püspöknek kell aláírnia az irodaigazgatóval és legalább két tanúval együtt, és amelyet az eparchiai kúria levéltárában kell megőrizni.

3. §. Az intronizáció előtt a püspök az eparchia kormányzásába sem személyesen, sem mások útján semmilyen címen ne avatkozzék be; ha azonban már van valamilyen hivatala az eparchiában, azt megtarthatja és gyakorolhatja.

II. cikkely

Az eparchiás püspökök jogai és kötelezettségei

190. kán. — Az eparchiát minden jogügyletében az eparchiás püspök képviseli.

191. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök feladata, hogy a rábízott eparchiát törvényhozói, végrehajtói és bírói hatalommal kormányozza.

2. §. A törvényhozói hatalmat az eparchiás püspök saját maga személyesen gyakorolja; a végrehajtó hatalmat vagy személyesen, vagy a főhelynök, illetve a helynökök útján gyakorolja; a bírói hatalmat vagy személyesen, vagy a bírósági helynök és a bírák útján gyakorolja.

192. kán. — 1. §. Lelekipásztori feladatának gyakorlása során az eparchiás püspök gondoskodjék az összes rábízott krisztushívőről, bármilyen korúak, állapotúak, nemzetiségűek vagy sajátjogú egyházhoz tartozók legyenek, akár az eparchia területén laknak, akár csak ideiglenesen tartózkodnak ott; apostoli lélekkel figyeljen azokra is, akik életkörülményeik miatt nem részesülhetnek eléggé a rendes lelekipásztori gondozásban, továbbá azokra, akik felhagytak a vallás gyakorlásával.

2. §. Különleges módon ügyeljen rá az eparchiás püspök, hogy a gondjára bízott összes krisztushívó támogassa a keresztények közötti egységet az Egyház által jóváhagyott alapelvek szerint.

3. §. Az eparchiás püspök előtt legyenek kedvesek az Úrban a nem megkereszteltek, és gondoskodjék róla, hogy az egyházi közösségben élő krisztushívók tanúságából számukra is felragyogjon Krisztus szeretete.

4. §. Az eparchiás püspök különös gondoskodással kísérelje az áldozópapokat, hallgassa meg őket mint segítőtársait és tanácsadóit, védelmezze jogait, és gondoskodjék róla, hogy állapotbeli kötelezettségeiket teljesítsék, s álljanak rendelkezésükre azok az eszközök és intézmények, amelyekre lelki és szellemi életük fejlesztéséhez szükségük van.

5. §. Az eparchiás püspök a jog szabályai szerint gondoskodjék a klerikusok és — ha házaságban élnek — családjuk megfelelő megélhetéséről, valamint megfelelő nyugdíjáról és társadalombiztosításáról, továbbá egészségügyi ellátásáról.

193. kán. — 1. §. Az az eparchiás püspök, akinek a gondjára bízták egy másik sajátjogú egyház krisztushívóit, súlyosan köteles mindenről gondoskodni, hogy e krisztushívók megőrizték, ápolják és erejükhöz mérten kövessék a maguk egyházának rítusát, és ápolják a kapcsolatokat az illető egyház felsőbb hatóságával.

2. §. E krisztushívók lelki szükségleteiről az eparchiás püspök lehetőség szerint az illető sajátjogú egyház áldozópapjai vagy parókusai útján, vagy akár az e krisztushívók gondozására kinevezett helynök útján is gondoskodjék.

3. §. Azok az eparchiás püspökök, akik efféle áldozópapokat, parókusokat vagy helynököket neveznek ki a pátriárkai egyházak krisztushívóinak gondozására, tanácskozzanak az érdekelt pátriárkákkal, beleegyezésük esetén pedig a saját hatalmuk alapján járjanak el, mielőbb értesítve az Apostoli Szentszéket; ha viszont a pátriárkák bármilyen okból nem értenek egyet, az ügyet terjesszék az Apostoli Szentszék elé.

194. kán. — Az eparchiás püspök méltóságokat ruházhat a neki alárendelt klerikusokra a többiek kizárásával, de csak a maga sajátjogú egyháza részleges jogának szabályi szerint.

195. kán. — Az eparchiás püspök a lehető legjobban támogassa a papi, diakónusi, monasztikus szerzetesi és a megszentelt élet egyéb intézményeinek tagságára szóló, valamint missziós hivatásokat.

196. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök köteles gyakori személyes prédikációval előadni és megvilágítani a krisztushívóknak azokat a hitigazságokat, amelyeket hinniük és erkölcsi életükben alkalmazniuk kell; arról is gondoskodjék, hogy gondosan megtartsák a jog előírásait Isten ígéjének

szolgálatáról, különösen a homíliáról és a hitoktatásról, hogy így mindenkinek átadják az egész keresztény tanítást.

2. §. Az eparchiás püspök határozottan védelmezze a hit teljességét és egységét.

197. kán. — Az eparchiás püspök, mivel tudatában van, hogy köteles szeretetben, alázatosságban és egyszerű életvitelben példát adni a szentségre, mindenáron igyekezzék előmozdítani a krisztushívők életszentségét, mindenkiet a maga hivatása szerint, és mivel főként ő Isten misztériumainak kezelője, törekedjék arra, hogy a gondjára bízott krisztushívők a szentségek kiszolgáltatása és különösen az Isteni Eucharisziában való részesedés által növekedjenek a kegyelemben, valamint hogy teljesen megismerjék és megéljék a húsvéti misztériumot, hogy így egy Testet alkossanak Krisztus szeretetében.

198. kán. — Az eparchiás püspök gyakran mutassa be az Isteni Liturgiát a rábízott eparchia népéért; az adott sajátjogú egyház részleges joga által előírt napokon pedig köteles azt bemutatni.

199. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök, mint aki az egész liturgikus élet irányítója, előmozdítója és őre a rábízott eparchiában, ügyeljen rá, hogy ezt a lehető leginkább ápolják és az adott sajátjogú egyház előírásai, valamint törvényes jogszokásai szerint szervezzék meg.

2. §. Az eparchiás püspök gondoskodik róla, hogy saját székesegyházában a zsolozsmának legalább egy részét végezzék el, akár naponta is, az adott sajátjogú egyház törvényes jogszokásai szerint; ugyanígy gondoskodik arról is, hogy vasár- és ünnepnapokon, valamint a főbb ünnepeken és azok vigíliáin a lehetőségekhez képest minden parókián végezzék a zsolozsmát.

3. §. Az eparchiás püspök gyakran vezesse a székesegyházban vagy más templomban a zsolozsmát, különösen a parancsolt ünnepeken és más ünnepeken, amelyeken a nép jelentős része vesz részt.

200. kán. — Az eparchiás püspök joga, hogy egész eparchiájában végezheti azokat a szent cselekményeket, amelyeket a liturgikus könyvek előírásai szerint neki az összes főpapi jelvényt felöltve ünnepélyesen kell végeznie, saját eparchiájának határain kívül azonban ezt nem teheti meg az illető eparchiás püspök kifejezett vagy legalább ésszerűen vélelmezett beleegyezése nélkül.

201. kán. — 1. §. Mivel az egyetemes Egyház egységét kell védenie, az eparchiás püspök köteles előmozdítani a közös egyházfegyelmet, továbbá sürgetni az összes egyházi törvény és törvényes jogszokás megtartását.

2. §. Ügyeljen az eparchiás püspök, nehogy visszaélések férkőzzenek az egyházfegyelemben, különösen Isten igéjének szolgálatát, a szentségek és a szentelmények kiszolgáltatását, Isten és a szentek kultikus tiszteletét, valamint a kegyes célú rendelkezések végrehajtását illetően.

202. kán. — Több sajátjogú egyház ugyanazon területen hatalmukat gyakorló eparchiás püspökei gondoskodjanak róla, hogy rendszeres gyűléseken eszmecsere-t folytatva törekedjenek az egységes cselekvésre, és egyesült erővel támogassák a közös műveket a vallás javának jobb előmozdítására és az egyházfegyelem hatékonyabb megóvására.

203. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök támogassa eparchiájában az apostolkodás különböző formáit, és gondoskodjék róla, hogy az apostolkodás összes művét az egész eparchiában vagy annak egyes kerületeiben azok sajátos jellegének megtartásával a maga irányítása alatt összehangolja.

2. §. Az eparchiás püspök sűrgesse azt is, hogy a krisztushívők teljesítsék az apostolkodás gyakorlásában helyzetük és alkalmasságuk alapján őket terhelő kötelezettségeket, és buzdítsa őket, hogy a hely és a kor szükségletei szerint vegyenek részt az apostolkodás különféle műveiben és segítsék azokat.

3. §. Az eparchiás püspök mozdítsa elő a krisztushívők közvetlenül vagy közvetve lelki célra irányuló társulásait oly módon, hogy — ha ez célszerű — létrehozza, jóváhagyja, dicséri vagy ajánlja őket a jog szabályai szerint.

204. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök, még ha koadjutora vagy segéd-püspöke van is, köteles a saját eparchiájában helyben lakni.

2. §. Az eparchiás püspök az olyan kötelezettségek esetét kivéve, amelyek megkívánják a saját eparchiájától való törvényes távollétét, az eparchiától csak megfelelő okból, évente egy folyamatos vagy megszakított hónapnál nem tovább lehet távol, feltéve, hogy biztosítva van, hogy az eparchiát távolléte miatt semmi kár nem éri.

3. §. Az adott sajátjogú egyház hagyománya szerint a részleges jog által előírt főbb ünnepeken viszont az eparchiás püspök ne legyen távol az eparchiájától, csakis súlyos okból.

4. §. Ha egy a pátriárkai egyház területének határain belül hatalmát gyakorló eparchiás püspök több mint hat hónapig törvénytelenül volt távol a rábízott eparchiától, a pátriárka azonnal terjessze az ügyet a római pápa elé; egyéb esetben ugyanezt tegye a metropolita, vagy ha maga a metropolita volt távol törvénytelenül, az illető metropolitának alávetett, legkorábban püspökké szentelt eparchiás püspök.

205. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök köteles az eparchiát évente részben vagy egészben kánonilag meglátogatni úgy, hogy legalább ötévenként

az egész eparchiát személyesen, vagy ha törvényesen akadályozva van, a koadjutor püspök, a segédpüspök, a főhelynök vagy a helynök vagy más áldozópap útján kánonilag végiglátogassa.

2. §. Az eparchiás püspök kánoni látogatásának azok a személyek, katolikus intézmények, szent dolgok és helyek vannak alávétve, amelyek az eparchia határain belül vannak.

3. §. A pápai vagy pátriárkai jogú szerzetes intézményeknek, továbbá a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagjait s az ő házaikat az eparchiás püspök csak a jog által kifejezett esetekben látogathatja.

206. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház területének határai belül hatalmát gyakorló eparchiás püspök köteles minden ötödik évben jelentést tenni a pátriárkának a rábízott eparchia állapotáról a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által megszabott módon; a jelentés másolatát a püspök mielőbb küldje meg az Apostoli Szentszéknek.

2. §. A többi eparchiás püspöknek minden ötödik évben ugyanezt a jelentést kell megtennie az Apostoli Szentszék felé, és ha valamely pátriárkai egyházzal vagy sajátjogú metropolitai egyházzal van szó, a jelentés másolatát mihamarabb küldjék meg a pátriárkának vagy a metropolitának.

207. kán. — Bármely sajátjogú egyház eparchiás püspöke, a latin egyházat is ideértve, az ötéves jelentés alkalmával tájékoztassa az Apostoli Szentszékkel azon krisztushívők állapotáról és szükségleteiről, akik, bár egy másik sajátjogú egyházba vannak besorolva, az ő gondjára lettek bízva.

208. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház területének határain belül hatalmát gyakorló eparchiás püspök az intronizációjától számított öt éven belül végezze el — lehetőség szerint a pátriárkával együtt — a Rómába látogatást, hogy megadja a tiszteletet Szent Péter és Pál apostol küszöbének, és hogy megjelenjék a pápa előtt, aki Szent Péter utóda az egyetemes Egyház fölötti primátusban.

2. §. A többi eparchiás püspöknek minden ötödik évben személyesen, vagy ha törvényesen akadályozva van, más útján kell elvégeznie a Rómába látogatást; ha viszont valamely pátriárkai egyház eparchiás püspökéről van szó, kívánatos, hogy a látogatásra legalább néhányszor a pátriárkával együtt kerüljön sor.

209. kán. — 1. §. A római pápáról a vele való teljes közösség jeleként az eparchiás püspöknek az Isteni Liturgiában és a zsoltosmában a liturgikus könyvek előírásai szerint mindenki más előtt meg kell emlékeznie, és gondoskodnia kell arról, hogy ezt az eparchia többi klerikusa is hűségesen megtegyje.

2. §. Az eparchiás püspökről az Isteni Liturgiában és a zsolozsmában a liturgikus könyvek előírásai szerint minden klerikusnak meg kell emlékeznie.

210. kán. — 1. §. Az az eparchiás püspök, aki betöltötte hetvenötödik életévét, illetve betegsége miatt vagy más súlyos okból kevésbé alkalmassá vált hivatalának ellátására, szíveskedjék benyújtani hivataláról való lemondását.

2. §. Az eparchiás püspöki hivatalról való lemondást a pátriárkának kell benyújtani, ha a pátriárkai egyház területének határain belül hatalmát gyakorló eparchiás püspökről van szó; egyéb esetben a lemondást a római pápának kell benyújtani, ezenkívül pedig ha a püspök egy pátriárkai egyházhoz tartozik, azt mielőbb közölni kell a pátriárkával.

3. §. A lemondás elfogadásához a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésére szorul, hacsak nem olyan felszólítás előzte meg a lemondást, amely a pátriárkai egyház püspöki szinódusától származott.

211. kán. — 1. §. Az az eparchiás püspök, akinek hivataláról való lemondását elfogadták, az általa kormányozott eparchia emeritált püspökének címét kapja meg, és lakását is megtarthatja az illető eparchiában, hacsak egyes esetekben különleges körülmények miatt az Apostoli Szentszék, vagy ha a pátriárkai egyház területének határain belül fekvő eparchiáról van szó, a pátriárka a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével másként nem rendelkezik.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának gondoskodnia kell róla, hogy az emeritált püspök megfelelő és méltó megélhetése biztosítva legyen, mégpedig azon elsődleges kötelezettséget figyelembe véve, amely azt az eparchiát terheli, amelyet szolgált.

III. cikkely

A koadjutor püspökök és a segédpüspökök

212. kán. — 1. §. Ha az eparchia lelkipásztori szükségletei indokolják, az eparchiás püspök kérésére nevezzenek ki egy vagy több segédpüspököt.

2. §. Igen súlyos — akár személyes jellegű — körülmények esetén hivatalból ki lehet nevezni utódlási joggal bíró és különleges jogosítványokkal rendelkező koadjutor püspököt.

213. kán. — 1. §. A koadjutor püspök a közös jog által megállapítottakon kívül azokkal a jogokkal és kötelezettségekkel is bír, amelyeket a kánoni betöltésről szóló levél meghatároz.

2. §. A pátriárka által kinevezett koadjutor püspök jogait és kötelezettségeit az állandó szinódus megkérdezésével maga a pátriárka határozza meg; ha viszont az eparchiás püspök minden jogával és kötelezettségével felruházandó koadjutor püspökről van szó, ehhez a pátriárkai egyház püspöki szinódusnak beleegyezése szükséges.

3. §. A segédpüspök jogai és kötelezettségei azok, amelyeket a közös jog megállapít.

214. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy a koadjutor püspök és a segédpüspök kánonilag birtokba vegye hivatalát, be kell mutatnia a kánoni betöltésről szóló levelet az eparchiás püspöknek.

2. §. A koadjutor püspöknek ezenkívül be kell mutatnia a kánoni betöltésről szóló levelet az eparchiai tanácsosok testületének is.

3. §. Ha viszont az eparchiás püspök teljesen akadályozva van, elegendő, ha a koadjutor püspök és a segédpüspök a tanácsosok testületének mutatja be a kánoni betöltésről szóló levelet.

4. §. A kánoni betöltésről szóló levél bemutatásakor jelen kell lennie az irodaigazgatónak, aki készítsen iratot az ügyről.

215. kán. — 1. §. A koadjutor püspök helyettesíti a távollevő vagy akadályozott eparchiás püspököt; az eparchiás püspöknek ki kell neveznie őt általános helynökké és a többiekkel szemben előnyben részesítve bízza rá azt, ami a jog alapján különleges megbízást kíván meg.

2. §. Az eparchiás püspök az 1. § fenntartásával nevezze ki a segédpüspököt főhelynökké; ha pedig többen vannak, egyet közülük nevezzen ki főhelynökké, a többit pedig helynökké.

3. §. Az eparchiás püspök jelentősebb, különösen lelkipásztori jellegű ügyek mérlegelésekor a többiek előtt kérdezze meg segédpüspökeit.

4. §. A koadjutor püspök és a segédpüspök azért, mert az eparchiás püspök gondjának megosztására hivatottak, hivatalukat úgy gyakorolják, hogy az összes ügyben vele megegyező egyetértésben járjanak el.

216. kán. — 1. §. A koadjutor püspöknek és a segédpüspöknek, ha megfelelő akadály nem tartja vissza őket, valahányszor az eparchiás püspök megkívánja tőlük, el kel látnia azokat a főpapi funkciókat, amelyeket az eparchiás püspöknek magának kellene elvégeznie.

2. §. Azokat a püspöki jogokat és funkciókat, amelyeket a koadjutor püspök és a segédpüspök gyakorolhat és akar is gyakorolni, az eparchiás püspök ne bízza rendszeresen másokra.

217. kán. — A koadjutor püspök és a segédpüspök köteles az eparchiában való helybenlakásra, ahonnan valamely eparchián kívüli feladat ellátásának címét vagy a szabadság esetét kivéve — ez utóbbi ne tartson tovább egy hónapnál — ne távozzék el, hacsak nem rövid időre.

218. kán. — A koadjutor püspök vagy a segédpüspök hivataláról való lemondását illetően alkalmazzák a 210. kán.-t és a 211. kán. 2. §-át; e püspökök korábban betöltött hivataluk emeritált címét kapják meg.

IV. cikkely

Az eparchiás püspöki szék megüresedése vagy akadályoztatása

219. kán. — Az eparchiás püspöki szék megüresedik az eparchiás püspök halálával, lemondásával, áthelyezésével, valamint a megfosztással.

220. kán. — A pátriárkai egyház területének határain belül fekvő eparchiás püspöki székekre nézve a 225—232. kán.-okon kívül, valamint a 222. és 223. kán. fenntartásával a következőket kell megtartani:

1. a pátriárka az eparchiás püspöki szék megüresedéséről mielőbb értesítse az Apostoli Szentszékét;

2. az eparchiai kormányzó kinevezéséig az eparchiás püspök rendes hatalma a pátriárkára száll át, hacsak a pátriárkai egyház részleges joga vagy a római pápa másként nem rendelkezett;

3. a pátriárka feladata kinevezni az eparchiai kormányzót az eparchiás püspöki szék megüresedéséről kapott értesüléstől számított egy hasznos hónapon belül, megkérdezve — ha vannak ilyenek — a pátriárkai kúria püspökeit, egyébként az állandó szinódus megkérdezésével; ha a hónap kihasználatlanul telt el, a kormányzó kinevezése az Apostoli Szentszékre háramlik;

4. az eparchiai kormányzó a pátriárka előtt letett hitvallással nyeri el hatalmát, amelyet azonban csak hivatala kánoni birtokba vétele után gyakorolhat, amire úgy kerül sor, hogy bemutatja kinevezési levelét az eparchiai tanácsosok testületének;

5. a pátriárka feladata gondoskodni róla, hogy az üresedésben levő eparchiás püspöki székbe mielőbb, mégpedig a közös jog által előírt határidőn belül méltó és megfelelő eparchiás püspök kerüljön.

221. kán. — A 220. kán.-ban említett eparchiás püspöki székek kivételével a többi esetben az eparchiás püspöki szék megüresedése idején a 225—232. kán.-okon kívül, valamint a 222. és 223. kán. fenntartásával a következőket kell megtartani:

1. a metropolita, vagy egyébként az, aki a 271. kán. 5. §-ának szabályai szerint az eparchiai tanácsosok testületét vezeti, mielőbb értesítse az Apostoli Szentszékét, vagy ha egy pátriárkai egyház eparchiájáról van szó, a pátriárkát is az eparchiás püspöki szék megüresedéséről;

2. az eparchia kormányzása — hacsak az Apostoli Szentszék másként nem rendelkezett — az eparchiai kormányzó kinevezéséig a segédpüspökre, ha pedig többen vannak, a legkorábban püspökké szentelt segédpüspökre, vagy ha nincs segédpüspök, az eparchiai tanácsosok testületére száll át; az említettek az eparchiát azzal a hatalommal kormányozzák, amelyet a közös jog a főhelynökre nézve elismer;

3. az eparchiai tanácsosok testületének az eparchiás püspöki szék megüresedéséről kapott értesüléstől számított nyolc napon belül meg kell választania az eparchiai kormányzót, a választás érvényességéhez azonban az illető testület tagjai szavazatának abszolút többségére van szükség;

4. ha az eparchiai kormányzót nyolc napon belül nem választották meg, vagy ha a megválasztott híján van a 227. kán. 2. §-ában a választás érvényességéhez megkívánt feltételeknek, az eparchiai kormányzó kinevezése a metropolitára, vagy ha nincs, illetve akadályozva van, az Apostoli Szentszékre háramlik;

5. a törvényesen megválasztott vagy kinevezett eparchiai kormányzó azonnal elnyeri a hatalmat és nem szorul semmilyen megerősítésre; megválasztásáról vagy a metropolita részéről történő kinevezéséről mielőbb értesítse az Apostoli Szentszékét, és ha egy pátriárkai egyházhoz tartozik, a pátriárkát is.

222. kán. — A koadjutor püspök — feltéve, hogy hivatalát már kánonilag birtokba vette — az eparchiás püspöki szék megüresedésekor magánál a jognál fogva eparchiai kormányzóvá válik, amíg nem intronizálják mint eparchiás püspököt.

223. kán. — Egy másik eparchiás püspöki székre való áthelyezés esetén a püspöknek az áthelyezés közlésétől számított két hónapon belül kánonilag birtokba kell vennie új eparchiáját; közben viszont korábbi eparchiájában:

1. az eparchiai kormányzó jogaival és kötelezettségeivel bír;
2. megtartja az eparchiás püspökök tiszteletbeli kiváltságait;
3. hivatalának jövedelmét a maga egészében megkapja.

224. kán. — 1. §. A főhelynök és a helynökök az eparchiás püspöki szék megüresedésekor azonnal megválnak hivataluktól, kivéve, ha:

1. felszentelt püspökök;
2. a pátriárka eparchiájában vannak kinevezve;
3. a pátriárkai egyház területének határain belül fekvő eparchiában vannak kinevezve, amíg az eparchiai kormányzó kánonilag birtokba nem veszi hivatalát.

2. §. Amit az eparchiás püspöki szék megüresedésekor hivataluktól azonnal megváló főhelynök vagy helynökök törvényesen végeztek, amíg

biztos értesülést nem szereztek az eparchiás püspöki szék megüresedéséről, érvényes.

3. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedésekor a segédpüspök megtartja azokat a jog által megadott és az eparchiai kormányzó fennhatósága alatt gyakorlandó jogosítványokat, amelyekkel az eparchiás püspöki szék betöltöttsége idején főhelynökként vagy helynökként bírt; hacsak az Apostoli Szentszék vagy az adott pátriárkai egyház részleges joga másként nem rendelkezik.

225. kán. — 1. §. Csak egy eparchiai kormányzót válasszanak vagy nevezzenek ki, az ellenkező jogszokás el van vetve.

2. §. Ha az eparchiai ökonómus lesz az eparchiai kormányzó, a gazdasági tanács ideiglenesen válasszon más eparchiai ökonómust.

226. kán. — Az eparchiai kormányzó kinevezése során sem a pátriárka, sem az eparchiai tanácsosok testülete nem tarthatja meg magának hatalom egy részét sem, a hivatalviselés idejét sem határozhatja meg, illetve más korlátozásokat sem írhat elő.

227. kán. — 1. §. Az eparchiai kormányzó legyen feddhetetlenségben, jámborságban, egészséges tanításban és józan belátásban kiváló.

2. §. Az eparchiai kormányzó hivatalára érvényesen csak azt a püspököt vagy áldozópapot lehet megválasztani vagy kinevezni, akit nem köt házassági kötelék, harmincötödik életévét betöltötte, és ugyanarra az üresedésben levő eparchiás püspöki székre még nem választották meg, nevezték ki vagy helyezték át; ha ezeket a feltételeket figyelmen kívül hagyták, az eparchiai kormányzóvá megválasztott vagy kinevezett személy cselekményei magánál a jognál fogva semmisek.

228. kán. — 1. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedése alatt semmi újítás ne történjék.

2. §. Azoknak, akik az eparchia kormányzását ideiglenesen látják el, tilos bármi olyat tenniük, ami akár az eparchiának hátrányt okozhat, akár a püspöki jogokat csorbíthatja; különösképpen tilos nekik és mindenki másnak is akár személyesen, akár más útján az eparchiai kúria okiratait elvinni, megsemmisíteni vagy megváltoztatni.

229. kán. — Az eparchiai kormányzó ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint amelyekkel az eparchiás püspök, hacsak a jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

230. kán. — Hacsak törvényesen másként nem rendelkeztek:

1. az eparchiai kormányzónak joga van a részleges jog törvényével megállapítandó vagy a törvényes jogszokás által meghatározott megfelelő díjazáshoz, amelyet az eparchia javaiból kell venni;

2. Az eparchiás püspököt illető többi jövedelmet az eparchiás püspöki szék megüresedése idején tartsák fenn a leendő eparchiás püspöknek az eparchia szükségleteinek javára, megtartva a részleges jog azon előírásait, amelyek a jövedelem-felhasználás kötelező módját határozzák meg.

231. kán. — 1. §. Az eparchiai kormányzó lemondását a pátriárkának kell benyújtani, ha ő jelölte ki a kormányzót, egyébként az eparchiai tanácsosok testületének, ez esetben azonban nem szükséges az érvényességéhez, hogy elfogadják.

2. §. Az eparchiai kormányzó elmozdítása a pátriárkai egyház területének határain belül a pátriárka joga az állandó szinódus beleegyezésével; egyébként viszont az Apostoli Szentszéknek van fenntartva.

3. §. Az eparchiai kormányzó halála, lemondása vagy elmozdítása után ugyanaz a hatóság ugyanúgy, mint ahogy az a korábbi esetben elő volt írva, nevezzen ki új kormányzót.

4. §. Az eparchiai kormányzó megválí hivataltól, amikor az új eparchiás püspök kánonilag birtokba veszi az eparchiát; az új eparchiás püspök azonban megkívánhatja, hogy adjon számot a vagyonkezelésről.

232. kán. — 1. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedése idején az eparchiai ökonómus hivatalát az eparchiai kormányzó fennhatósága alatt lássa el; az eparchiai ökonómusra hármlik azon egyházi javak kezelése, amelyeknek az eparchiás püspöki szék megüresedése miatt nincs kezelője, hacsak a pátriárka vagy az eparchiai tanácsosok testülete másként nem rendelkezett.

2. §. Ami az eparchiai ökonómusnak az eparchiás püspöki szék megüresedése idején történő lemondását vagy elmozdítását illeti, a 231. kán. 1. és 2. §-át kell megtartani.

3. §. A pátriárkai egyház területének határain belüli eparchiai ökonómus jogának bármely módon való megszüntével az új ökonómus megválasztása vagy kinevezése a pátriárka joga megkérdezve — ha vannak ilyenek — a pátriárkai kúria püspökeit, egyébként az állandó szinódus megkérdezésével; a többi esetben az ökonómust az eparchiai tanácsosok testülete választja meg.

4. §. Az eparchiai ökonómusnak számot kell adnia vagyonkezeléséről az új eparchiás püspöknek, aminek megtörténtével — hacsak az meg nem erősíti hivatalában — megválí a hivataltól.

233. kán. — 1. §. Ha az eparchiás püspöki szék az eparchiás püspök fogsága, kiutasítása, száműzetése vagy képtelensége miatt annyira akadá-

lyozva van, hogy maga az eparchiás püspök még levél útján sem tud érintkezni a rábízott krisztushívőkkel, az eparchia kormányzását a koadjutor püspök látja el, hacsak az általa vezetett egyház területének határain belül fekvő eparchiákban a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével, illetve az Apostoli Szentszék másként nem rendelkezett; ha viszont nincs koadjutor püspök vagy akadályozva van, az eparchia kormányzását a főhelynök, a helynök vagy más, az eparchiás püspök által kijelölt alkalmas pap látja el, akit magánál a jognál fogva a főhelynök jogai és kötelezettségei illetnek meg; az eparchiás püspök pedig megfelelő időben több ilyen papot is kijelölhet, akik egymást követik a hivatalban.

2. §. Ha ilyenek nincsenek vagy akadályozva vannak abban, hogy átvegyék az eparchia kormányzását, az eparchiai tanácsosok testületének feladata megválasztani egy papot, hogy ő kormányozza az eparchiát.

3. §. Aki egy pátriárkai egyház területének határain belüli eparchia kormányzását vette át, mielőbb értesítse a pátriárkát az eparchiás püspöki szék akadályoztatásáról és a hivatal átvételéről; egyéb esetben értesítse az Apostoli Szentszékét és — ha egy pátriárkai egyházhoz tartozik — a pátriárkát.

V. cikkely

Az apostoli kormányzók

234. kán. — 1. §. Egy eparchia kormányzását akár az eparchiás püspöki szék betöltöttsége, akár annak megüresedése idején súlyos és különleges okokból a római pápa néha apostoli kormányzóra bízta.

2. §. Az apostoli kormányzó jogait, kötelezettségeit és előjogait kinevező levele tartalmazza.

II. fejezet

Az eparchiás püspököt az eparchia kormányzásában segítő szervek

I. cikkely

Az eparchiai gyűlés

235. kán. — Az eparchiai gyűlés segítséget nyújt az eparchiás püspöknek mindabban, ami az eparchia különleges szükségleteit vagy hasznát érinti.

236. kán. — Valahányszor az eparchiás püspök megítélése szerint és a papi szenátus megkérdezése után a körülmények ezt indokolják, hívjanak össze eparchiai gyűlést.

237. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök joga, hogy az eparchiai gyűlést összehívja, személyesen vagy más útján elnököljön rajta, áthelyezze, elnapolja, felfüggeszse vagy feloszlassa.

2. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedésekor az eparchiai gyűlés magánál a jognál fogva felfüggesztődik, amíg az új eparchiás püspök nem határoz az ügyről.

238. kán. — 1. §. Az eparchiai gyűlésre meghívandók és rajta részt venni kötelesek:

1. a koadjutor püspök és a segédpüspökök;
2. a főhelynök, a helynökök, a bírósági helynök és az eparchiai ökonómus;
3. az eparchiai tanácsosok;
4. az eparchiai nagyszeminárium rektora;
5. az esperesek;
6. minden kerületből legalább egy parókus, akit azoknak kell összesen megválasztaniuk, akik ott ténylegesen lelkipásztori szolgálatot teljesítenek, e választást az esperes vezeti; ugyanígy meg kell választani egy másik áldozópapot is, aki az előbbit akadályoztatása esetén helyettesíti;
7. a papi szenátus tagjai és — ha van ilyen — a pasztorális tanács néhány küldöttje, akiket az illető tanácsnak kell megválasztania a részleges jog által előírt módon és számban;
8. a részleges jog szabályai szerint választott néhány diakónus;
9. az önjogú monostorok előljárói és a megszentelt élet egyéb, az eparchiában házzal rendelkező intézményeinek néhány előljárója, akiket a részleges jog által előírt módon és számban kell megválasztani;
10. világiak, akiket — ha van ilyen — a pasztorális tanács választ meg, egyébként pedig az eparchiás püspök által meghatározott módon kell megválasztani úgy, hogy a világiak száma ne haladja meg az eparchiai gyűlés tagjainak egyharmadát.

2. §. Az eparchiás püspök, ha megfelelőnek tartja, másokat is meghívhat az eparchiai gyűlésre, más sajátjogú egyházakhoz tartozó személyeket sem kizárva, akiknek mind megadhatja a szavazati jogot is.

3. §. Az eparchiai gyűlésre meg lehet hívni néhány megfigyelőt a nem katolikus egyházakból vagy egyházi közösségekből is.

239. kán. — Azok, akiknek meg kell jelenniük az eparchiai gyűlésen, még ha megfelelő akadály tartja is vissza őket, nem küldhetnek maguk he-

lyett képviselőt, hogy az a nevükben részt vegyen a gyűlésen, hanem értesítsék az akadályoztatásról az eparchiás püspököt.

240. kán. — 1. §. Fenntartva minden krisztushívó jogát arra, hogy javaslatot tegyen az eparchiai gyűlésen tárgyalandó kérdésekre, a gyűlés tárgysorozatának megállapítása egyedül az eparchiás püspök joga.

2. §. Az eparchiás püspök megfelelő időben hozzon létre egy vagy több bizottságot, amelyek feladata az eparchiai gyűlés tárgysorozatának előkészítése.

3. §. Az eparchiás püspök arról is gondoskodik, hogy minden összehívottnak megfelelő időben átadják a tárgysorozat tervezetét.

4. §. Az előterjesztett kérdéseket az eparchiai gyűlés ülésein mind bocsássák szabad tárgyalásra.

241. kán. — Az eparchiai gyűlésen az eparchiás püspök az egyedüli törvényhozó, a többiek csak tanácsadói szavazati joggal bírnak; egyedül ő írja alá az eparchiai gyűlésen megszületett összes döntést; amelyek, ha az adott gyűlésen kihirdetik őket, azonnal kötelező erővel bírnak, hacsak kifejezetten másként nem rendelkeznek.

242. kán. — Az eparchiás püspök a gyűlésen elfogadott törvények, nyilatkozatok és határozatok szövegét közölje azzal a hatósággal, amelyet a maga sajátjogú egyházának részleges joga meghatároz.

II. cikkely

Az eparchiai kúria

243. kán. — 1. §. Az eparchiás püspöknek a székhelyén eparchiai kúriával kell bírnia, amely segíti őt a rábízott eparchia kormányzásában.

2. §. Az eparchiai kúriához tartozik a főhelynök, a helynökök, a bírósági helynök, az eparchiai ökonómus és a gazdasági tanács, az irodaigazgató, az eparchiai bírák, az ügyész és a kötelékvédő, a jegyzők és más személyek, akiket az eparchiás püspök az eparchiai kúria hivatalainak megfelelő betöltésére felvesz.

3. §. Ha az eparchia szükségletei vagy haszna megkívánja, az eparchiás püspök az eparchiai kúriában más hivatalokat is létrehozhat.

244. kán. — 1. §. Azoknak a kinevezése és hivatalukból való elmozdítása, akik hivatalukat az eparchiai kúriában gyakorolják, az eparchiás püspökre tartozik.

2. §. Mindazok, akiket az eparchiai kúria hivatalaiba felvesznek, kötelesek:

1. ígéretet tenni hivataluk hűséges ellátására a jog vagy az eparchiás püspök által meghatározott módon;

2. a titoktartásra a jog vagy az eparchiás püspök által meghatározott korlátok között és módon.

1. A főhelynök és a helynökök

245. kán. — Minden eparchiában ki kell nevezni főhelynököt, hogy a közös jog szabályai szerint rendes helyettesi hatalommal rendelkezve segítse az eparchiás püspököt az egész eparchia kormányzásában.

246. kán. — Valahányszor az eparchia helyes kormányzása megkívánja, kinevezhető egy vagy több püspöki helynök, akik vagy az eparchia egy meghatározott részében, vagy bizonyos típusú ügyekben, vagy egy másik sajátjogú egyházba besorolt, illetve a személyek egy bizonyos csoportjához tartozó krisztushívők tekintetében magánál a jognál fogva ugyanazzal a hatalommal rendelkeznek, amelyet a közös jog a főhelynöknek megad.

247. kán. — 1. §. A főhelynököt és a helynököket az eparchiás püspök szabadon nevezi ki és szabadon el is mozdíthatja a 215. kán. 1. és 2. §-ának fenntartásával.

2. §. A főhelynök és a helynök legyen nőtlen pap, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga másként nem rendelkezik, lehetőség szerint kerüljön ki az eparchiába besorolt klerikusok közül, ne legyen harminc évesnél fiatalabb, legyen valamely szent tudományban doktor vagy licenciátus vagy legalább jártas, legyen egészséges tanításban, becsületben, józan belátásban és ügyintézési tapasztalatokban kiemelkedő.

3. §. A főhelynök vagy a helynök hivatalát ne bízzák olyanra, aki az eparchiás püspöknek negyedfokú vagy annál közelebbi rokona.

4. §. Az eparchiás püspök más eparchiából vagy más sajátjogú egyházból is felvehet főhelynököt és helynököket, de csak az ő eparchiás püspökük beleegyezésével.

248. kán. — 1. §. Hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik, a főhelynököt hivatalánál fogva az egész eparchiában, a helynököket pedig a rájuk ruházott hivatal keretein belül az a végrehajtó kormányzati hatalom illeti meg, amely az eparchiás püspököt is, annak kivételével, amit az eparchiás püspök magának vagy másoknak tartott fenn, vagy amelyekhez a jog szerint az ő különleges megbízása szükséges; e megbízás elnyerése nélkül az efféle megbízást megkívánó cselekmény semmis.

2. §. A főhelynököt és a helynököket illetékességük körén belül megilletik az Apostoli Szentszék által az eparchiás püspöknek megadott állandó felhatalmazások is, továbbá az Apostoli Szentszék vagy a pátriárka leiratainak

végrehajtása, hacsak ellenkező rendelkezés nem történt vagy az eparchiás püspököt nem személyes adottságai miatt választották végrehajtónak.

249. kán. — A főhelynöknek és a helynököknek be kell számolniuk az eparchiás püspöknek a főbb elintézendő és elintézett ügyekről, és sohase járjanak el az ő akarata és szándéka ellenére.

250. kán. — Az áldozópap főhelynök és helynökök feladatuk időtartama alatt a püspök utáni első méltóság kiváltságaival és jelvényeivel bírnak.

251. kán. — 1. §. A főhelynök és a helynökök megválnak hivataluktól a meghatározott idő leteltével, lemondásuknak az eparchiás püspök általi elfogadásával vagy elmozdításukkal.

2. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedésekor a főhelynökre és a helynökökre nézve tartásuk meg a 224. kán.-t.

3. §. Az eparchiás püspök hivatalának felfüggesztésével a főhelynök és a helynökök hatalma is felfüggesztődik, hacsak nem felszentelt püspökök.

2. Az irodaigazgató és más jegyzők, valamint az eparchiai kúria levéltára

252. kán. — 1. §. Minden eparchiai kúriában nevezzenek ki irodaigazgatót, aki legyen áldozópap vagy diakónus, és akinek legfőbb feladata — hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik — gondoskodni a kúria iratainak megszerkesztéséről, kiküldéséről, valamint az eparchiai kúria levéltárában való megőrzéséről.

2. §. Ha szükségesnek látszik, az irodaigazgató kaphat segítőtársat is, akinek a neve irodaigazgató-helyettes legyen.

3. §. Az irodaigazgató, valamint az irodaigazgató-helyettes magánál a jognál fogva az eparchiai kúria jegyzői.

253. kán. — 1. §. Az irodaigazgatón kívül ki lehet nevezni más jegyzőket is, akiknek az aláírása közhitelességgel bír, mégpedig akár bármilyen iratra, akár csak a bírósági iratokra, akár egy bizonyos per vagy ügy irataira nézve.

2. §. A jegyzőknek jó hírűeknek és minden gyanún felül állóknak kell lenniük; az olyan ügyekben, amelyekben egy klerikus hírneve veszélybe kerülhet, a jegyzőnek papnak kell lennie.

254. kán. — A jegyzők feladata:

1. iratokat és okiratokat készíteni a határozatokról, intézkedésekről, kötelezettségekről vagy más dolgokról, amelyekhez közreműködésük szükséges;

2. hűségesen írásba foglalni bizonyos dolgok megtörténtét, s az e dolgokról készült iratokat a hely, a nap, a hónap és az év megjelölésével aláírni;

3. az iratokat vagy okiratokat annak, aki azokat törvényesen kéri, az előírásokat megtartva megmutatni és másolatuknak az eredetivel való meg egyezését tanúsítani.

255. kán. — Az irodaigazgatót és a többi jegyzőt az eparchiás püspök szabadon elmozdíthatja hivatalából, az eparchiai kormányzó azonban ezt csak az eparchiai tanácsosok testületének beleegyezésével teheti meg.

256. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök biztos helyen hozza létre az eparchiai kúria levéltárát, hogy abban őrizzék az eparchia ügyeire vonatkozó okiratokat.

2. §. Az eparchiai kúria levéltárában őrzött okiratokról a legnagyobb alaposággal és gondossággal leltárt kell készíteni azok rövid összefoglalásával együtt.

257. kán. — 1. §. Az eparchiai kúria levéltárának zárva kell lennie, s a kulcsa legyen az eparchiás püspöknél és az irodaigazgatónál; senkinek sem szabad oda belépnie vagy az eparchiás püspök egyedül megadott engedélye, vagy a főhelynök és az irodaigazgató együttes engedélye nélkül.

2. §. Az érdekelteknek joguk van ahhoz, hogy a természetüknél fogva nyilvános és személyi állapotukra vonatkozó okiratokról személyesen vagy képviselőik útján hiteles másolatot kapjanak.

258. kán. — Az eparchiai kúria levéltárából okiratokat csak rövid időre és vagy az eparchiás püspök egyedül megadott engedélyével, vagy a főhelynök és az irodaigazgató együttes engedélyével szabad elvinni.

259. kán. — 1. §. Legyen az eparchiai kúriában titkos levéltár is, vagy legalább egy olyan teljesen zárt és bezárható szekrény az eparchiai kúria levéltárában, amelyet nem lehet elmozdítani a helyéről; ebben őrizzék azokat az okiratokat, amelyeket titokban kell megőrizni.

2. §. Évente semmisítsék meg azoknak az erkölccsel kapcsolatos büntetőeljárásoknak az iratait, amelyeknek tettesei meghaltak, vagy amelyeknek lezárása óta már tíz év eltelt, megőrizve a tények rövid összefoglalását és a végítélet vagy a határozat szövegét.

260. kán. — 1. §. A titkos levéltár vagy a titkos szekrény kulcsa egyedül az eparchiás püspöknél legyen.

2. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedése idején a titkos levéltárát vagy a titkos szekrényt csak valódi szükség esetén, maga az eparchiai kormányzó nyissa ki.

3. §. A titkos levéltárból vagy a titkos szekrényből ne vigyenek el okiratokat.

261. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök gondoskodjék róla, hogy az eparchiája területének határain belüli székesegyházak, parókiális és más templomok levéltárának iratait és okiratait is gondosan őrizték meg, valamint hogy az iratokról és az okiratokról két példányban készítsenek leltárt, amelynek egyik példányát a saját levéltárukban, a másikat pedig az eparchiai kúria levéltárában kell őrizni.

2. §. Az iratok és az okiratok megtekintésével vagy elvitelével kapcsolatban tartsák meg az eparchiás püspök által megállapított szabályokat.

3. Az eparchiai ökonómus és a gazdasági tanács

262. kán. — 1. §. A püspök az eparchiai tanácsosok testülete és a gazdasági tanács megkérdezésével nevezzen ki eparchiai ökonómust, aki legyen a gazdasági ügyekben jártas és becsületben kiváló krisztushívő.

2. §. Az eparchiai ökonómust a részleges jog által meghatározott időre nevezik ki; feladatának időtartama alatt csakis a püspök által megítélendő súlyos okból, az eparchiai tanácsosok testülete és a gazdasági tanács megkérdezésével mozdítsák el.

3. §. Az eparchiai ökonómus feladata, hogy az eparchiás püspök hatalma alatt — akinek pontosabban meg kell határoznia az ökonómus jogait és a gazdasági tanáccsal való kapcsolatát — kezelje az eparchia világi javait, az egész eparchiában felügyeljen az egyházi javak kezelésére, pótolja a helyi vagyonkezelők hanyagságát, és személyesen kezelje azokat az egyházi javakat, amelyeknek nincs a jog által kijelölt kezelője.

4. §. Az eparchiai ökonómusnak számot kell adnia az eparchiás püspöknek évente és valahányszor maga a püspök kéri; az eparchiai ökonómus által benyújtott számadást pedig az eparchiás püspök a gazdasági tanács útján vizsgálja meg.

5. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedésekor az eparchiai ökonómusra nézve a 232. kán.-t kell megtartani.

263. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök hozzon létre gazdasági tanácsot, amely álljon egy elnökből, aki maga az eparchiás püspök, és néhány alkalmas, lehetőség szerint a világi jogban is jártas személyből, akiket az eparchiás püspöknek kell kineveznie az eparchiai tanácsosok testületének megkérdezésével, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga már más, ezzel egyenértékű módon nem rendelkezett, mindig fenntartva a szabályt, hogy a mások által megválasztott vagy kinevezett személyek az eparchiás püspök megerősítésére szorulnak.

2. §. Az eparchiai ökonómus magánál a jognál fogva tagja a gazdasági tanácsnak.

3. §. A gazdasági tanácsból ki vannak zárva azok, akik az eparchiás püspökkel negyedfokú vagy annál közelebbi rokonsági vagy sógorsági viszonyban állnak.

4. §. Az eparchiás püspök a nagyobb jelentőségű gazdasági intézkedések előtt ne mulassza el meghallgatni a gazdasági tanácsot; ennek a tagjai azonban csak tanácsadói szavazati joggal bírnak, hacsak a közös jog különösen kifejezett esetekben vagy az alapító szabályzat a beleegyezésüket nem kívánja meg.

5. §. A közös jog által rábízott más feladatain kívül a gazdasági tanács feladata, hogy az eparchiás püspök útmutatása szerint évente készítsen kalkulációt az egész eparchia kormányzásában a következő évben előrelátható bevételekről és kiadásokról, továbbá hogy év végén hagyja jóvá a bevételekről és kiadásokról szóló számadást.

III. cikkely

A papi szenátus és az eparchiai tanácsosok testülete

264. kán. — Az eparchiában létre kell hozni papi szenátust, vagyis a papoknak egy olyan csoportját, amely az áldozópapságot képviseli, hogy a püspököt a jog szabályai szerint tanácsával segítse abban, ami a lelkipásztori munka szükségleteire és az eparchia javára vonatkozik.

265. kán. — A papi szenátusnak legyen az eparchiás püspök által jóváhagyott saját szabályzata, fenntartva a közös jog és az adott sajátjogú egyház jogának szabályait.

266. kán. — A papi szenátus összetételére nézve a következőket tartásák meg:

1. a tagok megfelelő részét maguk a papok válasszák meg az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai szerint;

2. néhány papnak a szabályzat előírásai szerint született tagnak kell lennie, vagyis olyannak, aki a rábízott hivatal alapján tartozik a szenátushoz;

3. az eparchiás püspöknek szabadságában áll néhány tagot szabadon kinevezni.

267. kán. — 1. §. A papi szenátus megválasztásában aktív és passzív szavazati joggal rendelkezik:

1. az eparchiába besorolt összes áldozópap;

2. az eparchiában lakóhellyel vagy pótlakóhellyel bíró és egyszersmind annak javára valamilyen feladatot gyakorló többi pap.

2. §. Amennyiben a szabályzat előírja, az aktív és passzív szavazati jog megadható az eparchiában lakóhellyel vagy pótlakóhellyel bíró más papoknak is.

268. kán. — A papi szenátus tagjai megválasztásának módját a szabályzatban úgy kell meghatározni, hogy az áldozópapságot alkotó papok lehetőség szerint képviselve legyenek, figyelembe véve különösen a különböző szolgálatokat és az eparchia különféle kerületeit.

269. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök joga, hogy a papi szenátust összehívja, elnököljön rajta, meghatározza a benne tárgyalandó kérdéseket vagy elfogadja azokat, amelyeket a tagok javasoltak.

2. §. Az eparchiás püspök a nagyobb jelentőségű ügyekben hallgassa meg a papi szenátust, a közös jog által kifejezett esetekben pedig meg is kell kérdeznie; a beleegyezésére azonban csak a közös jog által kifejezetten meghatározott esetekben szorul, fenntartva a pátriárka jogát arra, hogy az általa kormányzott eparchia ügyeivel kapcsolatban a papi szenátust ezekben az ügyekben is csak megkérdezze.

3. §. A papi szenátus sohasem járhat el az eparchiás püspök nélkül, és egyedül az eparchiás püspökre tartozik az is, hogy gondoskodjék az e szenátusban végzett dolgok nyilvánosságra hozataláról.

270. kán. — 1. §. A papi szenátus tagjait a szabályzatban meghatározott időre nevezzék ki, mégpedig úgy, hogy az egész szenátus vagy annak egy része öt éven belül megújuljon.

2. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedésekor a papi szenátus megszűnik, feladatát az eparchiai tanácsosok testülete látja el; az eparchia kánoni birtokbavételétől számított egy éven belül az eparchiás püspöknek új papi szenátust kell létrehoznia.

3. §. Ha a papi szenátus az eparchia érdekében rábízott feladatot nem teljesíti vagy azzal súlyosan visszaél, az eparchiás püspök a metropolita megkérdezésével vagy — ha magáról a metropolitai székről van szó — az ugyanazon metropolitának alárendelt legkorábban püspökké szentelt eparchiás püspök megkérdezésével feloszlathatja azt, de egy éven belül új papi szenátust kell létrehoznia.

271. kán. — 1. §. Az eparchiás püspöknek létre kell hoznia az eparchiai tanácsosok testületét, amelyet a jog által meghatározott feladatok illetnek meg.

2. §. Az eparchiai tanácsosok testülete ötéves időtartamra jön létre, ennek leteltével azonban továbbra is gyakorolja saját feladatait, amíg az új testület létre nem jön.

3. §. Az eparchiai tanácsosok testületének legalább hat és legfeljebb tizenkét tagot kell számlálnia; ha a meghatározott ötéves időszakon belül valamilyen okból már nincs meg a testület minimális taglétszáma, az eparchiás püspök új tag kinevezésével mielőbb egészítse ki a testületet, egyébként a testület nem járhat el érvényesen.

4. §. Az eparchiai tanácsosok testületének tagjait az eparchiás püspök szabadon nevezi ki azok közül, akik a kinevezés idején tagjai a papi szenátusnak.

5. §. Az eparchiai tanácsosok testületének élén az eparchiás püspök áll; az eparchiás püspöki szék megüresedése vagy akadályoztatása idején pedig az, aki az eparchiás püspököt ideiglenesen helyettesíti, vagy ha ilyet nem neveztek ki, az a pap ugyanebből a testületből, akit a legkorábban szenteltek áldozópappá.

6. §. Valahányszor a jog úgy rendelkezik, hogy az eparchiás püspök az eparchiai tanácsosok testületének beleegyezésére szorul, a pátriárkának az általa kormányzott eparchia ügyeiben elég e testületet megkérdeznie.

IV. cikkely

A pasztorális tanács

272. kán. — Ha a lelkipásztori körülmények indokolják, az eparchiában hozzanak létre pasztorális tanácsot, amelynek feladata, hogy a püspök fennhatósága alatt megvizsgálja és mérlegelje azokat a kérdéseket, amelyek az eparchiában folyó lelkipásztori munkára vonatkoznak, és azokról gyakorlati állásfoglalást terjesszen elő.

273. kán. — 1. §. A pasztorális tanács, amely pusztán tanácsadó testület, klerikusokból, szerzetesekből vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságainak tagjaiból, és különösen az eparchiás püspök által meghatározott módon kijelölt világiakból áll.

2. §. A pasztorális tanácsot úgy hozzák létre, hogy az eparchia krisztushívői lehetőség szerint képviselve legyenek, a személyek, a társulások és más kezdeményezések különböző típusainak figyelembevételével.

3. §. Ezekkel a krisztushívőkkel együtt az eparchiás püspök alkalmasint másokat — akár más sajátjogú egyházhoz tartozókat — is meghívhat a pasztorális tanácsba.

4. §. A pasztorális tanácsba csak olyan krisztushívőket jelöljenek ki, akik biztos hitben, jó erkölcsben és józan belátásban kiválóak.

274. kán. — 1. §. A pasztorális tanács a püspök által adott szabályzat előírása szerinti időtartamra jön létre.

2. §. Az eparchiás püspöki szék megüresedéskor a pasztorális tanács megszűnik.

275. kán. — Egyedül az eparchiás püspök joga, hogy az apostolkodás szükségletei szerint összehívja a pasztorális tanácsot, elnököljön rajta és a benne megtárgyalt dolgokat közzétegye.

V. cikkely

Az esperesek

276. kán. — 1. §. Az esperes az az áldozópap, akit egy több parókiából álló kerület élére állítanak, hogy az eparchiás püspök nevében teljesítse benne a jog által meghatározott feladatokat.

2. §. Ez efféle kerületeknek a lelkipásztori tevékenység szükségletei szerinti létrehozása, módosítása és megszüntetése az eparchiás püspök joga a papi szenátus megkérdezésével.

277. kán. — 1. §. Az esperesi hivatalra, amelyet az adott sajátjogú egyház részleges jogának fenntartásával nem szabad tartósan összekötni egy adott parókia parókusának hivatalával, az eparchiás püspök, meghallgatva — ha megfelelőnek tartja — a szóban forgó kerület parókusait és káplánjait, olyan áldozópapot nevezzen ki, aki a tanításban és az apostoli tevékenységben kiváló, különösen a parókusok között.

2. §. Az esperes a részleges jog által meghatározott időre nyer kinevezést.

3. §. Az eparchiás püspök az esperest megfelelő okból elmozdíthatja hivatalából.

278. kán. — 1. §. Az esperesnek a részleges jog által neki megadott jogokon és felhatalmazásokon kívül joga és kötelessége:

1. előmozdítani és összehangolni a közös lelkipásztori tevékenységet;

2. ügyelni, hogy kerületének klerikusai a saját állapotuknak megfelelő életet éljék és gondosan eleget tegyenek kötelezettségeiknek;

3. gondoskodni arról, hogy az Isteni Liturgiát és a zsolozsmát a liturgikus könyvek előírásai szerint végezzék, hogy a templomok és a szent felszerelések szépségét és fényét különösen az Isteni Liturgia végzésében és az Isteni Eucharisztia őrzésében gondosan megtartsák, hogy a parókiai anyakönyveket helyesen vezessék és őrizzék, hogy az egyházi javakat gondosan kezeljék, végül hogy a parókiaépületet kellő igyekezettel gondozzák.

2. §. A rábízott kerületben az esperes:

1. törekedjék rá, hogy a klerikusok gyakran vegyenek részt azokon az összejöveteleken, amelyeket a helyi hierarcha megfelelőnek ítél a szent tudományok és a lelkipásztorkodás előmozdítására;

2. gondoskodjék róla, hogy a klerikusoknak álljon rendelkezésére lelki segítség, s ugyanígy fordítsa a legnagyobb gondot azokra, akik igen nehéz helyzetben vannak vagy problémákkal küzdenek.

3. §. Az esperes gondoskodjék róla, hogy kerületének azok a parókusai, akikről tudja, hogy súlyos betegek, és — ha házasságban élnek — családjaik ne szenvedjenek hiányt lelki és anyagi segítségben, és hogy az elhunytakat méltó módon temessék el; arra is legyen gondja, nehogy betegség vagy halál esetén a könyvek, az okiratok, a szent felszerelés és az Egyházhoz tartozó egyéb dolgok tönkremenjenek vagy elvigyék őket.

4. §. Az esperes köteles látogatni a parókiákat úgy, ahogyan azt az eparchiás püspök meghatározta.

III. fejezet

A parókiák, a parókusok és a káplánok

279. kán. — A parókia a krisztushívőknek az eparchiában tartósan létrehozott közössége, amelynek lelkipásztori gondozása a parókusra van bízva.

280. kán. — 1. §. A parókia rendszeren legyen területi, vagyis olyan, amely magába foglalja egy bizonyos terület összes krisztushívőjét; ha azonban az eparchiás püspök megítélése szerint a papi szenátus megkérdezésével ez célszerű, hozzanak létre személyi parókiákat valamely nemzetiség, nyelv, a krisztushívőknek egy másik sajátjogú egyházba való besorolása, vagy inkább más konkrét elv alapján meghatározva.

2. §. A parókia létrehozása, módosítása és megszüntetése az eparchiás püspök joga a papi szenátus megkérdezésével.

3. §. A törvényesen létrehozott parókia magánál a jognál fogva jogi személy.

281. kán. — 1. §. A parókus az az áldozópap, akire mint az eparchiás püspök fő munkatársára egy meghatározott parókián a lelkek gondozása saját pásztorként az illető eparchiás püspök fennhatósága alatt bízva van.

2. §. Jogi személy érvényesen nem lehet parókus.

282. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök, de nem az eparchiai kormányzó, a papi szenátus megkérdezésével és a szerzetes intézmény vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társasága nagyobb eljárójának beleegyezésé-

vel létrehozhat parókiát az illető intézmény vagy társaság templomában, a 480. kán. fenntartásával.

2. §. Ennek a létrehozásnak az eparchiás püspök és a szerzetes intézmény vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának nagyobb előljárója közötti írásbeli megállapodás útján kell történnie, amelyben pontosan rendelkezzenek arról, ami a parókiái szolgálat ellátására, a parókiára beosztandó személyekre, a gazdasági ügyekre vonatkozik, és hogy melyek az illető intézmény vagy társaság tagjainak jogai és kötelezettségei abban a templomban és melyek a parókuséi.

283. kán. — Az eparchiás püspök bizonyos, a parókia területén levő és jogilag nem kivételezett személycsoportokat, épületeket és helyeket a parókus feladatköréből egészben vagy részben csakis súlyos okból vonjon ki.

284. kán. — 1. §. A parókusok kinevezésének joga egyedül az eparchiás püspököt illeti meg, aki szabadon nevezi ki őket.

2. §. Arra a parókiára viszont, amelyet egy szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjára kívánnak bízni, a nagyobb előljáró terjeszti elő intézetének vagy társaságának egy alkalmas áldozópapját az eparchiás püspöknek, fenntartva az eparchiás püspökkel vagy az adott sajátjogú egyház részleges joga által meghatározott más hatósággal kötött megállapodásokat.

3. §. A parókus hivatalában állandó jelleggel bír, ezért csakis akkor nevezék ki meghatározott időre, ha:

1. szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjáról van szó;

2. a jelölt ehhez írásbeli beleegyezését adta;

3. különleges esetről van szó, amely esetben az eparchiai tanácsosok testületének beleegyezése szükséges;

4. az adott sajátjogú egyház részleges joga ezt megengedi.

285. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy egy áldozópapot parókussá lehessen kinevezni, bővelkednie kell a jó erkölcsben, az egészséges tanításban, a lelkek iránti buzgalomban, a józan belátásban, valamint a többi olyan erényben és adottságban, amelyeket a parókiái szolgálat dicséretes ellátásához a jog megkíván.

2. §. Ha az áldozópap nő, a jó erkölcsök mind a felesége, mind a vele együtt élő gyermekei részéről szükségesek.

3. §. Az üresedésben levő parókiát az eparchiás püspök annak adja, akit minden körülményt mérlegelve, minden személyválogatás nélkül alkalmasnak ítél; hogy az alkalmasságról szóló ítéletét meghozhassa, hallgassa meg

az esperest, és végezzen megfelelő vizsgálatot, meghallgatva — ha megfelelőnek tartja — más krisztushívőket, különösen klerikusokat is.

286. kán. — Az eparchiás püspöki szék megüresedése vagy akadályoztatása idején az eparchiai kormányzó vagy az eparchiát ideiglenesen kormányzó más személy joga:

1. parókussá kinevezni a nagyobb előljáró által a 284. kán. 2. §-ának szabályai szerint előterjesztett áldozópapot;

2. más áldozópapok közül kinevezni a parókust, ha az eparchiai szék legalább egy éve üresedésben vagy akadályozva volt.

287. kán. — 1. §. A parókus csak egyetlen parókia parókiái gondozását lássa el; paphiány vagy más körülmények miatt azonban több szomszédos parókia gondozását is rá lehet bízni ugyanarra a parókusra.

2. §. Egyetlen parókián csak egy parókus legyen; ha viszont az adott sajátjogú egyház részleges joga megengedi, hogy a parókiát több áldozópapra bízák, ugyanez a részleges jog pontosan határozza meg, hogy melyek a közös tevékenységet vezető és arról az eparchiás püspöknek felelő irányító jogai és kötelezettségei és melyek a többi áldozópapéi.

288. kán. — A parókus kánoni kinevezése pillanatától birtokolja a lelkipásztori feladatkört, amelyet azonban csakis a parókiának a részleges jog szabályai szerinti kánoni birtokba vétele után szabad gyakorolnia.

289. kán. — 1. §. A tanítói feladat végzése során a parókus köteles hirdetni Isten ígését minden krisztushívőnek, hogy azok a hitben, a reményben és a szeretetben gyökeret eresztve növekedjenek Krisztusban és a keresztény közösség a szeretetnek azt a tanúságtételét nyújtsa, amelyet az Úr ajánlott; ugyanígy köteles a krisztushívőket a hitoktatás révén az üdvösség misztériumának olyan teljes megismerésére vezetni, amely megfelel mindegyikük saját életkorának; ennek az oktatásnak az ellátásához ne csak a szerzetes intézményeknek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságainak a segítségét kérje, hanem a világiak együttműködését is.

2. §. A megszentelői feladat beteljesítése során a parókus gondoskodik róla, hogy az Isteni Liturgia bemutatása legyen az egész keresztény közösség életének középpontja és csúcsa; ugyanígy azon is munkálkodik, hogy a krisztushívőket a szentségek áhítatos és gyakori kiszolgáltatása és a zsolozsmában való tudatos és tevékeny részvétel által lelki eledellel táplálja; a parókus annak is legyen tudatában, hogy a bűnbánat szentsége a lehető legjobban hozzájárul a keresztény élet előmozdításához; ezért mutatkozzék készségesnek e szentség kiszolgáltatására, szükség esetén meghíva más, különböző nyelveket ismerő papokat is.

3. §. A kormányzói feladat betöltése során a parókus elsősorban arról gondoskodik, hogy megismerje saját nyáját; mivel pedig az összes bárány-

nak szolgálattevője, segítse elő a keresztény élet gyarapodását mind az egyes krisztushívőkben, mind a társulásokban — különösen az apostolkodást teljesítőikben —, mind pedig az egész parókiái közösségben; látogassa tehát a házakat és az iskolákat, ahogyan azt a lelkipásztori feladat megkívánja; szorgalmasan gondoskodjék a serdülőkről és a fiatalokról; forduljon atyai szeretettel a szegények és a betegek felé; végül legyen külön gondja a munkásokra, és munkálkodjék azon, hogy a krisztushívők nyújtsanak segítséget az apostolkodás cselekedeteihez.

290. kán. — 1. §. A parókiát annak összes jogügyletében a parókus képviseli.

2. §. A nagyobb jelentőségű szent cselekmények — mint például a keresztény beavatás szentségeinek kiszolgáltatása, a házasságok megáldása a 302. kán. 2. §-ának fenntartásával, és az egyházi temetések — a parókusra tartoznak, így azokat a káplánoknak csak a parókus legalább vélelmezett engedélyével szabad ellátniuk.

291. kán. — A 715—717. kán.-ban említettek kivételével az összes adományt, amelyeket az elvégzett lelkipásztori feladat alkalmával a parókus és a parókiára beosztott többi klerikus elfogad, a parókia javai közé kell beadni, hacsak a teljesen önkéntes adományokra nézve nem bizonyos, hogy a felajánló ennek az ellenkezőjét akarja; az eparchiás püspök illetékes arra, hogy a papi szenátus meghallgatásával ezeknek az adományoknak a rendeltetéséről, továbbá az illető feladatot elvégző parókus és a parókia többi klerikusának megfelelő díjazásáról a 390. kán. szabályai szerint rendelkező előírásokat állapítson meg.

292. kán. — 1. §. A parókus köteles a templomhoz közeli parókia-épületben való helybenlakásra; a helyi hierarcha azonban megfelelő okból megengedheti, hogy másutt tartózkodjék, feltéve, hogy a parókiái szolgálatot emiatt semmi kár nem éri.

2. §. Hacsak súlyos indok nem szól ellene, a parókusnak szabadság címen szabad évente legfeljebb egy hónapnyi folyamatos vagy megszakított időre a parókiájától távol lennie; a szabadság ezen időtartamába nem számítanak bele azok a napok, amelyeken a parókus évente egyszer lelkigyakorlatot végez; a parókus azonban, ha egy hétnél tovább kíván távol lenni a parókiájától, köteles erről értesíteni a saját helyi hierarcháját.

3. §. Az eparchiás püspök feladata szabályokat megállapítani annak biztosítására, hogy a parókus távolléte alatt a parókia gondozását egy kellő jogokkal és felhatalmazásokkal rendelkező pap lássa el.

293. kán. — A parókus legyen tudatában annak, hogy mindennapi viselkedésével és gondoskodásával megkereszteltek és nem megkereszteltek, katolikusok és nem katolikusok számára a valódi papi és lelkipásztori szol-

gálat példáját kell nyújtania, s mindenki előtt tanúságot kell tennie az igazságról és az életről, és hogy jó pásztorként azokat is keresnie kell, akik bár a Katolikus Egyházban lettek megkeresztelkedve, tartózkodnak a szentségek felvételétől, sőt akár el is hagyták hitüket.

294. kán. — A parókus gyakran mutassa be az Isteni Liturgiát a rábízott parókia népéért; az adott sajátjogú egyház részleges joga által előírt napokon pedig köteles azt bemutatni.

295. kán. — A parókián legyenek az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai szerint megfelelő tanácsok a lelkipásztori és a gazdasági ügyek intézésére.

296. kán. — 1. §. A parókián legyenek parókiái anyakönyvek, vagyis a kereszteltek, a házasságok és a halottak anyakönyve, továbbá más anyakönyvek az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai vagy ezek hiányában az illető eparchiás püspök által megállapított szabályok szerint; a parókus ügyeljen rá, hogy a parókiái anyakönyveket e szabályok megtartásával megfelelően vezessék és őrizzék.

2. §. A kereszteltek anyakönyvébe jegyezzék be a megkeresztelt besorolását egy meghatározott sajátjogú egyházba a 37. kán. szabályai szerint, a szent mironnal való bérmálás kiszolgáltatását, továbbá azt, ami a krisztushívők kánoni állapotára vonatkozik a házasság szempontjából a 840. kán. 3. §-ának fenntartásával, az örökbefogadás szempontjából, s ugyanígy a szent rend felvétele vagy a szerzetes intézményben való örökfogadalomtétel szempontjából; ezeket a megjegyzéseket mindig rá kell vezetni a keresztlevélre is.

3. §. A krisztushívők kánoni állapotáról adott igazolásokat és az összes olyan okiratot, amelynek jogi jelentősége lehet, írja alá maga a parókus vagy megbízottja, és pecsételje le őket a parókia pecsétjével.

4. §. A parókián legyen levéltár, ebben őrizzék a parókiái anyakönyveket a hierarchák leveleivel és más, szükségességük vagy hasznosságuk miatt megőrzendő okiratokkal együtt; mindezeket az eparchiás püspöknek vagy megbízottjának a kánoni látogatás alkalmával vagy más megfelelő időben meg kell vizsgálnia, s ügyeljen a parókus, nehogy kívülállók kezébe kerüljenek.

5. §. A régebbi parókiái anyakönyveket is meg őrizni a részleges jog szabályai szerint.

297. kán. — 1. §. A parókus megválílik hivatalától az eparchiás püspök által elfogadott lemondással, a meghatározott idő leteltével, az elmozdítással vagy az áthelyezéssel.

2. §. Hetvenötödik életévének betöltése után a parókus szíveskedjék benyújtani hivataláról való lemondását az eparchiás püspöknek, aki az összes

személyi és helyi körülményt megvizsgálva döntsön annak elfogadásáról vagy elhalasztásáról; a lemondó parókus megfelelő megélhetéséről és elszállásolásáról az eparchiás püspöknek kell gondoskodnia, figyelembe véve az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályait.

298. kán. — Ha a parókia megürül, vagy ha a parókus bármilyen okból akadályozva van parókiái lelkipásztori feladatának gyakorlásában, az eparchiás püspök mielőbb nevezzen ki egy papot parókiái kormányzóvá.

299. kán. — 1. §. A parókiái kormányzónak ugyanazok a jogai és a kötelezettségei, mint a parókusnak, hacsak az eparchiás püspök másként nem rendelkezik.

2. §. A parókiái kormányzónak semmi olyat nem szabad tennie, ami csorbítaná a parókus jogait, vagy kárt okozhatna a parókiái javakban.

3. §. Feladatának leteltével a parókiái kormányzó adjon számot a parókusnak.

300. kán. — 1. §. Ha a parókia megüresedik, s ugyanígy ha a parókus lelkipásztori feladatának gyakorlásában teljesen akadályozva van, a parókiái kormányzó kinevezése előtt a parókia ellátását ideiglenesen a káplán vette át; ha több káplán van, az, akit a legkorábban szenteltek áldozópappá, vagy káplán hiányában a legközelebbi parókus; az eparchiás püspök pedig időben határozza meg, hogy melyik parókiához képest melyik tekintendő a legközelebbinek.

2. §. Aki a parókia kormányzását ideiglenesen átvette, azonnal értesítse az eparchiás püspököt a dolgról.

301. kán. — 1. §. Ha a parókia lelkipásztori gondozásának kellő ellátásához szükséges vagy alkalmas, a parókus mellé adható egy vagy több káplán, akiknek áldozópapoknak kell lenniük.

2. §. A káplánt ki lehet nevezni akár az egész parókiára, akár a parókia egy meghatározott részére.

3. §. A káplánt az eparchiás püspök szabadon nevezi ki, meghallgatva — hacsak józanul másként nem dönt — a parókust, és ha szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagjáról van szó, megtartva a 284. kán. 2. §-át.

302. kán. — 1. §. A káplán jogait és kötelezettségeit a közös és a részleges jog, továbbá az eparchiás püspök kinevező levele tartalmazza, és azokat a parókus fennhatósága alatt kell gyakorolnia; de — hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik, továbbá a 294. kán.-ban említett kötelezettséget kivéve — a káplánnak hivatalánál fogva segítenie kell a parókust a teljes parókiái szolgálatban, és adott esetben helyettesítenie is kell a parókust.

2. §. A káplán viszont hivatalánál fogva nem rendelkezik felhatalmazással a házasságok megáldására; ezt a felhatalmazást azonban — akár általános formában — a helyi hierarchán kívül megadhatja neki a parókus is a parókia határain belül; ezt a felhatalmazást a káplán, ha neki magának megadták, egyes esetekben más papoknak is megadhatja.

3. §. A káplán mint a parókus munkatársa végezzen jelentős és tevékeny munkát a lelkipásztori feladatok körében; a parókus és a káplán között legyen testvéri kapcsolat, érvényesüljön mindig a kölcsönös szeretet és tisztelet, s tanácsaikkal, segítségükkel és példájukkal támogassák egymást, egybehangzó akarattal és közös igyekezettel gondoskodva a parókia ellátásáról.

4. §. A káplán köteles a parókián való helybenlakásra az eparchiás püspök előírásai vagy a törvényes jogszokások szerint; a szabadság időtartamára nézve azonban a káplán ugyanazzal a joggal bír, mint a parókus.

303. kán. — A káplánt az eparchiás püspök megfelelő okból elmozdíthatja; ha viszont a káplán szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagja, tartsák meg az 1391. kán. 2. §-át.

IV. fejezet

A templomigazgatók

304. kán. — A templomigazgató az az áldozópap, akire egy olyan templom gondját bízta, amely nem parókiális templom és nem csatlakozik a megszentelt élet intézményének egy házához sem.

305. kán. — 1. §. A templomigazgatót az eparchiás püspök szabadon nevezi ki, fenntartva a szerzetes intézmény vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társasága nagyobb előjárójának jogát arra, hogy intézetének vagy társaságának egy alkalmas áldozópapját terjessze elő a kinevezésre.

2. §. Még ha a templom a megszentelt élet valamely pápai vagy pátriárkai jogú klerikusi intézményéhez tartozik is, az eparchiás püspök illetékes az előjáró által előterjesztett templomigazgató kinevezésére.

3. §. Ha a templom szemináriummal vagy más, áldozópapok által vezetett kollégiummal van összekapcsolva, a szeminárium vagy a kollégium rektora egyszersmind templomigazgató is, hacsak az eparchiás püspök másként nem rendelkezett.

306. kán. — 1. §. A templomigazgatónak a rábízott templomban parókiái tevékenységeket csakis a parókus beleegyezésével vagy adott esetben

megbízásából, valamint a 336. kán. 2. §-ának fenntartásával szabad végeznie.

2. §. A templomigazgató ugyanitt végezheti az Isteni Liturgiát és a zsolozsmát, fenntartva a törvényes alapító szabályzatot, és feltéve, hogy a helyi hierarcha megítélése szerint ezek semmi hátrányhoz nem vezetnek a parókiái szolgálatban.

307. kán. — A helyi hierarcha — ha megfelelőnek ítéli — megparancsolhatja a templomigazgatónak, hogy a rábízott templomban végezzen szent cselekményeket — akár parókiákat is —, továbbá hogy a templom álljon nyitva a krisztushívők bizonyos csoportjai számára.

308. kán. — A templomigazgató vagy a felsőbb hatóság legalább vélelmezett engedélye nélkül senkinek sem szabad a templomban az Isteni Liturgiát bemutatnia, szentségeket kiszolgáltatnia vagy más szent cselekményeket végeznie; ezt az engedélyt pedig a jog szabályai szerint kell megadni vagy megtagadni.

309. kán. — A templomigazgató a helyi hierarcha fennhatósága alatt s a törvényes szabályzatok és a szerzett jogok megtartásával köteles gondoskodni arról, hogy az Isteni Liturgiát, a szentségek kiszolgáltatását és a zsolozsmát a templomban a liturgikus könyvek és a jog előírásai szerint végezzék, a kötelezettségeket hűségesen teljesítsék, az egyházi javakat gondosan kezeljék, a szent felszerelések és szent épületek fenntartásáról és szépségéről gondoskodjanak, és semmi olyasmi ne történjék, ami valamilyen módon nem illik a hely szentségéhez és az Isten házának kijáró tisztelethez.

310. kán. — A templomigazgatót az eparchiás püspök megfelelő okból elmozdíthatja; ha azonban a templomigazgató szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának a tagja, tartsa meg az 1391. kán. 2. §-át.

VIII. cím

AZ EXARCHÁTUSOK ÉS AZ EXARCHÁK

311. kán. — 1. §. Az exarchátus Isten népének egy részlete, amelyet különleges körülmények miatt nem eparchiaként hoztak létre, és amelyet területileg vagy más módon körülhatárolva lelki gondozás céljából egy exarchára bízna.

2. §. A pátriárkai egyház területének határai között fekvő exarchátus létrehozása, módosítása és megszüntetése során a 85. kán. 3. §-át kell megtartani; a többi exarchátus létrehozására, módosítására és megszüntetésére egyedül az Apostoli Szentszék illetékes.

312. kán. — Az exarcha az exarchátust vagy annak a nevében kormányozza, aki őt kinevezte, vagy a saját nevében; e ténynek az exarchátus létrehozása vagy módosítása során nyilvánvalónak kell lennie.

313. kán. — Amit a jog az eparchiákról vagy az eparchiás püspökökről mond, az exarchátusokra és az exarchákra is érvényes, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

314. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház területének határai között az exarchát a pátriárka nevezi ki az állandó szinódus beleegyezésével és a 181—188. kán. fenntartásával, ha olyan exarcháról van szó, aki püspökké van szentelve; a többi esetben az exarcha kinevezésére egyedül az Apostoli Szentszék illetékes.

2. §. A pátriárka által kinevezett exarchát csakis a pátriárkai egyház állandó szinódusának egyetértésével lehet elmozdítani hivatalából.

3. §. Az exarcha a rábízott exarchátust akkor veszi kánonilag birtokba, amikor bemutatja a kinevező határozatot annak, aki az exarchátust ideiglenesen kormányozza.

315. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház területének határai között kinevezett exarcha kérhet a pátriárkától megfelelő áldozópapokat, hogy azok vállalják a krisztushívők lelkipásztori gondozását; a pátriárka pedig lehetőség szerint tegyen eleget az exarcha kérésének.

2. §. A pátriárka által meghatározott vagy meghatározatlan időre az exarchátusba küldött áldozópapokat az exarchátusba besoroltaknak kell tekinteni, és mindenben az exarcha hatalmának vannak alárendelve.

316. kán. — Az exarchátust a római pápa vagy a pátriárka nevében kormányzó exarcha határozatai alól a felfolyamodás az Apostoli Szentszékhez,

illetve a pátriárkához történik; az exarchátust a saját nevében kormányzó exarcha határozatai alól a felfolyamodás a jog rendes szabályai szerint történik.

317. kán. — Az exarcha köteles Szent Péter és Pál apostol küszöbét meglátogatni a 208. kán. szabályai szerint, kivéve azokat az exarchákat, akik a rájuk bízott exarchátust a pátriárka nevében kormányozzák.

318. kán. — 1. §. A pátriárka által kinevezett exarchának minden ötödik évben írásbeli jelentést kell küldenie a pátriárkának az exarchátus lelki és anyagi állapotáról.

2. §. A római pápa által kinevezett exarchának ezt a jelentést minden ötödik évben az kell megtennie Apostoli Szentszéknek, és ha egy pátriárkai egyházhoz tartozik, a jelentés egy példányát mihamarabb meg kell küldenie a pátriárkának is.

319. kán. — 1. §. Az eparchiai gyűlésről, az eparchiai kúriáról, a papi szenátusról, az eparchiai tanácsosok testületéről és a lekipásztori tanácsról szóló törvények az exarchát is kötelezik, miután méltányosan alkalmazták őket a személyi és helyi viszonyokra azon hatóság megítélése szerint, amely az exarchátust létrehozta vagy módosította.

2. §. Ha a tanácsosok testülete a 271. kán. 3. §-ának szabályai szerint nem hozható létre, az exarcha hozzon létre egy legalább három, józanabb ítélőképességű áldozópapból álló csoportot lehetőség szerint — ha van ilyen — a papi szenátus tagjai közül, kiválogatva azokat, akiknek a beleegyezését vagy a tanácsát ki kell kérnie, valahányszor a jog azt írja elő, hogy az eparchiás püspök cselekvéséhez az eparchiai tanácsosok testületének beleegyezésére vagy tanácsára szorul.

320. kán. — 1. §. Az üresedésben levő vagy akadályozott exarchátus kormányzása a főhelynökre vagy ennek hiányában a legkorábban áldozópappá szentelt parókusra száll át.

2. §. Annak, akihez az exarchátus kormányzása ideiglenesen kerül, mihamarabb értesítenie kell azt a hatóságot, amely joga az exarcha kinevezése, hogy gondoskodjék erről; időközben azonban élhet mindazokkal az akár rendes, akár megbízotti jogokkal és felhatalmazásokkal, amelyekkel az exarcha bírt, hacsak ezeket nem személyes adottságai miatt bízták az exarchára.

321. kán. — 1. §. Az az exarcha, aki nincs püspökké szentelve, feladatának időtartama alatt a püspök utáni első méltóság kiváltságaival és jelvényeivel bír.

2. §. E kiváltságoknak és jelvényeknek a feladat megszűnte utáni megmaradásáról vagy meg nem maradásáról tartásuk meg a részleges jogot.

IX. cím

TÖBB SAJÁTJOGÚ EGYHÁZ HIERARCHÁINAK
GYŰLÉSEI

322. kán. — 1. §. Ahol ez az Apostoli Szentszék megítélése szerint megfelelőnek tűnik, a pátriárkának vagy az Apostoli Szentszék által kijelölt más hatóságnak több sajátjogú egyház, a latin egyházat is ideértve, egyazon országban vagy vidéken hatalmukat gyakorló pátriárkáit, sajátjogú metropolitái egyház élén álló metropolitáit, eparchiás püspökeit és — ha a szabályzat ezt írja elő — többi helyi hierarcháját meghatározott időben rendszeres gyűlésekre kell összehívnia, hogy egymással megosztott bölcsességük és tapasztalatuk fényében és eszmecserét folytatva megtörténjék az erők szent egyesítése az egyházak közös érdekében, hogy törekedjenek az egységes cselekvésre, támogassák a közös műveket, jobban előmozdítsák a vallás javát és az egyházfegyelmet hatékonyabban őrizzék.

2. §. Ennek a gyűlésnek a döntései nem bírnak jogilag kötelező erővel, hacsak nem olyan dolgokról van szó, amelyek semmilyen hátránnyal nem járhatnak az egyes sajátjogú egyházak rítusára vagy a pátriárkák, a szinódusok, a metropoliták és a hierarchák tanácsainak hatalmára nézve, és egyszerűs mind a döntési szavazati joggal bíró tagok legalább kétharmadának szavazatával lettek meghozva, továbbá az Apostoli Szentszék által jóvá lettek hagyva.

3. §. Az olyan döntés, amely — még ha egyhangú szavazással történt is — bármilyen módon meghaladja ennek a gyűlésnek az illetékességét, teljesen érvénytelen, amíg maga a római pápa jóvá nem hagyja azt.

4. §. Több sajátjogú egyház hierarcháinak minden egyes gyűlése készítse el a maga szabályzatát, amelyben lehetőség szerint segítsék elő azoknak a hierarcháknak a részvételét is, akiknek az egyházai még nincsenek teljes közösségben a Katolikus Egyházzal; ahhoz, hogy a szabályzat érvényes legyen, az Apostoli Szentszéknek kell jóváhagynia.

X. cím
A KLERIKUSOK

323. kán. — 1. §. A klerikusok, akiket szent szolgálatra rendelt személyeknek is neveznek, azok a krisztushívők, akiket az illetékes egyházi hatóság kiválasztott és akik a Szentléleknek a felszentelésben kapott ajándéka által arra vannak rendelve, hogy Krisztus pásztori küldetésének és hatalmának résztvevőiként az Egyház szolgálattevői legyenek.

2. §. A felszentelés alapján a klerikusok isteni rendelés folytán különböznek a többi krisztushívőtől.

324. kán. — A klerikusok, akiket egymással hierarchikus közösség köt össze és akik különböző fokozatokba vannak felvéve, különféle módon részesülnek az isteni alapítású egyetlen egyházi szolgálatban.

325. kán. — A klerikusok a felszentelés alapján püspökökre, áldozópapokra és diakónusokra különülnek el.

326. kán. — A klerikusok az egyházi rend fokozataiba magánál a felszentelésnél fogva vétetnek fel; hatalmukat azonban csakis a jog előírásai szerint gyakorolhatják.

327. kán. — Ha a püspökökön, az áldozópapokon vagy a diakónusokon kívül más, a kisebb rendben levő és általában kisebb klerikusoknak nevezett szolgálattevőket engednek vagy képeznek ki Isten népe szolgálatára vagy az Isteni Liturgia cselekményeinek végzésére, ezek a maguk sajátjogú egyházának részleges joga szerint működnek.

I. fejezet

A klerikusok képzése

328. kán. — Az Egyháznak saját joga és kötelessége, hogy a klerikusokat és más szolgálattevőit képezze; ezt a kötelezettségét különösképpen és nagyobb buzgalommal gyakorolja a szemináriumok létrehozása és irányítása révén.

329. kán. — 1. §. A hivatások — különösen a szent szolgálatokra valók — előmozdításának műve az egész keresztény közösség feladata, amelynek

a maga együttes felelősségéhez mérten gondot kell fordítania az egyetemes Egyház szolgálatának szükségleteire:

1. a szülők, a tanárok és a keresztény élet többi első nevelői gondoskodjanak róla, hogy a családokat és az iskolákat az evangélium lelkiületére hangolva a gyermekek és a fiatalok az Úrnak a Szentlelken keresztül elhangzó hívását szabadon meghallhassák és arra szívesen válaszolhassanak;

2. a klerikusok, elsősorban a parókusok, törekedjenek arra, hogy a hivatásokat akár a serdülőkkben, akár másokban, még az idősebbekben is, felismerjék és előmozdítsák;

3. főként az eparchiás püspök feladata, hogy a hivatások előmozdítása terén a többi hierarchával összefogva bátorítsa a nyáját és összehangolja a kezdeményezéseket.

2. §. A részleges jog gondoskodjék arról, hogy minden egyházban hozzanak létre akár regionális, akár — lehetőség szerint — eparchiai műveket a hivatások előmozdítására, amelyeknek nyíltaknak kell lenniük az egyetemes Egyház szükségletei — főként a missziósak — iránt.

330. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának a feladata a klerikusképzés szabályzatának kiadása, amelyben a közös jogot pontosabban ki kell fejteni azokra a szemináriumokra nézve, amelyek a maguk sajátjogú egyháza területének határain belül találhatóak; a többi esetben viszont az eparchiás püspök feladata, hogy megalkossa a maga eparchiájának efféle saját szabályzatát a 150. kán. 3. §-ának fenntartásával; e hatóságok joga a szabályzat módosítása is.

2. §. A klerikusképzési szabályzat — akár megállapodások megkötésével is — lehet egy egész vidék vagy ország, sőt más sajátjogú egyházak számára is közös, ha biztosítható, hogy a rítusok jellege ne szenvedjen semmilyen kárt.

3. §. A klerikusképzési szabályzat a közös jogot hűségesen megtartva és az adott sajátjogú egyház hagyományát szem előtt tartva egyebek mellett tartalmazzon részletesebb szabályokat a növendékek személyi, lelki, elméleti és lelkipásztori nevelésével, továbbá az egyes tantárgyak oktatásával, valamint a kurzusok és a vizsgák rendjével kapcsolatban.

I. cikkely

A szemináriumok létrehozása és irányítása

331. kán. — 1. §. A kisszemináriumokban elsősorban azok képzése folyik, akik láthatólag a szent szolgálatokra való hivatás jeleit mutatják, hogy könnyebben és világosabban ismerhessék fel és odaadó lélekkel művelhessék ki azt; a részleges jog szabályai szerint olyanokat is képezhetnek, akiket,

noha láthatólag nincs hivatásuk a klerikusi állapotra, arra nevelhetnek, hogy ellássanak bizonyos szolgálatokat vagy az apostolkodás műveit. Az olyan más intézmények pedig, amelyek saját szabályzatuk alapján ugyanezeket a célokat szolgálják, még ha nevükben különböznek is, a kisszemináriummal azonos elbírálás alá esnek.

2. §. A nagyszemináriumban teljesebb kiművelésre kerül, biztossá válik és megerősödik azoknak a hivatása, akik bizonyos jelek alapján már alkalmasnak ítéltetnek a szent szolgálatok tartós vállalására.

332. kán. — 1. §. Ha az Egyház java úgy kívánja és az emberi és anyagi erőforrások megengedik, minden egyes eparchiában hozzanak létre kisszemináriumot.

2. §. A nagyszemináriumot úgy kell létrehozni, hogy vagy egy igen nagy eparchiát szolgáljon, vagy ha nem egy egész sajátjogú egyházat, legalább — megállapodások megkötésével — ugyanazon sajátjogú egyház több eparchiáját, sőt olyan különböző sajátjogú egyházakat is, amelyeknek ugyanazon a vidéken vagy országban van eparchiájuk, oly módon, hogy mind a növendékek megfelelő létszáma, mind pedig az alaposan felkészült előjárók és tanárok kellően elegendő száma által, továbbá az elégséges segédesszközökkel és a legjobb erőket egyesítve gondoskodjanak róla, hogy a képzés ne szenvedjen hiányt.

333. kán. — Bár kívánatos, hogy a szemináriumot — főként a kisszemináriumot — egyetlen sajátjogú egyház növendékei számára tartsák fenn, különleges körülmények miatt ugyanebbe a szemináriumba más sajátjogú egyházak növendékei is felvehetők.

334. kán. — 1. §. Saját eparchiája számára a szemináriumot az eparchiás püspök hozza létre; a több eparchia számára közös szemináriumot ugyenezen eparchiák eparchiás püspökei vagy a felsőbb hatóság hozza létre, de a hierarchák tanácsának beleegyezésével, ha a sajátjogú metropolitai egyház metropolitájáról van szó, illetve a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével, ha pátriárkáról van szó.

2. §. Azok az eparchiás püspökök, akiknek az alárendeltjei számára közös szeminárium lett létrehozva, nem hozhatnak létre érvényesen más szemináriumot annak a hatóságnak a beleegyezése nélkül, amely a közös szemináriumot létrehozta, illetve olyan szeminárium esetében, amelyet maguk az eparchiás püspökök hoztak létre, a megállapodást kötő felek egyhangú beleegyezése vagy a felsőbb hatóság beleegyezése nélkül.

335. kán. — 1. §. A törvényesen létrehozott szeminárium magánál a jognál fogva jogi személy.

2. §. A szemináriumot minden jogügyletben a rektora képviseli, hacsak a részleges jog vagy a szeminárium szabályzata másként nem rendelkezik.

336. kán. — 1. §. A több eparchia számára közös szeminárium annak a hierarchának van alávetve, akit a szeminárium létrehozói kijelöltek.

2. §. A szeminárium ki van véve a parókiái fennhatóság alól; a parókus hivatalát mindazok számára, akik a szemináriumban vannak, a házassági ügyek kivételével és a 734. kán. fenntartásával a szeminárium rektora vagy annak megbízottja lássa el.

337. kán. — 1. §. A szemináriumnak legyen saját szabályzata, amelyben határozzák meg elsősorban a szeminárium sajátos célját és a hatóságok illetékességét; ezenkívül állapítsák meg a kinevezés vagy a választás módját, a hivatal betöltésének idejét, az előljárók, az alkalmazottak, a tanárok és a tanácsadók jogait és kötelezettségeit, valamint megfelelő díjazását, továbbá azokat az elveket, amelyek szerint a rektor vezetői munkájában — különösen a szemináriumi fegyelem megtartását illetően — ők maguk, sőt a növendékek is részt vesznek.

2. §. A szemináriumnak legyen saját direktóriuma is, amely a klerikus-képzési szabályzat előírásait a sajátos körülményekre alkalmazva ülteti át a gyakorlatba, továbbá pontosabban meghatározza a szemináriumi fegyelem főbb pontjait, amelyek a szabályzat fenntartásával a növendékek képzésére és mindennapi életére s az egész szeminárium rendjére vonatkoznak.

3. §. A szeminárium szabályzata annak a hatóságnak a jóváhagyására szorul, amely a szemináriumot létrehozta, s amely adott esetben a megváltoztatására is illetékes; a direktoriumot illetően mindez arra a hatóságra tartozik, amely a szabályzat meghatároz.

338. kán. — 1. §. Minden szemináriumban legyen rektor és adott esetben ökonómus, valamint más előljárók és alkalmazottak is.

2. §. A rektor feladata, hogy a szabályzat előírásai szerint gondoskodjék a szeminárium általános vezetéséről, ügyeljen rá, hogy mindenki megtartsa a szabályzatot és a direktoriumot, összehangolja a többi előljáró és az alkalmazottak munkáját, és előmozdítsa az egész szeminárium egységét és együttműködését.

339. kán. — 1. §. Minden szemináriumban legyen legalább egy, a rektortól különböző spirituális, rajta kívül azonban a növendékek szabadon fordulhatnak bármely más, lelki vezetésükre a rektor által jóváhagyott áldozópaphoz.

2. §. A rendes gyóntatókon kívül más gyóntatókat is jelöljenek ki vagy hívjanak meg, a növendékeknek azonban megmarad a joguk, hogy a szemináriumi fegyelmet tiszteletben tartva bármely gyóntatóhoz fordulhassanak, akár a szemináriumon kívül is.

3. §. A személyek megítélése körében a spirituális vagy a gyóntatók véleményét nem szabad kikérni.

340. kán. — 1. §. Ha a tantárgyak oktatására magában a szeminárium-ban hoznak létre kurzusokat, álljon rendelkezésre megfelelő számú, kellően megválogatott és a saját tudományában valóban jártas, a nagyszeminárium-ban pedig a megfelelő akadémiai fokozatokkal is bíró tanár.

2. §. A tanárok saját felkészültségük folyamatos naprakésszé tétele, valamint az egymással és a szeminárium elöljáróival való harmonikus együttműködés révén járuljanak hozzá az Egyház leendő szolgálattevőinek csorbítatlan képzéséhez, a tudományok sokféleségében a hit egységére és a nevelésre ügyelve.

3. §. A szent tudományok tanárai a szent atyák nyomdokán haladva és az Egyház által dicsért tanítókat — különösen a keletieket — követve törekedjenek arra, hogy a tanítást a rájuk hagyományozott csodálatos kincs segítségével magyarázzák.

341. kán. — 1. §. A szemináriumot létrehozó hatóság feladata gondoskodni arról, hogy fedezzék a szeminárium kiadásait, akár az 1012. és 1014. kán.-ban említett adók vagy adományok révén is.

2. §. A szeminárium-adónak a szerzetesek házai is alá vannak vetve, hacsak nem pusztán adományokból tartják fenn magukat vagy ténylegesen a 471. kán. 2. §-ában és az 536. kán. 2. §-ában említett tanulmányi központ nem működik bennük.

II. cikkely

A szolgálatokra való képzés

342. kán. — 1. §. A szemináriumba csak azokat a növendékeket vegyék fel, akik a szabályzat előírásai szerint megkívánt okiratok alapján alkalmasnak bizonyulnak.

2. §. Csak olyanokat fogadjanak be, akikről biztosan igazolt, hogy felvették a keresztség és a szent mironnal való bérmálás szentségét.

3. §. Azokat, akik más szemináriumban vagy valamely szerzetes intézményben vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságában voltak növendékek, csak akkor vegyék fel, ha beszerezték a rektor vagy az elöljáró igazolását különösen az elbocsátás vagy a kilépés okát illetően.

343. kán. — A növendékeket, még ha egy másik sajátjogú egyház szemináriumába vagy egy több sajátjogú egyház számára közös szeminárium-ba vették is fel őket, a saját rítusuk szerint kell képezni, az ellenkező jogszokás el van vetve.

344. kán. — 1. §. A küsszemináriumban tartózkodó serdülők és fiatalok tartsák meg a megfelelő érintkezést saját családtagjaikkal és kortársaikkal, amelyre egészséges pszichológiai, különösen érzelmi fejlődésükhöz szükségük van; s gondosan kerülni kell mindazt, ami a pszichológia és a pedagógia józan törvényei szerint bármely módon károsan befolyásolhatja állapotuk szabad megválasztását.

2. §. A növendékek a megfelelő lelki vezetés segítségével szokjanak hozzá a személyes és felelős döntéseknek az evangélium fényében való meghozásához és különféle szellemi adottságaik állandó műveléséhez, nem tévesztve szem elől egyetlen, az emberi természethez illő erényt sem.

3. §. A küsszeminárium tanulmányi rendje foglalja magában mindazt, amit az egyes országokban megkívánnak a felsőfokú tanulmányok megkezdéséhez, és — amennyiben a tanulmányi szabályzat megengedi — azt is, ami különösen a szent szolgálatok vállalásához hasznos; általában gondoskodjanak róla, hogy a növendékek tanulmányaikról világi fokozatot is szerezzenek és azokat így másutt is folytathassák, ha elérték ehhez a választáshoz.

4. §. Az idősebb növendékeket vagy szemináriumban, vagy külön intézményben képezzék, figyelembe véve mindegyikük korábbi neveltetését is.

345. kán. — A növendékek képzése a nagyszemináriumban váljék teljessé, pótolva mindazt, ami esetleg a küsszeminárium saját képzéséből az egyes esetekben kimaradt, lelki, szellemi és lelkipásztori nevelésüket pedig úgy összehangolva, hogy Krisztus szolgálivá, korunk világának fényévé és sójává váljanak az Egyház körében.

346. kán. — 1. §. A szent szolgálatokra készülőköt neveljék a Krisztussal való családias közösség ápolására a Szentlélekben és Isten keresésére mindenben, hogy így Krisztus, a Pásztor szeretetétől felbuzdulva a saját maguk életének ajándékával az összes embert igyekezzenek megnyerni Isten országa számára.

2. §. Elsősorban Isten ígéből és a szentségekből merítsenek erőt napról napra lelki életükhöz és apostoli munkájukhoz:

1. az Isten ígéje fölötti éber és kitartó elmélkedés, valamint annak az atyák szerinti hűséges magyarázata által szokjanak hozzá a növendékek, hogy saját életüket mind inkább Krisztus életéhez alakítsák hozzá, és a hitben, a reményben és a szeretetben megerősödve készítsék fel magukat az evangéliumi példának megfelelő életre;

2. folyton vegyenek részt az Isteni Liturgián, hogy világossá váljék: az a szemináriumi életnek is — akárcsak az egész keresztény életnek — forrása és csúcsa;

3. tanulják meg a zsolozsma állandó végzését saját rítusuk szerint és abból táplálják lelki életüket;

4. a lelki vezetést nagyra értékelve tanulják meg lelkiismeretüket helyesen megvizsgálni és gyakran vegyék fel a bűnbánat szentségét;

5. a Boldogságos mindenkor Szűz Máriát, Isten Anyját, akit Krisztus minden ember édesanyjának rendelt, tiszteljék gyermeki jámborsággal;

6. törekedjenek a jámborság gyakorlataira is, amelyek javára vannak az imádságos lelkületnek és az apostoli hivatás megerősödésének és megszilárdulásának, elsősorban azokra, amelyeket a maguk sajátjogú egyházának tiszteletreméltó hagyománya javasol; mindenesetre ajánlatos a lelki visszavonulás és a szent szolgálatokról szóló útmutatás, a lélek útjára való buzdítás;

7. a növendékeket neveljék az Egyház és az egyházi szolgálat szándékai szerint, továbbá az engedelmség erényére és a testvérekkel való közös együttműködésre;

8. segítsék őket a többi olyan erény kiművelésében is, amelyek nagyban hozzájárulnak hivatásukhoz, amilyen például a lelkek megkülönböztetése, a tisztaság, a lelkierő; azokat az erényeket is becsüljék és műveljék, amelyeket az emberek között sokra tartanak és amelyek kedvessé teszik Krisztus szolgáját, ezek közé tartozik az őszinte lelkület, az igazságról való folytonos gondoskodás, az ígéretek hűséges megtartása, az udvarias viselkedés, a szeretettel párosuló szerény beszédmodor.

3. §. A szeminárium fegyelmi szabályait a növendékek érettségének megfelelően úgy alkalmazzák, hogy miközben azok fokozatosan megtanulják az önmagukon való uralkodást, hozzászokjanak ahhoz, hogy szabadságukkal bölcsen éljenek és hogy természetes módon és megfontoltan viselkedjenek.

347. kán. — Az elméleti képzés arra törekedjék, hogy a növendékek az adott terület és kor általános műveltségének ismeretében és az emberi szellem törekvéseit és eredményeit kutatva bőséges és szilárd tudást szerezzenek a szent tudományokban, hogy a hit teljesebb megértése által kiművelve és megerősödve Krisztus, a Mester fényével hatékonyabban tudják megvilágítani koruk embereit és tudják szolgálni az igazságot.

348. kán. — 1. §. A papságra szánt személyek érdekében a nagyszemináriumi tanulmányok a 345. kán. fenntartásával filozófiai és teológiai kurzusokat öleljenek fel, amelyek akár egymás után, akár egymás mellett is elvégezhetők; ezek a tanulmányok legalább hat teljes évet vegyenek igénybe, mégpedig úgy, hogy a filozófiai tárgyaknak szentelt idő két teljes évnél, a teológiai tanulmányoké pedig négy teljes évnél feleljen meg.

2. §. A filozófiai-teológiai kurzusok a Krisztus misztériumába és az üdvösség rendjébe való bevezetéssel kezdődjenek és ne fejeződjenek be anélkül, hogy a katolikus tanítás igazságainak rendjét, illetve hierarchiáját

figyelembe véve bemutatnák az összes tantárgy egymáshoz való viszonyát és szerves összefüggését.

349. kán. — 1. §. A filozófiai képzés arra törekedjék, hogy tökéletesítse a humántudományokban való nevelést; ezért akár az egész emberi család, akár különösen az adott kultúra mind antik, mind modern kori bölcsességét figyelembe véve főként az örökérvényű filozófiai örökséget keressék.

2. §. A történeti és rendszeres kurzusokat úgy adják elő, hogy a növendékek éles szellemi ítélőképességgel el tudják különíteni egymástól az igazat és a hamisat, és Isten megnyilatkozására nyitott elmével kellőképpen tudják folytatni a teológiai vizsgálódásokat, és hogy alkalmasabbak legyenek a szolgálatok ellátására, párbeszédbe bocsátkozva akár korunk műveltebb embereivel is.

350. kán. — 1. §. A teológiai tárgyakat a hit fényében úgy oktassák, hogy a növendékek mélyen behatoljanak az isteni kinyilatkoztatásból mértett katolikus tanításba és a maguk kultúrájában úgy fejezzék ki, hogy az mind saját lelki életük számára táplálékká, mind a szolgálat hatékonyabb ellátásához igen hasznos eszközzé váljék.

2. §. Szükséges, hogy az egész teológiának a Szentírás legyen mintegy a lelke, amelynek az összes tárgyat át kell hatnia; ezért az exegézis pontos módszerén kívül oktassák az üdvösség rendjének fontosabb pontjait, továbbá a biblikus teológia főbb témáit.

3. §. A liturgiát a maga különös jelentőségének figyelembevételével oktassák mint a tanítás és a valóban keresztény lelkület szükségszerű forrását.

4. §. Amíg az Egyház Krisztus által kívánt egysége nem valósul meg teljesen, az ökumenizmus legyen minden teológiai tárgy egyik szükséges szempontja.

351. kán. — A szent tudományok tanárai, mivel az egyházi hatóság megbízásából oktatnak, az ez által előadott tanítást hűségesen adják tovább és mindenben alázatosan engedelmeskedjenek az állandó tanítóhivatalnak és az Egyház vezetésének.

352. kán. — 1. §. A lelkipásztori nevelést az adott hely és kor viszonyaihoz, az akár nőtlen, akár házasságban élő növendékek adottságaihoz és azon szolgálatok szükségleteihez kell igazítani, amelyekre készülnek.

2. §. A növendékek kapjanak képzést elsősorban a hitoktatásban és az egyházi szónoklat gyakorlatában, a liturgikus ünneplésekben, a parókia igazgatásában, a nem hívőkkel vagy nem keresztényekkel vagy kevésbé gyakorló krisztushívőkkel való evangelizációs párbeszédben, a szociális és a tömegtájékoztatási eszközökkel végzett apostolkodásban, nem hanyagol-

va el az olyan segédtárgyakat sem, mint a lelkipásztori pszichológia és szociológia.

3. §. Bár a növendékek arra készülnek, hogy a szolgálatokat a maguk sajátjogú egyházában lássák el, neveljék őket valóban egyetemes szellemségre, hogy lelkükben készek legyenek a világon mindenütt a lelkek szolgálatára sietni; ezért oktassák ki őket az egyetemes Egyház szükségleteiről és különösen az ökumenizmus és az evangelizáció apostoli tevékenységéről.

353. kán. — A részleges jog szabályai szerint legyenek gyakorlatok és próbák, amelyek főként a lelkipásztori nevelés megerősítéséhez járulnak hozzá, mint például a szociális vagy szeretetszolgálat, a hitoktatás, különösen pedig a lelkipásztori gyakorlóidő a filozófiai-teológiai képzés folyamán és a diakónusi gyakorlóidő az áldozópappá szentelés előtt.

354. kán. — A fent közölt szabályokat a nem papságra szánt diakónusok saját képzésére úgy kell alkalmazni, hogy a tanulmányi rend legalább három éven át tartson, szem előtt tartva az adott sajátjogú egyház hagyományait a liturgia, az igehirdetés és a szeretetszolgálat diakóniájáról.

355. kán. — A szentelendőket kellően oktassák ki a klerikusok kötelezettségeiről és neveljék őket ezek nagylelkű elfogadására és teljesítésére.

356. kán. — 1. §. A szeminárium rektora minden évben küldjön jelentést a növendékek neveltetésbeli fejlődéséről azok eparchiás püspökének, illetve adott esetben nagyobb előljárójának; a szeminárium állapotáról pedig azoknak, akik a szemináriumot létrehozták.

2. §. Az eparchiás püspök vagy a nagyobb előljáró, hogy növendékei neveltetéséről gondoskodják, gyakran látogassa a szemináriumot, különösen, ha a szent rendekre emelendő személyekről van szó.

II. fejezet

A klerikusok besorolása valamely eparchiába

357. kán. — 1. §. Minden klerikusnak vagy valamely eparchiába, vagy exarchátusba, vagy szerzetes intézménybe, vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságába kell besorolva lennie mint klerikusnak, vagy olyan intézménybe vagy társulásba, amely elnyerte a klerikusok besorolásának jogát az Apostoli Szentszéktől, illetve az általa vezetett terület határain belül az állandó szinódus beleegyezésével a pátriárkától.

2. §. A klerikusok valamely eparchiába való besorolásáról és az onnan való elbocsátásukról szóló rendelkezések megfelelő alkalmazással érvénye-

sek a többi fent említett jogi személyekre is, továbbá ha a részleges jog ezt írja elő, magára a pátriárkai egyházra is, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezett.

358. kán. — A diakónusszentelés által mindenki abba az eparchiába nyer besorolást mint klerikus, amelynek a szolgálatára szentelik, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai szerint nincs már besorolva ugyanabba az eparchiába.

359. kán. — Ahhoz, hogy egy valamely eparchiába már besorolt klerikus érvényesen léphessen át egy másik eparchiába, az eparchiás püspökétől egy annak aláírásával ellátott elbocsátó levelet kell beszereznie, s ugyanígy annak az eparchiának az eparchiás püspökétől is, amelybe besoroltatni kíván, egy annak aláírásával ellátott besorolási levelet kell kapnia.

360. kán. — 1. §. Egy klerikusnak besorolása megtartásával más eparchiába való áttelepülése csak meghatározott időre lehetséges, de többször is megújítható a két eparchiás püspök között írásban létrejött megállapodás révén, amely meghatározza a klerikus vagy a felek jogait és kötelezettségeit.

2. §. A törvényes áttelepülését követő öt év elteltével a klerikus magánál a jognál fogva a vendéglátó eparchiába nyer besorolást, ha ezt a szándékát írásban kinyilvánította mindkét eparchiás püspöknek és azzal négy hónapon belül írásban egyikük sem ellenkezett.

361. kán. — Attól a klerikustól, aki különösen az evangelizáció céljából az egyetemes Egyházzal kíván gondoskodni, feltéve, hogy felkészült és alkalmas a szolgálatok ottani elvégzésére, ne tagadják meg az átlépést vagy az áttelepülést egy súlyos klerikushiányban szenvedő másik eparchiába, csak a maga eparchiájának vagy sajátjogú egyházának valódi szükségletei miatt.

362. kán. — 1. §. A klerikust megfelelő okból eparchiás püspöke visszahívhatja, illetve a vendéglátó eparchiás püspök elbocsáthatja az áttelepülésből a megkötött megállapodások, továbbá a méltányosság megtartásával.

2. §. Az áttelepülésből a saját eparchiájába visszatérőnek ép és sértetlen legyen minden joga, amellyel akkor rendelkezne, ha abban lett volna a szent szolgálatra beosztva.

363. kán. — Egy klerikust nem sorolhat be egy eparchiába, illetve onnan nem bocsáthat el, továbbá nem adhatja meg egy klerikusnak az áttelepülési engedélyt érvényesen:

1. a pátriárkai egyház kormányzója az állandó szinódus beleegyezése nélkül; a pátriárkai exarcha és az eparchiai kormányzó a pátriárka beleegyezése nélkül;

2. a többi esetben az eparchiai kormányzó, kivéve a pátriárkai szék megülésétől számított egy év után és az eparchiai tanácsosok beleegyezésével.

364. kán. — Egy klerikus besorolása valamely eparchiába csak akkor szűnik meg, ha érvényesen egy másik eparchiába nyer besorolást vagy elveszti klerikusi állapotát.

365. kán. — 1. §. Az átlépés vagy az áttelepülés megengedettségéhez megfelelő ok szükséges, amilyen például az Egyház haszna vagy az illető klerikus java,; az engedélyt azonban ne tagadják meg, csak súlyos ok fennforgása esetén.

2. §. Ha az adott sajátjogú egyház részleges joga azt írja elő, egy másik sajátjogú egyház eparchiájába való átlépés megengedettségéhez szükséges még, hogy a klerikust elbocsátó eparchiás püspök elnyerje az ugyanezen részleges jog által meghatározott hatóság beleegyezését.

366. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök saját eparchiájába idegen klerikust csak akkor soroljon be, ha:

1. az eparchia szükségletei vagy haszna ezt megkívánja;

2. meg van győződve arról, hogy a klerikus alkalmas a szolgálatok ellátására, különösen ha a klerikus egy másik sajátjogú egyházból érkezett;

3. szabályszerű okirat alapján meg van győződve az eparchiából való törvényes elbocsátásról és megfelelő igazolással bír az elbocsátó eparchiás püspöktől —szükség esetén akár titkosan is — a klerikus életéről és erkölcséről;

4. a klerikus írásban kijelentette, hogy új eparchiájának szolgálatára szenteli magát a jog szabályai szerint.

2. §. Az eparchiás püspök az eparchiájába való besorolás megtörténtéről mielőbb értesítse a klerikus korábbi eparchiás püspökét.

III. fejezet

A klerikusok jogai és kötelezettségei

367. kán. — A klerikusok első kötelezettsége, hogy mindenkinek hirdessék Isten országát és jelenlevővé tegyék Isten szeretetét az emberek iránt az ige és a szentségek szolgálatában, sőt egész életükkel, hogy egymást és mindenek fölött Istent szeretve mindenki Krisztus Testévé, amely az Egyház, épüljön és növekedjék.

368. kán. — A tökéletességre, amelyet Krisztus felkínál tanítványainak, a klerikusok különleges módon kötelezve vannak, hiszen a felszenteléssel

új címen lettek Istenek szentelve, hogy Isten népe szolgálatára alkalmasabb eszközei legyenek Krisztusnak, az örök Főpapnak és egyszersmind a nyájnak is követendő példát adjanak.

369. kán. — 1. §. A klerikusok naponta foglalkozzanak Isten ígéjének olvasásával és a fölötte való elmélkedéssel, hogy Krisztus hűséges és figyelmes hallgatóivá s így az igehirdetés igazmondó szolgálivá váljanak; legyenek fáradhatatlanok az imádságban, a liturgikus ünneplésekben és különösen az Eucharisztia misztériuma iránti áhítatban; naponta vizsgálják meg a lelkiismeretüket és gyakran vegyék fel a bűnbánat szentségét; tiszteljék a Boldogságos mindenkor Szűz Máriát, Isten Anyját, és kérjék tőle annak kegyelmét, hogy az ő Fiához tudják alakítani magukat, s végezzék a maguk sajátjogú egyházának jámborsági gyakorlatait.

2. §. Értékeljék nagyra a lelki vezetést és megszabott időközönként a részleges jog előírásai szerint végezzenek lelkigyakorlatot.

370. kán. — A klerikusok különösen kötelezve vannak arra, hogy a római pápa, a pátriárka és az eparchiás püspök iránt tiszteletet és engedelmességet tanúsítsanak.

371. kán. — 1. §. A klerikusoknak a jog által megkívánt feltételek meglétében joguk van hozzá, hogy saját eparchiás püspöküktől valamely, az Egyház szolgálatára gyakorlandó hivatalt, szolgálatot vagy feladatot kapjanak.

2. §. A klerikusoknak el kell fogadniuk és hűségesen el kell látniuk minden hivatalt, szolgálatot vagy feladatot, amelyet az illetékes hatóság rájuk bízott, valahányszor ezt e hatóság megítélése szerint az Egyház szükségletei megkívánják.

3. §. Ahhoz viszont, hogy világi hivatást gyakorolhassanak, saját hierarchájuk engedélye szükséges.

372. kán. — 1. §. A klerikusok a szent rendekhez megkívánt képzés befejeztével se szűnjenek meg a szent tudományokkal foglalkozni, sőt igyekezzenek azokban mélyebb és naprakész ismereteket és gyakorlatot szerezni a saját hierarchájuk által jóváhagyott tanfolyamok útján.

2. §. Azokat az összejöveleteket is látogassák, amelyeket a hierarcha alkalmasnak ítélt a szent tudományok és a lelkipásztorkodás előmozdítása céljából.

3. §. A profán tudományokban— különösen azokban, amelyek szorosabban összefüggnek a szent tudományokkal — szintén ne hanyagolják el a művelt emberekhez illő ismeretek megszerzését.

373. kán. — A mennyek országa miatt választott és a papság számára annyira megfelelő celibátust mindenütt igen nagyra kell értékelni, ahogy az

egyetemes Egyház hagyománya is tartja; ugyanígy tiszteletben kell tartani a házasságban élő klerikusok állapotát, amelyet a korai Egyház és a keleti egyházak évszázados gyakorlata szentesített.

374. kán. — A nőtlen és a házasságban élő klerikusoknak a tisztaság erényével kell tündökölniük; a részleges jog feladata megállapítani az e cél elérésére alkalmazandó megfelelő eszközöket.

375. kán. — Családi életvitelükben és gyermekeik nevelésében a házasságban élő klerikusok mutassanak kitűnő példát a többi krisztushívőnek.

376. kán. — A dicséretes közös életet a nőtlen klerikusok között lehetőség szerint támogassák, hogy lelki és szellemi életük ápolásában kölcsönösen segítsék egymást és megfelelőbben tudjanak együttműködni szolgálatukban.

377. kán. — Minden klerikus köteles végezni a zsolozsmát a maga sajátjogú egyházának részleges joga szerint.

378. kán. — A klerikusok gyakran mutassák be az Isteni Liturgiát a részleges jog szabályai szerint, különösen vasárnap és a parancsolt ünnepeken; sőt igencsak ajánlatos a naponta történő bemutatása.

379. kán. — A klerikusok bármely sajátjogú egyházhoz tartozó testvéreikkel a szeretet kötelékében egyesülve mindnyájan tartsanak össze egy célra, tudniillik Krisztus Testének építésére, és ezért bármilyen állapotúak, még ha különböző hivatalokat látnak is el, működjenek együtt egymással és kölcsönösen segítsék egymást.

380. kán. — Minden klerikusnak legyen gondja arra, hogy előmozdítsa a szent szolgálatokra és a megszentelt élet intézményeiben való életre szóló hivatásokat, nemcsak az igehirdetéssel, a hitoktatással és más megfelelő eszközökkel, hanem elsősorban élete és szolgálata tanúságtételével.

381. kán. — 1. §. A klerikusok apostoli buzgóságtól égve mindenkinek szolgáljanak például a jótékonyágban és a vendégszeretetben, különösen a betegek, a szenvedők, az üldöztetést szenvedők, a száműzöttek és a menekültek iránt.

2. §. A klerikusok, hacsak megfelelő akadály nem tartja vissza őket, az Egyház lelki javaiból elsősorban Isten ígéje és a szentségek segítségét kötelesek nyújtani azoknak a krisztushívőknek, akik azokat megfelelően kérik, kellően fel vannak készülve és a jog nem tiltja el őket a szentségek felvételétől.

3. §. A klerikusok ismerjék el és támogassák a világiak méltóságát és saját szerepét, amellyel az Egyház küldetésében bírnak, különösen úgy, hogy

méltányolják a világiak sokféle karizmáját, továbbá hogy az ő szakértelmüket és tapasztalatukat az Egyház javára fordítják, különösképpen a jog által előírányzott módokon.

382. kán. — A klerikusok teljességgel tartózkodjanak mindattól, ami a részleges jog pontosabban meghatározott szabályai szerint nem illik az állapotukhoz, és kerüljék azt is, ami idegen tőle.

383. kán. — A klerikusok, bár szükséges, hogy a többi polgárhoz hasonlóan polgári és politikai jogokkal bírjanak, mégis:

1. tilos olyan közhivatalt vállalniuk, amely a világi hatalom gyakorlásában való részvétellel jár;

2. mivel a katonai szolgálat kevésbé illik a klerikusi állapothoz, csak hierarchájuk engedélyével jelentkezzenek rá önként;

3. éljenek azokkal a mentességekkel, amelyeket a klerikusi állapottól idegen feladatok és világi közhivatalok gyakorlása, továbbá a katonai szolgálat alól a világi törvények, megállapodások vagy jogszokások a javukra megadnak.

384. kán. — 1. §. A klerikusok mindenki kiengesztelődésének szolgálaként Krisztus szeretetében igyekezzenek előmozdítani az igazságosságon alapuló békét, egységet és egyetértést az igazságos békét és egyetértést az emberek között.

2. §. A politikai pártokban és a szakszervezetek vezetésében ne vállaljanak tevékeny részt, hacsak az eparchiás püspök, illetve ha a részleges jog ezt írja elő, a pátriárka vagy más hatóság megítélése szerint az Egyház jogainak védelme vagy a közjó előmozdítása ezt meg nem kívánja.

385. kán. — 1. §. A klerikusok Krisztus szegénységének lelkületével eltelve törekedjenek arra, hogy életük egyszerűségével a lelki javak tanúi legyenek a világ előtt és a földi javakat lelki ítélőképességük révén szánják helyes használatra; azokat a javakat pedig, amelyeket egyházi hivataluk, szolgálatuk vagy feladatuk gyakorlása alkalmából szereznek, miután fedezték belőlük tisztos megélhetésüket és állapotbeli kötelezettségeik teljesítését, osszák meg és fordítsák az apostolkodás és a jótékonyág cselekedeteire.

2. §. A klerikusoknak tilos személyesen vagy mások útján, akár a maguk, akár a mások javára üzleti tevékenységet vagy kereskedést folytatniuk, hacsak nem a maguk sajátjogú egyházának részleges joga által meghatározott egyházi hatóság vagy az Apostoli Szentszék engedélyével.

3. §. A klerikusnak még saját javai terhére sem szabad kezességet vállalnia, csak saját eparchiás püspöke, illetve adott esetben a nagyobb előjáró megkérdezésével.

386. kán. — 1. §. A klerikusok, bár nincs helybenlakással járó hivataluk, mégse távozzanak el eparchiájukból a részleges jog által meghatározandó jelentős időre a helyi hierarcha legalább vélelmezett engedélye nélkül.

2. §. A saját eparchiáján kívül tartózkodó klerikus a helyi eparchiás püspöknek van alávetve mindabban, ami az illető klerikus állapotbeli kötelezettségeire vonatkozik; ha nemcsak rövid ideig kíván ott tartózkodni, haladéktalanul értesítse a helyi hierarchát.

387. kán. — A klerikusok öltözetét illetően tartsák meg a részleges jogot.

388. kán. — A klerikusok a rájuk ruházott méltóságokhoz kapcsolódó jogokkal és jelvénnyel nem élhetnek azokon a helyeken kívül, ahol az a hatóság gyakorolja a hatalmát, amely a méltóságot megadta vagy e méltóság megadásával minden kifogás nélkül írásban beleegyezett, hacsak nem a méltóságot adó hatóságot kísérik, illetve képviselik, vagy be nem szerezték a helyi hierarcha beleegyezését.

389. kán. — A klerikusok törekedjenek elkerülni mindenféle vitát; ám ha mégis valami vita támadt közöttük, terjesszék az Egyház fóruma elé, és ugyanez történéjk lehetőség szerint a klerikusok és más krisztushívők vitái esetén is.

390. kán. — 1. §. A klerikusoknak joguk van a megfelelő megélhetéshez és ezért ahhoz, hogy a rájuk bízott hivatal vagy feladat ellátásáért megfelelő díjazásban részesüljenek, amellyel a házasságban élő klerikusok esetén gondoskodni kell családjuk megélhetéséről is, hacsak másként már nem gondoskodtak róluk eléggé.

2. §. Ugyanígy joguk van hozzá, hogy biztosítsák nekik és — ha házasságban élnek — családjuknak a megfelelő nyugdíjat és társadalombiztosítást, továbbá az egészségügyi ellátást; ahhoz, hogy ez a jog érvényesülhessen, a klerikusok kötelesek a maguk részéről az 1021. kán. 2. §-ában említett intézmény javára a részleges jog szabályai szerint hozzájárulást nyújtani.

391. kán. — A klerikusoknak szabadságában áll az 578. kán. 3. §-ának fenntartásával másokkal társulni a klerikususi állapotnak megfelelő célok elérése érdekében; ezt a megfelelést azonban az eparchiás püspök illetékes hitelesen megítélni.

392. kán. — A klerikusoknak joguk van a részleges jog által meghatározandó kötelező éves szabadsághoz.

393. kán. — A klerikusoknak, bármilyen állapotúak, legyen szívügye az összes egyház gondja, és ezért mutatkozzanak készségesnek a szolgálatra mindenütt, ahol csak sürget a szükség, különösen pedig akkor, ha saját

eparchiás püspökük vagy előjárójuk engedi vagy buzdítja őket, hogy szolgálatukat missziókban vagy klerikushiányban szenvedő területeken gyakorolják.

IV. fejezet

A klerikusi állapot elvesztése

394. kán. — Az érvényesen felvett felszentelés sohasem válik érvénytelenné; a klerikus mégis elveszíti a klerikusi állapotot:

1. a felszentelés érvénytelenségét kimondó bírói ítélettel vagy közigazgatási határozattal;

2. a letételt tartalmazó, törvényesen kiszabott büntetéssel;

3. az Apostoli Szentszék, illetve a 397. kán. szabályai szerint a pátriárka leiratával; ezt a leiratot azonban diakónusoknak csak súlyos okból, áldozópapoknak pedig csak igen súlyos okból adja meg az Apostoli Szentszék, illetve adhatja meg megengedetten a pátriárka.

395. kán. — Az a klerikus, aki a jog szabályai szerint elveszti a klerikusi állapotot, ezzel együtt elveszti a klerikusi állapottal járó jogokat is, és már nem vonatkoznak rá a klerikusi állapot kötelezettségei sem, fenntartva azonban a 396. kán.-t; tilos gyakorolnia a rendi hatalmat, fenntartva a 725. kán.-t és a 735. kán. 2. §-át; magánál a jognál fogva meg lesz fosztva minden hivatalától, szolgálatától, feladatától és bármilyen megbízotti hatalmától.

396. kán. — Azon esetek kivételével, amelyekben kimondták a felszentelés érvénytelenségét, a klerikusi állapot elvesztése nem jár együtt a nőtlenség kötelezettsége alóli felmentéssel, amelyet egyedül a római pápa adhat meg.

397. kán. — A pátriárka a pátriárkai egyház püspöki szinódusának, vagy ha a késedelem veszéllyel jár, az állandó szinódusnak a beleegyezésével megadhatja a klerikusi állapot elvesztését azoknak a saját pátriárkai egyháza területének határain belül lakóhellyel vagy pótlakóhellyel bíró klerikusoknak, akik nincsenek nőtlenségre kötelezve, vagy ha kötelezve vannak, e kötelezettségük alól nem kérnek felmentést; egyéb esetekben az ügyet terjesszék az Apostoli Szentszék elé.

398. kán. — Azt, aki az Apostoli Szentszék leiratával veszítette el klerikusi állapotát, csak az Apostoli Szentszék veheti fel újra a klerikusok közé; azt viszont, aki a pátriárkától nyerte el a klerikusi állapot megszűnését, a pátriárka is újra felveheti a klerikusok közé.

XI.cím
A VILÁGIAK

399. kán. — A világi név alatt e törvénykönyvben azok a krisztushívők értendőek, akik sajátosan és különösen világi jellegűek, s akik a világban élve vesznek részt az Egyház küldetésében és sem a szent rendben nincsenek, sem pedig a szerzetesi állapotba nem nyertek besorolást.

400. kán. — A világiak azokon a jogokon és kötelezettségeken kívül, amelyek minden krisztushívő számára közősek, és azokon kívül, amelyeket más kánonok megállapítanak, ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bírnak, mint amelyeket e cím kánonjai felsorolnak.

401. kán. — A világiak feladata elsősorban, hogy saját hivatásuk alapján a világi dolgokat intézve és Isten szándéka szerint irányítva Isten országát keressék, s így magán-, családi és politikai-társadalmi életükben Krisztus tanúi legyenek és megjelenítsék őt mások előtt, küzdjenek az igazságos törvényekért a társadalomban, és a hit, a remény és a szeretet fényével világítva kovászként járuljanak hozzá a világ megszenteléséhez.

402. kán. — A világiaknak joguk van hozzá, hogy a földi ország ügyeiben elismerjék számukra azt a szabadságot, amely minden polgárt megillet; ezzel a szabadsággal élve azonban gondoskodjanak róla, hogy cselekedeteiket az evangélium szelleme hassa át, figyeljenek az egyházi tanítóhivatal által előadott tanításra, óvakodjanak azonban attól, hogy véleményalkotás tárgyát képező kérdésekben a saját véleményüket az Egyház tanításaként adják elő.

403. kán. — 1. §. Fenntartva a jogot és kötelezettséget, hogy saját rítusukat mindenütt megőrizték, a világiaknak joguk van tevékenyen részt venni bármelyik sajátjogú egyház liturgikus ünneplésein a liturgikus könyvek előírásai szerint.

2. §. Ha az Egyház szükségletei vagy valódi haszna azt indokolja és a szent szolgálatra rendelt személyek hiányában a szent szolgálatra rendelt személyek egyes feladatait a világiakra is rá lehet bízni a jog szabályai szerint.

404. kán. — 1. §. A gyermekkortól kezdve nyújtandó hitoktatáson kívül a világiaknak joguk és köteleességük, hogy a Krisztus által kinyilatkoztatott és az Egyház hiteles tanítóhivatala által előadott tanításról mindegyikük szellemi adottságaihoz és helyzetéhez mért ismereteket szerezzenek nem-

csak azért, hogy e tanítás szerint élhessenek, hanem azért is, hogy azt maguk is képesek legyenek hirdetni és szükség esetén megvédeni.

2. §. Joguk van ahhoz is, hogy a szent tudományokban megszerezzék azt a teljesebb tudást, amelyet az egyházi egyetemeken, fakultásokon vagy a vallási tudományok intézeteiben tanítanak, azáltal, hogy ott látogatják az előadásokat és akadémiai fokozatokat szereznek.

3. §. Ugyanígy a szükséges alkalmasságra vonatkozó előírások megtartásával képesek rá, hogy az illetékes egyházi hatóságtól megbízást kapjanak a szent tudományok oktatására.

405. kán. — A világiak is gondosan foglalkozzanak a liturgikus, teológiai, lelki és fegyelmi örökséggel, mégpedig úgy, hogy törekedjenek a kölcsönös jóindulatra és megbecsülésre, továbbá az egységes cselekvésre a különböző sajátjogú egyházak világi hívei között, és a rítusok különbözősége ne ártson azon társadalom közjává, amelyben élnek, hanem inkább napról napra járuljon hozzá ehhez a közjóhoz.

406. kán. — A világiak a 14. kán.-ban említett kötelezettségük tudatában tudják meg, hogy az különösen olyan körülmények között sürgető, amelyekben az emberek az evangéliumot csakis általuk hallhatják és Krisztust csakis általuk ismerhetik meg.

407. kán. — Azok a világiak, akik házas állapotban élnek, saját hivatásuk szerint különösen kötelesek a házasság és a család révén Isten népének épülésén munkálkodni.

408. kán. — 1. §. A megfelelő tudásban, tapasztalatban és tisztességben kiváló világiak alkalmasak rá, hogy az egyházi hatóságok szakértőként vagy tanácsadóként hallgassák meg őket akár egyenként, akár mint különböző — például parókiái, eparchiai, pátriárkai — tanácsok és gyűlések tagjait.

2. §. Az olyan egyházi feladatokon kívül, amelyek gyakorlását a közös jog megengedi a világiaknak, az illetékes hatóság más feladatokra is alkalmazhatja őket, azok kivételével, amelyekhez a szent rend szükséges vagy amelyektől az adott sajátjogú egyház részleges joga a világiakat kifejezetten eltiltja.

3. §. Az egyházi feladat gyakorlásával kapcsolatban a világiak teljesen az egyházi hatóságnak vannak alárendelve.

409. kán. — 1. §. Azok a világiak, akiket tartósan vagy ideiglenesen az Egyház különleges szolgálatára osztanak be, kötelesek a feladatuk kellő ellátásához megkívánt megfelelő képzettség megszerzésére és e feladat lelkiismeretes, buzgó és gondos ellátására.

2. §. Joguk van a helyzetükhöz mért megfelelő díjazáshoz, amelyből — a világi jog előírásait is megtartva — illően gondoskodni tudnak a maguk és családjuk szükségleteiről; s ugyanígy joguk van hozzá, hogy biztosítsák nekik és családjuknak a megfelelő nyugdíjat és társadalombiztosítást, továbbá az egészségügyi ellátást.

XII. cím

A MONASZTIKUS SZERZETESEK ÉS A TÖBBI
SZERZETES, VALAMINT A MEGSZENTELT ÉLET MÁS
INTÉZMÉNYEINEK TAGJAI

I. fejezet

A monasztikus szerzetesek és a többi szerzetes

I. cikkely

Általános kánonok

410. kán. — A szerzetesi állapot tartós közös életmód az Egyház által jóváhagyott valamely intézményben, amelynek révén a krisztushívők a Szentlélek cselekvése alapján Krisztust, a szentség mesterét és példáját szorosabban követve új és különös címen szentelődnek meg az engedelmesség, a tisztaság és a szegénység nyilvános fogadalma által, amelyeket törvényes előjárójuk alatt a szabályzat előírásai szerint kell megtartaniuk, lemondanak a világról és teljesen a szeretet tökéletességének elérésére szentelik magukat Isten országának szolgálatában az Egyház építéséért és a világ üdvösségéért, mint a mennyei dicsőséget előre hirdető jelek.

411. kán. — A szerzetesi állapotot mindenkinek támogatnia kell és elő kell mozdítania.

1. A szerzetesek függése az eparchiás püspöktől, a pátriárkától és az Apostoli Szentszéktől

412. kán. — 1. §. Az összes szerzetes a római pápának mint legfőbb előjárójának van alárendelve, akinek kötelesek engedelmeskedni az engedelmességi fogadalom alapján is.

2. §. Hogy az intézmények javáról és az apostoli tevékenység szükségleteiről jobban gondoskodják, a római pápa az egyetemes Egyház fölötti primátusa alapján a közérdekre tekintettel kiveheti a megszentelt élet intézményeit az eparchiás püspök kormányzata alól és egyedül magának vagy más egyházi hatóságnak rendelheti alá.

413. kán. — Belső kormányzatukat és szerzetesi fegyelmiüket illetően a szerzetes intézmények — hacsak a jog másként nem rendelkezik —, ha pápai jogúak, közvetlenül és kizárólag az Apostoli Szentszéknek vannak alárendelve; ha viszont pátriárkai vagy eparchiai jogúak, közvetlenül a pátriárkának vagy az eparchiás püspöknek vannak alárendelve, fenntartva a 418. kán. 2. §-át.

414. kán. — 1. §. Az eparchiai jogú monastorokat és kongregációkat illetően az eparchiás püspök illetékes arra, hogy:

1. jóváhagyja a monastorok tipikonjait és a kongregációk szabályzatait és a rajtuk a jog szabályai szerint elvégzett változtatásokat megerősítse, kivéve azokat, amelyeket a felsőbb hatóság hagyott jóvá;

2. e tipikonok vagy szabályzatok alól a szerzetes előljárók hatalmát meghaladó és tőle törvényesen kért felmentést különleges esetekben és alkalmanként megadja;

3. meglátogassa a monastorokat — még a függőket is —, továbbá a kongregációk egyes házait a saját területén, valahányszor kánoni látogatását végzi ott, vagy valahányszor megítélése szerint ezt valóban különleges okok indokolják.

2. §. Ezek a jogok a pátriárkát azon pátriárkai jogú rendekkel és kongregációkkal kapcsolatban illetik meg, amelyeknek az általa vezetett egyház területének határain belül van a székházuk; egyébként ugyanezek a jogok az összes nem eparchiai jogú renddel, továbbá monastorral és kongregációval kapcsolatban egyedül az Apostoli Szentszéknek illetik meg.

3. §. Ha egy eparchiai jogú kongregáció más eparchiákban is elterjed, magában a szabályzatban semmit sem lehet érvényesen módosítani, csak azon eparchia eparchiás püspökének beleegyezésével, amelyben a székház található, megkérdezve azonban azon eparchiás püspököket, akiknek az eparchiáiban a többi ház található.

415. kán. — 1. §. Az összes szerzetes a helyi hierarcha hatalmának van alávetve mindabban, ami az istentisztelet nyilvános végzésével, Isten ígéje népnek való hirdetésével, a krisztushívók, különösen a gyermekek vallásos és erkölcsi nevelésével, a hitoktatással és a liturgikus képzéssel, a klerikusi állapot méltóságával, továbbá az apostoli tevékenységre vonatkozó különféle munkákkal kapcsolatos.

2. §. Az eparchiás püspöknek joga és kötelessége, hogy a rendek és kongregációk monastorait és házait, amelyek a saját területén fekszenek, mindezen dolgok tekintetében látogassa, valahányszor kánoni látogatását végzi ott, vagy valahányszor megítélése szerint ezt súlyos okok indokolják.

3. §. Az eparchiás püspök csakis az illetékes előljárók beleegyezésével bízhatja rá szerzetesekre az apostolkodás műveit vagy az eparchia saját fel-

adatait, fenntartva a közös jogot és megőrizve az intézmények szerzetesi fegyelmét, sajátos jellegét és különleges célját.

4. §. Azokat a szerzeteseket, akik házukon kívül követtek el bűncselekményt és akiket saját elöljárójuk a helyi hierarcha előzetes figyelmeztetése ellenére nem büntet meg, ez utóbbi akkor is megbüntetheti, ha törvényesen távoztak házukból és oda már visszatértek.

416. kán. — A pátriárkák, továbbá a helyi hierarchák — meghatározott időközönként és valahányszor ezt megfelelőnek tartják — támogassák a szerzetes elöljárókkal közös összejöveleket, hogy eszmecserét folytatva egyetértésben járjanak el a tagok által végzett apostolkodás művei érdekében.

417. kán. — Ha a pátriárkai vagy pápai jogú intézmények házaiba vagy azok templomaiba visszaélések férkőztek be, és az elöljáró a helyi hierarcha figyelmeztetése ellenére elmulasztott megfelelő ellenlépésről gondoskodni, ez a helyi hierarcha köteles az ügyet azonnal azon hatóság elé terjeszteni, amelynek az illető intézmény közvetlenül alá van vetve.

2. A szerzetes intézmények elöljárói és tagjai

418. kán. — 1. §. Nagyobb elöljárók a monasztikus konfederáció elnöke, a sajátjogú monostor elöljárója, a rend vagy kongregáció általános elöljárója, a tartományi elöljáró, ezek helyettesei és mások, akik a tartományfőnökökhöz hasonló hatalommal bírnak, s ugyanígy azok, akik az említettek hiányában ideiglenes jelleggel törvényesen követik őket hivatalukban.

2. §. A monasztikus szerzetesek és a többi szerzetes elöljárója alatt nem értendő a helyi hierarcha, sem a pátriárka, fenntartva azokat a kánonokat, amelyek a pátriárkának vagy a helyi hierarchának hatalmat adnak fölöttük.

419. kán. — 1. §. A monasztikus konfederáció elnökének, a nem konfederált sajátjogú monostor elöljárójának és a rend vagy kongregáció általános elöljárójának legalább minden ötödik évben jelentést kell küldenie az általa vezetett intézmény állapotáról annak a hatóságnak, amelynek közvetlenül alá van rendelve, az e hatóság által megállapított formula szerint.

2. §. Az eparchiai vagy pátriárkai jogú intézmények elöljárói a jelentés másolatát küldjék meg az Apostoli Szentszéknek is.

420. kán. — 1. §. A monostor tipikonja, illetve a rend vagy kongregáció szabályzata által a vizitatori feladatra kijelölt nagyobb elöljárók az ezekben meghatározott időközönként az összes nekik alárendelt házat személyesen vagy — ha törvényesen akadályozva vannak — mások útján látogassák.

2. §. A tagok legyenek bizalommal a vizitátor iránt, törvényes kérdéseire kötelesek válaszolni az igazság szerint a szeretetben; senkinek sem szabad pedig a tagokat ettől a kötelességüktől bármely módon eltéríteni, sem a látogatás célját más módon akadályozni.

3. §. A helyi hierarchának az összes szerzetesházat meg kell látogatnia, ha a látogatásra jogilag illetékes nagyobb előljáró öt éven belül nem látogatta meg őket és meglátogatásukat a helyi hierarcha figyelmeztetése ellenére elmulasztotta.

421. kán. — Az előljárók súlyosan kötelesek gondoskodni róla, hogy a rájuk bízott tagok a tipikon vagy saját szabályzatuk szerint éljék az életüket; az előljárók példájukkal és buzdításukkal támogassák a tagokat a szerzetesi állapot céljának elérésében, megfelelően járuljanak hozzá személyi szükségleteik kielégítéséhez, a betegeket gondosan ápolják és látogassák, feddjék meg a nyugtalanokat, vigasztalják a csüggedőket, legyenek türelmesek mindenki iránt.

422. kán. — 1. §. Az előljáróknak legyen a tipikon vagy a szabályzat előírásai szerint létrehozott állandó tanácsa, amelynek munkáját hivataluk gyakorlása során igénybe is kell venniük; a jog által előírt esetekben kötelesek kikérni ennek beleegyezését vagy tanácsát a 934. kán. szabályai szerint.

2. §. A részleges jog határozza meg, hogy azokban a házakban, amelyekben hatnál kevesebb tag él, kell-e tanácsnak lennie vagy sem.

423. kán. — A törvényesen létrehozott monostor, monasztikus konfederáció, rend és kongregáció, valamint ezek tartományai és házai magánál a jognál fogva jogi személyek; az anyagi javak szerzésére, birtoklására, kezelésére és elidegenítésére való képességüket azonban a tipikon vagy a szabályzat kizárhatja vagy korlátozhatja.

424. kán. — A tipikonban vagy a szabályzatban állapítsanak meg szabályokat a javak használatáról és kezeléséről saját szegénységük elősegítése, kifejezése és védelme érdekében.

425. kán. — A szerzetes intézmények anyagi javait az 1007—1054. kán. szabályozza, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

426. kán. — Minden egyes szerzetesnek, az előljáróknak ugyanúgy, mint alárendeltjeiknek nemcsak az általuk tett fogadalmakat kell hűségesen és a maguk teljességében megtartaniuk, hanem életüket is a tipikon vagy a szabályzat szerint kell élniük az alapító szándékát és célkitűzéseit hűségesen megtartva, és így kell törekedniük állapotuk tökéletességére.

427. kán. — Minden egyes szerzetest kötelezik a közös jognak a klerikusokra vonatkozó előírásai, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

428. kán. — A szerzetes intézménybe az örökfogadalmas tag mint klerikus a diakónussá szenteléssel, egy valamelyik eparchiába már besorolt klerikus esetében pedig az örökfogadalom-tétellel nyer besorolást.

429. kán. — A szerzeteseknek az előjáróikhoz, továbbá a helyi hierarchához, a pátriárkához, a római pápa követéhez és az Apostoli Szent-székhöz küldött leveleibe, s ugyanígy azokba a levelekbe, amelyeket ők ezektől kapnak, nem lehet betekinteni.

430. kán. — A szerzetesekre nem szabad méltóságok vagy hivatalok pusztán tiszteletbeli címeit ráruházni, hacsak a tipikon vagy a szabályzat engedélyével nem a nagyobb előjárók olyan hivatalainak címeiről van szó, amelyeket a szerzetesek már gyakoroltak.

431. kán. — 1. §. A szerzetest saját nagyobb előjárójának írásbeli belegezése nélkül nem lehet az első fogadalomtételtől kezdve saját intézményén kívül méltóságra vagy hivatalra emelni azok kivételével, amelyeket a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által végzett választás útján töltenek be, és a 89. kán. 2. §-ának fenntartásával; a feladat megszűnte után azonban vissza kell térnie a monostorba, rendbe vagy kongregációba.

2. §. Az a szerzetes, aki pátriárka, püspök vagy exarcha lesz:

1. kötve marad fogadalmi által és fogadalomtételének egyéb kötelezettségei továbbra is terhelik, azokat kivéve, amelyekről maga józanul úgy ítéli, hogy méltóságával nem egyeztethetők össze; saját monostorában, rendjében vagy kongregációjában nem bír aktív és passzív szavazati joggal; az előjárók hatalma alól ki van véve és engedelmisségi fogadalma alapján egyedül a római pápának marad alávetve;

2. aki azonban a feladat megszűnte után — fenntartva egyébként a 62. és a 211. kán.-t — visszatér a monostorba, rendbe vagy kongregációba, aktív és passzív szavazati joggal bírhat, ha ezt a tipikon vagy a szabályzat megengedi.

3. §. Az a szerzetes, aki pátriárka, püspök vagy exarcha lesz:

1. ha fogadalomtétele révén javak tulajdonszerzési képességét elvesztette, a neki jutó javak fölött használati, haszonélvezeti és kezelési joggal rendelkezik; a tulajdont pedig a pátriárka, az eparchiás püspök vagy az exarcha szerzi meg a pátriárkai egyháznak, az eparchiának vagy az exarchátusnak; a többiek a monostornak vagy a rendnek;

2. ha a fogadalomtétel révén vagyonának tulajdonjogát nem vesztette el, azt a vagyont illetően, amely az övé volt, visszanyeri a használat, a ha-

szonélvezet és a kezelés jogát; amihez pedig ezután jut hozzá, azt teljesen magának szerzi;

3. azokról a javokról, amelyekhez nem személyére való tekintettel jut hozzá, mindkét esetben a felajánlók szándéka szerint kell rendelkeznie.

432. kán. — A függő monostornak, bármely sajátjogú egyház szerzetes intézménye házának vagy tartományának, a latin egyházat is ideértve, amely az Apostoli Szentszék beleegyezésével egy másik sajátjogú egyházba nyer besorolást, ennek az egyháznak a jogát kell megtartania, fenntartva a tipikon vagy a szabályzat azon előírásait, amelyek az illető intézmény belső kormányzatára vonatkoznak, és az Apostoli Szentszék által adományozott kiváltságokat.

II. cikkely

A monostorok

433. kán. — 1. §. Monostornak nevezzük azt a szerzetesházat, amelyben a tagok az evangéliumi tökéletességre törekszenek a monasztikus élet szabályainak és hagyományainak megtartásával.

2. §. Sajátjogú monostor az, amely nem függ más monostortól és az illetékes hatóság által jóváhagyott saját tipikonja szerint működik.

434. kán. — A monostor pápai jogú, ha az Apostoli Szentszék hozta létre vagy határozatával ilyennek ismerte el; pátriárkai jogú, ha sztauropég; eparchiai jogú, ha az eparchiás püspök hozta létre és az Apostoli Szentsektől nem nyert jóváhagyó határozatot.

1. A monostorok létrehozása és megszüntetése

435. kán. — 1. §. Sajátjogú monostor létrehozása az eparchiás püspök joga, a pátriárkai egyház területének határai között a pátriárka megkérdezésével, vagy egyéb esetben az Apostoli Szentszék megkérdezésével.

2. §. A sztauropég monostor létrehozása a pátriárkának van fenntartva.

436. kán. — 1. §. Bármely sajátjogú monostornak lehetnek függő monostorai, amelyek közül egyesek filiális monostorok, ha maga a létrehozó aktus alapján vagy a tipikon szerint hozott határozat alapján törekedhetnek a sajátjogú monostori állapotra, mások kisegítő monostorok.

2. §. Függő monostor érvényes létrehozásához annak a hatóságnak az írásbeli beleegyezése szükséges, amelynek a sajátjogú monostor alá van vet-

ve, és annak a helynek az eparchiás püspökéé, ahol ezt a monostort létrehozzák.

437. kán. — 1. §. A monostor létrehozásának engedélye — még a függő is — magában foglalja a jogot templom birtoklására és a szent szolgálatok végzésére, s ugyanígy a tipikon szabályai szerint a monostorra jellemző jámbor cselekedetek gyakorlására, fenntartva a törvényesen hozzáfűzött záradékokat.

2. §. Iskola, vendégház vagy hasonló, a monostortól különálló épület felépítéséhez és megnyitásához minden monostor számára szükséges az eparchiás püspök írásbeli beleegyezése.

3. §. A monostor más célra fordításához ugyanazokra a formaságokra van szükség, mint a létrehozásához, hacsak nem olyan más célra fordításról van szó, amely csak a belső kormányzatot és a szerzetesi fegyelmet érinti.

438. kán. — 1. §. A pátriárka joga az általa vezetett egyház területének határain belül a sajátjogú monostor vagy az eparchiai jogú filiális monostor vagy a sztauropég monostor megszüntetése súlyos okból, az állandó szinodus beleegyezésével és az eparchiás püspök kérésére vagy megkérdezésével, ha a monostor eparchiai jogú, valamint a monostor és a konfederáció elnökének megkérdezésével, ha a monostor konfederált, fenntartva a felfüggesztő hatályú felfolyamodás jogát a római pápához.

2. §. A többi sajátjogú monostort vagy filiális monostort egyedül az Apostoli Szentszék szüntetheti meg.

3. §. A kisegítő monostort azon monostor elöljárója által kiadott határozattal lehet megszüntetni, amelytől függ, a tipikon szabályai szerint és az eparchiás püspök beleegyezésével.

4. §. A megszüntetett sajátjogú monostor vagyona, ha konfederált volt, a konfederációra száll; egyébként az eparchiára, vagy ha sztauropég volt, a pátriárkai egyházra; a megszüntetett függő monostor vagyona viszont a sajátjogú monostorra száll; a megszüntetett pápai jogú monostor vagyonáról pedig az Apostoli Szentszéknek van fenntartva a rendelkezés joga, minden esetben megtartva a felajánlók szándékát.

439. kán. — 1. §. Ugyanazon eparchia több, az eparchiás püspöknek alávetett sajátjogú monostora konfederációt alakíthat az illető eparchiás püspök írásbeli beleegyezésével, s az ő joga a konfederáció szabályzatának jóváhagyása is.

2. §. A pátriárkai egyház területének határai között fekvő, különböző eparchiához tartozó sajátjogú vagy sztauropég monostorok közötti konfederációt az érdekelt eparchiás püspökök megkérdezésével és a pátriárka beleegyezésével lehet alakítani, s neki van fenntartva a konfederáció szabályzatának jóváhagyása is.

3. §. Egyéb esetben a konfederáció megalakítása ügyében forduljanak az Apostoli Szentszékhez.

440. kán. — 1. §. A nem konfederált sajátjogú monostor hozzákapcsolása és a konfederált monostornak a konfederációról való leválasztása ugyancsak a 439. kán.-ban említett hatóságnak van fenntartva.

2. §. A pátriárkai egyház területének határai közötti konfederációt azonban csak a pátriárka szüntetheti meg a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével, az érdekelt eparchiás püspököket és a konfederáció elnökét megkérdezve, s fenntartva a felfüggesztő hatályú felfolyamodás jogát a római pápához; az egyéb konfederáció megszüntetése a római pápának van fenntartva.

3. §. A megszüntetett konfederációhoz tartozó javak fölötti rendelkezés annak a hatóságnak van fenntartva, amely a konfederációt megszüntette, megtartva a feljárnók szándékát; a pátriárka ez esetben az állandó szinódus beleegyezésére szorul.

2. A monostorok előjárói, sinaxisai és ökonómusai

441. kán. — 1. §. A monostorokban az előjárók és a sinaxisok a közös jog és a tipikon által meghatározott hatalommal bírnak.

2. §. Az előjárók a sajátjogú monostorokban kormányzati hatalommal bírnak, amennyiben ezt a jog vagy az a hatóság, amelynek alá vannak vetve, kifejezetten megengedi nekik, fenntartva a 979. kán.-t.

3. §. A konfederáció elnökének hatalmát mindazon kívül, amit a közös jog meghatároz, az illető konfederáció szabályzatában kell meghatározni.

442. kán. — A sajátjogú monostor tipikonjának fenntartásával, ha az többet kíván meg ahhoz, hogy valaki alkalmas legyen a sajátjogú monostor előjárói hivatalának vállalására, szükséges, hogy az illető örökfogadalmat tett, legalább tíz éve fogadalmas és negyven évnél idősebb legyen.

443. kán. — 1. §. A sajátjogú monostor előjáróját a tipikon szabályai szerint összehívott sinaxison választják meg a 947—960. kán.-ok megtartásával, és fenntartva az eparchiás püspök jogát, hogy a választó sinaxison személyesen vagy más útján elnököljön.

2. §. A konfederált sajátjogú monostor előjárójának megválasztása során azonban a választó sinaxison személyesen vagy más útján az illető konfederáció elnöke elnököl.

444. kán. — 1. §. A sajátjogú monostor előjárói hivatalát határozatlan időre töltik be, hacsak a tipikon mást nem tartalmaz.

2. §. Hacsak a tipikon másként nem rendelkezik, a függő monostorok előjáróit a sajátjogú monostor előjárója nevezi filiális monostor esetében a tanácsa beleegyezésével, kiegészítő monostor esetében viszont az illető tanács megkérdezésével annyi időre, amennyit maga a tipikon meghatároz.

3. §. Azok az előjárók pedig, akik betöltötték hetvenötödik életévüket, illetve akik betegség vagy más súlyos ok miatt kevésbé alkalmassá váltak hivataluk betöltésére, nyújtsák be a hivatalról való lemondásukat a szinaxisnak, amelynek feladata joga, hogy azt elfogadja.

445. kán. — A választó szinaxis tagjai igyekezzenek olyanokat választani, akiket a hivatalra valóban méltónak és alkalmasnak ismernek el az Úrban, tartózkodva minden visszaéléstől, különösen a korteskedéstől akár maguk, akár mások érdekében.

446. kán. — Az előjáró saját monostorában lakjék helyben, és onnan csak a tipikon szabályai szerint távozzék el.

447. kán. — 1. §. Az anyagi javak kezelésére legyen a monostorban ökonómus, aki hivatalát az előjáró irányítása alatt lássa el.

2. §. A sajátjogú monostor előjárója ne viselje egyszersem az illető monostor ökonómusi hivatalát; a függő monostor ökonómusi hivatala azonban, bár jobb, ha el van választva az előjáró hivatalától, azzal mégis összeegyeztethető, ha a szükség úgy kívánja.

3. §. Az ökonómust a sajátjogú monostor előjárója nevezi ki tanácsának beleegyezésével, hacsak a tipikon mást nem tartalmaz.

3. A sajátjogú monostorba való felvétel és a noviciátus

448. kán. — Ahhoz, hogy valakit felvegyenek egy sajátjogú monostorba, szükséges, hogy a helyes szándék vezesse, legyen alkalmas a monasztikus életvitelre és a jog által megállapított semmilyen akadály ne tartsa vissza.

449. kán. — A jelöltnek, mielőtt felvennék a noviciátusba, a tipikonban meghatározott időtartamig a monostorban kell élnie egy kipróbált tag külön felügyelete alatt.

450. kán. — A tipikon előírásainak fenntartásával, ha azok többet kívánnak meg, nem vehetők fel érvényesen a noviciátusba:

1. a nem katolikusok;
2. akik kánoni büntetésekkel vannak büntetve, kivéve az 1426. kán. 1. §-ában említett büntetéseket;
3. azok, akiket súlyos büntetés fenyeget egy olyan bűncselekmény miatt, amellyel törvényesen megvádolták őket;

4. akik még nem töltötték be tizennyolcadik életévüket, hacsak nem olyan monostorról van szó, amelyben van ideiglenes fogadalomtétel, ez esetben elegendő a tizenhetedik életév;

5. akik a monostorba erőszak, súlyos félelem vagy megfélemlítés hatására lépnek be, vagy akiket az előjáró ugyanilyen módon befolyásolva vesz fel;

6. a házastársak a házasság ideje alatt;

7. akiket szerzetesi fogadalomtétel köteleke köt vagy valamely más szent kötelek a megszentelt élet egy intézményében, hacsak nem törvényes átlépésről van szó.

451. kán. — Senkit sem lehet megengedetten felvenni egy másik sajátjogú egyház monostorának noviciátusába az Apostoli Szentszék engedélye nélkül, hacsak nem olyan jelölről van szó, aki a maga egyháza 432. kán.-ban említett függő monostorának van szánva.

452. kán. — 1. §. Az eparchiába besorolt klerikusokat csak saját eparchiás püspökük megkérdezésével lehet megengedetten felvenni a noviciátusba; de nem lehet őket megengedetten felvenni, ha az eparchiás püspök azon az alapon ellenkezik, hogy távozásuk a lelkek súlyos kárához vezet, amelyet másként a legkevésbé sem lehet elhárítani, vagy ha olyanokról van szó, akiket ugyan a monostorban a szent rendek felvételére szántak, a jog által megállapított valamilyen akadály azonban visszatartja őket.

2. §. Ugyanígy nem lehet megengedetten felvenni a monostorba olyan szülőket, akiknek a munkája szükséges gyermekeik táplálásához és neveléséhez, illetve olyan gyermekeket, akiknek támogatniuk kell súlyos szükségben levő apjukat vagy anyjukat, nagyapjukat vagy nagyanyjukat, hacsak a monostor másként nem gondoskodik a dolgról.

453. kán. — 1. §. A noviciátusba való felvétel a sajátjogú monostor előjárójának joga tanácsának megkérdezésével.

2. §. Az előjárónak a megfelelő eszközök felhasználásával meg kell győződnie róla, hogy a jelölt alkalmas és teljesen szabadon választja a monasztikus állapotot.

3. §. A jelöltek által benyújtandó okiratokkal, továbbá a jó erkölcsükről és alkalmasságukról összegyűjtendő különféle igazolásokkal kapcsolatban tartsák meg a tipikon előírásait.

454. kán. — A tipikonban meg kell határozni a szabályokat a hozománnyal kapcsolatban, amelyet a jelölteknek szükség esetén adniuk kell és amelyet a helyi hierarcha különös felügyelete alatt kell kezelni, továbbá arról, hogy a teljes hozományt — a már beérett hasznok nélkül — vissza kell szolgáltatni annak, aki bármely okból kilép a monostorból.

455. kán. — A noviciátus a monasztikus öltözék felvételétől vagy a tipikonban előírt más módon kezdődik.

456. kán. — 1. §. A sajátjogú monostornak lehetnek saját novíciusai, akik ebben a monostorban egy megfelelő tag vezetése alatt bevezetést nyernek a monasztikus életbe.

2. §. A noviciátust ahhoz, hogy érvényes legyen, magában a sajátjogú monostorban vagy az előjárónak a tanácsa megkérdezésével hozott döntése alapján ugyanazon konfederáció más sajátjogú monostorában kell leltölteni.

3. §. Ha pedig valamely konfederált vagy nem konfederált sajátjogú monostor nem képes teljesíteni a novíciusok képzéséről szóló előírásokat, az előjáró köteles a novíciusokat egy másik monostorba küldeni, amelyben ezeket az előírásokat lelkiismeretesen megtartják.

457. kán. — 1. §. A noviciátusnak ahhoz, hogy érvényes legyen, folyamatosan három teljes évig kell tartania; az olyan monostorokban viszont, amelyekben az örökfogadalom-tételt ideiglenes fogadalomtétel előzi meg, elegendő egy noviciátusi év is.

2. §. A noviciátus minden évében a három hónapnál rövidebb, akár folytonos, akár megszakított távollét nem érinti az érvényességet, a hiányzó időt azonban, ha meghaladja a tizenöt napot, pótolni kell.

3. §. A noviciátus ne haladja meg a három évet, a 461. kán. 2. §-ának fenntartásával.

458. kán. — 1. §. A novíciusok képzését a tipikon szabályai szerint egy olyan tag mint novíciusmester vezetésére kell bízni, aki józan belátásban, szeretetben, jámborságban, tudásban és a monasztikus élet megtartásában kiváló, s legalább tíz éve fogadalmas.

2. §. A tipikonban határozzák meg e mester jogait és kötelezettségeit, különösen a novíciusok képzésének módjára, továbbá a szinaxissal és a monostor előjárójával való kapcsolattartásra vonatkozólag.

459. kán. — 1. §. A noviciátus ideje alatt folyton arra kell törekedni, hogy a novícius lelkét a mester vezetésével a tipikon tanulmányozása, a jámbor elmélkedések és a folytonos imádság révén, mindannak elsajátításával, ami a fogadalmakra és az erényekre vonatkozik, s a megfelelő gyakorlatokkal képessé tegyék a hibák kiirtására, az indulatok megfékezésére, az erények elnyerésére.

2. §. A noviciátus ideje alatt a novíciusokat ne küldjék ki monostoron kívüli munkákra, és ne foglalkozzanak rendszeres irodalmi, tudományos vagy művészeti tanulmányokkal.

460. kán. — A novícius semmilyen módon nem mondhat le érvényesen a javairól és nem is vállalhat kötelezettséget rájuk, fenntartva a 467. kán. 1. §-át.

461. kán. — 1. §. A novícius szabadon elhagyhatja a sajátjogú monostort, illetve az előjáró vagy a szinaxis a tipikon szerint megfelelő okból elbocsáthatja.

2. §. A noviciátus leteltével a novíciust, ha alkalmasnak tartják, bocsássák fogadalomtételre, egyébként bocsássák el; ha pedig kétséges az alkalmassága, a noviciátus idejét a tipikon szabályai szerint meg lehet hosszabbítani, egy évnél azonban nem hosszabb időre.

4. A felszentelés, vagyis a monasztikus fogadalomtétel

462. kán. — 1. §. A monasztikus állapot végleges vállalására az örökfogadalom-tétellel kerül sor, amely magában foglalja az engedelmesség, a tisztaság és a szegénység három fogadalmát.

2. §. A fogadalom letétele során tartásuk meg a tipikon és a liturgikus könyvek előírásait.

463. kán. — A monasztikus fogadalomtétel különböző fokait illetően a monostor tipikonját kell követni, fenntartva a közös jog szerinti fogadalomtétel jogerejét.

464. kán. — A monasztikus örökfogadalom-tétel érvényességéhez szükséges, hogy:

1. a jelöltnek érvényesen letöltött noviciátusa legyen;
2. a novíciust sajátjogú monostorának előjárója a tanácsa beleegyezésével bocsássa fogadalomtételre, továbbá hogy az illető előjáró személyesen vagy más útján fogadja el a fogadalomtételt;
3. a fogadalmat kifejezetten és erőszak, súlyos félelem vagy megtévesztés nélkül tegyék le;
4. a fogadalomtétel érvényességéhez a tipikonban megkívánt egyéb követelményeket is tartásuk meg.

465. kán. — A közös jogban az ideiglenes fogadalomtételről előírtak érvényesek azokra a monostorokra is, amelyekben az ilyen fogadalomtétel a tipikon szerint megelőzi az örökfogadalom-tételt.

466. kán. — A monasztikus örökfogadalom-tétel a fogadalommal elmentés cselekményeket érvénytelenné teszi, ha e cselekmények érvénytelenné válhatnak.

467. kán. — 1. §. A monasztikus örökfogadalom-tételre jelöltnek a fogadalomtétel előtti hatvan napon belül le kell mondania minden ténylegesen bírt vagyonáról a fogadalomtétel bekövetkeztének feltételével annak a javára, akinek akarja; az ez idő előtt tett lemondás magánál a jognál fogva semmis.

2. §. A fogadalomtétel megtörténte után azonnal tegyenek meg mindent, ami ahhoz szükséges, hogy a lemondás a világi jog szerint is hatályos legyen.

468. kán. — 1. §. Mindazokat a világi javakat, amelyekhez a tag az örökfogadalom-tétel után bármely címen hozzájut, a monostor szerzi meg.

2. §. Azokért az adósságokért és kötelezettségekért, amelyeket a tag az örökfogadalom-tétel után az előljáró engedélyével vállalt, a monostornak kell felelnie; ha viszont az előljáró engedélye nélkül vállalta őket, magának a tagnak kell felelnie értük.

3. §. Érvényes marad azonban, hogy az ellen, akinek a megkötött szerződésből vagyoni előnye származott, mindig indítható kereset.

469. kán. — Az örökfogadalom-tétel megtörténtével a tag magánál a jognál fogva elveszít minden hivatalt, amivel csak bír, továbbá saját eparchiáját, és teljes joggal a monostor tagjává válik.

470. kán. — Az örökfogadalom-tételről szóló okiratot, amelyet maga a tag és az, aki a fogadalomtételt — akár megbízás alapján is — elfogadta, aláírt, őrizték meg a monostor levéltárában; az illető sajátjogú monostor előjárójának erről mielőbb értesítenie kell azt a parókuszt, akinél a tag keresztségét bejegyezték.

5. A tagok képzése és a monasztikus fegyelem

471. kán. — 1. §. A tagok képzésének módját a tipikonban úgy határozzák meg, hogy állandóan bátorítsák őket az életszentség teljesebb elérésére, továbbá hogy szellemi adottságaik kibontakozzanak a szent tudomány tanulmányozásával és az emberi műveltség elsajátításával a kor szükségleteinek megfelelően, és így alkalmasabbá váljanak azon művészetek és munkák gyakorlására, amelyeket a monostor törvényesen elvállal.

2. §. Az olyan monasztikus szerzetesek képzésének, akiket a szent rendek felvételére szánnak, ezenkívül a 330. kán.-ban említett klerikusképzési szabályzat szerint kell történnie magában a monostorban, ha az a 340. kán. 1. §-ának szabályai szerint létrehozott tanulmányi központtal bír, vagy egy kipróbált előljáró vezetése alatt valamely szemináriumban vagy az egyházi hatóság által jóváhagyott felsőoktatási intézményben.

472. kán. — A sajátjogú monostor elöljárója a tipikon szabályai szerint adhat örökfogadalmas tagjainak felszentelési elbocsátó levelet; e levelet azon hely eparchiás püspökének kell megküldeni, ahol a monostor — akár a függő is — található, vagy ha sztauropég monostorról van szó, a pátriárka által kijelölt püspöknek.

473. kán. — 1. §. Minden egyes monostorban naponta végezzék a zsolozsmát a tipikon és a törvényes jogszokások szabályai szerint; ugyanígy minden nap mutassák be az Isteni Liturgiát is azok kivételével, amelyeket a liturgikus könyvek előírásai kivételnek tekintenek.

2. §. A monostorok elöljárói gondoskodjanak róla, hogy a tipikon szabályai szerint minden tag:

1. ha nincs törvényesen akadályozva, naponta vegyen részt a zsolozsmán és — valahányszor bemutatják — az Isteni Liturgián, fordítson időt az isteni dolgok fölötti szemlélődésre, és foglalkozzon gondosan más jámborsági gyakorlatokkal;

2. szabadon és gyakran járulhasson lelkiatyjához és gyóntatójához;

3. évente néhány napon át végezzenek lelkigyakorlatot.

474. kán. — 1. §. A monostorok tagjai a tipikon szabályai szerint gyakran vegyék fel a bűnbánat szentségét.

2. §. A tipikon fenntartásával, amennyiben az a meghatározott gyóntatóknál való gyónást javasolja, a bűnbánat szentségét a monostor összes tagja bármely paptól felveheti, aki felhatalmazással rendelkezik e szentség kiszolgáltatására, fenntartva a monasztikus fegyelmet.

475. kán. — 1. §. Minden egyes monostorban a tagok számának megfelelően több lelkiatyát és gyóntatót jelöljön ki maga a monostor elöljárója, ha az illető monostor olyan monasztikus szerzetesapjairól van szó, akik felhatalmazással rendelkeznek a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására, egyébként viszont a helyi hierarcha a sajátjogú monostor elöljárójának meghallgatásával, akinek előzetesen meg kell kérdeznie az érdekelt közöséget.

2. §. Az olyan monostorok számára, amelyekben nincsenek monasztikus szerzetesapok, a helyi hierarcha ugyanígy jelöljön ki egy papot, akinek a feladata, hogy a monostorban rendszeresen bemutassa az Isteni Liturgiát és hirdesse Isten ígését, a 612. kán. 2. §-ának fenntartásával.

476. kán. — A monostor tagjai mind a monostoron belül, mind azon kívül viseljék a saját tipikonjuk által előírt monasztikus öltözéket.

477. kán. — 1. §. A monostorban tartsák meg a klauzúrát a tipikonban előírt módon, fenntartva az elöljáró jogát arra, hogy alkalmanként és súlyos

okból a klauzúra alatti részekre más nemű személyeket is beengedjen azokon kívül, akik a tipikon szerint beléphetnek a klauzúrába.

2. §. A monostor klauzúra alatti részeit nyilvánvaló módon jelöljék meg.

3. §. A klauzúra határainak pontos előírása vagy megfelelő okból való megváltoztatása tanácsának beleegyezésével és az eparchiás püspök értesítésével a sajátjogú monostor elöljárójának joga.

478. kán. — A monostor elöljárója megengedheti, hogy a tagok a tipikonban meghatározott ideig a monostoron kívül éljenek; az egy évet meghaladó távolléthez azonban, hacsak nem tanulmányok céljából vagy betegség miatt jön közbe, annak a hatóságnak az engedélye szükséges, amelynek a monostor alá van vetve.

479. kán. — Ha a helyi hierarcha megítélése szerint a nép hitoktatásához a monostorok segítsége szükséges, azt saját templomaiban személyesen vagy mások útján az illető hierarcha által felkért minden elöljárónak kell látnia.

480. kán. — A monostor templomában nem lehet parókiát létrehozni és monasztikus szerzeteseket sem lehet parókusnak kinevezni a pátriárka beleegyezése nélkül az általa vezetett egyház területének határain belül, egyéb esetben pedig az Apostoli Szentszék egyetértése nélkül.

6. A remeték

481. kán. — A remete egy sajátjogú monostor olyan tagja, aki magát teljesen a mennyei dolgok fölötti szemlélődésnek adja át, továbbá teljesen elkülönül az emberektől és a világtól.

482. kán. — A remete életforma törvényes megkezdéséhez szükséges, hogy a tag előbb elnyerje azon sajátjogú monostor elöljárójának tanácsa beleegyezésével megadott engedélyét, amelyhez tartozik, és hogy az örökfogadalom-tételtől számított legalább hat éven át előbb a monostorban éljen.

483. kán. — A helyet, ahol a remete él, a monostor elöljárója jelölje ki, amely legyen a világtól és a monostor többi részétől különleges módon elkülönült; ha viszont a hely a monostor falain kívül található, ezenkívül az eparchiás püspök írásbeli beleegyezése is szükséges.

484. kán. — A remete a monostor elöljárójától függ, és kötelezik a monasztikus szerzetesekre vonatkozó kánonok és a monostor tipikonja, amennyiben összeegyeztethetők a remete életformával.

485. kán. — A sajátjogú monostor elöljárója a tanácsa beleegyezésével megfelelő okból véget vethet a remete életformának, akár a remete akarata ellenére is.

7. A sztauropég monostor

486. kán. — 1. §. A pátriárka súlyos okból, az eparchiás püspök megkérdezésével és az állandó szinódus beleegyezésével egy sajátjogú monostornak magával a létrehozó aktussal megadhatja a sztauropég monostori jogállást.

2. §. A sztauropég monostor közvetlenül a pátriárkának van alávetve úgy, hogy a monostorral, az oda besorolt tagokkal, továbbá az éjjel-nappal a monostorban élő személyekkel kapcsolatban egyedül ő bír azokkal a jogokkal és kötelezettségekkel, amelyekkel egyébként az eparchiás püspök; a monostorhoz beosztott többi személy viszont a pátriárkának csak a maga feladatát vagy hivatalát illetően van közvetlenül és kizárólagosan alárendelve.

8. A más monostorba való átlépés

487. kán. — 1. §. A tag nem léphet át egy sajátjogú monostorból ugyanazon konföderáció egy másik monostorába a konföderáció elnökének írásbeli beleegyezése nélkül.

2. §. Egy nem konföderált monostorból egy másik, ugyanazon hatóság alávetett monostorba való átlépéshez e hatóság beleegyezése szükséges; ha viszont a monostor, amelybe az átlépés történik, egy másik hatóságnak van alávetve, ennek a hatóságnak az beleegyezése is szükséges.

3. §. A pátriárka, az eparchiás püspök és a konföderáció elnöke ezt a beleegyezést csak azon monostor elöljárójának megkérdezésével adhatja meg, amelybe az átlépés történik.

4. §. Egy másik sajátjogú egyház monostorába való átlépés érvényességéhez ezenkívül az Apostoli Szentszék beleegyezése szükséges.

5. §. Az átlépést az új sajátjogú monostor elöljárója engedélyezi a szinaxis beleegyezésével.

488. kán. — 1. §. Aki ugyanazon konföderáció egy másik monostorába lép át, sem a noviciátust nem végzi el, sem új fogadalmat nem tesz, és az átlépés napjától elveszti a korábbi monostorban őt megillető jogokat és mentesül ottani kötelezettségeitől, vállalja e másik jogait és kötelezettségeit, és ha klerikus, ebbe nyer besorolást mint klerikus.

2. §. Aki egy sajátjogú monostorból egy más konfederációhoz vagy semmilyenhez sem tartozó másik sajátjogú monostorba lép át, a noviciátus letöltése és a fogadalomtétel kötelezettségével kapcsolatban annak a monostornak a tipikonját tartsa meg, amelybe az átlépés történik; ha azonban a tipikon nem rendelkezik erről a dolgról, sem a noviciátust nem végzi el, sem új fogadalmat nem tesz, az átlépés pedig attól a naptól lép hatályba, amelyen az átlépés történik, hacsak a monostor előljárója nem kívánja meg tőle, hogy valamennyi — egy évet meg nem haladó — időt próbaidő gyanánt töltsön el a monostorban; a próbaidő letelte után vagy tartósan sorolja be őt az új monostorba az előljáró tanácsa vagy a szinaxis beleegyezésével, vagy térjen vissza korábbi monostorába.

3. §. Egy sajátjogú monostorból egy rendbe vagy kongregációba való átlépés során megfelelő alkalmazással az 544. és 545. kán.-t kell megtartani.

4. §. Az a sajátjogú monostor, amelyből a tag kilép, megtartja azokat a javakat, amelyeket az illető tag révén már megszerzett; ami a hozományt illeti, az a már megszerzett hasznokat kivéve azt a monostort illeti, amelybe az átlépés történik.

9. Az exklauztráció és a monostorból való kilépés

489. kán. — 1. §. Egy sajátjogú monostorból való exklauztrációra az engedélyt csakis egy örökfogadalmas tagnak adhatja meg magának a tagnak a kérelmére az a hatóság, amelynek a monostor alá van vetve, meghallgatva a sajátjogú monostor előljáróját annak tanácsával együtt.

2. §. Az eparchiás püspök ezt az engedélyt csakis három évre adhatja meg.

490. kán. — A sajátjogú monostor előljárójának a tanácsa beleegyezésével előadott kérelmére az a hatóság, amelynek a monostor alá van vetve, súlyos okból, a méltányosság és a szeretet megőrzésével elrendelheti az exklauztrációt.

491. kán. — Az exklauztrált tag kötve marad fogadalmi által és fogadalomtételének egyéb kötelezettségei, amelyek összeegyeztethetők állapotával, továbbra is terhelik; a monasztikus öltözéket le kell vetnie; az exklauztráció ideje alatt nem bír aktív és passzív szavazati joggal; saját monostorának előljárója helyett tartózkodási helye eparchiás püspökének van alárendelve az engedelmességi fogadalom alapján is.

492. kán. — 1. §. Örökfogadalmas tag a monostorból való kilépésre és a világi életbe való visszatérésre csakis az Úr előtt megfontolt legsúlyosabb okokból kérjen engedélyt; kérelmét terjessze a sajátjogú monostor előljáró-

ja elé, aki azt saját és tanácsa véleményével együtt küldje meg az Apostoli Szentszéknek.

2. §. Az efféle engedély az Apostoli Szentszéknek van fenntartva.

493. kán. — 1. §. A monostorból való kilépésre és a világi életbe való visszatérésre törvényesen megadott és a taggal közölt engedély, hacsak a közlés aktusa során maga a tag nem utasította el, magánál a jognál fogva együtt jár a fogadalmak, továbbá a fogadalomtételből keletkezett összes kötelezettség alóli felmentéssel, de nem a szent renddel kapcsolatos kötelezettségek alóliakkal, ha a tag a szent rendben van.

2. §. Ha a tagot, aki kilépett a monostorból és visszatért a világi életbe, ismét befogadják a monostorba, megismétli a noviciátust és a fogadalomtételt, mintha sohasem adta volna magát szerzetesi életre.

494. kán. — 1. §. Az örökfogadalmas és a szent rendben levő monasztikus szerzetes, ha engedélyt kapott a monostorból való kilépésre és a világi életbe való visszatérésre, nem gyakorolhatja a szent rendeket, amíg nem talál egy őt jóindulatúan befogadó eparchiás püspökre.

2. §. Az eparchiás püspök befogadhatja őt akár feltétel nélkül, akár öt évnyi próbaidőre; az első esetben a monasztikus szerzetes magánál a jognál fogva az eparchiába besoroltta válik, a másik esetben viszont csak az öt évnyi idő elteltével lesz azzá, hacsak korábban kifejezetten nem bocsátották el.

495. kán. — Ha a fogadalom letétele után egy tag törvénytelenül elhagyta a monostort, haladéktalanul vissza kell térnie a monostorba; az előjáróknak gondosan kell keresniük, és ha valódi bűnbánattól megindítva visszatér, vissza kell fogadniuk; egyébként viszont a jog szabályai szerint büntessék meg, sőt akár bocsássák is el.

496. kán. — 1. §. Aki az ideiglenes fogadalomtétel ideje alatt súlyos okból ki akar lépni a monostorból és vissza akar térni a világi életbe, kérelmét terjessze a sajátjogú monostor előjárója elé.

2. §. Az előjáró ezt a kérelmet saját és tanácsa véleményével együtt küldje meg az eparchiás püspöknek, akinek a joga — még ha pápai jogú monostorokról van is szó — ez esetben az engedélyt megadni a monostorból való kilépésre és a világi életbe való visszatérésre, hacsak a részleges jog ezt a pátriárkai egyház területének határai között fekvő monostorokra nézve nem a pátriárkának tartja fenn.

10. A monasztikus szerzetesek elbocsátása

497. kán. — 1. §. Magánál a jognál fogva elbocsátottnak kell tartani a monostorból azt a tagot, aki:

1. nyilvánosan elvetette a katolikus hitet;
2. házasságot kötött vagy azt akár csak a világi jog szerint is megkísérelte.

2. §. Ezekben az esetekben a sajátjogú monostor előljárója a tanácsa megkérdezésével a bizonyítékok összegyűjtése után haladéktalanul bocsásson ki nyilatkozatot erről a tényről, hogy jogilag nyilvánvaló legyen az elbocsátás, és mielőbb értesítse a dologról azt a hatóságot, amelynek a monostor közvetlenül alá van vetve.

498. kán. — 1. §. Azt a tagot, aki fenyegető és igen súlyos külső botrányt vagy a monostorral szembeni kárt okoz, az előljáró a tanácsa beleegyezésével azonnal kiutasíthatja a monostorból, monasztikus öltözékének azonnali levetésével.

2. §. A sajátjogú monostor előljárója adott esetben gondoskodik róla, hogy az elbocsátási eljárást a jog szabályai szerint indítsák meg, vagy terjessze ez ügyet az elé a hatóság elé, amelynek a monostor alá van vetve.

3. §. A monostorból kiutasított szent rendben levő tagnak tilos a szent rend gyakorlása, hacsak az a hatóság, amelynek a monostor alá van vetve, másként nem dönt.

499. kán. — Az ideiglenes fogadalomtétel ideje alatt a tagot a sajátjogú monostor előljárója a tanácsa beleegyezésével az 552. kán. 2. és 3. §-ai szerint bocsáthatja el, az elbocsátást azonban annak érvényességéhez meg kell erősítenie az eparchiás püspöknek, vagy ha a részleges jog a pátriárkai egyház területének határai között fekvő monostorokra nézve ezt írja elő, a pátriárkának.

500. kán. — 1. §. Örökfogadalmas tag elbocsátására a 497. kán. fenntartásával a monasztikus konföderáció elnöke vagy a nem konfederált sajátjogú monostor előljárója illetékes, mindkettő a tanácsa beleegyezésével, amelynek ez esetben az elnök előljáróval együtt legalább öt tagból kell állnia az érvényességhez úgy, hogy ha hiányoznak vagy távol vannak a rendes tanácsosok, a tipikon vagy a konföderáció szabályzatának előírásai szerint másokat hívjanak meg; a szavazásnak pedig titkosnak kell lennie.

2. §. Az elbocsátásról való érvényes döntéshez más, a tipikonban esetleg előírt feltételeken kívül szükséges, hogy:

1. az elbocsátás okai súlyosak, vétkesek és jogilag bizonyítottak legyenek a megjavulás hiányával együtt;

2. az elbocsátást előzze meg, hacsak az elbocsátás ügyének természete ezt ki nem zárja, két hiábavaló, az elbocsátással való formális fenyegetéssel egybekötött figyelmeztetés;

3. az elbocsátás okait a tag előtt írásban tárják fel, megadva neki a lehetőséget az egyes figyelmeztetések után a teljes védekezésre;

4. teljen el az utolsó figyelmeztetéstől a tipikonban előírt hasznos időtartam.

3. §. A tag írásban adott válaszait csatolják azokhoz az iratokhoz, amelyek az 1. §-ban említett személyekhez fel kell terjeszteni.

4. §. Az elbocsátó határozatot nem lehet végrehajtani, csak ha az a hatóság is jóváhagyta, amelynek a monostor alá van vetve.

501. kán. — 1. §. Az elbocsátó határozatot mielőbb közölgék az érdekelt taggal.

2. §. A tag pedig az elbocsátó határozat ellen tizenöt napon belül felfüggesztő hatállyal felfolyamodást terjeszthet be, illetve kérheti — hacsak az elbocsátó határozatot nem az Apostoli Szentszék erősítette meg —, hogy az ügyet bírói úton tárgyalják.

3. §. Az elbocsátó határozat elleni felfolyamodásról az Apostoli Szentszék, vagy ha olyan tagról van szó, akinek lakóhelye a pátriárkai egyház területének határain belül van, a pátriárka dönt.

4. §. Ha viszont az ügyet bírói úton kell tárgyalni, arról annak a hatóságnak a közvetlen felsőbb bírósága dönt, amely az elbocsátó határozatot megerősítette; az elöljáró pedig, aki a határozatot hozta, az ügyben összegyűjtött iratokat adja át ennek a bíróságnak és az eljárást a büntetőperekéről szóló kánonok szerint folytassák le a fellebbezés kizárásával.

502. kán. — A törvényes elbocsátás által — a 497. kán.-ban említett elbocsátás kizárásával — magánál a jognál fogva megszűnik a monasztikus fogadalomtételből származó összes kötelék, továbbá kötelezettség, és ha a tag a szent rendben van, a 494. kán.-t kell megtartani.

503. kán. — 1. §. Aki a monostorból törvényesen kilép vagy onnan törvényesen el lett bocsátva, semmit sem követelhet attól vissza a benne végzett bármilyen munkája címén.

2. §. A monostor mégis tartsa meg a méltányosságot és a szeretetet a belőle kiváló tag irányában.

III. cikkely

A rendek és a kongregációk

504. kán. — 1. §. A rend az illetékes egyházi hatóság által létrehozott olyan társaság, amelyben a tagok, bár nem monasztikus szerzetesek, fogadalmat tesznek, amely a monasztikus fogadalomtétellel azonos elbírálás alá esik.

2. §. A kongregáció az illetékes egyházi hatóság által létrehozott olyan társaság, amelyben a tagok fogadalmat tesznek az engedelmesség, a tisztaság és a szegénység három nyilvános fogadalmával, ez azonban nem esik azonos elbírálás alá a monasztikus fogadalomtétellel, hanem saját erővel bír a jog szabályai szerint.

505. kán. — 1. §. A rend pápai jogú, ha az Apostoli Szentszék hozta létre vagy határozatával ilyennek ismerte el; pátriárkai jogú pedig, ha a pátriárka hozta létre és az Apostoli Szentszéktől nem nyert jóváhagyó határozatot.

2. §. A kongregáció:

1. pápai jogú, ha az Apostoli Szentszék hozta létre vagy határozatával ilyennek ismerte el;

2. pátriárkai jogú, ha a pátriárka hozta létre vagy határozatával ilyennek ismerte el és az Apostoli Szentszéktől nem nyert jóváhagyó határozatot;

3. eparchiai jogú, ha az eparchiás püspök hozta létre és az Apostoli Szentszéktől nem nyert jóváhagyó határozatot.

3. §. A rend vagy a kongregáció klerikusi, ha az alapító által akart cél, illetve szándék szerint vagy a törvényes jogszokás alapján áldozópapok vezetése alatt áll, a szent rendekre jellemző szolgálatokat vállalja és az egyházi hatóság ilyennek ismeri el.

1. Rend, kongregáció, tartomány és ház létrehozása és megszüntetése

506. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök csak kongregációkat hozhat létre; ezeket azonban csakis az Apostoli Szentszék megkérdezésével, és ezenkívül a pátriárkai egyház területének határain belül csakis a pátriárka megkérdezésével hozza létre.

2. §. A pátriárka rendeket és kongregációkat is létrehozhat az állandó szinódus beleegyezésével és az Apostoli Szentszék megkérdezésével.

3. §. A pátriárkai egyház területének határain belül az olyan eparchiai jogú kongregációt, amely e terület több eparchiájára kiterjed, a pátriárka határozata pátriárkai jogúvá teheti az érdekeltek megkérdezésével és az állandó szinódus beleegyezésével.

507. kán. — 1. §. A törvényesen létrehozott rendet, még a pátriárkai jogút is, akkor is, ha csak egy házból áll, csakis az Apostoli Szentszék szüntetheti meg, s szintén neki van fenntartva a rendelkezés joga a megszüntetett rend vagyonáról, megtartva a feljánlók szándékát.

2. §. A törvényesen létrehozott pátriárkai jogú vagy eparchiai jogú kongregációt, akkor is, ha csak egy házból áll, az Apostoli Szentszéken kívül megszüntetheti a pátriárka is az általa vezetett pátriárkai egyház területének határai között az érdekeltek megkérdezésével és az állandó szinódus, továbbá az Apostoli Szentszék beleegyezésével.

508. kán. — 1. §. A tartomány ugyanazon rend vagy kongregáció több házból álló részét jelöli, amelyet egy nagyobb előjáró közvetlenül irányít.

2. §. Egy rend vagy kongregáció tartományokra osztása, a tartományok egyesítése, körülhatárolásának módosítása vagy megszüntetése és újak létrehozása a rend vagy a kongregáció szabályzatában meghatározott hatóságra tartozik.

3. §. A megszüntetett tartomány vagyonáról való rendelkezés joga az igazságosság megőrzésével és a feljánlók szándékát megtartva, ha csak a szabályzat másként nem rendelkezik, az általános szinaxisra vagy szükség esetén az általános előjáróra tartozik a tanácsa beleegyezésével.

509. kán. — 1. §. A rend vagy a kongregáció házat csakis az eparchiás püspök írásbeli beleegyezésével hozhat létre érvényesen; ha pátriárkai jogú rend vagy kongregáció első házának létrehozásáról van szó valamely eparchiában, a pátriárkai egyház területének határai között a pátriárka, egyéb esetekben pedig az Apostoli Szentszék beleegyezése is szükséges.

2. §. A 437. kán.-ban mondottak érvényesek a rendek és a kongregációk házaira is.

510. kán. — Egy rend vagy kongregáció házat érvényesen csakis az eparchiás püspök megkérdezésével lehet megszüntetni; egy rend vagy kongregáció egyetlen házának megszüntetése viszont annak a hatóságnak van fenntartva, amelynek joga az 507. kán. szerint magának a rendnek vagy a kongregációnak a megszüntetése.

2. Az előjárók, a szinaxisok és az ökonómusok a rendekben és a kongregációkban

511. kán. — 1. §. A rendekben és a kongregációkban az előjárók és a szinaxisok azzal a hatalommal bírnak, amelyet a közös jog és a szabályzat meghatároz.

2. §. A pápai vagy pátriárkai jogú klerikusú rendekben és kongregációkban azonban az előjárók és a szinaxisok ezenkívül külső és belső fórumra

vonatkozó kormányzati hatalommal is bírnak a szabályzat előírásai szerint.

512. kán. — 1. §. Az általános szinaxist, amely a szabályzat előírásai szerint felsőbb hatóság, úgy alakítsák ki, hogy az egész rendet vagy kongregációt megjelenítve legyen a rend vagy a kongregáció egységének valódi jele a szeretetben.

2. §. Az általános szinaxisnak nemcsak a tartományok és a házak, hanem minden tag elküldheti kívánságait a szabályzatban meghatározott módon.

513. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy a tagokat érvényesen kinevezzék vagy megválasszák az előjárói hivatalra, a fogadalomtétel után a szabályzatban meghatározandó megfelelő időre van szükség, amelynek, ha nagyobb előjáróról van szó, az első fogadalomtételtől számított legalább tíz évnek kell lennie.

2. §. Ha általános előjáróról van szó, az érvényességhez ezenkívül szükséges, hogy harmincöt évesnél idősebb legyen.

514. kán. — 1. §. Az előjárókat meghatározott időre és megfelelő időtartamra nevezzék ki, hacsak az általános előjáróra nézve a szabályzat mást nem tartalmaz.

2. §. A meghatározott idő letelte előtt azonban elmozdíthatók hivatalukból vagy máshová helyezhetők át a szabályzatban meghatározott okokból és módon.

3. §. A szabályzatban megfelelő szabályokkal gondoskodjanak róla, hogy a tagok ne legyenek megszakítás nélkül hosszabb ideig előjárók.

515. kán. — 1. §. Az általános előjárót választással jelöljék ki a szabályzat előírásai szerint.

2. §. A többi előjárót a szabályzat előírásai szerint jelöljék ki, mégpedig úgy, hogy megválasztásuk esetén az illetékes nagyobb előjáró megerősítésére szoruljanak; ha pedig kinevezik őket, ezt megfelelő tanácskozás előzze meg.

3. §. A választások során gondosan tartsák meg a 947—960. kán.-t, továbbá a 445. kán.-t.

516. kán. — 1. §. A rendekben és a kongregációkban a világi javak kezelésére legyenek ökonómusok: általános ökonómus, aki az egész rend vagy kongregáció javait kezeli, tartományi ökonómus, aki a tartományéit, helyi ökonómus, aki az egyes házakéit; ezek mind az előjáró irányítása alatt lássák el hivatalukat.

2. §. Az általános ökonómus és a tartományi ökonómus hivatalát a nagyobb előjáró maga nem töltheti be; a helyi ökonómus hivatala azonban,

bár jobb, ha el van választva az előljáró hivatalától, azzal mégis összeegyeztethető, ha a szükség úgy kívánja.

3. §. Ha az ökonómusok kinevezésének módjáról a szabályzat nem szól, azokat a nagyobb előljáró nevezze ki tanácsának beleegyezésével.

3. A rendekbe és a kongregációkba való felvétel, és a noviciátus

517. kán. — 1. §. Egy rendbe vagy kongregációba való érvényes felvételhez szükséges életkor a betöltött tizenhetedik év; a noviciátusba való felvétel többi követelményével kapcsolatban tartsák meg a 448., 450., 452. és 454. kán.-t.

2. §. Egy másik sajátjogú egyház szerzetes intézményének noviciátusába senkit sem lehet megengedetten felvenni az Apostoli Szentszék engedélye nélkül, hacsak nem olyan jelölről van szó, aki a maga egyháza 432. kán.-ban említett tartományának vagy házának van szánva.

518. kán. — A jelölt, mielőtt felvennék a noviciátusba, megfelelően készüljön fel egy kipróbált tag különös felügyelete alatt a szabályzat által meghatározott ideig és módon.

519. kán. — A jelöltek noviciátusba való felvételének joga a nagyobb előljárókat illeti a szabályzat előírásai szerint, megtartva a 453. kán. 2. és 3. §-át.

520. kán. — A noviciátus a szabályzat által előírt módon kezdődik.

521. kán. — A noviciátus székhelyének létrehozása, áthelyezése és megszüntetése az általános előljáró határozatával történik tanácsának beleegyezésével.

522. kán. — 1. §. A noviciátust, hogy érvényes legyen, abban a házban kell letölteni, amelyben a noviciátus székhelye van; különleges esetekben és kivételes módon az általános előljáró engedélye alapján tanácsának beleegyezésével a noviciátust le lehet tölteni ugyanazon rend vagy kongregáció más házában is egy kipróbált tag irányítása alatt, aki helyettesíti a noviciusmestert.

2. §. A nagyobb előljáró megengedheti, hogy noviciusok csoportja egy meghatározott időtartamig saját rendjének vagy kongregációjának egy őáltala megjelölt másik házában tartózkodjék.

523. kán. — 1. §. A noviciátus érvényességéhez szükséges, hogy egy teljes és folytonos évig tartson; a három hónapnál rövidebb, akár folytonos, akár megszakított távollét viszont nem érinti az érvényességet, a hiányzó

időt azonban, ha meghaladja a tizenöt napot, pótolni kell, még akkor is, ha az a novíciusképzés fejlesztését célzó apostoli gyakorlatokra volt szánva.

2. §. Ha a szabályzat a noviciátusra hosszabb időt ír elő, ez nem szükséges a fogadalomtétel érvényességéhez.

524. kán. — 1. §. A novíciusok képzését a szabályzat előírásai szerint egy olyan tag mint novíciusmester vezetésére kell bízni, aki józan belátásban, szeretetben, jámborságban, tudásban és a szerzetesi állapot megtartásában kiváló, legalább tíz éve fogadalmas, és ha klerikusi rendről vagy kongregációról van szó, az áldozópapi rendben van.

2. §. A novíciusmesternek szükség esetén adjanak munkatársakat, akik mindenben neki legyenek alávetve a noviciátus irányításával és a novíciusok képzésével kapcsolatban.

3. §. Egyedül a novíciusmester feladata, hogy gondoskodjék a novíciusok képzéséről, és egyedül őt illeti a noviciátus irányítása úgy, hogy senkinek sem szabad ezekbe bármilyen címen beavatkoznia, kivéve azokat az előljárókat, akiknek ezt a szabályzat megengedi, és a vizitátorokat; ami viszont az egész ház szerzetesi fegyelmét illeti, a novíciusmester, amint a novíciusok is, az előljárónak van alárendelve.

4. §. A novícius a novíciusmester és az előljárók hatalmának van alávetve és köteles nekik engedelmeskedni.

525. kán. — 1. §. A 459—461. kán. előírásai a rendekre és a kongregációkra is érvényesek.

2. §. Mielőtt ideiglenes fogadalmat tesz, a novíciusnak arra az egész időre, amely alatt ez a fogadalomtétel köti, le kell mondania ténylegesen bírt és később esetleg neki jutó vagyonáról annak a javára, akinek akarja, és szabadon rendelkeznie kell ennek használatáról és haszonélvezetéről.

4. A fogadalomtétel a rendekben és a kongregációkban

526. kán. — 1. §. Az ideiglenes fogadalmat az engedelmesség, a tisztaság és a szegénység három fogadalmával a szabályzatban meghatározott időre tegyék le.

2. §. Ezt a fogadalomtételt a szabályzat előírásai szerint többször is meg lehet újítani, mégpedig úgy, hogy összességében sohase tartson rövidebb ideig, mint három, vagy hosszabb ideig, mint hat év.

527. kán. — Az ideiglenes fogadalomtétel érvényességéhez szükséges, hogy:

1. a jelöltnek érvényesen letöltött noviciátusa legyen;

2. a novíciust illetékes elöljárója a szabályzat előírásai szerint tanácsának beleegyezésével bocsássa fogadalomtételre, továbbá hogy az illető elöljáró személyesen vagy más útján fogadja el a fogadalomtételt;

3. a fogadalmat kifejezetten és erőszak, súlyos félelem vagy megtévesztés nélkül tegyék le;

4. a fogadalomtétel érvényességéhez a szabályzatban megkívánt egyéb követelményeket is tartsák meg.

528. kán. — Az ideiglenes fogadalmas tag ugyanúgy köteles a szabályzat megtartására, mint az örökfogadalmas tag; nem bír aktív és passzív szavazati joggal, hacsak a szabályzat kifejezetten másként nem rendelkezik.

529. kán. — 1. §. Az ideiglenes fogadalomtétel a fogadalommal ellentétes cselekményeket tilossá teszi, de nem teszi érvénytelenné.

2. §. Ez a fogadalomtétel nem fosztja meg a tagot vagyonának tulajdonjogától, sem pedig más javak megszerzésének képességétől; a tagnak azonban nem szabad vagyonának tulajdonjogáról élők közötti ügylettel ingyenesen lemondania.

3. §. Amit viszont az örökfogadalmas tag saját iparkodásával, illetve a rendre vagy a kongregációra való tekintettel szerez, magának a rendnek vagy a kongregációnak szerzi meg; hacsak nem bizonyosul be törvényesen az ellenkezője, azt kell vélelmezni, hogy a tag a rendre vagy a kongregációra való tekintettel szerez.

4. §. Az 525. kán. 2. §-ában említett lemondást és rendelkezést az ideiglenes fogadalmas tag megváltoztathatja, de nem saját megítélése alapján, hanem a nagyobb elöljáró beleegyezésével, feltéve, hogy a változtatás a vagyon legalább jelentős részéről nem a rend vagy a kongregáció javára történik; a rendből vagy a kongregációból való kilépés által viszont az efféle lemondás és rendelkezés hatályát veszti.

5. §. Ha az ideiglenes fogadalmas tag adósságokat és kötelezettségeket vállalt, ezekért magának kell felelnie, hacsak az elöljáró engedélyével nem a rend vagy a kongregáció ügyében járt el.

6. §. Az ideiglenes fogadalom letételével magánál a jognál fogva megüresedik a fogadalmas minden hivatala.

530. kán. — A kongregációkban a tag legalább az örökfogadalomtétel előtt tegyen szabadon olyan végrendeletet, amely a világi jog szerint is érvényes.

531. kán. — Az örökfogadalomtétellel a tag véglegesen vállalja a szerzetesi állapotot, elveszti saját eparchiáját, és teljes joggal a rend vagy a kongregáció tagjává válik.

532. kán. — Az örökfogadalom-tétel érvényességéhez a 464. kán.-ban említett követelményeken túl szükséges, hogy azt ideiglenes fogadalomtétel előzze meg az 526. kán. szabályai szerint.

533. kán. — A rendekben az örökfogadalom-tétel a monasztikus örökfogadalom-tétellel egy megítélés alá esik, ezért érvényes rá a 466—468. kán.

534. kán. — A kongregációkban:

1. az örökfogadalom-tétel kánoni hatásai ugyanazok maradnak, mint amelyeket az 529. kán. meghatároz, hacsak a közös jog másként nem rendelkezik;

2. a nagyobb előljáró a tanácsa beleegyezésével az ezt kérő örökfogadalmas tagnak engedélyt adhat rá, hogy a józan belátás szabályainak fenntartásával lemondjon vagyonáról;

3. az általános szinaxis joga, hogy bevezesse a szabályzatba, ha megfelelőnek tűnik, a kötelező lemondást a tagok által szerzett vagy szerzendő vagyonról, erre azonban az örökfogadalom-tétel előtt nem kerülhet sor.

535. kán. — 1. §. Bármely fogadalom letétele során tartsák meg a szabályzat előírásait.

2. §. Az örökfogadalom-tételről szóló okiratot, amelyet maga a tag és az, aki a fogadalomtételt — akár megbízás alapján is — elfogadta, aláírt, őrizték meg a rend vagy a kongregáció levéltárában; ha örökfogadalom-tételről van szó, a nagyobb előljárónak erről mielőbb értesítenie kell azt a parókuszt, akinél a tag keresztségét bejegyezték.

5. A tagok képzése és a szerzetesi fegyelem a rendekben és a kongregációkban

536. kán. — 1. §. A tagok képzésének módját a 471. kán. 1. §-ának fenntartásával a szabályzat határozza meg.

2. §. Az olyan tagok képzésének, akiket a szent rendek felvételére szánanak, ezenkívül a 330. kán.-ban említett klerikusképzési szabályzat szerint kell történnie a rendnek vagy a kongregációnak az általános szinaxis vagy a nagyobb előljárók által a szabályzat előírásai szerint jóváhagyott tanulmányi központjában; ha viszont a 340. kán. 1. §-ának szabályai szerinti saját tanulmányi központ nem működik, a tagokat egy kipróbált előljáró vezetése alatt az egyházi hatóság által jóváhagyott más szemináriumban vagy felsőoktatási intézményben kell képezni.

537. kán. — 1. §. A nagyobb előljárók a szabályzat előírásai szerint adhatnak az örökfogadalmas tagoknak felszentelési elbocsátó levelet.

2. §. Az eparchiás püspök, akinek az elbocsátó levelet a nagyobb előjáró meg kell hogy küldje, annak a helynek az eparchiás püspöke, ahol a szentelendő lakóhelye van; vagy más püspök, ha az eparchiás püspök erre engedélyt adott, vagy ha más sajátjogú egyházhoz tartozik, mint a szentelendő, vagy ha távol van, végül ha az eparchiás püspöki szék üresedésben van és olyan személy kormányozza, aki nem felszentelt püspök; szükséges, hogy ezek a szentelő püspök előtt minden egyes esetben az eparchiai kúria hiteles okirata alapján nyilvánvalók legyenek.

538. kán. — 1. §. A rendek és a kongregációk minden egyes házában naponta végezzék a zsolozsmát a szabályzat és a törvényes jogszokások előírásai szerint.

2. §. A nagyobb előjárók gondoskodjanak róla, hogy a szabályzat előírásai szerint az összes tag teljesítse a 473. kán. 2. §-ának előírásait.

3. §. A rendek és a kongregációk tagjai gyakran vegyék fel a bűnbánat szentségét és tartsák meg a 474. kán. 2. §-át.

539. kán. — 1. §. Az előjárók gondoskodjanak róla, hogy a tagok számára megfelelő gyóntatók legyenek elérhetők.

2. §. A pápai vagy pátriárkai jogú klerikusi rendekben és kongregációkban a gyóntatókat a nagyobb előjáró jelölje ki a szabályzat előírásai szerint; egyéb esetben viszont a helyi hierarcha az előjáró meghallgatásával, akinek előzetesen meg kell kérdeznie az érdekelt közösséget.

540. kán. — A tagok öltözékét illetően a szabályzat előírásait kell követni, a saját házakon kívül pedig az eparchiás püspök szabályait is.

541. kán. — A klauzúrával kapcsolatos szabályokat az egyes rendek és kongregációk szabályzataiban a maguk jelleges szerint határozzák meg, fenntartva az előjárók jogát — akár a helyiekét is — arra, hogy alkalmanként és súlyos okból mást is megengedjenek.

542. kán. — Az előjárók gondoskodjanak róla, hogy az általuk kijelölt tagok, különösen abban az eparchiában, amelyben élnek, ha a helyi hierarcha vagy parókus a segítségüket kéri a krisztushívők szükségleteiről való gondoskodáshoz, ezt saját templomaikon kívül az intézmény jellegének és a szerzetesi fegyelemnek a fenntartásával szívesen lássák el.

543. kán. — Egy rend vagy kongregáció olyan tagja, aki parókus, kötve marad fogadalmi által és fogadalomtételének egyéb kötelezettségei, valamint a szabályzat továbbra is terheli, amennyiben ezek megtartása hivatalának kötelezettségeivel összeegyeztethető; a szerzetesi fegyelmet illetően az előjárónak van alávetve, a parókusi hivatalra vonatkozó dolgokban viszont

ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint a többi parókus, és ugyanúgy az eparchiás püspöknek van alávetve.

6. A más rendbe vagy kongregációba,
illetve a sajátjogú monostorba való átlépés

544. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház területének határain belül a tag érvényesen átléphet egy másik szerzetes intézménybe a pátriárka írásbeli beleegyezésével és a saját általános előljárójának, valamint azon rend vagy kongregáció általános előljárójának beleegyezésével, amelybe át akar lépni, vagy ha monostorba való átlépésről van szó, a sajátjogú monostor előljárójának egyetértésével; ezen beleegyezés megadásához az előljárók tanácsuk, vagy ha monostorról van szó, szinaxisuk előzetes beleegyezésére szorulnak.

2. §. A tag érvényesen átléphet egy eparchiai jogú kongregációból egy másik eparchiai jogú szerzetes intézménybe azon hely eparchiás püspökének írásbeli beleegyezésével, ahol annak a szerzetes intézménynek a székháza van, amelybe az átlépés történik, azon kongregáció általános előljárójának megkérdezésével, amelyből az átlépés történik, és azon kongregáció általános előljárójának vagy azon sajátjogú monostor előljárójának beleegyezésével, amelybe az átlépés történik; ezen beleegyezés megadásához az előljárók tanácsuk, vagy ha monostorról van szó, szinaxisuk előzetes beleegyezésére szorulnak.

3. §. Egyéb esetben a tag más szerzetes intézménybe csakis az Apostoli Szentszék beleegyezésével léphet át.

4. §. Egy másik sajátjogú egyház szerzetes intézményébe való átlépés érvényességéhez az Apostoli Szentszék beleegyezésére van szükség.

545. kán. — 1. §. Az átlépőnek egészében le kell töltenie a noviciátust, hacsak az általános előljáró vagy a sajátjogú monostor előljárója, mindkettő tanácsuk beleegyezésével, a noviciátus idejét különleges körülmények miatt nem csökkentik, de csak hat hónapnyinál nem kevesebbre; a noviciátus ideje alatt a fogadalmak megmaradnak, azok a részleges jogok és kötelezettségek viszont, amelyekkel a tag az előző rendben vagy kongregációban bírt, fel vannak függesztve, ő pedig a szerzetes intézmény előljárójának és novíciusmesterének van alávetve az engedelmisségi fogadalom alapján is.

2. §. A noviciátus letöltése után átlépő olyan személy, aki már örökfogadalmat tett, nyilvánosan tegyen örökfogadalmat az új szerzetes intézmény szabályzatának előírásai szerint, amely fogadalomtétellel teljesen az új intézmény tagjává válik, és ha klerikus, abba klerikusként is besorolást nyer; aki viszont még csak ideiglenes fogadalmas, ugyanúgy tegyen legalább há-

rom évig tartó ideiglenes fogadalmat, hacsak a noviciátus mindhárom évét nem abban a sajátjogú monostorban töltötte le, amelybe átlép.

3. §. Ha a tag az új szerzetes intézményben nem tesz fogadalmat, vissza kell térnie a korábbiba, hacsak nem telt le közben a fogadalomtétel ideje.

4. §. A vagyonnal és a hozománnyal kapcsolatban tartsák meg a 488. kán. 4. §-át.

7. Az exklausztráció és a rendből vagy a kongregációból való kilépés

546. kán. — 1. §. Az ideiglenes fogadalmas tag a fogadalomtétel idejének letelte után szabadon elhagyhatja a szerzetes intézményt.

2. §. Aki ideiglenes fogadalmának ideje alatt súlyos okból kéri, hogy elhagyhassa a rendet vagy a kongregációt, az általános előjárótól tanácsának beleegyezésével engedélyt nyerhet a rendből vagy a kongregációból való végleges kilépésre és a világi életbe való visszatérésre a 493. kán.-ban említett hatásokkal; az eparchiai jogú kongregációkban ezt az engedélyt annak érvényességéhez meg kell erősítenie azon hely eparchiás püspökének, ahol az illető kongregáció székháza van.

547. kán. — 1. §. A nagyobb előjáró megfelelő okból tanácsának megkérdezésével az ideiglenes fogadalmas tagot e fogadalmak megújításától vagy az örökfogadalom letételétől eltilthatja.

2. §. Az olyan, akár az ideiglenes fogadalomtétel után megkapott testi vagy lelki betegség, amely a szakértők megítélése szerint alkalmatlanná teszi az ideiglenes fogadalmas tagot a szerzetes intézményben való életvitelre, okát képezi annak, hogy ne lehessen őt ideiglenes fogadalomtételének megújítására vagy örökfogadalma letételére bocsátani, hacsak nem az intézmény hanyagsága vagy az intézményben végzett munka miatt kapta meg a betegséget.

3. §. Ha pedig a tag ideiglenes fogadalmának ideje alatt elmebeteggé vált, bár új fogadalmat nem tehet, az intézményből mégsem bocsátható el.

548. kán. — 1. §. Az exklausztrációs engedélyt az a hatóság adhatja meg, amelynek a rend vagy a kongregáció alá van rendelve, meghallgatva az általános előjárót tanácsával együtt; az exklausztráció elrendelése pedig ugyanezen hatóság által történik az általános előjáró kérelmére tanácsának beleegyezésével.

2. §. Az exklausztrációra egyébként tartsák meg a 489—491. kán.-t.

549. kán. — 1. §. Örökfogadalmas tag a rendből vagy a kongregációból való kilépésre és a világi életbe való visszatérésre csakis a legsúlyosabb

okokból kérjen engedélyt; kérelmét terjessze az általános előjáró elé, aki azt saját és tanácsa véleményével együtt küldje meg az illetékes hatóságnak.

2. §. Az efféle engedély a rendekben az Apostoli Szentszéknek van fenntartva; a kongregációkban viszont az Apostoli Szentszéken kívül azt megadhatja még:

1. a pátriárka minden olyan tagnak, akinek lakóhelye az általa vezetett egyház területének határain belül van, ha eparchiai jogú kongregációról van szó, az eparchiás püspök megkérdezésével;

2. annak az eparchiának az eparchiás püspöke, amelyben a tag lakóhelye van, ha eparchiai jogú kongregációról van szó.

3. §. A rendből vagy a kongregációból való kilépés és a világi életbe való visszatérés engedélye ugyanazokkal a hatásokkal bír, mint amelyeket a 493. kán. megállapít, a szent rendben levő tagra pedig ezenkívül érvényes a 494. kán. is.

550. kán. — Azt a tagot, aki a rend vagy a kongregáció házából törvénytelenül van távol azzal a szándékkal, hogy kivonja magát az előjárók hatalma alól, ezek az előjárók gondosan keressék; ha pedig a szabályzatban előírt időn belül nem tér vissza, a jog szabályai szerint büntessék meg, sőt akár bocsássák is el.

8. A rendből vagy a kongregációból való elbocsátás

551. kán. — Amit az elbocsátásról vagy a kiutasításról a 497. és 498. kán. előír, a rendek és a kongregációk tagjaira is érvényes; az illetékes hatóság azonban a nagyobb előjáró a tanácsa megkérdezésével, vagy ha kiutasításról van szó, e tanács beleegyezésével; ha a késedelem veszéllyel jár és nincs rá idő, hogy a nagyobb előjáróhoz forduljanak, a tagot a helyi előjáró is kiutasíthatja tanácsának beleegyezésével és azonnal értesítve a nagyobb előjárót.

552. kán. — 1. §. Az ideiglenes fogadalmas tagot az általános előjáró bocsáthatja el tanácsának beleegyezésével, hacsak az elbocsátás a szabályzatban nem az eparchiás püspöknek vagy más olyan hatóságnak van fenntartva, amelynek a rend vagy a kongregáció alá van vetve.

2. §. Az elbocsátásról való döntéshez a szabályzat által esetleg előírt egyéb feltételeken túl a következőket kell megtartani:

1. az elbocsátás okainak súlyosaknak és a tag részéről külsőknek és vétkeseknek kell lenniük;

2. a szerzetes olyan lelki fogyatékoságai, amelyek másoknak botrányul szolgálhatnak, elégséges okot adnak az elbocsátásra, ha az ismételt figyelemztetés az üdvös elégtétellel együtt hiábavalónak bizonyult;

3. az elbocsátás okainak az elbocsátó hatóság előtt biztosan ismerteknek kell lenniük, bár nem szükséges, hogy azokat formálisan bizonyítsák; a tag előtt azonban mindig fel kell őket tárni, megadva neki a teljes lehetőséget a védekezésre, válaszait pedig hűségesen be kell nyújtani az elbocsátó hatóságnak.

3. §. Az elbocsátó határozat elleni felfolyamodásnak felfüggesztő hatálya van.

553. kán. — Örökfogadalmas tag elbocsátására az általános előjáró illetékes; egyébként az 500—503. kán.-t kell megtartani.

II. fejezet

A szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságai

554. kán. — 1. §. A szerzetesekéhez hasonló közös élet társasága az az intézmény, amelyben a tagok az evangéliumi tanácsokat valamilyen szent köteléssel, de nem szerzetesi fogadalmakkal vállalják el, és a szerzetesi állapot életmódját utánozzák előjárók irányítása alatt és szabályzat szerint.

2. §. Ez a társaság pápai jogú, pátriárkai jogú vagy eparchiai jogú az 505. kán. 2. §-ának szabályai szerint; klerikusi pedig az 505. kán. 3. §-ának szabályai szerint; az egyházi hatóságtól függ, mint a kongregációk a 413—415., a 419., a 420. kán. 2. §-ának és — fenntartva az Apostoli Szentszék által alkotott részleges jogot — a 418. kán. 2. §-ának szabályai szerint.

3. §. E társaságok tagjai a kánoni hatásokat illetően a szerzetesekkel azonos elbírálás alá esnek, hacsak a jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

555. kán. — Az összes ilyen társaság tagjai a római pápának mint legfőbb előjárónak vannak alárendelve, akinek kötelesek engedelmességni az engedelmesség szent köteléke alapján is.

556. kán. — A társaság és tartományai vagy házai létrehozásával és megszüntetésével kapcsolatban ugyanaz érvényes, mint amit a kongregációkról az 506—510. kán. elrendel.

557. kán. — A kormányzatot a társaság szabályzata határozza meg, de mindenben alkalmazzák — hacsak a dolog természetével nem ellenkezik — azt, amit a 422. és az 511—515. kán. a kongregációkról elrendel.

558. kán. — 1. §. A törvényesen létrehozott társaság, továbbá tartományai és házai magánál a jognál fogva jogi személyek a 423. kán. szabályai szerint.

2. §. A vagyonkezelést a 424., 425. és 516. kán. szabályozza.

3. §. Amihez a tagok a társaságra való tekintettel jutnak hozzá, a társaságnak szerzik meg; a többi vagyont a tagok a szabályzat szerint tartják meg, szerzik meg és kezelik.

559. kán. — 1. §. A jelölteknek a társaságba való felvétele során tartásuk meg a szabályzatot a 450. és 451. kán. fenntartásával.

2. §. A tagok képzésével kapcsolatban ugyanígy tartásuk meg a szabályzatot; azok képzése során viszont, akiket a szent rendek felvételére szánnak, tartásuk meg ezenkívül a klerikusok képzéséről szóló kánonokat.

560. kán. — 1. §. A társaság nagyobb előjárója az örökösen beválasztott tagoknak felszentelési elbocsátó levelet adhat; ezt a levelet az 537. kán. 2. §-ában említett püspököknek kell megküldeni.

2. §. A társaságba az örökösen beválasztott tag mint klerikus a diakónussá szenteléssel, egy valamely eparchiába már besorolt klerikus esetében pedig az örökös beválasztással nyer besorolást.

561. kán. — A társaság tagjait kötik azok a kötelezettségek, amelyeket a közös jog a klerikusokra előír, hacsak a jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló, fenntartva a szabályzatban meghatározott jogokat és kötelezettségeket.

562. kán. — 1. §. A szerzetesekéhez hasonló közös élet egy másik társaságába vagy egy másik szerzetes intézménybe való átlépéssel kapcsolatban azon társaság általános előjárójának beleegyezése szükséges, amelyből az átlépés történik, ha pedig egy másik sajátjogú egyház társaságába vagy szerzetes intézményébe való átlépésről van szó, az Apostoli Szentszék beleegyezése is.

2. §. Annak a tagnak, aki egy szerzetes intézménybe lép át, az egész noviciátust el kell végeznie és az illető intézmény többi novíciusaival azonos elbírálás alá esik; a fogadalomtétellel kapcsolatban az új intézmény szabályzatát kell követni.

3. §. A 497. és 498. kán. fenntartásával az örökösen beválasztott tag elbocsátására az általános előjáró illetékes, megtartva egyébként az 500—503. kán.-t; az ideiglenesen beválasztott tagot pedig az 552. kán. szabályai szerint bocsátják el.

4. §. A társaság szabályzatában határozzák meg azt a hatóságot, amelynek joga a szent kötelék feloldása.

III. fejezet

A világi intézmények

563. kán. — 1. §. A világi intézmény olyan társaság, amelyben a tagok:

1. maguk teljes Istennek szentelésére törekszenek a három evangéliumi tanácsnak az Egyház által elismert valamilyen szent köteléssel megerősített, a szabályzat szerinti vállalása útján;

2. az apostoli tevékenységet kovászként gyakorolják a világban és a világból, hogy így mindent az evangéliumi lelkület hasson át Krisztus testének erősödésére és gyarapodására;

3. a szerzetesek életmódját nem utánozzák, de egymással közös életet élnek saját szabályzatuk szerint;

4. akár klerikusok, akár világiak, az összes kánoni hatást illetően mind megmaradnak a saját állapotukban.

2. §. A világi intézmények pápai jogúak, pátriárkai jogúak vagy eparchiai jogúak az 505. kán. 2. §-ának szabályai szerint.

564. kán. — A világi intézmények tagjai a római pápának mint legfőbb előljárónak vannak alárendelve, akinek kötelesek engedelmességgel engedelmeskedni az engedelmisség szent köteléke alapján is.

565. kán. — A világi intézmény tagja mint klerikus a diakónussá szenteléssel valamely eparchiába nyer besorolást, amelynek szolgálatára felszentelték, hacsak az Apostoli Szentszék engedélye alapján, vagy ha pátriárkai jogú világi intézményről van szó, a pátriárka engedélye alapján az illető intézménybe nyer besorolást.

566. kán. — A világi intézmények létrehozásával és megszüntetésével, szabályzatukkal, továbbá az egyházi hatóságtól való függésével kapcsolatban tartásuk meg azt, amit a kongregációkról a 414., az 506., az 507. kán. 2. §-a, az 509. és az 510. kán. elrendel.

567. kán. — 1. §. A törvényesen létrehozott világi intézmények, továbbá tartományaik és házaik magánál a jognál fogva jogi személyek a 423. kán. szabályai szerint.

2. §. A vagyonkezelést a 424. és 425. kán. szabályozza.

568. kán. — 1. §. A jelöltek felvétele során tartásuk meg a szabályzatot a 450. kán. fenntartásával.

2. §. Az örökösen beválasztott tagot a szabályzat alapján hozott határozattal bocsátják el, amelyet csak akkor lehet végrehajtani, ha az eparchiás püspök vagy az illetékes felsőbb hatóság jóváhagyta; e eparchiás püspök vagy hatóság joga a szent kötelék feloldása is.

569. kán. — Mindegyik sajátjogú egyház részleges jogának feladata, hogy a világi intézményekről pontosabban rendelkezzen.

IV. fejezet

A megszentelt élet más formái és az apostoli élet társaságai

570. kán. — A részleges jog az aszkéta életmód más fajtáit is felállíthatja, amelyek a remete életvitelt utánozzák, akár a megszentelt élet intézményeihez tartoznak, akár nem; ugyanígy állíthatók megszentelt szüzek és özvegyek, akik a tisztaságot a világtól elkülönülve nyilvános fogadalomtéttel vállalják.

571. kán. — A megszentelt élet új formáinak jóváhagyása egyedül az Apostoli Szentszéknek van fenntartva; a pátriárkák és az eparchiás püspökök pedig igyekezzenek felismerni a megszentelt életnek a Szentlélek által az Egyházra bízott új ajándékait és támogassák előmozdítóit, hogy céljaikat minél jobban kifejezzék és megfelelő szabállyal védelmezzék.

572. kán. — Az apostoli élet társaságai, amelyek tagjai a szerzetesi fogadalmak nélkül a társaság sajátos apostoli célját követik és testvéri közösségben élve saját életmódjuk szerint a szabályzat megtartása révén a szeretet tökéletességére törekuszenek, és amelyek a megszentelt élet intézményeihez járulnak, csak a maguk sajátjogú egyházának részleges joga vagy az Apostoli Szentszék által alkotott részleges jog szerint működnek.

XIII. cím
A KRISZTUSHÍVŐK TÁRSULÁSAI

573. kán. — 1. §. Az illetékes egyházi hatóság által létrehozott vagy általa határozattal jóváhagyott társulások jogi személyek az Egyházban és hivatalos társulásoknak nevezzük őket.

2. §. A többi társulást, még ha az egyházi hatóság dicséri vagy ajánlja is őket, magántársulásnak nevezzük; ezek a társulások az Egyházban csak akkor nyernek elismerést, ha szabályzatukat az illetékes hatóság felülvizsgálja, egyébként viszont csakis a részleges jog szerint működnek, az 577. kán. fenntartásával.

574. kán. — Fenntartva egyébként a 18. kán.-t, egyedül az illetékes egyházi hatóság joga létrehozni a krisztushívők olyan társulásait, amelyek a keresztény tanításnak az Egyház nevében való átadását vagy a nyilvános istentisztelet előmozdítását tűzik ki célul, vagy amelyek más olyan célokra törekszenek, amelyek megvalósítása természeténél fogva az illető egyházi hatóságnak van fenntartva.

575. kán. — 1. §. A krisztushívők társulásainak létrehozására vagy jóváhagyására illetékes hatóság az olyan társulásokra és szövetségeikre nézve:

1. amelyek eparchiaiak, az eparchiás püspök, de nem az eparchiai kormányzó, kivéve azonban az olyan társulásokat, amelyek létrehozásának joga pápai vagy pátriárkai kiváltság alapján másoknak van fenntartva;

2. amelyek valamely pátriárkai vagy sajátjogú metropolitai egyház minden krisztushívője számára nyitva állnak és amelyeknek az illető egyház területének határain belül van a székhelyük, a pátriárka az állandó szinódus megkérdezésével, vagy a metropolita a két legkorábban püspökké szentelt eparchiás püspök megkérdezésével;

3. amelyek más fajtájúak, az Apostoli Szentszék.

2. §. Valamely nem eparchiai társulás egy részlegének érvényes létrehozásához az eparchiás püspök írásbeli beleegyezése szükséges; az a beleegyezés pedig, amelyet az eparchiás püspök egy szerzetes intézmény házában létrehozásához adott, érvényes az abban a házban vagy a hozzá csatlakozó templomban működő olyan társulás létrehozására is, amely az illető intézmény sajátja.

576. kán. — 1. §. Minden társulásnak legyen szabályzata, amely meghatározza a társulás nevét, célját, székhelyét, vezetését és a besoroláshoz szükséges feltételeket; ezenkívül a szabályzat a működési elveket is megha-

tározza, az adott sajátjogú egyház rítusát, a kor és a hely szükségleteit vagy javát figyelembe véve.

2. §. A szabályzat, illetve annak megváltoztatása azon egyházi hatóság jóváhagyására szorul, amely a társulást létrehozta vagy jóváhagyta.

577. kán. — 1. §. Minden társulás azon egyházi hatóság felügyeletének van alávetve, amely létrehozta vagy jóváhagyta; e hatóság feladata gondoskodni róla, hogy megőrizzék bennük a hit és az erkölcs épségét, és felügyelni rá, nehogy az egyházfegyelem terén visszaélések támadjanak.

2. §. Az eparchiás püspök feladata felügyelni a saját területén tevékenységet folytató összes társulásra, és adott esetben értesíteni azt a hatóságot, amely a társulást létrehozta vagy jóváhagyta, ezenkívül pedig, ha a társulás működése az egyházi tanítás vagy fegyelem súlyos kárához vezet vagy botrányt okoz a krisztushívőknek, ideiglenesen megtenni a megfelelő óvintézkedéseket.

578. kán. — 1. §. A tagok felvétele a közös jog szabályai és a társulás szabályzatának előírásai szerint történjék.

2. §. Ugyanaz a személy több társulásba is besorolható.

3. §. A szerzetes intézmények tagjai a tipikon vagy a szabályzat előírásai szerint, előljárujuk beleegyezésével beléphetnek a társulásokba.

579. kán. — Saját tagjaik a krisztushívők egyetlen társulásába sem sorolhatók be mint klerikusok, hacsak nem az Apostoli Szentszék által, vagy ha az 575. kán. 1. §-ának 2. p.-jában említett társulásról van szó, a pátriárka által az állandó szinódus beleegyezésével megadott különleges engedély alapján.

580. kán. — Aki a katolikus hitet nyilvánosan elvetette, vagy a Katolikus Egyházzal való közösséget nyilvánosan elhagyta, vagy nagyobb kiközösítéssel van sújtva, a társulásokba nem vehető fel érvényesen; ha viszont már törvényesen besorolást nyert oda, a helyi hierarcha mondja ki róla, hogy magánál a jognál fogva el van bocsátva.

581. kán. — Akit szabályosan besoroltak, azt csakis megfelelő okból bocsássák el a társulásból a közös jog és a szabályzat előírásai szerint.

582. kán. — A törvényesen létrehozott vagy jóváhagyott társulás saját anyagi javait az 1007—1054. kán. és a szabályzat előírásai szerint kezeli annak az egyházi hatóságnak a felügyelete alatt, amely létrehozta vagy jóváhagyta, e hatóságnak a vagyonnevezésről évente számot kell adnia.

583. kán. — 1. §. Az Apostoli Szentszék által létrehozott vagy jóváhagyott társulásokat csakis az Apostoli Szentszék szüntetheti meg.

2. §. A többi társulást a 927. kán. 2. §-ának fenntartásával és fenntartva a felfüggesztő hatályú felfolyamodás jogát a jog szabályai szerint az Apostoli Szentszéken kívül megszüntetheti:

1. a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével, vagy egy sajátjogú metropolitai egyház élén álló metropolita a két legkorábban püspökké szentelt eparchiás püspök beleegyezésével;

2. Az eparchiás püspök, ha ő hozta létre vagy hagyta jóvá őket.

XIV. cím

A NÉPEK EVANGELIZÁLÁSA

584. kán. — 1. §. Krisztus minden nép evangelizálására vonatkozó parancsának engedelmeskedve és a Szentlélek kegyelmétől és szeretetétől vezetve az Egyház magát természeténél fogva teljesen missziós jellegűnek ismeri el.

2. §. A népek evangelizálása úgy történjék, hogy a hit és az erkölcs épését megőrizve az evangélium kifejeződhessék az egyes népek kultúrájában, vagyis a hitoktatásban, a saját liturgikus szertartásokban, a szent művészetben, a részleges jogban, s végül az egész egyházi életben.

585. kán. — 1. §. Az egyes sajátjogú egyházak feladata folyton gondoskodni arról, hogy megfelelően felkészült és az illetékes hatóság által közös jog szabályai szerint küldött igehirdetők révén az evangéliumot az egész világban hirdessék a római pápa irányítása alatt.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának álljon rendelkezésére egy bizottság az összes eparchia hatékonyabb együttműködésének előmozdítására az Egyház missziós tevékenységében.

3. §. Minden egyes eparchiában jelöljenek ki egy papot a missziós kezdeményezések hatékony előmozdítására.

4. §. A krisztushívők támogassák magukban és másokban a missziók ismeretét és szeretetét, imádkozzanak értük és bátorítsák a hivatásokat, valamint nagylelkűen segítsék őket támogatásaikkal.

586. kán. — Szigorúan tilos bárkit is az Egyház elfogadására kényszeríteni vagy erre nem megfelelő módon rábírní vagy csábítani; ugyanakkor minden krisztushívő gondoskodjék róla, hogy védelmet kapjon a vallásszabadsághoz való jog, nehogy bárkit is rosszindulatú zaklatásokkal elriasszanak az Egyháztól.

587. kán. — 1. §. Akik az Egyházhoz akarnak kapcsolódni, azokat liturgikus szertartásokkal vegyék fel a katekumenátusba, amely ne a dogmák és a tanítások pusztá kifejtése legyen, hanem a teljes keresztény életre való nevelés és kellő hosszúságú újoncidió.

2. §. A katekumenátusba besoroltaknak joguk van hozzá, hogy bebocsátást nyerjenek az igeliturgiára és más, a krisztushívőknek nem fenntartott liturgikus szertartásokra.

3. §. A részleges jog feladata megalkotni azokat a szabályokat, amelyek a katekumenátust szabályozzák, meghatározva, hogy mit kell teljesíteniük a katekumeneknek és milyen kedvezmények ismerhetők el számukra.

588. kán. — A katekumeneknek szabadságában áll, hogy bármelyik sajátjogú egyházba besorolást nyerjenek a 30. kán. szabályai szerint; ügyeljenek azonban arra, hogy ne javasoljanak nekik olyasmit, ami akadályozhatja azon egyházba való besorolásukat, amely kultúrájuknak a leginkább megfelelő.

589. kán. — A misszionáriusok, akár külföldiek, akár bennszülöttek, legyenek megfelelő adottságaik és szellemi képességeik alapján alkalmasak; legyenek megfelelően képzettek a missziológiában és a missziós lelkiségben, továbbá jártasak az evangelizálandó népek történetében és kultúrájában.

590. kán. — A missziós tevékenység során gondoskodni kell róla, hogy az újdonsült egyházak mielőbb eljussanak az érettségre és teljesen megalkuljanak, hogy így saját hierarchiájuk vezetése alatt képesek legyenek magukról gondoskodni, valamint vállalni és folytatni az evangelizálás munkáját.

591. kán. — A misszionáriusok gondosan ügyeljenek rá, hogy:

1. józanul előmozdítsák a szent szolgálatokra való hivatásokat az újonnan megkereszteltek között, hogy így az újdonsült egyházak mielőbb bennszülött klerikusokkal ékeskedjenek;

2. a hitoktatókat úgy képezzék, hogy a szent szolgálatra rendelt személyek hathatós munkatársaiként képesek legyenek minél jobban ellátni feladatukat az evangelizálásban, továbbá a liturgikus tevékenységekben; a részleges jog gondoskodjék róla, hogy a hitoktatók megfelelő díjazásban részesüljenek.

592. kán. — 1. §. Különös gonddal támogassák a missziós területeken a világi apostolkodás formáit; az egyes népek szellemiségét és természetét figyelembe véve mozdítsák elő a megszentelt élet intézményeit; szükség esetén hozzanak létre iskolákat vagy a keresztény nevelés és a kulturális fejlődés más hasonló intézményeit.

2. §. Ugyanígy gondosan és józanul támogassák a párbeszédet és az együttműködést a nem keresztényekkel.

593. kán. — 1. §. A missziós területeken munkát végző áldozópapok, bármilyen állapotúak legyenek is, mint akik egyetlen áldozópapi testületet alkotnak, mind égő buzgósággal működjenek együtt az evangelizálásban.

2. §. Ugyanők szívesen működjenek együtt a 908. kán. szabályai szerint a többi keresztény misszionáriussal, hogy egy tanúságot tegyenek az Úr Krisztusért.

594. kán. — Missziós területek azok, amelyeket az Apostoli Szentszék ilyennek elismert.

XV. cím
AZ EGYHÁZI TANÍTÓHIVATAL

I. fejezet

Az Egyház tanítói feladata általában

595. kán. — 1. §. Az Egyháznak, amelyre az Úr Krisztus a hitletéteményt bízta, hogy a kinyilatkoztatott igazságot a Szentlélek közreműködésével szentül megőrizze, behatóan kutassa, hűségesen hirdesse és kifejtsse, minden emberi hatalomtól független, eredendő joga és kötelessége, hogy hirdesse az evangéliumot minden embernek.

2. §. Az Egyház illetékes arra, hogy az erkölcsi elveket, a társadalmi rendre vonatkozókat is, mindig és mindenütt hirdesse, továbbá hogy ítéletet mondjon bármely emberi dologról, amennyiben az emberi személy méltósága és alapvető jogai vagy a lelkek üdvössége ezt megkívánja.

596. kán. — Az Egyház nevében való tanítás feladata egyedül a püspököket illeti meg; ebben a feladatban azonban a jog szabályai szerint részt vesznek egyrészt azok, akik a szent rend által a püspökök munkatársaivá lettek, másrészt azok, akik a szent rendben nem lévén megbízást kaptak a tanításra.

597. kán. — 1. §. A tanítóhivatal terén hivatalánál fogva tévedhetetlen a pápa, ha mint az összes krisztushívő legfőbb pásztorja és tanítója, akinek feladata megerősíteni testvéreit a hitben, egy elfogadandó hitbeli vagy erkölcsi tanítást véglegesen meghatározó cselekménnyel hirdeti ki.

2. §. A tanítóhivatal terén tévedhetetlen a püspökök testülete is, ha a tanítóhivatalt az egyetemes zsinaton összegyűlt püspökök gyakorolják, akik mint a hit és az erkölcs tanítói és bírái, egy hitbeli vagy erkölcsi tanítást az egyetemes Egyház számára véglegesen elfogadandónak nyilvánítanak, vagy ha a világban elszórtan élve, a közösségi kapcsolatot egymással és Szent Péter utódával megőrizve, a római pápával együtt, hit vagy erkölcs dolgában hitelesen tanítva megegyeznek egy nézetben mint véglegesen elfogadandóban.

3. §. Tévedhetetlenül meghatározottnak csakis az a tanítás tekintendő, amelyről ez nyilvánvalóan megállapítható.

598. kán. — 1. §. Isteni és katolikus hittel kell hinni mindazt, amit Isten leírt vagy áthagyományozott igéje, vagyis az Egyházra bízott egyetlen hitletétemény tartalmaz, és amit egyszersmind Isten által kinyilatkoztatottként

ad elő az Egyház akár ünnepélyes, akár pedig rendes és egyetemes tanítóhivatala, amely a krisztushívők közös ragaszkodásában nyilvánul meg a szent tanítóhivatal vezetésével; az összes krisztushívő köteles tehát elkerülni minden olyan tanítást, amely ezekkel ellenkezik.

2. §. Szilárdan el kell fogadni és meg kell tartani összességében és részleteiben mindazt, amit az Egyház a hitbeli és erkölcsi tanítást illetően véglegesen ad elő, vagyis mindazt, ami ahhoz szükséges, hogy a hitletéteményt szentül őrizték és hűségesen kifejtsék; s ezért ellenkezik a Katolikus Egyház tanításával az, aki e véglegesen elfogadandó tételeket elutasítja.

599. kán. — Ha nem is hitbeli hozzájárulást, de mégis az értelem és az akarat vallásos engedelmességét kell tanúsítani az olyan hitbeli és erkölcsi tanítás iránt, amelyet akár a pápa, akár a püspökök testülete hirdet, amikor hiteles tanítóhivatalát gyakorolja, még ha nem szándékozik is ezt véglegesen meghatározó cselekménnyel kihirdetni; a krisztushívők tehát ügyeljenek rá, hogy kerüljék, ami ezzel nem egyezik meg.

600. kán. — Azok a püspökök, akik közösségben vannak a testület fejével és tagjaival, akár egyenként, akár szinódusokon vagy részleges zsinatokon összegyűlve, bár a tanításban nem rendelkeznek tévedhetetlenséggel, a gondjukra bízott krisztushívőknek hit dolgában mégis hiteles tanítói és mesterei; püspökeik e hiteles tanítóhivatalához a krisztushívők kötelesek a lélek vallásos engedelmességével ragaszkodni.

601. kán. — Minden egyházat terhel a kötelezettség, amelyet elsősorban a pátriárkák és a püspökök által kell gyakorolnia, hogy az egyes generációknak és kultúráknak megfelelő módon válaszoljon az emberek örök kérdéseire az élet értelméről, továbbá hogy az idők jeleit kutatva az evangélium fényében gondoskodjék a sürgető problémák keresztény megoldásáról, hogy így mindenütt egyre inkább fényeskedjék Krisztus világossága, amely megvilágít minden embert.

602. kán. — A lelkipásztori gondoskodásban ne csak a szent tudományok alapelveit, hanem más tudományok eredményeit is ismerjék el, és úgy alkalmazzák őket, hogy ez a krisztushívőket egyre tudatosabb és reflektáltabb hitéletre vezesse.

603. kán. — Az irodalom és a művészetek művelését — tekintettel azok erejére a hit értelmének különlegesen hatékony kifejezése és közlése terén — a kellő szabadság és a kulturális különbözőség elismerésével mozgósítsák elő.

604. kán. — Elsősorban az Egyház pásztorainak feladata gondosan ügyelni rá, hogy a tanítás hirdetésének különbségei ellenére a különböző

egyházakban megőrizték és előmozdíták a hit egyazon értelmét, hogy ne szenvedjen kárt a hit épsége és egysége, sőt az Egyház katolikus jellege jobb megvilágításba kerüljön.

605. kán. — A püspökök feladata, különösen szinódusokon vagy részleges zsinatokon összegyűlve, egyedülként pedig az Apostoli Szentszéké, hogy hatóságilag előmozdítsák, megőrizték és lelkiismeretesen megvédjék a hit épségét és egységét, valamint a jó erkölcsöket, akár úgy is, hogy szükség esetén elvetik a velük ellentétes tanokat, vagy hogy figyelmeztetnek arra, ami veszélyt jelenthet rájuk.

606. kán. — 1. §. A teológusok feladata, hogy az üdvösség misztériumának részükről történő mélyebb megértése, valamint a szent tudományokban és rokontudományaikban, továbbá az új kérdésekben való jártasságuk alapján az Egyház tanítóhivatalának hűségesen engedelmességgel és egyszersmind a kellő szabadsággal élve megvilágítsák és megvédjék az Egyház hitét, és gondoskodjanak a tanbeli fejlődésről.

2. §. A teológiai igazságok kutatása és kifejtése során feladatuk, hogy fordítsanak gondot a közösség hitének építésére, és ügyesen működjenek együtt a püspökökkel azok tanítói feladatában.

3. §. Azok, akik a teológiai tárgyakkal foglalkoznak, különösen a szemináriumokban, a tudományegyetemeken és karokon, eszmecserét folytatva és együttes erővel törekedjenek az együttműködésre a más tudományokban kiemelkedő emberekkel.

II. fejezet

Isten igéjének szolgálata

607. kán. — Isten igéjének szolgálata, tudniillik az igehirdetés, a hitoktatás és minden keresztény útmutatás, amelyek között kiemelkedő helyet kell kapnia a liturgikus homíliának, üdvösen a Szentírásból táplálkozzék és alapuljon a szent hagyományon; Isten igéjének ünneplését pedig megfelelően mozdítsák elő.

608. kán. — A püspököknek, az áldozópapoknak és a diakónusoknak a szent rendben betöltött saját fokozatuk szerint elsőként feladatuk, hogy gyakorolják Isten igéjének szolgálatát a jog szabályai szerint; a többi krisztushívő pedig saját alkalmassága, életállapota és kapott megbízása szerint szívesen vegyen részt ebben a szolgálatban.

I. cikkely

Isten igéjének hirdetése

609. kán. — Arra, hogy Isten igéjének hirdetését irányítsa, a közös jog fenntartásával saját területén az eparchiás püspök illetékes.

610. kán. — 1. §. A püspököknek joguk van hozzá, hogy Isten igéjét a világon mindenütt hirdessék, hacsak az eparchiás püspök különleges esetben kifejezetten nem ellenzi.

2. §. Az áldozópapok igehirdetési felhatalmazással rendelkeznek ott, ahová törvényesen küldik vagy meghívják őket.

3. §. Ugyanilyen igehirdetési felhatalmazással rendelkeznek a diakónusok is, hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik.

4. §. Rendkívüli körülmények esetén, leginkább a klerikusok hiányának pótlására az eparchiás püspök a többi krisztushívónek is adhat igehirdetési megbízást akár templomban is, a 614. kán. 4. §-ának fenntartásával.

611. kán. — Hivatalánál fogva igehirdetési felhatalmazással rendelkezik mindenki, akire a lelkek gondozása bízva van, ezek bármilyen áldozópapot vagy — a 610. kán. 3. §-ának fenntartásával — diakónust is meghívhatnak, hogy a gondjukra bízottaknak ígét hirdessen, hacsak nincs ettől törvényesen eltiltva.

612. kán. — 1. §. Az olyan szerzetes intézményekben vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságaiban, amelyek klerikusiak és pápai vagy pátriárkai jogúak, az igehirdetés irányítása a nagyobb előjárók feladata.

2. §. Arra azonban, hogy saját tagjainak hirdessen ígét, a megszentelt élet bármilyen intézményének minden előjárója, még a helyi is, meghívhat bármilyen más áldozópapot vagy — a 610. kán. 3. §-ának fenntartásával — diakónust, hacsak az illető nincs ettől törvényesen eltiltva.

613. kán. — A hierarchának valakit az igehirdetéstől eltiltó határozata ellen csak áthárító hatályú felfolyamodásnak van helye, amelyről haladéktalanul végleges döntést kell hozni.

614. kán. — 1. §. A homília, amely a liturgikus év folyamán kifejti a Szentírásból a hit titkait és a keresztény élet szabályait, mint magának a liturgiának a része igen ajánlatos.

2. §. A parókusoknak és a templomigazgatóknak kötelességük gondoskodni róla, hogy legalább vasárnapokon és parancsolt ünnepeken az Isteni Liturgia keretében tartsanak homíliát, amelyet ne hagyjanak el, hacsak nem súlyos okból.

3. §. A parókusnak nem szabad a lelkipásztori gondozására bízott népnek való ígehirdetés kötelezettségét tartósan más útján teljesítenie, hacsak nem a helyi hierarcha által jóváhagyott megfelelő okból.

4. §. A homília a papnak van fenntartva, illetve a részleges jog szabályai szerint a diakónusnak is.

615. kán. — Az eparchiás püspökök szabályok kiadásával gondoskodjanak róla, hogy a keresztény nép lelki megújulására megfelelő időközönként tartsanak külön szentbeszéd-sorozatokat.

616. kán. — 1. §. Isten igéjének hirdetői — az emberi bölcsesség szavait és a homályos témákat félretéve — Krisztusnak, aki az út és az igazság és az élet, teljes misztériumát hirdessék a krisztushívőknek; mutassák be, hogy a földi dolgok és az emberi intézmények a teremtő Isten terve szerint az emberek üdvösségére is irányulnak és ezért Krisztus testének építéséhez nem kevésbé járulnak hozzá.

2. §. Adják elő ezért az Egyháznak az emberi személy méltóságáról és alapvető jogairól, a családi élettről, a polgári és társadalmi közösségről, továbbá az igazságérzetnek a gazdasági életben és a munka világában való érvényesítéséről szóló tanítását is, amely igazságérzet hozzájárul a béke felépítéséhez a földön és a népek fejlődésének eléréséhez.

II. cikkely

A hitoktatás

617. kán. — Minden egyes sajátjogú egyház, különösen pedig azok püspökei súlyosan kötelesek a hitoktatás végzésére, amely érettségre vezet a hitet és neveli Krisztus tanítványát Krisztus tanításának mélyebb és rendszeresebb megismerése által és az ő személyéhez való, napról napra szorosabb ragaszkodás által.

618. kán. — A szülők elsőként kötelesek rá, hogy szóval és példával neveljék gyermekeiket a hitre és a keresztény élet gyakorlatára; hasonlóan kötelesek erre azok, akik a szülőket helyettesítik, valamint a keresztszülők.

619. kán. — A keresztény családon kívül magának a parókiának és minden egyházi közösségnek gondoskodnia kell tagjainak hitoktatásáról és az adott közösségbe való integrálásukról, biztosítva számukra azokat a feltételeket, amelyek között a megtanultakat minél teljesebben megélhetik.

620. kán. — A krisztushívők társulásai, mozgalmai és csoportjai, akár a jámborság és az apostolkodás céljaira, akár a jótékonyosság és a segítségnyújtás

tás cselekedeteire törekszenek, a helyi hierarcha vezetése alatt gondoskodjanak tagjaik vallásos neveléséről.

621. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa vagy a hierarchák tanácsa illetékes arra, hogy az adott sajátjogú egyház területének határain belül szabályokat alkosson a hitoktatásról, amelyeket egy hitoktatási direktóriumban kell megfelelően összefoglalni, megtartva mindazt, amit az Egyház legfőbb hatósága előírt.

2. §. A hitoktatási direktóriumban vegyék figyelembe a keleti egyházak sajátos jellegét, hogy így a hitoktatás végzése során előtűnjék a Biblia és a liturgia jelentősége, továbbá az adott sajátjogú egyház hagyományai a patológia, a hagiográfia, sőt az ikonográfia területén.

3. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának feladata, hogy gondoskodjék a krisztushívők különböző csoportjainak megfelelő hittankönyvek s ezekkel együtt segédeszközök és taneszközök biztosításáról, továbbá a különböző hitoktatási kezdeményezések előmozdításáról és egymással való összehangolásáról.

622. kán. — 1. §. Minden sajátjogú egyházban legyen hitoktatási bizottság, amelyet egyazon terület vagy szocio-kulturális vidék számára a többi sajátjogú egyházzal közösen is létre lehet hozni.

2. §. A hitoktatási bizottságnak álljon a rendelkezésére egy hitoktatási központ, amelynek feladata, hogy segítségére legyen az illető egyháznak a hitoktatási kezdeményezések összehangolt és hatékonyabb végzésében, és hogy a hitoktatók akár állandó képzését is szolgálja.

623. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök feladata, hogy a hitoktatást eparchiájában a legnagyobb gonddal előmozdítsa, vezesse és irányítsa.

2. §. Erre a célra legyen az eparchiai kúriában eparchiai hitoktatási központ.

624. kán. — 1. §. A parókusnak az illetékes hatóság által megállapított szabályokat figyelembe véve a leginkább törekednie kell rá, hogy ellássa a lelkipásztori gondjára bízott összes személy hitoktatását, bármilyen korúak vagy állapotúak legyenek is.

2. §. Kötelesek segítséget nyújtani a parókusoknak a parókiára beosztott áldozópapok és diakónusok; a szerzetes intézmények tagjai pedig a 479. és az 542. kán. szabályai szerint.

3. §. A többi megfelelően képzett krisztushívő szívesen nyújtson segítséget a hitoktatás végzéséhez.

625. kán. — A hitoktatásnak figyelembe kell vennie az ökumenizmus szellemét, helyes képet nyújtva a többi egyházzal és egyházi közösségről;

mindenképpen gondoskodni kell azonban arról, hogy biztosítsák a katolikus hitoktatás helyes módját.

626. kán. — Mindenki, aki a hitoktatás ellátásában teljesít szolgálatot, legyen tudatában annak, hogy az Egyház nevében jár el, és hogy Isten nyilvánkoztatott ígéjének, nem a sajátjának a közlésére lett küldve; ezért az Egyház tanítását csorbíthatatlanul, a hitoktatásban részesítendőknak megfelelő és kultúrájuk kívánalmainak megfelelő módon adják elő.

III. fejezet

A katolikus nevelés

627. kán. — 1. §. A gyermekek neveléséről való gondoskodás elsősorban a szülőkre vagy az őket helyettesítőkre tartozik; ezért az ő feladatuk, hogy gyermekeiket a hit által megvilágított és a kölcsönös szeretettel átítatott keresztény családi légkörben neveljék, különösen az Isten iránti jámborságra és a felebarát szeretetére.

2. §. Ha a gyermekek teljes körű neveléséről való gondoskodás meghaladja saját erőiket, a szülők feladata az is, hogy a nevelés feladatkörének egy részét másokra bízzák, továbbá hogy megválasszák a neveléshez szükséges vagy hasznos eszközöket.

3. §. A szülőknek a nevelés eszközeinek megválasztásában megfelelő szabadsággal kell bírniuk a 633. kán. fenntartásával; ezért a krisztushívők törekedjenek rá, hogy ezt a jogot a világi társadalom is elismerje és az igazságosság kívánalmai szerint megfelelő segédeszközökkel is támogassa.

628. kán. — 1. §. Az Egyháznak, mivel a keresztség által új teremtményeket szült, feladata, hogy azok szüleivel együtt gondoskodjék katolikus nevelésükről.

2. §. Mindenkinek, akire a lelkek gondja bízva van, segítséget kell nyújtania a szülőknek gyermekek nevelésében, tudatosítania kell bennük saját jogaikat és kötelezettségeiket, és gondoskodnia kell a vallásos nevelésről, különösen az ifjúságéről.

629. kán. — Minden nevelő gondoskodjék róla, hogy ügyeljenek az emberi személyiség teljes körű nevelésére, hogy így a fiatalok fizikai, szellemi és erkölcsi képességeik harmonikus kiművelésével, a keresztény erényekkel felruházva alkalmassá váljanak rá, hogy Istent tökéletesebben megismerjék és szeressék, hogy az emberi és erkölcsi értékeket helyes lelkiismerettel megbecsüljék és valódi szabadsággal elfogadják, s hogy az igazságérzet és

a társadalmi felelősségérzet kiművelésével egyszersemind a másokkal való testvéri közösséget is megvalósítsák.

630. kán. — 1. §. A krisztushívők nagylelkűen fáradozzanak azon, hogy a nevelés és az oktatás megfelelő jótéteményei gyorsabban eljussanak minden emberhez, különös gondot fordítva a szegényebb sorsúakra.

2. §. Minden krisztushívő támogassa az Egyháznak a nevelés előmozdítására alkalmas, főként iskolák létrehozására, vezetésére és fenntartására irányuló kezdeményezéseit.

I. cikkely

Az iskolák, különösen a katolikusok

631. kán. — 1. §. A nevelés különféle eszközei között különös gonddal kell támogatni a katolikus iskolát, amely felé együtt kell irányulnia a szülők, az oktatók, továbbá az egyházi közösség gondoskodásának.

2. §. Az Egyháznak joga van bármilyen típusú és fokú iskolát létrehozni és irányítani.

632. kán. — Katolikus iskolának a jogban csakis az tekintendő, amelyet az eparchiás püspök vagy a felsőbb egyházi hatóság ilyenként hozott létre vagy ilyennek ismert el.

633. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök illetékes arra, hogy bármilyen katolikus iskoláról ítéletet alkosson és eldöntse, hogy megfelel-e vagy sem a keresztény nevelés kívánalmainak; ugyanígy ő illetékes arra, hogy súlyos okból megtiltsa a krisztushívőknek valamely iskola látogatását.

2. §. A szülők járassák gyermekeiket katolikus iskolákba, ha egyébként ugyanazok a feltételek adóttak.

634. kán. — 1. §. A katolikus iskolának sajátos kötelessége, hogy az iskolai közösségben a szabadság és a szeretet evangéliumi lelkületével átítatott légkört teremtsen, hogy segítse a serdülőket saját személyiségük kibontakoztatásával együtt növekedni az új teremtménynek megfelelően, amellyé a keresztség által lettek, és hogy az egyetemes emberi műveltséget az üdvösség üzenete szerint szervezze meg, hogy így a növendékeknek a világról, az életről és az emberről fokozatosan szerzett ismereteit a hit világossága járja át.

2. §. Ennek a saját körülményekre való alkalmazása az illetékes egyházi hatóság irányításával magának a katolikus iskolának a feladata, ha nagyobb részben nem katolikus növendékek látogatják.

3. §. A katolikus iskolának más iskoláknál nem kevésbé feladata, hogy megvalósítsa a kulturális célokat és a fiatalok emberi és társadalmi nevelését.

635. kán. — Főként az eparchiás püspök feladata gondoskodni róla, hogy legyenek katolikus iskolák, különösen ott, ahol más iskolák hiányoznak vagy nem megfelelők, hivatás- és szakiskolák is, amennyiben az adott hely és kor körülményei szerint különleges ok megkívánja.

636. kán. — 1. §. A hitoktatás bármely iskolában az eparchiás püspök fennhatósága és felügyelete alá tartozik.

2. §. Az eparchiás püspök joga az is, hogy kinevezze vagy jóváhagyja a katolikus hitoktatókat és — ha vallási vagy erkölcsi szempontból szükséges — elmozdítsa őket vagy elmozdításukat követelje.

637. kán. — Azokban az iskolákban, amelyekben a katolikus nevelés hiányzik vagy az eparchiás püspök megítélése szerint nem kielégítő, pótolni kell az összes katolikus növendék valóban katolikus nevelését.

638. kán. — 1. §. Az eparchiás püspököt illeti meg az eparchiája területén levő összes katolikus iskola kánoni látogatásának joga azok kivételével, amelyek kizárólag a megszentelt élet egy pápai vagy pátriárkai jogú intézményének növendékei számára állnak nyitva, és fenntartva minden önállóságot a megszentelt élet intézményei esetében saját iskoláik irányítására nézve.

2. §. Ahol több eparchiás püspök van, a kánoni látogatás joga azt illeti meg, aki az iskolát alapította vagy jóváhagyta, hacsak az alapító szabályzat vagy a közöttük megkötött külön megállapodás másként nem rendelkezik.

639. kán. — Az oktatóknak, mivel leginkább rajtuk múlik, hogy a katolikus iskola megvalósíthassa célkitűzéseit és kezdeményezéseit, a tudásban kiválóknak és életük tanúságában példásaknak kell lenniük, munkájukat pedig elsősorban a szülőkkel, de más iskolákkal is közösen végezzék.

II. cikkely

A katolikus tudományegyetemek

640. kán. — 1. §. A katolikus tudományegyetemnek az a célkitűzése, hogy a magasabb kultúra egészének fejlesztésére való törekvésekben megvalósuljon a keresztény gondolkodás nyilvános, állandó és egyetemes jelenléte; ezért a kutatás, a reflexió és az oktatás olyan felsőfokú intézményét

képezi, amelyben a sokféle emberi ismeretet az evangélium fénye világítja meg.

2. §. A más felsőoktatási intézmények vagy önálló katolikus karok, amelyeknek ugyanez a célkitűzése, a katolikus tudományegyetemmel azonos elbírálás alá esnek, a 646—650. kán.-ban említett egyházi tudományegyetemek és karok azonban nem.

641. kán. — A katolikus tudományegyetemeken az egyes tantárgyakat saját alapelveik szerint, saját módszereikkel és a tudományos kutatás saját szabadságával úgy műveljék, hogy eljussanak e tárgyak napról napra mélyebb megértésére, és hogy a kor előrehaladtával jelentkező új kérdéseket és kutatásokat a leggondosabban figyelembe véve jobban átlássák, hogyan hangzik egybe a hit és az értelem az egy igazságban, továbbá hogy tudásukban valóban kiváló embereket képezzenek, akik készek jelentősebb hivatalok ellátására a társadalomban és a hit tanúsítására a világban.

642. kán. — 1. §. A katolikus tudományegyetem olyan felsőoktatási intézmény, amelyet mint olyat vagy a sajátjogú egyház felsőbb közigazgatási hatósága hozott létre, illetve hagyott jóvá az Apostoli Szentszék előzetes megkérdezésével, vagy maga az Apostoli Szentszék; ennek közokirat alapján kell nyilvánvalónak lennie.

2. §. A pátriárkai egyház területének határain belül ez a felsőbb hatóság a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével a pátriárka.

643. kán. — Az olyan katolikus tudományegyetemeken, amelyeknél nincs teológiai kar, tartsanak legalább a különböző karok hallgatóihoz alkalmazott teológiai kurzusokat.

644. kán. — Azoknak, akik a katolikus tudományegyetemeken a hitre és erkölcsre vonatkozó tárgyakat tanítják, a 642. kán.-ban említettek által kijelölt egyházi hatóság megbízásával kell rendelkezniük; ugyanez a hatóság ezt a megbízást súlyos okból megvonhatja, különösen, ha nincs meg bennük a tudományos vagy pedagógiai alkalmasság, a becsületesség vagy a tanbeli feddhetetlenség.

645. kán. — A hierarchák feladata eszmecesterét folytatva gondoskodni róla, hogy más egyetemeken is legyenek olyan kollégiumok és katolikus egyetemi központok, amelyekben gondosan kiválasztott és felkészített krisztushívők állandó lelki és szellemi segítséget nyújtanak az egyetemi ifjúságnak.

III. cikkely

Az egyházi tudományegyetemek és karok

646. kán. — Folyton támogatni kell — elsősorban a hierarchák részéről — az egyházi tudományegyetemeket és karokat, vagyis azokat, amelyek különösen az isteni kinyilatkoztatással és a vele összefüggő tudományokkal foglalkoznak és ezért az Egyház evangelizációs feladatához szorosabban kapcsolódnak.

647. kán. — Az egyházi tudományegyetem vagy kar célja, hogy:

1. az isteni kinyilatkoztatást és a vele összefüggő dolgokat mélyebben és tudományosan vizsgálja, az isteni kinyilatkoztatás igazságait rendszeres módon elemezze és rendszerbe foglalja, a kor előrehaladtával jelentkező új kérdéseket annak fényében tanulmányozza és ezeket a kortárs embereknek a saját kultúrájuknak megfelelő módon bemutassa;

2. a tanulókat a különféle tantárgyakban a katolikus tanítás szerint magasabb szinten oktassa és az apostolkodás, a szolgálat vagy a tanítás különböző műveire ugyanezen tantárgyakban kellően felkészítse, és hogy folyamatos képzésüket előmozdítsa.

648. kán. — Egyházi tudományegyetemek és karok azok, amelyek az illetékes egyházi hatóság által kánonilag létrehozva vagy jóváhagyva a szent tudományokat és a velük összefüggő tudományokat művelik és oktatják, és jogosultak olyan akadémiai fokozatok adományozására, amelyek kánonjogi hatással bírnak.

649. kán. — Az egyházi tudományegyetemek vagy karok létrehozása vagy jóváhagyása az Apostoli Szentszék által, vagy a 642. kán.-ban említett felsőbb közigazgatási hatóság által az Apostoli Szentszékkal együtt történik.

650. kán. — Az egyházi tudományegyetem vagy kar szabályzatával kapcsolatban, különösen ami a vezetést, az ügyintézést, az oktatók kinevezését és hivataluktól való megválásukat, a tanulmányi szabályzatot és az akadémiai fokozatok adományozását illeti, az Apostoli Szentszék által alkotott szabályokat kell megtartani.

IV. fejezet

A tömegtájékoztatási eszközök, különösen a könyvek

651. kán. — 1. §. Azért, hogy az evangélium mindenütt a világon való hirdetésének feladatát ellássa, az Egyház köteles a megfelelő eszközökkel élni, és ezért a tömegtájékoztatási eszközök alkalmazásához, különösen pedig az írásművek szabad kinyomtatásához való jogát mindenütt érvényesítenie kell.

2. §. A maga részéről minden krisztushívő működjék együtt az Egyház e jelentős küldetésében, valamint segítse és támogassa ennek az apostolkodásnak a kezdeményezéseit; ezenkívül különösen azok, akik a közlemények előállításában és továbbításában járatosak, gondosan nyújtsanak segítséget a püspökök lelkipásztori tevékenységéhez, és minden igyekezetükkel azon fáradozzanak, hogy ezeknek az eszközöknek a használatát Krisztus lelkülete hassa át.

652. kán. — 1. §. Az eparchiás püspökök gondoskodjanak róla, hogy a krisztushívőket — különösen a tömegtájékoztatási eszközökkel foglalkozó intézmények segítségével — kioktassák e tömegtájékoztatási eszközök kritikus és előnyös használatáról; támogassák az együttműködést a különböző ilyen intézmények között; gondoskodjanak szakértők képzéséről; végül — ami hatékonyabb, mint kijavítani és elítélni a rosszat — mozdítsák elő a jó kezdeményezéseket, dicsérve és áldva elsősorban a jó könyveket.

2. §. A hit és az erkölcs épségének védelmében az eparchiás püspök, a pátriárkai egyház püspöki szinódusa, a hierarchák tanácsa és az Apostoli Szentszék illetékes rá, hogy megtiltsa a krisztushívőknek a tömegtájékoztatási eszközök használatát vagy azok közlését másokkal, amennyiben ennek az épségnek kárára vannak.

653. kán. — A részleges jog feladata pontosabb szabályokat megállapítani a rádió, a filmszínház, a televízió és az effélék használatáról a katolikus tanításra vagy erkölcsre vonatkozó kérdések tárgyalása körében.

654. kán. — A közös jognak a könyvekről szóló szabályai érvényesek bármely más, technikai eszközök útján bárhogyan sokszorosított és nyilvános terjesztésre szánt írásra vagy beszédre is.

655. kán. — 1. §. A krisztushívőknek bőszéges lehetőséggel kell bírniuk a Szentíráshoz való hozzájutásra; ezért az eparchiás püspökök gondozásában, sőt amennyiben ez megfelelően és hasznosan lehetséges, más keresztényekkel közös munkában készüljenek — ahol nincsenek — megfelelő és helyes, elégséges magyarázatokkal ellátott fordítások.

2. §. Minden krisztushívőnek, különösen a lelkipásztoroknak legyen gondja a Szentírás megfelelő jegyzetekkel ellátott, a nem keresztények használatára is alkalmas példányainak terjesztésére.

3. §. Liturgikus vagy hitoktatási célra a Szentírásnak csak azokat a kiadásait alkalmazzák, amelyek egyházi jóváhagyással bírnak; a többi kiadásnak legalább egyházi engedéllyel kell rendelkeznie.

656. kán. — 1. §. A liturgikus ünneplések során csak egyházi jóváhagyással bíró könyveket alkalmazzanak.

2. §. A krisztushívők nyilvános- vagy magánhasználatára szánt imádságos- vagy ájtatossági könyvek egyházi engedélyre szorulnak.

657. kán. — 1. §. A liturgikus szövegek jóváhagyása az Apostoli Szent-szék előzetes felülvizsgálata mellett a pátriárkai egyházakban a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével a pátriárkának, a sajátjogú metropolitai egyházakban pedig a hierarchák tanácsának beleegyezésével a metropolitának van fenntartva; a többi egyházban ez egyedül az Apostoli Szentszék és az általa meghatározott korlátok között a püspökök és az ő törvényesen létrehozott csoportjaik joga.

2. §. Ugyanezeket a hatóságokat illeti meg a jog e liturgikus használatra szánt könyvek fordításainak jóváhagyására, miután jelentést tettek az Apostoli Szentszéknek, ha pátriárkai vagy sajátjogú metropolitai egyházakról van szó.

3. §. A liturgikus könyveknek vagy azok más nyelvre történt, liturgikus használatra szánt fordításainak vagy ezek részeinek újbóli kiadásához szükséges és elégséges, hogy a 662. kán. 1. §-ában említett helyi hierarcha tanúsítványa alapján megállapítható legyen az egyezés a jóváhagyott kiadással.

4. §. A liturgikus szövegek megváltoztatása során ügyeljének a 40. kán. 1. §-ára.

658. kán. — 1. §. A katekizmusok és a bármilyen típusú és fokú iskolákban hitoktatásra szánt egyéb írások, illetve ezek fordításai egyházi jóváhagyásra szorulnak.

2. §. Ugyanezt a szabályt kell alkalmazni a hitet vagy az erkölcsöt tárgyaló más könyvekre is, ha a hitoktatás alapjául szolgáló szöveggként alkalmazzák őket.

659. kán. — Ajánlatos, hogy bármely olyan írás, amely a katolikus hitet vagy az erkölcsöt mutatja be, legalább egyházi engedéllyel rendelkezék, fenntartva a megszentelt élet intézményeinek azon előírásait, amelyek többet kívánnak meg.

660. kán. — Olyan napilapokba, újságokba vagy folyóiratokba, amelyek a katolikus vallást vagy a jó erkölcsöket nyilvánvaló módon támadni

szokták, a krisztushívők csakis megfelelő és ésszerű okból írjanak; a klerikusok és szerzetes intézmények tagjai pedig ezenkívül csakis a 622. kánban említettek engedélyével.

661. kán. — 1. §. A pusztán az *imprimatur* „nyomtassák ki” szóval kifejezett egyházi engedély azt jelenti, hogy a mű mentes a katolikus hittel és az erkölccsel kapcsolatos tévedésektől.

2. §. Az illetékes hatóság által megadott jóváhagyás pedig azt mutatja, hogy a szöveget az Egyház elfogadta vagy a mű összhangban áll az Egyház hiteles tanításával.

3. §. Ha a művet ezenkívül az eparchiás püspök vagy a felsőbb hatóság dicsérte vagy áldotta, ez azt jelenti, hogy az jól kifejezi az Egyház hiteles tanítását és ezért ajánlásra méltó.

662. kán. — 1. §. A könyvkiadásra vonatkozó egyházi jóváhagyást vagy engedélyt — hacsak a jog másként nem rendelkezik — megadhatja akár a szerző saját helyi hierarchája, akár a megjelenési hely hierarchája, akár pedig az a felsőbb hatóság, amely e személyek vagy helyek fölött végrehajtott kormányzati hatalmat gyakorol.

2. §. Ahhoz, hogy a szerzetes intézmények tagjai a katolikus vallás vagy az erkölcs kérdéseit tárgyaló írásokat adhassanak ki, a tipikon vagy a szabályzat előírásai szerint nagyobb előjárójuk engedélyére is rászorulnak.

663. kán. — 1. §. Valamely mű kiadásának engedélye vagy valamely mű jóváhagyása, dicsérete vagy áldása az eredeti szövegre érvényes, nem pedig az újabb kiadásokra vagy fordításokra.

2. §. Ha a Szentírás kiadásairól vagy más, a jog szabályai szerint egyházi jóváhagyásra szoruló könyvekről van szó, az egyik helyi hierarcha által megadott jóváhagyás nem elegendő ahhoz, hogy azokat egy másik eparchiában is alkalmazhassák, hanem szükség van ezen eparchia helyi hierarchájának kifejezett beleegyezésére.

664. kán. — 1. §. A könyvek megítélését a helyi hierarcha rábízhatja a pátriárkai egyház püspöki színódusa vagy a hierarchák tanácsa által készített jegyzékben szereplő cenzorokra vagy józan belátása szerint más személyekre, akikben megbízik; végső soron létre lehet hozni külön cenzori bizottságot, amelyet a helyi hierarcha, a pátriárkai egyház püspöki színódusa vagy a hierarchák tanácsa megkérdézhet.

2. §. Cenzorrá tudásban, helyes tanításban és józan belátásban kiváló személyeket válasszanak, ők pedig hivataluk ellátása során minden személyválogatást kerülve hozzanak ítéletet a katolikus tanítás szerint, amint azt az Egyház hiteles tanítóhivatala előadja.

3. §. A cenzoroknak véleményüket írásban kell megadniuk; ha ez kedvező, a hierarcha saját józan megítélése szerint adja meg az engedélyt vagy a

jóváhagyást nevének feltüntetésével; ellenkező esetben közölje a megtagadás indokait a mű szerzőjével.

665. kán. — 1. §. Ügyeljenek rá a parókusok és a templomigazgatók, nehogy templomaikban a valódi szent művészettől idegen ikonokat vagy képeket, illetve a keresztény vallással vagy az erkölccsel összhangban nem álló könyveket tegyenek ki, árusítsanak vagy osztogassanak.

2. §. Ugyanígy a parókusok és a templomigazgatók, továbbá a katolikus iskolák vezetőinek feladata gondoskodni arról, hogy a pártfogásukkal folytatandó bármilyen jellegű látványosságot a keresztény ítélőképesség érzetével válasszák meg.

3. §. Ügyeljen rá minden krisztushívő, nehogy az 1. §-ban említettek megvételével, eladásával, olvasásával vagy másokkal való közlésével maguknak vagy másoknak lelki kárt okozzanak.

666. kán. — 1. §. A szerző szellemi alkotása jogvédelem alatt áll, egyrészt mint személyiségének kifejezője, másrészt mint vagyoni jogok forrása.

2. §. Jogvédelem alatt állnak bármely egyházi hatóság törvényeinek és hivatalos iratainak szövegei és azok hiteles gyűjteményei; s ezért csakis ugyanezen hatóság vagy a felsőbb hatóság engedélyét elnyerve és az általa előírt feltételeket megtartva szabad őket újra kiadni.

3. §. Minden egyes sajátjogú egyház részleges joga alkosson pontosabb szabályokat erről a dolgról, megtartva a világi jog szerzői jogi előírásait.

XVI. cím

AZ ISTENTISZTELET ÉS KÜLÖNÖSEN A SZENTSÉGEK

667. kán. — A mi Urunk Jézus Krisztus a szentségek által, amelyek kiszolgáltatására az Egyház kötelezve van, hogy látható jel alatt Krisztus misztériumában részesüljön, a Szentlélek erejében megszenteli az embereket, hogy azok különösen is az Atyaisten valódi imádóivá váljanak, továbbá betagozza őket saját magába és testébe, az Egyházba; ezért az Egyház előírásait e szentségek lelkiismeretes kiszolgáltatása és felvétele során az összes krisztushívő, különösen pedig a szent szolgálatra rendelt személyek gondosan tartásuk meg.

668. kán. — 1. §. Az istentisztelet nyilvánosnak nevezzük, ha az Egyház nevében az erre törvényesen kijelölt személyek az egyházi hatóság által jóváhagyott cselekményekkel végzik; egyébként magánistentiszteletnek nevezzük.

2. §. A nyilvános istentisztelet rendjének megállapítására a 657. kán.-ban említett hatóság illetékes, fenntartva a 199. kán. 1. §-át; az e hatóság által megállapított szabályokhoz senki más ne adjon hozzá semmit, ne vegyen el belőlük és ne is változtasson rajtuk.

669. kán. — Mivel a szentségek ugyanazok az egyetemes Egyház számára és az isteni letéteményhez tartoznak, egyedül az Egyház legfőbb hatóságának joga, hogy jóváhagyja vagy meghatározza azt, ami az érvényességükhöz szükséges.

670. kán. — 1. §. A katolikus krisztushívők megfelelő okból jelen lehetnek más keresztények istentiszteletein és azokon részt is vehetnek, megtartva mindazt, amit a Katolikus Egyházzal való közösség fokát figyelembe véve az eparchiás püspök vagy a felsőbb hatóság elrendelt.

2. §. Ha a nem katolikus keresztényeknek nincs olyan helyük, ahol méltóképpen tarthatnák meg az istentiszteletet, az eparchiás püspök megengedheti számukra katolikus épület vagy temető vagy templom használatát a maga sajtójogú egyháza részleges jogának szabályai szerint.

671. kán. — 1. §. A katolikus szentségkiszolgáltatók a szentségeket egyedül katolikus krisztushívőknek szolgáltatathatják ki megengedetten, s ugyanígy a katolikusok egyedül katolikus kiszolgáltatóktól vehetik fel megengedetten a szentségeket.

2. §. Ha viszont a szükség úgy kívánja, vagy a valódi lelki hasznosság indokolja, és feltéve, hogy elkerülhető a tévedés vagy a közömbösség veszélye, azoknak a katolikus krisztushívőknek, akik számára fizikailag vagy erkölcsileg lehetetlen katolikus szentségkiszolgáltatóhoz fordulni, fel szabad venniük a bűnbánat, az Eucharisztia és a betegek kenetének szentségét olyan nem katolikus kiszolgáltatóktól, akiknek egyházaiban az említett szentségek érvényesen vannak meg.

3. §. A katolikus szentségkiszolgáltatók ugyanígy megengedetten szolgáltatathatják ki a bűnbánat, az Eucharisztia és a betegek kenetének szentségét a Katolikus Egyházzal teljes közösségben nem levő keleti egyházak krisztushívőinek, ha ezt önként kérik és kellően fel vannak készülve; ugyanez érvényes más olyan egyházak tagjaira is, amelyek helyzete az Apostoli Szentszék megítélése szerint a szentségeket illetően megegyezik az említett keleti egyházakéval.

4. §. Halálveszély esetén azonban, vagy ha az eparchiás püspök vagy a pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának megítélése szerint más súlyos szükség sürget, a katolikus szentségkiszolgáltatók ugyanezeket a szentségeket megengedetten szolgáltatathatják ki a Katolikus Egyházzal teljes közösségben nem levő többi kereszténynek is, akik nem tudnak saját egyházi közösségük szolgálattevőjéhez fordulni, és ezt önként kérik, feltéve, hogy ezekkel a szentségekkel kapcsolatban a Katolikus Egyház hitének megfelelő hitről tesznek tanúságot és kellően felkészültek.

5. §. A 2., 3. és 4. §-ban említett esetekre csak akkor alkossanak részleges jogi szabályokat, ha az érdekelt nem katolikus egyháznak vagy egyházi közösségnek legalább a helyileg illetékes hatóságát megkérdezték.

672. kán. — 1. §. A keresztség, a szent mironnal való bérmálás és a felszentelés szentsége nem ismételhető.

2. §. Ha viszont alapos kétely forog fenn az iránt, hogy ezeket a szentségeket valóban kiszolgáltatták-e, vagy hogy érvényesen szolgáltatották-e ki, amennyiben a kétely komoly vizsgálat után is fennáll, feltételesen ki kell szolgáltatni őket.

673. kán. — A szentségek, s elsősorban az Isteni Liturgia ünneplésére mint az Egyház cselekvésére lehetőség szerint a krisztushívők tevékeny részvételével kerüljön sor.

674. kán. — 1. §. A szentségek kiszolgáltatása során gondosan követni kell a liturgikus könyvek tartalmát.

2. §. A szentségkiszolgáltató a szentségeket a maga sajátjogú egyházának liturgikus előírásai szerint szolgáltatassa ki, hacsak a jog másként nem rendelkezik, vagy ha különleges felhatalmazást nem nyert az Apostoli Szentektől.

I. fejezet

A keresztség

675. kán. — 1. §. A keresztségben az ember a természetes vízzel való lemosás által az Atya és a Fiú és a Szentlélek Isten nevének segítségül hívásával megszabadul a bűntől, új életre születik, Krisztust ölti magára és az Egyháznak, amely az ő teste, válik tagjává.

2. §. Az ember csakis a keresztség tényleges felvétele után lesz alkalmas a többi szentségre.

676. kán. — Sürgős szükség esetén szabad a keresztséget pusztán azon cselekmények elvégzésével kiszolgáltatni, amelyek az érvényességhez szükségesek.

677. kán. — 1. §. A keresztséget rendesen a pap szolgáltathatja ki; a kiszolgáltatásra azonban a részleges jog fenntartásával a kereszstelendő saját parókusa, illetve az ő vagy a helyi hierarcha engedélyével bíró más pap illetékes, amelynek a megadását súlyos ok fennforgása esetén törvényesen vélelmezni kell.

2. §. Szükség esetén azonban szabad a keresztséget kiszolgáltatnia a diakónusnak, illetve az ő távollétében vagy akadályoztatása esetén más klerikusnak, a megszentelt élet intézménye tagjának vagy bármely más krisztushívőnek; az apának és az anyának viszont csak akkor, ha más, a keresztelés módját ismerő személy nem elérhető.

678. kán. — 1. §. Idegen területen senkinek sem szabad a kellő engedély nélkül kiszolgáltatnia a keresztséget; ezt az engedélyt azonban az eltérő sajátjogú egyház parókusa nem tagadhatja meg annak a sajátjogú egyháznak a papjától, amelybe a keresztelendőt be fogják sorolni.

2. §. Azokon a helyeken, ahol nem kevés olyan krisztushívő él, akiknek nincs a maguk sajátjogú egyházából való parókusa, az eparchiás püspök jelöljön ki, ha lehet, egy ehhez az egyházhoz tartozó áldozópapot a keresztség kiszolgáltatására.

679. kán. — A keresztség felvételére képes mindaz, de csak az az ember, aki még nincs megkeresztelve.

680. kán. — Az abortált magzatot, ha él és ha ez lehetséges, kereszteljék meg.

681. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy a gyermeket megengedetten kereszteljék meg, szükséges:

1. hogy megalapozott remény legyen a Katolikus Egyház hitében való nevelésére az 5. § fenntartásával;

2. hogy a szülők, illetve legalább egyikük, vagy az, aki törvényesen helyettesíti őket, beleegyeznek.

2. §. A kitett vagy talált gyermeket, hacsak megkeresztelése be nem bizonyosodik, kereszteljék meg.

3. §. Az eszköz használatával gyermekkoruktól fogva nem rendelkezőket mint gyermekeket kell megkeresztelni.

4. §. Azt az akár katolikus, akár nem katolikus szülőktől származó gyermeket, akinek az élete olyan veszélyben forog, hogy józanul számítani lehet rá, hogy előbb hal meg, minthogy esze használatára eljutna, meg szabad keresztelni.

5. §. A nem katolikus keresztény szülők gyermekét megengedetten keresztelik meg, ha a szülők, illetve legalább egyikük, vagy az, aki törvényesen helyettesíti őket, ezt kéri, és ha fizikailag vagy erkölcsileg lehetetlen saját szolgálattevőhöz fordulniuk.

682. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy egy gyermekorból kinőtt személyt meg lehessen keresztelni, szükséges, hogy kinyilvánítsa szándékát a keresztség felvételére, elegendően jártas legyen a hit igazságaiban és legyen kipróbált a keresztény életben; figyelmeztessék arra is, hogy bánja meg bűneit.

2. §. Az olyan gyermekorból kinőtt személyt, aki halálveszélyben forog, meg lehet keresztelni, ha valamelyest ismeri a hit legfőbb igazságait és bármilyen módon kinyilvánította szándékát a keresztség felvételére.

683. kán. — A keresztséget annak a sajátjogú egyháznak a liturgikus előírásai szerint kell kiszolgáltatni, amelyhez a jog szabályai szerint a keresztelendő tartozóvá fog válni.

684. kán. — 1. §. Az egyházak ősrégi szokása szerint a keresztelendőnek legyen legalább egy keresztszülője.

2. §. A keresztszülőnek vállalt feladatánál fogva kötelessége, hogy a gyermekorból kinőtt keresztelendőnek a keresztény beavatásban segítségére legyen, illetve hogy a keresztelendő gyermeket bemutassa, és azon fáradozzék, hogy a megkeresztelt a keresztségnek megfelelő keresztény életet éljen és az ezzel járó kötelezettségeket hűségesen teljesítse.

685. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy valaki a keresztszülői feladatkört érvényesen gyakorolja, szükséges, hogy:

1. a keresztség, a szent mironnal való bérmálás és az Eucharisztia mindhárom szentségébe beavatott személy legyen;

2. a Katolikus Egyházhoz tartozzék, fenntartva a 3. §-t;

3. legyen meg a szándéka e feladat gyakorlására;

4. maga a keresztelendő, vagy ennek szülei, illetve gyámjai, vagy ezek hiányában a parókus vagy a szentség kiszolgáltatója jelölje ki;

5. ne legyen a keresztelendő apja vagy anyja vagy házastársa;

6. ne álljon — akárcsak kisebb — kiközösítés, felfüggesztés, letétel vagy a keresztszülői feladatkör viselésének jogától való megfosztás büntetésének hatálya alatt.

2. §. Ahhoz, hogy valaki a keresztszülői feladatkört megengedetten gyakorolja, szükséges ezenkívül, hogy a részleges jog által megkívánt életkorú, valamint hitének és vállalandó feladatának megfelelő életvitelű legyen.

3. §. Megfelelő ok fennforgása esetén meg szabad engedni, hogy egy nem katolikus keleti egyházhoz tartozó krisztushívő vállalja a keresztszülői feladatokat, ám mindig egy katolikus keresztszülővel együtt.

686. kán. — 1. §. A szülők kötelesek gondoskodni arról, hogy a gyermek mielőbb megkapja a keresztséget a törvényes jogszokás szerint.

2. §. A parókus gondoskodjék róla, hogy a keresztelendő gyermek szüleit, s ugyanígy azokat, akik a keresztszülői feladatot fogják magukra vállalni, megfelelően kioktassa ennek a szentségnek a jelentéséről és a vele járó kötelezettségekről, és hogy kellően fel legyenek készítve a szentség kiszolgáltatására.

687. kán. — 1. §. A keresztséget a szükség esetét kivéve a parókiális templomban kell kiszolgáltatni, fenntartva a törvényes jogszokást.

2. §. Magánházaknál a keresztséget a részleges jog szabályai szerint vagy a helyi hierarcha engedélyével lehet kiszolgáltatni.

688. kán. — A keresztség kiszolgáltatójának legyen gondja arra, hogy ha a keresztszülő nincs jelen, legyen legalább tanú, akinek a segítségével a keresztség kiszolgáltatását bizonyítani lehet.

689. kán. — 1. §. A keresztség kiszolgáltatási helyének parókusa köteles gondosan és haladéktalanul bevezetni a kereszteltek anyakönyvébe a kereszteltek nevét, megemlítve a keresztség kiszolgáltatóját, a szülőket, a keresztszülőket, valamint — ha vannak ilyenek — a tanúkat, a keresztelés helyét és napját, egyszersmind megjelölve a születés helyét, valamint azt a sajátjogú egyházat, amelybe a megkereszteltek be lesznek sorolva.

2. §. Ha nem házasságban született gyermekről van szó, az anya nevét kell bevezetni, ha anyasága nyilvánosan megállapítható, vagy ha az anya írásban vagy két tanú előtt ezt önként kéri; ugyanígy az apa nevét kell bevezetni, ha apaságát valamilyen közokirat vagy a parókus és két tanú előtt tett saját nyilatkozata bizonyítja; egyéb esetekben vezessék be a kereszteltek nevét minden utalás nélkül az apa vagy a szülők nevére.

3. §. Ha örökbefogadott gyermekről van szó, írják be az örökbefogadók nevét, valamint — legalábbis akkor, ha azon a vidéken a világi jogi aktus

során így történik — a természetes szülők nevét is az 1. és 2. § szabályai szerint, a részleges jogot figyelembe véve.

690. kán. — Ha a keresztséget nem a parókus szolgáltatta ki, és nem is volt jelen a kereszteléskor, a keresztség kiszolgáltatója értesítse az ügyről a helyi parókust.

691. kán. — A keresztség bizonyításához, ha ez senkinek sem okoz hátrányt, elegendő egyetlen teljesen kifogástalan tanú nyilatkozata vagy magának a kereszteltnak kétségtelen bizonyítékokra alapított nyilatkozata, különösen, ha a keresztséget gyermekkorból kinőtt személyként vette fel.

II. fejezet

A szent mironnal való bérmálás

692. kán. — Azokat, akik meg lettek kereszelve, a szent mironnal meg kell bérmálni, hogy a Szentlélek ajándékának pecsétjével megjelölve alkalmasabb tanúivá és társépítőivé váljanak Krisztus országának.

693. kán. — A szent miront, amely olajfa vagy más növény olajából és illatanyagokból áll, egyedül a püspök készítheti el, azon részleges jog fenntartásával, amely szerint ez a hatalom a pátriárkának van fenntartva.

694. kán. — A keleti egyházak hagyománya alapján a szent mironnal való bérmálást az áldozópap vagy a kereszteléshez kapcsolódóan, vagy külön szolgáltatja ki.

695. kán. — 1. §. A szent mironnal való bérmálást a kereszteléshez kapcsolódóan kell kiszolgáltatni, fenntartva a valódi szükség esetét, ám ekkor is gondoskodni kell róla, hogy mielőbb kiszolgáltassák.

2. §. Ha a szent mironnal való bérmálás elvégzése nem a kereszteléssel együtt történik, kiszolgáltatója köteles értesíteni róla annak a helynek a parókusát, ahol a keresztséget kiszolgáltatták.

696. kán. — 1. §. A keleti egyházak összes áldozópapja érvényesen kiszolgáltathatja a szent mironnal való bérmálást vagy a kereszteléshez kapcsolódóan, vagy külön bármely sajátjogú egyház összes krisztushívőjének, a latin egyházat is ideértve.

2. §. A keleti egyházak krisztushívői érvényesen felvehetik a szent mironnal való bérmálást a latin egyház áldozópapjaitól is azon felhatalmazások szerint, amelyekkel azok rendelkeznek.

3. §. Bármely áldozópap egyedül a maga sajátjogú egyházának krisztushívői számára szolgáltatja ki megengedetten a szent mironnal való bérmálást; ami pedig a más sajátjogú egyházak krisztushívőit illeti, a bérmálás akkor megengedett, ha saját alárendeltjeiről van szó, vagy olyanokról, akiket más jogcím alapján törvényesen keresztel meg, vagy olyanokról, akik halálveszélyben forognak, és mindig fenntartva a sajátjogú egyházak között e tárgyban kötött megállapodásokat.

697. kán. — Az üdvösség misztériumába való szentségi beavatás az Isteni Eucharisztia vételével válik teljessé, s ezért az Isteni Eucharisziát a kereszttség és a szent mironnal való bérmálás után mielőbb szolgáltatassák ki a krisztushívőnek a maga sajátjogú egyháza részleges jogának szabályai szerint.

III. fejezet

Az Isteni Eucharisztia

698. kán. — Az Isteni Liturgia során a Krisztus személyében az Egyház áldozata fölött cselekvő pap szolgálata által a Szentlélek erejénél fogva az folytatódik, amit az Úr Jézus maga tett az utolsó vacsorán, amikor saját testét adta tanítványainak, amelyet utóbb a kereszten értünk felajánlott, és saját vérére, amelyet utóbb értünk kiontott, valódi és misztikus áldozatot hozva létre, amelyben az Egyház hálaadással emlékezik meg a kereszt véres áldozatáról, ezt valósítja meg és ebben részesül mind a felajánlás, mind pedig az áldozás révén, Isten népe egységét megjelenítendő és beteljesítendő az ő Testének építésére, amely az Egyház.

699. kán. — 1. §. Az Isteni Liturgia bemutatására egyedül a püspököknek és az áldozópapoknak van hatalmuk.

2. §. A diakónusok az Isteni Liturgia bemutatásában a püspökökkel és az áldozópapokkal együtt saját szolgálatuk révén a liturgikus könyvek előírásai szerint korlátozott mértékben vesznek részt.

3. §. A többi krisztushívő, aki a kereszttség és a szent mironnal való bérmálás erejénél fogva az Isteni Liturgia bemutatására összejön, a liturgikus könyvekben vagy a részleges jog által meghatározott módon vesz részt tevékenyen Krisztus áldozatában, amit pedig akkor tesz teljesebben, ha ebből az áldozatból az Úr testét és vérére is magához veszi.

700. kán. — 1. §. Ami az Isteni Liturgia bemutatási módját illeti, hogy vajon külön-külön vagy koncelebrálva végzendő-e, elsősorban a krisztushívők lelkipásztori szükségleteit tartásuk szem előtt.

2. §. Ha azonban lehetséges, az Isteni Liturgiát az áldozópapok a püspökkel együtt az ő elnökletével vagy egy másik áldozópappal együtt mutatassák be, mivel így nyilvánul meg megfelelőképpen a papság és az áldozat egysége; minden egyes papnak megmarad azonban a joga az Isteni Liturgia külön-külön történő bemutatására, de nem abban az időben, amikor ugyanabban a templomban koncelebrációra kerül sor.

701. kán. — Különböző sajátjogú egyházak püspökeinek és áldozópapjainak koncelebrációjára megfelelő okból, különösen a szeretet támogatása és az egyházak közötti egység kifejezése érdekében az eparchiás püspök engedélyével kerülhet sor úgy, hogy mindenki az első celebráns liturgikus könyveinek előírásait követi, tartózkodnak mindennemű liturgikus szinkretizmustól és kívánatos módon megtartják a maguk sajátjogú egyházának liturgikus ruháit és jelvényeit.

702. kán. — A katolikus papoknak tilos nem katolikus papokkal vagy szolgálattevőkkel együtt közösen bemutatni az Isteni Liturgiát.

703. kán. — 1. §. Idegen papnak csak akkor engedjék meg az Isteni Liturgia bemutatását, ha bemutatja a templomigazgatónak saját hierarchája ajánlólevelét vagy becsületes volta a templomigazgató előtt más módon elégségesen igazolt.

2. §. Az eparchiás püspöknek szabadságában áll minderről pontosabb szabályokat alkotni, amelyeket az összes papnak — a bármilyen módon kivételezetteknek is — meg kell tartania.

704. kán. — Dicséretes, ha az Isteni Liturgiát minden nap be tudják mutatni, kivéve azokat, amelyek a pap besorolása szerinti sajátjogú egyház liturgikus könyveinek előírásai kizárnak.

705. kán. — 1. §. A katolikus pap az Isteni Liturgiát bármely katolikus templom oltárán bemutathatja.

2. §. Ahhoz, hogy az Isteni Liturgiát nem katolikusok templomában mutassa be, a papnak szüksége van a helyi hierarcha engedélyére.

706. kán. — Az Isteni Liturgiában felajánlott szent adományok a tisztán búzából való, frissen készült kenyér, amelynél a romlásnak semmi veszélye sem állhat fenn, és a szőlő terméséből készült, romlatlan természetes bor.

707. kán. — 1. §. Az eucharisztikus kenyér elkészítésével, az Isteni Liturgia bemutatása előtt a pap által elmondandó imádságokkal, a megtartandó eucharisztikus böjttel, a liturgikus ruhákkal, az áldozatbemutatás idejével és helyével, valamint az effélékkel kapcsolatban minden egyes sajátjogú egyház részleges jogának pontos szabályokat kell megállapítania.

2. §. Ha ezzel nem keltik fel a krisztushívők csodálkozását, szabad használniuk egy másik sajátjogú egyház liturgikus ruháit és kenyerét is, amennyiben a maguk sajátjogú egyházának liturgikus ruhái és kenyere nem áll rendelkezésre.

708. kán. — A helyi hierarcháknak és a parókusoknak legyen gondjuk rá, hogy a krisztushívőket a leggondosabban tanítsák meg arra, hogy kötelesek magukhoz venni az Isteni Eucharisziát halálveszély esetén, valamint a sajátjogú egyházuk igen dicséretes hagyománya vagy részleges joga által megállapított időkből, különösen pedig a húsvéti időben, amikor az Úr Krisztus az eucharisztikus misztériumot ránk hagyta.

709. kán. — 1. §. Az Isteni Eucharisztia kiosztója a pap, illetve ha a maga sajátjogú egyházának részleges joga így rendelkezik, a diakónus is.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának szabadságában áll megfelelő szabályokat alkotni, amelyek értelmében az Isteni Eucharisziát más krisztushívők is kioszthatják.

710. kán. — A gyermekeknek a keresztség és a szent mironnal való bérmálás után az Isteni Eucharisziában való részesülésével kapcsolatban a megfelelő óvintézkedések alkalmazásával tartsák meg az adott sajátjogú egyház liturgikus könyveinek előírásait.

711. kán. — Aki tudatában van súlyos bűnének, ne mutassa be az Isteni Liturgiát és ne vegye magához az Isteni Eucharisziát sem, csak ha súlyos oka van rá és nincs alkalma a bűnbánat szentségének felvételére; ez esetben köteles felindítani a tökéletes bánat cselekményét, amely magában foglalja a szentség mielőbbi felvételének szándékát.

712. kán. — Az Isteni Eucharisztia vételétől távol kell tartani a nyilvánosan méltatlanokat.

713. kán. — 1. §. Az Isteni Eucharisziát az Isteni Liturgia keretében kell kiosztani, hacsak megfelelő ok mást nem indokol.

2. §. Az Isteni Eucharisziában való részesülés bűjt általi előkészületével, az imádságokkal és más cselekedetekkel kapcsolatban a krisztushívők hűségesen tartsák meg a besorolásuk szerinti sajátjogú egyház szabályait nemcsak ennek az egyháznak a területén belül, hanem lehetőség szerint mindenütt a világon.

714. kán. — 1. §. Azokban a templomokban, ahol a nyilvános istentiszteletet és legalább havonta néhányszor az Isteni Liturgiát bemutatják, őrizték az Isteni Eucharisziát különösen a betegek számára, hűségesen megtartva az adott sajátjogú egyház liturgikus könyveinek előírásait, és a krisztushívők imádják azt a legnagyobb tisztelettel.

2. §. Az Isteni Eucharisztia őrzése a helyi hierarcha felügyeletének és irányításának van alávetve.

715. kán. — 1. §. A papoknak szabad adományokat elfogadniuk, amelyeket a krisztushívők az Egyház jóváhagyott szokása szerint az Isteni Liturgiának saját szándékaikra való bemutatásáért nekik felajánlanak.

2. §. Ha a törvényes jogszokás úgy tartja, az előszenteltek liturgiájáért és az Isteni Liturgiában való megemlékezésekért is szabad adományokat elfogadni.

716. kán. — Az 1013. kán. fenntartásával igencsak ajánlatos, hogy az eparchiás püspökök lehetőség szerint vezessék be a szokást, amelynek értelmében csak azokat az adományokat fogadják el az Isteni Liturgia alkalmával, amelyeket a krisztushívők maguktól ajánlanak fel; ugyanakkor az egyes papok minden adomány nélkül is szívesen mutassák be az Isteni Liturgiát a krisztushívők, különösen a szegények szándékára.

717. kán. — A papok, amennyiben az Isteni Liturgia bemutatásáért egy másik sajátjogú egyház krisztushívőitől kapnak adományokat, ezen adományok körében súlyosan kötelesek megtartani ennek a sajátjogú egyháznak a szabályait, hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló a felajánló részéről.

IV. fejezet

A bűnbánat szentsége

718. kán. — A bűnbánat szentségében azok a krisztushívők, akik a keresztség után elkövetett bűneik miatt a Szentlélektől vezetve szívükben Istenhez fordulnak, és a bűneik miatti fájdalomtól indítatva elhatározzák, hogy új életet kezdenek, a pap szolgálata által a neki tett gyónás és a méltó elégtétel elfogadása révén bocsánatot nyernek Istentől és egyszersmind kiengesztelődnek az Egyházzal, amelyet bűneikkel megsebeztek; ily módon ez a szentség a lehető leginkább támogatja a keresztyén életet és felkészít az Isteni Eucharisztia vételére.

719. kán. — Aki súlyos bűnének van tudatában, amilyen hamar csak lehet, vegye fel a bűnbánat szentségét; ám minden krisztushívő számára igencsak ajánlatos, hogy gyakran, különösen a maga sajátjogú egyházában megtartandó böjti és bűnbánati idők során vegye fel ezt a szentséget.

720. kán. — 1. §. Az egyéni és teljes bűnmegvallás és a feloldozás az az egyetlen rendes mód, ahogyan a súlyos bűnének tudatában levő krisztushívő Istennel és az Egyházzal kiengesztelődik; az ilyen gyónás alól csak a fi-

zikai vagy erkölcsi lehetetlenség ment fel, ám ez esetben a kiengesztelődést más módon is el lehet nyerni.

2. §. Több bűnbánót egyszerre előzetes egyéni bűnmegevallás nélkül általános módon feloldozni nem lehet, kivéve, ha:

1. halálveszély fenyeget, és a papnak vagy a papoknak nem áll a rendelkezésére elég idő ahhoz, hogy az egyes bűnbánóknak kiszolgáltassák a bűnbánat szentségét;

2. súlyos szükség áll fenn, vagyis ha a bűnbánók számát figyelembe véve nincs elég pap arra, hogy a bűnbánat szentségét az egyes bűnbánóknak kellő időn belül kiszolgáltassák, és így önhibájukon kívül a szentségi kegyelmet vagy az Isteni Eucharisztia vételét sokáig nélkülözni kényszerülnének; nem számít azonban elégségesnek az a szükség, amikor egyedül azért nem érhetők el a gyóntatók, mert nagyon sok a bűnbánó, ahogyan ez valamely nagyobb ünnepen vagy zarándoklaton előfordulhat.

3. §. Annak megállapítására, hogy vajon fennáll-e ilyen súlyos szükség, az eparchiás püspök illetékes, aki az ilyen szükség eseteit a más sajátjogú egyházak ugyanazon a területen hatalmukat gyakorló pátriárkáival és eparchiás püspökeivel eszmecserét folytatva általános előírásokkal is meghatározhatja.

721. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy a krisztushívó az egyszerre többeknek adott szentségi feloldozásban részesülhessen, nemcsak az szükséges, hogy kellően fel legyen készülve, hanem egyszersmind az is, hogy elhatározza azoknak a súlyos bűneinek kellő időben egyenként való megvallását, amelyeket jelenleg nem tud így meggyónni.

2. §. A krisztushívókat lehetőség szerint oktassák ki ezekről a követelményekről, és ezenkívül — még halálveszély esetén is — buzdítsák őket, hogy mindegyikük indítsa fel a bánatot.

722. kán. — 1. §. A bűnbánat szentségét egyedül a pap szolgáltathatja ki.

2. §. Minden püspök magánál a jognál fogva mindenütt a világon kiszolgáltathatja a bűnbánat szentségét, hacsak — a megengedettség tekintetében — az eparchiás püspök különleges esetben kifejezetten nem ellenzi.

3. §. Az áldozópapoknak viszont ahhoz, hogy érvényesen járjanak el, felhatalmazással kell rendelkezniük a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására, amely felhatalmazást vagy magánál a jognál fogva, vagy az illetékes hatóság által megadott külön felruházással kapják meg.

4. §. Azok az áldozópapok, akik a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására hivataluknál fogva, vagy a besorolásuk, illetve a lakóhelyük szerinti eparchia helyi hierarchájától kapott felruházás alapján felhatalmazással rendelkeznek, a bűnbánat szentségét érvényesen szolgáltatathatják ki mindenütt a világon bármely krisztushívónek, hacsak valamely helyi hierarcha

különleges esetben kifejezetten nem áll ellen; ugyanezzel a felhatalmazással megengedetten élhetnek az eparchiás püspök által hozott szabályokat megtartva, valamint a templomigazgató, illetve — ha a megszentelt élet intézményének házáról van szó — az előljáró legalább vélelmezett engedélyével.

723. kán. — 1. §. Hivatalánál fogva a maga területén felhatalmazással rendelkezik a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására a helyi hierarchán kívül a parókus is, továbbá az, aki a parókust helyettesíti.

2. §. Hivatalánál fogva felhatalmazással rendelkezik még a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására a pápai vagy pátriárkai jogú klerikusi szerzetes intézménynek vagy a közös élet szerzetesekéhez hasonló társaságának minden előljárója, ha pap, saját intézményének tagjai, valamint az éjjel-nappal a házban tartózkodó más személyek vonatkozásában.

724. kán. — 1. §. Egyedül a helyi hierarcha illetékes külön felruházással bármely áldozópapnak megadni a felhatalmazást a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására bármely krisztushívő részére.

2. §. A megszentelt élet intézményének előljárója, feltéve, hogy végrehajtó kormányzati hatalommal rendelkezik, a 723. kán. 2. §-ában említett felhatalmazást bármely áldozópapnak megadhatja a szabályzat vagy a típikon szabályai szerint.

725. kán. — Minden pap érvényesen és megengedetten oldoz fel bármely halálveszélyben forgó bűnbánót bármely bűn alól, még akkor is, ha jelen van egy olyan másik pap, aki felhatalmazással rendelkezik a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására.

726. kán. — 1. §. A bűnbánat szentségének kiszolgáltatására adott felhatalmazást ne vonják vissza, hacsak nem súlyos okból.

2. §. Ha a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására a 722. kán. 4. §-ában említett hierarcha által adott felhatalmazást visszavonták, az áldozópap ezt a felhatalmazást a világon mindenütt elveszíti; ha azonban más illetékes egyházi hatóság vonta meg tőle, akkor csak a felhatalmazást megvonó hatóság területén veszíti el azt.

3. §. A bűnbánat szentségének kiszolgáltatására vonatkozó, a 722. kán. 4. §-ában említett felhatalmazás a visszavonáson kívül megszűnik a hivatal, az eparchiába való besorolás vagy a lakóhely elvesztésével is.

727. kán. — Némely esetben a lelkek üdvösségéről való gondoskodás érdekében célszerű lehet korlátozni és egy meghatározott hatóságnak fenntartani a felhatalmazást a bűnök alóli feloldozásra; erre azonban csakis a pátriárkai egyház püspöki szinódusának vagy a hierarchák tanácsának vagy az Apostoli Szentszéknek a beleegyezésével kerülhet sor.

728. kán. — 1. §. Az Apostoli Szentszéknek van fenntartva az alábbi bűnök alóli feloldozás:

1. a gyónási titok közvetlen megsértése;
2. a bűntárs feloldozása a tisztaság elleni bűnben.

2. §. Az eparchiás püspöknek van viszont fenntartva az eredménnyel járó magzatelhajtás bűne alóli feloldozás.

729. kán. — A bűn alóli feloldozás bármilyen fenntartása teljesen érvényét veszti:

1. ha a gyónást olyan beteg személy végzi, aki nem tud kilépni a házából, vagy a jegyes végzi a házasságkötés előtt;

2. ha a gyóntató józan megítélése szerint a feloldozásra való felhatalmazás nem kérhető az illetékes hatóságtól a gyónó súlyos nehézsége vagy a gyónási titok megsértésének veszélye nélkül;

3. azon terület határán kívül, amely fölött a fenntartó hatóság a hatalmát gyakorolja.

730. kán. — A bűntárs feloldozása a tisztaság elleni bűnben érvénytelen, a halálveszély esetét kivéve.

731. kán. — Aki azt gyónja, hogy hamisan jelentett fel egy ártatlan gyóntatót az egyházi hatóságnál a tisztaság elleni bűnre való csábítás büntetendő cselekménye miatt, azt csak akkor oldozzák fel, ha a hamis feljelentést előbb formálisan visszavonta, és kész az esetleges károk jóvátételére.

732. kán. — 1. §. A bűnök jellegéhez, súlyához és számához mérten, a gyónó helyzetét és a megtérésre való felkészültségét figyelembe véve a gyóntató a betegséghez igazodó orvosságot állapítson meg a megfelelő bűnbánati cselekmények kiszabásával.

2. §. A pap legyen tudatában annak, hogy őt az Isten az isteni igazságosság és irgalmasság szolgálatába állította; mint lelki atya megfelelő tanácsokat is adjon, hogy ki-ki előrébb jusson a maga szentségre való hivatásában.

733. kán. — 1. §. A gyónási titok sérthetetlen; ezért gondosan ügyeljen rá a gyóntató, nehogy szóval vagy jellel vagy bármely más módon, bármi okból, akár csak részben is elárulja a bűnbánót.

2. §. Titoktartásra köteles a tolmács is, ha szerepel, valamint mindazok az egyéb személyek, akik a gyónásból bármely módon tudomást szereztek a bűnökről.

734. kán. — 1. §. A gyóntatónak teljességgel tilos a gyónásból szerzett ismereteit a bűnbánóra nézve károsan felhasználnia, még akkor is, ha a leleplezés minden veszélye ki van zárva.

2. §. Aki hatóság szerepét tölti be, annak a külső kormányzatban semmiképpen sem szabad felhasználnia azt az értesülést, amelyet a bűnökről egy bármikor meghallgatott gyónásban szerzett.

3. §. Oktatási intézet vezetői a bűnbánat szentségét növendékeiknek rendszeresen ne szolgáltatassák ki.

735. kán. — 1. §. Mindazok, akikre feladatuknál fogva lelkek gondozása van bízva, súlyosan kötelesek gondoskodni róla, hogy azok a rájuk bízott krisztushívők, akik ezt megfelelően kérik, részesüljenek a bűnbánat szentségében, és hogy alkalmuk nyílják egyéni szentgyónáshoz járulni az ő érdekükben megállapított napokon és órákban.

2. §. Sürgős szükség esetén minden olyan pap, aki felhatalmazással rendelkezik a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására, halálveszélyben pedig bármely más pap köteles ezt a szentséget kiszolgáltatni.

736. kán. — 1. §. A bűnbánat szentsége kiszolgáltatásának sajátos helye — a részleges jog fenntartásával — a templom.

2. §. Betegség miatt vagy más megfelelő okból ezt a szentséget sajátos helyén kívül is ki lehet szolgáltatni.

V. fejezet

A betegek kenete

737. kán. — 1. §. A betegek szentségi kenetének a pap által imádság kíséretében való feladásával a súlyos betegségtől sújtott és bűnbánó szívű krisztushívők kegyelemben részesülnek, amely, miután az örök jutalom reményével megerősödtek és bűneik alól feloldozást nyertek, felkészíti őket életük kijavítására és hozzásegíti őket betegségük leküzdéséhez vagy türelmes viseléséhez.

2. §. Azokban a templomokban, amelyekben az a szokás, hogy a betegek kenetét több pap egyszerre szolgáltatassa ki, gondoskodni kell róla, hogy lehetőség szerint megőrizték ezt a szokást.

738. kán. — A krisztushívők szívesen vegyék fel a betegek kenetét, valahányszor súlyosan gyengélkednek; a lelkipásztoroknak és a betegek hozzátartozóinak pedig legyen gondjuk arra, hogy a betegek ennek a szentségnek a révén kellő időben enyhülést nyerjenek.

739. kán. — 1. §. A betegek kenetét érvényesen szolgáltatathatja ki minden pap, de csak pap.

2. §. A betegek kenetének kiszolgáltatása a parókus, a káplán és az összes többi pap feladata azok vonatkozásában, akiknek a gondozása hivatalból rájuk lett bízva; az említettek legalább vélelmezett engedélyével azonban ezt a szentséget bármely pap megengedetten szolgáltatathatja ki, szükség esetén pedig köteles is kiszolgáltatni.

740. kán. — Azokról a súlyosan gyengélkedő krisztushívőkről, akik érzékelő-képességüket vagy eszük használatát elvesztették, vélelmezni kell, hogy halálveszély esetén vagy a pap belátása szerint más időben is részesülni akarnak ebben a szentségben.

741. kán. — A betegek kenetéhez használatos olajat meg kell áldani, mégpedig, hacsak a maga sajátjogú egyházának részleges joga másként nem rendelkezik, éppen annak a papnak, aki a szentséget kiszolgáltatja.

742. kán. — A megkenést a liturgikus könyvekben előírt szavakkal, rendben és módon gondosan végezzék el; szükség esetén azonban elegendő a megkenés a maga formulájával.

VI. fejezet

A felszentelés

743. kán. — Akik a püspök által végzett szentségi felszentelés révén a Szentlélek erejének közreműködésével szent szolgálatra rendelt személyekké válnak, elnyerik és különböző fokban gyakorolják az evangélium hirdetésének, továbbá Isten népe pásztori gondozásának és megszentelésének feladatát és hatalmát, amelyet az Úr Krisztus bízott az ő apostolaira.

I. cikkely

A felszentelés kiszolgáltatója

744. kán. — A felszentelést egyedül a püspök szolgáltatathatja ki érvényesen kézrátétellel és az Egyház által előírt könyörgéssel.

745. kán. — A püspökszentelés a jog szabályai szerint a római pápának, a pátriárkának vagy a metropolitának van fenntartva, s ezért egyetlen püspöknek sem szabad senkit sem püspökké szentelnie, hacsak előzetesen nem bizonyos, hogy megvan rá a törvényes megbízás.

746. kán. — 1. §. A püspököt három püspök szentelje fel, kivéve a végszükség esetét.

2. §. A második és a harmadik püspök, ha nem lehetnek jelen ugyanannak a sajátjogú egyháznak a püspökei, mint amelyhez az első szentelő püspök tartozik, lehet másik sajátjogú egyházhoz tartozó is.

747. kán. — A diakonátusra vagy az áldozópapságra jelölt személyt a saját eparchiás püspöke, vagy ennek szabályszerű elbocsátó levele alapján egy másik püspök szentelje fel.

748. kán. — 1. §. Annak a felszentelését illetően, aki egy eparchiába nyer besorolást, a saját eparchiás püspök annak az eparchiának a püspöke, ahol a jelölt lakóhelye van, vagy azé az eparchiáé, amelyről a jelölt írásban kijelentette, hogy a szolgálatába kíván állni; annak a felszentelését illetően, aki már be van sorolva egy eparchiába, a saját eparchiás püspök ennek az eparchiának a püspöke.

2. §. Az eparchiás püspök a neki alárendelt jelöltet, ha az egy másik sajátjogú egyházba van besorolva, csakis az Apostoli Szentszék engedélyével szentelheti fel; ha viszont olyan jelöltről van szó, aki egy pátriárkai egyházba van besorolva és ugyanezen egyház területének határain belül van a lakóhelye vagy a pótlakóhelye, ezt az engedélyt a pátriárka is megadhatja.

749. kán. — Más eparchiában a püspöknek tilos kiszolgáltatnia a felszentelést az eparchiás püspök engedélye nélkül, hacsak a pátriárkai egyház részleges joga a pátriárka tekintetében másként nem rendelkezik.

750. kán. — 1. §. A 472., 537. és 560. kán. fenntartásával elbocsátó levelet adhat:

1. a saját eparchiás püspök;
2. a pátriárkai egyház kormányzója, és az eparchiai tanácsosok testületének beleegyezésével az eparchiai kormányzó.

2. §. A pátriárkai egyház kormányzója ne adja meg az elbocsátó levelet azoknak, akiket a pátriárka elutasított, és az eparchiai kormányzó se azoknak, akiket az eparchiás püspök elutasított.

751. kán. — Elbocsátó levelet csakis akkor adjanak, ha előzőleg beszerezték az összes igazolást, amelyeket a jog megkíván.

752. kán. — Elbocsátó levelet a saját eparchiás püspök ugyanazon sajátjogú egyház bármely püspökének küldhet, a szentelendő sajátjogú egyházaétól különböző sajátjogú egyház püspökének azonban csak a 748. kán. 2. §-ában említettek engedélyével.

753. kán. — Az elbocsátó levelet maga a levél kiadója vagy ennek jogutódja korlátozhatja vagy visszavonhatja, az egyszer kiadott elbocsátó levél azonban nem veszti hatályát kiadója jogának megszűntével.

II. cikkely

A felszentelés alanya

754. kán. — A felszentelést érvényesen egyedül megkeresztelt férfi veheti fel.

755. kán. — Az eparchiás püspök és a nagyobb előljáró a neki alárendelt, áldozópapságra szánt diakónusnak csakis a legsúlyosabb okból tilthatja meg, még ha ez az ok rejtett is, hogy előrelépjen az áldozópapságba, fenntartva a felfolyamodás jogát a jog szabályai szerint.

756. kán. — Senkit sem szabad bármilyen módon vagy bármilyen okból a szent rendek felvételére kényszeríteni, vagy a jog szabályai szerint alkalmas személyt azok felvételétől visszatartani.

757. kán. — Azt, aki egy felsőbb szent rend felvételét elutasítja, a már felvett szent rend gyakorlásától csak akkor lehet eltiltani, ha kánoni akadály köti, vagy más, az eparchiás püspök vagy a nagyobb előljáró megítélése szerinti súlyos ok szól ellene.

1. A felszentelésre jelöltektől megkövetelt tulajdonságok

758. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy valakit megengedetten fel lehessen szentelni, szükséges:

1. a szent mironnal való bérmálás felvétele;
2. a felveendő szent rendnek megfelelő erkölcsök, illetve fizikai és pszichikai tulajdonságok;
3. a jog által előírt életkor;
4. a kellő tudás;
5. az alsóbb rendek felvétele az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai szerint;
6. a részleges jog által előírt időközök megtartása.

2. §. Szükséges ezenkívül, hogy a jelölt ne legyen akadályozva a 762. kán. szabályai szerint.

3. §. Házasságban élő férfiaknak a szent rendekre bocsátásával kapcsolatban tartsák meg az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályait vagy az Apostoli Szentszék által alkotott külön szabályokat.

759. kán. — 1. §. A diakonátushoz előírt életkor a betöltött huszonharmadik életév, az áldozópapsághoz a betöltött huszonnegyedik, fenntartva az adott sajátjogú egyház idősebb életkort megkövetelő részleges jogát.

2. §. Amennyiben a közös jog által előírt életkorból több mint egy év hiányzik, a felmentés a pátriárkának van fenntartva akkor, ha olyan jelöltről van szó, akinek a lakóhelye vagy a pótlakóhelye a pátriárkai egyház területének határain belül van, egyébként az Apostoli Szentszékeknek.

760. kán. — 1. §. Diakónust csak filozófiai-teológiai tanulmányai negyedik évének sikeres befejezése után szabad felszentelni, hacsak a pátriárkai egyház püspöki szinódusa vagy a hierarchák tanácsa másként nem rendelkezik.

2. §. Ha viszont olyan jelöltről van szó, akit nem szánnak a papságra, őt csak a 354. kán.-ban említett tanulmányok harmadik évének befejezése után szabad diakónussá szentelni; ha azonban utóbb esetleg mégis papságra bocsátják, előbb köteles teológiai tanulmányait megfelelőképpen befejezni.

761. kán. — Ahhoz, hogy a diakonátusra vagy az áldozópapságra jelölt személyt megengedetten szenteljék fel, saját kezűleg aláírt nyilatkozatot kell átadnia saját eparchiás püspökének vagy a nagyobb előjárónak, amelyben tanúsítja, hogy önként és szabadon kívánja felvenni a szent rendet és az ahhoz kapcsolódó kötelezettségeket, és hogy véglegesen az egyházi szolgálatra kívánja szentelni magát, egyszersmind kérve, hogy bocsássák a szent rend felvételére.

2. A szent rendek felvételének vagy gyakorlásának akadályai

762. kán. — 1. §. A szent rendek felvételében akadályozva van:

1. aki valamilyen fajta elmebetegségben vagy más pszichés betegségben szenved, amelyről szakértők meghallgatása után úgy ítélik, hogy alkalmatlanná teszi őt a szolgálat megfelelő ellátására;

2. aki a hitehagyás, az eretnekség vagy a szakadárság büntetendő cselekményét követte el;

3. aki — akár csak polgárilag is — házasságot kísérelt meg, akár úgy, hogy őt magát házassági kötelék vagy szent rend vagy nyilvános, örök tisztasági fogadalom akadályozta a házasságkötésben, akár úgy, hogy az aszszonyt kötötte érvényes házasság vagy ugyanilyen fogadalom;

4. aki szándékos emberölést követett el, vagy eredménnyel járó magzatelhajtást végzett, és mindaz, aki ebben pozitívan közreműködött;

5. aki magát vagy mást súlyosan és szándékosan megcsonkította, vagy öngyilkosságot kísérelt meg;

6. aki a püspöki vagy az áldozópapi rendben levőknek fenntartott rendi cselekményt végzett akár úgy, hogy nem vette fel az illető rendet, akár úgy, hogy annak gyakorlásától valamilyen kánoni büntetéssel el volt tiltva;

7. aki klerikusok számára tilos hivatalt vagy vagyonkezelést lát el, amelyről köteles számot adni, amíg a hivatal és a vagyonkezelés letétele után és a számadás megtörténtével szabaddá nem válik;

8. az újonnan megkeresztelt, hacsak a hierarcha megítélése szerint nem eléggé kiprobált.

2. §. Az olyan cselekmények, amelyekből az 1. § 2—6. p.-jaiban említett akadályok származhatnak, ezeket csak akkor eredményezik, ha a keresztség után elkövetett súlyos és külső bűnök voltak.

763. kán. — A szent rendek gyakorlásában akadályozva van:

1. aki, noha a szent rendek felvételében akadályozva volt, törvénytelenül mégis felvette azokat;

2. aki a 762. kán. 1. §-ának 2—6. p.-jaiban említett büntetendő cselekményeket vagy cselekményeket elkövette;

3. aki a 762. kán. 1. §-ának 1. p.-jában említett elmebetegségben vagy más pszichés betegségben szenved, amíg a hierarcha szakértők meghallgatása után meg nem engedi neki a szent rendek gyakorlását.

764. kán. — A szent rendek felvételének vagy gyakorlásának akadályait a részleges jog nem állapíthatja meg; az új akadályt bevezető vagy a közös jog által elrendelt akadállyal ellentétes jogszokás pedig elvetett jogszokás.

765. kán. — Az akadályok nem tudása nem mentesít alóluk.

766. kán. — Az akadályok megsokszorozódnak, ha különböző okokból fakadnak, de nem sokszorozódnak meg akkor, ha ugyanaz az ok merült fel ismételten, hacsak nem szándékos emberölésből vagy eredménnyel járó magzatelhajtás elvégzéséből származó akadályról van szó.

767. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök vagy a megszentelt élet intézményének hierarchája saját alárendeltjeit felmentheti a szent rendek felvételének vagy gyakorlásának akadályai alól, a következő kivételekkel:

1. ha a szabálytalanság alapját képező tény már bíróság elé vitték;

2. a 762. kán. 1. §-ának 2—4. p.-jaiban említett akadályok alól.

2. §. Az ezen akadályok alóli felmentés a pátriárkának van fenntartva azon jelöltek vagy klerikusok vonatkozásában, akiknek az őáltala vezetett egyház területének határain belül van a lakóhelye vagy a pótlakóhelye; egyébként az Apostoli Szentszéknek.

3. §. Ugyanez a felmentési hatalom illet meg bármely gyóntatót az olyan sürgősebb titkos esetekben, amelyeknél nem lehet az illetékes hatósághoz fordulni és súlyos kár vagy becsületvesztés veszélye fenyeget, de csak azért,

hogy a bűnbánó megengedetten gyakorolhassa a már felvett szent rendeket, fenntartva a kötelességét, hogy mielőbb az említett hatósághoz forduljon.

768. kán. — 1. §. A felmentés elnyerése iránti kérvényben minden akadályt meg kell jelölni; az általános felmentés viszont a jóhiszeműen elhallgatott akadályokra is érvényes, kivéve a 762. kán. 1. §-ának 4. p.-jában említett vagy más, már bíróság elé vitt akadályokat; nem érvényes azonban azokra, amelyeket rosszhiszeműen hallgattak el.

2. §. Ha szándékos emberölésből vagy magzatelhajtás elvégzéséből származó akadályról van szó, a felmentés érvényességéhez fel kell tüntetni a büntetendő cselekmények számát is.

3. §. A szent rendek felvételének akadályai alóli általános felmentés az összes rendre érvényes.

III. cikkely

A felszentelés előtt elvégzendő dolgok

769. kán. — 1. §. A hatóság, amely a jelöltet felszentelésre bocsátja, szerezzze be:

1. a 761. kán.-ban említett nyilatkozatot, valamint a legutolsó felszentelésről szóló igazolást, vagy ha az első felszentelésről van szó, a keresztelésről és a szent mironnal való bérmálásról szóló igazolást is;

2. ha a jelölt házasságban él, a házasságról szóló igazolást és a feleség írásbeli beleegyezését;

3. a tanulmányok elvégzéséről szóló bizonyítványt;

4. a szeminárium rektorának vagy a megszentelt élet intézménye elöljárójának vagy egy, a jelöltet a szemináriumon kívülről ismerő áldozópapnak az igazolólevelét ugyanezen jelölt jó erkölceiről;

5. a 771. kán. 3. §-ában említett igazolólevelet;

6. ha célszerűnek ítéli, más eparchiás püspökök vagy a megszentelt élet intézményei más elöljáróinak igazolólevelét, akiknél a jelölt valamennyi időt eltöltött, az ő tulajdonságairól és minden kánoni akadálytól való mentességéről.

2. §. Ezeket az okiratokat őrizték meg ugyanennek a hatóságnak a levéltárában.

770. kán. — A felszentelő püspök a szabályszerű elbocsátó levél alapján, amely kijelenti, hogy a jelölt alkalmas a szent rend felvételére, elfogadhatja ezt a tanúsítványt, erre azonban nem köteles; ha pedig lelkiismerete szerint nem tartja alkalmasnak a jelöltet, ne szentelje fel.

771. kán. — 1. §. A szent rendekre emelendő jelöltek nevét tegyék közhírré minden egyes jelölt parókiális templomában a részleges jog szabályai szerint.

2. §. Minden krisztushívő köteles az általa ismert szentelési akadályokat a szentelés előtt az eparchiás püspöknek vagy a parókusnak jelenteni.

3. §. Az eparchiás püspök bízza meg a kihirdetést végző parókust és — ha ez célszerűnek tűnik — egy másik áldozópapot is, hogy hitelre méltó személyektől gondosan tudakozódjanak a jelöltek életéről és erkölceiről, és az e vizsgálatot és a kihirdetést tartalmazó igazolólevelet küldjék meg az eparchiai kúriának.

4. §. Az eparchiás püspök, ha megfelelőnek tartja, más — akár magánjellegű — vizsgálatokat se mulasszon el.

772. kán. — A felszentelésre emelendő összes jelölt végezzen lelkigyakorlatot a részleges jog által meghatározott módon.

IV. cikkely

A felszentelés ideje, helye, bejegyzése és tanúsítása

773. kán. — A felszentelést a krisztushívők minél nagyobb számú részvételével templomban, vasárnap vagy ünnepnap tartásuk, hacsak megfelelő ok másként nem indokolja.

774. kán. — 1. §. A felszentelés megtartása után az egyes felszenteltek és a szentelő püspök nevét, valamint a felszentelés helyét és napját jegyezzék be egy külön könyvbe, amelyet az eparchiai kúria levéltárában kell megőrizni.

2. §. A szentelő püspök az egyes felszentelteknek adjon hiteles igazolást a felszentelés felvételéről; ha a felszenteltek a püspök elbocsátó levél alapján szentelte fel, ezt az igazolást mutassák be saját eparchiás püspöküknek vagy nagyobb előljárójuknak a felszentelésnek egy külön könyvbe való bejegyzése céljából, amelyet a levéltárban kell megőrizni.

775. kán. — Az eparchiás püspök vagy a nagyobb előljáró minden egyes diakónus felszenteléséről küldjön értesítést annak a parókusnak, akinél a felszentelt megkeresztelését bejegyezték.

VII. fejezet

A házasság

776. kán. — 1. §. A Teremtő által alapított és az ő törvényeivel ellátott házassági szövetség, amelyben a férfi és a nő visszavonhatatlan személyes beleegyezéssel az egész élet közösségét hozza létre egymással, természeténél fogva a házastársak javára, továbbá a gyermekek nemzésére és nevelésére irányul.

2. §. Krisztus rendelése folytán a megkereszteltek közötti érvényes házasság önmagánál fogva szentség, amellyel a házastársakat Isten Krisztusnak az Egyházzal való fogyatkozhatatlan egyesülése képmására egyesíti és a szentségi kegyelemmel mintegy megszenteli és megerősíti.

3. §. A házasság lényegi tulajdonságai az egység és a felbonthatatlanság, amelyek a megkereszteltek közötti házasságban a szentségi jellegnél fogva különös erősséggel bírnak.

777. kán. — A házasságból a házastársak között egyenlő jogok és kötelezettségek származnak arra nézve, ami a házastársi életközösséghez tartozik.

778. kán. — Mindenki köthet házasságot, akit ettől a jog el nem tilt.

779. kán. — A házasságot jogkedvezmény illeti meg; ezért kétely esetén a házasság érvényessége mellett kell állást foglalni, amíg az ellenkezője be nem bizonyosul.

780. kán. — 1. §. A katolikusok házasságát, akkor is, ha csak az egyik fél katolikus, nemcsak az isteni jog, hanem a kánonjog is szabályozza, fenntartva a világi hatóság illetékességét e házasság pusztán világi jogi hatásaira nézve.

2. §. A katolikus fél és a megkeresztelt nem katolikus fél közötti házasságot az isteni jog fenntartásával a következők is szabályozzák:

1. annak az egyháznak vagy egyházi közösségnek a saját joga, amelyhez a nem katolikus fél tartozik, ha ennek a közösségnek saját házasságjoga van;

2. az a jog, amely a nem katolikus felet kötelezi, ha az egyházi közösségnek, amelyhez tartozik, nincs saját házasságjoga.

781. kán. — Ha az Egyháznak valamikor ítéletet kell mondania a nem katolikus megkereszteltek házasságának érvényességéről:

1. azt a jogot illetően, amely a feleket a házasságkötés idején kötelezte, tartsák meg a 780. kán. 2. §-át;

2. a házasságkötés formáját illetően az Egyház elismeri a jog által előírt vagy elfogadott minden olyan formát, amelynek a felek a házasságkötés idején alá voltak vetve, feltéve, hogy a beleegyezést nyilvános formában fejezték ki, és — ha legalább az egyik fél valamelyik nem katolikus keleti egyház krisztushívője — a házasságot szent szertartással kötötték.

782. kán. — 1. §. Az eljegyzést, amely a házasságot a keleti egyházak igen ősi hagyománya alapján dicséretes módon megelőzi, az adott sajátjogú egyház részleges joga szabályozza.

2. §. A házassági ígéretből nem származik kereseti jog a házasságkötés kieszközlésére; a kártérítésre azonban kereseti jog származik, ha az jár.

I. cikkely

*A lelkipásztori gondoskodás és mindaz,
aminek a házasságkötést meg kell előznie*

783. kán. — 1. §. A lelkipásztorok kötelesek gondoskodni róla, hogy a krisztushívőket felkészítsék a házas állapotra:

1. szentbeszéddel, továbbá a fiatalokhoz és a felnőttekhez alkalmazkodó hitoktatással, hogy ezek révén a krisztushívők oktatást kapjanak a keresztyén házasság jelentéséről, a keresztyén házastársak egymás iránti kötelezettségeiről, továbbá a szülők elsődleges jogáról és kötelezettségéről, hogy a gyermekek testi, vallási, erkölcsi, társadalmi és kulturális neveléséről erejükhez mérten gondoskodjanak;

2. a jegyeseknek a házasságra való személyes oktatásával, amely felkészíti a jegyeseket új állapotukra.

2. §. Igencsak ajánlatos, hogy a katolikus jegyesek a házasságkötés során vegyék magukhoz az Isteni Eucharisziát.

3. §. A házasság megkötése után pedig a lelkipásztorok nyújtsanak segítséget a házastársaknak, hogy a házassági szövetséget hűségesen megtartva és megvédve napról napra szentebb és teljesebb családi életvitelre jussanak.

784. kán. — Minden egyes sajátjogú egyház részleges joga — a más sajátjogú egyházak ugyanazon a területen hatalmukat gyakorló eparchiás püspökeivel eszmecserét folytatva — állapítson meg szabályokat a jegyesvizsgálatról és más eszközökről azokhoz a vizsgáladásokhoz, amelyeket — különösen a keresztséget és a szabad állapotot illetően — a házasság előtt el kell végezni; ezek pontos megtartása után lefolytathatják a házasságkötést.

785. kán. — 1. §. A lelkipásztorok az adott hely és kor szükségletei szerint kötelesek megfelelő óvintézkedésekkel elhárítani a házasság érvénytelen vagy tilos megkötésének minden veszélyét; ezért mielőtt megkötik a házasságot, nyilvánvalónak kell lennie, hogy annak érvényes és megengedett megkötését semmi sem akadályozza.

2. §. Halálveszély esetén, ha más bizonyítékok nem állnak rendelkezésre, elegendő — hacsak ellenkező jelek nincsenek — a feleknek adott esetben esküvel is megerősített állítása, hogy meg vannak keresztelve, és semmilyen akadály nem tartja vissza őket.

786. kán. — Minden krisztushívő köteles a házasság megkötése előtt felfedni a parókus vagy a helyi hierarcha előtt azokat az akadályokat, amelyekről esetleg tudomása van.

787. kán. — Az a parókus, aki a vizsgálódásokat elvégezte, kimenetelükről hiteles okiratban azonnal értesítse azt a parókus, akinek feladata a házasság megáldása.

788. kán. — Ha a gondos vizsgálódás után még mindig fennáll valamiféle kétely az akadály létezéséről, a parókus terjessze az ügyet a helyi hierarcha elé.

789. kán. — Bár a házasságot egyébként érvényesen meg lehet kötni, a pap a jog által meghatározott más eseteken kívül a helyi hierarcha engedélye nélkül ne áldja meg:

1. a lakóhely nélküliek házasságát;
2. az olyan házasságot, amelyet a világi jog szabályai szerint sem lehet elismerni vagy megkötni;
3. annak a házasságát, akit természetes kötelezettségek terhelnek egy harmadik fél, illetve az e füllel való korábbi együttélésből származó gyermekek iránt;
4. a kiskorú családgyermekek házasságát szüleik tudtán kívül vagy akaratára ellenére;
5. annak a házasságát, akit egyházi ítélet tilt el attól, hogy új házasságra lépjen, hacsak nem teljesít bizonyos feltételeket;
6. annak a házasságát, aki a katolikus hitet nyilvánosan elvetette, bár nem lépett át egy nem katolikus egyházba vagy egyházi közösségbe; a helyi hierarcha viszont ez esetben az engedélyt csak a 814. kán.-t megtartva, a megfelelő alkalmazással adja meg.

II. cikkely

Az érvénytelenítő akadályok általában

790. kán. — 1. §. Az érvénytelenítő akadály képtelenné teszi a személyt a házasság érvényes megkötésére.

2. §. Az akadály, még ha a két fél közül csak az egyik részéről áll is fenn, mégis érvénytelenné teszi a házasságot.

791. kán. — Nyilvánosnak minősül az az akadály, amelyet külső fórumon bizonyítani lehet, egyébként az akadály titkos.

792. kán. — Egy sajátjogú egyház részleges joga ne állapítson meg érvénytelenítő akadályokat, hacsak nem igen súlyos okból, a más sajátjogú egyházak érdekelt eparchiás püspökeivel eszmecserét folytatva és az Apostoli Szentszék megkérdezésével; új érvénytelenítő akadályokat pedig semmilyen alsóbb hatóság nem állapíthat meg.

793. kán. — Az új akadályt bevezető vagy a meglevő akadályokkal ellentétes jogszokás el van vetve.

794. kán. — 1. §. A helyi hierarcha a neki alárendelt krisztushívőknek, bárhol tartózkodnak is, továbbá a maga sajátjogú egyháza többi krisztushívőjének, akik ténylegesen az eparchia területének határain belül tartózkodnak, különleges esetben megtilthatja a házasságot, de csak ideiglenesen, súlyos okból és ameddig az fennforog.

2. §. Ha a hatalmát a pátriárkai egyház területének határain belül gyakorló helyi hierarcháról van szó, az ilyen tilalomhoz a pátriárka érvénytelenítő záradékot fűzhet; egyéb esetben azonban ezt egyedül az Apostoli Szentszék teheti meg.

795. kán. — 1. §. A helyi hierarcha a neki alárendelt krisztushívőknek, bárhol tartózkodnak is, továbbá a maga sajátjogú egyházába besorolt és ténylegesen az eparchia területének határain belül tartózkodó többi krisztushívőnek felmentést adhat az egyházi akadályok alól, a következőket kivéve:

1. a szent rendek akadályai;
2. a szerzetes intézményben tett nyilvános, örök tisztasági fogadalom akadályai, hacsak nem eparchiai jogú kongregációkról van szó;
3. a házastárs meggyilkolásának akadályai.

2. §. Ezek alól az akadályok alól a felmentés az Apostoli Szentszéknek van fenntartva; a pátriárka azonban felmentést adhat a házastárs meggyilkolása és a bármilyen jogi helyzetű kongregációban tett nyilvános, örök tisztasági fogadalom akadályai alól.

3. §. Soha nincs felmentés a vérrokonság akadályától egyenes ágon vagy az oldalág második fokán.

796. kán. — 1. §. Sürgető halálveszély esetén a helyi hierarcha a neki alárendelt krisztushívőknek, bárhol tartózkodnak is, továbbá a ténylegesen az eparchia területének határain belül tartózkodó többi krisztushívőknek felmentést adhat a jog által előírt házasságkötési forma alól és minden egyes, akár nyilvános, akár titkos egyházi akadály alól, a papság szent rendjének akadályát kivéve.

2. §. Ugyanezen körülmények között, de csak olyan esetekben, amelyekben még a helyi hierarchát sem lehet elérni, ugyanilyen felmentési hatalma van a parókusnak, a házasság megáldásának felhatalmazásával rendelkező más papnak és a 832. kán. 2. §-ában említett katolikus papnak; ha viszont titkos akadályról van szó, ugyanilyen hatalma van a gyóntatónak a belső fórumon, akár a szentségi gyónás cselekményén belül, akár azon kívül.

3. §. A helyi hierarcha elérhetetlennek minősül akkor is, ha másként nem lehet hozzá fordulni, mint levélben vagy személyes megkereséssel.

797. kán. — 1. §. Ha az akadály akkor derül ki, amikor már minden elő van készítve a házasságkötéshez, és a házasság súlyos baj valószínű veszélye nélkül nem halasztható addig, amíg az illetékes hatóságtól beszerezhető a felmentés, a helyi hierarchának és — feltéve, hogy az eset titkos — mindenkinek, akit a 796. kán. 2. §-a említ, az ott előírt feltételek megtartásával hatalmában áll, hogy minden akadály alól felmentést adjon, kivéve a 795. kán. 1. §-ának 1. és 2. p.-jában említetteket.

2. §. Ez a hatalom érvényes a házasság érvényesítésére is, ha a késelelem ugyanúgy veszéllyel jár, és nincs elegendő idő rá, hogy az illetékes hatósághoz forduljanak.

798. kán. — A 796. kán. 2. §-ában és a 797. kán. 1. §-ában említett papok a külső fórumra megadott felmentésről vagy érvényesítésről azonnal tájékoztassák a helyi hierarchát, a felmentést pedig jegyezzék be házassági anyakönyvbe.

799. kán. — Hacsak az Apostoli Szentszék leirata, vagy illetékességének határain belül a pátriárka, illetve a helyi hierarcha leirata mást nem tartalmaz, a titkos akadály alól a nem szentségi belső fórumon megadott felmentést fel kell jegyezni az eparchiai kúria titkos levéltárában, külső fórum számára pedig nincs szükség más felmentésre akkor sem, ha a titkos akadály később nyilvánossá vált.

III. cikkely

Az akadályok különösen

800. kán. — 1. §. A férfi a betöltött tizenhatodik életéve, a nő a betöltött tizennegyedik életéve előtt nem köthet érvényes házasságot.

2. §. Egy sajátjogú egyház részleges jogának szabadságában áll magasabb életkort megállapítani a házasság megengedett megkötéséhez.

801. kán. — 1. §. A megelőző és örökös közösülési képtelenség, akár a férfi részéről, akár a nő részéről, akár abszolút, akár relatív, természeténél fogva érvénytelenné teszi a házasságot.

2. §. Ha a képtelenség akadálya akár jogkétség, akár ténykétség folytán kétes, a házasságot nem szabad megakadályozni, és a kétség fennforgása alatt semmisnek sem szabad nyilvánítani.

3. §. A terméketlenség nem tiltja meg és nem is érvényteleníti a házasságot, fenntartva a 821. kán. előírását.

802. kán. — 1. §. Érvénytelenül kísérli meg a házasságot az, akit korábbi házassági kötelék köt.

2. §. Bár az előző házasság — bármely okból — érvénytelen vagy fel van bontva, mégsem szabad másikat kötni, amíg az előző érvénytelensége vagy felbontása törvényesen és biztosan nem igazolódik.

803. kán. — 1. §. Nem megkereszteltekkel nem lehet érvényes házasságot kötni.

2. §. Ha a felet a házasságkötés idején általában megkereszteltnek tartották, vagy ha a megkeresztelése kétes volt, a házasság érvényességét kell vélelmezni a 779. kán. szabályai szerint, amíg biztosan nem igazolódik, hogy az egyik fél meg van keresztelve, a másik pedig nincs megkeresztelve.

3. §. A felmentés feltételeire nézve alkalmazzák a 814. kán.-t.

804. kán. — Érvénytelenül kísérli meg a házasságot az, aki a szent rendben van.

805. kán. — Érvénytelenül kísérli meg a házasságot az, aki szerzetes intézményben nyilvános, örök tisztasági fogadalmat tett.

806. kán. — A házasságkötés céljából elrabolt vagy legalábbis fogva tartott személlyel nem lehet érvényes házasságot kötni, hacsak később, a rablójától vagy fogva tartójától elkülönítve, biztos és szabad helyen, önként nem választja a házasságot.

807. kán. — 1. §. Aki egy bizonyos személlyel való házasságkötés céljából az illető személy házastársának vagy saját házastársának halálát okozta, érvénytelenül kísérli meg ezt a házasságot.

2. §. Szintén érvénytelenül kísérelnek meg házasságot egymással azok, akik fizikai vagy morális együttműködéssel házastársuk halálát okozták.

808. kán. — 1. §. Egyenes ágú vérrokonság esetében a házasság érvénytelen az összes felmenő és lemenő rokon között.

2. §. Oldalágon érvénytelen egészen a negyedik fokig bezárólag.

3. §. Soha ne engedjék meg a házasságot, ha az iránt merül fel bármilyen kétség, hogy a felek nem vérrokonok-e egyenes ágon bármelyik fokon vagy az oldalág második fokán.

4. §. A vérrokonság akadálya nem többszöröződik.

809. kán. — 1. §. A sógorság egyenes ágon minden fokon, oldalágon pedig második fokon érvénytelenné teszi a házasságot.

2. §. A sógorság akadálya nem többszöröződik.

810. kán. — 1. §. A köztisztesség akadályának forrásai a következők:

1. az olyan érvénytelen házasság, amelyben az életközösség már létrejött;

2. a közismert, illetve nyilvános ágyasság;

3. az életközösség létrejötté olyanok között, akik a házasságnak a jog által előírt formában való megkötésére voltak kötelezve, mégis világi hivatalnok vagy nem katolikus szolgálattevő előtt kíséreltek meg házasságot.

2. §. Ez az akadály egyenes ágon első fokon a nő vérrokonai és a férfi között és ugyanígy a nő és a férfi vérrokonai között érvénytelenné teszi a házasságot.

811. kán. — 1. §. A keresztségből a keresztszülő és a megkeresztelt, valamint annak szülei között lelki rokonság keletkezik, amely érvénytelenné teszi a házasságot.

2. §. Ha a keresztséget feltételesen megismétlik, nem keletkezik lelki rokonság, hacsak nem ugyanaz a keresztszülő működött közre.

812. kán. — Nem köthetnek egymással érvényes házasságot, akik között örökbefogadásból származó törvényes rokonság áll fenn egyenes ágon vagy az oldalág második fokán.

IV. cikkely

A vegyes házasságok

813. kán. — Az illetékes hatóság előzetes engedélye nélkül tilos két olyan megkeresztelt személy házassága, akiknek egyike katolikus, a másik pedig nem katolikus.

814. kán. — Az engedélyt a helyi hierarcha megfelelő okból megadhatja; ne adja azonban meg, csak ha teljesítik a következő feltételeket:

1. a katolikus fél nyilvánítsa ki, hogy kész elhárítani a hit elhagyásának veszélyeit, továbbá ígérje meg őszintén, hogy erejéhez mérten mindent megtesz azért, hogy minden gyermeke a Katolikus Egyházban legyen megkeresztelve és nevelve;

2. ezekről a katolikus fél által teendő ígéretekről a másik felet idejében értesítsék, hogy megállapítható legyen, valóban tudatában van a katolikus fél ígéretének és kötelezettségének;

3. mindkét felet oktassák ki a házasság céljaira és lényegi tulajdonságaira, amelyeket egyik jegyes fél sem zárhat ki.

815. kán. — Minden egyes sajátjogú egyház részleges joga állapítsa meg azt a módot, amely szerint ezeket a mindig szükséges nyilatkozatokat és ígéreteket meg kell tenni, és határozza meg azt a módot, amelynek révén azok mind a külső fórumon megállapíthatók, mind pedig a nem katolikus féllel közölhetők.

816. kán. — A helyi hierarchák és más lelkipásztorok gondoskodjanak róla, hogy a katolikus fél és a vegyes házasságból született gyermekek számára ne hiányozzék a lelki segítség lelkiismereti kötelezettségeik teljesítéséhez, továbbá támogassák a házastársakat a házastársi és családi életközösség egységének ápolásában.

V. cikkely

A házassági beleegyezés

817. kán. — 1. §. A házassági beleegyezés akarati cselekmény, amelyben a férfi és a nő visszavonhatatlan szövetségben kölcsönösen átadják magukat és elfogadják egymást a házasság létrehozása céljából.

2. §. A házassági beleegyezést semmilyen emberi hatalom nem pótolhatja.

818. kán. — A házasság megkötésére képtelenek:

1. akik nem bírnak értelmük elégséges használatával;
2. akik az ítélőképesség súlyos hiányában szenvednek a házasság azon lényegi jogait és kötelezettségeit illetően, amelyeket kölcsönösen át kell adniuk és el kell fogadniuk;
3. akik pszichikai természetű okok miatt nem tudják vállalni a házasság lényegi kötelezettségeit.

819. kán. — Ahhoz, hogy a házassági beleegyezésre sor kerülhessen, szükséges, hogy a házasságot kötő felek előtt legalább az ne legyen ismeretlen, hogy a házasság tartós közösség a férfi és a nő között, amely gyermekeknek valamilyen szexuális együttműködéssel való nemzésére irányul.

820. kán. — 1. §. A személyben való tévedés érvénytelenné teszi a házasságot.

2. §. A személy tulajdonságában való tévedés, még ha okot ad is a házasságra, nem teszi érvénytelenné a házasságot, hacsak a szándék nem egyenesen és főként erre a tulajdonságra irányul.

821. kán. — Érvénytelenül házasodik, aki a házasságot olyan megtévesztéssel rászédve köti meg, amelyet a beleegyezés megszerzése végett követtek el, és amely a másik félnek egy olyan tulajdonságára vonatkozik, amely természeténél fogva súlyosan megzavarhatja a házastársi életközösséget.

822. kán. — A házasság egységére, felbonthatatlanságára vagy szentségi méltóságára vonatkozó tévedés, amennyiben nem határozza meg az akaratot, nem teszi hibássá a házassági beleegyezést.

823. kán. — A házasság semmisségére vonatkozó tudás vagy vélekedés nem zárja ki szükségszerűen a házassági beleegyezést.

824. kán. — 1. §. A jogvélelem amellet szól, hogy a belső lelki beleegyezés megegyezik a házasságkötéskor alkalmazott szavakkal vagy jelekkel.

2. §. Ha azonban az egyik vagy mindkét fél pozitív akarati cselekménnyel kizárja magát a házasságot vagy a házasság valamely lényeges elemét vagy a házasság valamely lényegi tulajdonságát, akkor érvénytelenül köt házasságot.

825. kán. — Érvénytelen az a házasság, amelyet kényszer vagy súlyos, kívülről — akár nem is szándékosan — előidézett olyan félelem hatására kötöttek meg, hogy a tőle való megszabadulás érdekében az illető a házasságot kényszerül választani.

826. kán. — Feltétellel nem lehet érvényes házasságot kötni.

827. kán. — Bár a házasságot valamely akadály vagy a jog által előírt házasságkötési forma hiánya miatt érvénytelenül kötötték, mindaddig jogvédelem szól a megadott beleegyezés fennállása mellett, amíg annak visszavonása nyilvánvalóvá nem vált.

VI. cikkely

A házasságkötés formája

828. kán. — 1. §. Csak azok a házasságok érvényesek, amelyeket a helyi hierarcha vagy a parókus vagy az egyikük által a házasság megáldására felhatalmazott pap és legalább két tanú előtt szent szertartással kötöttek, mégpedig a következő kánonok előírásai szerint, valamint a 832. kán.-ban és a 834. kán. 2. §-ában említett kivételek fenntartásával.

2. §. Ezt a szertartást magánál a jelen levő és áldást mondó pap közreműködésénél fogva kell szentnek tekinteni.

829. kán. — 1. §. A helyi hierarcha és a helyi parókus hivataluk kánoni birtokbavétele után, amíg törvényesen látják el hivatalukat, területük határain belül érvényesen áldják meg a házasságot, akár alárendeltjeik a jegyesek, akár nem alárendeltjeik, feltéve, hogy legalább az egyik fél az ő sajátjogú egyházukba van besorolva.

2. §. A személyi hierarcha és parókus hivatalánál fogva csakis azoknak a házasságát áldja meg érvényesen illetékességi területének határain belül, akik közül legalább az egyik az ő alárendeltje.

3. §. A pátriárka magánál a jognál fogva felhatalmazással rendelkezik, hogy a jog egyéb előírásait megtartva a világon mindenütt személyesen maga áldja meg a házasságot, feltéve, hogy legalább az egyik fél az általa vezetett egyházba van besorolva.

830. kán. — 1. §. A helyi hierarcha és a helyi parókus, amíg törvényesen látják el hivatalukat, bármely sajátjogú egyház papjainak — a latin egyházat is ideértve — felhatalmazást adhatnak területük határain belül egy meghatározott házasság megáldására.

2. §. A házasság megáldására való általános felhatalmazást azonban csak a helyi hierarcha adhatja meg, fenntartva a 302. kán. 2. §-át.

3. §. A házasság megáldására való felhatalmazást ahhoz, hogy érvényes legyen, kifejezetten a meghatározott papoknak, sőt ha általános felhatalmazásról van szó, írásban kell megadni.

831. kán. — 1. §. A helyi hierarcha, illetve a helyi parókus a házasságot megengedetten áldja meg:

1. azután, hogy meggyőződött a jegyes felek egyikének a házasságkötés helyén való lakóhelyéről vagy pótlakóhelyéről vagy egy hónapos tartózkodásáról, illetve ha lakóhely nélküliekről van szó, tényleges tartózkodásáról;

2. ha ezek a feltételek hiányoznak, az egyik fél lakóhelye vagy pótlakóhelye szerinti hierarcha engedélyének birtokában, hacsak megfelelő ok nem mentesíti;

3. egy másik sajátjogú egyház kizárólagos helyén is, hacsak az e hely fölött hatalmat gyakorló hierarcha kifejezetten nem ellenzi.

2. §. A házasságot a jegyes fél parókusa előtt kössék meg, hacsak a részleges jog mást nem tartalmaz vagy megfelelő ok nem mentesít.

832. kán. — 1. §. Ha nem lehet jelen vagy nem kereshető fel súlyos nehézség nélkül a jog szerint illetékes pap, akkor a valódi házasságot kötni szándékozók érvényesen és megengedetten köthetik meg azt egyedül a tanúk jelenlétében:

1. halálveszély esetén;

2. halálveszélyen kívül is, feltéve, hogy józanul számítani lehet rá, hogy a helyzet egy hónapon belül nem változik.

2. §. Mindkét esetben, ha más pap is elérhető, lehetőség szerint el kell őt hívni, hogy megáldja a házasságot, fenntartva az egyedül a tanúk előtt kötött házasság érvényességét; ezekben az esetekben nem katolikus papot is lehet hívni.

3. §. Ha a házasságot egyedül a tanúk előtt kötötték, a házastársak ne mulasszák el, hogy házasságukat egy pappal mielőbb megáldassák.

833. kán. — 1. §. A helyi hierarcha bármely nem katolikus papnak felhatalmazást adhat rá, hogy megáldja egy nem katolikus keleti egyház olyan krisztushívőinek házasságát, akik a saját egyházukhoz tartozó papot súlyos nehézség nélkül nem tudják felkeresni, ha ezt önként kérik és feltéve, hogy semmi sem akadályozza a házasság érvényes és megengedett megkötését.

2. §. A katolikus pap, mielőtt a házasságot megáldja, lehetőség szerint értesítse erről a dolgról az illető krisztushívők illetékes hatóságát.

834. kán. — 1. §. A jog által előírt házasságkötési formát meg kell tartani, ha a házasságot kötő felek legalább egyike a Katolikus Egyházban lett megkeresztelve, vagy abba felvették.

2. §. Ha pedig valamely sajátjogú keleti egyházba besorolt katolikus fél köt házasságot egy olyan féllal, aki egy nem katolikus keleti egyházhoz tartozik, a jog által előírt házasságkötési formát csak a megengedettséghöz kell megtartani; az érvényességhez viszont szükség van a papi áldásra, megtartva a jog egyéb előírásait.

835. kán. — A jog által előírt házasságkötési forma alóli felmentés az Apostoli Szentszéknek, illetve a Pátriárkának van fenntartva, aki azt csakis igen súlyos okból adja meg.

836. kán. — Szükség esetét kivéve a házasság megkötésekor tartásuk meg a liturgikus könyvek előírásait és a törvényes jogszokásokat.

837. kán. — 1. §. A házasság érvényes megkötéséhez szükséges, hogy a felek egyidejűleg jelen legyenek és a házassági beleegyezést kölcsönösen fejezzék ki.

2. §. Képviselő útján nem lehet érvényesen házasságot kötni, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga másként nem rendelkezik, ez esetben azokról a feltételekről is gondoskodni kell, amelyekkel az ilyen házasságkötésre sor kerülhet.

838. kán. — 1. §. A házasságot a parókiális templomban, vagy a helyi hierarcha, illetve a helyi parókus engedélyével más szent helyen kössék meg; más helyeken azonban nem köthető meg, csak a helyi hierarcha engedélyével.

2. §. A házasságkötés idejére nézve az adott sajátjogú egyház részleges joga által megállapított szabályokat kell megtartani.

839. kán. — Tilos a kánoni kötés előtt vagy után ugyanannak a házasságnak más vallásos szertartás keretében a házassági beleegyezés kinyilvánításával vagy megújításával történő megkötése; ugyanígy tilos az olyan vallásos szertartás, amelyben mind katolikus pap, mind nem katolikus szolgálattevő veszi ki a felek beleegyezését.

840. kán. — 1. §. A helyi hierarcha súlyos és sürgős okból engedélyt adhat a titkos házasságkötésre, amellyel együtt jár a súlyos titoktartási kötelezettség a helyi hierarcha, a parókus, a házasság megáldására felhatalmazással rendelkező pap, a tanúk és az egyik házastárs részéről, ha a másik nem egyezik bele a nyilvánosságra hozatalba.

2. §. A titoktartási kötelezettség megszűnik a helyi hierarcha részéről, ha súlyos botrány vagy a házasság szent volta ellen irányuló súlyos jogsérelem fenyeget a titok megtartásából eredően.

3. §. A titokban kötött házasságot — hacsak igen súlyos ok nem szól ellene — csak egy külön anyakönyvbe kell bejegyezni, amelyet az eparchiai kúria titkos levéltárában kell őrizni.

841. kán. — 1. §. A házasságkötés után a megkötés helyének parókusa, vagy aki helyettesíti, még ha egyikük sem áldotta meg a házasságot, mielőbb jegyezze be a házassági anyakönyvbe a házastársaknak, a házasságot megáldó papnak és a tanúknak a nevét, a házasságkötés helyét és napját,

adott esetben a házasságkötés formája alóli vagy az akadályok alóli felmentést és annak megadóóját az akadállyal és annak fokával együtt, a házasság megáldására adott felhatalmazás tényét és a többi adatot a saját eparchias püspöke által előírt módon.

2. §. Ezenkívül a helyi parókus jegyezze be a keresztelési anyakönyvbe, hogy a házastárs ezen a napon házasságot kötött a parókiáján; ha pedig a házastársat máshol keresztelték meg, a helyi parókus küldjön igazolást személyesen vagy az eparchiai kúria útján annak a parókusnak, akinél a házastárs megkeresztelését bejegyezték, és ne nyugodjék meg addig, amíg nem kapott értesítést a házasságkötésnek a keresztelési anyakönyvbe való bejegyzéséről.

3. §. Ha a házasságot a 832. kán. szabályai szerint kötötték meg, a pap, aki azt megáldotta, ellenkező esetben a tanúk és a házastársak kötelesek gondoskodni róla, hogy a házasságkötést mielőbb bejegyezzék az előírt anyakönyvekbe.

842. kán. — Ha a házasságot akár külső fórum számára érvényesítik, akár semmisnek nyilvánítják, akár más, a halálon kívüli törvényes feloldást nyer, értesíteni kell a házasságkötés helyének parókusát, hogy megtörténjék a házassági és a keresztelési anyakönyvbe való bejegyzés.

VII. cikkely

A házasság érvényesítése

1. Egyszerű érvényesítés

843. kán. — 1. §. Az érvénytelenítő akadály miatt semmis házasság érvényesítéséhez szükséges, hogy az akadály megszűnjék, vagy felmentést adjanak alóla, és a beleegyezést legalább az a fél megújítsa, aki az akadályról tud.

2. §. Ez a megújítás szükséges az érvényesítés érvényességéhez akkor is, ha kezdetben mindkét fél beleegyezését adta, és azt később sem vonta vissza.

844. kán. — A beleegyezés megújításának új akaratú cselekménynek kell lennie arra a házasságra vonatkozóan, amelyről a beleegyezést megújító fél úgy tudja vagy véli, hogy kezdetől fogva érvénytelen volt.

845. kán. — 1. §. Ha az akadály nyilvános, a beleegyezést mindkét félnek meg kell újítania a jog által előírt házasságkötési forma szerint.

2. §. Ha az akadály titkos, elegendő, hogy a beleegyezés megújítása magánúton és titokban történjék; mégpedig annak a félnek a részéről, aki az akadályról tud, feltéve, hogy a másik fél fenntartja a megadott beleegyezést, vagy mindkét fél részéről, ha az akadály mindkét fél előtt ismert.

846. kán. — 1. §. A beleegyezés hiánya miatt érvénytelen házasság érvényessé válik, ha az a fél, aki nem adta beleegyezését, most már megadja, feltéve, hogy a másik fél részéről megadott beleegyezés még fennáll.

2. §. Ha a beleegyezés hiánya nem bizonyítható, elegendő, hogy az a fél, aki nem adta beleegyezését, magánúton és titkosan megadja azt.

3. §. Ha a beleegyezés hiánya bizonyítható, szükséges, hogy a beleegyezés megújítása a jog által előírt házasságkötési forma szerint történjék.

847. kán. — A jog által előírt házasságkötési forma hiánya miatt érvénytelen házasságot ahhoz, hogy érvényes legyen, újra ebben a formában kell megkötni.

2. Gyökeres orvoslás

848. kán. — 1. §. Az érvénytelen házasság gyökeres orvoslása e házasság beleegyezés megújítása nélküli olyan érvényesítése, amelyet az illetékes hatóság engedélyez, és amely magában foglalja — ha van ilyen — az akadály alóli felmentést, valamint a jog által előírt házasságkötési forma alóli felmentést, ha ezt nem tartották meg, továbbá a kánonjogi hatásoknak a múltra való visszahatását.

2. §. Az érvényesítés a kegy megadásának pillanatában áll be; a visszahatás pedig a házasság megkötésének pillanatáig visszamenőleg értendő, hacsak a megadott kegy kifejezetten másként nem rendelkezik.

849. kán. — 1. §. A házasság gyökeres orvoslása érvényesen megadható az egyik vagy mindkét fél tudtán kívül is.

2. §. A gyökeres orvoslást csakis súlyos okból engedélyezzék és csakis akkor, ha valószínű, hogy a felek ki akarnak tartani a házasságot közösségükben.

850. kán. — 1. §. Az érvénytelen házasság orvosolható, feltéve, hogy mindkét fél beleegyezése fennáll.

2. §. Az isteni jogi akadály miatt érvénytelen házasság csakis akkor orvosolható érvényesen, ha az akadály már megszűnt.

851. kán. — 1. §. Ha az egyik vagy mindkét fél részéről hiányzik a beleegyezés, a házasságot nem lehet gyökeresen orvosolni, akár kezdettől

fogva nem volt meg a beleegyezés, akár visszavonták a kezdetben megadott beleegyezést.

2. §. Ha viszont a beleegyezés kezdettől fogva ugyan nem volt meg, később azonban megadták, a gyökeres orvoslást megadható a beleegyezés megadásának pillanatától.

852. kán. — A gyökeres orvoslást egyes esetekben megadhatja a pátriárka és az eparchiás püspök, ha a házasság érvényességével szemben a jog által előírt házasságkötési forma hiánya vagy valamilyen akadály merül fel, amely alól ők is felmentést adhatnak, valamint a jog által előírt esetekben, ha teljesültek a 814. kán.-ban említett feltételek; egyéb esetben és ha olyan isteni jogi akadályról van szó, amely már megszűnt, a gyökeres orvoslást egyedül az Apostoli Szentszék adhatja meg.

VIII. cikkely

A házastársak különválása

1. A kötelék felbomlása

853. kán. — A házasság szentségi kötelékét a házasság megkötését és elhálását követően semmiféle emberi hatalom és semmiféle ok nem bonthatja fel, kivéve a halált.

854. kán. — 1. §. A két meg nem keresztelt között létrejött házasság felbomlik a páli kiváltság alapján, a keresztséget felvett fél hitének nyújtott kedvezményként, magánál a jognál fogva, ha ez a fél új házasságot köt, amennyiben a meg nem keresztelt fél különválik.

2. §. Különválnak tekintendő a meg nem keresztelt fél, ha nem akar a megkeresztelt féllel békében együtt élni a Teremtő gyalázása nélkül, hacsak megkeresztelkedése után a másik fél nem szolgáltatott neki megfelelő okot a különválásra.

855. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy a megkeresztelt fél érvényesen új házasságot köthessen, a meg nem keresztelt felet meg kell kérdezni, hogy vajon:

1. akarja-e maga is felvenni a keresztséget;

2. akar-e a megkeresztelt féllal legalább békében együtt élni a Teremtő gyalázása nélkül.

2. §. Ezt a megkérdezést a keresztelés után kell megejteni; a helyi hierarcha azonban súlyos okból engedélyezheti, hogy a megkérdezés a ke-

resztség előtt történjék, sőt felmentést is adhat a megkérdezés alól akár a keresztség előtt, akár utána, amennyiben legalább rövidített és nem bírói eljárással megállapítható, hogy a megkérdezés nem lehetséges, illetve hogy haszontalan volna.

856. kán. — 1. §. A megkérdezés rendszeren a megtért fél helyi hierarchájának tekintélyével történik, akinek a másik házastárs számára időt kell adnia a válaszadáshoz, ha ezt kérte, de azzal a figyelmeztetéssel, hogy ha a időtartam kihasználatlanul telt el, hallgatása elutasító válasznak számít.

2. §. Az a megkérdezés is érvényes, amelyet maga a megtért fél végzett el magánúton, sőt meg is van engedve, ha a fentebb előírt forma nem tartható meg.

3. §. A megkérdezés tényének és annak eredményének mindkét esetben külső fórumon törvényesen igazoltnak kell lennie.

857. kán. — A megkeresztelt félnek joga van új házasságot kötni egy katolikus féllal, ha:

1. a másik fél elutasító választ adott a megkérdezésre;
2. a megkérdezés törvényesen elmaradt;
3. a meg nem keresztelt fél, akár megkérdezték már, akár nem, bár korábban kitartott a békés együttélésben, később mégis megfelelő ok nélkül különvált; ez esetben viszont a megkérdezést előre kell bocsátani a 855. és 856. kán. szabályai szerint.

858. kán. — A helyi hierarcha azonban súlyos okból engedélyezheti, hogy a megkeresztelt fél a páli kiváltsággal élve házasságot kössön egy nem katolikus féllal, akár meg van keresztelve, akár nincs, megtartva a vegyes házasságra vonatkozó kánonok előírásait is.

859. kán. — 1. §. Az a meg nem keresztelt férfi, akinek egyszerre több meg nem keresztelt felesége van, ha a keresztségnek a Katolikus Egyházban való felvétele után nehéz neki ezek közül az elsővel együtt maradnia, megtarthatja egyiküket a többi elbocsátásával; ugyanez érvényes arra a meg nem keresztelt nőre is, akinek egyszerre több meg nem keresztelt férje van.

2. §. Ez esetben a házasságot a jog által előírt házasságkötési forma szerint kell megkötni, megtartva a jog egyéb előírásait.

3. §. A helyi hierarcha a helyek és személyek erkölcsi, szociális és gazdasági állapotát szem előtt tartva gondoskodik róla, hogy az elbocsátottak szükségletei elegendő mértékben legyenek ellátva az igazságosság, a szeretet és a méltányosság szabályai szerint.

860. kán. — Annak a meg nem kereszteltnek, aki a keresztségnek a Katolikus Egyházban való felvétele után meg nem keresztelt házastársával fogság vagy üldözés miatt nem tudja helyreállítani az együttélést, szabad másik házasságot kötnie, még ha közben a másik fél felvette is a keresztséget, a 853. kán. fenntartásával.

861. kán. — Kétes esetekben a hit kiváltságát jogkedvezmény illeti meg.

862. kán. — Az el nem hált házasságot a római pápa megfelelő okból felbonthatja, ha mindkét fél vagy egyikük kéri, még ha a másik fél ellenzi is.

2. Különválás a kötelék megmaradásával

863. kán. — 1. §. Igencsak ajánlatos, hogy a házastárs a szeretettől vezetve és a család javának gondját viselve ne tagadja meg a bocsánatot a házasságtörő féltől, és ne szüntesse meg vele a házastársi életközösséget; ha azonban bűnét kifejezetten vagy hallgatólagosan még nem bocsátotta meg, joga van felbontani vele a házastársi életközösséget, hacsak bele nem egyezett a házasságtörésbe, illetve okot nem szolgáltatott rá, vagy nem követett el maga is házasságtörést.

2. §. Hallgatólagos megbocsátásra kerül sor akkor, ha a vétlen házastárs, miután a házasságtörésről tudomást szerzett, a másik házastárssal hitvesi érzülettel önként érintkezett; vélelmezni kell pedig akkor, ha hat hónapon keresztül fenntartotta a házastársi életközösséget és nem fordult ez ügyben egyházi vagy világi hatósághoz.

3. §. Ha a vétlen házastárs önként felbontja a házastársi közösséget, a különválás okát hat hónapon belül az illetékes egyházi hatóság elé kell terjesztenie, amely minden körülményt megvizsgálva mérlegelje, hogy a vétlen házastárs rábírható-e arra, hogy megbocsássa a bűnt és ne folytassa a különválást.

864. kán. — 1. §. Ha a házastársak egyike a közös életet házastársa vagy gyermekei számára veszélyessé vagy túlzottan nehezzé teszi, ez a másik félnek törvényes okot szolgáltat a különválásra a helyi hierarcha határozatával, sőt ha a késlekedés veszéllyel jár, akár saját elhatározásából is.

2. §. Egy sajátjogú egyház részleges joga a népek szokásainak és a helyi körülményeknek megfelelően más okokat is megállapíthat.

3. §. Minden esetben, amikor a különválás oka megszűnik, vissza kell állítani a házastársi életközösséget, hacsak az illetékes hatóság másként nem rendelkezik.

865. kán. — Ha megtörtént a házastársak különválása, mindig megfelelően gondoskodni kell a gyermekek kellő eltartásáról és neveltetéséről.

866. kán. — A vétklen házastárs a másik házastársat dicséretes módon újból visszafogadhatja a házastársi életközösségbe, ez esetben lemond a különválás jogáról.

VIII. fejezet

*A szentelmények, a szent helyek és idők,
a szentek tisztelete, a fogadalom és az eskü*

I. cikkely

A szentelmények

867. kán. — 1. §. A szentelmények szent jelek, amelyek valamiképpen a szentségeket utánozva hatásokat — különösen lelkieket — jeleznek és az Egyház kieszközlése folytán biztosítanak, s amelyek által az emberek felkészülnek a szentségek fő hatásának befogadására, a különféle életkörülmények pedig megszentelődnek.

2. §. A szentelményekkel kapcsolatban mindenki tartsa meg a maga sajátjogú egyháza részleges jogának szabályait.

II. cikkely

A szent helyek

868. kán. — Szent helyeket, amelyeket istentiszteleti célra szánnak, csakis az eparchiás püspök engedélyével lehet létrehozni, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

1. A templomok

869. kán. — A templom a felszenteléssel vagy megáldással kizárólag istentiszteleti célra szentelt épület.

870. kán. — Semmilyen egyháznak szánt épületet ne építsenek az eparchiás püspök kifejezett írásbeli beleegyezése nélkül, hacsak a közös jog másként nem rendelkezik.

871. kán. — 1. §. Felszenteléssel ajánlják Istennek a székesegyházakat, és lehetőség szerint a parókiális templomokat, a monostorok templomait és a szerzetesházakhoz kapcsolódó templomokat.

2. §. A felszentelés az eparchiás püspöknek van fenntartva, aki a templom felszentelésére más püspöknek is felhatalmazást adhat; a templom felszentelésének vagy megáldásának megtörténtéről készüljön okirat, amelyet az eparchiai kúria levéltárában kell megőrizni.

872. kán. — 1. §. A templomoktól távol kell tartani mindazt, ami nem fér össze a hely szentségével.

2. §. Az összes illetékesnek legyen gondja arra, hogy a templomokban megőrizték az Isten házához illő tisztaságot, és alkalmazzák a biztonsági eszközöket a szent és értékes tárgyak védelmére.

873. kán. — 1. §. Ha egy templomot semmiképpen sem lehet tovább istentiszteleti célra használni és nincs lehetőség a helyreállítására, az eparchiás püspök átadhatja profán, de nem méltatlan használatra.

2. §. Ha más súlyos okok szólnak amellett, hogy egy templomot ne használjanak többé istentiszteleti célra, az eparchiás püspök a papi szenátus megkérdezésével átadhatja azt profán, de nem méltatlan használatra, azok beleegyezésével, akik a fölötte való jogokat törvényesen maguknak igénylik, s feltéve, hogy a lelkek üdvét emiatt semmi kár nem éri.

2. A temetők és az egyházi temetések

874. kán. — 1. §. A Katolikus Egyháznak joga van hozzá, hogy saját temetői legyenek.

2. §. Az Egyháznak, ahol lehetséges, legyenek saját temetői vagy legalább a világi temetőkben az elhunyt krisztushívőknek szánt részek, az egyiket is és a másikat is meg kell áldani; ha viszont mindez nem valósítható meg, a temetés alkalmával áldják meg a sírt.

3. §. A templomokban ne temessenek el halottakat, az ellenkező jogszokás el van vetve, hacsak nem olyanokról van szó, akik pátriárkák, püspökök vagy exarchák voltak.

4. §. A parókiáknak, a monostoroknak és a többi szerzetes intézménynek lehet saját temetője.

875. kán. — Az egyházi temetést, amellyel az Egyház az elhunytaknak lelki segítséget eszközöl ki, testüket megtiszteli, és egyben az élőknek a re-

mény vigasztalását adja, minden elhunyt krisztushívőnek és katekumennek meg kell adni, hacsak a jog meg nem fosztotta őket ettől.

876. kán. — 1. §. Az egyházi temetés a helyi hierarcha józan megítélése szerint megadható nem katolikus megkeresztelteknek is, hacsak az ellenkező szándékuk nem nyilvánvaló, s feltéve, hogy saját szolgálattevőjük nem elérhető.

2. §. Azok a gyermekek, akiknek megkeresztelése a szülők szándékában állott, s mások, akik valamilyen módon közelállóknak tűntek az Egyházhoz, de meghaltak, mielőtt felvették volna a keresztséget, a helyi hierarcha józan megítélése szerint ugyanígy egyházi temetésben részesíthetők.

3. §. Azoknak, akik saját testük elhamvasztása mellett döntöttek, hacsak nem nyilvánvaló, hogy ezt a keresztény élettel ellentétes okoktól vezérelve tették, meg kell adni az egyházi temetést, azt azonban oly módon kell lefolytatni, hogy világossá váljék: az Egyház a hamvasztással szemben előnyben részesíti a test eltemetését, és hogy kerüljék el a botrányt.

877. kán. — Nem részesíthetők egyházi temetésben, hacsak haláluk előtt a bűnbánat valamilyen jelét nem adták, az olyan bűnösök, akiknek az egyházi temetés nem adható meg anélkül, hogy a krisztushívők körében közbotrány ne támadna.

878. kán. — 1. §. Az egyházi temetés lefolytatása során minden személyválogatást kerülni kell.

2. §. Az 1013. kán.-t fenntartva igencsak ajánlatos, hogy az eparchiás püspökök lehetőség szerint vezessék be a gyakorlatot, amely szerint az egyházi temetés alkalmával csak azokat az adományokat fogadják el, amelyeket a krisztushívők maguktól ajánlanak fel.

879. kán. — A temetés végeztével írják be a megfelelő bejegyzést a halottak anyakönyvébe a részleges jog szabályai szerint.

III. cikkely

Az ünnepnapok és a bűnbánati napok

880. kán. — 1. §. Az összes keleti egyház számára közös ünnepnapok és bűnbánati napok elrendelésére, áthelyezésére vagy megszüntetésére egyedül az Egyház legfőbb hatósága jogosult a 3. § fenntartásával.

2. §. Az egyes sajátjogú egyházak számára közös ünnepnapok és bűnbánati napok elrendelésére, áthelyezésére vagy megszüntetésére az a hatóság is illetékes, amelynek joga megállapítani ugyanezen egyházak részleges jo-

gát, kellően figyelembe véve azonban a többi sajátjogú egyház gyakorlatát és fenntartva a 40. kán. 1. §-át.

3. §. Az összes sajátjogú egyház számára közös parancsolt ünnepnap a vasárnapokon kívül a mi Urunk Jézus Krisztus születésének, az epifániának, a mennybemenetelnek, az Istenszülő Szűz Mária elszenderedésének, valamint Szent Péter és Pál apostolnak az ünnepe, fenntartva a sajátjogú egyháznak az Apostoli Szentszék által jóváhagyott azon részleges jogát, amely egyes parancsolt ünnepnapokat megszüntet vagy vasárnapra helyez át.

881. kán. — 1. §. A krisztushívők vasárnap és a kötelező ünnepnapokon kötelesek részt venni az Isteni Liturgián vagy a maguk sajátjogú egyházának előírásai, illetve törvényes szokása szerint a zsolozsma végzésén.

2. §. Hogy a krisztushívők minél könnyebben teljesíthessék ezt a kötelezettséget, a jelen rendelkezés értelmében a hasznos időtartam a vasárnap vagy parancsolt ünnep vigíliájának vecsernyéjétől a nap végéig tart.

3. §. Igencsak ajánlatos, hogy a krisztushívők e napokon, sőt gyakrabban vagy akár mindennap vegyék magukhoz az Isteni Eucharisziát.

4. §. A krisztushívők e napokon tartózkodjanak azoktól a munkáktól és ügyletektől, amelyek az Istennek járó liturgikus tisztelet megadását, az Úr napjára jellemző örömet vagy a kellő testi és lelki pihenést akadályozzák.

882. kán. — A bűnbánati napokon a krisztushívők kötelesek megtartani a böjtöt vagy a hústilalmat azon a módon, amelyet a maguk sajátjogú egyházának részleges joga meghatároz.

883. kán. — 1. §. Azok a krisztushívők, akik a maguk sajátjogú egyháza területének határain kívül tartózkodnak, az ünnepnapokkal és a bűnbánati napokkal kapcsolatban teljesen alkalmazkodhatnak a tartózkodási helyükön érvényes szabályokhoz.

2. §. Azokban a családokban, amelyekben a házastársak különböző sajátjogú egyházba vannak besorolva, az ünnepnapokkal és a bűnbánati napokkal kapcsolatban követhetők az egyik vagy a másik sajátjogú egyház előírásai.

IV. cikkely

A szentek, a szent ikonok vagy képek és az ereklyék tisztelete

884. kán. — Isten népe megszentelődésének elősegítésére az Egyház a krisztushívők különleges és fiúi tiszteletébe ajánlja a boldogságos, mindenkor szűz Máriát, Isten Anyját, akit Krisztus minden ember édesanyjává

tett, támogatja továbbá a többi szent igaz és hiteles tiszteletét is, akiknek példáján a krisztushívők épülnek és akiknek közbenjárása támogatást jelent számukra.

885. kán. — Nyilvános kultusszal Istennek csak azokat a szolgálókat szabad tisztelni, akiket az Egyház hatósága a szentek vagy a boldogok közé felvett.

886. kán. — Azt a gyakorlatot, hogy a templomokban szent ikonokat vagy képeket tesznek ki a krisztushívők tisztelete céljából, az adott sajátjogú egyház részleges joga által meghatározandó módon és rendben meg kell őrizni.

887. kán. — 1. §. A templomokban a krisztushívők tisztelete céljából kitett szent ikonok vagy értékes képek, vagyis azok, amelyek régiségük vagy művészi értékük miatt jelentősek, nem vihetők át más templomba és nem is idegeníthetők el, csakis az e templom fölött hatalmat gyakorló hierarcha írásbeli beleegyezésével, fenntartva az 1034—1041. kán.-t.

2. §. A szent ikonokat vagy értékes képeket ne is restaurálják, csakis ugyenezen hierarcha írásbeli beleegyezésével, aki annak megadása előtt hallgassa meg szakértők véleményét.

888. kán. — 1. §. Szent ereklyéket nem szabad eladni.

2. §. Kiemelkedő ereklyéket, ikonokat vagy képeket, amelyek valamely templomban a nép részéről nagy tiszteletnek örvendenek, semmilyen módon nem lehet érvényesen elidegeníteni, sem végleges jelleggel más templomba átvinni, csakis az Apostoli Szentszék vagy a pátriárka beleegyezésével, aki ezt csakis az állandó színódus beleegyezésével adhatja meg, fenntartva az 1037. kán.-t.

3. §. Ezen ikonok vagy képek helyreállításával kapcsolatban tartsák meg a 887. kán. 2. §-át.

V. cikkely

A fogadalom és az eskü

889. kán. — 1. §. A fogadalmat, vagyis az Istennek megfontoltan és szabadon valamely lehetséges és nagyobb jóra tett ígéretet a vallásosság erénye alapján teljesíteni kell.

2. §. Fogadalom tételére képesek mindazok, akik értelmük kellő használatával rendelkeznek, hacsak a jog el nem tiltja őket.

3. §. A súlyos és igazságtalanul okozott félelem vagy megtévesztés hatására tett fogadalom magánál a jognál fogva semmis.

4. §. A fogadalom nyilvános, ha az Egyház nevében a törvényes előljáró fogadja el; egyébként magánfogadalom.

890. kán. — A fogadalom önmagában csakis azt kötelezi, aki letette.

891. kán. — A fogadalom megszűnik a kötelezettség teljesítésére kitűzött idő elteltével, az ígéret tárgyának lényegi megváltozásával, a fogadalom feltételének vagy célokának megszűntével, felmentéssel és a fogadalom megváltoztatásával.

892. kán. — Akinek hatalma van a fogadalom tárgya fölött, az felfüggesztheti a fogadalom kötelező erejét mindaddig, amíg számára a fogadalom teljesítése hátránnyal jár.

893. kán. — 1. §. Magánfogadalmak alól megfelelő okból felmentést adhat, feltéve, hogy a felmentés nem sérti mások szerzett jogait:

1. alárendeltjei számára az összes hierarcha, parókus és a megszentelt élet intézményének kormányzati hatalommal bíró helyi előljárója;

2. a többi krisztushívő számára a maguk sajátjogú egyházának helyi hierarchája, feltéve, hogy ténylegesen az eparchia területének határain belül élnek; ugyanígy a helyi parókus saját parókiája területének határain belül;

3. azok számára, akik éjjel-nappal a megszentelt élet intézményének egy házában tartózkodnak, a kormányzati hatalommal bíró helyi előljáró és az ő nagyobb előljárója.

2. §. Ezt a felmentést ugyanezzel a feltétellel, de csak a belső fórum számára megadhatja bármely gyóntató is.

894. kán. — A szerzetesi fogadalomtétel előtt tett fogadalmak felfüggesztődnek mindaddig, amíg a fogadalmat tevő a monostorban, rendben vagy kongregációban marad.

895. kán. — Az eskü, vagyis az isteni Név tanúságul hívása az igazság mellett csak a jog által meghatározott esetekben tehető le az Egyház színe előtt; egyébként semmilyen kánoni hatással nem jár.

XVII. cím

A NEM KATOLIKUS MEGKERESZTELTEK TELJES KÖZÖSSÉGRE LÉPÉSE A KATOLIKUS EGYHÁZZAL

896. kán. — Azokra, akik nem katolikus egyházakban vagy egyházi közösségekben lettek megkeresztelve és önként kérik, hogy teljes közösségre léphessenek a Katolikus Egyházzal, akár egyénekről van szó, akár csoportokról, ne rakjanak több terhet a szükségesnél.

897. kán. — Valamely nem katolikus keleti egyház krisztushívőjét a Katolikus Egyházba egyedül a katolikus hitvallás letételével kell felvenni, miután a maga állapotának megfelelő tanbeli és lelki előkészítésben részesült.

898. kán. — 1. §. Valamely nem katolikus keleti egyház püspökét a Katolikus Egyházba a római pápán kívül a pátriárka is felveheti a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésével, illetve a sajátjogú metropolitai egyház metropolitája a hierarchák tanácsának beleegyezésével.

2. §. Bárki más felvételének joga a Katolikus Egyházba a helyi hierarchát illeti meg, vagy ha a részleges jog ezt tartalmazza, a pátriárkát is.

3. §. Az egyes világiak felvételének joga a Katolikus Egyházba a parókust is megilleti, hacsak a részleges jog nem tiltja el ettől.

899. kán. — Valamely nem katolikus keleti egyház klerikusa, ha teljes közösségre lép a Katolikus Egyházzal, gyakorolhatja a maga szent rendjét az illetékes hatóság által alkotott szabályok szerint; a püspök azonban kormányzati hatalmát csakis a püspökök testületének feje, a római pápa beleegyezésével gyakorolhatja.

900. kán. — 1. §. Aki még nem töltötte be tizennegyedik életévét, azt a szülők ellenkezése esetén ne vegyék fel.

2. §. Ha felvételéből adódóan akár az Egyház, akár saját maga számára súlyos kellemetlenségek várhatók, halasszák el a felvételt, hacsak nem fenyeget halálveszély.

901. kán. — Ha olyan nem katolikusokat vesznek fel a Katolikus Egyházba, akik nem tartoznak valamely keleti egyházhoz, a fent közölt szabályokat kell megtartani a megfelelő alkalmazással, feltéve, hogy érvényesen lettek megkeresztelve.

XVIII. cím

AZ ÖKUMENIZMUS, VAGYIS A KERESZTÉNYEK EGYSÉGÉNEK ELŐMOZDÍTÁSA

902. kán. — Mivel az összes keresztény egységének helyreállításáról való gondoskodás az egész Egyházra tartozik, minden krisztushívőnek, különösen pedig az Egyház pásztorainak imádkozniuk és munkálkodniuk kell az Egyháznak az Úr által óhajtott teljes egységéért, ügyesen részt vállalva az ökumenizmusnak a Szentlélek kegyelme által támasztott művében.

903. kán. — A keleti katolikus egyházakra különleges feladatként tartozik, hogy az összes keleti egyház között előmozdítsák az egységet, elsősorban imádsággal, életük példájával, a keleti egyházak ősi hagyományai iránti lelkiismeretes hűséggel, egymás kölcsönös és jobb megismerésével, együttműködéssel, valamint egymás ügyeinek és lelkületének testvéri megbecsülésével.

904. kán. — 1. §. Az ökumenikus mozgalom kezdeményezéseit minden egyes sajátjogú egyházban gondosan támogassák a részleges jog külön szabályai útján, miközben ezt a mozgalmat az egyetemes Egyház számára a római Apostoli Szentszék irányítja.

2. §. Ebből a célból legyen minden egyes sajátjogú egyházban szakértőkből álló ökumenikus bizottság, amelyet — ha a körülmények ezt indokolják — a más sajátjogú egyházak ugyanazon a területen hatalmukat gyakorló pátriárkáival és eparchiás püspökeivel eszmecserét folytatva kell létrehozni.

3. §. Ugyanígy álljon az eparchiás püspökök rendelkezésére vagy minden egyes eparchia számára, vagy — ha úgy tetszik — több eparchia számára egy, az ökumenikus mozgalmat támogató tanács; azokban az eparchiákban pedig, amelyek nem tudnak felállítani saját tanácsot, legyen legalább egy, az eparchiás püspök által kinevezett krisztushívő, akinek külön feladata e mozgalom támogatása.

905. kán. — Az ökumenizmus művében, amelyet különösen a nyílt és bizakodó párbeszéd útján, valamint a többi kereszténnyel közös kezdeményezések útján kell megvalósítani, meg kell őrizni a kellő bölcsességet, elkerülve a hamis békülékenység, a közömbösség, továbbá a mértéktelen buzgóság veszélyeit.

906. kán. — Gondosan törekedjenek rá különösen Isten igéjének hirdetői, a tömegtájékoztatási eszközök vezetői, valamint mindazok, akik a

katolikus iskolákban, különösen a felsőoktatási intézményekben akár tanárként, akár vezetőként dolgoznak, hogy a krisztushívők minél világosabb tudomást szerezzenek róla, mit tanít és hagyományoz valójában a Katolikus Egyház és a más egyházak vagy egyházi közösségek.

907. kán. — Az iskolák, a kórházak és a többi hasonló katolikus intézmény vezetői gondoskodjanak róla, hogy az ezeket látogató vagy itt tartózkodó más keresztények saját szolgálattevőiktől lelki segítséget kaphassanak és felvehessék a szentségeket.

908. kán. — Kívánatos, hogy a katolikus keresztények a szent dolgokban való közösködés szabályait megtartva minden olyan ügyet, amelyben együttműködhetnek más keresztényekkel, ne külön, hanem együtt végezzenek el, ilyenek például a jótékonyág és a társadalmi igazságosság cselekedetei, az emberi személy méltóságának és alapvető jogainak védelme, a béke előmozdítása, a hazáról való megemlékezés napjai, a nemzeti ünnepek.

XIX. cím
A SZEMÉLYEK ÉS A JOGCSELEKMÉNYEK

I. fejezet
A személyek

I. cikkely
A természetes személyek

909. kán. — 1. §. Az a személy, aki betöltötte tizennyolcadik életévét, nagykorú; ez alatt a kor alatt kiskorú.

2. §. A hetedik évét be nem töltött kiskorút gyermeknek nevezünk, és úgy tekintjük, hogy nem felel saját tetteiért; hetedik évének betöltése után viszont azt kell vélelmezni róla, hogy értelme használatával rendelkezik.

3. §. Aki tartósan nem bír értelme használatával, az úgy tekintendő, mint aki nem felel magáért, és a gyermekekhez hasonló elbírálás alá esik.

910. kán. — 1. §. A nagykorú személyt megilleti jogainak teljes gyakorlása.

2. §. A kiskorú személy jogainak gyakorlásában a szülők vagy gyámok hatalma alatt áll, kivéve mindazt, amiben a kiskorúak az isteni vagy a kánonjog alapján ki vannak véve hatalmuk alól; a gyámok kinevezését illetően a világi jog előírásait tartásuk meg, hacsak a közös jog vagy az adott sajátjogú egyház részleges joga másként nem rendelkezik, és fenntartva az eparchiás püspök jogát, hogy szükség esetén személyesen maga nevezze ki a gyámokat.

911. kán. — A személyt idegennek nevezünk abban az eparchiában, ahol nincs lakóhelye vagy pótlakóhelye; lakóhely nélkülinek nevezünk pedig akkor, ha sehol nincs lakóhelye vagy pótlakóhelye.

912. kán. — 1. §. Lakóhelyet szerez egy parókia vagy legalább eparchia területén való tartózkodással az, akinél ez vagy azzal a szándékkal jár együtt, hogy örökre ott marad, ha semmi nem szólítja el onnan, vagy ténylegesen öt teljes évig tart.

2. §. Pótlakóhelyet szerez egy parókia vagy legalább eparchia területén való tartózkodással az, akinél ez vagy azzal a szándékkal jár együtt, hogy

legalább három hónapig ott marad, ha semmi nem szólítja el onnan, vagy ténylegesen három teljes hónapig tart.

913. kán. — A szerzetes intézmények, továbbá a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságainak tagjai lakóhelyet azon a helyen szereznek, ahol az a ház található, amelybe be lesznek sorolva; pótlakóhelyet pedig azon a helyen, ahol tartózkodásuk legalább három hónapig tart.

914. kán. — A házastársaknak legyen közös lakóhelyük vagy pótlakóhelyük; megfelelő okból azonban mindkettőjüknek lehet saját lakóhelye vagy pótlakóhelye.

915. kán. — 1. §. A kiskorú szükségszerűen megtartja annak lakóhelyét vagy pótlakóhelyét, akinek hatalma alatt áll; a gyermekkorból kinőtt személy saját pótlakóhelyet is, a világi jog szabályai szerint törvényesen nagykorúsított pedig saját lakóhelyet is szerezhet.

2. §. Mindaz, akit nem kiskorúsága miatt, hanem valami más címen helyeztek törvényesen gyámság vagy gondnokság alá, a gyám vagy a gondnok lakóhelyén, illetve pótlakóhelyén osztozik.

916. kán. — 1. §. Mind a lakóhely, mind a pótlakóhely alapján mindenkinek saját parókusa és hierarchája lesz abból a sajátjogú egyházból, amelybe be van sorolva, hacsak a közös jog másként nem rendelkezik.

2. §. Annak, akinek csakis eparchiai lakóhelye vagy pótlakóhelye van, a saját parókusa annak a helynek a parókusa, ahol ténylegesen tartózkodik.

3. §. A lakóhelyen kívüli saját helyi hierarchája és parókusa annak az egyháznak a parókusa és hierarchája, ahol a lakóhelyen kívüli ténylegesen tartózkodik.

4. §. Ha valamely sajátjogú egyház krisztushívőinek nincs parókusa, ezek eparchiás püspöke jelölje ki egy másik sajátjogú egyház parókusát, hogy saját parókusként ő vegye magára gondozásukat, de csak a kijelölt parókus eparchiás püspökének beleegyezésével.

5. §. Azokon a helyeken, ahol valamely sajátjogú egyház krisztushívői számára még exarchátust sem hoztak létre, e krisztushívők saját hierarchájának a másik sajátjogú egyház helyi hierarcháját kell tekinteni — akár a latin egyházét is —, fenntartva a 101. kán.-t; ha viszont többen vannak, azt kell saját hierarchának tekinteni, akit az Apostoli Szentszék, vagy ha valamely pátriárkai egyház krisztushívőiről van szó, a pátriárka az Apostoli Szentszék hozzájárulásával kijelölt.

917. kán. — A lakóhely vagy a pótlakóhely megszűnik az olyan távozással, amely a vissza nem térés szándékával jár együtt, fenntartva a 913. és 915. kán.-t.

918. kán. — A rokonságot ág és fok szerint számítjuk:

1. egyenes ágon annyi fok van, ahány személy a törzset leszámítva;
2. oldalágon annyi fok van, ahány személy mindkét vonalon a törzset leszámítva.

919. kán. — 1. §. A sógorság az érvényes házasságból keletkezik, s az egyik házastárs és a másik vérrokonai között áll fenn.

2. §. Amilyen ágon és amilyen fokon vérrokona valaki az egyik házastársnak, sógora a másiknak.

II. cikkely

A jogi személyek

920. kán. — Az Egyházban a természetes személyeken kívül vannak jogi személyek is, vagyis amelyek akár személyösszességek, akár dologösszességek, a kánonjogban a jellegüknek megfelelő kötelezettségek és jogok alanyai.

921. kán. — 1. §. A jogi személyek az Egyház küldetésének megfelelő célra jönnek létre vagy magának a jognak az előírása folytán, vagy az illetékes hatóság határozattal megadott külön engedélye révén.

2. §. Magánál a jognál fogva jogi személyek a sajátjogú egyházak, az egyháztartományok, az eparchiák, az exarchátusok, továbbá a többi olyan intézmény, amelyekről a közös jog ezt kifejezetten megállapítja.

3. §. Az illetékes egyházi hatóság csakis olyan személy- vagy dologösszességeknek adja meg a jogi személyiséget, amelyek valóban hasznos sajátos célt valósítanak meg és mindent figyelembe véve előreláthatólag elégséges eszközökkel rendelkeznek kitűzött céljuk elérésére.

922. kán. — 1. §. Bármely jogi személynek, amely az illetékes egyházi hatóság külön engedélyével jött létre, rendelkeznie kell olyan szabállyal, amelyet az e jogi személy létrehozására illetékes hatóság jóváhagyott.

2. §. A közös jog fenntartásával ahhoz, hogy a szabályzat jóváhagyható legyen, a következőkről kell benne pontosabban rendelkezni:

1. a jogi személy sajátos céljáról;
2. a jogi személy természetéről;
3. arról, hogy ki illetékes a jogi személy vezetésére és ezt hogyan kell gyakorolni;
4. arról, hogy ki képviseli a jogi személyt az egyházi és a világi bíróság előtt;

5. arról, hogy ki illetékes a jogi személy javai fölötti rendelkezésre és ki a végrehajtó a jogi személy megszűnésének, több jogi személyre való feloszlásának vagy más jogi személyekkel való egyesülésének esetén, megtartva mindig a felajánlók szándékait, valamint a szerzett jogokat.

3. §. Amíg a szabályzat nincs jóváhagyva, a jogi személy nem járhat el érvényesen.

923. kán. — Egy személyösszességet csakis akkor lehet jogi személlyé tenni, ha legalább három természetes személyből áll.

924. kán. — A testületi cselekményeket illetően, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik:

1. az bír jogerővel, amit az összehívandók többségének jelenlétében a jelenlevők abszolút többsége elfogadott; ha pedig a szavazatok egyenlően oszlanak meg, az elnök szavazatával döntse el az egyenlőséget;

2. ahhoz pedig, ami egyesek szerzett jogát érinti, ezek mindegyikének beleegyezése szükséges;

3. a választásokra nézve tartsák meg a 956. kán.-t.

925. kán. — Ha a jogi személy tagjai közül már csak egy van életben, és az a szabályzat szerint mégsem szűnt meg, ezt a tagot illeti meg a jogi személy minden jogának gyakorlása.

926. kán. — 1. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezett, a tagok nélküli jogi személy javait és jogait annak a hatóságnak a gondozásában kell megőrizni, kezelni vagy gyakorolni, amely a megszűnés esetén az ezekről való rendelkezésre illetékes; ennek a hatóságnak kell a jog szabályai szerint gondoskodnia az e javakon fennálló terhek hűséges viseléséről, továbbá gondoskodnia róla, hogy az alapítók vagy a felajánlók szándékát szigorúan megtartsák.

2. §. A tagoknak e jogi személybe való besorolása a jog szabályainak fenntartásával annak a hatóságnak a részéről lehetséges és egyes esetekben szükséges, amely e jogi személy közvetlen felügyeletére illetékes; ugyanezt tartsák meg, ha a megmaradó tagok jogilag nem alkalmasak a besorolásra.

3. §. Ha a dologösszesség vagyongazdálkodóinak kinevezése a jog szabályai szerint nem lehetséges, ez a közvetlen felsőbb hatóságára hárul; e hatóságot terheli a vagyongazdálkodás kötelezettsége az 1. § szabályai szerint, amíg alkalmas vagyongazdálkodót nem nevez ki.

927. kán. — 1. §. A jogi személy természeténél fogva örök; mégis megszűnik, ha az illetékes hatóság megszünteti, vagy ha száz évnyi időre ténylegesen megszűnt létezni.

2. §. A jogi személyt csakis súlyos okból lehet megszüntetni, vezetőinek megkérdezésével és megtartva a szabályzat előírásait a megszűnés esetére.

928. kán. — Fenntartva a közös jogban megjelölt eseteket:

1. az állandó színóduus megkérdezésével a pátriárka joga az általa létrehozott vagy jóváhagyott jogi személyek megszüntetése; a pátriárkai egyház püspöki színóduusának beleegyezésével azonban a pátriárka bármely jogi személyt megszüntethet azok kivételével, amelyeket az Apostoli Szentszék hozott létre vagy hagyott jóvá;

2. az eparchiai tanácsosok testületének megkérdezésével az eparchiás püspök joga az általa létrehozott jogi személyek megszüntetése, hacsak a felsőbb hatóság jóvá nem hagyta őket;

3. egyéb esetben a jogi személyeket létrehozójuk csakis akkor szüntetheti meg érvényesen, ha megkapja ehhez a felsőbb hatóság beleegyezését.

929. kán. — Ha egy jogi személy területét úgy osztják fel, hogy annak egy része más jogi személlyel egyesül, vagy a leválasztott részből külön jogi személyt hoznak létre, akkor annak a hatóságnak, amely a felosztásra illetékes, az egész terület hasznára szánt közös javakat és az egész területre nézve szerzett tartozásokat is meg kell osztania a méltányosság szerint, fenntartva minden egyes kötelezettséget, s ugyanígy fenntartva a kegyes alapítók és adományozók szándékait, a szerzett jogokat és a szabályzatot, amely szerint a jogi személy működik.

930. kán. — A jogi személy megszüntével javai a közvetlen felsőbb jogi személyeket illetik, mindig fenntartva az alapítók vagy adományozók szándékait, a szerzett jogokat és a szabályzatot, amely szerint a megszünt jogi személy működött.

II. fejezet

A jogcselekmények

931. kán. — 1. §. A jogcselekmény érvényességéhez szükséges, hogy erre jogilag képes és illetékes személy végezze, és hogy meglegyen benne mindaz, ami az illető cselekmény lényegéhez tartozik, továbbá hogy megtartsák azokat a formásokat és követelményeket, amelyeket a jog a cselekmény érvényességéhez előír.

2. §. A külső elemeit illetően a jog szabályai szerint végzett jogcselekményt érvényesnek kell vélelmezni.

932. kán. — 1. §. A személyt kívülről érő, olyan kényszer hatására végzett jogcselekmény, amelynek az egyáltalán nem tudott ellenállni, semmisenek számít.

2. §. A másmilyen kényszer hatására vagy súlyos és jogtalanul okozott félelemből vagy megtévesztés hatására végzett jogcselekmény érvényes, hacsak a jog másként nem rendelkezik; ám bírói ítélettel érvényteleníteni lehet akár a sértett fél, illetve jogutódai kérésére, akár hivatalból.

933. kán. — Érvénytelen az a jogcselekmény, amelyet olyan tudatlanságból vagy tévedésből végeztek, amely annak a lényegét érinti, vagy egy elengedhetetlen feltételére vonatkozik; egyébként — hacsak a jog másként nem rendelkezik — érvényes, a tudatlanságból vagy tévedésből végzett jogcselekménnyel kapcsolatban azonban a jog szabályai szerint megsemmisítési keresetnek lehet helye.

934. kán. — 1. §. Ha a jog úgy rendelkezik, hogy egy jogcselekmény elvégzéséhez a hatóság személyek egy csoportjának beleegyezésére vagy tanácsára szorul, a csoportot a 948. kán. szabályai szerint kell összehívni, hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik az e jog által előírt olyan esetekre nézve, amelyekben csak tanácskérésről van szó; ahhoz pedig, hogy a jogcselekmény érvényes legyen, szükséges, hogy a jelenlevők abszolút többsége beleegyezését adja, vagy hogy mindenkinek kikérjék a tanácsát, fenntartva a 2. § 3. p.-ját.

2. §. Ha a jog úgy rendelkezik, hogy egy jogcselekmény elvégzéséhez a hatóság egyes személyek mint egyének beleegyezésére vagy tanácsára szorul:

1. ha beleegyezést kívánnak meg, érvénytelen a hatóság jogcselekménye, ha nem kéri ki az illető személyek beleegyezését, illetve ha mindegyikük vagy akár csak egyikük véleményével ellentétesen cselekszik;

2. ha tanácsot kívánnak meg, érvénytelen a hatóság jogcselekménye, ha nem hallgatja meg az illető személyeket;

3. jöllehet a hatóság egyáltalán nem köteles arra, hogy tanácsukat elfogadja, még akkor sem, ha az egyhangú, a megítélése szerinti erősebb érv hiányában mégse térjen el állásfoglalásuktól, különösen, ha az egyhangú.

3. §. Azok számára, akiknek a beleegyezése vagy a tanácsa szükséges, a beleegyezésükre vagy tanácsukra szoruló hatóságnak meg kell adnia a szükséges tájékoztatást és mindenképpen biztosítania kell véleménynyilvánításuk szabadságát.

4. §. Mindazok, akiknek a beleegyezése vagy a tanácsa szükséges, kötelesek véleményüket őszintén előadni és a titkot megtartani, amely kötelességük teljesítését a hatóság sürgetheti.

935. kán. — Mindaz, aki jogcselekménnyel, sőt bármely más vétkes szándékkal vagy gondatlanul végzett cselekménnyel másnak törvénytelenül kárt okoz, köteles az okozott kárt megtéríteni.

XX. cím
A HIVATALOK

936. kán. — 1. §. A hivatal az Egyházban bármely, maga az Úr vagy az illetékes hatóság által tartós jelleggel létrehozott, lelki cél érdekében gyakorlandó feladatkör.

2. §. Az egyes egyházi hivatalokkal járó jogokat és kötelezettségeket a hivatal létrehozó jog vagy az illetékes hatóság határozata állapítja meg.

3. §. Annak a hatóságnak, amely jogosult egy hivatal létrehozni, jogosult azt megváltoztatni, megszüntetni és kánoni betöltéséről is gondoskodni, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

937. kán. — 1. §. A hivatal létrehozójának gondoskodnia kell róla, hogy rendelkezésre álljanak a betöltéséhez szükséges eszközök és hogy gondoskodjanak a hivatalt ellátók megfelelő díjazásáról.

2. §. Minden egyes sajátjogú egyház részleges joga határozza meg pontosabban ezen előírások végrehajtásának módját, hacsak közülük egyesekről a közös jog már nem gondoskodott.

I. fejezet

A hivatalok kánoni betöltése

938. kán. — A hivatal kánoni betöltés nélkül nem lehet érvényesen elnyerni.

939. kán. — A hivatal kánoni betöltése a következő módokon történik:

1. az illetékes egyházi hatóság által végzett szabad adományozással;
2. ha választás előzte meg, ennek megerősítésével, vagy ha a választás nem szorul megerősítésre, a megválasztott részéről történő elfogadásával;
3. ha bemutatás előzte meg, ennek engedélyezésével.

940. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy valaki egyházi hivatalra emelkedjék, alkalmasnak kell lennie, vagyis rendelkeznie kell azokkal a tulajdonságokkal, amelyeket a jog megkíván.

2. §. Valahányszor a kinevezett híján van a megkívánt tulajdonságoknak, a betöltés csak akkor érvénytelen, ha a jog így rendelkezett; egyébként ér-

vényes, ám az illetékes hatóság határozatával a méltányosságot megtartva érvényteleníthető.

941. kán. — Az olyan kánoni betöltést, amelyre a jog semmilyen határidőt nem írt elő, sohase halasszák tovább a hivatal megüresedéséről szerzett értesüléstől számított hat hasznos hónapnál.

942. kán. — Senkinek se adjanak két vagy több olyan hivatalt, amelyet ugyanaz a személy nem tud megfelelően egyszerre ellátni, hacsak nem valódi szükség esetén.

943. kán. — 1. §. A jogilag üresedésben nem levő hivatal betöltése magánál a jognál fogva érvénytelen, és a későbbi megüresedés által sem válik érvényessé.

2. §. Ha azonban olyan hivatalról van szó, amelyet a jogilag meghatározott időre töltenek be, a kánoni betöltés az ennek az időnek a letelte előtti hat hónapon belül már elvégezhető, de hatályba csak a hivatal megüresedésének napjától lép.

3. §. Egy hivatal odaígérése, bárki tette is az ígéretet, semmilyen kánonjogi hatással nem bír.

944. kán. — Az a jogilag üresedésben levő hivatal, amelyet valaki esetleg törvénytelenül birtokol, betölthető, feltéve, ha a jog szabályai szerint kijelentették, hogy ez a birtoklás nem kánoni, és erről a nyilatkozatról az adományozó levél említést tesz.

945. kán. — Aki más gondatlansága vagy akadályoztatása miatt az illető helyett végzi el a hivatal betöltését, ezzel még nem szerez semmilyen hatalmat a fölött a személy fölött, aki a hivatalt elnyeri, ennek jogi helyzete azonban olyan lesz, mintha a kánoni betöltést a jog rendes szabályai szerint végezték volna.

946. kán. — A hivatalnak súlyos, igazságtalanul okozott félelem, megtévesztés, lényegi tévedés hatására vagy simóniával történt betöltése magánál a jognál fogva semmis.

I. cikkely

A választás

947. kán. — 1. §. Ha egy csoportnak joga van valakit egy hivatalra megválasztani, hacsak a jog másként nem rendelkezik, a választást sohase halasszák tovább a hivatal megüresedéséről való értesüléstől számított három

hasznos hónapnál; ha ez a határidő kihasználatlanul telt el, az az illetékes hatóság, amelyet a választás megerősítésének vagy a választást pótló betöltésnek a joga megillet, szabadon töltsse be az üresedésben levő hivatalt.

2. §. Az illetékes hatóság az üresedésben levő hivatalt akkor is szabadon betöltheti, ha a csoport a választás jogát más módon veszítette el.

948. kán. — 1. §. A részleges jog fenntartásával a csoport elnöke hívja össze a választókat a nekik megfelelő helyen és időben; az összehívás — ha személyesnek kell lennie — akkor érvényes, ha vagy a lakóhelyen, illetve pótlakóhelyen, vagy a tartózkodási helyen történik.

2. §. Ha valakit a meghívandók közül elmulasztottak meghívni, és ezért távol maradt, a választás érvényes, az illető kérésére azonban a mellőzés és a távollét bizonyítása után az illetékes hatóságnak meg kell semmisítenie azt, még akkor is, ha már megerősítették, feltéve, hogy a jog szabályai szerint igazolt, hogy a felfolyamodást legalább a választásról való értesüléstől számított három napon belül betérjesztették.

3. §. Ha pedig a választók több mint egyharmadát elmulasztották meghívni, a választás magánál a jognál fogva semmis, hacsak az összes meghívni elmulasztott ténylegesen részt nem vett rajta.

949. kán. — 1. §. Miután a kánoni összehívásra sor került, a szavazati jog azokat illeti meg, akik a meghívásban előírt napon és helyen megjelentek, kizárva a levélben vagy képviselő útján való érvényes szavazás jogát, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

2. §. Ha a választók közül valaki jelen van abban a házban, amelyben a választásra sor kerül, de betegség miatt nem tud részt venni a választásban, a szavazatszedők írásban kérik ki a szavazatát.

950. kán. — Még ha valaki több címen jogosult is arra, hogy a saját nevében szavazzon, akkor is csak egy szavazatot adhat le.

951. kán. — Senki olyan nem engedhető szavazáshoz, aki kívül áll az adott csoporton, ellenkező esetben a választás magánál a jognál fogva semmis.

952. kán. — Ha a választás szabadságát bármilyen módon akadályozták, a választás magánál a jognál fogva semmis.

953. kán. — 1. §. Jogképtelen a szavazásra, aki:

1. emberi cselekvésre képtelen;

2. nem bír aktív szavazati joggal;

3. a katolikus hitet nyilvánosan elvetette vagy a Katolikus Egyház közösségét nyilvánosan elhagyta.

2. §. Ha az előbb említettek közül valakit szavazáshoz engednek, szavazata semmis, a választás azonban érvényes, hacsak nem nyilvánvaló, hogy ezt a szavazatot leszámítva a megválasztott személy nem kapta meg a szükséges számú szavazatot.

954. kán. — 1. §. A szavazat semmis, ha nem:

1. szabad — így tehát semmis a szavazat, ha a választót közvetlenül vagy közvetve súlyos megfélemlítéssel vagy megtévesztéssel vették rá, hogy egy bizonyos személyt vagy vagylagosan több személyt megválasszon;

2. titkos, biztos, feltétlen, meghatározott, az ellenkező jogszokás el van vetve.

2. §. A szavazathoz a választás előtt hozzáfűzött feltételeket ki nem kötöttnek kell tekinteni.

955. kán. — 1. §. Mielőtt a választás megkezdődik, jelöljenek ki a csoportból legalább két szavazatszedőt.

2. §. A szavazatszedők gyűjtsék össze a szavazatokat, és a választás elnöke előtt nézzék meg, hogy a cédulák száma megfelel-e a választók számának, vizsgálják meg magukat a szavazatokat, és tegyék közzé, hogy ki hány szavazatot kapott.

3. §. Ha a szavazatok száma nem egyenlő a választók számával, érvénytelen a cselekmény.

4. §. A cédulákat minden egyes szavazás megtörténte után, vagy ha egyazon ülés folyamán több szavazásra kerül sor, az ülés után azonnal semmisítsék meg.

5. §. Aki a jegyzői feladatot látja el, gondosan jegyezze fel a választás minden cselekményét, és miután az iratot a választók előtt felolvasták, legalább maga a jegyző, az elnök és a szavazatszedők írják alá és őrizzék meg a csoport levéltárában.

956. kán. — 1. §. A választások során — hacsak a közös jog másként nem rendelkezik — az bír jogerővel, amit az összehívandók többségének jelenlétében a jelenlevők abszolút többsége, illetve két eredménytelen szavazás után a harmadik szavazásban a relatív többség elfogadott; ha pedig a szavazatok a harmadik szavazás után is egyenlően oszlottak meg, azt kell megválasztottnak tekinteni, aki az idősebb korú, hacsak nem kizárólag klerikusok vagy szerzetesek közötti választásokról van szó, ez esetben ugyanis azt kell megválasztottnak tekinteni, aki korábban lett felszentelve vagy a szerzetesek között korábban tett első fogadalmat.

2. §. A választás elnökének feladata a megválasztott kihirdetése.

957. kán. — 1. §. A választást írásban vagy más törvényes módon azonnal közölni kell a megválasztottal.

2. §. A megválasztottnak az értesülés kézhezvételétől számított nyolc hasznos napon belül ki kell nyilvánítania a csoport elnöke irányában, hogy elfogadja-e a megválasztást vagy sem; ellenkező esetben a választásnak nincs hatása.

3. §. Ha a megválasztott nem fogadja el megválasztását, a választási eredményből származó minden jogát elveszti, és a választás nem válik érvényessé az utólagos elfogadással sem; az illetőt azonban újra meg lehet választani; a csoportnak a választás el nem fogadásáról való értesüléstől számított egy hónapon belül új választást kell lefolytatnia.

958. kán. — A megválasztott a választás elfogadásával — ha az nem szorul megerősítésre — azonnal teljes joggal elnyeri a hivalt, hacsak a jog másként nem rendelkezik; egyébként csakis arra szerez jogot, hogy követelje a választás megerősítését.

959. kán. — 1. §. A megválasztottnak — ha a választás megerősítésre szorul — a választás elfogadásától számított nyolc hasznos napnál nem később személyesen vagy más útján kérnie kell a megerősítést az illetékes hatóságtól; ellenkező esetben a választásból származó minden jogától meg lesz fosztva, hacsak be nem bizonyítja, hogy a megerősítés kérésétől megfelelő akadály tartotta vissza.

2. §. A megerősítés kézhezvétele előtt a megválasztottnak nem szabad beleavatkoznia a hivatali ügyintézésbe és az általa esetleg végzett cselekmények semmisék.

960. kán. — 1. §. Az illetékes hatóságnak, ha a megválasztottat alkalmasnak találta és a választást a jog szabályai szerint végezték, nem szabad megtagadnia a megerősítést.

2. §. A megerősítés kézhezvételével a megválasztott teljes joggal elnyeri a hivalt, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

II. cikkely

A választási kérelmezés

961. kán. — Ha egy olyan személy megválasztásának, akit a választók alkalmasabbnak tartanak és előnyben részesítenek, olyan kánoni akadály van, amely alól felmentést lehet adni, a választók szavazatukkal kérelmezhetik őt az illetékes hatóságtól, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

962. kán. — Ahhoz, hogy a választási kérelmezés érvényes legyen, a szavazatoknak legalább a kétharmada szükséges; ellenkező esetben úgy folytassák le a választást, mintha semmi sem történt volna.

963. kán. — 1. §. A választási kérelmet a csoportnak mielőbb, ám nyolc napnál nem később meg kell küldenie ahhoz az illetékes hatósághoz, amelyre a választás megerősítése tartozik; ennek a hatóságnak, ha nincs hatalma az akadály alóli felmentésre és el akarja fogadni a választási kérelmet, be kell szereznie a felmentést az illetékes hatóságtól; ha nincs szükség megerősítésre, akkor a választási kérelmet a felmentés megadására illetékes hatósághoz kell megküldeni.

2. §. Ha az előírt időn belül nem küldték meg a választási kérelmet, az magánál a jognál fogva semmis és a csoport erre az esetre elveszíti választási jogát, hacsak be nem bizonyítja, hogy a választási kérelem megküldésétől megfelelő akadály tartotta vissza.

3. §. A választással kérelmezett a kérelmezésből semmilyen jogot nem szerez; azt az illetékes hatóság nem köteles engedélyezni.

4. §. Az illetékes hatósághoz megküldött választási kérelmet a választók nem vonhatják vissza.

964. kán. — 1. §. Ha az illetékes hatóság a választási kérelmet nem engedélyezte, a választás joga visszaszáll a csoportra.

2. §. A választási kérelem engedélyezését viszont azonnal közölik a kérelmezettel és tartásuk meg a 957. kán. 2. és 3. §-át.

3. §. Aki az engedélyezett választási kérelmet elfogadja, azonnal teljes joggal elnyeri a hivatalt.

II. fejezet

A hivatal elvesztése

965. kán. — 1. §. A hivatal a jog által előírt egyéb esetek mellett elveszthető a meghatározott idő elteltével, a jog által meghatározott életkor betöltésével, lemondással, áthelyezéssel, elmozdítással, továbbá megfosztással.

2. §. A hivatal adományozó hatóság jogának bármely módon való megszűntével nem kerül sor a hivatal elvesztésére, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

3. §. A meghatározott idő elteltével vagy a jog által meghatározott életkor betöltésével a hivatal elvesztése csak attól az időponttól válik hatályossá, amelyben ezt az illetékes hatóság írásban közölte.

4. §. Annak, aki a hivatalt a jog által meghatározott életkor betöltése vagy lemondás miatt veszti el, megadható az emeritált cím.

966. kán. — A hivatal elvesztésének hatályba lépését mielőbb hozzák tudomására mindazoknak, akiket a hivatal kánoni betöltésében valamilyen jog illet meg.

I. cikkely

A lemondás

967. kán. — Aki beszámítható, megfelelő okból lemondhat hivataláról.

968. kán. — A súlyos és igazságtalanul okozott félelem, megtévesztés, lényegi tévedés hatására vagy simóniával történt lemondás magánál a jognál fogva semmis.

969. kán. — A lemondásnak ahhoz, hogy érvényes legyen, írásban vagy két tanú előtt kell történnie azon hatóság felé, amely illetékes a szóban forgó hivatal kánoni betöltésére; ha nem szorul elfogadásra, azonnal hatályba lép.

970. kán. — 1. §. Az a lemondás, amely elfogadásra szorul, azután lép hatályba, hogy a lemondóval közölték a lemondás elfogadását; ha viszont a lemondóval három hónapon belül nem közölték a lemondás elfogadását, a lemondás teljesen érvényét veszti.

2. §. A lemondást a lemondó csakis azelőtt vonhatja vissza, hogy közölték vele annak elfogadását.

3. §. A megfelelő és arányos okkal alá nem támasztott lemondást a hatóság ne fogadja el.

971. kán. — Az, aki lemondott hivataláról, ugyanezt a hivatalt más címen elnyerheti.

II. cikkely

Az áthelyezés

972. kán. — 1. §. Áthelyezést csak az végezhet, akinek egyszerre van joga betölteni az elvesztett hivatalt és az elnyert hivatalt.

2. §. Ha az áthelyezés a hivatal birtokosának akarata ellenére történik, súlyos ok szükséges és tartsák meg a jog által előírt eljárásmodot, fenntartva a szerzetes intézmény és a szerzetesekéhez hasonló közös élet társasága tagjaira vonatkozó szabályokat, és mindig fenntartva a jogot az ellenérvek kifejtésére.

3. §. Ahhoz, hogy az áthelyezés hatályba lépjen, írásban kell közölni.

973. kán. — 1. §. Áthelyezés esetén a korábbi hivatal a másik hivatal kánoni birtokbavételével üresedik meg, hacsak a jog másként nem rendelkezett vagy az illetékes hatóság mást nem írt elő.

2. §. A korábbi hivatallal járó díjazásban az áthelyezett mindaddig részesül, amíg a másikat kánonilag birtokba nem vette.

III. cikkely

Az elmozdítás

974. kán. — 1. §. Hivatalából valakit vagy az illetékes hatóság törvényesen hozott határozata mozdít el, fenntartva a szerződésből származó esetleges szerzett jogokat, vagy maga a jog a 976. kán. szabályai szerint.

2. §. Ahhoz, hogy az elmozdító határozat hatályba lépjen, írásban kell közölni.

975. kán. — 1. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezik, valakit meghatározatlan időre elnyert hivatalából csakis súlyos okból és a jog által előírt eljárás mód megtartásával lehet elmozdítani; ugyanez vonatkozik arra is, hogy valakit meghatározott időre elnyert hivatalából ennek az időnek az eltelte előtt el lehessen mozdítani.

2. §. Az olyan hivatalból, amelyet valaki a jog előírásai szerint, az illetékes hatóság józan megítélésére bízva nyer el, az illető hatóság megítélése szerinti megfelelő okból a méltányosságot megtartva elmozdítható.

976. kán. — 1. §. Magánál a jognál fogva van elmozdítva egyházi hivatalából:

1. aki elvesztette a klerikusi állapotot;

2. aki a katolikus hitet nyilvánosan elvetette vagy a Katolikus Egyház közösségét nyilvánosan elhagyta;

3. az a klerikus, aki — bár csak polgárilag — házasságkötést kísérelt meg.

2. §. Az 1. § 2. és 3. p.-jában említett elmozdítást csak akkor lehet foganatosítani, ha az az illetékes hatóság nyilatkozatából megállapítható.

977. kán. — Ha valakit nem maga a jog, hanem az illetékes hatóság olyan határozata mozdít el hivatalából, amelyben ellátásáról is gondoskodás történik, akkor ez a hatóság ügyeljen rá, hogy az illető ellátását kellő időre biztosítsák, hacsak erről másként nem gondoskodtak.

IV. cikkely

A megfosztás

978. kán. — A hivataltól való megfosztást csakis bűncselekmény büntetéseként lehet kiszabni.

XXI. cím
A KORMÁNYZATI HATALOM

979. kán. — 1. §. A kormányzati hatalomra, amely az Egyházban isteni rendelés folytán létezik, a jog szabályai szerint azok képesek, akik a szent rendben vannak.

2. §. A kormányzati hatalom gyakorlásában a többi krisztushívő a jog szabályai szerint közreműködhet.

980. kán. — 1. §. A kormányzati hatalom vagy a külső fórumra vonatkozik, vagy a belső fórumra, akár szentségi ez, akár nem szentségi.

2. §. Ha a kormányzati hatalmat csak a külső fórumon gyakorolják, azokat a hatásokat, amelyeket gyakorlása a külső fórumon jellegénél fogva eredményez, e fórumon csakis annyiban ismerhetők el, amennyiben ezt meghatározott esetekre a jog előírja.

981. kán. — 1. §. A kormányzati hatalom rendes, ha magánál a jognál fogva valamely hivatalhoz kapcsolódik; megbízotti, ha maga a személy kapja meg a hivataltól függetlenül.

2. §. A rendes kormányzati hatalom lehet vagy saját hatalom, vagy helyettesi hatalom.

982. kán. — 1. §. Az állandó felhatalmazásokat a megbízotti hatalomról szóló előírások szabályozzák.

2. §. A hierarchának megadott állandó felhatalmazás azonban, ha csak megadása során ellenkező rendelkezés nem történt vagy nem személyes adottságai miatt választották ki az illetőt, nem szűnik meg azon hierarcha jogának megszűntével, aki azt kapta, hanem átszáll bármelyik hierarchára, aki őt a kormányzásban követi.

983. kán. — 1. §. Aki azt állítja magáról, hogy megbízotti hatalma van, azt terheli a kötelezettség, hogy megbízatását bizonyítsa.

2. §. Az a megbízott, aki akár a dolgokra, akár a személyekre vonatkozóan túllépi megbízása határait, érvénytelenül cselekszik.

3. §. Nem tekintendő úgy, hogy túllépi megbízásának határait az a megbízott, aki a megbízásban meghatározottaktól eltérő módon hajtja végre azt, amivel megbízták, ha csak ezt a módot az érvényesség feltételéül maga a megbízó elő nem írta.

984. kán. — 1. §. Hierarchák a római pápán kívül elsősorban a pátriárka, a nagyérsek, a sajátjogú metropolitai egyház élén álló metropolita, to-

vábbbá az eparchiás püspök, valamint mindazok, akik őket a kormányzatban a jog szabályai szerint ideiglenesen követik.

2. §. Helyi hierarchák a római pápán kívül az eparchiás püspök, az exarcha, az apostoli kormányzó, azok, akik az előbbieket hiányában őket a kormányzatban ideiglenesen követik, ugyanígy a főhelynök és a helynök; ugyanakkor a pátriárka, a nagyérsek, a sajátjogú metropolitai egyház élén álló metropolita, valamint mindazok, akik őket a kormányzatban a jog szabályai szerint ideiglenesen követik, csak az általuk kormányzott eparchiára nézve helyi hierarchák, a 101. kán. fenntartásával.

3. §. A megszentelt élet intézményeinek azon nagyobb előjárói, akik rendes kormányzati hatalommal rendelkeznek, szintén hierarchiák, de nem helyiek.

985. kán. — 1. §. A kormányzati hatalmon belül törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalom különböztethető meg.

2. §. A törvényhozó hatalmat a jog által előírt módon kell gyakorolni, és az Egyház legfőbb hatóságánál alacsonyabb szintű egyházi törvényhozó nem bízhat meg mást érvényesen ennek gyakorlásával, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik; az alacsonyabb szintű törvényhozó nem hozhat érvényesen olyan törvényt, amely ellentétes a magasabb szintű joggal.

3. §. A bírói hatalmat, amellyel a bírák vagy a bírói testületek rendelkeznek, a jog által előírt módon kell gyakorolni, és senki sem bízható meg érvényesen ennek gyakorlásával, hacsak nem valamely határozat vagy ítélet előkészítő cselekményeinek elvégzése érdekében.

986. kán. — Végrehajtó hatalmát, még ha területe határain kívül tartózkodik is, alárendeltjei fölött — a területről távollevőket is ideértve — bárki gyakorolhatja, hacsak a közös jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló; a területén ténylegesen tartózkodó idegenek fölött pedig akkor gyakorolhatja, ha kedvezmények megadásáról vagy olyan akár közös, akár részleges jog végrehajtásáról van szó, amely őket az 1491. kán. 3. §-ának szabályai szerint kötelezi.

987. kán. — Amit a közös jog és az adott sajátjogú egyház részleges joga a végrehajtó hatalom terén kifejezetten az eparchiás püspöknek ad meg, azt úgy kell tekinteni, hogy csak az eparchiás püspököt és az exarchát illeti meg a főhelynök és a helynökök kizárásával, hacsak ezek különleges megbízással nem rendelkeznek.

988. kán. — 1. §. A rendes végrehajtó hatalom átadható megbízottnak akár egy cselekményre, akár az esetek összességére, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

2. §. Az Apostoli Szentszék vagy a pátriárka által átadott megbízotti végrehajtó hatalom továbbadható almegebízottnak akár egy cselekményre, akár az esetek összességére, hacsak a megbízottat nem személyes adottságai miatt választották ki vagy az almegebízottnak való továbbadást kifejezetten meg nem tiltották.

3. §. Egy rendes hatalommal bíró másik hatóság által átadott megbízotti végrehajtó hatalom, ha az esetek összességére adták át a megbízottnak, csak egyes esetekre adható tovább almegebízottnak; ha azonban egy cselekményre vagy meghatározott cselekményre adták át a megbízottnak, csakis a megbízó kifejezett engedélyével adható tovább érvényesen almegebízottnak.

4. §. Semmilyen almegebízotti hatalom nem adható tovább almegebízottnak, hacsak ezt a megbízó kifejezetten nem engedélyezte.

989. kán. — A rendes végrehajtó hatalmat és az esetek összességére adott megbízotti hatalmat tágan kell értelmezni, az összes többit viszont szorosán; ha pedig valaki megbízotti hatalmat kapott, úgy kell tekinteni, hogy ezzel mindazt megkapta, ami nélkül ez a hatalom nem gyakorolható.

990. kán. — 1. §. A többeknek adott megbízotti végrehajtó hatalomról azt kell vélelmezni, hogy egyenként bízták meg vele az illetőket.

2. §. Ha ugyanazon ügy elintézésére többen egyenként kaptak megbízást, az, aki az ügy intézését elsőként kezdte meg, kizárja a többieket annak intézéséből, kivéve, ha később akadályozva lett vagy nem akart tovább eljárni az ügy intézésében.

3. §. Ha egy ügy elintézésére többen testületileg kaptak megbízást, mindannyiuknak a testületi cselekményekről szóló előírások szerint kell eljárniuk, hacsak a megbízás másként nem rendelkezett.

991. kán. — 1. §. A rendes hatalom megszűnik annak a hivatalnak az elvesztésével, amelyhez kapcsolódik.

2. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezik, a rendes hatalom felfüggesztődik, ha a hivataltól való megfosztás vagy elmozdítás ellen törvényesen fellebbeznek vagy felfolyamodást terjesztenek be.

992. kán. — 1. §. A megbízotti hatalom megszűnik: ha a megbízatást teljesítették; ha letelt a megadás ideje vagy kimerült az eseteknek az a száma, amelyre megadták; ha megszűnik a megbízatás céloka; ha a megbízó visszavonja a megbízatást és ezt a megbízottal közvetlenül közli; valamint ha a megbízott lemond és ezt közli a megbízóval, aki elfogadja; nem szűnik meg azonban a megbízó jogának megszűntével, hacsak ez a hozzáfűzött záradékokból ki nem tűnik.

2. §. Érvényes azonban az olyan cselekmény, amelyet egyedül belső fórumon gyakorolt megbízotti hatalom alapján figyelmetlenségből az idő lejártá vagy az esetek számának kimerítése után végeztek el.

993. kán. — A végrehajtó kormányzati hatalom nem függesztődik fel a felfolyamodás betérjesztésével, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

994. kán. — Ténybeli vagy jogi köztévedés, s ugyanígy pozitív és valószínű — akár ténybeli, akár jogi — kétség esetén az Egyház mind a külső, mind a belső fórum számára pótolja a végrehajtó kormányzati hatalmat.

995. kán. — A jognak a végrehajtó kormányzati hatalomról szóló előírásai vonatkoznak — hacsak a közös jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló — a 441. kán. 1. §-ában és az 511. kán. 1. §-ában említett hatalomra, és azokra a felhatalmazásokra, amelyeket a jog a szentségek érvényes ünnepléséhez vagy kiszolgáltatásához megkíván.

XXII. cím

A KÖZIGAZGATÁSI HATÁROZATOK ELLENI FELFOLYAMODÁSOK

996. kán. — A jelen cím kánonjainak a határozatokról szóló rendelkezéseit kell alkalmazni minden egyedi közigazgatási aktusra, amely bármely törvényes hatalom alapján az Egyházban peren kívül külső fórumon kibocsátásra kerül, azokat kivéve, amelyeket a római pápa vagy az egyetemes zsinat hoz meg.

997. kán. — 1. §. Aki úgy ítéli meg, hogy egy határozat sérelmes a számára, a határozat meghozójának felsőbb hatóságánál a jog szabályai szerint felfolyamodással élhet.

2. §. Az első felfolyamodást a főhelynök vagy a helynökök határozatai ellen az eparchiás püspökhöz, a megbízotti hatalom alapján eljárók határozatai ellen pedig a megbízóhoz kell beterjeszteni.

998. kán. — 1. §. Igen kívánatos, hogy ha valaki úgy gondolja, hogy egy határozat sérelmes a számára, ne támadjon jogvita közte és a határozat szerzője között, hanem tárgyalással keressék meg a méltányos megoldást, esetleg tekintélyes emberek közvetítésének és fáradozásának igénybevételével is, hogy így a határozat önkéntes kijavításával vagy megfelelő elégtétel révén vagy más alkalmas módon szüntessék meg a vitát.

2. §. A felsőbb hatóság buzdítsa erre a feleket, mielőtt elfogadja a felfolyamodást.

999. kán. — 1. §. Mielőtt valaki felfolyamodást terjeszt be, írásban kell kérnie a határozat visszavonását vagy kijavítását annak szerzőjétől a határozat közlésétől számított tíz napos jogvesztő határidőn belül; e kérelem benyújtásával magánál a jognál fogva a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem is benyújtottnak tekintendő.

2. §. A határozat visszavonása vagy kijavítása iránti kérelem kötelezettsége nem sürget, ha a 997. kán. 2. §-ában említett határozatok elleni első felfolyamodásról van szó, vagy ha további felfolyamodásokról van szó, kivéve az eparchiás püspök olyan határozatai elleni felfolyamodásokat, amelyekkel bármilyen első felfolyamodásról született döntés.

1000. kán. — 1. §. Olyan ügyekben, amelyekben a felfolyamodás felfüggeszti a határozat végrehajtását, ugyanilyen hatása van a 999. kán. 1. §-ában említett kérelemnek is.

2. §. Egyéb esetben, hacsak a határozat szerzője a kérelem kézhezvételétől számított tíz napon belül nem függeszti fel annak végrehajtását, a felfüggesztés időközben kérhető az ő felsőbb hatóságától, amely azt csak akkor rendelheti el, ha súlyos oka van rá és biztosítható, hogy a lelkek üdvössége ne szenvedjen semmilyen kárt; ha ezután felfolyamodást terjesztenek be, a felfolyamodásról döntő hatóság határozzon róla, hogy a végrehajtás felfüggesztését meg kell-e erősíteni vagy vissza kell vonni.

3. §. Ha a határozat ellen a megállapított határidőn belül nem terjesztettek be semmilyen felfolyamodást, vagy ha a felfolyamodást csak kártérítés kérése céljából terjesztették be, a határozat végrehajtásának felfüggesztése magánál a jognál fogva megszűnik.

1001. kán. — 1. §. A felfolyamodást tizenöt napos jogvesztő határidőn belül kell betervezni.

2. §. A tizenöt napos határidő kezdete:

1. abban az esetben, amelyben a határozat visszavonása vagy kijavítása iránti kérelmet előre kell bocsátani, azon határozat közlésének napja, amellyel a szerző korábbi határozatát kijavította vagy a kérelmet elutasítja, illetve ha semmit sem határozott, a kérelem kézhezvételétől számított harmadik nap;

2. egyéb esetben az a nap, amelyen a határozatot közölték.

1002. kán. — A felsőbb hatóságnak a felfolyamodást eldöntő határozatát a felfolyamodás kézhezvételétől számított hatvan napon belül meg kell hoznia, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga más határidőt nem állapít meg; ha pedig ez nem történt meg és a felfolyamodó írásban kéri e határozat meghozatalát, az e kérelem kézhezvételétől számított harmincadik napon, ha még ekkor sem történt semmi, a felfolyamodást ugyanúgy elutasítottak kell tekinteni, mintha azon a napon határozattal utasították volna el, s így ellene új felfolyamodás terjeszthető be.

1003. kán. — A közigazgatási határozatok elleni felfolyamodások körében megfelelő alkalmazással tartásuk meg az 1517. kán.-t; a felfolyamodónak mindig joga van ügyvédet vagy képviselőt alkalmazni, elkerülve a szükségtelen késedelmet; sőt hivatalból rendeljenek ki ügyvédet, ha a felfolyamodónak nincs ügyvédje és a felsőbb hatóság szükségesnek ítéli azt; a felsőbb hatóság azonban mindig megparancsolhatja, hogy a felfolyamodó maga jelenjék meg a kikérdezés érdekében.

1004. kán. — A felfolyamodást elbíráló felsőbb hatóság a határozatot nemcsak megerősítheti vagy semmisnek nyilváníthatja, hanem meg is semmisítheti és vissza is vonhatja, ám nem módosíthatja, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga meg nem adja ezt a hatalmat a felsőbb hatóságnak.

1005. kán. — Bár a határozatot a felsőbb hatóság erősítette meg, nyilvánította semmissé, semmisítette meg, vonta vissza vagy módosította, az esetlegesen fizetendő kártérítésért az felel, aki az első határozatot hozta; a felsőbb hatóság pedig csak annyiban felel, amennyiben a károk az ő határozatából származtak.

1006. kán. — A pátriárka közigazgatási határozata elleni felfolyamodás, még ha a pátriárka eparchiájára vonatkozó határozatról vagy a pátriárka felfolyamodást eldöntő határozatáról van is szó, egy a részleges jog szabályai szerint létrehozandó külön püspöki testülethez történik, hacsak nem terjesztik a kérdést az Apostoli Szentszék elé; e testület döntése ellen nincs helye további felfolyamodásnak, fenntartva a magához a római pápához való folyamodást.

XXIII. cím
AZ EGYHÁZ ANYAGI JAVAI

1007. kán. — Az Egyháznak az emberek lelki javairól való gondoskodás során anyagi javakra van szüksége és azokkal él, amennyiben saját küldetése úgy kívánja; ezért született jog illeti meg arra, hogy megszerezze, birtokolja, kezelje és elidegenítse azokat az anyagi javakat, amelyekre sajátos céljai, különösen az istentisztelet, az apostolkodás és jótékonyág cselekedetei, továbbá a szolgálattelvők megfelelő megélhetése érdekében szüksége van.

1008. kán. — 1. §. A római pápa az Egyház összes anyagi javainak legfőbb igazgatója és kezelője.

2. §. Az Egyház anyagi javainak tulajdonjoga a római pápa legfőbb fennhatósága alatt azt a jogi személyt illeti, amely a javakat törvényesen megszerezte.

1009. kán. — 1. §. Anyagi javaknak a jog szabályai szerinti megszerzésére, birtoklására, kezelésére és elidegenítésére képes jogalany bármely jogi személy.

2. §. A jogi személyekhez tartozó összes anyagi javak egyházi javak.

I. fejezet

Az anyagi javak megszerzése

1010. kán. — A jogi személyek az anyagi javakat minden olyan jogszerű módon megszerezhetik, ahogy az másoknak szabad.

1011. kán. — Az illetékes hatóságnak joga van hozzá, hogy a krisztushívóktól megkívánja mindazt, ami az Egyház sajátos céljaihoz szükséges.

1012. kán. — 1. §. Az eparchiás püspököknek joga van hozzá, amennyiben ez az eparchia érdekében szükséges, hogy a gazdasági tanács beleegyezésével a neki alárendelt jogi személyekre minden egyes személy bevételeivel arányos adót vessen ki; semmilyen adót nem lehet azonban kivetni az Isteni Liturgia végzése alkalmából kapott adományokra.

2. §. Természetes személyekre csak az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai szerint lehet adót kivetni.

1013. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök feladata a maga sajátjogú egyháza részleges jogának szabályai által előírt korlátok között meghatározni a kormányzati hatalom különféle cselekményeiért járó illetékeket és az Isteni Liturgia végzése, a szentségek és a szentelmények kiszolgáltatása, illetve bármely más liturgikus ünneplés alkalmából felajánlott adományokat, ha csak a közös jog másként nem rendelkezik.

2. §. A különböző sajátjogú egyházak ugyanazon a területen hatalmukat gyakorló pátriárkái és eparchiás püspökei gondoskodjanak róla, hogy az illetékekről és az adományokról eszmecsere folytatólag azonos szabályokat állapítsanak meg.

1014. kán. — Minden olyan templomban, amely rendszeresen nyitva áll a hívők számára, az eparchiás püspök megparancsolhatja, hogy adományokat gyűjtsenek az Egyház meghatározott kezdeményezéseire.

1015. kán. — Alamizsnát gyűjteni természetes vagy jogi személyeknek csakis azon hatóság engedélyével szabad, amelynek alá vannak vetve, és csakis az alamizsnagyűjtési hely hierarchájának írásbeli beleegyezésével.

1016. kán. — 1. §. A meghatározott célra adott adományokat csakis erre a célra lehet felhasználni.

2. §. Hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló, valamely jogi személy eljáróinak vagy vagyyonkezelőinek adott adományokról azt kell vélelmezni, hogy azokat magának a jogi személynek adták.

3. §. Ezeket az adományokat nem lehet visszautasítani, hacsak nem megfelelő okból és — nagyobb jelentőségű dolgok esetén — a hierarcha engedélyével; ugyanezen hierarcha engedélye szükséges a meghagyási teherrel vagy feltétellel megterhelt adományok elfogadásához, az 1042. kán. fenntartásával.

1017. kán. — Az 1540—1542. kán.-ok szabályai szerinti elbirtoklást vagy elévülést az Egyház elfogadja az anyagi javak vonatkozásában is.

1018. kán. — A szent dolgok, vagyis amelyeket felszenteléssel vagy megáldással istentiszteletre szánnak, ha magánszemélyek tulajdonában vannak, elbirtoklással magánszemélyek által is megszerezhetők, profán célra azonban csakis akkor szabad használni őket, ha felszenteltségüket vagy megáldottságukat elvesztették; ha viszont egyházi jogi személyhez tartoznak, csak egy másik egyházi jogi személy által szerezhetők meg.

1019. kán. — Azok az ingatlanok, értékes ingóságok, vagyis amelyek művészeti vagy történeti okokból vagy anyaguk miatt nagy jelentőségűek, jogok és akár személyi, akár dologi keresetek, amelyek az Apostoli Szent-székhöz tartoznak, száz évnyi időtartam alatt birtokolhatók el, illetve évül-

nek el; azok, amelyek valamely sajátjogú egyházhoz vagy eparchiához tartoznak, ötven évnyi időtartam alatt, amelyek pedig más jogi személyhez, harminc évnyi időtartam alatt.

1020. kán. — 1. §. Minden hatóság súlyosan köteles gondoskodni róla, hogy az Egyháznak szerzett anyagi javakat annak a jogi személynek a nevére írják, amelyhez tartoznak, megtartva a világi jog minden olyan előírását, amely az Egyház jogait biztosítja.

2. §. Ha viszont a világi jog nem engedi meg, hogy az anyagi javakat egy jogi személy nevére írják, minden hatóság gondoskodjék róla, hogy a világi jog szakértői és az illetékes tanács meghallgatásával az Egyház jogai a világi jog szerint érvényes módokat alkalmazva sértetlenek maradjanak.

3. §. Ezeket az előírásokat tartsák meg a jogi személy által törvényesen birtokolt olyan anyagi javakra nézve is, amelyek megszerzése megerősítve okiratokkal még nincs.

4. §. A közvetlen felsőbb hatóság köteles sürgetni ezen előírások megtartását.

1021. kán. — 1. §. Minden eparchiában legyen az adott sajátjogú egyház részleges jogának szabályai szerint olyan külön intézmény, amely javakat vagy adományokat gyűjt össze abból a célból, hogy kellően gondoskodjék az eparchia javára szolgálatot teljesítő összes klerikus megfelelő, valamint alapvetően egyenlő megélhetéséről, hacsak másként nem gondoskodtak róluk.

2. §. Ahol a klérus javára szóló nyugdíj és társadalombiztosítás, továbbá egészségügyi ellátás még nincs kellően megszervezve, minden egyes sajátjogú egyház részleges joga gondoskodjék olyan intézmények létrehozásáról, amelyek a helyi hierarcha felügyelete alatt mindezt biztosítják.

3. §. Minden eparchiában — amennyire szükséges — hozzanak létre az adott sajátjogú egyház részleges joga által meghatározott módon egy olyan közös alapot, amellyel az eparchiás püspökök eleget tehetnek kötelezettségeiknek az Egyház szolgálatában álló más személyekkel szemben és támogathatják az eparchia különféle szükségleteinek kielégítését, és amelyekből a gazdagabb eparchiák segíthetik a szegényebbeket.

II. fejezet

Az egyházi javak kezelése

1022. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök feladata felügyelni mindazoknak a javaknak a kezelésére, amelyek eparchiájának határain belül vannak és

amelyeket nem vontak ki az ő kormányzati hatalma alól, fenntartva azokat a törvényes jogcímeket, amelyek ennél szélesebb körű jogokat adnak neki.

2. §. A jogok, a törvényes jogszokások és a körülmények figyelembevételével a hierarcha a közös jog és a maga sajátjogú egyháza részleges jogának keretein belül megfelelő utasítások kiadásával gondoskodik róla, hogy az egyházi javak kezelésének egész ügyét kellően szervezzék meg.

1023. kán. — Jogi személy egyházi javainak kezelésére az illetékes, aki azt közvetlenül irányítja, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

1024. kán. — 1. §. Azokat a cselekményeket, amelyek túlmennek a rendes vagyonkezelés keretein és módján, az egyházi javak kezelője csakis az illetékes hatóság írásbeli beleegyezésével végezheti érvényesen.

2. §. A szabályzatban határozzák meg azokat a cselekményeket, amelyek túlmennek a rendes vagyonkezelés keretein és módján; ha pedig a szabályzat hallgat erről, az efféle cselekmények meghatározására az illetékes tanács meghallgatásával az a hatóság illetékes, amelynek a jogi személy közvetlenül alá van vetve.

3. §. A jogi személy nem tartozik felelőséggel a vagyonkezelők által érvénytelenül végzett cselekményekért, kivéve akkor és annyiban, ha és amennyiben ebből vagyoni előnye származott.

1025. kán. — Mielőtt az egyházi javak kezelője hivatalát átveszi:

1. a hierarcha vagy megbízottja előtt ígéretet kell tennie, hogy hivatalát hűségesen fogja ellátni;

2. alá kell írnia a kezelésére bízott egyházi javaknak a hierarcha által felülvizsgált pontos leltárát.

1026. kán. — Az egyházi javak leltárának egyik példányát annak a jogi személynek a levéltárában őrizték, amelyhez tartoznak, a másikat az eparchiai kúria levéltárában; mindkét példányba jegyezzenek be minden változást, amely az adott jogi személy tartós vagyonában esetleg végbe megy.

1027. kán. — A hatóságoknak gondoskodniuk kell róla, hogy az egyházi javak kezelői megfelelő, a világi jog szerint érvényes biztosítékokat adjanak arról, hogy az Egyházat e vagyonkezelők halála vagy hivataluktól való megválása esetén semmilyen kár nem éri.

1028. kán. — 1. §. Az egyházi javak minden kezelője a jó családapa gondosságával köteles ellátni hivatalát.

2. §. Ennélfogva főként köteles:

1. ügyelni rá, nehogy a gondjára bízott egyházi javak valamilyen módon elveszzenek vagy hogy valami kárt érje őket, e célból szükség esetén biztosítási szerződéseket kötve;

2. megtartani a kánonjog és a világi jog előírásait, valamint mindazt, amit az alapító, illetve adományozó, vagy az illetékes hatóság előírt, különösen pedig ügyelni rá, nehogy a világi jog meg nem tartása miatt az Egyházat kár érje;

3. a javak jövedelmét és a bevételeket gondosan és megfelelő időben beszedni, a beszedettteket biztonságosan őrizni és az alapító szándéka vagy a törvényes szabályok szerint felhasználni;

4. gondoskodni róla, hogy a kölcsön vagy jelzálogkölcsön alapján fizetendő kamatokat a megszabott időben fizessék ki és a kölcsön alaptőkéjét megfelelően térítsék vissza;

5. a hierarcha beleegyezésével az Egyház vagy a jogi személy céljaira befektetni azt a pénzt, amely a kiadásokból esetleg megmaradt és hasznosan befektethető;

6. a bevételeket és a kiadásokat tartalmazó könyveket rendesen vezetni;

7. minden egyes év végén számadást készíteni a vagyonkezelésről;

8. rendezni és a levéltárban őrizni azokat az okmányokat, amelyeken a jogi személynek az anyagi javakra vonatkozó jogai alapulnak, hiteles másolatukat pedig — ahol kényelmesen megtehető — az eparchiai kúria levéltárában letétbe helyezni.

3. §. Nagyon ajánlatos, hogy az egyházi javak kezelői évente készítsenek költségvetési tervet; a részleges jog azonban ezt elő is írhatja és közelebről is meghatározhatja azt a módot, amely szerint azt be kell nyújtani.

1029. kán. — Az egyházi javak kezelője az állandó vagyonhoz nem tartozó ingó javakból a törvényes szokásjog által meghatározott mértéken felül ne ajándékozzon el, hacsak nem megfelelő okból a jámborság vagy a jótékonyosság céljaira.

1030. kán. — Az egyházi javak kezelője:

1. a munkák kiosztása során szigorúan tartsa meg a munkára és a társadalmi életre vonatkozó világi jogot is az Egyház által adott elvek szerint;

2. a munkaszerződéssel alkalmazottakat részesítse megfelelő díjazásban, hogy azok kellően gondoskodni tudjanak a maguk és családtagjaik szükségleteiről.

1031. kán. — 1. §. Az ellenkező jogszokás elvetésével az egyházi javak kezelőjének minden évben számot kell adnia a vagyonkezelésről saját hierarchájának.

2. §. Az Egyháznak adományozott javokról az egyházi javak kezelője nyilvánosan adjon számot a részleges jog által megszabott módon, hacsak a helyi hierarcha súlyos okból másként nem rendelkezik.

1032. kán. — Az egyházi javak kezelője jogi személy nevében ne indítson pert és ne is bocsátkozzék perbe világi bíróság előtt, hacsak nem saját hierarchájának engedélyével.

1033. kán. — Az egyházi javak azon kezelője, aki feladatát vagy hivatalát önkényesen elhagyta, kártérítésre köteles, ha az önkényes elhagyásból az Egyházat kár érte.

III. fejezet

A szerződések, különösen az elidegenítések

1034. kán. — Amit annak a területnek a világi joga, ahol a szerződést megkötik, a szerződésekről mind általánosan, mind különösen, továbbá azok teljesítéséről elrendel, azt a kánonjog alapján az Egyház hatalmának alávetett ügyekben ugyanazokkal a hatásokkal tartásuk meg.

1035. kán. — 1. §. Azon javak elidegenítéséhez, amelyek törvényes kijelölés alapján egy jogi személy állandó vagyonát képezik, a következők szükségesek:

1. megfelelő ok, például sürgős szükség, nyilvánvaló hasznosság, jámborság, segítő jótékonyság vagy lelkipásztori indok;
2. az elidegenítendő dolog írásbeli felbecsülése szakértők részéről;
3. a jog által előírt esetekben az illetékes hatóság beleegyezése, amely nélkül az elidegenítés érvénytelen.

2. §. A törvényes hatóság által előírt egyéb óvintézkedéseket is tartásuk meg, hogy az Egyházat fenyegető kárt elkerüljék.

1036. kán. — 1. §. Ha az elidegeníteni kívánt javak értéke a pátriárkai egyház püspöki szinódusa vagy az Apostoli Szentszék által meghatározott legkisebb és legnagyobb összeg között van, az alábbiak beleegyezése szükséges:

1. a gazdasági tanácsé és az eparchiai tanácsosok testületéé, ha az eparchia javairól van szó;
2. az eparchiás püspöké, aki az adott esetben a gazdasági tanács és az eparchiai tanácsosok testülete beleegyezésére szorul, ha az adott eparchiás püspöknek alávetett jogi személy javairól van szó;

3. a tipikonban vagy a szabályzatban meghatározott hatóságé, ha az eparchiás püspököknek nem alávetett jogi személy javairól van szó.

2. §. A pátriárkai egyházakban, ha a javak értéke meghaladja a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott legnagyobb összeget, de annak nem kétszerese, az alábbiak beleegyezése szükséges:

1. a pátriárkái az állandó szinódus beleegyezésével, ha a pátriárkai egyház területének határain belül található javakról van szó, hacsak az adott egyház részleges joga mást nem tartalmaz;

2. az eparchiás püspöké, valamint a pátriárkái az állandó szinódus beleegyezésével, ha a pátriárkai egyház területének határain belül hatalmát gyakorló eparchiás püspököknek alávetett jogi személy javairól van szó;

3. a pátriárkái az állandó szinódus beleegyezésével, ha az eparchiás püspököknek nem alávetett jogi személy — még ha pápai jogú is — javairól van szó, amelyek a pátriárkai egyház területének határain belül található.

3. §. A pátriárkai egyházakban, ha a javak értéke kétszeresen meghaladja a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott legnagyobb összeget, és ha értékes vagy fogadalom alapján az Egyháznak ajándékozott dolgokról van szó, tartásuk meg a 2. §-t, a pátriárka azonban az illető szinódus beleegyezésére szorul.

4. §. Egyéb esetben az Apostoli Szentszék beleegyezése szükséges, ha a javak értéke meghaladja a maga az Apostoli Szentszék által meghatározott vagy jóváhagyott összeget, és ha értékes vagy fogadalom alapján az Egyháznak ajándékozott dolgokról van szó.

1037. kán. — A pátriárkai egyház vagy a pátriárka eparchiája anyagi javainak elidegenítéséhez a pátriárka a következőkre szorul:

1. az állandó szinódus tanácsára, ha a javak értéke a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott legkisebb és legnagyobb összeg között van és ha a pátriárkai egyház javairól van szó; ha viszont csakis a pátriárka eparchiájának javairól van szó, az 1036. kán. 1. §-ának 1. p.-ját kell megtartani;

2. az állandó szinódus beleegyezésére, ha a javak értéke meghaladja a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott legnagyobb összeget, de annak nem kétszerese;

3. a pátriárkai egyház püspöki szinódusának beleegyezésére, ha a javak értéke kétszeresen meghaladja a pátriárkai egyház püspöki szinódusa által meghatározott legnagyobb összeget, és ha értékes vagy fogadalom alapján az Egyháznak ajándékozott dolgokról van szó.

1038. kán. — 1. §. Azok, akiknek a tanácsa, beleegyezése vagy megerősítése a javak elidegenítéséhez a jog alapján szükséges, csakis akkor adják tanácsukat, beleegyezésüket vagy megerősítésüket, ha előzőleg pontosan

értésültek azon jogi személy gazdasági helyzetéről, amelynek anyagi javait el kívánják idegeníteni, továbbá a már megtörtént elidegenítésekről.

2. §. A tanács, beleegyezés vagy megerősítés meg nem adottnak tekintendő, ha azok kérése során nem tüntetik fel a már megtörtént elidegenítéseket.

1039. kán. — Bármely elidegenítéshez szükséges az érdekeltek beleegyezése.

1040. kán. — Ha egyházi javakat a kánonjog előírásainak ellenére idegenítettek el, de az elidegenítés a világi jog szerint érvényes, annak a felsőbb hatósága, aki az ilyen elidegenítést végrehajtotta, az összes körülményt éretten mérlegelve döntse el, hogy az Egyház jogainak érvényesítésére kell-e pert indítani és milyen, kinek a részéről és ki ellen.

1041. kán. — Hacsak a dolog nem igen kis jelentőségű, az egyházi javakat nem szabad saját vagyionkezelőiknek és azok negyedfokú vagy annál közelebbi rokonainak vagy sógorainak eladni vagy bérbe adni az 1036. és 1037. kán.-ban említett hatóság külön engedélye nélkül.

1042. kán. — Az 1035—1041. kán.-t nemcsak az elidegenítés során kell megtartani, hanem minden olyan más ügylet során is, amely révén a jogi személy vagyionjogi helyzete rosszabbá válhat.

IV. fejezet

A kegyes célú rendelkezések és a kegyes alapítványok

1043. kán. — 1. §. Aki a természetjog és a kánonjog alapján képes javairól szabadon rendelkezni, arra is képes, hogy kegyes célokra akár élők közötti, akár halál esetére szóló jogcselekménnyel javakat hagyjon.

2. §. Az Egyház javára tett végakarati rendelkezésekben lehetőség szerint tartsák meg a világi jog előírásait; ha nem tartották meg őket, figyelmeztetés az örökösöket arra az őket terhelő kötelezettségre, hogy teljesíteniük kell az örökhagyó akaratát.

1044. kán. — A javaikat akár élők közötti, akár halál esetére szóló jogcselekménnyel kegyes célokra adományozó vagy hagyó krisztushívők törvényesen elfogadott rendelkezéseit igen gondosan teljesítsék a javak kezelésének és felhasználásának módját illetően is, az 1045. kán. fenntartásával.

1045. kán. — 1. §. A hierarcha az összes, akár halál esetére szóló, akár élők közötti kegyes célú rendelkezés végrehajtója.

2. §. Ennél a jogánál fogva a hierarcha felügyelhet és köteles felügyelni még látogatás útján is arra, hogy a kegyes célú rendelkezéseket teljesítsék, a többi végrehajtónak pedig feladata végeztével neki kell számot adnia.

3. §. A végakarati rendelkezésekhez fűzött olyan záradékokat, amelyek a hierarcha e jogával ellentétesek, hozzá nem fűzöttnek kell tekinteni.

1046. kán. — 1. §. Annak, aki bizalmiként kegyes célokra akár élők közötti, akár halál esetére szóló jogcselekménnyel javakat vett át, e bizalmi megbízatásáról értesítenie kell a hierarchát, és meg kell jelölnie neki az összes ilyen javakat a hozzájuk kapcsolódó terhekkel együtt; ha viszont ezt az adományozó kifejezetten és teljesen megtiltotta, ne fogadja el a bizalmi megbízatást.

2. §. A hierarchának meg kell követelnie, hogy a bizalmi javakat biztonságba helyezték, és az 1045. kán. 2. §-a szerint felügyelni kell a kegyes célú rendelkezés végrehajtására.

3. §. Ha egy szerzetes intézmény vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társasága egyik tagjára bízott bizalmi javakról van szó, amelyeket egy hely vagy eparchia templomainak, azon krisztushívőknek, akik itt lakóhellyel bírnak, vagy kegyes célok támogatására szántak, az 1. és a 2. §-ban említett hierarcha a helyi hierarcha.

1047. kán. — 1. §. A jogban kegyes alapítványok:

1. az önálló kegyes alapítványok, vagyis az olyan dologösszességek, amelyeket a jámborság, az apostolkodás, illetve a lelki vagy anyagi jótékonyosság cselekedeteire szántak, és amelyeket az illetékes egyházi hatóság jogi személlyé tett;

2. a nem önálló kegyes alapítványok, vagyis a valamely jogi személynek bármilyen módon adott olyan anyagi javak, amelyekhez az a teher járul, hogy évi jövedelmükből a részleges jog által meghatározandó hosszú időn keresztül az 1. p.-ban említett célokat kell megvalósítani.

2. §. A nem önálló alapítvány javait, ha az eparchiás püspöknek alárendelt jogi személyre bízták őket, a meghatározott idő leteltével az 1021. kán. 1. §-ában említett intézményre kell fordítani, hacsak az alapító ettől eltérő szándékát kifejezetten ki nem nyilvánította; ellenkező esetben azok erre a jogi személyre szállnak.

1048. kán. — 1. §. Önálló kegyes alapítványokat csakis az eparchiás püspök vagy más felsőbb hatóság hozhat létre.

2. §. Ahhoz, hogy egy jogi személy egy nem önálló kegyes alapítványt érvényesen elfogadhasson, a saját hierarcha írásbeli beleegyezése szükséges; a hierarcha azonban ezt a beleegyezést csakis akkor adja meg, ha előbb törvényesen meggyőződött róla, hogy a jogi személy eleget tud tenni a vállalandó új tehernek és a már elvállalt terheknek; arra is ügyeljen ez a

hierarcha, hogy a jövedelmek teljesen megfeleljenek a hozzájuk kapcsolt terheknek az adott sajátjogú egyház szokása szerint.

3. §. A részleges jog feladata meghatározni a többi olyan feltételt, amelyek nélkül nem lehet kegyes alapítványokat létrehozni vagy elfogadni.

1049. kán. — Az a hierarcha, aki a kegyes alapítványt létrehozta vagy megadta a beleegyezését a kegyes alapítvány elfogadásához, azonnal jelöljön ki egy biztos helyet, hogy ott az adományozás címén kijelölt pénzt és ingó javakat elhelyezzék abból a célból, hogy ezt a pénzt vagy az ingó javak értékét megőrizték és ugyanannak a hierarchának az érdekeltek és az illetékes tanács meghallgatásával kialakított józan megítélése szerint mielőbb biztonságosan és hasznosan befektessék az illető alapítvány javára a teher kifejezetten meghatározott említésével.

1050. kán. — Az alapító okirat egyik példányát az eparchiai kúria levéltárában, a másikat pedig a jogi személy levéltárában őrizték.

1051. kán. — 1. §. Az 1044—1046. és az 1031. kán. fenntartásával készítsenek táblázatot a kegyes alapítványokból származó terhekről, és helyezzék el látható helyen, nehogy a teljesítendő kötelezettségek feledésbe merüljenek.

2. §. Legyen egy könyv és a parókusnál vagy a templomigazgatónál őrizték, amelybe jegyezzék be az egyes kötelezettségeket, valamint azok teljesítését és alamizsnáit.

1052. kán. — 1. §. Az Isteni Liturgia bemutatására vonatkozó terhek leszállítása az Apostoli Szentszéknek van fenntartva.

2. §. Ha az alapító okirat ez ügyben kifejezetten rendelkezik, a hierarcha a jövedelmek csökkenése miatt leszállíthatja az Isteni Liturgia bemutatásának terheit.

3. §. Az eparchiás püspököt illeti a hatalom, hogy a jövedelmek csökkenése miatt, amíg ez az ok fennáll, az eparchiában törvényesen érvényben levő adományok mértékére szállítsa le az Isteni Liturgia bemutatásának számát, feltéve, hogy nincs senki, aki az adományok gyarapítására köteles és akitől ez eredményesen követelhető.

4. §. Szintén az eparchiás püspököt illeti a hatalom, hogy leszállítsa az Isteni Liturgia bemutatásának az egyházi intézményekre nehezedő terheit, ha a jövedelmek elégtelenné váltak annak elérésére, ami belőlük a terhek elfogadásának idején megvalósítható volt.

5. §. A 3. és a 4. §-ban említett hatalommal rendelkeznek a pápai vagy pátriárkai jogú klerikusi szerzetes intézmény vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társasága nagyobb elöljárói is.

6. §. A 3. és a 4. §-ban említett hatalmat az eparchiás püspök csak a ko-adjutor püspöknek, a segédpüspöknek, a főhelynöknek vagy a helynököknek adhatja tovább, minden al megbízottnak való továbbadást kizárva.

1053. kán. — Az 1052. kán.-ban említett hatóságokat ezenkívül az a hatalom is megilleti, hogy az Isteni Liturgia bemutatásának terheit arányos okból az alapítványban megszabottól különböző napra vagy intézménybe tegyék át.

1054. kán. — 1. §. A javaikat kegyes célokra adományozó vagy hagyó krisztushívők rendelkezéseinek leszállítását, mérséklését vagy megváltoztatását, ha ezt a hatalmat az alapító a hierarchának kifejezetten megadta, az illető hierarcha csak megfelelő és szükséges okból eszközölheti.

2. §. Ha a kirótt terhek végrehajtása a jövedelmek csökkenése vagy más ok miatt, teljesen a vagyongazdálkodók hibáján kívül lehetetlenné vált, a hierarcha az érdekeltek és az illetékes tanács meghallgatásával, továbbá a lehető legjobban megtartva az alapító szándékát, méltányosan csökkentheti ezeket a kötelezettségeket, az 1502. kán. fenntartásával.

3. §. Egyéb esetben az ügyben az Apostoli Szentszékhez vagy a pátriárkához kell fordulni, aki az állandó szinódus beleegyezésével járjon el.

XXIV. cím
A PEREK ÁLTALÁBAN

1055. kán. — 1. §. Per tárgyát képezik:

1. természetes vagy jogi személyek jogainak érvényesítése vagy megvédése, illetve jogi tények kinyilvánítása;

2. büntetés kiszabásával kapcsolatban a büntetendő cselekmények.

2. §. A végrehajtó kormányzati hatalom aktsaiból származó jogvitákban azonban csak a felsőbb hatóság illetékes a 996—1006. kán. szabályai szerint.

1056. kán. — Azokban az ügyekben, amelyek az Apostoli Szentszék valamely dikasztériumának vannak fenntartva, a bíróságoknak az általa kiadott szabályokat kell követniük.

1057. kán. — Isten szolgáinak szenttéavatási ügyeiben tartsák meg a római pápa által megállapított külön szabályokat.

I. fejezet

Az illetékes bíróság

1058. kán. — A római pápa fölött senki sem ítélezhet.

1059. kán. — 1. §. A római pápa primátusa alapján minden krisztushívőnek szabadságában áll, hogy ügyét a per bármely fokán és szakában elbírálás végett maga a római pápa elé terjessze, aki az egész katolikus világ számára a legfőbb bíró, és aki vagy személyesen, vagy az Apostoli Szentszék bíróságai útján, vagy az általa megbízott bírák révén bíraskodik.

2. §. Az Apostoli Szentszékhez való folyamodás betérésztése azonban — a fellebbezés esetét kivéve — nem függeszti fel a hatalom gyakorlását annál a bírónál, aki az ügy elbírálását már megkezdte, s aki ezért folytathatja a pert egészen a végítéletig, hacsak nem nyilvánvaló, hogy a római pápa az ügyet magához vonta.

1060. kán. — 1. §. Egyedül a római pápának van joga ítélezni:

1. a pátriárkák fölött;

2. a püspökök fölött büntetőügyekben;

3. az államfők fölött;

4. más ügyekben, amelyeket a saját ítélőszéke elé vont.

2. §. A pátriárkai egyház területének határain belül hatalmukat gyakorló püspökök kivételével a többi püspök fölött jogvitás ügyekben a római pápa által kijelölt bíróság ítélkezik az 1066. k. 2. §-ának fenntartásával.

3. §. A római pápa által különös formában megerősített aktusról vagy okiratról a bíró nem ítélkezhet, hacsak ezzel a pápa előzetesen meg nem bízta.

1061. kán. — Az Apostoli Szentszék bíróságai előtt kell perbe vonni a római pápa alatt felsőbb hatósággal nem bíró személyeket, akár a püspöki rendben nem levő természetes személyek, akár jogi személyek, fenntartva az 1063. kán. 4. §-ának 3. és 4. p.-ját.

1062. kán. — 1. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusa — az Apostoli Szentszék illetékességének fenntartásával — ezen egyház területének határain belül felsőbb bíróságnak minősül.

2. §. A pátriárkai egyház püspöki szinódusának a maga köréből öt évre titkos szavazással általános igazságszolgáltatási elöljárót kell választania, továbbá két püspököt, akik övele mint elnökkel együtt alkotják a bíróságot; ha pedig e három püspök közül az egyik érintett az ügyben vagy nem lehet jelen, a pátriárka az állandó szinódus beleegyezésével állítson helyette egy másik püspököt; visszautasítás esetén ugyanígy a pátriárka döntsön az állandó szinódus beleegyezésével.

3. §. Ennek a bíróságnak a feladata ítélkezni akár az eparchiák, akár a püspökök jogvitás ügyeiben, a címzetes püspökökét is ideértve.

4. §. Ezekben az ügyekben a fellebbezés a pátriárkai egyház püspöki szinódusához történik a további fellebbezés kizárásával, fenntartva az 1059. kán.-t.

5. §. Az általános igazságszolgáltatási elöljárónak joga van felügyelni a pátriárkai egyház területének határain belül fekvő összes bíróságra, valamint joga van döntést hozni a pátriárkai egyház rendes bíróságának bírójával szembeni visszautasításról.

1063. kán. — 1. §. A pátriárkának létre kell hoznia a pátriárkai egyház rendes bíróságát, amely különbözik a pátriárka eparchiájának bíróságától.

2. §. Ennek a bíróságnak legyen saját elnöke, legyenek saját bírái, ügyészei, kötelékvédői és más szükséges tisztségviselői, akiket a pátriárka nevez ki az állandó szinódus beleegyezésével; az elnököt, a bírákat, az ügyészeket, valamint a kötelékvédőket csakis a pátriárkai egyház püspöki szinódusa mozdíthatja el, hivatalukról való lemondásukat azonban a pátriárka egyedül is elfogadhatja.

3. §. Ez a bíróság a fellebbviteli bíróság a per második és további fokain az egymást követő bírák révén az alsóbb bíróságokon már véglegesen eldöntött ügyekben; ezt a bíróságot illetik meg a metropolitai bíróság jogai is

a pátriárkai egyház területének azokon a helyein, ahol nincsenek létrehozva egyháztartományok.

4. §. Ez a bíróság illetékes megítélni az egymást sorban követő bírák révén a per első és további fokain:

1. az exarcháknak és a pátriárka nem püspök megbízottjainak az ügyeit;

2. a pátriárkának közvetlenül alávetett természetes vagy jogi személyek ügyeit;

3. a megszentelt élet pápai jogú intézményeinek ügyeit;

4. a megszentelt élet pápai jogú intézménye olyan előjárójának ügyeit, akinek nincs bírói hatalommal rendelkező előjárója ugyanabban az intézményben;

5. a részleges jog előírása alapján e bíróságnak fenntartott ügyeket.

1064. kán. — 1. §. A metropolitai bíróság, amely nem különbözik a metropolita eparchiájának bíróságától, fellebbviteli bíróság az eparchiai bíróságok ítéletei ellen.

2. §. A metropolita vagy más, a római pápa alatt felsőbb hatósággal nem bíró eparchiás püspök előtt a per első fokán tárgyalta ügyekben ahhoz a bírósághoz kell fellebbezni, amelyet ő az Apostoli Szentszék jóváhagyásával tartós jelleggel kijelölt, fenntartva a 139. és 175. kán.-t.

1065. kán. — A harmadfokú bíróság az Apostoli Szentszék, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

1066. kán. — 1. §. Minden eparchiában és minden, a jog által kifejezetten ki nem vett ügyben a per első fokú bírója az eparchiás püspök.

2. §. Ha viszont a püspök által képviselt jogi személy jogairól vagy anyagi javairól van szó, a per első fokán a fellebbviteli bíróság ítélkezik, fenntartva az 1062. k. 3. §-át.

1067. kán. — 1. §. Ugyanazon sajátjogú egyház több eparchiája számára elsőfokú bíróságot hozhat létre a pátriárka az érdekelt eparchiás püspökök beleegyezésével, ha a pátriárkai egyház területének határain belül fekvő eparchiakról van szó; egyéb esetben maguk az ebbe beleegyező eparchiás püspök az Apostoli Szentszék jóváhagyásával.

2. §. Ezt a bíróságot létre kell hozni, ha az egyes eparchiás püspökök saját bíróságaikat valamilyen okból nem tudják létrehozni; a pátriárkai egyház területének határain belül adott esetben ezt a bíróságot a pátriárkai egyház püspöki szinódusa hozza létre.

3. §. Azokban az eparchiakban, amelyek számára ilyen bíróságot hoztak létre, eparchiai társasbíróság nem hozható létre érvényesen.

4. §. Az ilyen bíróság létrehozásába beleegyező eparchiás püspökök csoportját vagy az általuk választott eparchiás püspököt illeti meg az a hatalom,

amellyel az eparchiás püspök bír saját bíróságára nézve; ha pedig ezt a bíróságot a pátriárkai egyház püspöki szinódusa vagy az Apostoli Szentszék hozta létre, az e szinódus vagy az Apostoli Szentszék által megállapított szabályokat kell megtartani.

5. §. A fellebbezés ettől a bíróságtól a pátriárkai egyház területének határain belül a pátriárkai egyház rendes bíróságához történik; egyéb esetben pedig a 4. §-ban említett püspökök által az Apostoli Szentszék jóváhagyásával kijelölt, illetve maga az Apostoli Szentszék által tartós jelleggel kijelölt bírósághoz.

1068. kán. — 1. §. Különböző sajátjogú egyházak ugyanazon a területen hatalmukat gyakorló eparchiás püspökei megállapodhatnak olyan közös bíróság létrehozásában, amely elbírálja az e eparchiás püspökök valamelyikének alárendelt krisztushívők akár jogvitás, akár büntetőügyeit.

2. §. Ha nincsenek alkalmas bírák és más bírósági tisztségviselők, az eparchiás püspökök gondoskodjanak közös bíróság létrehozásáról.

3. §. A közös bíróság létrehozásába beleegyező eparchiás püspököknek ki kell jelölniük maguk közül egy olyat, akit e bíróságra nézve megillet az a hatalom, amellyel az eparchiás püspök bír saját bíróságára nézve.

4. §. A fellebbezés az elsőfokú közös bíróság ítéletei ellen az Apostoli Szentszék által tartós jelleggel kijelölt bírósághoz történik.

1069. kán. — 1. §. A természetes vagy jogi személyek közötti jogvitákat a megszentelt élet egyazon intézményében — a világi intézményeket kivéve —, amelyben az előjárók kormányzati hatalommal rendelkeznek, az intézmény tipikonja vagy szabályzata által meghatározott bíró vagy bíróság előtt kell véglegesen eldönteni.

2. §. Ha a jogvita — a világi intézményeket kivéve — olyan természetes vagy jogi személyek között támad, akik a megszentelt élet különböző intézményeihez tartoznak, vagy akár egyazon eparchiai jogú intézményhez, illetve egy olyan másikhöz tartoznak, amelyben az előjárók nem rendelkeznek kormányzati hatalommal, vagy a megszentelt élet intézményéhez tartozó tag vagy jogi személy és bármely más természetes vagy jogi személy között támad, a per első fokán az eparchiai bíróság ítélkezik.

1070. kán. — Minden bíróság létrehozó hatósága gondoskodik róla, hogy a bíróságnak legyen saját, e hatóság által jóváhagyott szabályzata, amelyben meg kell határozni a bírák és más tisztségviselők kinevezésének módját, feladatának időtartamát, díjazását, valamint a jog által megkívánt többi követelményt.

1071. kán. — Minden bíróságnak joga van hozzá, hogy segítséget kérjen egy másik, bármilyen egyházhoz tartozó bíróságtól bizonyos perbe-

li cselekmények elvégzéséhez, azokat a cselekményeket azonban kivéve, amelyek bírói döntést vonnak maguk után.

1072. kán. — Az 1060. és 1061. kán.-ban, az 1062. kán. 3. §-ában és az 1063. kán. 4. §-ában említett ügyekben az alsóbb bírák illetéktelensége abszolút; ugyanígy abszolút a bíró illetéktelensége, ha nem tartják meg a fokozat tekintetében megállapított illetékességet.

1073. kán. — 1. §. A per első fokán csakis az előtt az egyházi bíró előtt lehet perbe vonni valakit, aki a közös jog által meghatározott jogcímeik egyike alapján illetékes.

2. §. Annak a bírónak az illetéktelenségét, akire e jogcímeik egyike sem alkalmazható, relatívnek nevezzük.

3. §. Hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik, a felperes előtt az alperes bírósága illetékes; ha viszont az alperesnek több illetékes bírósága is van, a felperesnek meg van engedve a bíróság megválasztása.

1074. kán. — Bárki perbe hívható lakóhelyének vagy pótlakóhelyének bírósága előtt.

1075. kán. — 1. §. A lakóhelynélkülinek azon a helyen van a bírósága, ahol ténylegesen tartózkodik.

2. §. Akinek sem lakóhelye vagy pótlakóhelye, sem tartózkodási helye nem ismeretes, a felperes bírósága előtt vonható perbe, feltéve, hogy nem áll rendelkezésre más törvényes bíróság.

1076. kán. — A dolog fekvése címén a fél azon hely bírósága előtt vonható perbe, ahol a peres dolog fekszik, valahányszor a kereset dologra irányul, vagy ha birtokfosztásról van szó.

1077. kán. — 1. §. Szerződés címén a fél annak a helynek a bírósága előtt vonható perbe, ahol a szerződést kötötték vagy ahol azt teljesíteni kell, hacsak a felek egyetértőleg más bíróságot nem választottak.

2. §. Ha az ügy egyéb jogcímből származó kötelezettségekkel kapcsolatos, a fél az előtt a bíróság előtt vonható perbe, amelynek területén a kötelezettség keletkezett vagy ahol azt teljesíteni kell.

1078. kán. — Akit büntetőügyben vádolnak, még ha távol van is, perbe vonható annak a helynek a bírósága előtt, ahol a büntetendő cselekményt elkövették.

1079. kán. — A fél perbe vonható:

1. a vagyonkezeléssel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a vagyonkezelést végezték;

2. az örökségekre vagy kegyes célú hagyományokra vonatkozó ügyekben az örökhagyó vagy a kegyes célú hagyományt tevő utolsó lakóhelyének vagy pótlakóhelyének vagy tartózkodási helyének bírósága előtt, fenntartva az 1075. kán. 2. §-át, hacsak nem a hagyomány pusztá végrehajtásáról van szó, mert erről az illetékesség rendes szabályai szerint kell dönten.

1080. kán. — Ha a bíróra a fenti jogcímek egyike sem alkalmazható és az ügyet mégis őnála indítják meg, ő az illetékes, ha a felek és az a hatóság, amelynek a bíróság közvetlenül alá van vetve, ebbe beleegyeznek.

1081. kán. — Összefüggés címén ugyanazon bíróság által és ugyanazon perben kell elbírálni az egymással összefüggő ügyeket, hacsak a törvény előírása nem szól ez ellen.

1082. kán. — Megelőzés címén, ha két vagy több bíróság egyaránt illetékes, annak van joga az ügyet elbírálni, amely előbb idézte meg törvényesen az alperest.

1083. kán. — 1. §. A bírák közötti jogvitákat arról, hogy egy ügyben melyikük illetékes, azon bíró fellebbviteli bíróságának kell véglegesen eldöntenie, aki előtt a keresetlevél útján először nyújtották be a keresetet.

2. §. Ha viszont a két bíróság közül az egyik a másik fellebbviteli bírósága, a vitát azon bíróság harmadfokú bírósága dönti el véglegesen, amelyen először nyújtották be a keresetet.

3. §. Az e vitákban hozott döntések ellen nincs helye fellebbezésnek.

1084. kán. — 1.§. Három bíróból álló társasbíróságnak vannak fenntartva:

1. a felszentelés kötelékével kapcsolatos ügyek;

2. a házassági kötelékkel kapcsolatos ügyek az 1372—1374. kán.-ok fenntartásával;

3. az olyan büntetendő cselekményekkel kapcsolatos büntetőügyek, amelyek a nagyobb kiközösítés, a hivataltól való megfosztás, az alsóbb fokozatba való visszavetés vagy a letétel büntetésével járnak együtt;

4. az adott sajátjogú egyház részleges joga által meghatározott ügyek.

2. §. A többi ügyet egyesbíró tárgyalja, hacsak az eparchiás püspök nem tartja fenn az ügyet három bíróból álló testületnek.

3. §. A per első fokán, ha nem lehet társasbíróságot létrehozni, amíg ez a lehetetlenség fennáll, a pátriárka az állandó szinódus megkérdezésével megengedheti, hogy az eparchiás püspök az ügyeket egy klerikus egyesbíróra bízza, aki lehetőség szerint vegyen maga mellé ülnököt és ügyhallgatót; ugyanezt megengedheti a sajátjogú metropolitai egyház élén álló metropolita vagy akár a pátriárkai egyháznak ezen egyház területének határain kívülre kinevezett metropolitája, mindkettő a legkorábban püspökké szen-

telt két eparchiás püspök megkérdezésével; egyéb esetben forduljanak az Apostoli Szentszékhez.

1085. kán. — 1. §. A társasbírósnak testületileg kell eljárnia és döntéseit a szavazatok többségével kell meghoznia, amely az érvényesség feltétele, ha az alábbiakról van szó:

1. viszontkereseti kérelem vagy mellékes ügy elutasításáról;
2. az elnök határozata elleni felfolyamodás végleges eldöntéséről;
3. ítéletről — még ha közbeszóló is —, valamint a végítélet erejével bíró határozatról.

2. §. Az egyéb perbeli cselekményeket az előadóbíró végezze el, hacsak a testület egyeseket — de nem érvényességi feltételként — fenn nem tartott magának

3. §. Ha az ügyet a per első fokán testületileg bírálták el, a fellebbezési fokon is testületileg és nem kevesebb számú bíró által kell véglegesen eldönteni; ha pedig egyesbíró bírálta el, a fellebbezési fokon is egyesbíróknak kell véglegesen eldöntenie, az 1084. kán. 3. §-ában említett esetet kivéve.

II. fejezet

A bírósági tisztviselők

I. cikkely

A bírósági helynök, a bírák és az ügyhallgatók

1086. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök köteles a főhelynöktől különböző bírósági helynököt kinevezni rendes bírói hatalommal, hacsak az eparchia kicsinysége vagy az ügyek csekély száma mást nem indokol.

2. §. A bírósági helynök egy bíróságot alkot az eparchiás püspökkel, de nem ítélni meg azokat az ügyeket, amelyeket az eparchiás püspök magának tartott fenn.

3. §. A bírósági helynök kaphat segítőtársakat, akiknek a neve helyettes bírósági helynök.

4. §. Mind a bírósági helynöknek, mind a helyettes bírósági helynököknek feddhetetlen hírv, kánonjogi doktorátussal vagy legalább licenciátussal rendelkező, bölcsességben és igazságszeretben kipróbált, harminc évesnél idősebb papoknak kell lenniük.

1087. kán. — 1. §. Az eparchiában az eparchiás püspök nevezzen ki eparchiai bírákat, akik legyenek klerikusok.

2. §. A pátriárka az állandó szinódus megkérdezésével, illetve a sajátjogú metropolitai egyház élén álló metropolita a legkorábban püspökké szentelt két eparchiás püspök megkérdezésével megengedheti, hogy más krisztushívők is bírói kinevezést kapjanak, akik közül szükség esetén egyet be lehet vonni a társasbíróság kialakításába; egyéb esetben forduljanak az Apostoli Szentszékhez.

3. §. A bírák legyenek feddhetetlen hírvűek, kánonjogi doktorátussal vagy legalább licenciátussal rendelkezők, bölcsességben és igazságszeretben kipróbáltak.

1088. kán. — 1. §. A bírósági helynök, a helyettes bírósági helynökök és a többi bíró meghatározott időre kap kinevezést.

2. §. Ha ez a meghatározott idő az eparchiai szék megüresedése alatt telik le, nem mozdíthatók el, hanem megmaradnak hivatalukban, amíg az új eparchiás püspök ez ügyben nem rendelkezik.

3. §. Ha a bírósági helynököt az eparchiai kormányzó nevezi ki, az új eparchiás püspök megérkezésekor megerősítésre szorul.

1089. kán. — Az egyesbíró bármely perben maga mellé vehet tanácsadóul két ülnököt a kipróbált életű krisztushívők közül.

1090. kán. — 1. §. Azt a két bírót, akik az elnökkel együtt a társasbíróságot alkotják, a bírósági helynök az eparchiai bírák közül a turnusok szerinti rend alapján jelölje ki, hacsak józan belátása szerint az eparchiás püspök másként nem tartotta megfelelőnek.

2. §. Az egyszer már kijelölt bírót a bírósági helynök ne váltsa fel másokkal, hacsak nem igen súlyos okból, amelyet a határozatban fel kell tüntetni az érvényességhez.

1091. kán. — 1. §. A társasbíróságot lehetőség szerint a bírósági helynök vagy a helyettes bírósági helynök vezeti.

2. §. A társasbíróság elnökének e bíróság bírái közül egyet ki kell jelölnie előadóbírónak, hacsak nem akarja személyesen ellátni ezt a feladatot.

3. §. Ugyanez az elnök az előadóbíró helyett megfelelő okból mást állíthat.

4. §. Az előadóbíró a bírák ülésezése alkalmával jelentést tesz az ügyről és írásba foglalja az ítéletet.

1092. kán. — Az egyesbíró megilletik a bíróság és az elnök jogai.

1093. kán. — 1. §. A bíró vagy a társasbíróság elnöke ügyhallgatót jellölhet ki az ügy kivizsgálásának elvégzésére, akit vagy a bíróság bírái közül, vagy az eparchiás püspök által erre a hivatalra felvett krisztushívők közül választhat ki.

2. §. Az eparchiás püspök felvehet az ügyhallgatói hivatalra jó erkölcsben, józan belátásban és tudásban kiváló krisztushívőket.

3. §. Az ügyhallgatónak csak az feladata, hogy a bíró megbízása szerint összegyűjtse a bizonyítékokat, az összegyűjtötteket pedig átadja a bírónak; közben azonban — hacsak a bíró megbízása nem szól ez ellen — eldöntheti, hogyan és milyen bizonyítékokat kell összegyűjtenie, ha hivatalának gyakorlása során erre vonatkozóan esetleg kérdés merülne fel.

II. cikkely

Az ügyész, a kötelékvédő és a jegyző

1094. kán. — Az olyan jogvítás ügyek számára, amelyekben a közérdek veszélybe kerülhet, valamint a büntetőügyek számára nevezzenek ki az eparchiában ügyészt, aki köteles óvni a közérdeket.

1095. kán. — 1. §. A jogvítás ügyekben az eparchiás püspök feladata eldönteni, hogy a közérdek veszélybe kerülhet-e vagy sem, hacsak nem a jog írja elő az ügyész részvételét, vagy az a dolog természetéből következően egyértelműen nem szükséges.

2. §. Ha a per előző fokán ügyész működött közre, közreműködésének szükségességét a következő fokon is vélelmezni kell.

1096. kán. — Az olyan ügyek számára, amelyekben a felszentelés semmisségéről vagy a házasság semmisségéről, illetve felbontásáról van szó, nevezzenek ki az eparchiában kötelékvédőt, aki köteles előterjeszteni és kifejtteni mindazt, ami a semmisséggel vagy a felbontással szemben ésszerűen felhozható.

1097. kán. — Azokban az ügyekben, amelyekben ügyész vagy kötelékvédő jelenléte szükséges, semmisenek a cselekmények, ha ők nem lettek megidézve, hacsak idézés nélkül is ténylegesen részt nem vettek, vagy legalább az ítélet előtt az iratokba való betekintés révén nem gyakorolhatták tisztségüket.

1098. kán. — Hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik:

1. valahányszor a törvény előírja, hogy a bíró a feleket vagy azok egyikét meghallgassa, meg kell hallgatnia az ügyészt és a kötelékvédőt is, ha részt vesznek a perben;

2. valahányszor a fél kérése szükséges ahhoz, hogy a bíró valamilyen döntést hozhasson, a perben részt vevő ügyész vagy kötelékvédő kérése is ugyanilyen hatású.

1099. kán. — 1. §. Az ügyész és a kötelékvédő kinevezése az eparchiás püspök joga; a nem eparchiai bíróságokon a bíróság szabályzata szerint nevezik ki őket, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

2. §. Az ügyész és a kötelékvédő legyenek feddhetetlen hírű, kánonjogi doktorátussal vagy legalább licenciátussal rendelkező, bölcsességben és igazságszeretetben kipróbált krisztushívők.

1100. kán. — 1. §. Az ügyész és a kötelékvédő hivatalát elláthatja ugyanaz a személy is, de nem ugyanabban az ügyben.

2. §. Az ügyész és a kötelékvédő kinevezhető az ügyek összességére vagy egyes ügyekre; az eparchiás püspök azonban megfelelő okból elmozdíthatja őket.

1101. kán. — 1. §. Minden eljárásban vegyen részt jegyző, és ezért semmisnek tekintendők az iratok, ha a jegyző nem írta alá őket.

2. §. A jegyzők által készített iratok közhitelességgel bírnak.

III. cikkely

Bírósági tisztségviselők átvétele más eparchiákból vagy sajátjogú egyházakból

1102. kán. — 1. §. Bírák és más bírósági tisztségviselők átvehetők az adott vagy akár egy másik sajátjogú egyház bármely eparchiájából vagy szerzetes intézményéből vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságából, de csak saját eparchiás püspökük vagy nagyobb előljárójuk írásbeli beleegyezésével.

2. §. A megbízott bíró, hacsak megbízása mást nem tartalmaz, igénybe veheti a megbízója területén belül tartózkodó tisztségviselők segítségét.

III. fejezet

A bírák és más bírósági tisztségviselők kötelességei

1103. kán. — 1. §. Az összes krisztushívő, elsősorban pedig a püspökök gondosan törekedjenek rá, hogy az igazságosság megőrzésével Isten népe körében lehetőség szerint elkerüljék a pereket, vagy mielőbb békésen rendezzék azokat.

2. §. A bíró a per kezdetén és bármely más időpontban, valahányszor reményt lát a kedvező kimenetelre, ne mulassza el buzdítani és segíteni a

feleket, hogy közös elhatározással fáradozzanak a jogvita méltányos megoldásának keresésén, s jelölje meg számukra az e cél elérésére alkalmas módokat, akár tekintélyes embereket is igénybe véve közvetítőül.

3. §. Ha viszont az ügy a felek magánérdekével kapcsolatos, a bíró fontolja meg, vajon nem lehet-e eredményesen lezárni a jogvitát peregyezséggel vagy választottbírákban való megegyezés útján.

1104. kán. — 1. §. Az illetékes bíró köteles az ezt törvényesen kérő félnek szolgálatára állni.

2. §. A bíró nem bírálhat el egy ügyet sem, csak ha az érdekelt vagy az ügyész kérelmet nyújtott be a kánonok szabályai szerint.

1105. kán. — Aki egy ügyben bíróként, ügyészként, kötelékvédőként, képviselőként, ügyvédként, tanúként vagy szakértőként részt vett, később bíróként nem hozhat végleges döntést érvényesen ugyanarról az ügyről a per másik fokán, illetve nem láthatja el benne érvényesen az ülnök feladatát sem.

1106. kán. — 1. §. A bíró ne vállalja el olyan ügy elbírálását, amelyben bármely fokú egyenes ági, illetve negyedfokig bezárólag terjedő oldalági vérrokonság vagy sógorság, gyámság, gondnokság, szoros életkapcsolat vagy komoly ellenségesség címén, illetve haszonszerzés vagy kár elkerülése okán érdekelt.

2. §. Ugyanilyen körülmények között tartózkodnia kell hivatala gyakorlásától az ügyésznek, a kötelékvédőnek, az ülnöknek és az ügyhallgatónak is.

1107. kán. — 1. §. Ha a bírót, még ha illetékes is, akár a rendes, akár a megbízott bíróságon visszautasítják, erről a kifogásról az a hatóság döntsön véglegesen, amelynek a bíróság közvetlenül alá van vetve, fenntartva az 1062. kán. 2. és 5. §-ait.

2. §. Ha az eparchiás püspök a bíró, és vele szemben jelentenek be visszautasítást, tartózkodjék az ítélkezéstől.

3. §. Ha a visszautasítást a többi bírósági tisztségviselővel szemben jelentik be, erről a kifogásról döntsön a társasbíróság elnöke vagy a bíró, ha egyesbíróról van szó.

1108. kán. — Ha a visszautasítást elfogadták, a személyeket ki kell cserélni, a per foka azonban nem változik.

1109. kán. — 1. §. A visszautasítás kérdését a lehető leggyorsabban kell véglegesen eldönteni a felek meghallgatásával.

2. §. A bírónak visszautasítása előtt végzett cselekményei érvényesek; azokat azonban, amelyeket a visszautasítás benyújtása után végzett, meg

kell semmisíteni, ha ezt a fél a visszautasítás elfogadásától számított tíz napon belül kéri; a visszautasítás elfogadása után végzett cselekmények érvénytelenek.

1110. kán. — 1. §. Olyan ügyben, amely kizárólag magánérdekről folyik, a bíró csak a fél kérésére járhat el; az ügy törvényes megindítása után azonban a bíró eljárhat és el is kell járnia — akár hivatalból is — a büntetőügyekben és az egyházi közérdekre, illetve a lelkek üdvére vonatkozó más ügyekben.

2. §. A bíró ezenkívül pótolhatja a felek mulasztásait a bizonyítékok benyújtásában vagy a kifogások bejelentésében, valahányszor ezt a súlyosan igazságtalan ítélet elkerüléséhez szükségesnek ítéli, az 1283. kán. fenntartásával.

1111. kán. — A bírák és a bíróságok gondoskodjanak róla, hogy az összes ügyet az igazságosság megőrzésével mihamarabb lezárják, és ezért a per első fokán ne húzódjanak egy évnél tovább, a fellebbezési fokon pedig hat hónapnál tovább.

1112. kán. — A bíróság összes tagjának és munkatársának ígéretet kell tennie feladata hűségese ellátására.

1113. kán. — 1. §. A bírák és a bírósági segédszemélyek kötelesek a titoktartásra a büntetőperben mindig, a jogvitás perben pedig akkor, ha valamely perbeli cselekmény felfedéséből a feleket hátrány érheti.

2. §. Mindig és mindenki iránt kötelesek továbbá a titoktartásra a társasbíróság bírái között az ítélethozatal előtt lefolyt megbeszélést illetően, valamint az ott közreadott különböző szavazatok és vélemények tekintetében is; ez a titok kötelez mindenki mást is, akik az ügyről bármilyen módon tudomást szereztek.

3. §. Sőt valahányszor az ügy vagy a bizonyítékok olyan természetűek, hogy az iratok vagy a bizonyítékok nyilvánosságra hozatala mások jó hírét veszélyeztetni vagy veszekedésre ad okot, illetve botrányhoz vagy más efféle kellemetlenséghez vezet, a bíró a tanúkat, a szakértőket, a feleket és ügyvédeküket vagy képviselőiket esküvel kötelezheti a titoktartásra.

1114. kán. — A bírónak és az összes többi bírósági tisztviselőnek tilos a per alkalmából bármiféle ajándékot elfogadnia.

1115. kán. — 1. §. Azokat a bírákat, akik bár biztosan és nyilvánvalóan illetékesek, megtagadják a jogszolgáltatást, vagy akik minden előírásos jogalap nélkül illetékesnek nyilvánítják magukat, s így bírálják el és döntenek el véglegesen ügyeket, vagy megszegik a törvény által előírt titoktartást, illetve szándékosan vagy súlyos gondatlanságból a peres feleknek egyéb kárt

okoznak, az illetékes hatóság megfelelő büntetésekkel sújthatja, beleértve a hivataluktól való megfosztást is.

2. §. Ugyanezekkel a büntetésekkel sújtható a többi bírósági tisztségviselő és segédszemély is, ha kötelességét a fenti módon megszegi; ezeket mind a bíró is megbüntetheti.

1116. kán. — Ha a bíró előre látja, hogy a felperes valószínűleg nem fogja tiszteletben tartani az egyházi ítéletet, amennyiben az esetleg ellentétes az érdekeivel, és ezért az alperes jogairól nem tudnak majd kellően gondoskodni, az alperes kérésére vagy akár hivatalból is megfelelő biztosítékot róhat ki a felperesre az egyházi ítélet betartatása végett.

IV. fejezet

Az elbírálás rendje

1117. kán. — Az ügyeket abban a sorrendben kell elbírálni, amelyben benyújtották és nyilvántartásba vették őket, hacsak valamelyik közülük nem kíván a többiekénél gyorsabb elintézés; ezt azonban indoklással ellátott külön határozatban kell elrendelni.

1118. kán. — 1. §. Azok a hibák, amelyek az ítélet érvénytelenségét okozhatják, a per bármely szakában vagy fokán kifogásolhatók, s a bíró által ugyanígy hivatalból is megállapíthatók.

2. §. A perhalasztó kifogásokat viszont, különösen a személyekre és a per módjára vonatkozókat, a perbebocsátkozás előtt kell benyújtani, hacsak nem a perbebocsátkozás után merültek fel, és mielőbb végleges döntést kell róluk hozni.

1119. kán. — 1. §. Ha a bíró illetékessége ellen nyújtanak be kifogást, erről magának a bírónak kell döntenie.

2. §. Relatív illetéktelenség kifogása esetén, ha a bíró illetékesnek nyilvánítja magát, döntése ellen nincs helye fellebbezésnek, de megtámadható semmisségi panasz, az eredeti állapot helyreállítása vagy harmadik személy tiltakozása révén.

3. §. Ha pedig a bíró illetéktelennek nyilvánítja magát, az a fél, aki úgy érzi, hogy sérelem érte, tizenöt nap hasznos határidőn belül a fellebbviteli bírósághoz folyamodhat.

1120. kán. — Ha a bíró a per bármely szakában felismeri, hogy abszolút illetéktelen, ki kell nyilvánítania illetéktelenségét.

1121. kán. — 1. §. A jogerős ítélet és a peregyezés kifogását, továbbá a többi pergátló kifogást, amelyeket befejezett per címén emelt kifogásoknak nevezünk, a perbebocsátkozás előtt kell benyújtani és elbírálni; azt, aki később jelenti be őket, nem szabad elutasítani, de meg kell fizetnie a perköltséget, hacsak be nem bizonyítja, hogy nem rosszindulatúan késlekedett a bejelentéssel.

2. §. A többi pergátló kifogást a perbebocsátkozás során nyújtják be, és a maguk idején a mellékes kérdésekre vonatkozó szabályok szerint kell tárgyalni őket.

1122. kán. — 1. §. Vizontkeresetet érvényesen csakis a perbebocsátkozástól számított harminc napon belül lehet benyújtani.

2. §. A vizontkeresetet pedig a főkeresettel együtt, azaz a per vele azonos fokán bírálják el, hacsak nem szükséges külön elbírálni őket vagy a bírót ezt célszerűbbnek nem véli.

1123. kán. — A perköltség céljából adandó biztosítékkal vagy a rögtön a per elején igényelt ingyenes jogvédelem megadásával és más hasonlókkal kapcsolatos kérdéseket rendszerint a perbebocsátkozás előtt kell eldönteni.

V. fejezet

A perbeli határidők és haladékok, s a per helye

1124. kán. — 1. §. A törvény által meghatározott jogvesztő határidők nem hosszabbíthatók meg, és nem is rövidíthetők meg érvényesen, hacsak nem a felek kérelme alapján.

2. §. A többi határidőt viszont, mielőtt letelt, a bíró a felek meghallgatásával vagy kérelmére megfelelő okból meghosszabbíthatja, ám sohasem rövidítheti meg érvényesen, hacsak nem a felek beleegyezésével.

3. §. Ügyeljen azonban a bíró, nehogy a per a meghosszabbítás miatt túlságosan elhúzódjék.

1125. kán. — Ha a törvény nem állapít meg határidőt a perbeli cselekmények elvégzésére, a bírónak kell azt meghatároznia az egyes cselekmények természetének figyelembevételével.

1126. kán. — Ha a perbeli cselekményre kijelölt napon a bíróság szünetet tart, úgy kell tekinteni, hogy a határidő az első legközelebbi hétköznapig meg lett hosszabbítva.

1127. kán. — Lehetőség szerint minden bíróságnak legyen állandó székhelye, amely a megszabott órákban tartson nyitva, megtartva a részleges jog erre vonatkozóan megállapított szabályait.

1128. kán. — 1. §. Ha a bírót erőszakkal elűzték területéről, vagy akadályozva van abban, hogy ott bírói hatalmát gyakorolja, területén kívül is gyakorolhatja hatalmát és ítéletet is hozhat, előbb azonban értesítenie kell erről az eparchiás püspököt.

2. §. A bíró ezenkívül megfelelő okból és a felek meghallgatásával, bizonyítékok szerzése végett saját területén kívülre is mehet, de csak a felkeresendő hely eparchiás püspökének engedélyével és az általa kijelölt helyszínre.

VI. fejezet

A tárgyalóterembe beengedhető személyek, s az iratok elkészítése és megőrzése

1129. kán. — 1. §. Hacsak a sajátjogú egyház részleges joga kifejezetten másként nem rendelkezik, az ügyek bírósági tárgyalása során csak azok legyenek jelen a tárgyalóteremben, akiknek jelenlétét a törvény vagy a bíró szükségesnek tartotta az eljárás lefolytatásához.

2. §. Mindazokat a per során jelenlevőket, akik súlyosan megszegték a bíróság iránti tisztelet és engedelmesség kötelezettségét, a bíró a figyelmeztetés eredménytelen volta esetén megfelelő büntetésekkel sújthatja, az ügyvédek és a képviselőket ezenkívül fel is függesztheti feladatuknak egyházi bíróságokon való gyakorlásától.

1130. kán. — Ha egy kihallgatandó személy a bíró vagy a felek előtt ismeretlen nyelven beszél, alkalmazzanak a bíró által kijelölt, felesketett tolmácsot; a nyilatkozatokat azonban az eredeti nyelven foglalják írásba és mellékeljenek hozzá fordítást; akkor is alkalmazzanak tolmácsot, ha süketet vagy némát kell kihallgatni, hacsak a bíró nem akarná esetleg, hogy írásban feleljenek az általa feltett kérdésekre.

1131. kán. — 1. §. Az összes perbeli cselekményt: mind azokat, amelyek a kérdés érdemi részére vonatkoznak, vagyis az ügy cselekményeit, mind azokat, amelyek az eljárás formájához tartoznak, vagyis az eljárás cselekményeit, írásba kell foglalni.

2. §. Az iratok egyes lapjait számozzák meg és lássák el hitelesítő jeggyel.

1132. kán. — Valahányszor a periratokban a felek vagy a tanúk aláírása szükséges, ha a fél vagy a tanú nem tudja vagy nem akarja azokat aláírni, ezt jegyezzék be magukba az iratokba, egyszersmind a bíró és a jegyző tanúsítsa, hogy az iratot szóról szóra felolvasták a félnek vagy a tanúnak, és a fél vagy a tanú nem tudta vagy nem akarta azt aláírni.

1133. kán. — 1. §. A per végeztével a magánszemélyek tulajdonában levő okiratokat vissza kell szolgáltatni, megtartva azonban a másolatukat.

2. §. A periratok és az eljáráshoz beszerzett okiratok másolatát az irodavezetőnek és a jegyzőknek bírói megbízás nélkül tilos kiadniuk.

3. §. A névtelen leveleket meg kell semmisíteni és ne is tegyenek említést róluk az iratokban; ugyanígy meg kell semmisíteni minden más olyan iratot és aláírt levelet, amely nem járul hozzá az ügy érdeméhez vagy biztosan rágalmazó.

VII. fejezet

A felperes és az alperes

1134. kán. — A perben felperes lehet mindenki, akár meg van keresztelve, akár nincs; a törvényesen perbe vont alperesnek pedig felelnie kell.

1135. kán. — A felperes vagy az alperes, még ha képviselőt vagy ügyvédet állított is, mégis mindig köteles személyesen megjelenni a perben, ha ezt a jog vagy a bíró előírja.

1136. kán. — 1. §. A kiskorúak és az eszük használatával nem rendelkezők a perben csak szüleik, illetve gyámjaik vagy gondnokaik útján vehetnek részt.

2. §. Ha a bíró úgy véli, hogy ezek jogai ütköznek a szülők vagy gyámok vagy gondnokok jogaival, vagy hogy azok nem tudják kellően megvédeni ezek jogait, akkor a bíró által kinevezett gyám vagy gondnok útján vegyenek részt a perben.

3. §. Lelki és lelkiekkel összefüggő ügyekben viszont, ha a kiskorúak eljutottak eszük használatára, mind felperesként, mind alperesként a szülők vagy a gyám beleegyezése nélkül vehetnek részt a perben, mégpedig maguk személyesen, ha tizenegyedik életévüket betöltötték; egyébként a bíró által kinevezett gondnok útján.

4. §. A vagyonuk kezelésétől eltiltottak és a fogyatékos elméjük maguk csak a büntetendő cselekményeikért való felelősségre vonás céljából vagy a bíró előírása alapján vehetnek részt személyesen a perben; egyébként akár alperesként, akár felperesként gondnokuk által kell részt venniük benne.

1137. kán. — Valahányszor van olyan gyám vagy gondnok, akit a világi hatóság nevezett ki, őt az egyházi bíró is elfogadhatja, lehetőség szerint meghallgatva előbb azon személy eparchiás püspökének véleményét, aki-nek számára kirendelték; ha viszont nincs ilyen, vagy nem tűnik elfogadhatónak, maga a bíró jelöljön ki gyámot vagy gondnokot az ügyben.

1138. kán. — 1. §. A jogi személyek a perben törvényes képviselőjük útján vesznek részt.

2. §. Valahányszor olyan javak forognak veszélyben, amelyek elidegenítéséhez valakinek a beleegyezése vagy tanácsa vagy engedélye szükséges, ugyanerre a beleegyezésre vagy tanácsra vagy engedélyre van szükség a per megkezdéséhez vagy a perbebocsátáshoz is.

3. §. Képviselő hiányában vagy gondatlansága esetén pedig a hatalma alatt álló jogi személyek nevében személyesen vagy más útján maga a hierarcha is részt vehet a perben.

VIII. fejezet

A perbeli képviselők és az ügyvédek

1139. kán. — 1. §. A fél szabadon kinevezhet magának ügyvédet és képviselőt, de akár maga is személyesen részt vehet a perben felperesként és alperesként, hacsak a bíró nem tartotta szükségesnek képviselő vagy ügyvéd szolgálatát.

2. §. Büntetőperben viszont a vádlottnak mindig kell, hogy legyen vagy saját maga által kinevezett, vagy a bíró által kirendelt ügyvédje.

3. §. Jogvítás perben, ha kiskorúakról vagy olyan ügyről van szó, amelyben a közérdek kerül veszélybe, kivéve azonban a házassági ügyeket, az ügyvédi segítséget nélkülöző fél számára a bíró hivatalból rendeljen ki ügyvédet.

1140. kán. — 1. §. A fél csak egy képviselőt nevezhet ki magának, aki nem állíthat mást maga helyett, hacsak ezt írásban meg nem engedték neki.

2. §. Ha viszont ugyanaz a fél megfelelő okból több képviselőt nevez ki, úgy jelölje ki őket, hogy legyen helye közöttük a megelőzésnek.

3. §. Ügyvédből viszont egyszerre több is kinevezhető.

1141. kán. — A képviselőnek és az ügyvédnek nagykorúnak és jó hírűnek kell lennie; az ügyvédnek ezenkívül katolikusnak is kell lennie, hacsak az a hatóság, amelynek a bíróság közvetlenül alá van vetve, meg nem engedi az ellenkezőjét, továbbá kánonjogi doktornak vagy a jogban egyébként

valóban jártasnak kell lennie, és rendelkeznie kell az illető hatóság jóváhagyásával.

1142. kán. — 1. §. A képviselőnek és az ügyvédnek, mielőtt elvállalja feladatát a perben, hiteles megbízását letétbe kell helyeznie a bíróságnál.

2. §. Egy jog megszűnésének megakadályozására azonban a bíró elfogadhatja a képviselőt akkor is, ha nem mutatta be megbízását, de adott esetben megadta a megfelelő biztosítékot; teljesen érvénytelen viszont a bíró jogcselekménye, ha a képviselő a bíró által megállapított jogvesztő határidőn belül nem mutatja be megbízását.

1143. kán. — Hacsak nincs különleges megbízása, a képviselő nem mondhat le érvényesen a keresetről, a perfolymatról vagy a perbeli cselekményekről, nem köthet peregyezséget, megállapodást, választottbírákban való megegyezést, és általában nem tehet semmi olyat, amihez a jog különleges megbízást kíván meg.

1144. kán. — 1. §. Ahhoz, hogy a képviselő vagy az ügyvéd elmozdítása hatályba lépjen, szükséges, hogy ezt közöljék velük, és ha a perbebecsátkozás már megtörtént, a bíró és az ellenfél is értesítve legyen az elmozdításról.

2. §. A végítélet meghozatala után a fellebbezés joga és kötelessége, ha a megbízó nem ellenzi, a képviselőre hárul.

1145. kán. — A bíró a képviselőt és az ügyvédet határozat kiadásával akár hivatalból, akár a fél kérésére visszavetheti, de csak súlyos okból és mindig fenntartva a felfolyamodás lehetőségét a fellebbviteli bírósághoz.

1146. kán. — 1. §. A képviselőnek és az ügyvédnek tilos megvásárolnia a pert, illetve túlzott jövedelmet vagy a vitás dolog egy részét magának megállapodásban kikötnie; ha ezt megteszik, a megállapodás semmis és a bíró pénzbüntetéssel sújthatja őket; az ügyvédet ezenkívül hivatalból is felfüggesztheti, sőt ha visszaeső, az a hatóság, amelynek a bíróság közvetlenül alá van vetve, elejtheti és törölheti az ügyvédek nyilvántartásából.

2. §. Ugyanígy büntethetők azok a képviselők és ügyvédek is, akik az ügyeket az illetékes bíróságoktól a törvény kijátszásával elvonják, hogy mást kedvezőbb végleges döntést hozassanak róluk.

1147. kán. — Azokat a képviselőket és ügyvédeket, akik feladatukat ajándékok vagy ígéretek fejében vagy bármi más okból elárulták, függeszték fel a jogvédelem gyakorlásától és sújtsák pénzbírsággal vagy más megfelelő büntetésekkel.

1148. kán. — Lehetőség szerint minden bíróságon nevezzenek ki állandó, díjazásukat magától a bíróságtól kapó jogvédőket, akik különösen

házassági ügyekben gyakorolják az ügyvéd vagy a képviselő feladatát azon felek mellett, akik őket akarnák választani.

IX. fejezet

A keresetek és a kifogások

1149. kán. — Minden jogot, hacsak nem történt kifejezetten más rendelkezés, nemcsak kereset véd, hanem kifogás is, amely mindig megilleti a feleket, és természeténél fogva örök.

1150. kán. — Minden kereset megsemmisül a jog szabályai szerinti elévüléssel vagy más törvényes módon, kivéve a személyek állapotára vonatkozó kereseteket, amelyek soha nem semmisülnek meg.

1151. kán. — A jogvitás keresetek, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik, elévülés folytán öt év múlva szűnnek meg attól a naptól számítva, amelyen a keresetet először be lehetett nyújtani, fenntartva e téren a személyi szabályzatokat, ahol ilyenek érvényben vannak.

1152. kán. — 1. §. Minden büntetőkereset megszűnik a tettes halálával, az illetékes hatóság megkegyelmezésével és az elévüléssel.

2. §. A büntetőkereset elévülés folytán három év múlva szűnik meg, hacsak nem:

1. az Apostoli Szentszéknek fenntartott büntetendő cselekményekről van szó;

2. az 1450. és 1453. kán.-ban említett büntetendő cselekmények miatti keresetről van szó, amely elévülés folytán öt év múlva szűnik meg;

3. olyan büntetendő cselekményekről van szó, amelyeket a közös jog nem büntet, ha a részleges jog más elévülési határidőt állapított meg.

3. §. Az elévülési idő attól a naptól kezdődik, amelyen a büntetendő cselekményt elkövették, vagy ha a büntetendő cselekmény elkövetése tartós vagy rendszeres, attól a naptól, amelyen az elkövetés megszűnt.

1153. kán. — 1. §. Ha az 1152. kán.-ban említett, a büntetőítélet jogerőre emelkedésének napjától számítandó határidőkön belül a tétlessel nem közölték a bíró végrehajtási határozatát, a büntetés végrehajtása iránti kereset elévül.

2. §. Ugyanez érvényes az előírások megtartásával, ha a büntetés peren kívüli határozattal lett kiszabva.

1154. kán. — A büntetőkereset elévülés folytán történő megszűnésével:

1. ettől magától még nem szűnt meg a büntetendő cselekményből esetleg származó jogvitás kártérítési kereset;

2. ha a közérdek úgy kívánja, a hierarchia — a megfelelő közigazgatási óvintézkedéseket sem kizárva — élhet a szolgálatból való felfüggesztéssel vagy a hivatalból való elmozdítással.

1155. kán. — A felperes valakit egyszerre több keresettel is perbe vonhat — csak egymásnak ellent ne mondjanak — akár ugyanazzal a dologgal, akár különbözőkkel kapcsolatban, ha azok nem haladják meg annak a bíróságnak az illetékességi körét, amelyhez fordul velük.

1156. kán. — 1. §. Az alperes ugyanazon bíró előtt, ugyanazon perben a felperes ellen viszontkeresetet nyújthat be vagy az ügynek a főkeresettel való összefüggése miatt, vagy a felperes kérelmének elhárítására vagy csökkentésére.

2. §. Viszontkeresettel szemben nincs helye viszontkeresetnek.

1157. kán. — A viszontkeresetet annál a bírónál kell benyújtani, aki előtt a főkeresetet indították, még akkor is, ha ezt a bírót csak egy ügyre bízták meg, vagy ha egyébként relatíve illetéktelen.

1158. kán. — 1. §. Aki legalább valószínű érvekkel kimutatja, hogy joga van egy dologhoz, amelyet valaki más tart magánál, és hogy kár fenyegeti, ha a dolgot magát nem adják át megőrzésre, joga van elérni a bírónál az illető dolog zár alá vételét.

2. §. Hasonló körülmények között elérheti azt is, hogy valaki másnak megtiltsák egy jog gyakorlását.

1159. kán. — 1. §. A dolog zár alá vétele hitelbiztosítási célból is engedélyezhető, feltéve, hogy a hitelező joga elegendően igazolt.

2. §. A zár alá vétel kiterjeszthető az adósnak azokra a javaira is, amelyek bármilyen címen más személyeknél találhatóak, valamint az adósnak járó tartozásokra.

1160. kán. — A dolog zár alá vétele és a jog gyakorlásának megtiltása egyáltalán nem rendelhető el, ha a kárt, amelytől tartanak, másként is meg lehet téríteni, és megtérítésére alkalmas biztosítékot ajánlanak fel.

1161. kán. — A bíró arra a személyre, akinek a javára a dolog zár alá vételét vagy a jog gyakorlásának megtiltását engedélyezi, előzetes biztosítékot róhat ki a károk megtérítésére, ha jogát nem bizonyította.

1162. kán. — A birtokkereset természetét és hatását illetően tartásuk meg azon hely világi jogának előírásait, ahol az a dolog található, amelynek birtokáról szó van.

1163. kán. — 1. §. Valahányszor egy ember megélhetéséről való gondoskodás elnyerése iránt adtak be kérelmet, a bíró a feleket meghallgatva azonnal végrehajtandó határozatban és adott esetben megfelelő biztosítékokat előírva elrendelheti, hogy időközben megadják a szükséges táplálékot, az ítéletben véglegesen meghatározandó jog sérelme nélkül.

2. §. Miután a fél vagy az ügyész benyújtotta a kérelmet e határozat elnyerése iránt, a bíró a másik felet meghallgatva a lehető leggyorsabban, ám sohasem tíz napon túl hozzon végleges döntést a dologról; ennek eredménytelen eltelte vagy a kérelem elutasítása esetén megnyílik a felfolyamodás lehetősége ahhoz a hatósághoz, amelynek a bíróság közvetlenül alá van vetve, feltéve, hogy az nem bíró, vagy ha valaki úgy akarná, a fellebbviteli bíróhoz, aki ugyanígy a lehető leggyorsabban hozzon végleges döntést a dologról.

X. fejezet

A perek elkerülésének módjai

I. cikkely

A peregyezés

1164. kán. — A peregyezés során tartsák meg annak a helynek a világi jogát, ahol a peregyezséget megkötik.

1165. kán. — 1. §. Peregyezés nem jöhet létre érvényesen olyan ügyekben, amelyek a közérdekre vonatkozó dolgokkal vagy jogokkal, valamint olyan más dolgokkal kapcsolatosak, amelyekről a felek nem rendelkezhetnek szabadon.

2. §. Ha viszont egyházi anyagi javakkal kapcsolatban merül fel kérdés, létrejöhet a peregyezés, megtartva azonban — ha a dolog ezt megkívánja — az egyházi javak elidegenítéséhez a jog által előírt formásokat.

1166. kán. — A peregyezés által megkívánt költségeknek, hacsak nem történt kifejezetten más rendelkezés, mindkét fél a felét fizesse meg.

1167. kán. — A peregyezés ügyének intézését a bíró — legalábbis rendszerint — ne személyesen vállalja magára, hanem bízza azt egy másik, a jogban járatos személyre.

II. cikkely

A választottbírákban való megegyezés

1168. kán. — 1. §. Akiknek jogvitájuk van egymással, írásban megegyezhetnek, hogy választottbírák döntsék el azt.

2. §. Ugyanebben egyezhetnek meg írásban azok is, akik szerződést kötnek vagy kötöttek egymással, az e szerződésből esetleg származó jogvitákat illetően.

1169. kán. — Nem lehet érvényesen választottbírákban megegyezni olyan jogviták esetén, amelyeknél tilos a peregyezés.

1170. kán. — 1. §. Választottbíróból egy vagy több is kinevezhető, de csak páratlan számban.

2. §. Magában a megegyezésben, ha nem jelölik meg őket név szerint, legalább a számukat meg kell határozni, és egyszersmind kinevezésük és helyettesítésük módját is meg kell állapítani.

1171. kán. — A megegyezés semmis, ha:

1. nem tartották meg a rendes vagyonkezelésen túlmenő szerződések érvényességéhez előírt szabályokat;

2. nem írásban készült;

3. a képviselő különleges megbízás nélkül egyezett meg a választottbírákban, vagy megsértették az 1169. vagy 1170. kán. előírásait;

4. a jogvita nem az 1168. kán. 2. §-ának szabályai szerint keletkezett vagy keletkezik majd egy bizonyos szerződés alapján.

1172. kán. — A választottbírói feladatot nem gyakorolhatják érvényesen:

1. a kiskorúak;

2. az — akár kisebb — kiközösítés, felfüggesztés vagy letétel büntetésével sújtottak;

3. szerzetes intézmény vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagjai előljárójuk engedélye nélkül.

1173. kán. — A választottbíró kinevezése csak akkor hatályos, ha ő írásban elfogadja a feladatot.

1174. kán. — 1. §. Ha a választottbírákat nem jelölték meg a megegyezésben, vagy ha másokat kell állítani helyettük és a felek vagy mások, akikre a kijelölés bízva van, nem értenek egyet az összes vagy néhány választottbíró kiválasztásában, ezt bármelyik fél az elé a bíróság elé terjesztheti, amely illetékes az ügynek a per első fokán való végleges eldöntésére, hacsak a felek

másként nem állapodtak meg; a bíróság a többi felet meghallgatva határozatban rendelkeztek.

2. §. Ugyanezt a szabályt kell megtartani, ha az egyik fél vagy valaki más elmulasztja kijelölni a választottbírót, feltéve azonban, hogy a bírósághoz forduló fél — ha esetleg erre köteles volt — legalább húsz nappal korábban kijelölte saját választottbíróját.

1175. kán. — A választottbírák visszautasítását pedig az 1174. kán. 1. §-ában említett bíróság bírálja el, amely a visszautasított választottbírákat és a feleket meghallgatva határozatban döntse el a kérdést; ha elfogadja a visszautasítást, állítson más választottbírákat, hacsak a megegyezésben másként nem rendelkeztek.

1176. kán. — 1. §. A választottbírák kötelezettségeit magában a megegyezésben kell megállapítani, ugyanígy azokat is, amelyek a titoktartásra vonatkoznak.

2. §. Hacsak a felek másként nem rendelkeztek, a választottbírák szabadon választják meg eljárás módjukat; ez azonban legyen egyszerű és a határidők legyenek rövidek a méltányosság megtartásával és az eljárásjogi törvényt figyelembe véve.

3. §. A választottbíráknak semmilyen kényszerítő hatalmuk nincsen; szükség esetén az ügy elbírálására illetékes bírósághoz kell fordulniuk.

1177. kán. — 1. §. Az esetleg felmerülő mellékes kérdéseket maguk a választottbírák döntsék el határozatban.

2. §. Ha pedig olyan előzetes kérdés merül fel, amelyről nem lehet választottbírákban megegyezni, a választottbíráknak fel kell függeszteniük az eljárást, amíg a felek erről a kérdéstről nem kapták meg és a választottbírákkal nem közölték a bíró jogerős ítéletét, vagy ha a kérdés a személyek állapotával kapcsolatos, végrehajtható ítéletét.

1178. kán. — Hacsak a felek másként nem rendelkeztek, a választottbírói ítéletet hat hónapon belül kell meghozni attól a naptól számítva, amelyen az összes választottbíró írásban elfogadta a feladatot; a határidőt a felek meghosszabbíthatják.

1179. kán. — 1. §. A választottbírói ítéletet szavazattöbbséggel kell meghozni.

2. §. Ha a dolog megengedi, a választottbírói ítéletet maguk a választottbírák szerkesszék meg a bírói ítélet mintájára és minden egyes választottbíró írja alá; érvényességéhez azonban szükséges és elégséges, hogy a többségük aláírja azt.

1180. kán. — 1. §. Hacsak a választottbírói ítélet a választottbírák súlyos hibája miatt nem semmis, a választottbíráknak joguk van költségeik megtérítéséhez; ennek érdekében megfelelő biztosítékokat követelhetnek.

2. §. Ajánlatos, hogy a választottbírák ingyenesen végezzék munkájukat; ellenkező esetben díjazásukról magában a megegyezésben gondoskodjanak.

1181. kán. — 1. §. A választottbírói ítélet teljes szövegét tizenöt napon belül letétbe kell helyezni azon eparchia bíróságának irodáján, ahol az ítéletet hozták; a letétől számított öt napon belül, hacsak nem biztosan igazolt, hogy a választottbírói ítélet semmisségben szenved, a bírósági helynök személyesen vagy más útján hozza meg a megerősítő határozatot, amelyet azonnal közölni kell a felekkel.

2. §. Ha a bírósági helynök e határozat meghozatalát megtagadja, az érdekelt fél felfolyamodással élhet a fellebbviteli bírósághoz, amelynek a lehető leggyorsabban véglegesen el kell döntenie a kérdést; ha viszont a bírósági helynök egy folyamatos hónapig hallgat, ugyanez a fél kérheti, hogy lássa el feladatát; ha viszont ennek ellenére is hallgat, öt nap elteltével a fél felfolyamodást terjeszthet be a fellebbviteli bírósághoz, amely ugyanígy a lehető leggyorsabban döntse el véglegesen a kérdést.

3. §. Ha biztosan igazolt, hogy a választottbírói ítélet a megegyezés érvényességéhez megállapított előírások elhanyagolása miatt semmisségben szenved, a bírósági helynök nyilvánítsa ki és a felekkel mielőbb közölje a semmisséget, kizárva minden felfolyamodást e nyilatkozat ellen.

4. §. A választottbírói ítélet a megerősítő határozat meghozatalával azonnal jogerőre emelkedik, fenntartva az 1182. kán.-t.

1182. kán. — 1. §. A választottbírói ítélet ellen csak akkor van helye fellebbezésnek, ha a felek írásban megegyeztek egymással, hogy az ilyen jogorvoslatnak lesz alávetve; ez esetben a fellebbezést a megerősítő határozat közlésétől számított tíz napon belül lehet beterjeszteni annál a bírónál, aki a határozatot hozta; ha pedig más bíró illetékes a fellebbezés elfogadására, az ügy folytatását őelőtte egy hónapon belül kell eszközölni.

2. §. Az a választottbírói ítélet, amely ellen fellebbezésnek van helye, az 1322. kán. szabályai szerint emelkedik jogerőre.

1183. kán. — A jogerős választottbírói ítélet elleni semmisségi panaszról, az eredeti állapot helyreállításáról, ha az illető ítélet igazságtalansága nyilvánvalóan megállapítható, harmadik személy tiltakozásáról, valamint az ítélet tárgyi tévedésének kijavításáról az a bíró dönt, aki a megerősítő határozatot hozta, a jog rendes szabályai szerint.

1184. kán. — 1. §. A választottbírói ítélet végrehajtása ugyanazon esetekben lehetséges, amelyekben a bírói ítélet végrehajtásának helye van.

2. §. A választottbírói ítéletet azon eparchia eparchiás püspökének kell személyesen vagy mások útján végrehajtania, ahol meghozták, hacsak a felek más végrehajtót nem jelöltek meg.

XXV. cím
A JOGVITÁS PER

I. fejezet
A rendes jogvitás per

I. cikkely
A perindító keresetlevél

1185. kán. — Aki valakit perbe akar vonni, perindító keresetlevelet kell hogy benyújtson az illetékes bírónak, amelyben előadja a jogvita tárgyát és kéri a bíró szolgálatát.

1186. kán. — 1. §. A bíró elfogadhat szóbeli kérelmet is, valahányszor a felperes akadályozva van a perindító keresetlevél benyújtásában, vagy az ügy könnyen kivizsgálható és kis jelentőségű.

2. §. A bíró azonban mindkét esetben utasítsa a jegyzőt, hogy foglalja írásba a cselekményt, amelyet a felperes előtt fel kell olvasni és vele jóvá kell hagyatni, s amely minden jogi hatás tekintetében helyettesíti a felperes által írt perindító keresetlevelet.

1187. kán. — A perindító keresetlevélnek:

1. fel kell tüntetnie, hogy mely bíró előtt indítják meg az ügyet, mi a kérés és kivel szemben kéri azt;

2. meg kell jelölnie, hogy milyen jogalapra támaszkodik a felperes és legalább általánosságban milyen tényeket és bizonyítékokat hoz fel állításai igazolására;

3. rendelkeznie kell a felperes vagy képviselője aláírásával, feltüntetve az évet, a hónapot és a napot, továbbá azt a helyet, ahol a felperes vagy képviselője lakik, vagy amelyet az iratok átvétele céljából tartózkodási helyként megneveztek;

4. meg kell jelölnie az alperes lakóhelyét vagy pótlakóhelyét.

1188. kán. — 1. §. Az egyesbírónak vagy a társasbíróság elnökének, miután meggyőződött mind a dolog fölötti saját illetékességéről, mind pedig a felperes perképességének meglétéről, a perindító keresetlevelet saját határozatban mielőbb el kell fogadnia vagy el kell utasítania.

2. §. A perindító keresetlevelet csak akkor lehet elutasítani, ha:

1. a bíró vagy a bíróság illetéktelen;
2. kétségkívül megállapítható, hogy a felperesnek nincs meg a perképessége;

3. nem tartották meg az 1187. kán. 1—3. p.-ját;

4. magából a perindító keresetlevélből egyértelműen kitűnik, hogy a kérelem minden alapot nélkülöz, és ilyen alap felmerülése az eljárástól sem várható.

3. §. Ha a perindító keresetlevél kijavítható hibák miatt lett elutasítva, a kijavított keresetlevelet a felperes ugyanannak a bírónak ismét benyújthatja.

4. §. A keresetlevél elutasítása ellen a félnek mindig szabadságában áll tíz napnyi hasznos határidőn belül indoklással ellátott felfolyamodást be-terjeszteni a fellebbviteli bírósághoz, vagy ha a keresetlevelet az elnök utasította el, a testülethez; az elutasításra vonatkozó kérdést pedig a lehető leggyorsabban kell véglegesen eldönteni.

1189. kán. — Ha a bíró a perindító keresetlevél benyújtásától számított egy hónapon belül nem adja ki a keresetlevelet elfogadó vagy elutasító határozatot, az érdekelt fél kérheti, hogy a bíró lássa el feladatát; ha pedig a bíró ennek ellenére is hallgat, a kérelem benyújtásától számított tíz nap eredménytelen eltelte után a keresetlevél elfogadottnak tekintendő.

II. cikkely

Az idézés és a periratok közlése vagy ismertetése

1190. kán. — 1. §. Abban a határozatban, amelyben a felperes keresetlevelét elfogadja, a bírónak vagy a bíróság elnökének perbe kell hívnia, vagyis meg kell idéznie a többi felet a perbebocsátkozásra, rendelkezve arról, hogy írásban kell-e felelniük, vagy személyesen kell előtte megjelenniük a perkérdés megállapítására; ha pedig az írott válaszok alapján szükségesnek látja a felek összehívását, ezt új határozatban rendelheti el.

2. §. Ha a perindító keresetlevél az 1189. kán. szerint tekintendő elfogadottnak, a perbeidézéstről szóló határozatot az e kánonban említett kérelem benyújtásától számított húsz napon belül kell kiadni.

3. §. Ha viszont a peres felek ténylegesen megjelennek a bíró előtt az ügy tárgyalására, nincs szükség idézésre, a jegyző azonban jelölje az iratokban, hogy a felek jelen voltak a bíróságon.

1191. kán. — 1. §. A perbeidéző határozatot azonnal közölni kell az alperessel, s egyszersmind tudomására kell hozni a többi megjelenésre kötelezettek is.

2. §. Az idézéshez csatolják a perindító keresetlevelet, hacsak a bíró súlyos okból nem ítéli úgy, hogy a keresetlevelet mindaddig nem szabad ismertetni a féllel, amíg vallomást nem tett a perben.

3. §. Ha olyan valaki ellen indul kereset, aki nem gyakorolhatja szabadon a jogait, vagy nem kezelheti szabadon azokat a dolgokat, amelyekről a vita folyik, az idézést azzal kell közölni, aki által neki a jog szabályai szerint a perben részt kell vennie.

1192. kán. — 1. §. Az idézések, határozatok, ítéletek és más periratok közlését vagy ismertetését postai úton tértivevénnyel kell elvégezni, vagy más olyan módon, amely a lehető legbiztonságosabb, megtartva a részleges jog törvényeit.

2. §. A közlés vagy ismertetés tényének és módjának nyilvánvalónak kell lennie a periratokból.

3. §. Az az alperes, aki megtagadja az idézés átvételét vagy akadályozza, hogy az idézés eljusson hozzá, törvényesen megidézettnek tekintendő.

1193. kán. — Ha az idézést nem közölték törvényesen, a perbeli cselekmények semmisek, hacsak a fél ennek ellenére meg nem jelenik az ügy tárgyalására.

1194. kán. — Ha az idézést törvényesen közölték vagy a felek megjelentek a bíró előtt az ügy tárgyalására:

1. a dolog megszűnik érintetlennek lenni;
2. az ügy sajátja lesz annak az egyébként illetékes bírónak vagy bíróságnak, aki előtt a keresetet indították;
3. megbízott bíró esetében megerősítést nyer a megbízotti hatalom, mégpedig úgy, hogy a megbízó jogának megszűntével sem szűnik meg;
4. az elévülés megszakad, hacsak nincs más rendelkezés;
5. kezdetét veszi a perfolyamat, s ezért azonnal érvényesül az az elv, hogy „a perfolyamat alatt semmi újítás ne történjék”.

III. cikkely

A perbebocsátkozás

1195. kán. — 1. §. A perbebocsátkozás akkor történik, amikor a bíró határozatával megállapításra kerül a jogvitának a felek kéréseiből és válaszaiból vett tárgya.

2. §. A felek kérései és válaszai a perindító keresetlevélen kívül kifejtettek vagy az idézésre adott válaszban, vagy a bíró előtt tett szóbeli nyilatkozatban; nehezebb ügyekben azonban a bírónak össze kell hívnia a feleket

a perkérdés vagy perkérdések megállapítására, amelyekre az ítéletben válaszolni kell.

3. §. A bíró határozatát közölni kell a felekkel; akik — hacsak nem adták már meg a beleegyezésüket — tíz napon belül a bíróhoz folyamodhatnak annak megváltoztatásáért; az ilyen kérdést azonban a lehető leggyorsabban ugyanezen bíró határozatában véglegesen el kell dönteni.

1196. kán. — A jogvita tárgyát, ha egyszer már megállapították, nem lehet érvényesen megváltoztatni, hacsak nem új határozatban, súlyos okból, a fél kérésére és a többi felet meghallgatva s érveiket mérlegelve.

1197. kán. — A perbebocsátkozás után az idegen dolog birtokosának jóhiszemősége megszűnik, így tehát ha arra ítélik, hogy szolgáltatassa vissza a dolgot, a gyümölcsöket is a perbebocsátkozás napjától számítva kell megadnia és a károkat is ugyanígy kell megtérítenie.

1198. kán. — A perbebocsátkozás után a bíró szabjon meg megfelelő időt a felek számára, hogy a bizonyítékokat előadják és kiegészítsék.

IV. cikkely

A perfolymat felfüggesztődése, megszűnése és a tőle való elállás

1199. kán. — Ha a peres fél meghal, vagy állapota megváltozik, vagy megválnak hivatalától, amelynek alapján eljár:

1. ha az ügylezárás még nem történt meg, a perfolymat felfüggesztődik, amíg az elhunyt örököse, jogutóda, vagy az, akinek érdekében áll, újra fel nem veszi a perfolymatot;

2. ha az ügylezárás már megtörtént, a bírónak folytatnia kell az eljárást, miután megidézte — ha van ilyen — a képviselőt, ellenkező esetben az elhunyt örökösét vagy jogutódját.

1200. kán. — 1. §. Ha vagy a gyám, vagy a gondnok, vagy a képviselő, vagy az ügyvéd megválnak hivatalától, a perfolymat erre az időre felfüggesztődik.

2. §. A bíró pedig mielőbb nevezzen ki más gyámot vagy gondnokot; perbeli képviselőt vagy ügyvédet pedig akkor nevezhet ki, ha ezt a fél a bíró által megállapított rövid határidőn belül elmulasztotta.

1201. kán. — Ha a felek, noha ezt semmi akadály nem gátolja, hat hónapon át semmilyen perbeli cselekményt nem végeznek, a perfolymat megszűnik.

1202. kán. — A megszűnés magánál a jognál fogva és mindenkivel, még a kiskorúakkal szemben is érvényesül, s kinyilvánítani is hivatalból kell, fenntartva a kártérítés követelésének jogát azokkal a gyámokkal, gondnokokkal, ügyintézőkkel és képviselőkkel szemben, akik nem bizonyították vétlenségüket.

1203. kán. — A megszűnés hatálytalanná teszi az eljárás iratait, az ügy iratait azonban nem; sőt ez utóbbiak más perben is hatályosak lehetnek, feltéve, hogy az ügy ugyanazon személyek között és ugyanarról a dolgról keletkezett; a kívülállókat illetően viszont csak okirat erejével bírnak.

1204. kán. — A megszünt per költségeiből minden egyes félnek a maga részét kell viselnie.

1205. kán. — 1. §. A felperes a per bármely szakában és fokán elállhat a perfolyamattól; ugyanígy elállhat mind a felperes, mind az alperes vagy az összes vagy csak némely eljárási cselekménytől.

2. §. A gyámoknak és a jogi személyek ügyintézőinek ahhoz, hogy elállhassanak a perfolyamattól, azok tanácsára vagy beleegyezésére szorulnak, akiknek közreműködése szükséges az olyan cselekmények elvégzéséhez, amelyek meghaladják a rendes vagyonkezelés kereteit.

3. §. Az elállás érvényességéhez szükséges, hogy írásban történjék és azt a fél vagy képviselője, akinek erre különleges megbízással kell rendelkeznie, aláírja, a másik féllel közöljék és az elfogadja vagy ne támadja meg, és a bíró engedélyezze.

1206. kán. — A bíró által engedélyezett elállás azon cselekmények tekintetében, amelyekről elálltak, ugyanazokkal a hatásokkal jár, mint a perfolyamat megszűnése; s ugyanígy kötelezi az elálló felet azon cselekmények költségeinek viselésére, amelyekről elállt.

V. cikkely

A bizonyítékok

1207. kán. — 1. §. A bizonyítás kötelezettsége azt terheli, aki állít valamit.

2. §. Nem szorul bizonyításra:

1. amit maga a jog vélelmez;

2. az olyan tény, amelyet az egyik peres fél állít és a másik elfogad, ha csak a jog vagy a bíró ennek ellenére nem kíván bizonyítást.

1208. kán. — 1. §. Felhozható bármiféle bizonyíték, amely az ügy elbírálásához hasznosnak tűnik és megengedett.

2. §. Ha a fél kéri, hogy a bíró által elutasított bizonyítékot engedélyezzék, a dolgról maga a bíró a lehető leggyorsabban hozzon végleges döntést.

1209. kán. — Ha a fél vagy a tanú vonakodnak a bíró előtt kihallgatásra megjelenni, ki lehet hallgatni őket a bíró által kijelölt világi személy útján is, illetve meg lehet kívánni, hogy nyilatkozatukat közjegyző előtt vagy bármely más törvényes módon tegyék meg.

1210. kán. — A bíró a bizonyítékok összegyűjtéséhez a perbebocsátkozás előtt ne fogjon hozzá, hacsak nem súlyos okból.

1. A felek nyilatkozatai

1211. kán. — A bíró az igazság jobb feltárása érdekében mindig kihallgathatja a feleket, sőt ezt meg is kell tennie a fél kérésére vagy olyan tény bizonyítására, amelynek tisztázása közérdek.

1212. kán. — 1. §. A törvényesen kihallgatott fél köteles válaszolni és a teljes igazságot elmondani, kivéve, ha válaszával egy általa elkövetett büntetendő cselekményt tárna fel.

2. §. Ha viszont megtagadja a válaszadást, a bíró feladata megítélni, hogy mire lehet ebből következtetni a tények bizonyítása szempontjából.

1213. kán. — A közérdeket érintő esetekben a bíró eskesse meg előre a feleket az igazmondásra, vagy legalább utólag az elmondottak igazságára, hacsak súlyos ok mást nem indokol; egyéb esetekben józan belátása szerint megesketheti őket.

1214. kán. — A felek, az ügyész és a kötelékvédő benyújthatnak a bírónak kérdőpontokat, hogy azokról a felet kihallgassa.

1215. kán. — A felek kihallgatását illetően — megfelelő alkalmazással — a tanúk kihallgatásáról szóló kánonokat kell megtartani.

1216. kán. — A perbeli beismerés valamely félnek az illetékes bíró előtt valamely tényről írásban vagy szóban önmaga ellen a per tárgyára nézve akár önként, akár a bíró kérdésére tett állítása.

1217. kán. — 1. §. Az egyik fél perbeli beismerése, ha magánügyről van szó és nem érinti a közérdeket, a többi felet mentesíti a bizonyítási teher alól.

2. §. A közérdeket érintő ügyekben viszont a perbeli beismerés és a felek többi kijelentése a bíró által megítélendő bizonyító erővel bírhat az ügy többi körülményével együttvéve, teljes bizonyító erő azonban nem tulajdonítható nekik, hacsak más olyan elemek nem járulnak hozzájuk, amelyek teljesen megerősítik őket.

1218. kán. — A perben felhasznált peren kívüli beismerést illetően az összes körülményt megfontolva a bíró feladata megítélni, hogy mekkora jelentősége van.

1219. kán. — A beismerés vagy a fél bármely más nyilatkozata nélkülöz minden bizonyító erőt, ha megállapítható, hogy ténybeli tévedés miatt tette, vagy erőszakkal, illetve súlyos megfélemlítéssel csikarták ki.

2. Az okirati bizonyítás

1220. kán. — Mindenfajta perben megengedett az okirati bizonyítás, mind köz-, mind magánokiratokkal.

1221. kán. — 1. §. Egyházi közokiratok azok, amelyeket egyházi közfeladatának alapján eljáró személy állított ki a jog által előírt formáságok megtartásával.

2. §. Világi közokiratok azok, amelyek a világi jog szerint ilyennek minősülnek.

3. §. A többi okirat magánokirat.

1222. kán. — A közokiratok hitelesen tanúsítják mindazt, amit közvetlenül és főként állítanak, hacsak ezzel ellentétes és nyilvánvaló bizonyítékok mást nem igazolnak, a világi okiratokat illetően tiszteletben tartva az adott hely másként rendelkező világi jogát.

1223. kán. — A fél által elismert vagy a bíró által elfogadott magánokirat az okirat szerzőjével vagy aláírójával és az ügyet tőlük átvevőkkel szemben ugyanazzal a bizonyító erővel bír, mint a peren kívüli beismerés; a kívülállókkal szemben pedig a bíró által megítélendő bizonyító erővel bírhat az ügy többi körülményével együttvéve, teljes bizonyító erő azonban nem tulajdonítható neki, hacsak más olyan elemek nem járulnak hozzá, amelyek teljesen megerősítik.

1224. kán. — Ha igazolódik, hogy az okiratban radírozások, javítások, közbeszúrások vagy más hibák vannak, a bíró feladata megítélni, hogy érnek-e valamit és mennyit érnek az efféle okiratok.

1225. kán. — A perben az okiratoknak csak akkor van bizonyító erejük, ha eredetiben vagy hiteles másolatban bemutatják és a bíróság irodájában letétbe helyezték azokat, hogy a bíró és a másik fél megvizsgálhassa őket.

1226. kán. — A bíró elrendelheti a két fél számára közös okiratnak a per során való bemutatását.

1227. kán. — 1. §. Senki sem köteles olyan — akár közös — okiratokat bemutatni, amelyeket nem lehet közölni az 1229. kán. 2. §-ának 2. p.-jában említett károsodás veszélye nélkül, vagy a kötelező titoktartás megsértésének veszélye nélkül.

2. §. Ha viszont az okiratnak legalább egy része leírható és az említett kellemetlenségek nélkül másolatban bemutatatható, a bíró elrendelheti bemutatásukat.

3. A tanúk és a tanúvallomások

1228. kán. — A tanúkkal való bizonyítás minden ügyben megengedett a bíró irányítása mellett.

1229. kán. — 1. §. A tanúk a bíró törvényes kérdéseire kötelesek elmondani az igazságot.

2. §. Fenntartva az 1231. kán.-t, a válaszadási kötelezettségtől mentesülnek:

1. a klerikusok azokat a dolgokat illetően, amelyekről szent szolgálatukra való tekintettel szereztek tudomást; a világi köztisztviselők, az orvosok, a szülésznők, az ügyvédek, a jegyzők és mások, akik — akár csak egy általuk adott tanács alapján is — titoktartásra vannak kötelezve, azokat a dolgokat illetően, amelyekre a titok vonatkozik;

2. akik attól tartanak, hogy tanúvallomásuk miatt őket magukat, házasársukat vagy közeli vérrokonaikat, illetve sógoraikat becsületbeli károsodás, veszélyes zaklatás vagy más súlyos hátrány éri.

a) Kik lehetnek tanúk

1230. kán. — Mindenki lehet tanú, hacsak a jog kifejezetten — akár teljesen, akár részlegesen — el nem tiltja.

1231. kán. — 1. §. Ne engedjék tanúvallomást tenni a tizennégy éven aluli kiskorúakat és a gyengeelméjűeket; meg lehet azonban hallgatni őket a bíró határozata alapján, amely ezt célszerűnek nyilvánítja.

2. §. Tanúskodásra képtelének tekintendők :

1. a peres felek és azok, aki a felek nevében vesznek részt a perben, a bíró vagy segédei, az ügyvéd, és azok a további személyek, akik ugyanabban az ügyben a feleknek segédkeznek vagy segédkeztek;

2. a papok minden olyan dolgot illetően, amely szentségi gyónásból juttott a tudomásukra, még ha a gyónó ennek feltárását kérte is; sőt a szentségi gyónás alkalmával bárkitől és bármilyen módon hallott dolgokat még az igazságra utaló jelnek sem lehet elfogadni.

b) A tanúk megnevezése és kizárása

1232. kán. — Az a fél, aki a tanút megnevezte, lemondhat a kihallgatásáról; az ellenfél azonban kérheti, hogy a tanút ennek ellenére hallgassák ki.

1233. kán. — 1. §. Ha tanúbizonyítást kérnek, jelöljék meg a bíróságnak a tanúk nevét és lakóhelyét.

2. §. A bíró által kitzűzött határidőn belül nyújtsák be azokat a kérdőpontokat, amelyek témájában a tanúk kihallgatását kérik; egyébként úgy tekintendő, hogy elálltak a kérelemről.

1234. kán. — A bíró feladata, hogy túl sok tanú esetén ezek számát korlátozza.

1235. kán. — Mielőtt a tanúkat kihallgatnák, nevüket közölgék a felekkel; ha viszont ez a bíró józan megítélése szerint súlyos nehézség nélkül nem lehetséges, legalább a tanúvallomások közzététele előtt kerüljön rá sor.

1236. kán. — Fenntartva az 1231. kán.-t, a fél kérheti a tanú kizárását, ha a megfelelő ok igazolódik, mielőtt a tanút kihallgatnák.

1237. kán. — A tanú megidézése a tanúval törvényesen közölt bírói határozattal történik.

1238. kán. — A bíró által a jog szabályai szerint megidézett tanú jelenjék meg vagy hozza a bíró tudomására távolmaradásának okát.

c) A tanúk kihallgatása

1239. kán. — 1. §. A tanúkat a bíróság székhelyén kell kihallgatni, ha csak a bíró másként nem látja jónak.

2. §. A püspököket és azokat, akik államuk joga szerint hasonló kedvezményt élveznek, az általuk választott helyen hallgassák ki.

3. §. A bíró döntse el, hogy hol hallgassák ki azokat, akiknek távolság, betegség vagy más akadály miatt lehetetlen vagy nehéz megjelenni a bíróság székhelyén, fenntartva az 1071. és 1128. kán.-t.

1240. kán. — A tanúk kihallgatásán a felek nem lehetnek jelen, kivéve, ha a bíró — különösen, amikor a dolog magánérdeket érint — úgy ítéli meg, hogy beengedhetők; jelen lehetnek azonban a képviselőik vagy az ügyvédek, hacsak a bíró a dologi és személyi körülmények miatt úgy nem ítéli, hogy titkosan kell eljárni.

1241. kán. — 1. §. A tanúkat egyenként, külön-külön kell kihallgatni.

2. §. Ha a tanúk egymásnak vagy a félnek súlyos dologban ellentmondanak, a bíró a különböző nézetten levőket összehívhatja, vagyis szembesítheti egymással, lehetőség szerint elkerülve a veszekedést és a botrányt.

1242. kán. — A tanú kihallgatását a bíró vagy megbízottja, illetve az ügyhallgató végzi, akinek a jegyző segédkezzék; ezért ha a kihallgatáson részt vevő feleknek, ügyésznek, kötelékvédőnek vagy ügyvédeknek más kérdéseik is vannak a tanúhoz, azokat ne a tanúnak, hanem a bírónak vagy helyettesének terjesszék elő, hogy maga tegye fel őket, hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik.

1243. kán. — 1. §. A bíró hívja fel a tanú figyelmét arra a súlyos kötelezettségére, hogy a teljes és tiszta igazságot vallja.

2. §. A bíró eskesse meg a tanút az 1213. kán. szerint; ha viszont a tanú ennek letételét megtagadja, eskü nélkül hallgassák meg.

1244. kán. — A bíró először is győződjék meg a tanú személyazonosságáról; vizsgálja meg, milyen viszonyban van a peres felekkel, és amikor felteszi neki az ügyre vonatkozó részletes kérdéseket, tudakolja meg ismereteinek forrását, továbbá azt is, hogy milyen konkrét időpontban jutott tudomására az, amit állít.

1245. kán. — A kérdések legyenek rövidek, a kihallgatandó értelmi szintjének megfelelőek, ne foglaljanak magukban egyszerre több kérdést, ne legyenek fogósak, ravaszak, ne sugalmazzák a választ, kerüljék bárki megsértését, és vonatkozzanak a szóban forgó ügyre.

1246. kán. — 1. §. A kérdéseket nem szabad előre közölni a tanúkkal.

2. §. Ha viszont az, amiről tanúskodni kell, olyan távoli, hogy előzetes átgondolás nélkül nem lehet biztosan nyilatkozni róla, a bíró néhány dologról előre tájékoztathatja a tanút, ha úgy ítéli meg, hogy ez veszélytelenül megtehető.

1247. kán. — A tanúk szóban adják elő vallomásukat, ne pedig írásból olvassák fel, hacsak nem számításról és számadásról van szó; ebben az esetben használhatják a magukkal hozott jegyzeteket.

1248. kán. — 1. §. A választ rögtön írásba kell foglalnia a jegyzőnek, aki magukat a tanúvallomás szavait köteles feljegyezni, legalábbis ami a per tárgyát közvetlenül érintő dolgokat illeti.

2. §. Megengedhető hangrögzítő eszközök használata is, feltéve hogy a válaszokat ezután írásba foglalják és lehetőség szerint aláíratják azokkal, akik a válaszokat adták.

1249. kán. — A jegyző az iratokban tegyen említést az eskü letételéről, elengedéséről vagy megtagadásáról, a felek és mások jelenlétéről, a hivatalból hozzáfűzött kérdésekről, és általában minden emlékezetre méltó dologról, ami a tanúk kihallgatása során esetleg történt.

1250. kán. — 1. §. A kihallgatás végén a tanú előtt fel kell olvasni, amit a jegyző a válaszaiból írásba foglalt, vagy vissza kell hallgattatni a tanúval, amit a válaszaiból hangrögzítő eszköz segítségével felvettek, megadva ugyanezen tanúnak a jogot, hogy az elhangzottakhoz hozzátegyen, elvegyen belőlük, javítson vagy változtasson rajtuk.

2. §. Ezután az iratot a tanúnak, a bírónak és a jegyzőnek alá kell írnia.

1251. kán. — A tanúkat, noha már kihallgatták őket, a fél kérésére vagy hivatalból még a tanúvallomások közzététele előtt ismét kihallgatásra lehet hívni, ha a bíró szükségesnek vagy hasznosnak tartja, feltéve azonban, hogy semmilyen összejátszás vagy megvesztegetés veszélye nem forog fenn.

1252. kán. — A tanúknak a bíró méltányos becslése szerint meg kell téríteni a tanúskodás miatt felmerült költségeiket és az emiatt elmaradt hasznukat.

d) A tanúvallomások hitele

1253. kán. — A tanúvallomások értékelésekor a bíró — szükség esetén igazolólevelet megkívánva — vegye figyelembe, hogy:

1. milyen állapotú vagy milyen tisztességű a személy;
2. vajon saját tudomása, különösen saját látása és hallása alapján tanúskodik-e, vagy saját véleménye, híresztelés vagy másoktól hallottak alapján;
3. vajon a tanú állhatatos-e és vallomása szilárdan összefüggő-e, vagy változó, bizonytalan és ingadozó;
4. vajon vannak-e vagy sem tanúvallomásával megegyező más tanúk, illetve azt megerősítő egyéb bizonyítékelemek.

1254. kán. — Egyetlen tanú vallomása nem bírhat teljes bizonyító erővel, hacsak nem minősített tanúról van szó, aki hivatali ténykedéséről tanúskodik, vagy a dologi és személyi körülmények mást nem indokolnak.

4. A szakértők

1255. kán. — Szakértők közreműködését kell igénybe venni, valahányszor a jog vagy a bíró előírása a kihallgatásukat és szakmai vagy tudományos szabályokon alapuló véleményüket kívánja meg valamely tény bizonyítására vagy egy dolog valódi természetének megismerésére.

1256. kán. — A bíró joga, hogy a felek meghallgatásával vagy javaslatára kinevezze a szakértőket, vagy adott esetben elfogadja más szakértők már elkészített jelentését.

1257. kán. — A szakértőket ugyanolyan okokból lehet kizárni vagy elutasítani, mint a tanút.

1258. kán. — 1. §. A bíró mindarra tekintettel, amit a felek esetleg felhoznak, határozatában állapítsa meg azokat az egyes pontokat, amelyekre a szakértő munkájának irányulnia kell.

2. §. A szakértőnek át kell adni az ügy iratait s azokat az egyéb okiratokat és segédeszközöket, amelyekre szüksége lehet feladatának elvégzéséhez.

3. §. A bíró, meghallgatva magát a szakértőt, határozza meg azt az időt, amelyen belül a vizsgálatot el kell végezni és a jelentést be kell terjeszteni.

1259. kán. — 1. §. Minden szakértő saját, a többiekétől különböző jelentést készítsen, hacsak a bíró el nem rendeli, hogy egyetlen jelentés készüljön, amelyet külön-külön aláírnak; ha ilyen készül, az esetleges eltérő véleményeket gondosan jegyezzék fel.

2. §. A szakértőknek világosan meg kell jelölniük, hogy milyen okiratokból vagy milyen más alkalmas módon győződtek meg a személyek, dolgok vagy helyek azonosságáról, hogy milyen módszerrel jártak el a rájuk bízott feladat teljesítésében, és hogy következtetéseik főként milyen érvekre támaszkodnak.

3. §. A bíró behívathatja a szakértőt, hogy szolgáljon további magyarázatokkal, ha ezek szükségesnek látszanak.

1260. kán. — 1. §. A bíró ne csupán a szakértők — akár egyhangú — következtetéseit, hanem az ügy egyéb körülményeit is gondosan mérlegelje.

2. §. Amikor döntését megindokolja, ki kell fejtenie, milyen érvek alapján fogadta el vagy vetette el a szakértők következtetéseit.

1261. kán. — A szakértőknek ki kell fizetni költségeiket és díjazásukat, amit a bíró a méltányosság szerint a részleges jog megtartásával állapítson meg.

1262. kán. — 1. §. A felek megjelölhetnek magánszakértőket, akiket a bírónak kell jóváhagynia.

2. §. A magánszakértők, ha a bíró megengedi, szükség esetén betekinthetnek az ügy irataiba, részt vehetnek a szakértői vizsgálat végrehajtásán; jelentésüket pedig mindig benyújthatják.

5. A kiszállás és a bírói szemle

1263. kán. — Ha az ügy eldöntéséhez a bíró megfelelőnek tartja, hogy valamely helyre kiszálljon vagy hogy valamely dolgot meg szemléljen, határozatban írja azt elő, s ebben a felek meghallgatása után fő vonalaiban jelezze azt is, hogy mi mindent kell biztosítani a kiszállás vagy a bírói szemle során.

1264. kán. — Az elvégzett szemléről okiratot kell készíteni.

6. A vélelmek

1265. kán. — Ahhoz, hogy igazságos ítéletet hozzon, a bíró felállíthat olyan vélelmeket, amelyeket nem maga a jog állapít meg, feltéve, hogy ezt olyan biztos és meghatározott tény alapján teszi, amely összefüggésben van a jogvita tárgyával.

1266. kán. — Akinek a javára olyasmi szól, amit maga a jog vélelmez, mentesül a bizonyítási teher alól, amely az ellenfélre száll át.

VI. cikkely

A mellékes ügyek

1267. kán. — Mellékes ügy keletkezik, amikor a perfolymat megkezdése után olyan kérdést terjesztenek elő, amely bár a perindító keresetlevélben nem szerepel kifejezetten, mégis annyira az ügghöz tartozik, hogy többnyire a főkérdés előtt kell megoldani.

1268. kán. — A mellékes ügy előterjesztése írásban vagy szóban történik annak a kapcsolatnak a megjelölésével, amely közte és a főügy között fennáll, az előtt a bíró előtt, aki a főügy végleges eldöntésére illetékes.

1269. kán. — 1. §. A bíró a kérelem átvétele után és a feleket meghallgatva a lehető leggyorsabban hozzon végleges döntést arról, hogy az előterjesztett mellékes kérdés megalapozottnak tűnik-e és kapcsolatos-e a főüggyel, vagy pedig eleve elutasítandó, és ha elfogadja, döntse el, hogy súlyosságánál fogva közbeszóló ítélettel vagy határozattal kell-e megoldani.

2. §. Amikor pedig úgy ítéli meg, hogy a mellékes kérdést nem kell a végítélet előtt megoldani, rendelje el, hogy a főügy végleges eldöntésekor vegyék figyelembe.

1270. kán. — 1. §. Ha a mellékes kérdést ítélettel kell megoldani, tartsák meg a sommás jogvitás per szabályait, hacsak az ügy súlyosságára tekintettel a bíró másként nem látja jónak.

2. §. Ha pedig határozattal kell megoldani, a bíróság a dolgot az ügyszallgatóra vagy az elnökre bízhatja.

1271. kán. — A főügy végleges eldöntése előtt a bíró vagy a bíróság a határozatot vagy a közbeszóló ítéletet megfelelő okból visszavonhatja vagy megváltoztathatja, akár a fél kérésére, akár hivatalból, a feleket meghallgatva.

1. A felek távolmaradása

1272. kán. — 1. §. Ha a megidézett alperes nem jelent meg, és megfelelő mentséget sem hozott fel távolmaradásának igazolására, vagy nem válaszolt az 1190. kán. 1. §-ának szabályai szerint, a bíró határozatban nyilvánítsa őt a pertől távolmaradottnak, és rendelje el, hogy az ügy az előírások megtartásával folytatódjék egészen a végítéletig és annak végrehajtásáig.

2. §. Mielőtt ezt a határozatot meghozzák, meg kell győződni róla — szükség esetén akár újabb idézés útján is —, hogy a szabályszerűen végzett idézés hasznos időben megérkezett-e az alpereshez.

1273. kán. — 1. §. Ha az alperes ezek után megjelenik a bíróságon vagy válaszol az ügy végleges eldöntése előtt, véleményeket és bizonyítékokat terjeszthet be az 1283. kán. fenntartásával; ügyeljen azonban a bíró, nehogy a pert hosszas és szükségtelen késlekedéssel szándékosan elhúzzák.

2. §. Még ha az alperes nem jelent is meg, vagy nem válaszolt is az ügy végleges eldöntéséig, megtámadhatja az ítéletet; ha pedig bizonyítja, hogy

törvényes akadály tartotta vissza, amelyet önhibáján kívül korábban nem tudott igazolni, semmisségi panasszal élhet.

1274. kán. — Ha a perbebocsátkozásra kitűzött napon és órában a felperes nem jelent meg és alkalmas mentséget sem hozott fel:

1. a bíró idézze meg ismét;
2. ha a felperes az új idézésre sem jelent meg, azt kell vélelmezni, hogy elállt a pertől;
3. ha viszont később részt akar venni az eljárásban, tartsák meg az 1273. kán.-t.

1275. kán. — 1. §. A pertől távolmaradott fél, ha nem bizonyított megfelelő akadályt, köteles megtéríteni a távolmaradása miatt felmerült perköltséget, továbbá szükség esetén kártalanítani is a másik felet.

2. §. Ha mind a felperes, mind az alperes távolmaradt a pertől, mindketten személyesen maguk felelnek azért, hogy a teljes perköltség megtérítésre kerüljön.

2. Harmadik személy beavatkozása az ügybe

1276. kán. — 1. §. Annak, akinek érdekében áll, megengedhető a beavatkozás az ügybe a per bármely fokán, akár mint saját jogát védelmező peres félnek, akár járulékosan valamely fél támogatására.

2. §. De ahhoz, hogy ezt engedélyezzék neki, az ügylezárás előtt kérelmet kell benyújtania a bírónak, s ebben röviden igazolnia kell jogát a beavatkozásra.

3. §. Aki beavatkozik az ügybe, azt a pernek abban a szakában kell beengedni, amelyben az ügy éppen van, rövid és jogvesztő határidőt adva neki bizonyítékainak benyújtására, ha az ügy már elérkezett a bizonyítási szakaszba.

1277. kán. — Azt a harmadik személyt, akinek beavatkozása szükségesnek tűnik, a bírónak a feleket meghallgatva perbe kell hívnia.

3. Kísérletek a perfolymat alatt

1278. kán. — A kísérlet olyan cselekmény, amellyel a perfolymat alatt az egyik fél a másik ellenében vagy a bíró valamelyik vagy mindkettő ellenében valamilyen változtatást hajt végre a fél sérelmére és az ő egyet nem értésével akár a per tárgyát, akár az eljárásjogokat illetően, hacsak nem maga a jog engedi meg az újítást.

1279. kán. — A kísérlet magánál a jognál fogva semmis, ezért a bírónak határoznia kell a visszavonásáról; viszont magánál a jognál fogva orvoslódik, ha a vele kapcsolatos kérdést a kísérletről való értesülés napjától számított egy hónapon belül nem terjesztik a bíró elé.

1280. kán. — A kísérletekkel kapcsolatos kérdéseket a főügy bírójának kell a lehető leggyorsabban véglegesen eldöntenie, ha a kísérletet a fél követte el; ha viszont maga a bíró követte el, a fellebbviteli bíróságnak kell eldöntenie.

VII. cikkely

Az iratok közlése, az ügylezárás és az ügy tárgyalása

1281. kán. — 1. §. A bizonyítékok megszerzése után a bírónak semmisség terhe alatt határozatban kell megengednie a feleknek és ügyvédeknek, hogy a számukra még ismeretlen iratokba a bíróság irodájában betekintsenek; sőt az ezt kérő ügyvédeknek kiadható az iratok másolata; a közjót érintő ügyekben pedig a bíró igen súlyos veszélyeket elkerülendő elrendelheti, hogy bizonyos iratokat senkinek se mutassanak meg, ügyeljen azonban arra, hogy a védekezés joga mindig megmaradjon.

2. §. A bizonyítékok kiegészítésére a felek más bizonyítékokat terjeszthetnek a bíró elé; ezek megszerzése után — ha azt a bíró szükségesnek tartotta — ismét helye van az 1. §-ban említett határozatnak.

1282. kán. — 1. §. A bizonyítékok előterjesztésével kapcsolatos összes teendő végeztével az ügylezárás következik.

2. §. Erre a lezárásra kerül sor, valahányszor a felek kijelentették, hogy nincs más előterjeszteni valójuk, vagy letelt a bíró által a bizonyítékok előterjesztésére megszabott hasznos idő, vagy a bíró kijelentette, hogy az ügyet kellően kivizsgálta.

3. §. Az ügylezárás megtörténtéről, bármilyen módon történik is, a bíró hozzon határozatot.

1283. kán. — 1. §. Az ügylezárás után a bíró még egyszer hívhatja ugyanazokat a tanúkat vagy másokat, illetve korábban nem kért bizonyítékokról intézkedhet, de csak a következő esetekben:

1. olyan ügyekben, amelyek csak a felek magánérdekeiről szólnak, ha az összes fél beleegyezik;

2. a többi ügyben a felek meghallgatása után és feltéve, hogy súlyos ok forog fenn, s ugyanígy el van hártva a csalás vagy a befolyásolás minden veszélye;

3. minden ügyben, valahányszor valószínű, hogy — hacsak nem engedélyeznek új bizonyítást — igazságtalan ítélet fog születni az 1326. kán. 2. § 1—3. p.-jában említett okok miatt.

2. §. A bíró azonban elrendelheti vagy engedélyezheti olyan okirat benyújtását, amely az érdekelt hibáján kívül korábban esetleg nem volt benyújtható.

3. §. Az új bizonyítékokat tegyék közzé, megtartva az 1281. kán. 1. §-át.

1284. kán. — Az ügylezárás után a bíró szabjon meg megfelelő időtartamot a védekezések vagy az észrevételek benyújtására.

1285. kán. — 1. §. A védekezéseket és az észrevételeket írásban kell elkészíteni, hacsak a bíró a felek beleegyezésével elegendőnek nem ítéli a vitát az ülésező bíróság előtt.

2. §. Ha a védekezések a főbb okiratokkal együtt kinyomtatásra kerülnek, ehhez a bíró előzetes engedélye szükséges, megtartva az esetleges titoktartási kötelezettséget.

3. §. A védekezések terjedelmére, a példányok számára és más hasonló részletekre nézve tartsák meg a bíróság szabályzatát.

1286. kán. — 1. §. A védekezések és az észrevételek kölcsönös közlése után mindkét félnek szabad választ benyújtani a bíró által megszabott rövid időn belül.

2. §. Ez a jog a feleket csak egyszer illeti meg, hacsak a bíró súlyos okból úgy nem látja, hogy ismét meg kell adnia; ekkor azonban az egyik félnek adott engedély a másik fél részére is megadottnak tekintendő.

3. §. Az ügyésznek és a kötelékvédőnek joga van a felek válaszára újabb viszontválaszt adni.

1287. kán. — 1. §. Teljességgel tilosak a feleknek, az ügyvédeknek vagy akár másoknak a bíróhoz intézett olyan tájékoztatásai, amelyek az ügy iratain kívül maradnak.

2. §. Ha az ügy tárgyalása írásban folyt, a bíró elrendelheti, hogy mérsékelt szóbeli vitát folytassanak az ülésező bíróság előtt néhány kérdés megvilágítására.

1288. kán. — Az 1285. kán. 1. §-ában és az 1287. kán. 2. §-ában említett szóbeli vitán legyen jelen a jegyző, hogy ha a bíró elrendeli, illetve a fél kéri és a bíró beleegyezik, azonnal írásban rögzítse, amit tárgyaltak és végeztek.

1289. kán. — Ha a felek a megszabott hasznos idő alatt elmulasztották elkészíteni védekezésüket, vagy a bíró tudására és lelkiismeretére hagyat-

koznak, a bíró, ha az iratok és a bizonyítékok alapján teljesen tisztában van a dologgal, rögtön ítéletet hirdethet, kikérve azonban az ügyész és a kötelekvédő véleményét, ha részt vesznek a perben.

VIII. cikkely

A bírói kejelelések

1290. kán. — A peres úton tárgyaló ügyet, ha főügy, a bíró végítélettel dönti el; ha mellékes ügy, akkor pedig közbeszóló ítélettel, fenntartva az 1269. kán. 1. §-át.

1291. kán. — 1. §. Bármely ítélet kimondásához szükséges, hogy a bíró lelkében erkölcsi bizonyosság legyen az ítélettel véglegesen eldöntendő dolgot illetően.

2. §. Ezt a bizonyosságot a bírónak az iratokból és a bizonyítékokból kell mérítenie.

3. §. A bizonyítékokat pedig a bírónak lelkiismerete szerint kell értékelnie, fenntartva a törvényi előírásokat az egyes bizonyítékok bizonyító erejével kapcsolatban.

4. §. Az a bíró, aki nem tudott eljutni erre a bizonyosságra, mondja ki ítéletében, hogy nem bizonyosult be a felperes joga, és bocsássa el felmentőleg az alperest, hacsak nem jogkedvezményt élvező ügyről van szó, mert ez esetben annak a javára kell ítélni.

1292. kán. — 1. §. Társasbírótság esetén a testület elnöke állapítsa meg, hogy mely napon és órában üljenek össze a bírák a döntéshozatalra; hacsak különleges ok mást nem indokol, az ülés a bíróság székhelyén legyen, és azon a testület bíráin kívül senki más nem lehet jelen.

2. §. Az ülésre kijelölt napon az egyes bírák írásban, de nevük elhallgatásával nyújtsák be következtetéseiket az ügy érdemi részével kapcsolatban, valamint azokat az érveket mind a jogot, mind a tényeket illetően, amelyek alapján következtetésükre eljutottak; ezeket a következtetéseket a hitelességükről szóló, minden bíró által aláírt megjegyzéssel együtt csatolják az ügy irataihoz és tartsák titokban, fenntartva a 4. §-t.

3. §. Miután mindegyikük következtetését előadták az elsőbbség szerinti rendben, mégpedig úgy, hogy mindig az ügy előadóival kezdik, folytassanak vitát a bíróság elnökének vezetésével, különösen annak lerögzítésére, hogy mit határozzanak az ítélet rendelkező részében.

4. §. A vita során azonban mindenkinek el szabad térnie korábbi következtetésétől; az a bíró pedig, aki nem akar csatlakozni a többiek döntéséhez,

megkívánhatja, hogy ha fellebbezésre kerül a sor, neveik elhallgatásával az összes bíró következtetéseit küldjék meg a felsőbb bíróságnak.

5. §. Ha viszont a bírák az első vitán nem akarnak vagy nem tudnak ítéletet alkotni, a döntés egy új ülésre halasztható, egy hétnél azonban nem későbbre, hacsak nem kell az ügy kivizsgálását kiegészíteni az 1283. kán. szabályai szerint.

1293. kán. — 1. §. Ha a bíró egyesbíró, az ítéletet ő szerkeszti meg.

2. §. Társasbírótság esetén az ítéletet úgy kell megszerkeszteni, hogy az indokokat abból veszik, amit az egyes bírák a vita során előadtak, hacsak a bírák többsége nem határozta meg, hogy mely indokokat kell előnyben részesíteni; az ítéletet ezután jóvá kell hagyatni az egyes bírakkal.

3. §. Az ítéletet az ügy végleges eldöntésének napjától számított egy hónapon belül kell kiadni, hacsak társasbírótság esetén a bírák súlyos okból hosszabb időt nem szabtak meg.

1294. kán. — Az ítéletnek:

1. véglegesen el kell döntenie a bíróság előtt tárgyalt jogvitát, megadva az egyes perkérdésekre a megfelelő választ;

2. véglegesen el kell döntenie, hogy mik a feleknek a perből fakadó kötelességei és hogyan kell teljesíteniük őket;

3. ki kell fejtenie azokat az okokat vagy indokokat mind a jogot, mind a tényeket illetően, amelyekre az ítélet rendelkező része támaszkodik;

4. rendelkeznie kell a perköltségről.

1295. kán. — 1. §. Az ítéletnek az isteni Név segítségül hívása után sorra elő kell adnia, hogy ki a bíró vagy melyik a bíróság, ki a felperes, az alperes, a képviselő, nevük és lakóhelyük pontos megjelölésével, ki az ügyész, a kötelékvédő, ha ők is részt vettek a perben.

2. §. Azután röviden elő kell adnia a tényállást a felek véleményeivel és a perkérdéssel együtt.

3. §. Ezt kövesse az ítélet rendelkező része azon okok előrebocsátásával, amelyeken alapul.

4. §. Záruljon a meghozatal napjának és helyének megjelölésével, és a bíró, vagy társasbírótság esetén az összes bíró, valamint a jegyző aláírásával.

1296. kán. — A végítéletről megállapított szabályok érvényesek megfelelő alkalmazással a közbeszóló ítéletre is.

1297. kán. — Az ítéletet mielőbb közöljék, megjelölve a határidőket, amelyeken belül fellebbezést lehet beterjeszteni az ítélet ellen; a közlés előtt az ítélet nem bír semmilyen hatállyal, még ha rendelkező részét a bíró engedélyével ismertették is a felekkel.

1298. kán. — Az ítélet közlése történhet az ítélet másolatának átadásával a feleknek vagy képviselőjüknek, vagy pedig ugyanennek a másolatnak a részükre való megküldésével az 1192. kán. szabályai szerint.

1299. kán. — 1. §. Ha az ítélet szövegébe számítási hiba csúszott be, vagy tárgyi tévedés történt az ítélet rendelkező részének átírásakor, illetve a tényeknek vagy a felek kéréseinek előadásakor, vagy ha elmaradt valami, amit az 1295. kán. 4. §-a megkövetel, az ítéletet maga a bíróság, amely hozta, köteles kijavítani vagy kiegészíteni akár a fél kérésére, akár hivatalból, de mindig a felek meghallgatásával és a határozatnak az ítélet aljára való rávezetésével.

2. §. Ha valamelyik fél ellenkezik, ezt a mellékes kérdést határozatban döntsék el véglegesen.

1300. kán. — Az ítéleten kívüli egyéb bírói kijelentések a határozatok; ezek, ha nem csupán rendező jellegűek, érvénytelenek, hacsak nem fejtik ki legalább röviden az indokokat, vagy nem utalnak más iratban kifejtett indokokra.

1301. kán. — A közbeszóló ítélet vagy a határozat a végítélet erejével bír, ha meggátolja a pert, vagy magának a pernek, illetve valamely fokának véget vet legalább az egyik peres fél vonatkozásában.

IX. cikkely

Az ítélet megtámadása

1. A semmisségi panasz az ítélet ellen

1302. kán. — Ha az ügy kizárólag magánérdekről szól, a perbeli cselekményeknek a jog által előírt olyan semmisségét, amelyet — noha a semmisségi panaszt betervező fél tudott róla — nem jelentettek a bírónak az ítélet előtt, maga az ítélet orvosolja, az 1303. és 1304. kán. fenntartásával.

1303. kán. — 1. §. Az ítélet orvosolhatatlan semmisségben szenved, ha:

1. abszolút illetéktelen bíró hozta;
2. olyan személy hozta, akinek nincs hatalma ítélni azon a bíróságon, ahol az ügyet véglegesen eldöntötték;
3. a bíró az ítéletet kényszer vagy súlyos félelem hatása alatt hozta;
4. a pert az 1104. kán. 2. §-ában említett peres kérelem nélkül folytatták le, vagy nem egy konkrét alperes ellen indították;

5. olyan felek között hozták, akiknek legalább az egyike nem rendelkezik perképességgel;

6. valaki más nevében járt el törvényes megbízás nélkül;

7. valamelyik féltől megtagadták a védelem jogát;

8. a jogvitát még részben sem döntötte el véglegesen.

2. §. Ezekben az esetekben a semmisségi panaszt kifogás formájában időkorlát nélkül elő lehet terjeszteni, kereset formájában pedig az előtt a bíró előtt, aki az ítéletet hozta, az ítélet közlésétől számított tíz éven belül terjeszthető elő.

1304. kán. — 1. §. Az ítélet csupán orvosolható semmisségben szenved, ha:

1. az 1084. kán. előírásának ellenére nem a törvényes számú bíró hozta;

2. nem tartalmazza a döntés indokait, illetve okait;

3. hiányoznak belőle a jog által előírt aláírások;

4. nem tartalmazza meghozatala évének, hónapjának, napjának és helyének megjelölését;

5. olyan semmis perbeli cselekményre épül, amelynek semmissége nem orvoslódott az 1302. kán. szabályai szerint;

6. az 1273. kán. 2. §-a szerint törvényesen távolmaradott fél ellen hozták.

2. §. Ezekben az esetekben a semmisségi panaszt az ítélet közlésétől számított három hónapon belül lehet előterjeszteni.

1305. kán. — A semmisségi panaszról az a bíró dönt, aki az ítéletet hozta; ha pedig a fél attól tart, hogy ez a bíró elfogult lesz, és ezért őt gyanúsnak tartja, követelheti, hogy más bíróra cseréljék le az 1108. kán. szabályai szerint.

1306. kán. — A semmisségi panaszt elő lehet terjeszteni a fellebbezéssel együtt, a fellebbezésre megszabott határidőn belül.

1307. kán. — 1. §. Semmisségi panaszt nemcsak azok a felek terjeszthetnek elő, akik úgy érzik, hogy sérelem érte őket, hanem az ügyész vagy a kötelékvédő is, valahányszor joguk van közbelépni.

2. §. Maga a bíró hivatalból visszavonhatja vagy kijavíthatja az általa hozott semmis ítéletet az 1303. kán. 2. §-ában és az 1304. kán. 2. §-ában a cselekvésre megszabott határidőn belül, hacsak időközben semmisségi panasszal egybekötött fellebbezést nem nyújtottak be.

1308. kán. — A semmisségi panasszal kapcsolatos ügyek tárgyalhatók a sommás jogvitás perről szóló kánonok szerint.

2. A fellebbezés

1309. kán. — Annak a félnek, aki úgy érzi, hogy valamely ítélet sérelmes a számára, s ugyanígy az ügyésznek és a kötelékvédőnek azokban az ügyekben, amelyekben szükséges a jelenlétük, joga van fellebbezni az ítélet ellen a felsőbb bíróhoz, az 1310. kán. fenntartásával.

1310. kán. — Nincs helye fellebbezésnek:

1. maga a pápa vagy az Apostoli Szignatúra ítélete ellen;
2. a semmisségben szenvedő ítélet ellen, hacsak nem halmozzák semmisségi panasszal az 1306. kán. szabályai szerint;
3. a jogerőre emelkedett ítélet ellen;
4. a bírói határozat vagy a közbeszóló ítélet ellen, amely nem bír a végítélet erejével, hacsak nem halmozzák a végítélet elleni fellebbezéssel;
5. az olyan ügyben hozott ítélet vagy határozat ellen, amelyről a jog úgy rendelkezik, hogy a dolgot a lehető leggyorsabban kell véglegesen eldönteni.

1311. kán. — 1. §. A fellebbezést annál a bírónál kell betérjeszteni, aki az ítéletet hozta, az ítélet közlésétől számított tizenöt hasznos napnyi jogvesztő határidőn belül.

2. §. Ha szóban történik a fellebbezés, a jegyző foglalja írásba magának a fellebbezőnek a jelenlétében.

1312. kán. — A megbízottól nincs helye fellebbezésnek a megbízóhoz, hanem csak a közvetlen előjárójához, hacsak a megbízó nem az Apostoli Szentszék.

1313. kán. — Ha kérdés merül fel a fellebbezési joggal kapcsolatban, a fellebbviteli bíróság a lehető leggyorsabban véglegesen döntse el a dolgot a sommás jogvitás perről szóló kánonok szerint.

1314. kán. — A fellebbezést a betérjesztésétől számított egy hónapon belül követni kell annál a bírónál, akihez irányul, hacsak az a bíró, akitől az ítélet származik, hosszabb időt nem szabott meg a követésre.

1315. kán. — 1. §. A fellebbezés követéséhez szükséges és elégséges, hogy a fél kérje a felsőbb bíró szolgálatát a megtámadott ítélet kijavítására, mellékelve ennek az ítéletnek egy példányát és megjelölve a fellebbezés okait.

2. §. Közben a bíró, akitől fellebbeznek, köteles megküldeni a fellebbviteli bíróságnak az iratokat, miután azok hitelességét a jegyző tanúsította; ha az iratok a felsőbb bíróság számára ismeretlen nyelven vannak írva, fordítsák le őket egy, a felsőbb bíróság számára ismert másik nyelvre, megfe-

lelő óvintézkedések alkalmazásával, hogy a fordítás hűsége megállapítható legyen.

1316. kán. — Ha a fellebbezési határidők kihasználatlanul teltek el akár annál a bírónál, akitől az ítélet származott, akár annál a bírónál, akihez a fellebbezés irányul, úgy tekintendő, hogy elálltak a fellebbezéstől.

1317. kán. — 1. §. A fellebbező lemondhat a fellebbezésről az 1206. kán.-ban említett hatásokkal.

2. §. Ha a fellebbezést a kötelékvédő vagy az ügyész terjesztette be, a lemondást — hacsak a közös jog másként nem rendelkezik — a fellebbviteli bíróság kötelékvédője vagy ügyésze teheti meg.

1318. kán. — 1. §. A felperes fellebbezése az alperesnek is javára válik és megfordítva.

2. §. Ha több alperes vagy felperes van, és csak az egyikük támadja vagy csak az egyikük ellenében támadják az ítéletet, ez mindegyikük részéről és mindegyikük ellenében történt megtámadásnak minősül, ha a kért dolog osztatlan vagy a kötelezettség mindenkit egyenként terhel.

3. §. Ha az egyik fél fellebbezést terjeszt be az ítélet valamely pontja ellen, a másik fél, még ha le is telt a fellebbezés határideje, mellékes fellebbezést terjeszthet be más pontok ellen tizenöt napnyi jogvesztő határidőn belül attól számítva, hogy a fő fellebbezést közölték vele.

4. §. Hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló, azt kell vélelmezni, hogy a fellebbezés az ítélet minden pontja ellen történik.

1319. kán. — A fellebbezés felfüggeszti az ítélet végrehajtását.

1320. kán. — 1. §. Az 1369. kán.-t fenntartva, a fellebbviteli fokon nem engedélyezhető új percím, még hasznos halmozás formájában sem; ezért a perbebocsátkozás tárgyát csak az képezheti, hogy az előző ítéletet meg kell-e erősíteni vagy meg kell-e változtatni akár részben, akár egészben.

2. §. Új bizonyítékok azonban csak az 1283. kán. szabályai szerint engedélyezhetők.

1321. kán. — A fellebbviteli fokon megfelelő alkalmazással ugyanolyan módon kell eljárni, mint a per első fokán; de — hacsak a bizonyítékokat nem kell esetleg kiegészíteni —, rögtön a perbebocsátkozás után következék az ügy tárgyalása és az ítélet.

X. cikkely

*A jogerős ítélet, az eredeti állapot helyreállítása
és a harmadik fél tiltakozása*

1. A jogerős ítélet

1322. kán. — Az 1324. kán. fenntartásával az ítélet jogerős:

1. ha ugyanazon felek között ugyanazon perkérdésről és ugyanazon percím alapján két egybehangzó ítélet született;
2. ha a hasznos időn belül nem terjesztettek be fellebbezést az ítélet ellen;
3. ha a fellebbviteli fokon megszűnt a perfolymat vagy elálltak tőle;
4. ha olyan végítéletet hoztak, amely ellen nincs helye fellebbezésnek.

1323. kán. — 1. §. A jogerős ítélet jogilag szilárd, és ezért csak semmisségi panasszal, az eredeti állapot helyreállításával vagy harmadik fél tiltakozásával támadható meg.

2. §. A jogerős ítélet jogot alkot a felek között, és megalapozza a végrehajtási keresetet és az ítélt dolog kifogását, amelyet a bíró hivatalból is kinyilváníthat ugyanazon ügy újbóli megindításának megakadályozására.

1324. kán. — Sohasem emelkednek jogerőre a személyek állapotáról szóló ügyek, beleértve a házastársak különválásáról szóló ügyeket is.

1325. kán. — 1. §. Ha személyek állapotáról szóló ügyben két egybehangzó ítélet született, bármikor a fellebbviteli bírósághoz lehet folyamodni új és súlyos bizonyítékokat vagy érveket felhozva a megtámadás előterjesztésétől számított harminc napnyi jogvesztő határidőn belül; a fellebbviteli bíróságnak pedig az új bizonyítékok és érvek benyújtásától számított egy hónapon belül határozatban kell rendelkeznie arról, hogy engedélyezi-e vagy sem az ügy újbóli előterjesztését.

2. §. A felsőbb bírósághoz fordulás az ügy újbóli előterjesztése érdekében nem függeszti fel az ítélet végrehajtását, hacsak a közös jog másként nem rendelkezik, vagy a fellebbviteli bíróság el nem rendeli a felfüggesztést az 1337. kán. 3. §-ának szabályai szerint.

2. Az eredeti állapot helyreállítása

1326. kán. — 1. §. A jogerőre emelkedett ítélet ellen, feltéve, hogy igazságtalansága nyilvánvalóan megállapítható, az eredeti állapot helyreállításának van helye.

2. §. Az igazságtalanság pedig csak akkor tekintendő nyilvánvalóan megállapíthatónak, ha:

1. az ítélet úgy támaszkodik a később hamisnak bizonyult bizonyítékokra, hogy ezek nélkül a bizonyítékok nélkül az ítélet rendelkező része nem tartható fenn;

2. utólag olyan okiratokat fedeznek fel, amelyek kétségtelenül bizonyítanak új és ellenkező döntést megkívánó tényeket;

3. az ítéletet az egyik fél csalárdsága folytán hozták a másik kárára;

4. nyilvánvalóan megszegték egy nem pusztán eljárási törvény előírását;

5. az ítélet ellenkezik egy jogerőre emelkedett korábbi döntéssel.

1327. kán. — 1. §. Az 1326. kán. 2. §-ának 1—3. p.-jában említett indokok alapján az eredeti állapot helyreállítását attól a bírótól kell kérni, aki az ítéletet hozta, az indokok megismerésének napjától számított három hónapon belül.

2. §. Az 1326. kán. 2. §-ának 4. és 5. p.-jában említett indokok alapján az eredeti állapot helyreállítását a fellebbviteli bíróságtól kell kérni az ítélet közlésétől számított három hónapon belül; ha pedig az 1326. kán. 2. §-ának 5. p.-jában említett esetben az előző döntésről az illető később értesül, a határidő ettől az értesüléstől kezdve telik.

3. §. A fent említett határidők nem telnek, amíg a sértett fél kiskorú.

1328. kán. — 1. §. Az eredeti állapot helyreállítása iránti kérelem az ítélet még el nem kezdett végrehajtását felfüggeszti.

2. §. Ha azonban valószínű jelek alapján fennáll a gyanú, hogy a kérelmet a végrehajtás késleltetése céljából nyújtották be, a bíró elrendelheti az ítélet végrehajtását, kijelölve azonban a megfelelő biztosítékot az eredeti állapot helyreállítását kérelmezőnek, hogy kártalanítsák, ha az eredeti állapot helyreállítása megtörténik.

1329. kán. — Az eredeti állapot helyreállításának megadása után a bírónak ítéletet kell mondania az ügy érdemi részéről.

3. A harmadik fél tiltakozása

1330. kán. — Aki attól tart, hogy egy másik között hozott, végrehajtható végítélet az ő jogait sérti, a végrehajtás előtt megtámadhatja magát az ítéletet.

1331. kán. — 1. §. A harmadik fél tiltakozhat akár úgy, hogy az ítélet felülvizsgálatát kéri attól a bíróságtól, amely azt hozta, akár úgy, hogy a fellebbviteli bírósághoz folyamodik.

2. §. Ha a kérelmet elfogadták és a tiltakozó fellebbviteli fokon jár el, a fellebbezésről megállapított törvények kötelezik; ha annál a bíróságnál jár el, amely az ítéletet hozta, tartsák meg a mellékes ügyek peres úton való végleges eldöntéséről adott szabályokat.

1332. kán. — 1. §. A tiltakozó bármely ügyben bizonyítani köteles, hogy a joga valóban sérült vagy sérülni fog.

2. §. A sérelemnek pedig magából az ítéletből kell származnia, amennyiben maga okozza a sérelmet, vagy annak végrehajtása esetén fogja súlyos hátránnyal sújtani a tiltakozót.

1333. kán. — Ha a tiltakozó bebizonyította a jogát, a korábban hozott ítéletet a bíróságnak a tiltakozó kérelmének megfelelően kell megváltoztatnia.

XI. cikkely

Az ingyenes jogvédelem és a perköltségek

1334. kán. — A szegényeknek, akik teljesen képtelenek a perköltségek viselésére, joguk van az ingyenes jogvédelemhez, ha pedig csak részben képtelenek, költségeik csökkentéséhez.

1335. kán. — A bíróság szabályzatának szabályokat kell adnia:

1. a felek által fizetendő vagy megtérítendő perköltségekről;
2. a képviselők, ügyvédek és tolmácsok tiszteletdíjáról és a tanúk kártalanításáról;
3. az ingyenes jogvédelem vagy a költségek csökkentésének engedélyezéséről;
4. arról a kártérítésről, amellyel az tartozik, aki nemcsak elveszítette a pert, hanem vakmerően is pereskedett;
5. a költségek kifizetésével és a kártérítéssel kapcsolatban letétbe helyezett pénzről vagy adott biztosítékról.

1336. kán. — A perköltséggel, díjazással és kártérítéssel kapcsolatos kijelentés ellen nincs helye külön fellebbezésnek, de a fél tizenöt napon belül ugyanahhoz a bíróhoz folyamodhat, aki módosíthatja a díjszabást.

XII. cikkely

Az ítélet végrehajtása

1337. kán. — 1. §. Azt az ítéletet, amely jogerőre emelkedett, végre lehet hajtani, az 1328. kán. fenntartásával.

2. §. Az a bíró, aki az ítéletet hozta, és — ha fellebbezést terjesztettek be — a fellebbviteli bíró is, hivatalból vagy a fél kérésére elrendelheti a még jogerőre nem emelkedett ítélet ideiglenes végrehajtását adott esetben a megfelelő biztosítékokat megadva, ha a szükséges fenntartásra rendelt ellátásról van szó, vagy más megfelelő ok sürget.

3. §. Ha azonban a még jogerőre nem emelkedett ítéletet megtámadják, az a bíró, akinek a megtámadást el kell bírálnia, ha úgy látja, hogy az valószínűleg megalapozott és a végrehajtásból helyrehozhatatlan kár származhat, felfüggesztheti vagy biztosítékhoz kötheti a végrehajtást.

1338. kán. — Végrehajtásnak addig nem lehet helye, amíg nincs meg a bíró végrehajtási határozata, amely kimondja, hogy az ítéletet végre kell hajtani; ezt a határozatot az ügyek eltérő természete szerint vagy magának az ítéletnek a szövegébe kell belefoglalni, vagy külön kell kiadni.

1339. kán. — Ha az ítélet végrehajtása előzetes számadást kíván meg, mellékes kérdés keletkezik, amelyet annak a bírónak kell eldöntenie, aki a végrehajtandó ítéletet hozta.

1340. kán. — 1. §. Hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga más-ként nem rendelkezik, az ítéletet azon eparchia eparchiás püspökének kell személyesen vagy más útján végrehajtania, ahol a perben az első fokú ítéletet hozták.

2. §. Ha pedig ez a személy ellenáll vagy elmulasztja elvégezni, a végrehajtás az érdekelt fél kérésére vagy hivatalból is arra a hatóságra tartozik, amelynek a fellebbviteli bíróság alá van vetve.

3. §. Az 1069. kán. 1. §-ában említett jogvitákban az ítélet végrehajtása a tipikonban vagy a szabályzatban meghatározott előljáróra tartozik.

1341. kán. — 1. §. A végrehajtónak, hacsak maga az ítélet szövege valamit az ő megítélésére nem bíz, az ítéletet a szavak nyilvánvaló jelentése szerint kell végrehajtania.

2. §. Szabad döntenie a végrehajtás módját és hatályát illető kifogásokról, az ügy érdemi részéről azonban nem; ha pedig máshonnan meggyőződött arról, hogy az ítélet semmis vagy nyilvánvalóan igazságtalan az 1303., az 1304. és az 1326. kán. 2. §-ának szabályai szerint, tartózkodjék a végrehajtástól, és az ügyet a felek értesítése után küldje vissza ahhoz a bírósághoz, amely az ítéletet hozta.

1342. kán. — 1. §. Valahányszor egy dolgot ítétek oda a felperesnek, ezt azonnal át kell adni a felperesnek, mihelyt megszületik a jogerős ítélet.

2. §. Ha a felet egy ingó dolog szolgáltatására, pénz kifizetésére vagy valami másnak az átadására vagy megtételére ítélték, a bíró magában az ítélet szövegében, illetve a végrehajtó a saját megítélése és józan belátása szerint szabja meg a kötelezettség teljesítésének határidejét, amely azonban se tizenöt nappal ne legyen rövidebb, se a hat hónapot ne lépje túl.

II. fejezet

A sommás jogvitás per

1343. kán. — 1. §. Sommás jogvitás perrel tárgyalhatók mindazok az ügyek, amelyeknél ezt a jog nem zárja ki, hacsak a fél nem kér rendes jogvitás pert.

2. §. Ha a sommás jogvitás pert a jog által kizárt esetekben alkalmazzák, a perbeli cselekmények semmiesek.

1344. kán. — 1. §. A perindító keresetlevélnek az 1187. kán.-ban felsoroltakon kívül:

1. röviden, teljesen és világosan ki kell fejtenie azokat a tényeket, amelyek a felperes kérései alapulnak;

2. azokat a bizonyítékokat, amelyekkel a felperes a tényeket igazolni kívánja, de amelyeket nem tud egyszerre benyújtani, úgy kell megjelölnie, hogy a bíró rögtön összegyűjthesse őket.

2. §. A perindító keresetlevélhez legalább hiteles másolatban csatolni kell azokat az okiratokat, amelyeken a kérelem alapul.

1345. kán. — 1. §. Ha az 1103. kán. 2. §-ának szabályai szerinti békítési kísérlet eredménytelen volt, a bíró, ha a keresetlevelet valamelyest megalapozottnak ítéli, három napon belül rendelje el a keresetlevél aljára rávezetett határozatban, hogy a kérés másolatát azonnal közöljék az alperessel, megadva neki a jogot, hogy tizenöt napon belül írásbeli választ küldjön a bíróság hivatalába.

2. §. Ez a közlés a bírósági idézésnek az 1194. kán.-ban említett hatásaival bír.

1346. kán. — Ha az alperes kifogásai megkívánják, a bíró tűzzön ki határidőt a felperesnek a válaszadásra, hogy így a kettejük által felhozott elemekből világos legyen előtte a jogvita tárgya.

1347. kán. — 1. §. Az 1345. kán. 1. §-ában és az 1346. kán.-ban említett határidők elteltével a bíró az iratokat áttekintve határozza meg a perkérdést; azután idézzen meg a harminc napnál nem később tartandó meghallgatásra mindenkit, akinek azon részt kell vennie, csatolva a perkérdést a felek számára.

2. §. Az idézésben értesítsék a feleket, hogy legalább három nappal a meghallgatás előtt rövid iratot nyújthatnak be a bírósághoz állításaik bizonyítására.

1348. kán. — A meghallgatáson először az 1118., 1119., 1121. és 1122. kán.-ban említett kérdéseket tárgyalják.

1349. kán. — 1. §. A bizonyítékok összegyűjtése a meghallgatáson történik, fenntartva az 1071. kán.-t.

2. §. A fél és ügyvédje jelen lehet a többi fél, a tanúk és a szakértők kihallgatásán.

1350. kán. — A felek, a tanúk, a szakértők válaszait, az ügyvédek kéréseit és kifogásait a jegyzőnek írásba kell foglalnia, de fő pontjaiban és csak annyiban, amennyiben a vitás dolog lényegéhez tartoznak, s mindezt nekik alá kell írniuk.

1351. kán. — Olyan bizonyítékokat, amelyeket a kérelemben vagy a válaszban nem nyújtottak be vagy nem kértek, a bíró csak az 1100. kán. szabályai szerint engedélyezhet; azután pedig, hogy akár csak egy tanút is kihallgattak, a bíró csakis az 1283. kán. szabályai szerint rendelhet új bizonyítékokat.

1352. kán. — Ha a meghallgatáson nem lehetett minden bizonyítékot összegyűjteni, tűzzenek ki másik meghallgatást.

1353. kán. — A bizonyítékok összegyűjtése után ugyanazon a meghallgatáson kerül sor a szóbeli vitára.

1354. kán. — 1. §. Hacsak a vitából nem tűnik ki, hogy valamit pótolni kell az ügy kivizsgálásában, vagy nincs más akadálya, hogy az ítéletet a jog szabályai szerint meghozzák, a bíró a meghallgatás végeztével rögtön döntse el az ügyet; az ítélet rendelkező részét rögtön olvassák fel a jelenlevő felek előtt.

2. §. A bíróság azonban az ügy nehézsége miatt vagy más megfelelő okból az ötödik hasznos napig elhalaszthatja a döntést.

3. §. Az ítélet teljes szövegét az indokok kifejtésével mielőbb, és pedig rendszeren tizenöt napnál nem később közölik a felekkel.

1355. kán. — Ha a fellebbviteli bíróság észreveszi, hogy a per alacsonyabb fokán a jog által kizárt ügyben sommás jogvitás pert alkalmaztak, köteles kinyilvánítani az ítélet semmisségét és visszaküldeni az ügyet ahhoz a bírósághoz, amely az ítéletet hozta.

1356. kán. — Az eljárásmodot illető egyéb kérdésekben tartsák meg a rendes jogvitás perről szóló kánonokat; a bíróság azonban indokolással ellátott határozatával eltérhet azon eljárási szabályok követésétől, amelyek nincsenek előírva az érvényességhez, hogy — az igazságosságot tiszteletben tartva — gondoskodják a gyorsaságról.

XXVI. cím
EGYES KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

I. fejezet
A házassági eljárások

I. cikkely
A házasság semmisségének kinyilvánítását célzó ügyek

1. Az illetékes bíróság

1357. kán. — Egy megkeresztelt személy bármilyen házassági ügye saját jogon az Egyházra tartozik.

1358. kán. — Fenntartva a személyi szabályzatokat, ahol ilyenek érvényben vannak, a házasság tisztán világi hatásairól szóló ügyek, ha főügyként tárgyalják őket, a világi bíróra tartoznak, ha viszont mellékes és járulékos ügyként, saját hatalma alapján az egyházi bíró is elbírállhatja és véglegesen eldöntheti őket.

1359. kán. — Azokban a házassági semmisségi ügyekben, amelyek nincsenek fenntartva az Apostoli Szentszéknek, illetékes:

1. annak a helynek a bírósága, ahol a házasságot kötötték;
2. annak a helynek a bírósága, ahol az alperes lakóhelye vagy pótlakóhelye van;
3. annak a helynek a bírósága, ahol a felperes lakóhelye van, feltéve, hogy mindkét fél ugyanannak az országnak a területén lakik, és az alperes lakóhelyének bírósági helynöke az alperes meghallgatása után beleegyezik;
4. annak a helynek a bírósága, ahol a bizonyítékok többségét ténylegesen össze kell gyűjteni, feltéve, hogy az alperes lakóhelyének bírósági helynöke az alperes meghallgatása után beleegyezik.

2. A házasság megtámadásának joga

1360. kán. — A házasság megtámadására jogképesek:

1. a házastársak;

2. az ügyész, ha a semmisség már nyilvánosságra került és a házasságot nem lehet vagy nem célszerű érvényesíteni.

1361. kán. — 1. §. Azt a házasságot, amelyet nem támadtak meg, amíg mindkét házastárs élt, az egyik vagy mindkét házastárs halála után nem lehet megtámadni, hacsak az érvényesség nem előzetes kérdése egy másik jogvita akár egyházi, akár világi bíróság előtti megoldásának.

2. §. Ha viszont a házastárs az ügy folyamán hal meg, tartásák meg az 1199. kán.-t.

3. A bírák és a bíróság kötelességei

1362. kán. — A bíró, mielőtt elfogadná az ügyet, és valahányszor reményt lát a sikerre, alkalmazzon lelkipásztori módszereket, hogy lehetőség szerint rábírja a házastársakat a házasság érvényesítésére és a házastársi életközösség helyreállítására.

1363. kán. — 1. §. A perindító keresetlevél elfogadása után az elnök vagy az előadóbíró folytassa az eljárást az idézési határozat közlésével az 1109. kán. szabályai szerint.

2. §. A közléstől számított tizenöt napnyi határidő leteltével az elnök vagy az előadóbíró, hacsak valamelyik fél nem kérte ülés kitűzését a perbeocsátkozásra, tíz napon belül hivatalból állapítsa meg a perkérdést vagy perkérdéseket határozatában, amelyet közöljön a felekkel.

3. §. A perkérdés ne csak azt kérdezze, hogy bebizonyosult-e a házasság érvénytelensége a jelen esetben, hanem azt is meg kell határoznia, milyen jogcímen vagy jogcímeneken támadják a házasság érvényességét.

4. §. A határozat közlése után tíz nappal, ha a feleknek semmi ellenvetésük nem volt, az elnök vagy az előadóbíró új határozatban rendelje el az ügy kivizsgálását.

4. A bizonyítékok

1364. kán. — 1. §. A kötelékvédőnek, a felek védőinek és — ha szerepel a perben — az ügyésznek joga van:

1. a felek, a tanúk és a szakértők kihallgatásán jelen lenni, az 1240. kán. fenntartásával;

2. a periratokba — a még nem közzétettekbe is — betekinteni, és a felek által felmutatott okiratokat megvizsgálni.

2. §. Az 1. § 1. p.-jában említett kihallgatáson a felek nem lehetnek jelen.

1365. kán. — Hacsak máshonnan nem állnak rendelkezésre teljes bizonyítékok, a bíró a felek 1217. kán. 2. §-a szerinti nyilatkozatainak értékeléséhez más jelek és kiegészítő bizonyítékok mellett lehetőség szerint alkalmazzon tanúkat maguknak a feleknek a szavahihetőségéről.

1366. kán. — Az impotenciával vagy a beleegyezésnek elmebetegség miatti hiányával kapcsolatos ügyekben a bíró vegye igénybe egy vagy több szakértő közreműködését, hacsak ez a körülmények alapján nem tűnik nyilvánvalóan szükségtelennek; egyéb ügyekben tartsák meg az 1255. kán.-t.

1367. kán. — Ha az ügy kivizsgálása során igen valószínű kétség merül fel aziránt, hogy nem hálták el a házasságot, a bíróság a felek beleegyezésével felfüggesztheti a semmisségi ügyet és kiegészítheti a vizsgálatot azért, hogy elnyerjék az el nem hált szentségi házasság felbontását; ezután küldje meg az iratokat az Apostoli Szentszéknek az e felbontás iránt az egyik vagy mindkét házastárs által benyújtott kérelemmel, valamint a bíróság és az eparchiás püspök véleményével együtt.

5. Az ítélet és a fellebbezés

1368. kán. — 1. §. A házasság semmisségét elsőként kinyilvánító ítéletet az esetleges fellebbezésekkel és a többi perirattal együtt az ítélet közlésétől számított húsz napon belül hivatalból küldjék meg a fellebbviteli bíróságnak.

2. §. Ha a házasság érvénytelenségét kimondó ítéletet a per első fokán hozták, a fellebbviteli bíróság a kötelékvédő észrevételeit és a felek esetleges megjegyzéseit mérlegelve határozatával vagy azon nyomban erősítse meg a döntést, vagy bocsássa az ügyet rendes vizsgálatra a per második fokán.

1369. kán. — Ha a fellebbviteli fokon új jogcímet hoznak fel a házasság semmisségére, a bíróság elfogadhatja azt és ítélezhet róla mintegy a per első fokán.

1370. kán. — 1. §. Miután a házasság semmisségét elsőként kinyilvánító ítéletet a fellebbviteli fokon határozattal vagy újabb ítélettel megerősítették, azok, akiknek a házasságát semmisnek nyilvánították, rögtön új házasságot köthetnek, mihelyt a határozatot vagy az újabb ítéletet közölték velük, hacsak az ítélethez vagy a határozathoz fűzött, illetve a helyi hierarchia által elrendelt tilalom ezt el nem tiltja.

2. §. Meg kell tartani az 1325. kán.-t, még ha a házasság semmisségét kinyilvánító ítéletet nem újabb ítélettel, hanem határozattal erősítették is meg.

1371. kán. — Mihelyt az ítélet végrehajthatóvá vált, a bírósági helynöknek közölnie kell azt a házasságkötés helyének hierarchájával; ennek a hierarchának pedig gondoskodnia kell arról, hogy a házasság semmisségének kinyilvánítását és az esetleg elrendelt tilalmakat mielőbb megemlítsék a házassági és a keresztelési anyakönyvben.

6. Az okirati eljárás

1372. kán. — 1. §. A kérelem elfogadása után a bírósági helynök vagy az általa kijelölt bíró a rendes eljárás formáságainak elhagyásával, de a feleket megidézve és a kötelékvédő közreműködésével, ítéletében kijelentheti a házasság semmisségét, ha egy támadhatatlan és kifogástalan okiratból biztosan megállapítható, hogy érvénytelenítő akadály állt fenn vagy hiányzott a jog által előírt házasságkötési forma — feltéve, hogy hasonló bizonyossággal kitűnik az is, hogy nem adtak felmentést —, illetve hogy a képviselőnek nem volt érvényes megbízatása.

2. §. Ha viszont olyan személyről van szó, akinek meg kellett volna tartania a jog által előírt házasságkötési formát, de a házasságot világi hivatalnok vagy nem katolikus szolgálattelvő előtt kísérelte meg, szabad állapotának bizonyításához elegendő a 784. kán.-ban említett házasság előtti vizsgálat.

1373. kán. — 1. §. Az 1372. kán. 1. §-ában említett ítélet ellen a kötelékvédő, ha józanul úgy véli, hogy a hibák megléte vagy a felmentés hiánya nem biztos, köteles fellebbezni a másodfokú bíróság bírójához, akinek meg kell küldeni az iratokat, és akit írásban figyelmeztetni kell, hogy okirati eljárásról van szó.

2. §. Annak a félnek, aki úgy érzi, hogy az ítélet sérelmes a számára, megmarad a joga a fellebbezésre.

1374. kán. — A másodfokú bíróság bírója a kötelékvédő közreműködésével és a feleket meghallgatva döntse el, hogy megerősítendő-e az ítélet, vagy inkább a jog rendes szabályait követve kell eljárni az ügyben; ez esetben visszaküldi azt az elsőfokú bírósághoz.

7. Általános szabályok

1375. kán. — A házasság semmisségének kinyilvánítását célzó ügyeket nem lehet sommás jogvitás perrel tárgyalni.

1376. kán. — Az eljárásmódot illető egyéb kérdésekben, hacsak a dolog természetével nem ellenkezik, az általában a perekről és a rendes jogvi-

tás perről szóló kánonokat kell alkalmazni, megtartva a közérdeket érintő ügyek különleges szabályait.

1377. kán. — Az ítéletben figyelmeztessék a feleket azokra az erkölcsi és akár világi jogi kötelezettségekre is, amelyek esetleg terhelik őket egymás iránt és a gyermekek iránt a tartás és nevelés kellő biztosítását illetően.

II. cikkely

A házastársak különválásáról szóló ügyek

1378. kán. — 1. §. A házastársak személyi különválását, hacsak egyes helyekre nézve a törvény másként nem rendelkezett, ki lehet mondani az eparchiás püspök határozatában vagy bírói ítéletben.

2. §. Ahol viszont az egyházi döntésnek nincs világi jogi hatása vagy ha a világi ítélet előreláthatólag nem ellenkezik az isteni joggal, a házastársak tartózkodási helyének eparchiás püspöke az egyedi körülményeket mérlegelve engedélyezheti a világi bírósághoz fordulást.

3. §. Ha az ügy a házasság tisztán világi jogi hatásaival is kapcsolatos, a bíró azon fáradozzék, hogy az ügyet az eparchiás püspök engedélyével elejétől fogva világi bíróság elé terjesszék.

1379. kán. — 1. §. Hacsak valamelyik fél nem kér rendes jogvitás pert, a sommás jogvitás pert alkalmazzák.

2. §. Ha a rendes jogvitás pert alkalmazták és fellebbezést terjesztenek be, a másodfokú bíróság a feleket meghallgatva határozatával vagy azon nyomban erősítse meg a döntést, vagy bocsássa az ügyet rendes vizsgálatra a per második fokán.

1380. kán. — A bíróság illetékességét illetően tartsák meg az 1359. kán. 2. és 3. p.-ját.

1381. kán. — A bíró, mielőtt elfogadná az ügyet és valahányszor reményt lát a sikerre, alkalmazzon lelkipásztori módszereket, hogy kibékítse a házastársakat és rábírja őket a házastársi életközösség helyreállítására.

1382. kán. — A házastársak különválásáról szóló ügyekben részt kell vennie az ügyésznek az 1097. kán. szabályai szerint.

III. cikkely

A házastárs holtinak nyilvánításáról szóló eljárás

1383. kán. — 1. §. Valahányszor a házastárs halálát nem lehet hiteles egyházi vagy világi okirattal bizonyítani, a másik házastársat csak azután tekintsek szabadnak a házassági köteléktől, hogy az eparchiás püspök kiadta a holtinak nyilvánítási nyilatkozatot.

2. §. Ezt a nyilatkozatot az eparchiás püspök csak akkor adhatja ki, ha megfelelő vizsgálatok elvégzésével tanúk vallomásából, a közvélekedésből vagy jelekből erkölcsi bizonyosságot szerzett a házastárs haláláról; a házastárs pusztá távolléte, még ha hosszan tartó is, nem elegendő.

3. §. Bizonytalan és bonyolult esetekben a pátriárkai egyház területének határain belül hatalmát gyakorló eparchiás püspök kérdezze meg a pátriárkát; a többi eparchiás püspök pedig kérdezze meg az Apostoli Szentszékét.

4. §. A házastárs holtinak nyilvánításáról szóló eljárásban szükséges az ügyész közreműködése, a kötelékvédőé viszont nem.

IV. cikkely

*Eljárási mód az el nem hált házasság felbontásának
vagy a házasság hit javára való felbontásának elnyeréséhez*

1384. kán. — Az el nem hált házasság felbontásának vagy a házasság hit javára való felbontásának elnyeréséhez szigorúan tartsák meg az Apostoli Szentszék által hozott külön szabályokat.

II. fejezet

A felszentelés semmisségének kinyilvánítását célzó ügyek

1385. kán. — A felszentelés érvényességének megtámadására joga van magának a klerikusnak, illetve annak a hierarchának, aki alá a klerikus tartozik vagy akinek az eparchiájában felszentelték.

1386. kán. — 1. §. A felszentelés érvényességét megtámadó keresetlevelet a Római Kúria illetékes dikasztériumának kell megküldeni, amely dönt arról, vajon az ügyet saját magának vagy egy általa kijelölt bíróságnak kell-e tárgyalnia.

2. §. Ha a dikasztérium átadja az ügyet a bíróságnak, tartsák meg — hacsak a dolog természetével nem ellenkezik — az általában a perekről és a rendes jogvitás perről szóló kánonokat, a sommás jogvitás perről szólókat azonban nem.

3. §. A keresetlevél elküldése után a klerikusnak magánál a jognál fogva el van tiltva a szent rendek gyakorlásától.

1387. kán. — A felszentelés semmisségét megerősítő második ítélet után a klerikus a klerikusi állapottal járó összes jogot elveszíti és mentesül ugyanezen állapot összes kötelezettsége alól.

III. fejezet

Eljárás a parókusok elmozdításakor vagy áthelyezésekor

1388. kán. — A parókusok elmozdításakor vagy áthelyezésekor az 1389—1400. kán.-t kell megtartani, hacsak az Apostoli Szentszék által jóváhagyott részleges jog másként nem rendelkezik.

I. cikkely

Eljárásmód a parókusok elmozdításakor

1389. kán. — Mikor egy parókus szolgálata, akár saját súlyos hibája nélkül is, valamilyen okból ártalmassá vagy legalábbis eredménytelenné válik, az eparchiás püspök elmozdíthatja őt a parókiáról.

1390. kán. — Az okok, amelyek miatt a parókust parókiájáról törvényesen el lehet mozdítani, különösen a következők:

1. olyan magatartás, amely súlyosan károsítja vagy megzavarja az egyházi közösséget;

2. járatlanság vagy olyan tartós szellemi vagy testi betegség, amely alkalmatlanná teszi a parókust feladatainak eredményes ellátására;

3. a jó hírnév elvesztése becsületes és komoly parókiái hívők előtt, illetve a parókussal szembeni ellenérzés, amelyek előreláthatólag nem szűnnek meg hamarosan;

4. a parókusi köteleességek súlyos elhanyagolása vagy megsértése, amely figyelmeztetés után sem szűnik meg;

5. az anyagi javak rossz kezelése, amelyből az Egyházra súlyos kár származik, valahányszor ezen a bajon nem lehet másként segíteni.

1391. kán. — 1. §. Ha a vizsgálat kimutatja, hogy az elmozdítás oka fennáll, az eparchiás püspök vitassa meg az ügyet két kiválasztott parókussal azon parókusok csoportjából, akiket a papi szenátus az eparchiás püspök javaslatára e célból tartós jelleggel megválasztott; ha pedig ennek alapján úgy ítéli meg, hogy elmozdításhoz kell folyamodnia, az oknak és az érveknek az érvényességhez szükséges megjelölésével atyailag javasolja a parókusnak, hogy tizenöt napos határidőn belül mondjon le.

2. §. Az a parókus, aki szerzetes intézménynek vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagja, elmozdítható akár az eparchiás püspök belátása szerint a nagyobb előjáró értesítésével, akár a nagyobb előjáró belátása szerint az eparchiás püspök értesítésével, anélkül, hogy kikérnék a másik beleegyezését.

1392. kán. — A parókus lemondása feltételesen is történhet, feltéve, hogy ezt az eparchiás püspök törvényesen elfogadhatja és ténylegesen el is fogadja.

1393. kán. — 1. §. Ha a parókus a megszabott napokon belül nem válaszol, az eparchiás püspök ismétlje meg a felszólítást a válaszadás hasznos idejének meghosszabbításával.

2. §. Ha az eparchiás püspök meggyőződött róla, hogy a parókus megkapta a második felszólítást, de nem válaszolt, noha semmilyen akadály nem tartotta vissza, vagy ha a parókus indokolás nélkül megtagadja a lemondást, az eparchiás püspök hozza meg az elmozdítási határozatot.

1394. kán. — Ha viszont a parókus olyan indokokra hivatkozva vitatja a felhozott okot és annak érveit, amelyeket az eparchiás püspök nem talál kielégítőnek, ahhoz, hogy érvényesen járjon el:

1. szólítsa fel, hogy az iratokba való betekintés után ellenvetéseit írásbeli jelentésben foglalja össze, sőt nyújtsa be az ellenkező bizonyítékokat, ha rendelkezik ilyenekkel;

2. ezután, szükség esetén kiegészítve a vizsgálatot, az 1391. kán. 1. §-ában említett két parókussal együtt fontolja meg a dolgot, hacsak ezek részvételének lehetetlensége miatt másokat nem kell kijelölni;

3. végül döntse el, hogy a parókust el kell-e mozdítani vagy sem, és rögvest hozzon határozatot az ügyben.

1395. kán. — Az eparchiás püspök gondoskodjék az elmozdított parókusról más hivatal adományozásával, ha alkalmas erre, vagy nyugdíjjal, aszerint, ahogy a helyzet kívánja és a körülmények megengedik.

1396. kán. — 1. §. Az elmozdított parókusnak tartózkodnia kell a parókusi hivatal gyakorlásától, mielőbb szabaddá kell tennie a parókia épületét, és min-

dent, ami a parókiához tartozik, át kell adnia annak, akire az eparchiás püspök a parókiát bízta.

2. §. Ha pedig betegről van szó, akit a parókia épületéből nem lehet kellemetlenség nélkül máshová átvinni, az eparchiás püspök hagyja meg neki a parókiái épület — akár kizárólagos — használatát, amíg ez a szükség fennáll.

3. §. Amíg az elmozdító határozat elleni felfolyamodás függőben van, az eparchiás püspök nem nevezhet ki új parókuszt, hanem parókiái kormányzó útján gondoskodják ideiglenesen a parókiáról.

II. cikkely

Eljárásmód a parókusok áthelyezésekor

1397. kán. — Ha a lelkek üdvössége, illetve az Egyház szükséglete vagy haszna úgy kívánja, hogy a parókuszt parókiájáról, amelyet eredményesen kormányoz, másik parókiára vagy más hivatalba helyezték át, az eparchiás püspök írásban terjessze elé az áthelyezést, azt javasolva, hogy Isten és a lelkek iránti szeretetből egyezzen bele.

1398. kán. — Ha a parókus nem kívánja engedelmeskedi az eparchiás püspök tanácsának és javaslatának, írásban fejtse ki az indokait.

1399. kán. — 1. §. Ha az eparchiás püspök az előadott érvek ellenére nem kíván eltérni a szándékától, az 1391. kán. 1. §-ában említett csoportból kiválasztott két parókussal mérlegelje azokat az érveket, amelyek az áthelyezés mellett vagy ellene szólnak; ha pedig ennek alapján úgy ítéli meg, hogy az áthelyezést végre kell hajtani, ismételje meg a parókushoz intézett atyai buzdítását.

2. §. Ha ezek után a parókus még mindig tiltakozik, az eparchiás püspök pedig úgy véli, hogy az áthelyezést el kell végezni, hozzon áthelyező határozatot, megállapítva, hogy meghatározott idő elteltével a parókia meg fog ürülni.

3. §. Ha ez a határnap kihasználatlanul telt le, az eparchiás püspök nyilvánítsa megüresedettnek a parókiát.

1400. kán. — Az áthelyezési ügyekben tartsák meg az 1396. kán.-t, a szerzett jogokat és a méltányosságot.

XXVII. cím

A BÜNTETŐ RENDELKEZÉSEK AZ EGYHÁZBAN

I. fejezet

A büntetendő cselekmények és a büntetések általában

1401. kán. — Mivel az Isten minden eszközt megragad azért, hogy visszahozza az eltévedt bárányt, azok, akik megkapták tőle az oldás és kötés hatalmát, nyújtsanak megfelelő orvosságot a bűnöket elkövetők betegségére, intsék meg, kérleljék, dorgálják őket nagy türelemmel és hozzáértéssel, sőt szabjanak ki rájuk büntetést, s ezzel a büntetendő cselekmény okozta sebeket úgy orvosolják, hogy se a bűnelkövetőket ne taszítsák a reménytelenség szakadékába, se a korlátokat ne lazítsák a könnyelmű életvitelig és a törvény megvetéséig.

1402. kán. — 1. §. A kánoni büntetést az 1468—1482. kán.-ban előírt büntetőperек útján kell kiszabni, fenntartva a bíró fenyítő hatalmát a jog által kifejezett esetekben és az ellenkező jogszokás elvetésével.

2. §. Ha viszont a 3. §-ban említett hatóság megítélése szerint súlyos okok akadályozzák, hogy büntetőperre kerüljön sor, a büntetendő cselekmény büntethető peren kívüli határozat útján az 1486. és 1487. kán. szabályai szerint, feltéve, hogy nem hivataltól, címtől, jelvényektől való megfosztásról, illetve egy éven túli felfüggesztésről, lefokozásról, letételről vagy nagyobb kiközösítésről van szó.

3. §. Ezt a határozatot az Apostoli Szentszéken kívül meghozhatja illetékességének határain belül a pátriárka, a nagyérsek, az eparchiás püspök és a megszentelt élet intézményének rendes kormányzati hatalommal bíró nagyobb előjárója, mindenki más kizárásával.

1403. kán. — 1. §. Még ha olyan büntetendő cselekményekről van is szó, amelyek a jog szerint kötelező büntetéssel járnak együtt, a hierarcha az ügyészt meghallgatva teljességgel eltekinthet a büntetőeljárástól, sőt a büntetések kiszabásától, feltéve, hogy maga a hierarcha megítélése szerint mindezek a feltételek egyszerre fennállnak: a bűnelkövető, mielőtt még bíróság elé állították volna, őszinte bűnbánattól megindítva külső fórumon bevallotta büntetendő cselekményét a hierarchának, továbbá megfelelően gondoskodtak a botrány és a kár helyrehozásáról.

2. §. Nem teheti meg azonban ezt a hierarcha, ha olyan büntetéssel együtt járó büntetendő cselekményről van szó, amelynek elengedése a fel-

sőbb hatóságnak van fenntartva, amíg csak el nem nyeri az engedélyt ettől a hatóságtól.

1404. kán. — 1. §. A büntetések körében a kedvezőbb értelmezést kell alkalmazni.

2. §. Nem szabad a büntetést egyik személyről a másikra vagy egyik esetről a másikra kiterjeszteni, még ha azonos, sőt súlyosabb ok forog is fenn.

1405. kán. — 1. §. Akinek törvényhozói hatalma van, amennyiben az egyházfegyelem megfelelőbb biztosításához valóban szükséges, büntető törvényeket is hozhat, továbbá saját törvényeivel megfelelő büntetést fűzhet az isteni törvényhez vagy a felsőbb hatóság által hozott egyházi törvényhez, megtartva illetékességének határait a terület vagy a személyek vonatkozásában.

2. §. A valamely büntetendő cselekményre a közös jog által megállapított büntetéseket a részleges jog más büntetésekkel is kiegészítheti; ezt azonban csakis igen súlyos okból tegye; ha viszont a közös jog meghatározatlan vagy fakultatív büntetést állapít meg, a részleges jog megállapíthat helyette meghatározott vagy kötelező büntetést.

3. §. A pátriárkák és az eparchiás püspökök gondoskodjanak róla, hogy a részleges jog büntető törvényei ugyanazon a területen lehetőség szerint egyformák legyenek.

1406. kán. — 1. §. Amilyen mértékben valaki parancsokat adhat ki, olyan mértékben parancs útján — a dolgot éretten megfontolva és a legnagyobb mértéktartással — kilátásba helyezhet meghatározott büntetéseket is, azok kivételével, amelyeket az 1402. kán. 2. §-a felsorol; a pátriárka azonban az állandó szinódus beleegyezésével ezeket a büntetéseket is kilátásba helyezheti parancs útján.

2. §. A büntetés kilátásba helyezésével együtt járó figyelmeztetés, amellyel a hierarcha egy nem büntető törvény megtartását különleges esetekben sürgeti, a büntető parancssal esik azonos elbírálás alá.

1407. kán. — 1. §. Ha egy olyan hierarcha megítélése szerint, aki büntetést szabhat ki, a büntetendő cselekmény természete megengedi, a büntetést csakis akkor lehet kiszabni, ha a bűnelkövetőt előzőleg legalább egyszer figyelmeztették, hogy álljon el a büntetendő cselekménytől, megfelelő időt adva a javulásra.

2. §. Arról a bűnelkövetőről kell mondani, hogy elállt a büntetendő cselekménytől, aki a büntetendő cselekményt őszintén megbánta, s aki ezenkívül a botrányt és a kárt kellően helyrehozta, vagy ezt legalább komolyan megígérte.

3. §. Az 1406. kán. 2. §-ában említett büntető figyelmeztetés viszont elegendő ahhoz, hogy kiszabhassák a büntetést.

1408. kán. — A büntetés csakis azután kötelezi a tettest, hogy ítéletben vagy határozatban kiszabták rá; fenntartva a római pápa vagy az egyetemes zsinat jogát, hogy másként rendelkezék.

1409. kán. — 1. §. A büntető törvény alkalmazása során, még ha a törvény parancsoló szavakat használ is, a bíró lelkiismerete és józan belátása szerint megteheti, hogy:

1. a büntetés kiszabását alkalmasabb időre halasztja, ha előre látható, hogy a tettes elsietett megbüntetéséből nagyobb bajok származnak;

2. eltekint a büntetés kiszabásától vagy enyhébb büntetést szab ki, ha a tettes megjavult, továbbá megfelelően gondoskodtak a botrány és a kár helyrehozásáról, vagy ha magát a tettest a világi hatóság eléggé megbüntette vagy előreláthatólag meg fogja büntetni;

3. méltányos határok között mérsékeli a büntetéseket, ha a tettes több büntetendő cselekményt követett el és a büntetések halmozása túlzottnak látszik;

4. felfüggeszti a büntetés megtartásának kötelezettségét annak a javára, aki eddig teljesen becsületes életvitele során először követett el büntetendő cselekményt, feltéve, hogy nem kell sürgősen helyrehozni a botrányt; a felfüggesztett büntetés teljességgel megszűnik, ha a bíró által meghatározott időn belül a tettes nem követ el ismét büntetendő cselekményt, ellenkező esetben mint mindkét büntetendő cselekményért felelőst büntessék súlyosabban, hacsak az előbbi büntetendő cselekmény miatti büntetőkereset időközben el nem enyészett.

2. §. Ha a büntetés meghatározatlan és a törvény sem rendelkezik másként, a bíró nem szabhatja ki az 1402. kán. 2. §-ában felsorolt büntetéseket.

1410. kán. — Büntetéseknek klerikusra való kiszabása esetén biztosítani kell neki mindazt, ami a megfelelő megélhetéshez szükséges, hacsak nem letételről van szó, ez esetben a hierarcha ügyeljen rá, hogy az olyan letett személyről, aki a büntetés miatt valóban szükségét szenved, a lehető legjobb módon gondoskodjanak, mindig fenntartva a nyugdíjjal és a társadalombiztosítással, továbbá az egészségügyi ellátással kapcsolatban keletkezett jogokat az ő és — ha házasságban él — családja javára.

1411. kán. — Semmilyen büntetést nem lehet kiszabni azután, hogy a büntetőkereset elenyészett.

1412. kán. — 1. §. Akit törvény vagy parancs kötelez, az ahhoz csatolt büntetésnek is alá van vetve.

2. §. Ha a büntetendő cselekmény elkövetése után a törvény megváltozik, a tettes számára kedvezőbb törvényt kell alkalmazni.

3. §. Ha pedig a későbbi törvény eltörli a törvényt vagy legalább a büntetést, ez utóbbi, bármilyen módon lett is kiszabva, rögtön megszűnik.

4. §. A büntetés a tettetést mindenütt kötelezi, még akkor is, ha megszűnt annak a joga, aki a büntetést kiszabta, hacsak a közös jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

1413. kán. — 1. §. Semmilyen büntetésnek nincs alávetve az, aki tizennegyedik életévét még nem töltötte be.

2. §. Aki pedig tizennegyedik és tizennyolcadik életéve között követett el büntetendő cselekményt, csak azokkal a büntetésekkel büntethető, amelyek nem tartalmaznak valamilyen jótól való megfosztást, hacsak az eparchiás püspök vagy a bíró különleges esetekben úgy nem véli, hogy másként jobban lehet gondoskodni az illető megjavításáról.

1414. kán. — 1. §. A büntetéseknek csak az van alávetve, aki a büntető törvényt vagy büntető parancsot akár szándékosan, akár a kellő gondosság súlyosan vétkes elmulasztásából, akár a törvény vagy parancs súlyosan vétkes tudatlanságából megsértette.

2. §. Miután a büntető törvény vagy büntető parancs külső megszegése megvalósult, azt kell vélelmezni, hogy ez szándékosan történt, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik; a többi törvény vagy parancs esetén ezt csak akkor kell vélelmezni, ha a törvényt vagy parancsot a büntető figyelemztetés után újra megsértik.

1415. kán. — Ha fennforog valamilyen, a közös joggyakorlat és a kánonjogtudomány szerinti enyhítő körülmény, feltéve azonban, hogy a büntetendő cselekmény még mindig megáll, a bírónak mérsékelnie kell a törvényben vagy parancsban megállapított büntetést; sőt józan belátása szerint, ha úgy véli, hogy másként jobban lehet gondoskodni a tettes megjavításáról, valamint a botránny és a kár helyrehozásáról, tartózkodhat is a büntetés kiszabásától.

1416. kán. — Ha a büntetendő cselekményt visszaeső követte el, vagy ha másmilyen, a közös joggyakorlat és a kánonjogtudomány szerinti enyhítő körülmény forog fenn, a bíró súlyosabban büntetheti a tettetést, mint ahogyan a törvény vagy parancs megállapította, az 1402. kán. 2. §-ában felsorolt büntetéseket sem kizárva.

1417. kán. — Akik a büntetendő cselekmény elkövetésére vonatkozó közös szándékkal egy büntetendő cselekményben együttműködnek, és a törvényben vagy parancsban sincsenek kifejezetten említve, ugyanazokkal a büntetésekkel büntethetők, mint a főtettes, illetve más ugyanolyan súlyú vagy enyhébb büntetésekkel büntethető a bíró józan belátása szerint.

1418. kán. — 1. §. Aki egy büntetendő cselekmény elkövetésére valamit tett vagy elmulasztott, de akaratán kívül mégsem valósította meg a büntetendő cselekményt, azt nem terheli a megvalósított büntetendő cselekményre megállapított büntetés, hacsak a törvény vagy parancs másként nem rendelkezik.

2. §. Ha pedig a cselekmények vagy mulasztások természetüknél fogva a büntetendő cselekmény végrehajtására vezetnek, az elkövetőt büntessék megfelelő büntetéssel, különösen, ha botrány vagy más súlyos kár keletkezett, de mégis enyhébbel, mint amely a megvalósított büntetendő cselekményre van meghatározva.

3. §. Minden büntetés alól mentesül az, aki önként elállt a büntetendő cselekmény megkezdett végrehajtásától, ha a próbálkozásból semmilyen kár vagy botrány nem származott.

1419. kán. — 1. §. Aki felmentést adhat a büntető törvény alól vagy kivételt tehet a büntető parancs alól, az ugyanezen törvény vagy parancs alapján kiszabott büntetést is elengedheti.

2. §. Ezenkívül büntető törvénnyel vagy parancssal másokat is fel lehet ruházni a büntetések elengedésének hatalmával.

1420. kán. — 1. §. A közös jog alapján kiszabott büntetést elengedheti:

1. az a hierarcha, aki a büntetőpért megindította vagy a büntetést határozatban kiszabta;

2. a tettes tartózkodási helyének hierarchája, de csak az 1. p.-ban említett hierarcha megkérdezésével.

2. §. Ezek a szabályok érvényesek a részleges jog vagy a büntető parancs alapján kiszabott büntetésekre is, hacsak egy sajátjogú egyház részleges joga másként nem rendelkezik.

3. §. Az Apostoli Szentszék által kiszabott büntetést viszont egyedül az Apostoli Szentszék engedheti el, hacsak nem adnak megbízást a pátriárkának vagy másoknak a büntetés elengedésére.

1421. kán. — A büntetés erőszakkal vagy súlyos félelemmel vagy megfélemlítéssel kicsikart elengedése magánál a jognál fogva semmis.

1422. kán. — 1. §. A büntetés elengedése megadható a tettes tudtán kívül vagy feltételesen is.

2. §. A büntetés elengedését írásban kell megadni, hacsak súlyos ok mást nem indokol.

3. §. Ügyeljenek rá, nehogy a büntetés elengedésének kérése vagy maga az elengedés nyilvánosságra kerüljön, hacsak annyira nem, amennyire ez vagy a tettes hírnevének védelméhez hasznos, vagy a botrány helyrehozásához szükséges.

1423. kán. — 1. §. Fenntartva a római pápa jogát ahhoz, hogy bármely büntetés elengedését magának vagy másoknak fenntartsa, a pátriárkai vagy nagyérseki egyház püspöki szinódusa súlyos körülmények miatt hozott törvényével fenntarthatja a büntetések elengedését a pátriárkának vagy a nagyérseknek azon alárendeltjeikre nézve, akik az alájuk tartozó egyház területének határai között lakóhellyel vagy pótlakóhellyel bírnak; senki más nem tarthatja fenn érvényesen magának vagy másoknak a közös jog által megállapított büntetések elengedését, hacsak nem az Apostoli Szentszék beleegyezésével.

2. §. Minden fenntartást szorosán kell értelmezni.

1424. kán. — 1. §. A büntetés elengedését csakis akkor lehet megadni, ha a tettes őszintén megbánta az elkövetett büntetendő cselekményt, továbbá megfelelően gondoskodtak a botrány és a kár helyrehozásáról.

2. §. Ha pedig annak a megítélése szerint, aki a büntetés elengedésére illetékes, ezek a feltételek teljesültek, ne tagadják meg az elengedést, amennyiben ez a büntetés természetét figyelembe véve lehetséges.

1425. kán. — Ha valakit több büntetés kötelez, az elengedés csak a benne megjelölt büntetésekre érvényes; az általános elengedés azonban minden büntetést megszüntet, azok kivételével, amelyeket a kérelemben a tettes rosszhiszeműen elhallgatott.

1426. kán. — 1. §. Hacsak a jog más büntetést nem határozott meg, a keleti egyházak ősi hagyományai szerint kiszabhatók olyan büntetések, amelyekkel a vallásosság vagy a jámborság vagy a jótékonyosság valamely súlyos cselekedetének, mint például meghatározott imádságoknak, jámbor zarándoklatnak, különös bűjtnak, alamizsnálkodásnak, lelkigyakorlatoknak az elvégzését róják ki.

2. §. Arra, aki nincsen rá felkészülve, hogy ezeket a büntetéseket elfogadja, más büntetéseket szabjanak ki.

1427. kán. — 1. §. Fenntartva a részleges jogot, a nyilvános dorgálás jegyző vagy két tanú előtt, illetve levél útján történik, mégpedig úgy, hogy a levél kézhezvétele és tartalma valamilyen okiratból megállapítható.

2. §. Ügyeljenek rá, nehogy maga a nyilvános dorgálás a kellőnél nagyobb becsületbeli károsodással járjon a tettesre nézve.

1428. kán. — Ha az ügy súlyossága megkívánja, különösen pedig, ha visszaesőkről van szó, a hierarcha a tettetést a jog szabályai szerint ítélettel kiszabott büntetéseken kívül közigazgatási határozattal megállapított módon felügyelet alá is helyezheti.

1429. kán. — 1. §. A meghatározott helyen vagy területen való tartózkodás tilalma csak a klerikusokat vagy a szerzeteseket vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagjait érintheti; a meghatározott helyen vagy területen való tartózkodás előírása pedig csakis az eparchiába besorolt klerikusokat érintheti, fenntartva a megszentelt élet intézményeinek jogát.

2. §. A meghatározott helyen vagy területen való tartózkodás előírásának kiszabásához a helyi hierarcha beleegyezése szükséges, hacsak nem a megszentelt élet pápai vagy pátriárkai jogú intézményének házáról van szó, amely esetben az illetékes előjáró beleegyezése szükséges, vagy olyan házról, amelyet több eparchia vezeklő vagy javításra szoruló klerikusai számára rendeltek.

1430. kán. — 1. §. A büntető megfosztások csak azokat a hatalmakat, hivatalokat, szolgálatokat, feladatokat, jogokat, kiváltságokat, felhatalmazásokat, kegyeket, címeket, jelvényeket érintik, amelyek a büntetést megállapító hatóság, illetve a büntetőpert megindító vagy a megfosztást határozatban kiszabó hierarcha hatalma alá tartoznak; ugyanez érvényes a más hivatalba való büntető áthelyezésre.

2. §. Nem képzelhető el a szent rend hatalmától való megfosztás, hanem csak összes vagy egyes cselekményeinek gyakorlásától való eltiltás a közös jog szabályai szerint; ugyanígy nem képzelhető el az akadémiai fokozatoktól való megfosztás sem.

1431. kán. — 1. §. A kisebb kiközösítéssel büntetett személyek megvannak fosztva az Isteni Eucharisztia vételétől, ezenkívül kizárhatók az Isteni Liturgián való részvételből, sőt a templomba való belépéstől is eltilthatók, ha ott nyilvánosan folyik az istentisztelet.

2. §. Magában az ítéletben vagy a határozatban, amely ezt a büntetést kiszabja, meg kell állapítani ugyanezen büntetés terjedelmét és adott esetben az időtartamát.

1432. kán. — 1. §. A felfüggesztés történhet a rendi vagy a kormányzati hatalom akár összes, akár bizonyos cselekményeitől, a hivatallal, szolgálattal vagy feladattal összefüggő összes vagy bizonyos jogoktól vagy feladatoktól; ugyanezek terjedelmét pedig állapítsa meg maga az ítélet vagy határozat, amellyel a büntetést kiszabják, hacsak a jog nem határozta már meg.

2. §. Valakit csakis olyan cselekményektől lehet felfüggeszteni, amelyek a büntetést megállapító hatóság, illetve a büntetőpert megindító vagy a felfüggesztést határozatban kiszabó hierarcha hatalma alá tartoznak.

3. §. A felfüggesztés soha nem érinti a cselekmények érvényességét, sem pedig a lakhatási jogot, amellyel a tettes hivatala, szolgálata vagy feladata alapján esetleg bír; a gyümölcsök, díjazás, nyugdíj vagy más hasonlók felvételét megtiltó felfüggesztés pedig együtt jár mindannak visszatérítési

kötelezettségével, amit csak az illető, még ha jóhiszeműen is, törvénytelenül felvett.

1433. kán. — 1.§. A lefokozott klerikus el van tiltva az e foknak nem megfelelő rendi és kormányzati hatalom cselekményeinek gyakorlásától.

2. §. A klerikusi állapottól letett klerikus pedig meg van fosztva minden hivataltól, szolgálattól vagy egyéb feladattól, az egyházi nyugdíjtól és bármilyen megbízotti hatalomtól; ezekre jogképtelenné válik; tilos a rendi hatalmat gyakorolnia; nem vehető fel a nagyobb szent rendekbe, és a kánoni hatásokat illetően a világiakkal esik azonos elbírálás alá, fenntartva a 396. és 725. kán.-t.

1434. kán. — 1. §. A nagyobb kiközösítés mindazokon kívül, amiket az 1431. kán. 1. §-a említ, megtiltja még a többi szentség felvételét, a szentségek és a szentelmények kiszolgáltatását, hivatalok, szolgálatok vagy bármilyen feladatok ellátását, kormányzati cselekmények végzését, amelyek, ha mégis végzik őket, magánál a jognál fogva semmiek.

2. §. A nagyobb kiközösítéssel büntetett személyt távol kell tartani az Isteni Liturgián és az istentisztelet bármely más nyilvános ünneplésén való részvételtől.

3. §. A nagyobb kiközösítéssel büntetett személy el van tiltva attól, hogy élvezze a neki korábban adományozott kiváltságokat; nem nyerhet el érvényesen méltóságot, hivatalt, szolgálatot vagy más feladatot az Egyházban, nem juthat nyugdíjhoz, és nem lesz az övé az ezekhez tartozó jövedelem sem; nem bír továbbá aktív és passzív szavazati joggal.

1435. kán. — 1. §. Ha a büntetés eltilt a szentségek vagy a szentelmények felvételétől, ez a tilalom felfüggesztődik, amíg a tettes halálveszélyben forog.

2. §. Ha a büntetés eltilt a szentségek vagy a szentelmények kiszolgáltatásától vagy kormányzati cselekmény végzésétől, a tilalom felfüggesztődik, valahányszor ez szükséges ahhoz, hogy halálveszélyben forgó krisztushívókról gondoskodjanak.

II. fejezet

Az egyes büntetendő cselekmények büntetése

1436. kán. — 1. §. Azt, aki tagad vagy kétségbe von valamely igazságot, amelyet isteni és katolikus hittel kell hinni, illetve aki a keresztény hitet a maga teljességében elutasítja, és törvényes figyelmeztetés után sem javul

meg, mint eretneket és hittagadót büntessék nagyobb kiközösítéssel; a klerikus ezenkívül más büntetéssel is büntethető, a letételt sem kizárva.

2. §. Ezeken az eseteken kívül azt, aki olyan tanítást képvisel, amelyet a római pápa vagy a püspökök testülete hiteles tanítóhivatalát gyakorolva véglegesen elfogadandóként ad elő vagy tévesnek minősítve elítélt, és törvényes figyelmeztetés után sem javul meg, büntessék megfelelő büntetéssel.

1437. kán. — Azt, aki nem fogadja el az Egyház legfőbb hatóságának való alávetettséget vagy az e hatóságnak alávetett krisztushívőkkel való közösséget, és törvényes figyelmeztetés után sem tanúsít engedelmességet, mint szakadárt büntessék nagyobb kiközösítéssel.

1438. kán. — Azt, aki szándékosan elmulasztja a hierarcháról az Isteni Liturgiában és zsolozsmában a jog által előírt megemlékezést, ha törvényes figyelmeztetés után sem javul meg, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva.

1439. kán. — Azokat a szülőket vagy szülőket helyettesítő személyeket, akik a gyermekeket nem katolikus vallásban kereszteltetik meg vagy neveltetik, büntessék megfelelő büntetéssel.

1440. kán. — Az, aki megsérti a jog szabályait a szent dolgokban való közösködésről, megfelelő büntetéssel büntethető.

1441. kán. — Azt, aki a szent dolgokat profán vagy rossz célra használja, függesszék fel vagy tartsák távol az Isteni Eucharisztia vételétől.

1442. kán. — Azt, aki az Isteni Eucharisziát eldobta, illetve szentségtörő célra elvitte vagy magánál tartotta, büntessék nagyobb kiközösítéssel, és ha klerikus, más büntetésekkel is, a letételt sem kizárva.

1443. kán. — Azt, aki az Isteni Liturgia vagy más szentségek ünneplését színlelte, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva.

1444. kán. — Azt, aki az egyházi hatóság előtt hamisan esküdött, vagy aki a bíró törvényes kérdésére tudatosan valótlant állított vagy elhallgatta az igazságot, vagy aki e büntetendő cselekményekre mást rábírt, büntessék megfelelő büntetéssel.

1445. kán. — 1. §. Azt, aki egy püspökkel szemben fizikai erőszakot alkalmazott vagy más súlyos jogsérelmet okozott neki, büntessék megfelelő büntetéssel, ha klerikus, a letételt sem kizárva; ha pedig ugyanezt a büntetendő cselekményt a metropolitával, a pátriárkával, sőt a római pápával

szemben követték el, a tettetést büntessék nagyobb kiközösítéssel, amelynek elengedése az utolsó esetben magának a római pápának van fenntartva.

2. §. Azt, aki mindezt egy másik klerikussal, szerzetessel, a szerzeteskéhez hasonló közös élet társaságának tagjával vagy ténylegesen egyházi feladatot gyakorló világgal szemben követte el, büntessék megfelelő büntetéssel.

1446. kán. — Azt, aki saját hierarchája törvényes parancsának vagy tiltásának nem engedelmeskedik, mint bűnelkövetőt büntessék megfelelő büntetéssel.

1447. kán. — 1. §. Azt, aki lázadást vagy gyűlöletet szít bármely hierarcha ellen, vagy az alárendeltek engedetlenségére ingerli vele szemben, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva, különösen, ha ezt a büntetendő cselekményt a pátriárka ellen, sőt a római pápa ellen követték el.

2. §. Azt, aki gátolta az egyházi szolgálat vagy választás vagy hatalom szabad gyakorlását, vagy az Egyház világi javainak törvényes használatát, illetve megfélemlítette a választót vagy a megválasztott személyt vagy azt, aki hatalmat vagy szolgálatot gyakorol, büntessék megfelelő büntetéssel.

1448. kán. — 1. §. Azt, aki vagy nyilvános előadáson, vagy beszédben, vagy nyilvánosan terjesztett írásban, vagy a tömegtájékoztatási eszközökkel élve más módon káromlást követ el, vagy súlyosan megsérti a jó erkölcsöt, vagy a vallás, illetve az Egyház ellen igazságtalan dolgokat ad elő, vagy gyűlöletet, illetve megvetést szít, büntessék megfelelő büntetéssel.

2. §. Azt, aki az Egyház ellen szervezkedő társulásba lép be, büntessék megfelelő büntetéssel.

1449. kán. — Azt, aki az egyházi javakat az előírt beleegyezés vagy engedély nélkül elidegenítette, büntessék megfelelő büntetéssel.

1450. kán. — 1. §. Azt, aki emberölést követett el, büntessék nagyobb kiközösítéssel; a klerikust ezenkívül büntessék más büntetésekkel is, a letételt sem kizárva.

2. §. Ugyanígy büntessék azt, aki eredménnyel járó magzatelhajtást végzett, a 728. kán. 2. §-ának fenntartásával.

1451. kán. — Azt, aki egy embert elrabolt vagy jogtalanul fogva tartott, súlyosan megsebesített vagy megcsonkított, fizikai vagy pszichikai kínzásnak vetett alá, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva.

1452. kán. — Azt, aki bárkinek súlyos jogsérelmet okozott vagy jó hírért rágalmozással súlyosan megsértette, kényszerítésék megfelelő elégtétel

adására; ha pedig ezt megtagadta, büntessék kisebb kiközösítéssel vagy felfüggesztéssel

1453. kán. — 1. §. Az ágyas klerikust vagy az olyat, aki a tisztaság elleni külső bűnben botrányos módon kitart, büntessék felfüggesztéssel, amelyhez a büntetendő cselekmény további fennállása esetén fokozatosan más büntetések adhatók hozzá egészen a letételig.

2. §. Azt a klerikust, aki tilos házasságot kísérelt meg, tegyék le.

3. §. Azt a szerzetest, aki örök tisztasági fogadalmat tett és nincs a szent rendben, ha ezeket a büntetendő cselekményeket követi el, büntessék megfelelő büntetéssel.

1454. kán. — Azt, aki valakit bármely büntetendő cselekmény címén hamisan jelentett fel, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva, különösen, ha a feljelentés gyóntató, hierarcha, klerikus, szerzetes, a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagja vagy egyházi feladatkört betöltő világi ellen irányul, fenntartva a 731. kán.-t.

1455. kán. — Azt, aki egyházi okiratot meghamisított vagy abban valótlant állított, vagy aki bármely hamis vagy megváltoztatott okiratot egyházi ügyben tudatosan felhasznált, vagy egy valódi okiratot megváltoztatott, elpusztított vagy elrejtett, büntessék megfelelő büntetéssel.

1456. kán. — 1. §. Azt a gyóntatót, aki a gyónási titkot közvetlenül megsértette, büntessék nagyobb kiközösítéssel, fenntartva a 728. kán. 1. §-ának 1. p.-ját; ha pedig más módon sértette meg ezt a titkot, büntessék megfelelő büntetéssel.

2. §. Azt, aki a gyónásból származó ismereteket bármely módon megpróbálta megszerezni vagy azokat megszerzése után másoknak továbbadta, büntessék kisebb kiközösítéssel vagy felfüggesztéssel.

1457. kán. — Azt a papot, aki a tisztaság elleni bűnben bűntársát feloldozta, büntessék nagyobb kiközösítéssel, fenntartva a 728. kán. 1. §-ának 2. p.-ját.

1458. kán. — Azt a papot, aki a gyónás cselekménye során vagy annak alkalmából vagy annak ürügyén a gyónót a tisztaság elleni bűnre csábította, büntessék megfelelő büntetéssel, a letételt sem kizárva.

1459. kán. — 1. §. Azokat a püspököket, akik valakit az illetékes hatóság megbízása nélkül püspökké szenteltek, valamint azt, aki általuk ily módon felszentelésben részesült, büntessék nagyobb kiközösítéssel.

2. §. Azt a püspököt, aki valakit a kánonok előírásai ellenében diakónussá vagy áldozópappá szentelt, büntessék megfelelő büntetéssel.

1460. kán. — Azt, aki közvetlenül vagy közvetve a világi hatósághoz fordult, hogy ennek sürgetésére felszentelést, hivatalt, szolgálatot vagy más feladatot nyerjen el az Egyházban, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést, és ha klerikusról van szó, még a letételt sem kizárva.

1461. kán. — Azt, aki a felszentelést simóniával szolgáltatta ki vagy vette fel, tegyék le; azt pedig, aki más szentségeket szolgáltatót ki vagy vett fel simóniával, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva.

1462. kán. — Azt, aki az Egyházban hivatalt, szolgálatot vagy más feladatot simóniával nyert el, adományozott vagy bármilyen módon bitorolt, illetve törvénytelen módon tart meg vagy adott át másoknak vagy lát el, büntessék megfelelő büntetéssel, a nagyobb kiközösítést sem kizárva.

1463. kán. — Azt, aki bármit adott vagy ígért azért, hogy valaki, aki hivatalt, szolgálatot vagy más feladatot gyakorol az Egyházban, valamit törvénytelenül tegyen vagy elmulasszon, büntessék megfelelő büntetéssel; ugyanígy büntessék azt is, aki ezeket az ajándékokat vagy ígéretekkel elfogadta.

1464. kán. — 1. §. Azt, aki a jog által már előírányzott eseteket kivéve az Egyházban gyakorolt hatalmával, hivatalával, szolgálatával vagy más feladatával cselekmény vagy mulasztás útján visszaélt, büntessék megfelelő büntetéssel, az ezektől való megfosztást sem kizárva, hacsak erre a visszaérésre a törvény vagy parancs más büntetést nem állapított meg.

2. §. Azt pedig, aki vétkes gondatlanságból az Egyházban gyakorolt hatalmának, hivatalának, szolgálatának vagy más feladatának cselekményét törvénytelenül más kárára végezte vagy mulasztotta el, büntessék megfelelő büntetéssel.

1465. kán. — Azt az Egyházban hivatalt, szolgálatot vagy más feladatot gyakorló személyt, akármelyik sajátjogú egyházba van besorolva, a latin egyházat is ideértve, aki a 31. kán. ellenében bármely krisztushívőt egy másik sajátjogú egyházba való átlépésre merészelt rábírní, büntessék megfelelő büntetéssel.

1466. kán. — Azokat a klerikusokat, szerzeteseket vagy a szerzetesekéhez hasonló közös élet társaságának tagjait, akik a kánonok előírásai ellenére üzleti tevékenységet vagy kereskedést folytatnak, büntessék megfelelő büntetéssel.

1467. kán. — Azt, aki a büntetésből rá kirótt kötelezettségeket megsérti, büntessék megfelelő büntetéssel.

XXVIII. cím
A BÜNTETÉSKISZABÁSI ELJÁRÁS

I. fejezet
A büntetőper

I. cikkely
Az előzetes vizsgálat

1468. kán. — 1. §. Valahányszor a hierarcha legalább valószínű tudomással bír egy büntetendő cselekményről, személyesen vagy más alkalmas személy útján óvatosan vizsgálja ki a tényeket és a körülményeket, hacsak ez a vizsgálat nem tűnik teljesen feleslegesnek.

2. §. Ügyelni kell rá, nehogy ezzel a vizsgálattal bárkinek a jó hírét veszélybe sodorják.

3. §. Aki a vizsgálatot végzi, ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel bír, mint az ügyhallgató a peres eljárásban; s ha később büntetőper indul, ő abban nem töltheti be a bíró szerepét.

1469. kán. — 1. §. Fenntartva az 1403. és 1411. kán.-t, ha úgy tűnik, hogy a vizsgálat kellően le lett folytatva, a hierarcha döntse el, hogy bünteteskiszabási eljárást kell-e indítani, és ha így dönt, hogy vajon büntetőper vagy peren kívüli határozat útján kell-e eljárni.

2. §. A hierarcha vonja vissza vagy változtassa meg a döntését, valahányszor új adatok és körülmények alapján úgy látja jónak, hogy másként kell döntenie.

3. §. Mielőtt bármilyen döntést hozna az ügyben, a hierarcha hallgassa meg a büntetendő cselekménnyel kapcsolatban a vádlottat és az ügyészt, valamint — ha ő maga józanul úgy ítéli meg — két bírót vagy más jogi szakértőt; a hierarcha azt is vegye tekintetbe, hogy a szükségtelen perek elkerülésére nem célszerű-e, hogy a felek beleegyezésével maga vagy a vizsgáló oldja meg a károkról felmerült kérdést a méltányosság szerint.

1470. kán. — A vizsgálat iratait és a hierarchának a vizsgálatot megindító és lezáró határozatát, s mindazt, ami a vizsgálatot megelőzi, ha nem szükségesek a bünteteskiszabási eljáráshoz, az eparchiai kúria titkos levéltárában őrizték.

II. cikkely

A büntetőper lefolyása

1471. kán. — 1. §. A jelen cím kánonjainak fenntartásával a büntetőperben — hacsak a dolog természetével nem ellenkezik — az általában a perekről és a rendes jogvitás perről szóló kánonokat, továbbá a közérdeket érintő ügyek külön szabályait kell alkalmazni, a sommás jogvitás perről szólókat azonban nem.

2. §. A vádlott nem köteles bevallani a büntetendő cselekményt és nem is eskethető meg.

1472. kán. — 1. §. Ha a hierarcha úgy határozott, hogy büntetőpert kell indítani, a vizsgálat iratait adja át az ügyésznek, aki nyújtsa be a bírónak a vádiratot az 1185. és 1187. kán. szabályai szerint.

2. §. A felsőbb bíróság előtt a felperes nevében az ahhoz a bírósághoz kinevezett ügyész jár el.

1473. kán. — A botrányok megelőzésére, a tanúk szabadságának védelmére és az igazságszolgáltatás menetének biztosítására a hierarcha az ügyészt meghallgatva és magát a vádlottat megidézve a büntetőper bármely szakában és fokán távol tarthatja a vádlottat a szent rend, hivatal, szolgálat vagy más feladat gyakorlásától, előírhatja vagy megtilthatja neki a bizonyos helyen vagy területen való tartózkodást, illetve eltilthatja attól is, hogy az Isteni Eucharisziát magához vegye; mindezeket az ok megszűntével vissza kell vonni, és a büntetőper megszűntével magánál a jognál fogva véget érnek.

1474. kán. — A bírónak a vádlott megidézésekor fel kell szólítania őt, hogy meghatározott időn belül válasszon magának ügyvédet; ha ez kihasználatlanul telt el, maga a bíró hivatalból nevezzen ki a vádlottnak ügyvédet, aki addig látja el a feladatot, amíg a vádlott nem nevezett ki saját ügyvédet.

1475. kán. — 1. §. Az ügyész a per bármely fokán elállhat a perfolymattól annak a hierarchának az utasítására vagy beleegyezésével, akinek döntése alapján a per megindult.

2. §. Az elállás érvényességéhez azt a vádlottnak el kell fogadnia, hacsak a bíróság nem nyilvánította őt távolmaradottnak.

1476. kán. — Az esetleges írásbeli védekezéseken és észrevételeken kívül az ügy tárgyalásának szóban kell történnie.

1477. kán. — 1. §. A tárgyaláson az ügyész, a vádlott és ügyvédje, az 1483. kán. 1. §-ában említett sértett fél és ügyvédje van jelen.

2. §. A bíróság feladata, hogy az ügyben közreműködött szakértőket meghívja a tárgyalásra, hogy kifejtessék szakvéleményeiket.

1478. kán. — Az ügy tárgyalása során a vádlottnak mindig joga van hozzá, hogy akár ő maga, akár az ügyvédje utolsóként szólaljon meg.

1479. kán. — 1. §. A tárgyalás lezajlása után a bíróság hozza meg az ítéletet.

2. §. Ha a tárgyalás alapján új bizonyítékok összegyűjtésének szüksége merült fel, a bíróság az ügy végleges eldöntését elhalasztva gyűjtse össze az új bizonyítékokat.

1480. kán. — Az ítélet rendelkező részét azonnal közzé kell tenni, ha csak a bíróság súlyos okból úgy nem dönt, hogy a döntést titokban kell tartani az ítélet formális közléséig, amelyet soha nem lehet tovább halasztani a büntetőügy végleges eldöntésének napjától számított egy hónapnál.

1481. kán. — 1. §. A tettes fellebbezést terjeszthet be még akkor is, ha a bíró őt csak azért bocsátotta el felmentőleg, mert a büntetés fakultatív volt, vagy mert a bíró az 1409. kán. 1. §-ában és az 1415. kán.-ban említett hatalmával élt.

2. §. Az ügyész fellebbezhet, ha úgy ítéli, hogy a botrány helyrehozásáról vagy az igazságosság helyreállításáról nem történt kellő gondoskodás.

1482. kán. — Ha a büntetőper bármely fokán és szakában nyilvánvalóan megállapítható, hogy a vádlott nem követte el a büntetendő cselekményt, a bírónak ezt ítéletben ki kell nyilvánítania és a vádlottat fel kell mentenie, még akkor is, ha egyszersmind megállapítható, hogy a büntetőkereset elenyészett.

III. cikkely

A kártérítési kereset

1483. kán. — 1. §. A sértett fél jogvitás keresettel élhet magában a büntetőperben a büntetendő cselekményből fakadó kárainak helyrehozatalára az 1276. kán. szabályai szerint.

2. §. A sértett fél beavatkozásának a továbbiakban nincs helye, ha nem került rá sor a büntetőper első fokán.

3. §. A károkról szóló ügyben a fellebbezés az 1309—1321. kán. szabályai szerint történik, még akkor is, ha a büntetőperben a fellebbezés nem lehetséges; ha pedig mindkét fellebbezés — bár különböző felek részéről

— beterjesztésre kerül, egyetlen fellebbviteli pert kell tartani, az 1484. kán. előírásának fenntartásával.

1484. kán. — 1. §. A büntetőper túlzott elhúzódásának elkerülésére a bíró a károkról szóló pert addigra halaszthatja, amíg nem hozott végítéletet a büntetőperben.

2. §. Az a bíró, aki így járt el, a büntetőperben való ítélethozatal után köteles a károkról ítélezni, még akkor is, ha a büntetőper megtámadás beterjesztése miatt még függőben van, vagy ha a vádlottat olyan ok miatt mentették fel, amely nem szünteti meg a kártérítési kötelezettséget.

1485. kán. — A büntetőperben hozott ítélet, még ha jogerőre emelkedett is, semmiképpen nem szolgáltat jogot a sértett féllel szemben, hacsak az nem az 1483. kán. szabályai szerinti beavatkozó volt.

II. fejezet

A büntetések kiszabása peren kívüli határozattal

1486. kán. — A büntetést kiszabó határozat érvényességéhez szükséges, hogy:

1. a vádlott értesüljön a vádról és a bizonyítékokról, megkapva a lehetőséget védekezési jogának teljes gyakorlására, hacsak a jog szabályai szerinti megidézése dacára el nem mulasztotta a megjelenést;

2. a szóbeli tárgyalást a hierarcha vagy megbízottja és a vádlott között az ügyész és a jegyző jelenlétében tartásák;

3. magában a határozatban fejtsék ki, hogy az milyen indokokon alapul a tényeket és a jogot illetően.

2. §. Az 1426. kán.1. §-ában említett büntetések azonban ki lehet róni a jelen eljárás nélkül is, feltéve, hogy írásban megállapítható, hogy azokat a tettes elfogadja.

1487. kán. — 1. §. A büntetést kiszabó határozat ellen a közlése utáni tíz hasznos napon belül felfolyamodást lehet beterjeszteni a felsőbb hatósághoz.

2. §. Ez a felfolyamodás felfüggeszti a határozat hatályát.

3. §. A felsőbb hatóság döntése ellen nincs helye további felfolyamodásnak.

XXIX. cím
A TÖRVÉNY, A JOGSZOKÁS ÉS A KÖZIGAZGATÁSI
AKTUSOK

I. fejezet

Az egyházi törvények

1488. kán. — A törvények a kihirdetéssel jönnek létre.

1489. kán. — 1. §. Az Apostoli Szentszék által hozott törvényeket az *Acta Apostolicae Sedis* hivatalos közlönyben való kiadás útján hirdetik ki, ha csak különleges esetekben más kihirdetési mód nincs előírva; kötelező erejük akkor kezdődik, amikor az *Acta* megfelelő számán feltüntetett dátumtól számított három hónap letelik, ha csak a dolog természeténél fogva nem azonnal kötelező erejük, vagy nincs kifejezetten rövidebb vagy hosszabb szünetelés elrendelve.

2. §. A más törvényhozók által hozott törvényeket az e törvényhozók által meghatározott módon hirdetik ki és kötelező erejük az általuk megszabott naptól kezdődik.

1490. kán. — A tisztán egyházi törvények azokat kötelezik, akiket a Katolikus Egyházban kereszteltek meg vagy oda fölvettek, és akik értelmük elégséges használatával rendelkeznek és, ha csak a jog kifejezetten másképp nem rendelkezik, hetedik életévüket betöltötték.

1491. kán. — 1. §. Az Egyház legfőbb hatósága által hozott törvények mindenkit köteleznek, akik számára kiadták őket a világon mindenütt, ha csak nem egy meghatározott terület számára lettek alkotva; a többi törvény csak azon a területen hatályos, amelyen a törvényt kihirdető hatóság kormányzati hatalmat gyakorol, ha csak a jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

2. §. Az egy meghatározott terület számára hozott törvényeknek azok vannak alávetve, akik számára kiadták őket, és akik ott lakóhellyel vagy pót-lakóhellyel rendelkeznek s egyszersmind ténylegesen ott is tartózkodnak, fenntartva a 3. § 1. p.-ját.

3. §. Az idegeneket:

1. nem kötelezik saját területük részleges törvényei, amíg azon kívül tartózkodnak, ha csak ezek megszegése kárt nem okoz a saját területükön vagy e törvények nem személyi jellegűek;

2. nem kötelezik azon terület részleges jogának törvényei sem, amelyen tartózkodnak, kivéve azokat, amelyek a közrendre vonatkoznak vagy cselekmények formásgait határozzák meg vagy az adott területen fekvő ingatlanokkal kapcsolatosak;

3. kötelezik azonban a közös jog és a maguk sajátjogú egyháza részleges jogának törvényei, még ha e részleges jog törvényei a saját területükön nincsenek is érvényben, nem kötelezik viszont őket, ha a tartózkodási helyükön sem kötelező erejűek.

4. §. A lakóhely nélkülieket a tartózkodási helyükön érvényes összes törvény kötelezi.

1492. kán. — Az Egyház legfőbb hatósága által hozott olyan törvények, amelyek passzív alanya nincs kifejezetten megjelölve, a keleti egyházak krisztushívőire csak annyiban vonatkoznak, amennyiben a hit és erkölcs kérdéseiről vagy az isteni törvény kinyilatkoztatásáról van szó, vagy e törvények kimondottan ezekről a krisztushívőkről rendelkeznek, vagy olyan kedvezményekről van szó, amelyek tartalma semmiben nem ellentétes a keleti rítusokkal.

1493. kán. — 1. §. A „közös jog” elnevezés alatt ebben a törvénykönyvben az egyetemes Egyház törvényein és törvényes jogszokásain kívül az összes keleti egyház számára közös törvények és törvényes jogszokások is értendők.

2. §. A „részleges jog” elnevezés alatt pedig minden olyan törvény, törvényes jogszokás, szabályzat és más jogszabály értendő, amely nem közös sem az egyetemes Egyház, sem az összes keleti egyház számára.

1494. kán. — A törvények a jövőre vonatkoznak, nem a múltra, hacsak kifejezetten nem rendelkeznek bennük múltbeli dolgokról.

1495. kán. — Érvénytelenítőnek vagy jogképtelenné tevőnek csak azok a törvények tekintendők, amelyek kifejezetten úgy rendelkeznek, hogy a cselekmény semmis vagy a személy nem jogképes.

1496. kán. — A törvények, még ha érvénytelenítők vagy jogképtelenné tevők is, jogkétség esetén nem köteleznek; ténykétség esetén azonban a hierarchák felmentést adhatnak alóluk, feltéve, hogy ezt — ha a felmentés fenntartott — meg szokta adni az a hatóság, amelynek az fenn van tartva.

1497. kán. — 1. §. Az érvénytelenítő vagy jogképtelenné tevő törvényekkel kapcsolatos tudatlanság vagy tévedés nem akadályozza ezek hatását, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

2. §. A törvénnyel vagy büntetéssel, a saját tettünkkel, illetve más közismert tettel kapcsolatban nem vélelmezhető tudatlanság vagy tévedés;

más nem közismert tetteivel kapcsolatban vélelmezhető, amíg az ellenkezője nem igazolódik.

1498. kán. — 1. §. A törvényeket hitelesen értelmezi a törvényhozó és az, akinek ő a hiteles értelmezés hatalmát megadta.

2. §. A törvény módján adott hiteles értelmezésnek ugyanolyan ereje van, mint magának a törvénynek, és ki kell hirdetni; ha a törvény önmagukban biztos szavait csak megvilágítja, visszamenő hatálya van; ha a törvényt leszűkíti vagy kiterjeszti, illetve a kétes törvényt értelmezi, nincs visszamenő hatálya.

3. §. A bírói ítélet vagy egyedi ügyben hozott közigazgatási aktus módján adott értelmezés azonban nem bír törvényerővel, és csak azokat a személyeket kötelezi, illetve azokat a dolgokat érinti, akik vagy amelyek számára kiadták.

1499. kán. — A törvényeket a szavaknak a szövegben és a szövegösszefüggésben tekintetbe vett sajátos jelentése szerint kell érteni; ha ez kétes és homályos maradt, akkor az esetleges párhuzamos helyek, a törvény célja és körülményei, valamint a törvényhozó szándéka szerint kell érteni.

1500. kán. — Azokat a törvényeket, amelyek büntetést állapítanak meg, vagy korlátozzák a jogok szabad gyakorlását, vagy törvény alóli kivételt tartalmaznak, szorosan kell értelmezni.

1501. kán. — Ha egy bizonyos kérdésről nincs kifejezett előírás a törvényben, az ügyet — hacsak nem büntető — a zsinatok és a szent atyák kánonjai, a törvényes jogszokás, a kánonjognak a méltányossággal párosuló általános elvei, az egyházi jogszolgáltatás, valamint a közös és állandó kánonjogi tanítás szerint kell megoldani.

1502. kán. — 1. §. A későbbi törvény akkor törli el vagy módosítja a korábbi, ha ezt kifejezetten kimondja, vagy ha szöges ellentétben áll vele, vagy ha a korábbi törvény anyagát a maga egészében szabályozza

2. §. A közös jog törvénye azonban, hacsak maga a törvény kifejezetten másként nem rendelkezik, nem módosítja a részleges jog törvényét, és a valamely sajátjogú egyház számára hozott részleges jog törvénye sem módosítja az ebben az egyházban érvényes még részlegesebb jogot.

1503. kán. — Kétség esetén nem a korábbi törvény visszavonását kell vélelmezni, hanem a későbbi törvényeket kell a korábbiakhoz viszonyítani, és lehetőség szerint össze kell velük egyeztetni őket.

1504. kán. — Azt a világi jogot, amelyre az Egyház joga utal, a kánonjogban ugyanazokkal a hatásokkal tartásák meg, amennyiben nem ellentétes az isteni joggal, és ha a kánonjog másként nem rendelkezik.

1505. kán. — A szöveg hímnemű kifejezésmódja a nőnemre is vonatkozik, hacsak a jog másként nem rendelkezik vagy a dolog természetéből az ellenkezője nem nyilvánvaló.

II. fejezet

A jogszokás

1506. kán. — 1. §. A keresztény közösség jogszokása, amennyiben megfelel a Szentlélek tevékenységének az egyházi testben, jogerővel bírhat.

2. §. Az isteni jogot semmilyen jogszokás semmiképpen nem módosíthatja.

1507. kán. — 1. §. Csak az a jogszokás bírhat jogerővel, amely ésszerű és amelyet egy, a törvénynek legalább a befogadására képes közösség folyamatos és békés gyakorlata vezetett be, továbbá amely a jog által megszabott időn át érvényesült.

2. §. Az a jogszokás, amelyet a jog kifejezetten elvet, nem ésszerű.

3. §. A hatályos kánonjoggal ellentétes vagy a kánoni törvényen kívüli jogszokás csak akkor bír jogerővel, ha törvényesen és folyamatosan harminc teljes éven át megtartották; az olyan kánoni törvénynél pedig, amely a jövőbeli jogszokásokat eltiltó záradékot tartalmaz, egyedül az évszázados vagy az emberemlékezetet meghaladó jogszokás lehet erősebb.

4. §. Az illetékes törvényhozó a jogszokást legalább hallgatólagos beleegyezésével ez előtt az idő előtt is jóváhagyhatja törvényesként.

1508. kán. — A jogszokás a törvények legjobb értelmezője.

1509. kán. — Az akár törvényellenes, akár törvényen kívüli jogszokás megszűnik az ellentétes jogszokás vagy törvény által; a törvény azonban — hacsak nem tesz róluk kifejezett említést — nem szünteti meg az évszázados vagy emberemlékezetet meghaladó jogszokásokat; a többi jogszokást illetően az 1502. kán. 2. §-a érvényes.

III. fejezet

A közigazgatási aktusok

1510. kán. — 1. §. Közigazgatási aktusokat illetékességük határain belül mindazok kibocsáthatnak, akiknek végrehajtó kormányzati hatalmuk van,

továbbá azok, akiket ez a hatalom kimondottan vagy bennfoglaltan akár magánál a jognál fogva, akár törvényes megbízás alapján megillet.

2. §. Közigazgatási aktusok különösen:

1. a határozatok, amelyekkel különleges esetre hoznak döntést vagy végeznek kánoni betöltést;

2. az egyedi parancsok, amelyekkel meghatározott személyre vagy személyekre közvetlenül és törvényesen kiróják valaminek a megtételét vagy elmulasztását, különösen a törvény megtartásának sürgetése végett;

3. a leiratok, amelyekkel kiváltságot, felmentést, engedélyt vagy más kegyet adnak meg.

1511. kán. — A közigazgatási aktus közlése pillanatában, illetve a leiratok esetében a levél keltének pillanatában lép hatályba; ha viszont a közigazgatási aktus alkalmazását végrehajtóra bízzák, az a végrehajtás pillanatában lép hatályba.

1512. kán. — 1. §. A közigazgatási aktust a szavak sajátos jelentése és az általános szóhasználat szerint kell érteni; és a megjelölteken kívül nem szabad más esetekre kiterjeszteni.

2. §. Kétség esetén az olyan közigazgatási aktust, amely perre vonatkozik, büntetés kilátásba helyezésével vagy kiszabásával kapcsolatos, korlátozza a személy jogait, sérti mások szerzett jogait vagy magánszemélyek érdekében ellentétes a törvénnyel, szorosán kell értelmezni; egyébként viszont tágan.

3. §. A kiváltságok esetében mindig olyan értelmezést kell alkalmazni, hogy akinek a kiváltságot megadták, valóban valamilyen kegyben részesüljön.

4. §. Nemcsak a felmentést, hanem magát a meghatározott esetre adott felmentési hatalmat is szűken kell értelmezni.

1513. kán. — 1. §. Az ellentétes törvény semmilyen közigazgatási aktust nem szüntet meg, hacsak maga a törvény másként nem rendelkezik vagy a törvényt a közigazgatási aktus kibocsátójának felsőbb hatósága nem hozta.

2. §. A közigazgatási aktus nem szűnik meg a kibocsátó jogának megszűntével, hacsak nincs kifejezetten más rendelkezés.

3. §. A közigazgatási aktusnak az illetékes hatóság másik közigazgatási aktusa általi visszavonása csak attól a pillanattól kezdve hatályos, amelyben értesítik róla azt a személyt, akinek számára kibocsátották.

4. §. Az ismétlődő kötelezettségek alóli felmentés megszűnik indokának biztos és teljes megszűntével is.

5. §. Az egyedi határozat vagy parancs hatályát veszti, ha megszűnik az a törvény, amelynek végrehajtására hozták; az egyedi parancs megszűnik a

parancsoló jogának megszűntével is, hacsak nem törvényes okirattal adták ki.

1514. kán. — A külső fórumra vonatkozó közigazgatási aktust az 1520. kán. 2. §-a és az 1527. kán. fenntartásával írásba kell foglalni; ha közvetítést igénylő formában adták ki, ugyanezt kell tenni végrehajtásának aktusával is.

1515. kán. — A közigazgatási aktus, még ha saját kezdeményezésre kiadott leiratról van is szó, hatálytalan, ha sérti mások szerzett jogait vagy ellentétes a törvénnyel, illetve a törvényes jogszokással, hacsak az illetékes hatóság kifejezetten módosító záradékot nem fűzött hozzá.

1516. kán. — A közigazgatási aktusokban szereplő feltételek csak akkor tekintendők az érvényességhez kikötöttnek, ha a *si* „ha”, *nisi* „hacsak nem”, *dummodo* „feltéve, hogy” vagy nemzeti nyelven más hasonló jelentésű szócska fejezi ki őket.

I. cikkely

Eljárás a peren kívüli határozatok meghozatalakor

1517. kán. — 1. §. A hatóság, mielőtt a peren kívüli határozatot meghozná, szerezzze meg a szükséges értesítéseket és bizonyítékokat; hallgassa meg, illetve kérdezze meg azokat, akiket a jog szerint meg kell hallgatni, illetve meg kell kérdezni; hallgassa meg azokat, akiket a határozat közvetlenül érint, különösen pedig azokat, akiknek a jogai sérelmet szenvedhetnek.

2. §. A hatóság a kérelmező előtt és a törvényesen ellentmondó előtt is tárja fel azokat az értesítéseket és bizonyítékokat, amelyek közös vagy egyéni kár veszélye nélkül megismerhetők, és adja elő az esetleges ellentétes indokokat, megadva nekik a lehetőséget, hogy az e hatóság által meghatározott határidőn belül — akár védő útján is — választ adjanak.

1518. kán. — A hatóság a határozat elnyerése iránti kérelem kézhezvételétől számított hatvan napon belül hozza meg határozatát, hacsak az adott sajátjogú egyház részleges joga más határidőket nem ír elő; ha pedig ez nem történt meg és a kérelmező a határozatot ismételt írásban kéri, az e kérelem kézhezvételétől számított harminc napon belül, s ha ekkor sem történt semmi, a kérelmet oly módon elutasítottnak kell tekinteni, mintha az elutasítás azon a napon határozattal történt volna meg, és így felfolyamodás terjeszthető be ellene.

1519. kán. — 1. §. Aki a határozatot meghozza, azt tartsa szem előtt és arra törekedjék, amiről úgy tűnik, hogy a lelkek üdvösségének és a közjónak a leginkább javára van, megtartva a törvényeket és a törvényes jogszokásokat, az igazságosságot és a méltányosságot.

2. §. A határozatban legalább röviden fejtsék ki az indokokat; ha pedig közös vagy egyéni kár veszélye az ellen szól, hogy az indokokat feltárják, azokat egy titkos könyvben fejtsék ki és mutassák meg annak, aki a határozat ellen esetleg beterjesztett felfolyamodásról dönt, ha ő maga kéri.

1520. kán. — 1. §. A határozat akkor válik jogerőssé, miután címzettjével a helyi törvények és viszonyok szerinti legbiztonságosabb módon közölték.

2. §. Ha közös vagy egyéni kár veszélye az ellen szól, hogy a határozat szövegét írásban ki lehessen adni, az egyházi hatóság megparancsolhatja, hogy a határozatot két tanú előtt vagy a jegyző előtt olvassák fel a címzettjének, az erről készített jegyzőkönyvet pedig minden jelenlevőnek alá kell írnia; ennek megtörténtével a határozat közöltnek tekintendő.

3. §. Ha pedig a határozat címzettje elutasította a közlést, vagy noha a jog szabályai szerint meghívták a határozat átvételére vagy meghallgatására, a határozat szerzője által mérlegelendő megfelelő ok nélkül nem jelent meg vagy megtagadta a jegyzőkönyv aláírását, a határozatot közöltnek kell tekinteni.

II. cikkely

A közigazgatási aktusok végrehajtása

1521. kán. — A közigazgatási aktus végrehajtója érvénytelenül látja el feladatát, amíg nem kapott írásbeli megbízást és nem győződött meg annak hitelességéről és épségéről, hacsak az aktust kibocsátó hatóság előzőleg nem értesítette őt a megbízásról.

1522. kán. — 1. §. A közigazgatási aktus végrehajtója, akire az illető aktusnak pusztán a végrehajtását bízta, nem tagadhatja meg ezt a végrehajtását, hacsak nem nyilvánvalóan megállapítható, hogy az illető aktus semmis vagy más súlyos okból nem tartható fenn, vagy hogy a közigazgatási aktusban kitűzött feltételek nem teljesültek; ha pedig a közigazgatási aktus végrehajtása a személyi vagy helyi körülmények miatt nem látszik helyénvalónak, a végrehajtó függessze fel a végrehajtást és azonnal értesítse az aktust kibocsátó hatóságot.

2. §. Ha a leirat a kegy megadását a végrehajtóra bízta, az ő feladata, hogy a kegyet józan megítélése és lelkiismerete szerint megadja vagy megtagadja.

1523. kán. — A közigazgatási aktus végrehajtójának a megbízás szabályai szerint kell eljárnia; ha nem teljesítette a cselekmény érvényességéhez a megbízásban kitűzött feltételeket vagy nem tartotta meg az eljárás lényegi formáját, a végrehajtás semmis.

1524. kán. — A közigazgatási aktus végrehajtója józan megítélése szerint állíthat mást maga helyett, hacsak meg nem tiltották a helyettesítést, vagy személyes adottságai miatt választották ki őt, vagy meghatározták a helyettes személyét; ezekben az esetekben viszont a végrehajtónak szabad másra bíznia az előkészítő cselekményeket.

1525. kán. — A közigazgatási aktust végrehajthatja a végrehajtó hivatali jogutóda is, hacsak nem személyes adottságai miatt választották ki a végrehajtót.

1526. kán. — A végrehajtónak meg szabad ismételnie a közigazgatási aktus végrehajtását, ha az adott aktus végrehajtása során valamilyen módon tévedett.

III. cikkely

A leiratok

1527. kán. — 1. §. A leiratokról szóló kánonok rendelkezései érvényesek a kegyek élőszóban való megadására is, hacsak nem állapítható meg nyilvánvalóan az ellenkezője.

2. §. A szóban kapott kegyet mindenki köteles bizonyítani, valahányszor ezt törvényesen kéri tőle.

1528. kán. — Leiratot más részére is lehet kérni, még az illető hozzájárulása nélkül is, és az elfogadása előtt is érvényes, hacsak a hozzáfűzött záradékokból az ellenkezője nem tűnik ki.

1529. kán. — 1. §. Az igazság elhallgatása a kérvényben nem akadályozza a leirat hatályát, feltéve, hogy feltüntették mindazt, amit a leiratot megadó hierarcha kúriájának ügyintézési szokásai szerint az érvényességhez fel kell tüntetni.

2. §. Szintén nem jelent akadályt a valótlanság közlése, feltéve, hogy legalább az egyik előadott indok igaz.

1530. kán. — 1. §. A felsőbb hatóság által megtagadott kegyet az alsóbb hatóság csakis akkor adhatja meg érvényesen, ha ezzel a felsőbb hatóság kifejezetten beleegyezett.

2. §. A valamely hatóság által megtagadott kegyet nem adhatja meg érvényesen sem egy másik, hasonlóan illetékes hatóság, sem a felsőbb hatóság akkor, ha a kérelemben nem történt említés a megtagadásról.

1. A kiváltságok

1531. kán. — 1. §. Kiváltságot, vagyis bizonyos természetes vagy jogi személyek javára külön aktussal nyújtott kegyet adhat a törvényhozó vagy az, akinek ezt a hatalmat a törvényhozó megadta.

2. §. Az évszázados vagy emberemlékezetet meghaladó birtoklás a kiváltság megadott voltának vélelmét alapozza meg.

1532. kán. — 1. §. A kiváltságot örökösnek kell vélelmezni.

2. §. A kiváltság megszűnik:

1. ha személyi, annak a személynek a megszűnésével, akinek megadták;

2. ha dologi vagy helyi, a dolog vagy a hely teljes megsemmisülésével;

3. ha letelt az ideje vagy betelt az eseteknek az a száma, amelyre megadták;

4. ha az idők folyamán a körülmények az illetékes hatóság megítélése szerint annyira megváltoznak, hogy ártalmassá lett vagy használata meg nem engedetté válik.

3. §. A helyi kiváltság feléled, ha a helyet ötven éven belül helyreállítják.

1533. kán. — 1. §. Semmilyen kiváltság nem szűnik meg lemondás által, hacsak azt az illetékes hatóság el nem fogadta.

2. §. A csak a saját javára megkapott kiváltságról bármely természetes személy lemondhat.

3. §. A valamely jogi személynek megadott, illetve a hely vagy a dolog méltósága alapján megkapott kiváltságról a természetes személy nem mondhat le érvényesen; magának a jogi személynek sem áll szabadságában, hogy a neki megadott kiváltságról lemondjon, ha a lemondás az Egyház vagy mások hátrányához vezet.

1534. kán. — A mások számára nem visszterhes kiváltság nem szűnik meg azáltal, hogy nem élnek vele, vagy vele ellenkező gyakorlatot folytatnak; ha viszont a kiváltság mások sérelméhez vezet, megszűnik, ha törvényes elévülés vagy hallgatólagos lemondás járul hozzá.

1535. kán. — Azt, aki visszaél a kiváltságban kapott hatalmával, a hierarcha figyelmeztesse; ha súlyosan visszaél és hiába figyelmeztették, a

hierarcha fossza meg attól a kiváltságtól, amelyet ő maga adott; ha pedig a kiváltságot felsőbb hatóság adta meg, a hierarcha köteles azt értesíteni.

2. A felmentések

1536. kán. — 1. §. A felmentés, vagyis a pusztán egyházi törvény különleges esetben való felfüggesztése csak megfelelő és ésszerű okból, az eset körülményeinek és a felmentés tárgyát képező törvény fontosságának figyelembevételével adható meg; egyébként a felmentés tilos, és — hacsak nem maga a törvényhozó vagy a felsőbb hatóság adta — érvénytelen is.

2. §. A krisztushívők lelki java megfelelő és ésszerű ok.

3. §. Ha kétes az ok elégséges volta, a felmentés megengedetten és érvényesen adható meg.

1537. kán. — Nem adható felmentés a törvények alól, amennyiben azok a jogintézmények vagy a jogcselekmények lényeges elemeit határozzák meg, sem pedig az eljárásjogi és a büntető törvények alól.

1538. kán. — 1. §. Az eparchiás püspök különleges esetben felmentést adhat mind a közös jog törvényei alól, mind pedig az adott sajátjogú egyház részleges jogának törvényei alól azoknak a krisztushívőknek, akik fölött a jog szabályai szerint hatalmát gyakorolja, valahányszor úgy ítéli meg, hogy ez az ő lelki javukra válik, hacsak a törvényeket meghozó hatóság nem élt fenntartással.

2. §. Ha nehézségbe ütközik, hogy ahhoz a hatóságoz forduljanak, amelynek a felmentés fenn van tartva, és a késelem egyszersmind a súlyos kár veszélyével jár, különleges esetben minden hierarcha felmentést adhat azoknak a krisztushívőknek, akik fölött a jog szabályai szerint hatalmát gyakorolja, feltéve, hogy olyan felmentésről van szó, amelyet ugyanez a hatóság ugyanilyen körülmények között megad, fenntartva a 396. kán.-t.

1539. kán. — Akinek hatalma van a felmentés megadására, területén kívül tartózkodva is gyakorolhatja azt alárendeltjei fölött, még akkor is, ha távol vannak a területéről, valamint — hacsak kifejezetten az ellenkezőjét nem rendelik el — a ténylegesen a területén tartózkodó idegenek fölött is, továbbá a maga irányában.

XXX. cím
AZ ELBIRTOKLÁS VAGY ELÉVÜLÉS, VALAMINT AZ
IDŐSZÁMÍTÁS

I. fejezet

Az elbirtoklás vagy elévülés

1540. kán. — Az elbirtoklást vagy elévülést mint az alanyi jog megszerzése és elvesztése, valamint a kötelezettségek alóli mentesülés módját az Egyház úgy veszi át, ahogyan a világi jogban megvan, hacsak a közös jog másként nem rendelkezik.

1541. kán. — Az elbirtoklás csakis akkor érvényes, ha a jóhiszeműsége alapul nemcsak kezdetben, hanem az elbirtokláshoz megkívánt egész idő folyamán, fenntartva az 1152. kán.-t.

1542. kán. — Nincsenek alávetve elbirtoklásnak vagy elévülésnek:

1. az isteni törvényből fakadó jogok és kötelezettségek;
2. azok a jogok, amelyek egyedül apostoli kiváltsággal nyerhetők el;
3. azok a jogok és kötelezettségek, amelyek közvetlenül a krisztushívők lelki életére vonatkoznak;
4. az egyházi területi egységek biztos és kétségtelen határai;
5. az Isteni Liturgia végzésére vonatkozó kötelezettségek és terhek;
6. az olyan egyházi hivatal betöltése, amelyhez a jog szabályai szerint a szent rend gyakorlása szükséges;
7. a látogatási jog és az engedelmisségi kötelezettség, hogy ezáltal a személyeket az Egyházban semmilyen egyházi hatóság ne látogathassa és többé semmilyen hatóságnak ne legyenek alárendelve.

II. fejezet

Az időszámítás

1543. kán. — Hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik, az időt az alábbi kánonok szabályai szerint számítsák.

1544. kán. — 1. §. Folyamatos idő alatt az értendő, amely nem teszi lehetővé a megszakítást.

2. §. Hasznos idő alatt az értendő, amely a jogát gyakorlót vagy érvényesíteni igyekvőt úgy illeti meg, hogy nem telik a számára, ha nem tud róla vagy ha nem képes cselekedni.

1545. kán. — 1. §. A jogban nap alatt 24 órából álló, folyamatosan számított időtartam értendő, amely éjféltől kezdődik; hét alatt 7 napból álló időtartam; hónap alatt 30, év alatt pedig 365 napból álló időtartam, hacsak meg nincs jegyezve, hogy a hónapot és az évet úgy kell venni, ahogyan a naptárban vannak.

2. §. Ha az idő folyamatos, a hónapot és az évet mindig úgy kell venni, ahogyan a naptárban vannak.

1546. kán. — 1. §. A kezdő nap nem számít bele a határidőbe, hacsak annak kezdete egybe nem esik a nap kezdetével vagy ha a jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

2. §. A záró nap beleszámít a határidőbe, amely, ha az idő egy vagy több hónapból vagy évből, egy vagy több hétből áll, az utolsó ugyanolyan számú nap leteltével ér véget, vagy ha a hónapnak nincs ugyanolyan számú napja, a hónap utolsó napjának leteltével.